هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

٩٧

سالی/ ٢٠١٤ — بەرگی نەوەت و حەفت

چاپی یەکەم/ سالی ٢٠١٤

له بڵاوكراوەكانی پەرلەمانی كوردستان - عێراق

ناوی كتێب: پرۆتۆكۆڵەكانی ساڵی(٢٠١٤)ی پەرلەمانی كوردستان - عێراق
بەرگی: ٩٧
چاپی یەكەم: ٢٠١٤
تیراژ: ٢٥٠
پێداچوونەوە: محمد حسن رۆژبەیانی
نەخشەسازی: سنوبر صابر حسن
ئینصات كردن: سروە هادی، شەرمین‌خضر، نەورۆز شێرزاد، دلێر اكرم، شوان محمد، نەهلە اسعد.
كۆڤان خسرو، مروان ابراهیم، اسكندر غریب، نشوان سلیمان، نداء جبرائیل، تارا رشاد
ژمارەی سپاردنی بە كتێبخانەی نیشتمانیی هەرێمی كوردستان:

پێڕست

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (١٦) خولی چوارده‌می هەڵبژاردن - **پێنج** شەممە ٢٠١٤/٧/١٧ ل ٥

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (١٧) خولی چوارده‌می هەڵبژاردن — سێ شەممە ٢٠١٤/٧/٢٢ ل ١٤٥

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (١٨) خولی چوارده‌می هەڵبژاردن — چوار شەممە ٢٠١٤/٧/٢٣ ل ٢٥٣

پەرلەمانی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٦)

پێنج شەممە ڕێکەوتی ٢٠١٤\٧\١٧

خولی چوارەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (١٦)

پێنج شه‌ممه ڕێكه‌وتی ٢٠١٤/٧/١٧

كاتژمێر (١١)ی پێش نیوه‌ڕۆی ڕۆژی پێنج شه‌ممه ڕێكه‌وتی ٢٠١٤/٧/١٧ په‌رله‌مانی كوردستان - عێراق به‌ سه‌رۆكایه‌تی یوسف محمد صادق سه‌رۆكی په‌رله‌مان و، به‌ ئاماده‌بوونی به‌ڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی جێگری سه‌رۆك و، به‌ڕێز فخرالدین قادر سكرتێری په‌رله‌مان، دانیشتنی ژماره (١٦)ی خولی چواره‌می، ساڵی (٢٠١٤) ی خۆی به‌ست.

به‌رنامه‌ی كار:

به‌پێی حوكمه‌كانی برگه (١)ی مادده (٢٠) له‌ په‌یڕه‌وی ناوخۆی ژماره (١)ی هه‌مواركراوی ساڵی ١٩٩٢ی په‌رله‌مانی كوردستان - عێراق، ده‌سته‌ی سه‌رۆكایه‌تی په‌رله‌مان بڕیاری دا دانیشتنی ژماره‌ی (١٦)ی ئاسایی خولی گرێدانی دووه‌می ساڵی یه‌كه‌م له‌ خولی چواره‌می هه‌ڵبژاردن له‌ كات (١١)ی پێش نیوه‌ڕۆی ڕۆژی سێ شه‌ممه ڕێكه‌وتی ٢٠١٤/٧/١٧ دا به‌م شێوه‌یه‌ بێت:

١- خستنه‌ڕوو گفتوگۆكردن له‌سه‌ر پرۆژه بڕیاری هه‌ڵوه‌شانه‌وه‌ی بڕیاری ژماره ٥٥ی ساڵی ٢٠٠٤ی په‌رله‌مانی كوردستانی عیراق و، راپۆرتی لیژنه‌ی كاروباری یاسایی له‌سه‌ر پرۆژه‌كه به‌پێی مادده‌كانی ٧٢، ٧٤، ٧٧ له‌ په‌یڕه‌وی ناوخۆی په‌رله‌مانی كوردستان- عیراق، ژماره (١)ی ساڵی ١٩٩٢ی هه‌موار كراو.

٢- بڕیاردان له‌سه‌ر ڕاسپارده‌كانی لیژنه په‌یوه‌ندیداره‌كانی په‌رله‌مانی كوردستان، له‌سه‌ر دۆخی ناوچه كوردستانییه یان جێناكۆكه‌كان، به‌ڵام پێش ئه‌وه‌ی ده‌ست به‌ دانیشتنه‌كه‌مان بكه‌ین،

به‌ڕێز د. یوسف محمد صادق/ سه‌رۆكی په‌رله‌مان:

به‌ناوی خوای گه‌وره‌و میهره‌بان.

دانیشتنه‌كه‌مان به‌ناوی گه‌لی كوردستانه‌وه ده‌كه‌ینه‌وه، خولی چواره‌می هه‌ڵبژاردن، ساڵی یه‌كه‌م، خولی گرێدانی دووه‌م، دانیشتنی ژماره ١٦، ڕۆژی دانیشتن ٧/١٧/ ٢٠١٤، به‌رنامه‌ی كار به‌پێی حوكمه‌كانی برگه‌ی یه‌ك له‌ مادده‌ی (٢٠) په‌یڕه‌وی ناوخۆی ژماره (١)ی هه‌مواركراوی ساڵی ١٩٩٢ی په‌رله‌مانی كوردستانی عیراق، ده‌سته‌ی سه‌رۆكایه‌تی په‌رله‌مان بڕیاریدا به‌رنامه‌ی كاری دانیشتنی ژماره ١٦ی ئاسایی خولی گرێدانی دووه‌می ساڵی یه‌كه‌م، خولی چواره‌می هه‌ڵبژاردن له‌ كاتژمێر ١١ی پێش نیوه‌ڕۆی ڕۆژی سێ شه‌ممه، ڕێكه‌وتی ٢٠١٤/٧/١٧ به‌مشێوه‌یه‌ بێت،

١- خستنه‌ڕوو گفتوگۆكردن له‌سه‌ر پرۆژه بڕیاری هه‌ڵوه‌شانه‌وه‌ی بڕیاری ژماره ٥٥ی ساڵی ٢٠٠٤ی په‌رله‌مانی كوردستانی عیراق و، راپۆرتی لیژنه‌ی كاروباری یاسایی له‌سه‌ر پرۆژه‌كه به‌پێی مادده‌كانی ٧٢، ٧٤، ٧٧ له‌ په‌یڕه‌وی ناوخۆی په‌رله‌مانی كوردستان- عیراق، ژماره (١)ی ساڵی ١٩٩٢ی هه‌موار كراو.

٢- بڕیاردان لەسەر ڕاسپاردەکانی لیژنە پەیوەندیدارەکانی پەرلەمانی کوردستان، لەسەر دۆخی ناوچە کوردستانییە یان جێناکۆکەکان، بەڵام پێش ئەوەی دەست بە دانیشتنەکەمان بکەین، داوا لە بەڕێز سکرتێری پەرلەمان دەکەین، کە ناوی ئامادەنەبووانی دانیشتنی پێشووی پەرلەمانی کوردستان بخوێنێتەوە.

بەڕێز فخرالدین قادر عارف/ سکرتێری پەرلەمان:

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناوی ئەندامانی پەرلەمان کە لە دانیشتنی ژمارە ١٥ی ئاسایی، لە بەرواری ٢٠١٤/٧/٩ مۆڵەت بوون یان بێ مۆڵەت بوون بەمشێوەیەی خوارەوەیە:

١ — ادریس علی مۆڵەت

٢- تەلار لطیف مۆڵەت

٣- دڵشاد شعبان عبدالغفار ئامادەنەبوو

٤- محمد علی یاسین مۆڵەت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ بەڕێزتان، داوا لە بەڕێزتان دەکەین کە کورتەیەك لە کۆنووسی دانیشتنی پێشووی پەرلەمانی کوردستان بخوێننەوە، فەرموو.

بەڕێز فخرالدین قادر عارف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پوختەی دانیشتنی ژمارە ١٥ لە بەرواری ٢٠١٤/٧/٩ بەمشێوەیەی خوارەوە بوو،

١- دەست پێکردنی دانیشتن لەلایەن بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانەوە.

٢- خوێندنەوەی ناوی ئەندامانی پەرلەمان ئامادەنەبوو، هەروەها خوێندنەوەی پوختەی دانیشتنی پێشوو لە لایەن سکرتێری پەرلەمانەوە.

٣- پەسەند کردنی پرۆژە یاسای هەمواری یەکەمی یاسا ڕێکخستنی خۆپیشاندان لە هەرێمی کوردستان.

٤- خوێندنەوەی ڕاپۆرتێك لەلایەن بەڕێز عمر عینایەت سەبارەت بە بەدواداچوون بۆ وەرگرتنی گەنم لە جووتیاران و کەمی سایلۆکان لە پارێزگای سلێمانی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ بەڕێز سکرتێری پەرلەمان، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێزی پەرلەمانی کوردستان، ژمارەیەکی زۆر لە پرسیاری ئێوە بەدەستی ئێمە گەیشتووە، ئاراستەی لایەنە پەیوەندیدارەکانمان کردووە، لە دانیشتنی پێشووش دەرفەت نەبوو بیخوێنینەوە، هەندێك لەو پرسیارانەی کە لە دانیشتنی پێشوو دەرفەت نەبوو بیخوێنینەوە، ئێستا وەڵامەکان گەڕاوەتەوە، پێم وابێ برێکی لەبەردەستی جەنابتانە، بەڵام هەروەکو ئەوەی کە لە پەیڕەوی ناوخۆ هاتووە، پرسیارەکان دەخوێنینەوە، ئێمە هەرسێ ئەندامی دەستەی

سەرۆکایەتی، بەڕێز د. بەهار محمود فتاح، پرسیارێکی ئاراستەی وەزیری دادی هەرێمی کوردستان کردووە، پرسیاری لەسەر دەست بەکارنەبوونی دادگای کاتی لە سلێمانی کردووە کە دوای پرسیارەکەی بەڕێزیان دادوەری بۆ داندراو، ئەو دادگایە دەست بەکار بوو، بەڕێز ئومێد حەمە علی پرسیاری ئاراستەی سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان کردووە، لەسەر یەکنەخستنەوەی هێزی پێشمەرگەو بەتایبەتی یەکەکانی ٧٠ و ٨٠، بەڕێز ئومێد حەمە علی پرسیارێکی تری ئاراستەی سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران کردووە، لەسەر جێبەجێنەکردنی داواکارییەکانی خۆپیشاندەرانی قەزای سید صادق، بەڕێز غریب مصطفی حەمە خان پرسیاری ئاراستەی وەزیری پێشمەرگەی هەرێم کوردستان کردووە، سەبارەت بە ئامادەنەبوونی بەڕێزیان لەسەردانی بەڕێز سەرۆکی هەرێمی بۆ کەرکووك، هەر بەڕێزیان پرسیارێکی ئاراستەی وەزارەتی دادی هەرێمی کوردستان کردووە، سەبارەت بە نەکردنەوەی تێبینەرایەتی تۆماری خانووبەرە لە قەزای پێنجوێن، بەڕێز ابوبکر عمر عبداللە پرسیارێکی ئاراستەی وەزیری ناوخۆی هەرێمی کوردستان کردووە، لەسەر هۆکاری جیاوازی لەنێوان پارێزگاکانی سلێمانی و هەولێر، لە بڕینی بەشێك لە مووچە، مووچەی هێزەکانی پۆلیس لەکاتی مۆڵەت، بەڕێز ابوبکر عمر عبداللە پرسیارێکی تری ئاراستەی وەزیری دارایی و ئابووری هەرێمی کوردستان کردووە لەسەر جیاوازی لە وەرگرتنەوەی پێشینەی خانووبەرە لە هاوولاتیان، بەڕێز عبدالرحمن علی رضا هەروەها بەڕێز غریب مصطفی حەمە خان پرسیاریان ئاراستەی وەزیری ناوخۆی هەرێمی کوردستان کردووە، لەسەر شێوازی دەوام کردن و مووچەو دەرماڵەی نشینگەکانی دەروازە سنوورییەکان، بەڕێز غریب مصطفی حەمە خان پرسیارێکی تری ئاراستەی بەڕێز وەزیری ناوخۆی هەرێمی کوردستان کردووە، سەبارەت بە نەکردنەوەی بنکەی ئاگرکوژاندنەوە لە ناحیەی گەرمەك سەر بە قەزای پێنجوێن، بەڕێز دکتۆر شوان قەلادزەیی پرسیارێکی ئاراستەی وەزیری شارەوانی و گەشتوگوزاری هەرێمی کوردستان کردووە لەسەر تاپۆکردنی خانووی هاوولاتیان لە قەزای سید صادق و شارەکانی هاوشێوەی، هەروەها بەڕێزیان پرسیارێکی تریان ئاراستەی وەزیری کشتوکاڵ و ئاودێری هەرێمی کوردستان کردووە، سەبارەت بە جێبەجێ نەرکردنی بەنداوێك لەسەر زێی بچووك لە سنووری قەزای پشدەر، هەر بەڕێزیان پرسیارێکی تری ئاراستەی وەزیری شەهیدان و ئەنفالکراوانی هەرێمی کوردستان کردووە، سەبارەت بە ڕاستکردنەوەی نادادپەوەری لە شەهیدان، بەڕێزیان پرسیارێکی تری ئاراستەی وەزیری دارایی و ئابووری کوردستان کردووە، سەبارەت بە سۆراخ کردنی ٤ ملیار دۆلار کە سەرۆکی کابینەی شەش لە پەرلەمانی کوردستان ئاماژەی پێداوە، بەڕێز سۆران عمر پرسیاری ئاراستەی وەزیری تەندروستی هەرێمی کوردستان کردووە، سەبارەت بە کەمکردنەوەی بڕی ١٥٠ هەزار دینار لە دەرماڵەی شەوانەی کارمەندانی تەندروستی لە نەخۆشخانە ئیستشارییەکان، بەڕێز محمود حاجی عمر پرسیاری ئاراستەی وەزیری کاروباری پێشمەرگەی هەرێمی کوردستان کردووە، سەبارەت بە کەموکوڕی و نەبوونی (دیسپلین) لەناو هێزەکانی پێشمەرگە، بەڕێزیان پرسیارێکی تری ئاراستەی وەزیری پەروەردەی هەرێمی کوردستان کردووە، سەبارەت بە وەڵامیان

بۆ داواكاری دامەزراندنی ١٠٠ دەرچووی زانكۆ و پەیمانگەكانی گەرمیان، كە تا ئێستا وەڵامیان نەدراوەتەوە، داوا لە بەڕێز سكرتێری پەرلەمان دەكەین، كە درێژەی پرسیارەكان بخوێنێتەوە.

بەڕێز فخرالدین قادر عارف/ سكرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەندام پەرلەمانە بەڕێزەكان بەمشێوەیە پرسیار لە وەزیرانی كابینەی هەشتەمی كوردستان دەكەن، بەڕێز سۆران عمر پرسیار لە وەزیری ناوخۆی حكومەت دەكات، دەربارەی بردنی بەنزین بۆ ناوچەكانی دەرەوەی هەرێم، دەپرسێت ئایا توانراوە لەو جێگایانە بازگەی سەر بە وەزارەتی ناوخۆی لێیە، ڕێ بگیرێت لەبردنی بەنزین بۆ ئەو ناوچانە؟، ئایا كەس گیراوە لەو بارەیەوە؟، بەڕێز شوكریە اسماعیل لە وەزیری تەندروستی دەپرسێت سەبارەت بە بەرزبوونەوەی نرخی پشكنین لە دكتۆرەكانی ددان، دەپرسێت ئایا ئەو بەرزبونەوەیە لە جیاوازی نرخەكان پشت بەچ بنەمایەك بەستراوە،؟ پیلانتان چییە بۆ كۆنترۆڵ كردنی ئەو نرخانە؟ بەڕێز سۆران عمر لە وەزیری كاروكاروباری كۆمەڵایەتی دەپرسێت سەبارەت بە زیندانی چاكسازی گەورانی سلێمانی بۆ نەخۆشی ڤایرۆسی جگەر كە لەنێو زیندانییەكان بلاوبووتەوە، دەپرسێت ئایا هیچ شوێنێكی گونجاو دابین كراوە بۆ جیاكردنەوەی ئەو نەخۆشانە لە زیندانەكانی تر؟، ڕێ و شوێنی پێویست گیراوەتەبەر بۆ بەرگری كردن لە بلاوبوونەوەی ڤایرۆسەكە، بەڕێز سۆران عمر لە وەزیری سامانە سروشتییەكان دەپرسێت سەبارەت بە قەیرانی بەنزین، لە ئێستادا بەنزینی بازرگانی بە ئۆكتانی ٩٣ تا ٩٤ بە نرخی ١٢٥٠ دینار دەفرۆشرێت، بەنزینی ئەو ٢ پالاوگەش ئۆكتانەكەی لەسەرووی نەوتەوەیە، زەمانەتی ئەو دو بەنزینە تێكەڵ نەكرێت، بە بازرگانی بە خەڵك نەفرۆشێتەوە، هەورەها دەپرسێت زەمانەت چییە ئەو نەوتانە ئۆكتانەكەی ٨٠ پلەیە تێكەڵ بەو بەنزینە بازرگانیە نەكرێت، هەورەها دەپرسێت ئایا ئەوە سەرەتایە نییە بۆئەوەی بەنزین بەنرخی ٥٠٠ دینار نەمێنێ؟ بەڕێز سۆران عمر دەپرسێت لە وەزیری دارایی و ئابووری سەبارەت بە خانووی وارسی شەهیدان، لە وارسی شەهیدانی كیمیابارانی شاری هەڵەبجەی شەهید، پاش پێدانی پارچە زەوی بڕیاردرا بڕی ٢٣ هەزار دۆلار ڤیست پێیان بدرێت بۆ دروستكردنی خانوو، دەپرسێت ئێستا ئەو پارەیان پێنادرێت ئایا چارەسەریان چییەو چیان بۆ دەكرێت؟، بەڕێز سۆران عمر دەپرسێت لە وەزیری سامانە سروشتییەكان، وەزارەتی سامانە سروشتییەكان لە مستەودەعی بەنزین خەزن كراوی هەبووە، دەپرسێت ئایا ڕێژەی ئەو بەنزینە خەزن كراوە چەندە؟ ئەگەر نەیبووە چۆن دەكرێت وەزارەت بەنزینی خەزن كراوی نەبێ؟، كە بتوانێت تەحەمولی دوو هەفتەی قەیرانی بەنزین بكات، بەڕێز سۆران عمر لە وەزیری سامانە سروشتییەكان دەپرسێت سەبارەت بە هێنانی بەنزینی بازرگانی، وەزارەتی سامانە سروشتییەكان ڕایگەیاند كۆمپانیا و بازرگانەكان دەتوانن لە دەرەوە هەرێم بەنزینی بازرگانی بهێنن بەو مواسەفاتەو مەرجانەی بۆیان دانراوە، دەپرسێت ئایا چەند كۆمپانیا گرێبەستی كراوە بۆ هێنانی بەنزین؟ دەپرسێت ناوی ئەو كۆمپانیایە چییە؟، هۆكاری ئەوەچییە كە وەزارەت نرخی فرۆشتنی بەنزینی بازرگانی بە ١٢٥٠ دینار دیاری كردووە؟، لەكاتێكدا دەبوو مونافەسە

دروست بكات بۆ دابەزینی نرخ، هۆی چییە بەنزینخانەكان لە شاری هەولێر دەبێت بەنزینی بازرگانی تەنها لە وەزارەت وەربگرن؟، لە سلێمانی لە كۆمپانیای قەیوان و لە هەندێك بەنزینخانەكان ئازاد كراون؟، لە دهۆكیش بە هەمان شێوەی سلێمانی لێكراوە، بەڕێز سۆران عمر دەپرسێت لە وەزیری سامانە سروشتییەكان پێش دروست بوونی قەیرانی بەنزین چەند كۆمپانیایەك بە گرێبەست دابینیان كردووە لە ڕێگای وەزارەتی سامانە سروشتییەكانەوە، دەپرسێت ئایا ناوی ئەو كۆمپانیایە چییە؟، چەند كۆمپانیان لیتری بەنزینیان بە چەند فرۆشتووە بە وەزارەت، بۆ تەجهیزی پێداویستییەكانی حكومەتی هەرێم، ئایا پاش دروست بوونی قەیرانەكە ئەو گرێبەستانە هەڵوەشێنراوەتەوە؟ بەڕێز سۆران عمر دەپرسێ لە وەزیری سامانە سروشتییەكان بەشە بەنزینی بێجی ئایا لە بێجیەوە ڕۆژانە چەند لیتر بەنزینی بۆ هاتووە؟ لە كەیەوە بەشە بەنزینی شاری هەولێر لە بێجیەوە نایەت؟، چۆن ئەو بەشە سووتەمەنییەی هەولێر دابین كراوە؟ ئەگەر هەولێر پشتی بە بێجی نەبەستووە، بۆچی بە وەستانی ئەو قەیرانە لە هەولێر سەر هەڵدەدات؟ دواتر سلێمانی دەگرێتەوە، بەڕێز سۆران عمر لە وەزیری تەندروستی دەپرسێت دەربارەی پارەی ئێشكگرتنی پزیشكان، هۆكاری چییە تاكو ئێستا ئەو بڕە پارە زۆرە سەرف نەكراوە بۆ ئەو پزیشكانە، كە بڕەكەی ٢ ملیار و ٥٢٦ ملیۆن و ٨٦٦ هەزار دینارە؟، لە ٢٠١٤/١/١ تا ٢٠١٤/٥/٣٠ پارەی ئێشكگری پزیشكانی پسپۆرو نیشتەجێی دێرین، بەڕێز سۆران عمر دەپرسێت لە وەزیری تەندروستی گوایە ماهیر عبدالرشید جەنەڕاڵی پێشووی ڕژێمی بەعسی لەناوچو، لە نەخۆشخانەیەكی شاری سلێمانی گیانی لە دەست داوە، ئایا ڕاستە كەسێكی وەها هاتووەتە سلێمانی و لە نەخۆشخانەیەكی ئەو شارە ماوەتەوەو گیانی لە دەست داوە؟، بەڕێزیان هەر هەمان پرسیار لە وەزیری ناوخۆ دەكاتەوە، بەڕێز دكتۆر عزت صابر دەپرسێت لە وەزیری سامانە سروشتییەكان دەربارەی قەیرانی بەنزین كە حكومەتی فیدڕاڵ پاڵاوگەی داوە بە هەرێمی كوردستان، بە توانای پاڵاوتنی ٥٠ هەزار بەرمیل لە ڕۆژێكدا لە سلێمانی و هەولێر دراون، پرسیارەكە دەپرسێت بۆچی بەنزینی پاڵاوگەی هەولێر ٢ ملیۆن و نیو لیتر بەنزینە؟ و بەرهەمی پاڵاوگەی سلێمانی ١ ملیۆن لیتر بەنزینە؟، بەڕێز دكتۆر عزت صابر دەپرسێت لە وەزیری سامانە سروشتییەكان پاڵاوگەی نەوت ماوەی ٨ ساڵە وەزارەتی سامانە سروشتییەكان كاردەكات بۆ پێشخستنی پرۆسەی نەوت، دەپرسێت هۆكاری چییە تا ئێستا پاڵاوگەی گازتان دانەناوە و ڕێگاش نادەن كەرتی تایبەت پاڵاوگە دابنێت؟، بەڕێز سۆران عمر لە وەزیری سامانە سروشتییەكان دەپرسێ لەو ناوچانەی لەژێر كۆنترۆڵی سوپای عیراقدا نەماوە لەگەڵ زۆربەی ئەو ناوچانەی كەوتوونەتە ژێر كۆنترۆڵی هێزەكانی پێشمەرگە، قەیرانی بەنزین زۆرەو بەنزینی بازرگانی نرخی زۆر گرانە، دەپرسێت ئایا وەزارەتی سامانە سروشتییەكان بەنزین بۆ ئەو ناوچانە دابین دەكات، ئەگەر دابینی دەكات بۆ كوێی دابین دەكات و، بڕەكەی چەندە تا چەند توانراوە ڕێ بگیرێت لە بردنی بەنزین بۆ ئەو ناوچانە كە پارەیەكی زۆر بكات، بەڕێز شوكریە اسماعیل دەپرسێت لە وەزیری ناوخۆ سەبارەت بە پێدانی پێ بژاردنی غەرامەی مروری كامیرای چاودێری، لێخوڕین لە ٣٠ هەزار دینار زیاتر نەبێت، دەپرسێت ئایا پشت بە چ دەقێكی یاسایی لە ٢٠١١/٥/١٠ هەستان بە زیادكردنی ئەم پێ

ژماردنه بۆ ٦٠ هەزار تا ٢٠٠ هەزار، بەڕێز سۆران عمر دەپرسێت لە سەرۆكی دەزگای ئاسایشی هەرێم كەسانێك هەن كە لە ئاسایش دەسگیر كراون پاش ئازاد كردنیان هەفتانە سەردانی ئاسایش دەكەن بۆ ئیمزا كردن، دەپرسێت ئایا پشت بەستوو بە چ دەقێكی یاسایی هاوولاتیەك پاش ئازادكردنی بە ڕێكارە یاساییەكان هەفتانە سەردانی ئاسایش دەكات و ئیمزای پێ دەكرێت؟، بەڕێز سۆران عمر دەپرسێت لە وەزیری سامانە سروشتییەكان سەبارەت بە قەیرانی بەنزین، لە ئێستادا بەنزینی حكومی زۆر كەم دەدرێت بە هاوولاتیان بۆئەوەی سنووردارکردنی بەهۆی كۆبۆنەوە، دەپرسێت ئایا ئەو ڕێژە بەنزینەی لە هەردوو پالاوگەی بازیان و كەورگۆسك بەرهەم دەهێنرێت، بۆچی وەزارەتی سامانە سروشتییەكان چەند بەنزینخانەیەك لە شارو شارۆچكەكان ناكاتەوە؟، تاكو كار لە نرخی بەنزینی بازرگانی بكات، بەڕێز سۆران عمر دەپرسێت لە وەزیری پێشمەرگەی حكومەتی هەرێمی كوردستان، لە ٢٠١٤/٦/٢٩ لەنێو بەنزینخانەی ئاكار لە شاری هەولێر پاسەوانەكانی بەرپرسێكی هێزی پێشمەرگە بە قۆناغە تفەنگ لە گەنجێك دەدەن و سەری دەشكێنن، دەپرسێت ئایا ئاگاداری ئەم ڕووداوەن؟ لیژنەی لێكۆڵینەوەتان لەسەر ئەو بەرپرسەی پێشمەرگەو پاسەوانەكانی دروست كردووە، كە بە قۆناغە تفەنگ سەری گەنجێك دەشكێنن، بەڕێز نجیبە لطیف دەپرسێت لە وەزیری دارایی و ئابووری ئەو هاوولاتیانەی مامەڵەی وەرگرتنی پێشینەی خانووبەرەیان كردووە بەهۆی قەیرانی داراییەوە وەرگرتنی پێشینەكان وەستاوە، هاوولاتیان كەشفی یەكەمیان بۆ كراوە مامەڵەكانیان وەستاوە كەشفی دووەمیان بۆ كراوە، بۆ وەزارەتی دارایی بڕیار نادات كە كەشفی دووەمیان بۆ بكرێت بۆ مامەڵەكانیان تا هاوولاتیان خانووەكانیان تەواو بكەن؟، بەڕێز سۆران عمر دەپرسێت لە سەرۆكی دەزگای ئاسایش لە ٢٠١٤/٥/١٥ هاوولاتی سەرهەنگ حەمە امین كە كارمەندی ئاسایشە لە ناحیەی سەنگاو لەلایەن هێزێكی دەمامكدارەوە دەرفێنرێت، پرسیار دەكات دەڵێت ئایا ئەو هێزە دەمامكدارە كێ بووە، كێن ئەوانەی كە لە سەرووی یاساوەن كارمەندی ئاسایش دەرفێنن و ئەشكەنجەی دەدەن؟ پاشان بە چاو بەستراوەیی فرێی دەدەن؟، چ ڕێكارێك گیراوەتە بەر بۆ دۆزینەوەی ئەو هێزە دەمامكدارە؟، بەڕێز دكتۆر شوان قەلادزەیی دەپرسێت لە وەزیری پەروەردەی حكومەتی هەرێمی كوردستان سەبارەت بە پێدانی نازناوی زانستی، دەپرسێت بەڕێزتان بەرنامەتان چییە بۆ بەدواداچوون و جێبەجێ كردنی داواكاری خاوەن بڕوانامەكانی خوێندنی بالا و لە وەزارەتی پەروەردە، بەڕێز سۆران عمر دەپرسێت لە وەزیری خوێندنی بالا و توێژینەوەی زانستی ١٩ هاوولاتی لەسەر میلاكی ساڵی ٢٠١٢ بۆ دامەزراندن ناویان دەرچووە، تا وەك فەرمانبەری لە زانكۆی سۆران دەوام بكەن، بەلام وەزارەتی دارایی و ئابووری بە بەهانەی پڕبوونەوەی میلاكی ساڵی ٢٠١٢ ئەو ١٩ هاوولاتیەی مەحروم كردووە لە دامەزراندن، ئایا چارەسەری ئەو ١٩ هاوولاتیە چییە؟، پرسیار ئاراستەی وەزیری دارایی و ئابووری دەكات، بەڕێز عمر ابوبكر دەپرسێت لە وەزیری پێشمەرگە سوودمەندنەبوون لە خانەنشینی پێشمەرگە دەپرسێت، بۆچی خەباتی پێشمەرگایەتی و ئەو پێشمەرگانەی لە ڕابردوودا پێشمەرگە بوون، بەلام ئێستا بێ لایەنن یان لەناو ڕیزەكانی یەكگرتووی ئیسلامی كوردستاندان هەژمار نەكراوە؟ بەڕێز شوكریە اسماعیل دەپرسێت لە

سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیران، لە هەرێمی كوردستان لایەنی هاوردەمان زۆر زاڵە بەسەر هەناردەماندا، زۆربەی وڵاتان بەردەوام هەوڵ دەدەن كە لایەنی هاوردەیان كەم بكەنەوە، لایەنی هەناردەیان زیاد بكەن، دەپرسێت ئایا پلانی ستراتیجی ئێوە چییە بۆئەوەی هەرێمی كوردستان لە دروستی دەرئەنجامە خراپەكانی هاوردەكردن ڕزگاری ببێت؟ بەڕێز شوكریە اسماعیل دەپرسێت لە سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیران ، هەرێمی كوردستان پشت بە داهاتی نەوتی عیراق یان كوردستان بەستووە، دەپرسێت ئایا پلانی ستراتیجیانەی كابینەی هەشت چییە بۆ پەرەپێدانی لایەنەكانی تری ئابووری بەتایبەتی كەرتی كشتوكاڵی و پیشەسازی و گەشتوگوزار؟، بەڕێز بەهار عبدالرحمن دەپرسێت لە وەزیری پێشمەرگەی حكومەتی هەرێمی كوردستان، كۆمەكێكی زۆر لەلایەن هاووڵاتیان و هەندێك دامەزراوە پێشكەش بە هێزەكانی پێشمەرگە كراوە، پرسیار دەكات ئەو كۆمەكانە بە چ شێوازێك دەگەیەنرێنە هێزی پێشمەرگەو كێ بەرپرسە لە ڕێكخستنی؟، پاشان دەپرسێت شێوازی دابەشكردنی ئەو كۆمەكانە بە هێزی پێشمەرگە چۆنەو بۆچی وەك پێویست بە دەستیان ناگات، بەڕێز ابوبكر عمر عبدالله دەپرسێت لە وەزیری كارەبای هەرێمی كوردستانی پچڕاندنی بەردەوامی كارەبا و تێكچوونی ڕەوشی كارەبا هۆكارەكەی چییە؟، بەتایبەتی كە كتوپڕ ئەم دۆخە لە سەرەتای هاویندا دروست بووە، بەڕێز دكتۆر شوان قەڵادزەیی دەپرسێت لە وەزیری ئاوەدانكردنەوەو نیشتەجێ كردن سەبارەت بە كردنەوەی مەرزی كێلێ، دەپرسێت بۆچی كارەكان بە سستی دەڕوات و تەواو نابێ، تامەرزی كێلێ بكرێتەوە، بەڕێزتان بەرنامەتان چییە بۆ تەواو كردنی ئەو پرۆژە گرینگە؟ بەڕێز شوكریە اسماعیل دەپرسێت لە سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیران ئایا پلانی ستراتیجیانەی كابینەی هەشتەم چییە بۆ ڕزگار بوون لە دیاردەی گەندەڵی ئیداری لەپێناو بەڕێوەچوونی كارو چالاكییەكانی حكومەت و لابردنی سەرجەم بەربەستەكانی بەردەم كاروانی سەرمایە گوزاری بیانی، بەڕێز بەهار عبدالرحمن دەپرسێت لە وەزیری كارەبا بۆچی چارەسەرێك بۆ كێشەی داگیرسانەوەو كوژاندنەوەی بەردەوامی كارەبا لە كاتی بەرنامەدا دانانرێت؟ كەی دەتوانرێت كۆتایی بەم كێشەیە بهێندرێت؟، بەڕێز سۆران عمر دەپرسێت لە وەزیری سامانە سروشتییەكان، ئایا بە چ پێوەرو بڕیارێك تەنها كۆمپانیای قەیوان نووسراو لە بازگەكان دەخوات بۆ گواستنەوەی بەنزین، ئایا ئەوە پاوەن كردنی بازاڕ نییە؟، بەڕێز شوكریە اسماعیل دەپرسێت لە وەزیری شارەوانی و گەشتوگوزار كەرتی هەشتی حەسارۆك لە شاری هەولێر لە ساڵی ٢٠٠٤ دابەشكراوە، سەبارەت بە گەیشتنی خزمەتگوزاریەكان لێی دەپرسێت ئایا وەك وەزارەتی شارەوانی پلانتان چییە لە بودجەی ٢٠١٤ بۆ ئاوەدانكردنەوەی ئەو ناوچەیە لە شاری هەولێری خۆشەویست؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ بەڕێز سكرتێری پەرلەمان، ئێستا داوا لە بەڕێز جێگری سەرۆكی پەرلەمان دەكەین بۆ خوێندنەوەی ئەو بەشە پرسیارانەی كە ماون، فەرموو.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرسیارەك هاتیە ژ دەڤ بەڕێز بەیار دۆسکی بۆ وەزارەتی دارایی و ئابووری هەرێمی کوردستانێ، لە دور یاسا تەئمینە ئیلزامییە ئۆتۆمبێلا، گرینگا خۆیا هەی لەسەر هەموو لایەنەکانی ژیان، پرسیارا وی ئەوەیە ئەو یاسا هەتا نووکە نەهاتیە جێبەجێ کرن، کۆمپانیا تەئمین لە کوردستانێ ئۆفیس نینە، کارێت نەڤەکرنا وێ، بەڕێز ڤیان عباس پرسیارەکی ئاراستەی وەزیرێ تەندروستی هەرێما کوردستانێ دەکاتن، کە ژمارەکە کلینیك و جیهەت تایبەت لە هەموو باژێری کوردستانێ ڤە بووینە، لێرە گیای سروشتی وەکو (طب البدیل) دێنە فرۆشتن، دێنە بەکارهێنان بۆ چارەسەرکردنا نەخۆشیا، پرسیار وی ئەو بێژێ کاری بەکارهێنانا گیایی سروشتییە (الاعشاب) بۆ چارەسەر کرنا نەخۆشیا هەندە جێیە تایبەت چ ڕێنمایی بۆ هەنە، چ ئاگاهەك لەسەر هەیە؟، پرسیارەکا دی بەڕێز ڤیان عباس بۆ وەزیری ناوخۆی هەرێمی کوردستانێ لە دیف قانونێ ٣٥ کاری رۆژنامەوانییە نابێ رۆژنامەوان بێنە دەست بەسەر کردن، لای رۆژنامەوان سەرەڕای پێشێلکاریە ژ بەر هەندێ دێنە گرتن، پرسیارا وی ئەوە پێشێلکاری رۆژنامەوان بەردەوام مەترسی لە سەر ژیانە وی هەیە، پلانا وا چییە بۆ ڤی بەتایبەتی بابەتی دەست بەسەر کرنا رۆژنامەوانا؟، پرسیارەکا دی ژ بەڕێز ڤیان عباس بۆ وەزیری ناوخۆی هەرێما کوردستانێ باسێ رۆژنامەوان دەکات، بەری نوکا ناڤێ وی هات و ناڤێ وی نایینی، داخوازا کەسو کارێت وی ئەو رۆژنامەوان وەکو هاتیا سەر دەزگایەت میدیایێ چەندین سیناریۆ هەنە هاتیە گرتن یان شەهید کرنا وی پاش بریندار بوونێ، پاش بەخسیر کرنا وی دەمەکا چووە سەر وەزعی وی نەهاتیە کرن، پرسیارا چارەنووسی وی رۆژنامەوانا دەکاتن، هەڵبەتە دیف ناڤ بوو بۆ وەزیری ناوخۆ بیتن، داخوازا کەسوکارێت وی ناڤێ وی نەخوێند ئێ مەعلومە ژی، لە دەڤە وی مەعلومە، بەڕێز ڤیان عباس جارەکا دی پرسیارەك دی ئاراستەی بەڕێز وەزیری ناوخۆیا هەرێمێ کوردستانێ دەکاتن، کێشە تیرۆرکرنا رۆژنامەوانان وەکو زەنگەکە مەترسیا دێتە قەلەم دان بەتایبەتی لە دوماهی کێشەی رۆژنامەوان کاوە گەرمیانی کو دەمەکە چ باس لێنایەتە کرن، پرسیارا وێ بەڕێز وەزیری ناوخۆ ئەوەیە کێشە تیرۆرکرنا رۆژنامەوان کاوە گەرمیانی چ لێهات و، گەیشتە کوێ؟ پرسیارەکا دی ژ بەڕێز بەیار طاهر دۆسکی بۆ وەزیری کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاوی هەرێمی کوردستان، پرسیارا وی ئەوەیە لە پارێزگەهی دهۆکێ کێشە زۆر هەیە لەسەر تۆمار کرنا زەوی گوندا بۆڤێ چەند لیژنەیەك بوونە پێك هێنان لیژنا (تسویة الاراضی)، بەڵێ ئەڤ لیژنا کارا وان هاتە راوەستاندن، هەرچەندە کارێ وان گەلەك ئاریشا چارەسەر دەکەن و، مافا بۆ خەڵکی تێدایە، پرسیار وی ئەوەیە بۆچی ئەو لیژنا لیژنا (تسویة الاراضی) تەفعیل نەکراوە، هۆکار چنە؟، پرسیارا کادی ژ بەڕێز ڤیان عباس بۆ وەزیری تەندروستیا هەرێما کوردستانێ، دەمەکا ژمارەکا کۆمپانیا رادبن هینانا نوژدارن بیانی، پێشوازیا نەخۆشان دکەن و هەندێکجارا بۆ وەرگرتنا پارەی خەیالی، پرسیار وی ئەوەیە هێنانە نوژدارا بیانی لە دیف چوونە چ پێوەر و ڕێنمایی هەنە، چەند ئاگا لەسەر وان کۆمپانیا هەیە، ئەو نوژدار چەند شارەزانە ژ ڕەزایە واش کوردستانێ پترە یان نا؟، پرسیاراکا دی بەڕێز

سهراب میکائیل بۆ بەڕێز وەزیری کارابایێ هەرێما کوردستانێ، هاوولاتیانا سنوورا شیلادزێ چەندین جارا گازاندەی خۆ گەیاندینە لایەنا پەیوەندیدار ژ بۆ چارەسەر کرنا ئاریشا کارەبا ، چونکە کارەبا وێستگەها شیلادزێ ئەوە بەسەرا پارێزگاها دهۆکێ وەیە دەدەن دەڤەرا بالندا ، ئەو کارەش لە هەولێر دێتن، ئەڤە ژی بۆیە ئەگەرەك زێدە کرنا دەمێ برینا کارەبایێ ئەوا دچیت بۆ بالندە نایەتە برین، چونکە ئەو یە کارەبا مزەخە ئاوا شیلادزێیە بۆ وێیە گرێدایە، هەوکە کریا وێ کارەبا بالندا نەهات دان، پرسیارا وی ئەوەیە ئەرێ جەنابێ هەوە بەنیازن ڤان نزیکا وێ ئاریشا چارەسەر بکەن؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان، نوقتەی نیزامی هەیە؟ کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل عزیز شکور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا منیش پێم وابێ پرسیارم ناردووە، بەلام نەخوێندراوەتەوە، پێشم وایە ئەو پرسیارانە زۆربەی زۆری دووبارەن هەندێکیان ناچێتە خانەی پرسیار کردنەوە، ئەگەر ئەو پرسیارانەی لە بەڕێز وەزیری سامانە سروشتییەکان کرا، کە هەمووی دووبارە بووەوە ئێستا گوێمان لێ بوو، وەلام نەدراوەتەوە لەلایەن بەڕێز وەزیری سامانە سروشتییەکان، بۆچی داوای لێ ناکەن دەست لە وەزیری بکێشتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پرسیار بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ کە دەگاتە دەستەی سەرۆکایەتی، پێویست دەکات لە یەکەم دانیشتن دوای ئەوەی کە دەگات بخوێندرێتەوە، دوایی مەسەلەی ئەوەی پرسیار وەلام نادرێتەوە بۆچی داوای دەست لە کارکێشانەوەی لێ ناکرێت، دیسان ئەوە پەیوەندی بە ئەندام پەرلەمانەکانەوە هەیە، خۆیان دەبێت بەوە هەستن، بەڕێز دکتۆر ئیبراهیم فەرموو.

بەڕێز د. ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی سوپاسی ئەندامانی پەرلەمانێ دەکەم، کو وەسا خۆش بەختانە پرسیارێت دەکەن، دێمە بابەتێك مـن دڤێت سروشتێ رۆیشتنا پەرلەمانێ لە جۆر راسپاردنە سەرۆکێ پەرلەمانێ، کو لیژنە پەروەردە و خوێندنی بالا تەکلیف کر بوو، کو دیف چوونێ بکەن بۆ قوتابیانی شەشێ ئامادەیی، هێ زانکۆیێ، خۆش بەختانە موژدەیەکە، چونکە بەری نوکە دەستەی سەرۆکایەتی بلێن هی لیژنەی پەروەردەو خوێندنی بالا لەگەل ٤ وەزیری پەیوەندیدار بە سەرۆکایەتی بەڕێز قوباد تالەبانی، موژدەی قوتابیان ئەوەیە قوتابی سەرپشکە بۆ ئیختیار کردنی بابەتی خۆ، یان لە سەد بێ یان هەشتا لە بیست ئەو موژدەیەکە بۆ تەلەبەی ئەعدادی، موژدەی تریش ئەوەیە ئەو قوتابیەی ئێمە ئەوەی لە خوێندنی بالا دەخوێنێت لە دەرەوەی هەرێم، نا ئەوە تەوزیحە، ئەوە زەرورییە چونکە خەلك چاوەڕێی ئێمە دەکات، من نازانم یەعنی ئەوە گرینگە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

دەتەوێت وەكو بیرۆكەیەك بخەیتە ڕوو لەكۆتایی قسەكان.

بەڕێز د. ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بە بیرۆكە وەری بگرە، خۆ دەبێ بگاتە ئەو خەڵكانەی كە چاوەڕێ دەكەن، دوای ٢ سەعاتی تر ئەنجامەكان دەردەكەون، تەلەبە سەرپشكە، ئەو تەلەبەی لە دەرەوەی هەرێمیش دەخوێنن هەموویان بۆیان هەیە ١/ ٩ دەوام لە زانكۆكانی كوردستان بكەن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

مامۆستا رابوون فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەگوێرەی ماددەی ٥٤ دووەم بڕگەی چوارەم من بیرۆكەیەكم هەیە، كە دەمەوێ بیخەمە ڕوو ئەگەر لە بەرنامەی ئەمڕۆدا فرسەت هەبێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆرباشە، بیرۆكەیەكی تریش هەیە هەر دەیخەینە بەرنامەوە، كاك علی حەمە صالح فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە ٣ پەرلەمانتارین یاداشتێكمان ئاراستەی بەڕێزتان كرد، لە بەڕێزتانەوە ئاراستەی وەزیری سامانە سروشتییەكان، سەبارەت بەو ڕێنماییانەی كە لەبارەی كۆبۆنەوە دەركرا، كە نرخی بەنزین كرا بە ٨٠٠ دینار، بەلاَم ڕێگرییەكان لەبەردەم دەركدرنی كۆبۆنەوە وەك خۆیەتی، بەڕێزتان ئاماژەتان بە یاداشتەكەمان دا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو یاداشتە نەگەیشتە دەستمان، بەڕێزان ئێستا دەست دەكەین بە وتووێژەكانمان لەسەر بەرنامەی كاری ئەمڕۆ، پێش ئەوەی دەست پێ بكەین داواكاریەكمان بەدەست گەیشتووە، لە ١٤ ئەندام پەرلەمان بۆ پێش و پاش كردنی بڕگەی دووەم لە بەرنامەی كاری دانیشتنی ئەمڕۆمان، ئەمە دەخەینە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵ ئەوەیە كە بڕگەی یەكەم و دووەم لە بەرنامەی كاری دانیشتنی ئەمڕۆ ئاڵوگۆڕی پێ بكرێت، لە سەرەتا قسە لەسەر راسپاردەكانی لیژنە پەیوەندیدارەكانی پەرلەمانی كوردستان لەسەر دۆخی ناوچە كوردستانییە جێ ناكۆكەكان بكەین، كێ ئەوە پەسەند دەكات؟ دەستی بڵند بكات، ٧٠ كەس لەگەڵیەتی، كێ لەگەڵی نییە؟ كەس نییە لەگەڵی نەبێ، كەواتە پەسەند كرا، ئێستا داوا لە سەرۆكی لیژنە پەیوەندیدارەكان دەكەم، بە دۆخی ناوچە كوردستانییە جێ ناكۆكەكان دەكەین، راپۆرتیان ئامادە كرد بوو، بێنە سەر مەنەسە بۆ

خوێندنەوەی ڕاسپاردەکانیان، دوایی ڕاسپاردەکانی لە پەرلەمانی کوردستانەوە پەسەند دەکرێت، ئاراستەی لایەنە پەیوەندیدارەکان دەکرێت، فەرموو لیژنەی پێشمەرگەو شەهیدان و جینۆساید، لیژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خۆجێیەکان، لیژنەی مافەکانی مرۆڤ، لیژنەی ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن، کاک ناظم کبیر نوقتەی نیزامی؟ فەرموو.

بەڕێز ناظم کبیر محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ئەم بابەتە لە کۆبوونەوەکانی چوو، ئێستاش نازانم هەر بەداخراوی دەبێ یان بە ڕاستەوخۆ دەبێ؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هیچ داواکاریەك نییە، بۆئەوەی کۆبوونەوەکە داخراو بێت، د. عزت فەرموو.

بەڕێز د. عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە کە پەرلەمان ڕاسپاردە دەردەکات یاخود بەڕێز وەزیر کە دێتە پەرلەمان، بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆ ڕاسپاردەی پەرلەمان وەردەگرێ و بڕیار دەدات ئەو ڕێنماییانە جێبەجێ بکات، وەزیری سامانە سروشتییەکان ئەوەی بەڵێنی دا جێبەجێی نەکرد، بۆیە ئەوە کاری سەرۆکایەتی پەرلەمانە جەخت بکاتەوە، لێکۆڵینەوە بکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز دکتۆر عزت ئەمە نوقتەی نیزامی نەبوو.

بەڕێز د. عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە پەیڕەوی ناوخۆدا هاتووە سەرۆکایەتی پەرلەمان ڕاسپاردەی دا بە حکومەت و وەزیری پەیوەندیدار دەبێ جێبەجێی بکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با من ئێستا وەڵامێکت بدەمەوە، بەڕێز د. عزت ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان جارێکی تر داوای بانگهێشتکردنەوەی وەزیری سامانە سروشتییەکانیان کردووە بۆ پەرلەمانی کوردستان، بۆئەوەی جارێکی تر لەسەر دۆخی سووتەمەنی لە هەرێمی کوردستان قسەو باسی لەسەر بکرێ، باسی جێبەجێ نەکردنی ئەو ڕاسپاردانەی کە لە دانیشتنی پێشووی پەرلەمانی کوردستانی لەگەڵ بوو، چەند پرسیارێکیش ئاراستەی وەزیری سامانە سروشتییەکان کراوە هەر سەبارەت بەو پرسە، بەڵێ کاک ئاری هەرسین فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا ئەو نوقتەیەی کە بەڕێز ئەو هەڤاڵەم لەوێ گرتی زۆر ڕاستەو لەجێی خۆیەتی، لەبەرئەوەی ڕاسپاردەکان پەیوەندی ڕاستەوخۆیان بە ناومرۆکی ئەو ڕاپۆرتەوە هەیە، ئێمە داوامانەتە دەست بەڕێزتان، بۆیە لە بەرژەوەندی گشتی دەبینم، کە ئەو شتە ڕاستەوخۆ نەبێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خۆشناو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ڤەیرانی بەنزین کە قسە دەربارەیەوە دەکرێت، ئێمەش دەپرسین لیژنەیەك لە پەرلەمانی کوردستان و حکومەت ڕێکەوتنیان کردووە، دانیشتنیان هەبووە، ئەنجامەکەی ئاگادار نین، ئەوەی پرسیارە ئەو لیژنەیەو بەڕێزانی ئەو لیژنەیەش پرسیار دەکەن، ئێمەش بەدواداچوونمان دەوێ لەوەی لیژنەی پەرلەمان دەبێ...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە نوقتەی نیزامی نییە، کاك فائق فەرموو.

بەڕێز فائق مصطفى رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە ڕای کاك ئاری هەرسین دەکەم، سەبارەت بە ڕاستەوخۆ نەبوونی پەخشەکان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆرباشە، دکتۆر شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د. شێرکۆ جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەرئەوەی کە باسی لیژنەکان کرا، هیچ لیژنەیەك لە پەرلەمان ڕێکەوتنی لەگەڵ حکومەت نەکردووە بۆ پرسی بەنزین، بەمشێوەیە تەنها بۆ ڕوونکردنەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە نوقتەی نیزامییە، مادام ئێستا ڕاسپاردەکانی سێ لیژنەکەی تر بخوێنێتەوە، باشە دکتۆر ابراهیم، دەقەیەك بە ئیجازە ئەگەر ئێوە دەتانەوێ ڕاسپاردەکانی لیژنەی پێشمەرگە بە داخراوی بێ؟ ئەوە دەتوانن واژوو کۆبکەنەوە، ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان داوای بکەن، بۆئەوەی ڕاسپاردەکانی لیژنەی پێشمەرگە بە نهێنی بخوێندرێتەوە، د. ابراهیم فەرموو.

بەڕێز د. ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چونکێ پەیڕەو ڕێگا دەدات سێ کەس داخواز کە تشتەکی، ئەوە بوونە چار کەسا داخواز کەم پەخش ڕاستەوخۆ نەبێ، یەعنی پێویست ناکات ببیستن و تەقە لە دەم و خەلاس بوو .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆر ابراهیم بە ماددەیەکی تایبەت لە پەیڕەوی ناوخۆ، موعالەجەی ماددەی ٩ پێم وابێت، موعالەجەی پرسی نهێنی بوونی کۆبوونەوەکان ئەو قاعیدە عامە بەسەریدا تەتبیق نابێ، چونکە قاعیدەی خاسی هەیە، بەڕێز دکتۆرە ڕێواز فەرموو.

بەڕێز ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەگوێرەی ماددەی نۆی پەیڕەوی ناوخۆ نالێت دەبێ لە شکلی واژوودا بێ، دەڵێ دەبێ لەسەر داوای یەک لەسەر چواری ژمارەی ئەندامان کەمتر نەبێ، بۆیە ئەگەر ژمارەیەکی زۆر پشتیوانی بکاو بگاتە ئەو ژمارەیە واژووش نەکەین، ئەوە تەسەور دەکەم هەمان ئامانج دەپێکێ، ئەوە وەقتی دەوێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر بە نووسراوێك بێ تا ئەوەندەی ڕاسپاردەکانی تر دەخوێندرێتەوە دەتوانین ئەوەش موعالەجە بکەین، ئێستا ڕاسپاردەکان، بەڵێ کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ڕاسپاردانەی ئەو چوار لیژنەیە دەخەیتە بەردەستی حکومەت، بۆئەوەی جێبەجێ بکرێت، نەهاتووین لێرە سەر لەنوێ موناقەشەی ناوەڕۆکی ڕاپۆرتەکان بکەینەوە، هیچ بەهایەك نییە بۆ نهێنی بوونی دواجار ئەم ڕاسپاردانە بڵاو دەبێتەوە، بۆیە نهێنی بوونی ئە و ڕاسپاردانە لە پەخشدا بەهایەکی نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە بەڕێز کاك ئاری هەرسینیش سەرۆکی لیژنەی پێشمەرگە و جینۆساید لە بیرۆکەکەی خۆی پەشیمان بووەتەوە، دەڵێت سروشتییە کە پەخش ڕاستەوخۆ بێ، بۆیە ئێستا دەست دەکەین بە خوێندنەوەی ڕاسپاردەکان، بفەرموون بۆ خوێندنەوەی ڕاسپاردەکان، فەرموو کاك ئاری.

بەڕێز ئاری محمد هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەزدەکەین بە دوو، سێ جوملە پێش ئەوەی دەست پێ بکەین هەندێ تەوزیحی بچووك هەیە بیدەین، ئەویش ئەوەیە ئەو ڕاسپاردانەی کە لێرەدا هەیە، ئەمە پوختەی ئەو شتانەیە ، ئەو پێداویستیانەیە، کە ئێمە لەدوای بەدواداچوونی مەیدانیمان گەیشتووینەتە ئەو ئەنجامانە، بە تەئکید لای خەڵکی تر، لای

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان شتی تر گەلاڵە بووە، بەلام ئەمە پوختەو کورتەکەیەتی، ئەگەر بێتو ئێمە هەموو ئەو موعانات و کەم و کوڕیانەی کە بینیومانن، وردەکاری ژیانی ڕۆژانەو مەیدانی خەلك، خەلکی پێشمەرگە بێنین ڕیزیان بکەین، بە ١٠، ١٥ وەرەقە لەوانەیە جێی نەبێتەوە، بۆیە زۆر دوورو درێژ دەبێ و عەمەلیش نییە، ئێمە هەموویمان لە چەند خالێك چڕ کردووەتەوە، بۆیە هیوادارم ئێوەی بەڕێز موراعاتی ئەوە بکەن، ڕاسپاردەکانی لیژنەی پێشمەرگەو شەهیدان و قوربانیانی جینۆساید و زیندانیانی سیاسی، لەپێش هەر شتێك ئێمە بە پێویستی دەزانین کە سوپاسی خەلکی ناوچەکە بکرێت، لەبەر خۆڕاگریان لەو ناوچە کوردستانیانەی کە دەکەونە دەرەوەی ئیدارەی هەرێمی کوردستان، ئەمەش ڕاسپاردەکانە،

١- مووچەی پێشمەرگە لەکاتی خۆیدا بدرێت و وەزارەتی پێشمەرگە یەکەم وەزارەت بێ کە مووچەی بەسەردا دابەش بکرێت.

٢- دەرماڵەی تایبەت (الخطورة الخاصة) بۆ هێزی پێشمەرگە خەرج بکرێت.

٣- هەوڵ بدرێت کە مووچەی پێشمەرگە بە هێزەکانی ناوخۆ و ئاسایش هاوتا بکرێت.

٤/ دابین کردنی تەقەمەنی پێویست و دابین کردنی چەکی مامناوەند وەکو دۆشکە و بی کەی سی و ئار بی جی و هەروەها ئامێری لاسلکی و یەعنی هۆکی،تۆکی.

٥/ دابین کردنی خواردنی ستاندارد و گەیاندنی لە کاتی خۆی دا و دامەزراندنی چێشتخانەی مەیدانی.

٦/ بانگەشەی پێشمەرگەی یەدەگ بە ڕاهێنانەوە، بۆ نموونە بیرمان لەوە کردووەتەوە کە تەشکیل کردنی فیرقەیەکی یەدەگ بکرێت.

٧/ ئەو پێشمەرگانەی کە شەهید دەبن لە ڕێوڕەسمێکی شایستە دا بەخاك بسپێردرێن و هەوڵ بدرێت کە هاوکارییەکی بنەماڵەکەشیان بکرێت کە بەداخەوە لە ئێستادا ئەو بەشێوەیەکی شایستە بەخاك سپاردن نییە، ئێمە دەست خۆشی دەکەین کە دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان هاوکاریەکی دابین کردووە بۆ بنەماڵەی شەهیدەکان و لەگەڵ پرسەنامەیەکی پەرلەمان.

٨/ ڕێکخستنی ئەو کۆمەکانەی کە بە شێوەیەکی پەرش و بلاو پێشکەش بە پێشمەرگە دەکرێ، هەم کۆنترۆلکردنی ئەمنی و هەم بە عەدالەت دابەش بکرێ، یەعنی ئەو کۆنترۆلکردنی ئەمنیە مەبەستمان ئەوەیە کە خۆراك کۆنترۆڵی لەسەر بێ شتێکی تیا نەبێ کە خوانەخواستە موئامەرە بکرێ لە پێشمەرگە.

٩/ ڕەچاوی بایەخی ستراتیژیەتی کەرکووك و شەنگال و سەدی موسڵ بکرێت لەڕووی سەربازی و سیاسیەوە.

١٠/ چارەسەرکردنی کێشەی لۆجستیك.

١١/ پڕکردنەوەی ئەو بۆشاییە ئەمنیانەی کە لە درێژایی ئەم ١٠٥٠ کم داهەیە، بە واتایەکی تر نەهێشتنی ئەو کەلەبەرانەی کە لێرەولەوێ هەل و مەجالی هێرشکردنە سەر هەرێمی کوردستانیان تێدایە.

١٢/ هەوڵدانی جدی بۆ ڕێکخستنەوەی یەکە جیا جیاکانی پێشمەرگە، بۆ نموونە یەکەی ٧٠ و ٨٠ بۆ ئەوەی لە فرە مەرجەعی ڕزگارمان بێت و ئاسەواری حیزبایەتی لە ڕیزەکانی پێشمەرگە بسڕێتەوە.

١٣/ بۆ قایم کردنی سنوورەکان و سەنگەرەکانی هێڵی پێشەوە و دروست کردنی ساتر و خەندەق پێویستە ئامێری شۆفەڵ و حەفارە دابین بکرێ بۆ هێزەکان.

١٤/ قەدەغە کردنی کامێراو ئالەتی تر لە بەرەکانی بەرگری دا.

١٥/ ئەو چەك و ئامێر و کەلوپەلە سەربازیانەی کە ئێستا بە پەرشوبلاوی هەن کۆبکرێنەوە، بە شێوەیەکی تەندروست، سەرەدەریان لەگەڵ بکرێ لە ئێستادا بدرێنە دەست هێزە هاوبەشەکانی پێشمەرگە تا بڕیاری کۆتایی ئێ بدرێت، لێرەشدا هێزە هاوبەشەکانی پێشمەرگە مەبەستمان هێزەکانی وەزارەتی پێشمەرگەیە.

١٦/ پێداچوونەوە بە بەرزکردنەوەی پلە سەربازیەکان بە شێوەیەکی دادپەروەرانە، کە زۆر بە داخەوە هەتا ئێستاش هەندێ جار لەسەر حسابی حیزبایەتی و میزاجە.

١٧/ ئیلتزام کردنی فەرماندەکان بە ئینزاری جیمەوە، جێ نەهێشتنی شوێنەکانیان.

١٨/ هەوڵ بدرێت هاوکاری کردنی پێشمەرگە بکرێت بۆ جەژنی رەمەزان.

١٩/ حکومەتی هەرێم هەوڵی جدی و چارەسەر بدات بۆ لێك تێ گەیشتن لەگەڵ دراوسێکانی کوردستان و وڵاتانی عەرەبی و ئیسلامی، نەتەوە یەکگرتووەکان، یەکێتی ئەوروپا و ئەمریکا لەسەر مەسەلەی ڕاپرسی و مافی چارەی خۆنووسین و ئەو لۆبیە نابێت لە چوارچێوەی حیزبی دابێت و لەلایەن لیژنەیەکی نیشتمانیەوە جێ بەجێ بکرێت، کە دەکرێ لە ڕێکخستنی ئالیەتەکەدا نوێنەری پەرلەمانیش تیا بەشدار بێ، هەروەها پشتیوانی نێودەوڵەتی و لۆجستیکی ماددی و ڕاوێژکاری بۆ پاراستنی ناوچە جێ ناکۆکەکان، هەروەها لیژنەی پەیوەندییەکانی پەرلەمان سەردانی کونسوڵخانەکان بکەن هەتا هەڵسوکەوتی ناجۆری حکومەتی ناوەندیان بۆ ڕوون بکەنەوە.

٢٠/ نەسریەی یەکەکانی پێشمەرگە ڕێك بخرێت و یەك بخرێ، نەك بە میزاج بێت و لێرە نەوعێك و لەوێ نەوعێکی تر.

٢١/ پلە بەندی پێشمەرگە دادپەروەرانە بێت بە پێی ڕێنماییەکان بەرز بکرێتەوە و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

لیژنەی کاروباری پێشمەرگە و شەهیدان و قوربانیانی جینۆساید و زیندانیانی سیاسی کە پێشتر خوێنرایەوە، لەگەڵ ڕاسپاردەکانیان دەخەینە دەنگەوە و بۆ پەسەند کردنی لەلایەن پەرلەمانی کوردستانەوە، بەهار خان فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە هەر شتێك کە لە بەرنامەی کار بێت دەبێ پێشتر ئەندامانی پەرلەمان بەدەستیان گەیشت بێت، سەبارەت بە دوا ڕاپۆرتی هەر چوار لیژنەکە بە ئەندامانی پەرلەمان نەگەیشتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

ڕاپۆرتەکانیان خوێنرایەوە، بەڕێز د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ئەگەر ئەرك نەبێ کاك ئاری خاڵی ١٢ مان بۆ بخوێنێتەوە، دوایی لەسەر ئەوە قسەیەکم هەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی ١٢ هەوڵدانی جدی بۆ ڕێکخستنەوەی یەکە جیا جیاکانی پێشمەرگە، بۆ نموونە یەکەکانی ٧٠ و ٨٠ بۆ ئەوەی لە فرە مەرجەعی رزگارمان بێت و ئاسەواری حیزبایەتی لە ڕیزەکانی پێشمەرگە بسڕێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کاك د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، دەستتان خۆش بێ بۆ ڕاسپاردەکان، من بۆ خۆم کاتێکی تریش ئەم قسەیەم کرد، سێ، چوار خاڵم بە نووسراو پێشکەشی هەم لیژنەکە کرد، هەم بەشێك لەو هاووڕێیانەش بەداخەوە تەنها ئەم خاڵەیان جێگیر کرا، بە دەسکاریەوە، من هەوڵ دەدەم و پێشنیازی من ئەمەیە، ئەگەر وای لێ بکەین تەنها خاڵەکە و هیچی تر، هێزی پێشمەرگە لەژێر هەر ناو و دابەش کاریەك دابێ یەك دەخرێت و لەژێر چەتری وەزارەتی پێشمەرگەدا دەبێ، ئەگەر هەر حیزبێکیش بەمە پابەند نەبوو من پێشنیاز دەکەم تمویلی مانگانەی ببڕن، ..... .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

پەیوەندی بە یاسای حیزبەکانەوە هەیە، دەشتوانی پێشنیارەکەت بدەی بە لیژنەکە، فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی دووەمیان دەکرێ هەر هێزێك، یاخود هەر حیزبێك لەناو هێزی پێشمەرگە کاری سیاسی کرد، دەتوانن بە پێی ئەو یاسایانەی کە لە هەرێمی کوردستان هەیە، کە قەدەغەی کاری سیاسی لێ دەکرێ، لەگەڵ ئەوە مامەڵەی لەگەڵ بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

بەڕێز جمال مورتکە فەرموو.

بەڕێز جمال عثمان (جمال مورتکە):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەست خۆشی لە هەڤاڵانی هەر سێ لیژنەکە دەکەم، هەندێك تێبینیم هەیە کە ئیشارەتی پێ نەدراوە و باس نەکرا، یەکێکیان ئەوەیە، یەکخستنی پشووی پێشمەرگە بە تایبەتی لە هەندێ یەکەکان پشووی پێشمەرگە فەرقی زۆرە لەگەڵ یەکتری، هەیە پەنجا بە پەنجایە، هەفتە بە هەفتەیە، هەیە ١٤ بە هەفتەیەك، ئەوە دیاردەیەکی زۆر خراپە، دوورە لە ڕێکخستنی نیزامی، دووەم/ گرنگیان زۆر بە تەدریب نەدا لەگەڵ دانانی مەیدانی مەشق، گرنگی دان بە تەدریب لە ژیانی شەڕ، لە مەیدانی شەر عادەتەن لە قۆناغی ئێستای ئێمە زەرورییە ٧٠٪ ی گرنگی بە تەدریب بدرێت، بە تایبەتی مەیدانی مەشقی تایبەتی عادەتەن لە حاڵەتی وادا دادەندرێ لە نزیك جەبهەکان، بۆ ئەوەی هەم وەکو ئیحتیاتێکی نزیك، هەم ڕاهێنانی پێشمەرگە، دوو/ چاودێری کردنی ژیانی پێشمەرگە زیاتر داکۆکی لەسەر دەکەم، .... .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

بەڕێزان ناکرێ بچینەوە سەر موناقەشەی خاڵەکان، جارێکی تریش نابێ دوورودرێژە، فەرموو.

بەڕێز جمال عثمان (جمال مۆرتکە):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

گرنگی دان بە شەهیدان بەداخەوە ئێستاش لە هەندێ دەزگای ڕاگەیاندن بەڕاشکاوی بڵێم بە (nrt) ئاماژەی پێ نەدراوە..... .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

ئەوە کاك جمال، ئاماژەی پێدراوە، لە ڕاسپاردەکانی تر ئاماژەی پێی دراوە، فەرموو.

بەڕێز جمال عثمان (جمال مۆرتکە):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شێوازێك بەکاردێنن بۆ قوربانی ....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کاك جمال ئەگەر خوێندبێتەوە، ئاماژەی پێ دراوە، فەرموو.

بەڕێز جمال عثمان (جمال مۆرتکە):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لایەنی هەواڵگری گرنگی پێ نەدراوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کەواتە ئێستا مادام ڕاسپاردەکانتان لا نییە، ڕاسپاردەکانتان بۆ کۆپی دەکرێ، دابەش دەکرێ بە سەرتان، باسی ڕاپۆرتەکانت کرد تۆ، بەهار خان فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وتم ڕاپۆرتیان کە ئێستا دەیخوێننەوە لەلامان نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کاك جمال با حەلێکی ئەوە بکەین، کاك باپیر فەرموو.

بەڕێز باپیر کامەلا سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ئێمە پێشتر بڕیارمان دا کە پەیوەندی بە پێشمەرگە و ناوخۆ هەیە بە نهێنی بێت و بەداخراوی بێ، ئێستا نازانم بۆ قسەکان بە کراوەیی بوو، ئەوە......... .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

بڕیارمان نەداوە، کوا دەنگمان لەسەری داوە، ئەم ڕاسپاردانە ئێستا هیچ بڕیارێکی لەسەر نەدراوە، کاك باپیر فەرموو.

بەڕێز باپیر کامەلا سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشتر، عەرزت کەم ئەوە ئایا بە کراوەیی دەبێ یان بە داخراوی؟ ئەوە یەکیان، دووەمیان/ ئەوە بوو کە بەهار خان باسی کرد کە ڕاسپاردەکان لەلای ئەندامانی پەرلەمان نییە و سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خۆشناو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێڕای ئەوەی کە ڕاپۆرتمان لانییە حەقمانە سەرنج بدەین، ئێستا ئەو تێبینیانەی کە لە کۆبوونەوە دوورودرێژەکانیش دامان ناو سەرنج بوون ڕاسپاردەکان جێگای نەبۆتەوە، موعاناتی پێشمەرگە یەکێکە لەو موعاناتەی کە باس لە پێشمەرگە بریندارەکان نەکراوە، یەك حاڵەت باس دەکەم کە ڕائیدە و پلەدارە سێ جار لە نەخۆشخانەی گشتی لە شاری هەولێر نەشتەرگەری بۆ کراوە، ئەوجا چوارەم جار کە چووە بە پارە علاج دەکات لە نەخۆشخانەی تایبەتی دا، ئیسکێك لەناو لەشی ماوەتەوە کە فەقەراتی شکاوە، دوو/ پێشمەرگە بریندار بووە زێڕی خێزانەکەی فرۆشتووە، وەزارەتی پێشمەرگە دەبێ لێرە نەك ڕاسپاردە دەبێ بڕیار بدات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

کاك ئومێد باسکراوە ئێستا ئەگەر ڕاپۆرتەکە لەبەردەستتان بێ، لە ڕاسپاردەکانی لیژنەی ناوخۆ باسکراوە، بەڵام لەبەرئەوەی ڕاپۆرتەکە لەبەردەستتان نییە بەداخەوە، فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خۆشناو:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

یەك لە ڕاسپاردەكان سێ كەس زیاتر تەئیدی كرد كاتی خۆی پێشنیارمان كرد، گوتمان تەشجیع لە بۆ هێزەكانی ئاسایش و ناوخۆ و تەشجیع بۆ پێشمەرگە، ئەمڕۆ كۆمەك كۆدەكرێتەوە، هاووڵاتیان بەشداری دەكەن با حكومەتیش بەشداری ئەو كۆمەكە بكات، ئەو شەش مانگەی كە ماوە لە پارەی ئاو و كارەبا حكومەت لە پێشمەرگە و ئاسایش و پۆلیس خۆش ببێت، لە ڕاسپاردەكان جێگای نەبووەتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆكی پەرلەمان):

ڕاسپاردەكان كۆپی دەكرێ و بەسەر ئەندامان دابەش دەكرێ، بۆیە با مامۆستا هەورامانیش بزانین نوقتەی نیزامیەكەی چییە؟ فەرموو.

بەڕێز د.هەورامان حەمە شریف (هەروامان گەچێنەیی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە ئەو لیژنە بەڕێزانە سەرجەمیان شەونخونی و ماندووبونێكی زۆریان بینی، چەند دانیشتنێكی پەرلەمانمان كرد و قسە و گفتوگۆیەكی زۆرمان كرد، جەماوەری كوردستان چاوەڕوانی ئەوەیان كرد، كە ئێمە بڕیار دەربكەین، نەك ڕاسپاردە، چونكە ڕاسپاردە من پێموایە ئەگەر یەك لاپەڕە بڕیار دەربكەین باشترە لەوەی بیست، سی ڕاسپاردە دەربكەین و هیچ ئیستیفادەیەكیشی نەبێ، جێ بەجێش نەكرێ، لەبەرئەوە ئەم پەرلەمانە ئەگەر دەتوانێ بڕیار دەربكات با بڕیار دەربكات، ئەو كێشانە هەمووی هەن، من دوێنێ كە ئاماژە بە نموونەیەكی بەسیت دەكەم، ژنە پێشمەرگەیەك تەلەفۆنی بۆ كردم و داوای لێ كردم كە دانیشتووی ڕانیەیە دەڵێ مێردەكەم لەبەرەی جەنگە و خۆم چوار منالم هەیە، چوار منالی هەتیویشمان بەسەرەوەیە و یەك دینارمان پێ نییە بۆ ئەم جەژنەیە، یەعنی بەڕاستی ڕاسپاردەی چی دەربكەین ئێمە، سی، چل ڕاسپاردە دەربكەین لە كاتێك دا كە ڕاسپاردەكە لەلایەنی جێ بەجێ كار دەڵێ كاكە خۆ ڕاسپاردەیە و قسەی خۆشە و جێ بەجێ ی بكەم و جێ بەجێ ی نەكەم وەكو یەك وایە، لەبەرئەوە پێموایە ئەم پەرلەمانە بەڕاستی كۆمەڵێك بڕیاری واقعی دەربكات كە چارەسەری موعاناتی خەڵك بكات و كێشەی خەڵك چارەسەر بكات باشترە لە كۆمەڵێك ڕاسپاردە كە هیچ ئیستیفادەیەكی نەبێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆكی پەرلەمان):

ئێمە لە پەرلەمان ڕاپۆرت و ڕاسپاردەكان و بڕیار لە پەرلەمانی كوردستان دەردەچێ، كاك ئاری نوقتەی نیزامی فەرموو.

بەڕێز ئاری هەرسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

زۆر سوپاس، من بە بیری سەرۆكی پەرلەمان و ئەو خوشك و برا بەڕێزانەی دەهێنمەوە، كە بە تەئكید شتێ هەتا نەبێ بە بڕیار ڕاسپاردەیە، بڕیار كێ دەری دەكات، پەرلەمانی كوردستان دەری دەكات، بۆیە تۆ

ناتوانی لە کۆتایی ڕاپۆرتەکەتدا بڵێی ئەو بڕیارانەی لیژنەکەی ئێمە دای، بە تەئکید دەبێ بنووسی ئەو ڕاسپاردانەی کە ئێمە پێشنیار دەکەین بۆ ئەوەی کە پەرلەمانی کوردستان دەنگی لەسەر بدات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

مادام ڕاسپاردەکانتان لا نییە و تا دەگاتە دەستتان، دێینە سەر بڕگەی ۲ لە بەرنامەی کار تا ڕاسپاردەکان دەگاتە دەستتان، د.ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە بڕگەی ۲ ی بەرنامەی کار لە دانیشتنی ئەمڕۆی پەرلەمانی کوردستان من داوا دەکەم نەك پاش و پێش بخرێ، بەڵکو تەئجیل بکرێ لەبەر ئەم هۆکارانە:

١/ دوای ئەوەی کە ئێمە ئەم پرۆژە بڕیارە کە هاتە بەردەستی پەرلەمنتارانی کوردستان، ئێمە لە بەدواداچوونمان و پرس کردنمان بە لایەنە پەیوەندارەکان گەیشتینە ئەو قەناعەتەی کە سەبارەت بە هەردوو بڕیاری ژمارە ۷ ی ساڵی ۱۹۹۱ و ژمارە ٥٥ ی شاڵی ۲۰۰۰ لێك تێ نەگەیشتن و تەزاروب جۆرێك لە با بڵێین تەفسیر کردنی ناتەبیعی هەیە لەنێوان دوو موئەسەسە، یەکەم، بەڕێوبەرایەتی و فەرمانگەکانی شارەوانی و تۆمارکردنی خانووبەرە، دووەم/ داواکاری گشتی و بە تایبەتی لیژنەی داوای مافی گشتی کە بە نووسراوی وەزارەتی ....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

د.ڕێواز باسی بڕیاری ژمارە ٥٥ دەکەی؟ با بێینە سەر ئەوە، داوای تەئجیل دەکەی؟ باشە با بخوێندرێتەوە، چونکە ڕەنگە موعالەجە کرابێ، ئێستا هەندێ موشاوەرات کە ڕەنگە موعالەجە کرابێ و تۆش پێی ڕازی بیت، بەس جارێ بچینە سەر ئەو بابەتە ئینجا، بۆیە ئێستا داوات لێ دەکەم و کە فەرموون بەڕێزان بۆ جێگاکەی خۆتان دەست دەکەین بە گفتوگۆ کردن لەسەر خاڵی ۲ ی بەرنامەی کار، ئەمە بوو بە ۲، تا ڕاپۆرتەکان دەگاتە دەستتان، کە گەیشتە دەستتان ئەو کاتە وتووێژی لەسەر دەکەین، بەڕێز کاك ڕابوون فەرموو.

بەڕێز ڕابوون توفیق مەعروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە پێی پەیڕەوی ناوخۆ کە بابەتێك و بڕگەیەك کە موناقەشەی لەسەری کرا، دەبێ تەواو بکرێ ئینجا بچینە سەر بڕگەیەکی تر یان ئەگەر پێتان وایە بە دەنگدام موعالەجە بکرێ، ئەگینا .. .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

ئێستا ناتوانرێ تەواو بکرێ لەبەرئەوەی ڕاسپاردەکان لەبەردەستتان نییە، ڕاسپاردەکان کۆپی دەکرێ، دەخرێتە بەردەستتان، ئێستا داوا لە سەرۆکایەتی لیژنەی یاسایی دەکەین کە بێنە سەر مەنەسە بۆ خستنەڕوو وگفتوگۆ کردن لەسەر پرۆژە بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی بڕیاری ژمارە ٥٥ ی ساڵی ۲۰۰٤ ی پەرلەمانی کوردستان _ عیراق، دانیشتنەکە بۆ ماوەی ١٥ دەقە هەڵدەگرین.

دانیشتنی دووەم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان دانیشتنەکەمان دەکەینەوە، بەڕێزان، سەبارەت بە بەرنامەی یەکی کار، لەبەر ئەوەی ڕاسپاردەکان لەبەر دەستی جەنابتان نەبوون، و ئێستا پێتان درا، بۆیە ئەو بابەتە دوا ئەخەین بۆ دانیشتنێکی تر، ڕاسپاردەکان لەبەر دەستتانە، هەر ڕاسپاردەیەك ئێوە ئەیزانن لە دانیشتنەکانی پێشوو زیاتر لە ٣ ئەندام داوای کردووە، و لە ڕاسپاردەی لیژنەکاندا بوونی نیە، بە نووسین ئاڕاستەی لیژنەی پەیوەندیدار بکەن، بۆ ئەوەی ئەو لیژنانە جارێکی تر لە ناو ڕاسپاردەکان جێگای بکەنەوە، ئەو کات لە دانیشتنەکانی داهاتوومان ئەو ڕاسپاردانە بە پوخت کراوی، و بەو شێوەی ئێوەش پێشنیارەکانیان بۆ ئەنێرنەوە، ئەیانخەینە دەنگدانەوە لە پەرلەمانی کوردستان، ئێستا دەست ئەکەین بە وتوویژ کردن لەسەر بەرنامەی خاڵی ئەمڕۆمان کە خستنەڕوو و گفتوگۆ کردن لەسەر پرۆژە بڕیاری هەڵوەشاندەوەی بڕیاری ژمارە ٥٥ ی ساڵی ٢٠٠٤ ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق، ڕاپۆرتی لیژنەی کاروباری یاسایی لەسەر پرۆژەکە، بەپێی ماددەکانی ٧٢ و ٧٤ و ٧٧ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستانی عێراق، ژمارە ١ ساڵی ١٩٩٢ ی هەموار کراو، بۆیە داوا لە دەستەی سەرۆکایەتی لیژنەی یاسایی ئەکەین بێنە سەر مەنەسە، بۆ خوێندنەوەی پرۆژە بڕیارەکە و ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی لەسەر پرۆژە بڕیارەکە

بەڕێز د.ڤالآ فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاپۆرتی لیژنەی کاروباری یاسایی سەبارەت بە پرۆژە بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی بڕیاری ژمارە ٥٥ ی ساڵی ٢٠٠٤ ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق، لیژنەی کاروباری یاسایی ڕۆژی ٢٠٧١٤/٧/١٥ کوردی بەرامبەر بە ٢٤/ پوشپەڕی ٢٠١٤ ی زاینی کۆبوونەوەی بەست بۆ تاوتوێ کردنی پرۆژە بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی بڕیاری ژمارە ٥٥ ی ساڵی ٢٠٠٤ ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق، کە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کرابوو، و دوای خوێندنەوەی یەکەمی لە دانیشتنی ژمارە ١٤ لە بەرواری ٢٠١٤/٧/٧ ڕەوانەی لیژنەکەمان کراوە، دوای گفتوگۆ کردن و تاوتوێ کردن لیژنە گەیشتە ئەم ئەنجامانەی خوارەوە:

ماددەی یەکەم:

هیچ تێبینی نیە، ماددەی دووەم: تێبینی نیە، ماددەی سێیەم هیچ تێبینی نیە، ماددەی چوارەم: تێبینی نیە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئێستا دەقی پرۆژە بڕیارەکە بخوێنەوە

بەڕێز د. بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی بڕیاری ژمارە ٥٥ ی ساڵی ٢٠٠٤ ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق

ماددەی یەکەم:

ڕاگرتنی کارکردن بە بڕیاری ژمارە ٥٥ ی ساڵی ٢٠٠٤ ی پەرلەمانی کوردستان-عێراق

ماددەی دووەم:

بەکار خستنەوەی بڕیاری ژمارە ٧ ی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق

ماددەی سێیەم:

لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکانە ئەم بڕیارە جێ بەجێ بکەن

ماددەی چوارەم:

ئەم بڕیارە لە ڕۆژی بلاْوکردنەوەی بە ڕۆژنامەی وەقائیعی کوردستان دا کاری پێ ئەکرێ

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆرە ڤالاْ

بەڕێز د.ڤالاْ فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

دیارە لیژنەی یاسایی تا کاتانێکی درەنگی دوێنێ لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار بەردەوام لە ئیتیسال بووە بۆ دیراسە کردنی ئەو بابەتە، و بۆ حەل کردنی ئەو کێشەیە، و بۆ ئەوەی بتوانین ئیحتیفاز بکەین بەو موڵکانەی دراوە بە کەس و کاری شەهیدان و پێشمەرگەکان، و بە هیچ شێوەیەك بەعسیەکان و کەس و کاریان نەتوانن داوای ئەو موڵکانە بکەنەوە، ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی ٣ ماددەی تر پێشنیار ئەکەین ئیزافە بکرێ بۆ ڕاپۆرتەکەمان، و بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان دەنگی لەسەر بدەن، و هۆیەکانی دەرچوواندنی بڕیارەکەش ڕوون ئەکەینەوە، ئەو پێشنیارانەمان بۆ ئەوەیە کە حقوقی موکتەسەبەی تاکەکان، ئەو کەسانەی خاوەنی شەهید و پێشمەرگەن بپارێزین، لەلایەکیش بۆ ئەوەیە کە بڕیاری ژمارە ٧ ی ساڵی ٩٢ کە ئیشارەی کردووە ئەبێ یاسایەك دەربچووێنرێ ئەگەر بێت و ئەو ٣ ماددەیە ئیزافە بکەین، ئەوە پێویستیمان بە دەرچوواندنی ئەو یاسایەش نابێ، بۆیە ئەگەر بەڕێزتان ئیجازە بدەن ئەو ماددانەی ئیزافەمان کردووە بۆ ئەندامانی پەرلەمان بخوێنینەوە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بیخوێنەوە

بەڕێز د.ڤالاْ فرید:

ماددەی یەکەم وەکو خۆی ئەمێنێتەوە (ڕاگرتنی کارکردن بە بڕیاری ژمارە ٥٥ ی ساڵی ٢٠٠٤ ی پەرلەمانی کوردستان-عێراق

ماددەی دووەم: بەکار خستنەوەی بڕیاری ژمارە ٧ ی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق

ماددەی سێیەم: پێشنیاری لیژنەی یاسایی

ئـەو موڵکـە نەگوێزراوانـەی کـە بڕیـاری پەرلـەمانی کوردسـتان ژمـارە ٧ ی سـاڵی ١٩٩٢ ئەیانگرێتـەوە، ئـەوە خـاوەنی پێـشووی موڵکـەکان نـاتوانن داوا لەلایەنـەکانی حکومـەتی هـەرێم بکـەن بـۆ گەڕاندنـەوەی عەقارەکەیان، یان بەهاکەی، یان قەرەبوو کردنەوەی بە نەقدی یان بە عەینی

ماددەی چوارەم:

خاوەنی پێشووی موڵکە نەگوێزراوەکان کە بڕیاری سەرەوە ئەیانگرێتـەوە، نـاتوانن داوا لەوانـەش بکـەن کـە بوونەتە خاوەنی موڵکەکان بۆ گەڕاندنەوەی عەقارەکە، یان بەهاکەی، یان قەرەبوو کردنەوە

ماددەی پێنجەم:

حوکمەکانی ئەو بڕیـارە، لەسـەر هـەموو ئـەو داوا یاسـایانەش جـێ بـەجێ ئـەبێ کـە لەبـەردەم دادگـان، یـان لایەنی کارگێری

هۆیەکانی دەرچوواندنی بڕیارەکە بۆ ئەوەی جێگەی یاساکە بگرێتەوە:

بە مەبەستی چارەسەر کردنی ئەو ئاسەوارانەی لەسەر جێ بەجێ کردنـی بڕیـاری ژمـارە ٧ ی سـاڵی ١٩٩٢ ی هەڵوەشاوە، و بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی ژمارە ٥٥ ی ساڵی ٢٠٠٤ کە لە پەرلەمانی کوردستان دەرچوون، و بـۆ پارێزگاری کردن لە مافی بەدەست هاتوو، واتە (حقوق مكتسبە)، و جێ گرتنەوەی ئەو یاسایەی کـە بڕیـاری ژمارە ٧ ی ساڵی ١٩٩٢ ئاماژەی بۆ کردبوو، ئەم بڕیارە دەرچووێنرا

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئێستا دەرگای گفتوگۆ ئەکەینەوە سەبارەت بە ماددەکانی ئەم پرۆژە بڕیارە، فـەرموو کـاك مـەردان نوقتەی نیزامیە؟

بەڕێز مەردان خدر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاپۆرتە لیژنا یاسایی کە پێش ٤٨ سەعات ل بەر دەستێ مە بوویە، ئەڤ پێشنیارێت نوکە بـەحس کـرن تێـدا نینـە، بەرهەنـدێ ئـەڤ پیـشنیارێت نینـە ، و هۆکارێت دەرچوونا ڤێ بڕیـارێ مـە پێتریـا هەنـدێ هـەی کـو دیراسە دکا باشتر ل سەر ڤێ پێشنیارێت بکەین، بەر هەندێ داخاز دکەین کو ئەڤ موناقەشە بێتـە تـەئجیل کرن بۆ وەختەکێ کافی لە بەر دەستێ مە بـێ کـو دیراسـە ڤـێ پێـشنیارێ بکـەین، پـشتێ هنگـی موناقەشـە ل سەر بهێتە کردن

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕاستە ئەو پێشنیارە لە دەقی ڕاپۆرتەکە نیە، بەڵام ئەوان وەکو ئەندامی پەرلەمانیش مافی ئیزافـە کردنیـان هەیە بۆ سـەر خـاڵ و بڕگـەکانی ڕاپۆرتـە هاوبەشەکەشـیان، بـەڵام بـا جـاری گفتوگـۆ بکـەین، چـونکە ئەمـە کێشەیەکی هەنووکەییە، ژمارەیەك لە دانیشتوانی هەرێمی کوردستان، بۆیە ئەگەر بڕیارەکە بەم ڕاسپاردانە و پێشنیارانە بتوانێ حەلی ئەو کێشەیە بکات، ئەمڕۆ گفتوگـۆی لەسـەر بکـەین، کۆتـایی پـێ بێـنین باشـترە، فەرموو دکتۆرە ڕێواز

بەڕێز د.ڕێواز فائق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

وەکو درێژە دانێك بەو قسانەی لە دانیشتنی پێشوو لە وەرگرتنی ڕێستەکە کردم، من تەنیا سەرنجی ئەندامانی پەرلەمان بۆ نووسراوێك ڕائەکێشم کە وەزارەتی داد ئاڕاستەی پەرلەمانی کوردستانی کردووە، سەرباری ئەوەی پشتیوانی لە قسەکانی برای بەڕێزم کاك مەردان ئەکەم، بەوەی ئەو شتانەی بەڕێزانی لیژنە خوێندیانەوە، وەکو هەموارێکە بۆ بڕیاری ژمارە ٧، و ئەبێ ئێمە پێشتر بە ٤٨ سەعات لەبەر دەستمان دابێ، سەرنجتان ڕائەکێشم بۆ نووسراوێك کە وەزارەتی داد ئاڕاستەی پەرلەمانی کوردستانی کردووە، و لە ڕێگەی بەڕێزتان ئاڕاستەی لیژنەی کاروباری یاسایی و کشتوکاڵ و ئاژەڵداری و ئاودێری و بەنداوەکان، لیژنەی ئاسەوار و خزمەتگوزاری و گواستنەوە و گەیاندن و گەشت و گوزار کراوە، کە ژمارەکەی (٣٤٢٤) د، لە ٢٠١٤/٥/١٨ سەبارەت بە گەڕاندنەوەی زەوی بۆ بەعسیەکان بە بڕیاری دادگا بە مەبەستی دیراسەت کردن، هاوپێچ لەگەڵ ئەو نووسراوە، نووسراوی سەرۆکایەتی داواکاری گشتی ژمارە ٦ لەسەر ٥٩٦ لە ٢٠١٤/٥/٥ کە تێیدا یاداشتی لیژنەی داوای مافی گشتی هاوپێچ کراوە، لە ناوەڕۆکی نووسراوەکە هاتووە، هاوپێچ لەگەڵ نووسراومان وێنەیەك لە یاداشتی لیژنەی داوای مافی گشتی سلێمانی لەگەڵ بەڕاییەکان کە وێنەیەکی ئاڕاستەی نووسینگەی پەرلەمان کراوە، بۆتانی ڕەوانە ئەکەین، بە مەبەستی ناردنی بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان لیژنەی یاسایی بە مەبەستی دەرکردنی یاسایەك بۆ چارەسەر کردنی بابەتەکە، لەگەڵ ئەو هاوپێچە کە دڵنیام لەبەر دەستی ئەندامانی بەڕێزانی پەرلەمان نیە جگە لە ژمارەیەکی کەممان، ئاماژە بە فەقەرەیەك ئەکەم کە داواکاری گشتی ئاڕاستەیان کردووە بۆ بەڕێزتان کە ئەڵێ، تەبعەن لە پێشدا تەفاصیلی تێدایە، دوایی ئەڵێ (ان یوضحه لدائرتکم المحترمة ان هذا النقص في قانون رقم ١٨ لسنة ٢٠٠٣ جعل من المشمولین بقرار رقم ٧ یقومون باعادت اموال غیر منقولة لهم و بموجب احکام قضائیة، علما ان المفروض هو وضع حد و سن القانون لحسم القرار رقم ٧ بما یختم الشارع ویعاقب من کان سببا في تعذیب و هجر و قمع الملایین،........)، بە تەصەوری من ئەم قانونە قانونێکە تەزاروبی لە تەفسیر تێدایە، لە نێوان داواکاری گشتی و بەڕێوەبەرایەتی و فەرمانگەکانی شارەوانی و تۆماری خانووبەرە ڕای زۆر جیاوازیان هەیە، لەبەر ئەوە داوا لە بەڕێزتان ئەکەم ئەم فەقەرەی بەرنامەی کار تەئجیل بکرێ لایەنی کەم ٤٨ سەعات بدرێ بە ئەندامانی پەرلەمان بۆ ئەوەی دیراسەی زیاتر و بەدواداچوونی زیاتر بکەن، چونکە ئێمە کە ئەم نووسراوە ئەخوێنینەوە، لەوە تێ ئەگەین کە بەڕێز سەرۆکایەتی پەرلەمان وەکو پێویست کاری بە نووسراو و سەرنجەکانی وەزارتی داد نەکردووە، چونکە ئەگەر ئەمەی بکردایە، لیژنەی یاسایی بەو شێوەیە تەعدیلەکەیان نەدەخستە بەردەستمان، هەرسێ ئەو ماددەی ئیزافە کران زۆر باشن، بەڵام بە تەسەوری من پێویستیان بە دیراسە کردنی زیاترە، بە تایبەتی ئەم مەسەلەیە لە شارێکی وەکو سلێمانی بووە هۆی ئەوەی کە بەعسی بتوانێ خانوو لە کەس و کاری شەهیدان وەربگرێتەوە، لە

خانووەکانیان بیانکاتە دەرەوە، و دڵنیام لە شارەکانی تری کوردستانیش لە ئاینـدە بـەو جۆرە ئـەبێ، ئـەبێ حەدێك دابنێین، ڕاستە پەلە پەلی تێدایە، بەڵام ٤٨ سەعات کاتێکی ئەوەندە زۆر نیە، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە وەکو سـەرۆکایەتی پەرلـەمان ڕاپۆرتمـان ئامـادە نـەکردووە، لیژنـەی یاسـایی ڕاپـۆرتی ئامـادە کـردووە، بـەڵام بـا لیژنـەی یاسـایش ڕای خۆیـان بـدەن، نوقتـە نیزامیـەکانیش وەر ئـەگرم، لیژنـەی یاسـایش ڕوون کردنەوە بدەن، بزانین ئەو ٣ ماددەی ئیزافەی ئەکەن ئایا گرفتەکـە چارەسـەر ئـەکات یـان نـا؟ و دوایـی ڕای ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمانیش وەرئەگرین، فەرموو

بەڕێز د.ڤالا فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ئیزافە کردنی ئەو ٣ ماددەیە بۆ ئەوەیـە جێگـەی ئـەو یاسـایە بگرێتـەوە کـە بڕیـاری ژمـارە ٧ ی سـاڵی ١٩٩٢ ئیشارەتی پێداوە، و ئیزافە کردنی ئەو ٣ ماددەیە لە بڕیارێکدا کـە بڕیـارێکی تەشـریعییە، و قـوەتی قـانونی هەیـە، بـۆ سـورعەت کـردن، لەبـەر ئـەوەی کـەس و کـاری شـەهیدان و پێـشمەرگەکان ئێـستا ئـەناڵێنن و بەعسیەکان دەرگایان لێ گرتوون و داوای زەوی و زار و موڵکەکانیان ئەکەنەوە، بە هەدەفی سورعەت کردنـی پەرلەمان مانگێکی تر ئەکەوێتـە پـشوو، نـاتوانین تـا مـانگی ٩ هـین بکـەین، ئـەوە دادگـا دەسـتی بـە دیراسـە کردنی ئەو بابەتە کردووە، هەدەفی لیژنەی یاسایی ئەوە بووە، بۆ نـەهیشتنی ئاسـەوارەکان، و بـۆ موعالەجـە کردنی بە شێوەیەك ئـەو بڕیـارە بتـوانێ جێگـەی یاسـاکە بگرێتـەوە، ئـەو ٣ ماددەمـان پێـشنیار کـردووە، و پێشنیار کردنی ئەو ٣ ماددەیە بە هەموو شێوەیەك جێگەی یاساکە ئەگرێتەوە، و هەم موعالەجەی ئاسـاری ناجیم ئەکات لەسەر قەراری ژمارە ٧ ی ساڵی ١٩٩٢

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر فرست

بەڕێز د.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ئیزافە کردنـی ئێـستای ماددەکان هـیچ ئیـشکالیەتی قـانونی تێـدا نیـە بـۆ بڕیارەکـە، لەبـەر ئـەوەی ئـەکرێ لەسەر ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی تەنانەت ئەندامانیش ئیزافـە بکـەن لەسـەر ڕاپـۆرتی لیژنـەی یاسـایی، بۆیـە هیچ ڕێگریەك نیە ئێستا ئەگەر بێت و دەست پێبکەین بە گفتوگۆ کردن لەسەر ئەو پرۆژە بڕیارە، سوپـاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا سیراج.

بەڕێز سیراج شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە ڕای من بڕیاری ژمارە ۷ ی ساڵی ۱۹۹۲ دژایەتی تێدابێ لەگەڵ بڕیاری ژمارە ۱۸ ی ساڵی ۲۰۰۳ کە بە ناوی (تحديد وضع القانون لمسئولي و اعوان نظام دكتاتوري البائد)، لە چ ڕووێکەوە، تەبیعی لە بڕیاری ژمارە ۱۸ باسی سەرانی بەعس ئەکات کە مەحرومیان ئەکات لە....، باسی تەئجیل ئەکەم، ئەکرێ تەئجیل بکرێ لەبەر ئەم هۆیانە، باسی سەرانی بەعس ئەکات کە مەحرومیان ئەکات لە چەند کارێکی دیاری کراو، لەوانە باس ئەکان حەقیان نیە داخیلی هەڵبژاردن بکرێن، حەقیان نیە پۆستی سیادی و ئیداری وەرگرن، تەدریس لە جامیعات بکەن، خاوەنداریەتی دەزگاکانی ئیعلام و ڕادیۆ و تەلەفزیۆن بکەن، بەلآم ئەوەی باسی نەکردووە لە یاسای ژمارە ۱۸ ساڵی ۲۰۰۳ کە دەبوایە باسی کردایە، باسی موڵکداری عەقارات عەقار ناکاتن لەوێ، یەعنی ئەوان ڕێپێدراویان ئەداتێ، ئیجازەیان ئەداتێ حەقی موڵکداریان هەبێ، کەواتە قانونی ژمارە ۱۸ ساڵی ۲۰۰۳ موتەناقیزە لەگەڵ بڕیاری ژمارە ۷ ، کەواتە پێش ئەوەی باسی بڕیاری ژمارە ۷ بکەین ئەبێ هەموارێك بۆ بڕیاری ژمارە ۱۸ لە ساڵی ۲۰۰۳ بکرێ بۆ ئەوەی تەناقوز دروست نەکات، ئەگەر بێت ئەو وەکو خۆی بمێنێتەوە، بڕیاری ژمارە ۷ ی بکەوێتە کار، تەناقوزێك دروست ئەکات، کەواتە پێشی ئەوەی ئیشی لەسەر بکەین حەق وایە ڕێخۆشکەری بکەین بۆ ئەوەی بڕیاری ژمارە ۷ ڕێگری بۆ دروست نەکرێ، کەواتە داوای تەئجیل ئەکەم، پاڵپشتی کاك مەردان ئەکەم، و ئەوەش لە بیر نەکەین بڕیاری ژمارە ۷ باسی ئیبتاڵی (بيع و شيراء) ئەکات، بەلآم باسی ئیستیحقاقی حەقی تەملیك ناکات...........

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا سیراج ئەو ۳ ماددەی لیژنەکە خوێندیانەوە چارەسەری ئەو کێشەی کردووە، تەنانەت چارەسەری کێشەی ئەو یاسایەی جەنابیشت باست کرد ئەکات، چونکە هەر بڕیار و یاسایەك کە دەرچوو یاسا و بڕیارەکانی پێش خۆی تەعدیل ئەکات، بۆیە پێم وابێ چارەسەری بۆ کراوە

بەڕێز سیراج شێخ احمد:

بەڕای من وەکو ئەندامێکی پەرلەمان ئەگەر موڵەتێك بدرێ بۆ ئەوەی زیاتر ئیشی لەسەر بکرێ، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

داواکەت گەیشت، فەرموو کاك مەردان

بەڕێز مەردان خدر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنا یاسایی ئەڤ پێشنیارێت خوندی، گوتی پێشنیارێت لیژنا یاساییە نەوەکو ئەندام پەرلەمان

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە پێشنیاری لیژنەی یاسایی نەبوو کاك مەردان، پێشنیاری......

بەرێز مەردان خدر، گۆت پێشنیارێت لیژنا یاساییە، دوو، هەر سێ پێشنیار وەکو شەفەهی خوندن، مەعقول نیە ل بەر دەستێ مە نەبیت و دیراسەتێ نەکەین، وەختێ لە بەر دەستێ مە نەبیت، ئەم مناقەشەی ل سەر بکەین، و بێتە پەسن کردن

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆرە رێواز.

بەرێز د.رێواز فائق:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو راپۆرتەی لیژنەی یاسایی کە ئێستا لەبەر دەستمانە، ئەگەر رێك وەکو خۆی جێ بەجێ بکرێ، دژی ئەو نیەتەیە کە لیژنەی یاسایی پێشتر یاساکەیان بۆ نووسیەوە، با بلێێین راپۆرتەکەیان بۆ ئامادە کردووە، لەبەر ئەوەی ئەو ٣ دەقەی ئیزافە کراون بە ناوی لیژنەی یاساییەوە، کەواتە ئەبوو لە ناو راپۆرتەکەدا بێ، لە هەڤالأنم لە پەرلەمان ئەپرسم، ئایا ئەو راپۆرتەی ئێستا لەبەر دەستی بەرێزتانە، جگە لەو ماددانەی خوێندرانەوە، هیچی تری تێدایە؟ ئەوەی لیژنەی یاسایی ئیزافەی کردووە، وای ئەبینم وەکو ئیزافەی پەرلەمانتار سەیر بکرێ، نەك وەکو ئیزافەی لیژنەی یاسایی، چونکە ئەصلێ ئەوەیە ئێمە ٤٨ سەعات پێشتر راپۆرتەکەمان لابێ و دیراسەی بکەین، من زۆر زۆر زیاتر پەلەمە لە لیژنەی یاسایی بەوەی زووترین کات ئەو دەعوایانەی ئێستا لە دادگاکانن ئێمە بە یاسایەك رایانبگرین، لەبەر ئەوەی خەمی کەس و کاری شەهیدان و پێشمەرگە ئازیزەکانی ئێمەیە، بەلأم لەگەڵ ئەوە نیم ئێمە یاسایەك دەربکەین دواتر لە مەحاکم تەزاروب دروست بکات، تکا ئەکەم ئەم جەلسەیە تەئجیل بکرێ بۆ دانیشتنی داهاتوو.

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە ئەو داواکاریانە رەچاو ئەکەین کە باس لە تەئجیل ئەکەن، بە تایبەتی ئێستا لە ٣ ئەندام زیاتر بوو، بەلأم روون کردنەوەی لیژنەی یاسایش وەرئەگرین، بەس پێش ئەو روون کردنەوەیە نوقتەیەکی نیزامی تریش هەبوو، کاك ڤەمان فەرموو

بەرێز ڤەمان فیصل:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ب حەقیقەت ئەم نزانین موناقەشە ل سەر چیە، ل سەر راپۆرتە لیژنا یاساییە؟ یان ژی ل سەر پێشنیارانە؟ بۆ مە تێکەلیەك چێ بی، ئەگەر تە بۆمە روون کردنەك بدەی، مەش ئاخافتِنێ خۆ هەی

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوایی کە دەستمان بە وتووێژ کرد ئەسڵی بریارەکە ئەکەینە بنەما، دوایی ئیزافەی ئەندامانی پەرلەمان وتووێژی لەسەر ئەکەین

بەرێز ڤەمان فیصل:

نوکە ب حەقیقەت مە ژی رەئیا خۆ بدەین؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

جارێ با قسە لەسەر ئەوە بکەین ئایا تەئجیلی بکەین، یان ئێستا وتووێژی لەسەر بکەین؟ دوایی ئەگەر بڕیاری بوو وتووێژی لەسەر بکەین، مادده بە مادده وتووێژی لەسەر ئەکەین، فەرموو دکتۆر فرست

بەڕێز د.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە تێڕوانینی من دەرگای گفتوگۆ بکەوە، ئەگەر ڕێژەیەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پشتگیری، وا دائەنێین ئەو پێشنیارانە وەکو ئەندامێکی پەرلەمان پێشکەش کراوە، ئەگەر پشتگیری یاسایی کرا کە ئەمڕۆ تەواوی بکەین، وا باشترە دەست پێ بکەین بە گفتوگۆ کردن، ئەگەر زانیمان ئەم مەسەلەیە زۆر ئاسابیە لە نەتیجەی نیهائی گەیشتینە ئەوەی ناتوانین حەلی بکەین، تەئجیلی ئەکەین، بەلاّم ئێمە هەفتەی داهاتوو تەنیا یەك هەفتەمان ماوە، ئەوەی ئاگادارین ئێوە لە دەستەی سەرۆکایەتی بە نیازن دوو یاسای گرنگ بخەنە بەرنامەی کار، بە دڵنیایی ئەگەر دوای بخەین، ناتوانین ئەو یاسایانە تەواو بکەین

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕاستە، کێشەمان ئەبێ، بەڕاستی کێشەمان ئەبێ لە ڕووی کاتەوە، فەرموو بێگەرد خان

بەڕێز بێگەرد دڵشاد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بەڕاستی بۆ ئەوەی ئیقتیراحەکان بە شێوازێك وەرنەگیرێ کە چۆن ئەڵێی تەشەنوجاتی لێ دروست بێ، دیارە هەموو ئیقتیراحەکان، چ ئەوەی لیژنەی یاسایی و چ ئەوەی هاوکاری خۆشەویستم دکتۆرە ڕێواز باسی کرد بۆ ئەوەیە دەقێکی قانونی دەربکەین کە لە بەرژەوەندی گشتی بێ، بۆیە پێشنیاری تەئجیل ئەکەم، و ئومێدەوارم لە دانانی قانونەکان ئەو پەلە پەلە نەکەین، هەفتەیەکمان لەبەر دەم ماوە، ئەکرێ ئەو ئیقتیراحانی دکتۆرە ڕێواز باسی ئەکات، لەگەڵ ئەوانەی لیژنەی یاسایی تا ڕۆژی یەکشەممە دیراسە بکرێ، و بخرێتە بەرنامەی کارەوە، ئەشکرێ وا نەکەین مەسەلەن لە ناو پەرلەمان ئەو هەموو نیقاشە زۆرە بکرێ، بۆ ئەوەی جۆرێك لە یەکگەیشتن هەبێ، بۆ ئەوەی قانونەکانی تریش عەرقەلەیان لێ دروست نەبێ کە ئەمانەوێ پەسندیان بکەین، ئومێد ئەکەم ئەو سەرنجانە بە هەند وەرگیرێ، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر باشە ئەیخەینە دەنگدانەوە، دکتۆرە بەهار ئەتبینم، بەلاّم با نوقتە نیزامیەکان تەواو بێ، ئەوکاتە ئێوەش ڕوون کردنەوەی خۆتان بدەن، فەرموو کاك علی حمە صالح

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەربارى ئەوەی پشتیوانی بەڕێز قسەکانی دکتۆر فرست ئەکەم، بەلاّم پێشنیارم هەیە، ئەو ٣ ماددەی کە بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی خوێندیەوە با ئیستینساخی بکەن و بیخەنە بەر دەستمان، ئەمڕۆ تەسەور

ئەكەم هەموو ئەو پێشنیارانەی هەیە بۆ بەرژەوەندی کەس و کاری شەهیدان بێ، کەواتە لێرە بگەینە نەتیجەیەك کارێکی باشە، بەڵام تکا ئەکەم ئیستیسناخی بکەن، بماندەنێ، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیارێکی باشە، فەرموو کاك فائق.

بەڕێز فائق مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە وتەکانی کاك فرست ئەکەم، لەبەر ئەوەی ئێستا کۆمەڵێك کەیسی زۆر لە دادگاکانە لەسەر ئەو قەزیەیە، و ئەو ٣ ماددەی کە لیژنەی یاسایی زیادیان کردووە زۆر روونە کە ڕێگرە لەوە، بۆیە پێشنیار ئەکەم ئەمڕۆ گفتوگۆری لەسەر بکرێ، و تەواو بکرێ، و ئەگەر تەئجیل کرا مەرجدار بێ کە لە ڕۆژی یەکشەممە تێنەپەڕێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ڕابوون

بەڕێز ڕابوون توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارانەی کە بەڕێز دکتۆرە ڤالآ خوێندیەوە، با نەڵێین لیژنەی یاسایی، ئەگەر وەکو ئەندامانی پەرلەمان، و پێشنیاری ئەندامانی پەرلەمانیش سەیری بکەین پێویستی بە ئیستینساخ نیە، تەنیا ئەگەر لە ٣ کەس زیاتر پشتگیری بکەن ئەخرێتە دەنگدانەوە، واتە پێویستی بە ئیستینساخ نیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵام ئەگەر ئیستینساخ بکرێ بۆ ئێوە باشترە، فەرموو دکتۆرە بەهار.

بەڕێز د.بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەوەی ئەوترێ پێشنیاری لیژنەی یاسایی، ئێمە ئەگەر وەکو ئەندام پەرلەمانیش، ئەندامی پەرلەمانین، ٣ کەس لە لیژنەی یاسایی داوای ئەوەمان کردووە وەکو ئەندام پەرلەمانیش بێ حەقی خۆمانە داوای ئیزافە کردنی شتێك یان حەز کردنی شتێك بکەین، سەبارەت بەوەی تەناقوز هەیە لە نێوان بڕیاری ژمارە ٧ ی ساڵی ١٩٩٢، لەگەڵ یاسای ژمارە ١٨ ی ساڵی ٢٠٠٣، ئەمە هیچ تەناقوزێك لە نێوانیان نیە، یەکەم لەبەر ئەوەی یاسایەکی تازە هات کۆنەکە ئیلغا ئەکاتەوە، دووەم، ئەوەی کە لە یاسای ژمارە ١٨ ی ساڵی ٢٠٠٣ هاتووە ناوی موڵکیەی نەهێناوە، ئەگەر ناوی مولکیەی بهێنابایەوە و بیوتبایە ئەوە ناگرێتەوە، ئەوکاتە تەناقوز هەبوو، چونکە تەناقوز لە نێوان ٢ نەصی سەریح ئەبێ، سەبارەت بەوەی لە ڕاپۆرتەکە نیە، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ڕوونی کردەوە کە ئێمە ڕاپۆرتەکەمان حازر کردبوو، دواتر لە دوێنێوە لە پەیوەندی دا بووین، تا گەیشتینە ئەوەی موعالەجەی بکەین، ئەوەش لە پێناوی ئەوە بوو سورعەتێك

بدەین، ئەمانتوانی بەم شێوەیە تێپەڕێنین دواتر یاسایەك بۆ ئەوەی ئەنسیراتی بڕیاری ژمارە ٧ ی ساڵی ١٩٩٢ ئیلغا بکەینەوە، بەلاّم لە پێناوی سورعەت ئەو یاسایەمان لە هۆکارەکانی دەرچوواندن خوێندەوە سەرۆکی لیژنەی یاسایی، لە پێناوی سورعەت ئەو یاساییەمان شوێن گرتەوە بەو ماددانە، سەبارەت بەوەی کە بەڕێز دکتۆرە ڕێواز خوێندیەوە، ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی هیچ ڕاسپاردەیەکمان تێدا نەبینی، ئەوەی کە خوێندیەوە، ئەگەر ڕاسپاردەیەك یان ماددەیەك هەیە، با بەڕێزی ئیقتیراحی بکات، ئێمەش ئیزافەی ئەکەین بۆ ئەوە، بۆیە داواکارم ئەم پرۆژە بڕیارە تەئجیل نەکرێ، چونکە تەئجیل کردنی ئەیبات بۆ مانگی ٩، ئەمەش زەرەر ئەدات لەو کەسانەی لە چاوەڕاوانی دەرکردنی ئەم بڕیارەن، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك قادر ڕەزگەیی فەرموو.

بەڕێز قادر ڕەزگەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری هەموو ئەو ڕایانە ئەکەم داوای تەئخیر کردن ئەکەن، هەدەف تەنیا دیراسە کردنە، ئەگەرنا ئەوەی لیژنەی قانونی ئیزافەی کردووە لە ڕووی قانونی واریدە، من هاوڕام لەگەڵ دکتۆر بەهار، ئەگەر ئەم بڕیارە پێمان وابێ تەناقوز ئەکات لەگەڵ بڕیارە ژمارە ١٨ ئەو کات ئەمە تاریخەکەی تازە ترە، ئەمە لە ڕووی عورفی قانونیەوە، ئێمەش لەگەڵ پەلە کردنین لەگەڵ هەموار کردنی ئەم بڕیارە، یان لەگەڵ ئەو شێوەی ئیزافە کراوە، پێم وایە نەك هەر ئەوە پێویستە پەرلەمانی کوردستان بیکات، بەڵکو پێویستە پەرلەمانی کوردستان بڕیارێك دەربکات بە مەبەستی دادگایی کردنی هەموو ئەو کۆنە جاشانەی بەشداریان کردووە لە پرۆسەی بەدناوی ئەنفال.......

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قادر لە بابەتی ئەمڕمان دەرمەچۆ، بەڕێز کاك برزۆ مەجید فەرموو.

بەڕێز برزۆ مەجید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەو مەسەلەیە لە ناو هۆڵی پەرلەمان و لە دەرەوەی پەرلەمانیش پەرلەمانتاران ئاگامان لەیەکە، یەعنی کۆ دەنگیەك هەیە لەسەر ئەوەی موڵك و ماڵ بە هیچ شێوەیەك نابێ بگەڕێتەوە بۆ بەعسیەکان و لای هەمووان ناشیرنە، بۆیە بۆ ئەو مەسەلە دیوە قانونیەکە گرنگە لە دیوە کۆدەنگیەکە، مادام هەمووی کۆدەنگە کە نابێ ماڵەکە بگەڕێتەوە، ئەوە زۆر زۆر گرنگە، ئەو ماددانەش کە پێشنیار کرا لەلایەن بەڕێز دکتۆرە ڤالاّ، هی پەرلەمانتار بێ یان لیژنەی یاسایی، ئەو ئیزافەی تریش کە برادەران باسی ئەکەن، هیچی لە دەرەوەی قانون نیە، مادام کۆدەنگی هەیە، مادام ئەو پێشنیازانەش قانونیە، با ئەمڕۆ مەسەلەکە تێپەڕێنرێ و تاخیری نەکەین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاک سۆران.

بەڕێز سۆران عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەمشەو نەخوتووم بەهۆی ئەم ڕاپۆرتەی لیژنەی یاسایی، چونکە هەستم بە ئیشکالەکەی کردووە، بەیانیش هاتم لەگەڵ پەرلەمانتاران قسەمان لێ کرد، دوو جار چوومە لیژنەی یاسایی کەسی لێ نەبوو، پێم سەیرە لیژنەی یاسایی دەست خۆشیان لێ ئەکەم، ماندووترین لیژنەی پەرلەمانن، و بە ئەرکترین لیژنەن، و جوڵاو ترین لیژنەن، پێم سەیرە ئەمەیان بەسەر تێپەڕیوە، ڕاپۆرتەکەیان فیعلەن لە دڵسۆزی و نیەتی ئەوەی بەعسیەکان نەتوانن ببنەوە بە خاوەنی ئەو موڵکانە ئەوەیان کردووە، هەر دێڕی یەکەمی ڕاپۆرتەکەیان تێکەڵ کردنی تاریخی کوردی و زایینی ئەکات، هەست ئەکەی فیعلەن هەموو ئەوانەشی ئەم پرۆژەیان ئیمزا کردووە لە نیەتی ئەوەی بەعسیەکان نەبنەوە بە خاوەنی موڵك، ناوەڕۆکی بڕیارەکەیان نەدیووە، ناوەڕۆکی بڕیاری ژمارە ٧ کە ئێمە جارێکی تر بە کاری ئەخەینەوە، هەڵگری ئیشکالیەتێکی گەورە، و نیزاعێکی گەورەی کۆمەڵایەتیە، ئێستاش کە لیژنەی یاسایی لە ماددەی یەك دەستی لێ نەداتەوەتەوە، ئەڵێ بەکاربێتەوە، واتە هەرچی مامەڵە بەو موڵکانە کراوە، کەس و کاری شەهید و پێشمەرگە مامەڵەی پێوە کردووە، هەمووی ئیبتاڵ ئەکەیتەوە، بەڕاستی ئەمە ئیشکالە گەورەکەیە کە بوونی هەیە لە بڕیارەکە، و دادگاکان گیریان خواردووە بەدەست ئەم بڕیاری ژمارە ٧ ەوە کە بڕیاری ئیبتاڵی موڵکیەی غێر مەنقولی بەعسیەکان ناکات بەم دەقە، ئیبتاڵی موعامەلە ئەکات، کەواتە کە ئیبتاڵی موعامەلەت کرد، واتە هێشتەوە بۆ خاوەن موڵکە بەعسیەکان کە هێشتان ئیبتاڵ نەبووە، بۆیە ئەو ماددەی یەکە ئەگەر بمێنێتەوە بڕیاری ژمارە ٧ بە کاملی کە یاسا دەرنەچووە، مامەڵەکان ڕێکخراوە و دوایی ٢٣ ساڵ پێوەی کراوە، ئێستا ناتوانین هەڵی وەشێنینەوە، هیوادارم ئەوە بە نەزەری ئیعتیبار وەرگیرێ لیژنەی یاسایی، ئەو ٣ ماددەیە کافیە کە ئیزافە کراوە، بەڵام بە نووسراو لەبەردەستمان بێ، ئەتوانین موناقەشەکە بەردەوام بکەین، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاک ئەنوەر.

بەڕێز انور قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە تێکنەگەیشتنێك هەیە کە زۆربەیان لێی حاڵی نەبوونە، بڕیاری ژمارە ٧ لە ١٩٩٢/٨/١١ دەرچووە، ئەڵێ (هەموو ئەو موعامەلاتی کڕین و فرۆشتنی موڵك و ماڵی نەگوازراوەی لێپرسراوانی ڕژێمی عێراق، ئەوانەی لەکاتی ڕاپەڕینە مەزنەکە، و لەدوای ئەویش چوونتەوە پاڵ ڕژێم هەڵدەوەشێتەوە، هەتا کاتی دانانی یاسایەك کە چۆنیەتی دەستکاری کردنی ئەو موڵك و ماڵە دەستنیشان دەکرێ)، ئەمەوێ ئەوە بڵێم

سەرەتا لە بڕیاری ژمارە ٥٥ ی ٢٠٠٤ ئەوە ئیلغا ئەکاتەوە، بەڵام ئەبێ بڕیارێك هەبێ کە ئەوەی پێشوو ئەوەی ژمارە ٥٥ ی ساڵی ٢٠٠٤ هەڵبوەشێنێتەوە، ئینجا ئەڵێ بەپێی یاساییەك بێ دەستکاری بکرێ، یەعنی یاسایەك چارەسەری ئەم حاڵەتە بکات، ئەگەر بڕیارێك هەڵئەوەشێنینەوە چۆن بە پێی یاسا، بەڵام لە چەند ساڵی ڕابردوو بۆچی یاسا دەرنەکراوە ئەوکاتی لە ٢٠٠٤ ئەمە ئیلغا کراوەتەوە، حاڵەتێکی تر هەیە کە باس لە هەڵوەشاندنەوەی تاپۆ ئەکرێ، لەگەڵ ئەوەم بەعسیەکان نەك هەر کڕین و فرۆشتن بە موڵك و ماڵ نەکەن، زەوی و زار مەبەستم، بەڵکو بە پێی قانونێك لە پەرلەمانی کوردستان ئەوانە خاوەنی هیچ زەوی و زارێك و هیچ موڵکێکیش نەبن لە کوردستان، بەڵام ئەوە چۆن ئەکرێ؟ یان ئەبی پەرلەمان بڕیارێك دەربکات، یان ئەبێ بە پێی قانونی تەسجیلی عەقاری، کە لەوێ قانونێك هەیە ئەڵێ (هەر زەویەك یان ئەموال غێر مەنقولە کە تاپۆ کرا، پێش ئەوەی کە لە بەڕێوەربەرایەتی تۆمار کردن و خانووبەرە تۆمار ئەکرێ، لە دوای ئەوە لیژنەی تەدقیق هەیە لە وەزارەتی عەدل، لیژنەی تەدقیق دوو حاڵەتی هەیە، ئەڵێ ئەگەر تاپۆیەکە لەلای لیژنەی تەدقیق پەسند کرا، تەنیا دادگا ئەتوانێ بڕیاری تاپۆکان هەڵوەشێنێتەوە، بەڵام پێش ئەوەی لیژنەی تەدقیق پەسندی بکات، ئەڵێ وەزیری عەدل ئەتوانێ هەڵیوەشێنێتەوە، یان ئەبێ پشت بەو حاڵەتە ببەسترێ، یان ئەبێ پەرلەمانی کوردستان بڕیارێك دەربکات بۆ ئەوەی بەعسیەکان بە هیچ شێوەیەك خاوەنی زەوی و زار نەبن لە کوردستان، و بۆشیان نەبێ کڕین و فرۆشتن بکەن، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا داوا لە لیژنەی یاسایی ئەکەین، کاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە کورتی شتێك باس ئەکەم، ناکرێ بە ناوی دڵسۆزی و خەمخۆری بۆ یاسا پەلە پەل بکرێ کە ئێمە بەشێك لەوانەی ئێستا هەمواری ئەکەین هەر پەیوەندی بەوە هەیە کاتی خۆی باش دیراسە ناکراوە، ئێستا ئیشکالیەتی دروست کردووە، ڕاستی پشتیوانی ڕەئی کاك سۆران ئەکەم، بەگەڕخستنەوەی بڕیاری ژمارە ٧ نازانم هۆیەکەی چیە؟ مادام ئیزافە هەیە، بەگەڕخستنەوەی ئەو بڕیارە زۆر زیادەیە، ئیشکالیەتیش جارێکی تر بۆ ئەم پڕۆژە یاسا نوێیە دروست ئەکات، حاڵەتێکی تریش هەیە کە باس نەکراوە، لە کاتێکدا ئەم یاسا نوێیە دەرچوو، ئەو هاوولاتیانەی کە پێشتر بە یاسای ژمارە ٥٥ موڵك و ماڵەکانیان لێ وەرگیراوەتەوە، ئەوانەش لەوانەیە بێنەوە و داوای حەقی خۆیان بکەن، کە یاسایەك هەبووە پێشتر موڵك و ماڵی بەعسیەکان چوون لێیان وەرگرتوونەتەوە، سەیری ڕەجعی ئەم قانونە چیە؟ یەعنی ئەبوایە لە هەموار کردنەوە، یان لە ئامادە کردنی ئەم یاسایە ڕەچاوی ئەمە کرایە کە ئەو هاوولاتیانەی کە ماڵی شەهیدن، چۆتە خانوێك، بە یاسا لێیان وەرگیراوەتەوە، چ حەڵێك هەیە بۆ ئەوانە؟ لەبەر ئەوەی ئەکرێ بە وردی بۆ ئەوەی جارێکی تر تووشی ئیشکالیەتێکی قانونی نەبین، یەعنی شتێك تێئەپەڕێ بە ناوی دڵسۆزی و خەمخۆر، ئەوە بەدەرە لە موزایەدە، وەکو ئەوەی کاك برزۆ باسی کرد، ئێمە هەموومان کۆکین لەسەر ئەو

مەسـەلەیە، تەسـەوڕ ناکـەم کەسـێك هـەبێ لـە کوردسـتان لەگـەڵ ئـەوەبێ بەعـسیەك بـێ خـانووی مـاڵی شـەهیدێك، یـان پێـشمەرگەیەك وەرگرێتـەوە، مـادام هـەموو کۆکین، بـا ئەوەنـدە ورد بـێ تـا خـولێکی تـر نەیەنەوە تەعدیلی ئەم یاسایە بکەین، بۆیە پێشنیار ئەکەم ئەگەر ئەمڕۆش بکرێ، بـە ڕوونـی بـاس بکـرێ، ئەوەی ساڵی ٩٢ لەبەر ئەوەی حکومەتی بەعس ماوە، بڕیاری ژمارە ٧ زۆر ڕوون نیە......

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیارێکی دروستە.

بەڕێز زانا عبدالرحمن:

پێشنیارەکانی ئەوانیش بەڕاستی ڕوون نیە، ئەکرێ ڕوون بێ، یەعنی ئاماژە بکـەی کـە ئێمـە چـیمان ئـەوێ، کێ ئـەپارێزین، کـام موڵـك ئـەپارێزین، ئـەوەی کـە باسـی کـرد پێـشنیارەکان زۆر مـەتاتین، هەنـدێ زاراوەی تێدایە کە زۆر زۆر مەتاتین، تکا ئەکەم ڕوون بێ

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر باشە، کاك فەرهاد فەرموو.

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئـەو بڕگەیـە دوو تەفـسیر هەڵئـەگرێ، بـە برادەرانیـشم وت، هەڵوەشـاندنەوەی موعامـەلاتی ئـەو موڵـك و ماڵانەی یەعنی کاتێ بەعسیەکان چوون ئەوانەیان کردووە بە نـاوی خۆیـان، یـان ئـەو موعامەلاتانـەی دوای ئەوان خەڵکی چووە ئەو موڵك و ماڵانەی فرۆشتووە، ئەوە دوو تەفسیر هەڵئەگرێ، دووەم، ئەو ٥٥ و هـەموو ئەوانەی بەدوایان دێت، زۆر کـۆڵان و لقـی لـێ ئەبێتـەوە، پەرلـەمان ئـەتوانێ خـۆی یاسـایەکی تـر دەربکـات، ئەمانەش ئیستیفادە لێ بکات، بەڵام هەر خۆی شتێکی تازە دەربکات، سێ، من بەهیچ جۆر لەگـەڵ هاوکـاری بەعسیەکان نیم، بەڵام ئەگەر ئێمە وورد نەبین ڕەنگە هەندێ شت دروست بێ، ئێمە مەبەستمان ئەو موڵك و ماڵانەیە کە لەسەر نیشتیمان فرۆشی و بە ئیستیغلالی ئەو ڕۆژگارانەی کە داگیرکەر لـە کوردسـتان بـووە، ئەگەرنا ڕەنگە کابرایەکی بەعسی هەبێ موڵك و ماڵی باب و باپیرەی بێ، تۆ بچی لێـی بـستێنی ڕەنگـە ئـەوە جۆرێك بێ لە هین، ئەوەی کە بە داگیر کردن و بە ئیستیغلال و بە زوڵم پەیدای کردووە، ئـەبێ وردە کـاری بکرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك مەحمود.

بەڕێز محمود عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە هەمووومان موتەفیقین لەسەر ئەم مەسەلەیە، بەڵام بە دیوێکی تر ئەکرێ ئەوە بڵێین بەشێك لەوانـە کە موڵکی گشتن لە دوای ٩١ تا ئێستا واتە بەشێکی هەرە زۆری زەوی و زار و موڵکی گەورە، گەورە بەدەستی

مەسئولینی پلە باڵای ئەم نیشتیمانەوەیە، حەق وایە حیسابێك بۆ ئەوە بکات ئەو موڵکو ماڵانەش بگەڕێنێتەوە بۆ موڵکی گشتی، دوایی قەراری لەسەر بدەین، کۆمەڵێك خەڵك هەن مەسئولن، هەر لە ٩١ەوە موستەفید بوون لە خانوو و موڵك و ماڵی بەعسیەکان، لەگەڵ ئەوەش زەویشیان وەرگرتووە، ئەبێ لە یەك سەرچاوە موستەفید بێ، هەم زەوی وەرگرێ،..........

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە کاك محمود، ڕاستی من ئاگادار نەبووم، فەرموو کاك ابو بکر

بەڕێز ابو بکر عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ٣ ماددەی کە سەرۆکی لیژنەی یاسایی ئیقتیراحی کرد، ڕەفعی ئەو ئیشکالە ئەکات کە ئێستا تەخەوفەکە لەسەر ئەوەیە کە بەعسیەکان داوای موڵك و ماڵەکانیان بکەنەوە، و بڕیارەکەی پێشوو کە لە ساڵی ٩٢ دەرچووە تاکو ساڵی ٢٠٠٤ هیچ بەعسیەك لە کوردستان داوای ئەو موڵك و ماڵانەی نەکردووە، بە پێچەوانەوە دوای بڕیاری ژمارە ٥٥ ئەم داوایە لە مەحکەمەکان دروست بووە، خاڵی دووەم، ئەگەر ئێمە ئەمڕۆ تەئجیلی بکەین، لەم ٣ پێشنیارە پێم وایە باشتر ناهێنین، کە ئێستا لە مەحکەمەکان حاجەیەکی ملیح هەیە بۆ ئەم جۆرە داوایە، شتێکی تر هەیە لە ڕووی یاساییەوە، پەرلەمانی کوردستان ئەتوانێ لە بڕیارەکە هاتووە ئەتوانێ یاساییەك دەر بکات بۆ ئەم بابەتە، یاساییەکی چڕو پڕ، بەڵام دەرکردنی ئەوە مادام قوەتی تەشریعی هەیە لە ڕووی قانونییەوە، پێم وایە پێویست بە تەئجیل کردن ناکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ئاری.

بەڕێز ئاری محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو نوقتەم هەیە، یەکەم، بە بۆچوونی من حەقە دەستەی بەڕێزی سەرۆکایەتی پەرلەمان وردتر بن لە گوێ گرتن لە ئەندامانی پەرلەمان کە ئیستیغلالی ئەوە نەکەن مەوزوعێك ڕاکێشن بۆ مەوزێعێکی تر، لەبەر ئەوەی پەخش ڕاستوخۆیە و بۆ ئەوەی خەڵك پێیان بڵێ کوڕی چاکە، دووەم، ئەچمەوە سەر ماددەی ٥٤، یەکەم بڕگەی پێنجەم لە پەیڕەوی ناوخۆ، پێم وایە خەریکە ورده ورده لێمان تێکئەچێ ئایا دەستمان کردووە بە موناقەشە کردن؟ چونکە ئەگەر سەرنج درابێ زۆربەی ئەو بەڕێزانەی کە قسەیان کرد، زۆربەی ڕەئی بوو، جا بۆیە داوا لە بەڕێزتان ئەکەم حەسمی بکەن، ئەگەر قەرارێکە نوقتەی نیزامی بەردەوام بێ، ئەگەرنا دەست پێبکەین؟ یان چی بکەین؟ سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی داواکارییەك هەیە بۆ تەئجیلی بابەتەکە و، داواکارییەکیش هەیە بۆ بەردەوام بوون لە سەری، دەمانەوێت سورەگە وازح بێ لەبەردەم ئەندامانی پەرلەمان و، ئەندامانی پەرلەمان دوایی دەنگدانی لە سەر بکەن، دوا موداخەلە، د. فرست،

بەڕێز د. فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە رای کاك ئاری دەکەم، یەعنی زۆربەی زۆری را بوو، بۆیە داوا لە جەنابت دەکەم ئەگەر دەرفەت هەیە لەبەرئەوەی من دوو رۆژی رێکە بەدواداچوونی وردم بۆ ئەم مەسەلەیە کردووە و، زانیاری زۆر وردم لەلایە، ئەگەر جەنابت دەرفەتم پێ بدەی لە ماوەی چوار تا پێنج دەقیقە، هەموو ئەو زانیاریانە دەخەمە بەر دەستی ئەندامانی پەرلەمان، بۆ ئەوەی بەرچاویان رۆشن بێ و، ئەوەی کە د. ڤالا خوێندیەوە، ئەو (٣) خاڵە، کێشەی مانەوەی قەراری رەقەم (٧) نامینێ موتلەقەن، ئەوەی کە کاك سۆران باسی کرد، ئەو مەترسییە نامینێ بڵێی قەراری رەقەم (٧) دەمێنێ، چونکە کە خوێندیەوە یەعنی قەراری رەقەم (٧) نامێنێ، ئێمە عیلاجی قەراری رەقەم (٧)مان کردووە، بۆیە ئەگەر جەنابت دەرفەتم پێ بدەی لە ماوەی چوار تا پێنج دەقیقە ئەوەی کە لە لامە لە سەر کۆی مەوزوعەکە روونی دەکەینەوە، ئەگەر نا من پێشتر ناوی خۆم تۆمار کردبوو کە خستانە موناقەشە،من موناقەشەی خۆم دەکەم،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وا دەکەین، ئێستا با لیژنەی یاسایی برگە بە برگە، ئەو مادانەی کە پێشنیاریان کردووە، بیخوێننەوە و، روونکردنەوەی لە سەر بدەن، مەبەستیان لەو مادده پێشنیارکراوانە چییە و، دوایی ئەگەر ئەندامانی پەرلەمان قەناعەتیان نەکرد، بە دەنگدان یەك لایی دەکەینەوە، کە ئایا بەردەوام بین لە سەر موناقەشەکردن یان تەئجیلی بکەین؟ فەرموو لیژنەی یاسایی،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەکەم: راگرتنی کارکردن بە بڕیاری ژمارە (٥٥)ی ساڵی ٢٠٠٤ی پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق. بەڕێزتان دەیدەنە دەنگدان،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نا، نا، ئێستا ئەو سێ ماددەیەی پێشنیارتان کردبوو، ئێوە وەکو ئەندامی پەرلەمان، ئەو سێ ماددەیە بۆ ئەندامانی پەرلەمان روون بکەوە، تەبیعاتی قانونی ئەو سێ ماددەیە چییە؟

بەڕێز د. ڤالا فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری یەکەم: ماددەی یەکەم: بە هەردوو زمانی کوردی و عەرەبی دەخوێنینەوە، مەفهووم دەبێ زیاتر، بە زمانە کوردییەکەی، ئەو موڵکە نەگوێزراوانەی کە بڕیاری پەرلەمانی کوردستان ژمارە (٧)ی ساڵی ١٩٩٢، دەیانگرێتەوە، ئەوە خاوەنی پێشووی موڵکەکان ناتوانن داوا لە لایەنەکانی حکومەتی هەرێم بکەن بۆ گەڕانەوەی عەقارەکەیان یان بەهاکەی یان قەرەبووکردنەوەی بە نەقدی یان عەینی، بە زمانی عەرەبی واتە لێرە بە موسادەرە دێت، موسادەرە دەکرێ و خاوەنەکانی ناتوانن داوای بکەنەوە،

تعتبر العقار العائد للمشمول بقرار برلمان كوردستان المرقم (٧) لسنة (١٩٩٢) الذي منحته الجهات الأدارية أو المحلية في الاقليم لغيره املاكا مصادرة ولا يحق لمالكها السابق مطالبة الجهات الحكومية في الاقليم بأستعادة العقار أو قيمته أو أجر مثله أو تعويضه نقداً أو عيناً.

ئەوەیان پێشنیاری یەکەم بوو کە هەر کەسێك بەپێی بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی ١٩٩٢، دەرچووە ئەو بڕیارەی کە مامەڵەکردنی بە زەوی و زار واتە موڵکە نەگوێزراوەکانی بەعسییەکان راگرتووە، دواجار ئەو موڵك و ماڵە دابەشکراوە بە سەر کەس و کاری شەهیدان و پێشمەرگەکان ئەو موڵك و ماڵە بە موسادر دادەنرێتن و، کە تەوزیع کراوە بە سەر بنەماڵەی شەهیدان لەگەڵ پێشمەرگەکان بە هیچ شێوەیەك خاوەنی ئەسڵەکەی کە بەعسییەکانە بۆی نییە جارێکی تر لە دەرگای جیهاتی حکومی بدات بە هەر سێ سوڵتەکەی قەزائی و هەروەها تەشریعی و هەروەها حکومی لە دەرگای حکومەت بدات داوای ئەو ماڵ و موڵکە بکات، ماددەی دووەم کە ئیزافەمان کردووە: خاوەنی پێشووی موڵکە نەگوێزراوەکان کە بڕیارەکەی سەرەوە دەیانگرێتەوە ناتوانن داوا لەوانەش بکەن کە بوونەتە خاوەنی موڵکەکان بۆ گەڕانەوەی عەقارەکەی یان بەهاکەی یان قەربووکردنەوەی، بەزمانی عەرەبی،

لا يحق للمشمولين بأحكام الفقرة: أولاً من هذا القرار مطالبة من الات له ملكية العقار بإعادة العقار العائد له أو قيمته أو أجر مثله أو ايى تعويض ناتج عنه، (خ) لە ماددەی یەکەم ناتوانێ داوا لە جیهاتی حکومی بکاتن ئەو ماڵ و موڵکەی بۆ بگێڕێتەوە لە ماددەی دووەم کە پێشنیار کراوە بە هیچ شێوەیەك ناتوانێ موباشەرەتەن لە کەسەکەش داوا بکات کە موڵکەکەی بۆ بگێڕێتەوە یان قیمەتەکەی بداتێ یانیش تەعویزی بکاتەوە، ماددەی سێیەم: حوکمەکانی ئەو بڕیارە لە سەر هەموو ئەو داوایانەش جێبەجێ دەبێ کە ئێستا لەبەر دەمی داداگا یان لایەنی کارگێریدایە، لێرانە دەتوانرێتن ئەگەر لە رووی یاساییەوە کێشە دروست نەکات ئەسەرێکی رەجعیش بدەین بە بڕیارەکە بۆ ئەوەی هەر ماڵ و موڵکێك کە دراوەتەوە بە بەعسییەکان بتوانن خاوەنەکەی داوای بکاتەوە، بە زمانی عەرەبی ماددەی سێ، (تسرى أحكام هذا القانون على كافة القضايا المعروضه أمام القضاء أو الجهات الأدارية) وەکو ئەوەی کە ئیزافەم کرد، بە عەرەبییەکەی دەتوانین بڵێین (وكذلك المكتسبة قراراتها درجة البتات) ئەوەشی کە دەرەجەی بەتاتی وەرگرتووە،

ماددەكانی تر وەكو خۆی نە (على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون وينفذ هذا القانون اعتباراً من تأريخ نشره في الجريدة الرسمية).

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كەواتە ئێستا دەیخەینە دەنگەوە، كێ لەگەڵ ئەوەیە كە ئەم بابەتە تەئجیل بێ؟ فەرموو كاك سالار نوقتەی نیزامی؟

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من داواتان لێ دەكەم نەخرێتە دەنگدانەوە، چونكە ئەگەر قسە لە سەر پەیڕەوی ناوەخۆیە و، ئیلتزام كردنە بە پەیڕەوی ناوخۆوە، دەبوو وەكو سابیقەی هەیە راپۆرتەكان پێش (٤٨) سەعات لەبەر دەستی پەرلەمانتار دابن، راپۆرتی بڕگەی پێشووتر لەبەر دەستدا نەبوو، ئەم بڕگەیە، ئینجا عەرزی جەنابتان بكەم، جەنابتان بەر لە هەموو كەسێك دەبێ زیاتر پارێزەری پەیڕەوی ناوخۆ بن، ئێمە لە رووی مەوزووعیەوە لە رووی بابەتیەوە، ئەوەی بەڕێز د. ڤالا ئیشكالەكەی بۆمان چارەسەر كرد هیچ خیلافێكمان نییە، بەڵام ئەوەی پەیوەندی بە پەیڕەوكردنی پەیڕەوی ناوخۆ هەیە ئیشكالمان لەوە هەیە، چونكە ئەمە سابیقەیەكی باشی نابێ بۆ ئیجتیهادات لە بەرنامەی كار لە ئاینده بۆ زۆر پرسی تر، بۆیە ئێمە لەگەڵ ئەوەین ئەم مەسەلەیە چارەسەر بكرێ، بەڵام لە رووی پەیڕەودا لە راستیدا لە راپۆرتەكە وەكو خۆی لەبەر دەست نەبێ جێگەی ئیشكالە لە رووی قانونیەوە و، حەقە لیژنەی قانونی ئەم وەڵامەمان بدەنەوە، بۆچی لە سەرەتادا لە خودی راپۆرتەكەدا ئەم مەتروحانە نەبوو، ئێستا كە داخلیان كردووە و، درەنگ بیریان كردەوە، سوپاس.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك سالار راپۆرتەكە پێش (٤٨) سەعات لەبەردەم ئەندامانی پەرلەمان بووە، بەڵام ئەوەی كە ئیزافە كرا، رای ئەندامانی لیژنەی یاسایی بووە وەكو ئەندامی پەرلەمان، دوای ئەوە بەدواداچوونیان كردووە هەندێك ئیشكالی تریان دۆزیوەتەوە، وەكو ئێوەش ئەندامانی تری پەرلەمانی كوردستان كە دوایی موتابەعەتان كردووە ئیشكالتان تێدا دۆزیوەتەوە و، هەوڵی چارەسەركردنیتان داوە، ئەوانیش بە دوایدا گەڕاون و، ئێستا وەكو ئەندامی پەرلەمان، سێ ئەندامی پەرلەمان بۆی هەیە پێشنیار بكات، بۆیە ئێستا وەكو ئەندامی پەرلەمان پێشنیاریان كردووە، هیچ كێشەیەك لەمەدا نییە، بەڵام سەرە رای ئەوەش سێ داواكاری هەبوو بۆ دواخستنی ئەم بابەتە دەیخەینە دەنگەوە، كێ لەگەڵ ئەوەیە، فەرموو د. ڕێواز،

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە رووی قانونیەوە من نەگەیشتوومەتە ئەو قەناعەتەی كە ئیزافەكردنی ئەم فەقەرانە بە گوێرەی پەیڕەوی ناوخۆیە نەگەیشتوومەتە قەناعەت، بەڵام لەبەر دۆخەكە و، لەبەر بەرژەوەندی كەس و كاری

شەهیدان و لەبەر بەرژەوەندی ئەو پێشمەرگە ئازیزانەی کە ئەو خانووانەیان لە سەر تاپۆ کراوە و، لەبەر ئەو کۆ دەنگییەی کە لەناو پەرلەمانتارانی کوردستاندا هەیە، سەبارەت بەوەی کە ئەو مەسەلەیە زۆر گرنگە من لە پشتیوانی کردنی کاك مەردان پەشیمان دەبمەوە، داوای لێبووردنیشی لێ دەکەم قسەکەی قانونیە، بەڵام ئەو روونکردنەوانەی کە وتم وام لێ دەکا کە بڵێم تەئجیل کردن مەخەنە دەنگدانەوە، سوپاس.

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە یەکێك لەوانە کە پشتگیری تەئجیلی کردنت کرد، کشایەوە، ئێستا دوو پەرلەمانتار مایەوە، بەڵام د. رێواز ئایا ئەم بەرێزانەی لێرە دانیشتوون ئەندامی پەرلەمانی کوردستان نین، حەقی مەشرووعی خۆیان نییە کە رەئی خۆیانیان هەبێ، بە ناوی پەرلەمانتارەوە و، ئیمزاشیان کردووە، ئەو پێشنیارانەی ئیمزایان لە سەر کردووە، و هێنایان بۆ ئێمە، بە ئیمزای سێ پەرلەمانتار، کە بریتیە لە بەرێز (د. ڤالا، د. بەهار، کاك ڤەمان) ئەوان ئیمزایان لە سەر کردووە، و هێناویانە، بۆیە دەخرێتە وتو وێژەوە، کەواتە ئێستا دەرگای وتو وێژ دەکەینەوە، فەرموو کاك سۆران نوقتەی نیزامییە؟

بەرێز سۆران عمر سعید:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

راپۆرتی لیژنەی یاسایی نەخراوەتە دەنگدان و قەبوڵمان کردبێ تا لێی پەشیمان بووینەوە، قابیلی موناقەشەیە و، تەعدیلمان تێدا کردووە و قەبول دەکەین،

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەرگای وتووێژ دەکەینەوە چوار ئەندام پەرلەمان پێشتر ناویان نووسیوە، ئەوان لە پێشدا قسە دەکەن، بەڵام با ئەندامانی تری پەرلەمان ناوی خۆیان بنووسن،

بەرێز د. ابراهیم احمد سمۆ:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

خەلەلێکی فەنی بچووك ناوی کاك ڤەمان لە سەرنییە، تەنها ئیمزایەکەیتی،

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ڤەمان ئیمزات لە سەر کردووە.

بەرێز د. ابراهیم احمد سمۆ:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، بەس ناوی تێدا نییە،

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا وتووێژ لە سەر ماددەی یەکی بڕیارەکە دەکەین، خۆی بە پێی پەیڕەو ماددە بە ماددە دەبێ موناقەشە بکەین، نا، نا، پەیڕەو پێشێل ناکرێ،

بەڕێز فخرالدین قادر/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەرتی ئەلیف ئەم بەڕێزانە (خلف احمد، ڕێواز فائق، زانا عبدالرحمن، فەرهاد حەمە صالح، گەشە دارا، صالح فقێ) کەرتی دووەم با دەست بەرزکەنەوە کە دەیانەوێ قسە بکەن،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە سەرمان لێ تێکچووە، وامان زانی لە سەر کۆی پڕۆژە یاساکە قسە دەکەین، بۆیە ئەگەر ئەم جارە دەست بکەن بە ناو نووسین، چونکە ئێمە لە سەر ماددەی یەکەم قسەمان نییە بەڕاستی

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، ئەگەر هەر کەسێك کە ناوم خوێندەوە و قسەی نەبوو لە سەر ماددەی یەك، بڵێ قسە ناکەم،

بەڕێز فخرالدین قادر/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەرتی دوو (ڤەمان فیصل) کەرتی سێ (عادل عزیز، ابوبکر عمر، شێرکۆ حەمە امین، شێرکۆ جودت، ئێڤار ابراهیم، ایوب عبدالله، علی حەمە صالح)کەرتی چوار (باپیر کامەلا، کمال یەڵدا)

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئێڤار خان،

بەڕێز ئێڤار ابراهیم حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نازانم ئەو ناوانەی کە دەنووسرێ تەنها بۆ ماددەی یەکە یان بۆ سەرجەم ماددەکانە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، بۆ ماددەی یەکە، فەرموو ئێڤار خان

بەڕێز ئێڤار ابراهیم حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناوی من بسڕنەوە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کە ناومان خوێندیەوە بڵێ قسەم نییە، ئێستا دەست دەکەین بە وتووێژ، فەرموو کاك سۆران،

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من نازانم ئەگەر بێتو ئێمە ئەم سێ ماددەیە ئیزافە بکەین، ماددەی یەك کە دەیهێڵێنەوە راگرتنی کارکردنە بە بڕیاری ژمارە (٥٥) هیوادارم ئەمە لای پەرلەمانتاران روون بێ، بڕیاری (٥٥) کە رای دەگری ئیلغای ماددەی (٧) کە کردوویەتیەوە جارێکی تر تەفعیلی دەکاتەوە، ئێمە کێشەکەمان لە سەر ماددەی (٧)ە چونکە ماددەی (٧) تەنها ئیبتاڵی بەیع و شیرائی ئەموالەکانە، ئەمە ئەگەر بێتو بەگەڕ بخرێتەوە، جارێکی تر ماددەی (٧) کاری پێ بکرێتەوە، ئەوە دەبێ سەرەڕای قەدەغەکردنی ئەو موڵك و ماڵانە لە خاوەنە بەعسییەکانیان هەموو مەعامەلەکانیش کە پێوەی کراوە هەڵبوەشێنرێتەوە تا یاسایەك دەردەچێ دەڵێ ئەو موڵك و ماڵە چۆن تەسەڕوفی پێ دەکرێ؟ چونکە ئەو موڵك و ماڵە تەنها بە خانەوادەی شەهیدان یان بە پێشمەرگە نەدراوە، ئەو موڵك و ماڵە کە هی سەرانی بەعسە لە ماڵی عزت دوری و موحافیزی کۆن و پیاوە بەعسییە پلە دارە گەورەکانەوەو شوێنی ئەموالی گەورەی بەعسییەوە هەیە، بەشێکی حیزب کڕیویەتی بەشێکی بەرپرس کڕیویەتیەوە لە حیزب لە حکومەت بەشێکی هەر داگیرکراوە بەرپرسێك کردوویەتی بەناوی خۆی دوایی بەیع و شیرای پێوە کراوە، و ئێمە ئێستا نابێ لە تەعاتوفی ئەوەی ئەم بڕیارە بۆ ئەوەی بەعسییەکان نەبنەوە بە خاوەنی کارێك بکەین کە ئەو بەیع و شیرایانەش هەڵبوەشێتەوە، ئەگەر مەبدەئیەن ئەمانەوێ ئەو بەیع و شیرایانە هەڵبوەشێنینەوە کارەساتێکی گەورە دەخولقێنین ئەویش بە چی؟ بەوەی بڕیاری (٥٥) جارێکی تر رادەگرین بڕیاری ژمارە (٧) تەفعیل دەکەین، ئەمە تەناقوزە بەڕێزان، هیوادارم لیژنەی یاسایی پێمان بڵێ ئێمە بەیع و شیرا هەڵدەوەشێنینەوە، یان موڵکیەتی ئەموالی غەیر مەنقولەی بەعسییەکان، بۆیە سێ ماددەکە کافیە ماددەی یەك و دوو من لەگەڵی نیم و، ئەمانخاتەوە سەر هەمان ئیشکالیەت و ئیزدیواجیەتی ئەوەی کە لە بڕیاری (٧) نەجاتمان نابێ، تۆ دێی لێرە دەڵێی هەر کەس بڕیاری (٧) بیگرێتەوە ئەوانەی خاوەن ئەموالی غەیر مەنقولەکەن، ئەی ئەوانەی کە بەیع و شیرایان پێکردووە، ئێستا یەکێك لە مەحکەمەدایە خانووەکەی کە بەعسییەك داوای دەکاتەوە، حەوت دەستی کردووە بڕیاری ژمارە (٧) کاری پێبکرێتەوە بۆ وەستاندنی بڕیاری ژمارە (٥٥)، ئەوە بەیع و شیراکانی ئەویش هەڵدەوەشێتەوەو بۆی هەیە لەوێ، نوقتە زوعفی بڕیارەکە بگرێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

«فەرموو د. عزت»

بەڕێز د. عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ساڵی ١٩٩٢ەوە تا ئێستا هیچ موڵکێك لە کوردستاندا نییە بەعسییەك ئێستا بە فیعلی خاوەنی بێ، لە ٢٠٠٤ەوە ئەوەی کە وەریگرتۆتەوە بە پارە فرۆشتیتیەوە و وڵاتی بەجێهێشتووە، وەڵڵا یەك مولاحەزەم

هەیە، بڕیاری ١٩٩٢، نیو لاپەڕەیە بڕیاری ٢٠٠٤، نیو لاپەڕەیە، بەداخەوە ئەوەی ئێستاش کراوە، نیو لاپەڕەیە، ئەمە زیاتر دەبێ و خاڵی زیاتری بۆ دابنرێ، بڕگەی زیاتری بۆ دابنرێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. سراج،

بەڕێز د. سراج احمد حمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کاک سۆران باسی کرد فیعلەن وایە، پێشنیارەکەم هەیە ئێستا من، ئەوەی ئەو باسی دەکاتن ئێستا چەندین دەستی کردووە، بۆ ئەو مەوزوعەی پێشنیارێك دەکەم، پێشنیار دەکەم ئەو سێ خاڵە ئیزافە بکرێتە سەر بڕیاری ژمارە (٧) وەکو حەلێکی ئانی، حەلێکی موئەقەت و، پاشان داوا بکرێتن لە لیژنەی یاسایی ئامادە باشی بکەن، لە بۆ یاسایەکی گرنگ،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوایی دەرفەتت دەدەم پێشنیارەکانی خۆت بکەی د. سراج، فەرموو د. فرست،

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەروەك بەڵێنت پێدام ئێستا کاتی ئەوەیە روونکردنەوەیەکی گشتی پێشکەش بکەم، بەس ئەگەر دەرفەت بدەی پێش روونکردنەوە سێ نوقتە نیزامی لەلام کەڵەکە بووە ئێستا پێشکەشیان دەکەم، هەر چەندە وەختی نییە، یەکەمیان زۆر جار بەپێی ماددەی (٥٦)و موخاتەبە تەنها بۆ سەرۆکی پەرلەمانە، لە پەرلەمان ئەوە رەچاو ناکرێ، ئەمە یەك؛ دوو: یەعنی ئەم سێ ئەندامی پەرلەمانە نازانم لە کوێ هاتووە، پەیڕەوی ناوخۆ، یاسای پەرلەمان هەمووم سەراوگێڕ کردووە شتێك نییە بەناوی سێ ئەندام پەرلەمان پێشنیار بکەن و بڵێین ئەمە پەیڕەوە، ئەمە عورفە، بەڵام نەڵێین پەیڕەوە، چونکە پەیڕەو شتێکی وای باس نەکردووە، ماددەی (٦٦) لە پەیڕەوی ناوخۆ چۆن پرسیاری ئەندامانی پەرلەمان دەخوێندرێتەوە، دەبێ وەڵامی پرسیارەکانیش کە لە حکومەت دێتەوە بخوێندرێتەوە، ئینجا دێمە سەر بابەتەکە، ئەوەی کە ئێستا دەیخەمە روو لە ئەنجامی بەدواداچوون لەگەڵ وەزیری پێشووی عەدل وەهەروەها بەڕێوەبەری گشتی تەسجیل عەقاری هەرێمی کوردستان و چەند دادوەرێکی بەڕێز و چەند هاووڵاتیەکیش کە ئەو کێشەیان هەبوو لە کۆی کۆکردنەوەی هەموو ئەو زانیاریانە ئەو تەعلیمات و ئەو قەراراتانەش کە لە پەرلەمان و لە حکومەتیش دەرچوون پەیوەست بەمە، گەیشتمە ئەوەی کە ئێستا عەرزی جەنابتانی دەکەم، کاتێك کە لە ساڵی ١٩٩٢ بڕیاری ژماه (٧) دەرچوو لە پەرلەمانی کوردستان ئەم بڕیارە چەند قەیدێکی دانا ئەویش ئەوەبوون یەك: ئەو کەسانەی کە پیاوی رژێم بوون دەبوایە لە کوردستان لە دوای ١٩٩١ ەوە نەمێنن، و هەروەها ئەوانەی پیاوی رژێم بوون، بەڵام کاتێك کە ئەم بڕیارە لە پەرلەمانی کوردستان دەرچوو، چووە حکومەت، حکومەت تووشی ئیشکالێك بوو، ئەویش ئەوە بوو کێ بڕیار بدات کە ئەمانە پیاوی رژێمن؟ ئایا

لیستێك هەیە؟ یان چۆن بزانن کە ئەمانە زەوی و زار و موڵکی نەگوێزراوە، یەعنی عەقاری پیاوانی رژێمن، ئەمە ئیشکالێکی گەورەی دروست کرد، ئەوە بوو لە حکومەتی هەرێمی کوردستان ساڵی ١٩٩٢، بڕیارێك دەرچوو، لە هەر شارێکی هەرێمی کوردستان هەولێر، دهۆك، سلێمانی لیژنەی ئەمنی دروستکرا بەسەرۆکایەتی موحافزی ئەو شارە، بۆ ئەوەی کاتێك کە موڵکێك دەگوترێ ئەمە هی پیاوانی رژێمە و، ئێستا لە هەرێمی کوردستان نەماوە، چۆتە باوەشی رژێم، دەبێ ئەو لیژنە ئەمنیە بڕیاری لە سەر بدات، بەڵام دەبێ دانی پێ دابنێن، بەداخەوە ئەو کات ئەو مەسەلەیە وەکو خۆی مامەڵەی لەگەڵ نەکرا، زۆربەی ئەو موڵکانەی پیاوانی رژێمی ئەوکات کرین و فرۆشتنیان پێکرا و، هەرزان فرۆش کران، و زۆریشیان کە ئێستا ئیشکالەکانی پاش ٢٠٠٤، ئەو کومپیاڵە تەزویرانەیە کە هاتنە مەحاکمەکان و، ئێستاش زۆر لەوانە لە بەردەم مەحاکمەکاندان، سەبەبی دەرکردنی قەراری ژمارە (٥٥) ساڵی ٢٠٠٤، ئەوە بوو، کە گوایە دیارە ئەم مەلەفە مەسەلەی موڵك و ماڵی کەسەکانی سەر بە رژێم بوونە کۆتایی پێ هاتووە، بۆیە ئەم بڕیارە دەرچوو، بەڵام لە راستیدا ئەم مەسەلەیە کەی سەری هەڵدایەوە، ئەو کاتەی کە لە شاری سلێمانی بەڕێوبەرایەتی شارەوانی سلێمانی بڕیاری دەرکرد بەوەی کە کۆمەڵێك موڵك ئیبتاڵی سەنەدەکانی کردەوە کە ئەوانە هی پیاوانی رژێمن و، بە سەر خەڵکیشی دابەشکرد و، بەبێ ئەوەی بگەڕێتەوە بۆ لیژنەی ئەمنیش بەبێ ئەوەی جیهەتێك بڵێ ئەمانە پیاوی رژێمن، ئەوە بوو ئەو کەسەی کە موڵکەکانی لێ وەرگیرایەوە چووە بەردەم مەحکەمەی بەدائەی سلێمانی و، لەوێ تەعنی لەم قەرارەدا لەوەی کە شارەوانی سلێمانی دەرکردبوو ئەو کاتی هاتە مەحکەمەی تەمیز و، مەحکەمەی تەمیز لە صالحی ئەو کەسەی کە گوایە پیاوی رژێمە قەرارەکەی دەرکرد و، موڵکەکانی بۆ گەڕاندەوە، ئا لەوێ کێشەکە دەستی پێکرد، ئێستا دوو کێشەمان هەیە یەکێکیان ئەوانەن کە پێیان دەوترێ ئەوانەی کە لە دەست حکومەتدان کە بەداخەوە دەتوانم بڵێم هەر نەماون، ئەوانەی تر کە (١٠) دەستی کردووە، (٥) دەستی کردووە، ئینتیقال بووە بۆ کەس و کاری شەهیدان، بە خەڵکی ئاسایی فرۆشراوە، کراوە بەم شێوەیە، ئێستا ئێمە لە سەروبەندی ئەوە داین وەڵامی پرسیارێکی گرنگ بدەینەوە، چۆن حەلی ئەو موشکیلەیە بکەین کە هاتۆتە رێمان؟ وەکو باسیشم کرد من ئەو هاووڵاتیانەی کە قەزیەیان هەبوو بەرامبەر مەحکەمە، بەتایبەتی ئەوانەی ئێستا بەعسییەکان بەهۆی ئەو دۆخە نوێیەی هاتۆتە پێش گەڕاونەتەوە دەڵێن ئەمە تەزویرە بە کۆمپیاڵەی تەزویر کراوە، ئێستا لە مەحکەمەی هەولێر زیاتر لە (١٠) قەزیە هەیە لەم بابەتە، یەك قەزیە کە هاووڵاتیەك دوێنێ من قسەم لەگەڵی کرد، زیاتر لە دەفتەرەك و نیو دۆلاری سەرفکردووە و، دوو ساڵیشە موڵکەکەی حیجزی لە سەر دانراوە لە سەر لەبەرئەوەی بەعسییەکە دەعوای لە سەر تەسجیل کردووە، ئەوەش کێشەیەکی بۆ هاووڵاتیان دروستکردووە، لە کاتێکدا ئەو هاووڵاتییە کڕیویەتی بە (٨٠٠٠٠) هەزار دیناری سویسری ئەوکاتی ئەو موڵکەی کڕیوە، بۆیە ئێستا ئێمە چۆن حەلی موشکیلەکە بکەین، تەواو پشتگیری ئەو سێ خاڵە دەکەم، تەبعەن ئێمە بەهیچ شێوەیەك ناکرێ بەوە بڵێین دەگەڕێینەوە بۆ قەراری رەقەم (٧)ی ساڵی ١٩٩٢، ئەوە کۆتایی پێ هات، ئێمە بەپێی قەراری رەقەم (٧) کە ساڵی ١٩٩٢ دەرچووە دەبێ ئەمە بە یاسایەك

تەنزیم کرابایە، بەڵام کە یاسا دەرنەچوو ئەو دۆخە نەخوازراوەی هەرێمی کوردستانی بەسەر داهات ئێستا دەتوانین بەوەی کە ئەم دەرگایە دابخەین، یەعنی جارێکی تر ئەم دەرگایە لە هەرێمی کوردستان نەکرێتەوە، ئەم سێ خاڵە، یەك: ئەگەر لە دەستی حکومەتدا تەواو مالیکی ئەسڵیەکە کە پێشتر سەنەدی هەبووەو بە مەکرەمە وەریگرتووە، بە هیبە وەریگرتووە، چۆن وەریگرتووە؟ ناتوانێ جارێکی تر داوا لە حکومەت بکا، ئەگەر هاووڵاتیەکیش وەریگرتووە ئێستا لە دەستیەتی دیسان ناتوانێ داوای لێ بکا، ئەگەر بەعسییەکیش لە فەلوجە لە کەرکووك داوای کردووە لە بەردەم مەحکەمە مەلەفەکە غەلق دەکرێ و، کۆتایی پێ دەهێنرێ، بۆیە بەتەسەوری من ئێمە ئەگەر ئاماژەش بە هەڵوەشاندنەوەی قەراری (٥٥)یش نەدەین هەر حاڵەتێکی ئاساییە، بەڵام لەبەر ئەوەی قەراری (٥٥) قەراری رەقەم (٧)ی ١٩٩٢ی هەڵوەشاندۆتەوە ئێستا قەرارێکی نوێ دەردەکەین کە دەبوایە قانون بی، قەرارێکی نوێ دەردەکەین، مانای وایە زۆر ئاساییە بڵێین قەراری رەقەم (٥٥)مان هەڵوەشاندەوە، بەڵام بۆ وەڵامی ئەوەش ئایا ئەمە بەو مانایەیە کە ئێمە قەراری رەقەم (٧)ی ١٩٩٢مان زیندوو کردەوە، نەخێر، ئێمە قەراری رەقەم (٧)ی ١٩٩٢مان زیندوو نەکردۆتەوە، بەڵکو هاتووین تەنزیمی کارەکەمان کردووە، ئەو ئاسەوارانەی کە لە دوای ساڵی ١٩٩٢ەوە تا ٢٠١٤ دروست بووە، ئیمە دێین بەو سێ خاڵە رێکی دەخەین، تەنزیمی دەکەین، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو شکریە،

بەڕێز شکریە اسماعیل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببورە، من پێشتر ناوم نووسیبوو، بۆ ماددەی یەك ناوم نە نووسیبوو، ئەو یاسایەی کە پێشتر، تاوتوێ بکری، بەڵام بەو سێ خاڵەی کە د. ڤالا دایبەزاند من پێشتر سێ تێبینی گرنگم هەبوو، بەڵام کە ئەو سێ خاڵەی دابەزاند، تەواو تێبینیەکانم نەما،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. سراج،

بەڕێز د. سراج احمد حمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی دەمویست بیڵێم، بەڵام لەگەڵ ئیزافەکردنی ئەم سێ خاڵە، تەقریبەن هیچم نەما، هەندێکیش گوترا، بەڵام یەك پێشنیار دەکەم من حەز دەکەم ئەو ئیزافەیە، ئەو سێ خاڵەی کە باسیان کرد، وەکو حەلێکی ئانی لە بۆ بڕیاری ژمارە (٧) عیلاج بکرێ، بەڵام بەڕاستی ئەو مەوزوعە، ئەم پرسە، پێویستی بە یاسایەکی گرنگ و زانستییە کە بتوانێ زۆر لە مەوزوعەکان چارەسەر بکا، بەتایبەتی چارەسەری بەیع و شیرا، چونکە چەندین دەستی کردووە، ئەوەی کاك سۆران تازە باسی کرد، یەعنی تەبیعەتی قانونی زۆری لێ بکەوێتەوە، زۆر موڵك دەستاودەستی کردووە و، زۆر موڵك یەعنی تاوەر و عیمارەی زۆری لێ کرایە، ئایا کێ

دەبێتە خاوەنداری یەکەمی، لەوانەیە کێشەی قانونی زۆری لێ دروست دەبێ، داوا دەکەم بەو سێ ئیزافەیە حەلێکی ثانی بێ، لە بۆ ئەو کەسانەی کە ئێستا موشکیلەیان هەیە، بەڵام ئەو مەوزوعە پێویستی بە یاسایەکی بنەڕەتییە کە ببیتە کلیل لە بۆ چارەسەرکردنی بنەڕەتی، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ابوبکر،

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله(ابوبکر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم قسانە هەر قسەی گشتین بەڕاستی کە کراون، ئێمە با مادده بە مادده بێینە سەر ڕێڕەوی گفتوگۆکە، دووەم: بەڕاستی من پێم خۆشە ڕێڕەوی ئەم پەرلەمانە لە رابووردوودا دەرچین یەعنی ئینشائات و لە خیتاب و لە ئەو شتانە، هەموو پێشمەرگەی کوردستانن، هەموو عەزیزی هەموومانن، کەس و کاری شەهیدانی هەموومانن، ئەم جۆرە قسانە بکەین، هەموومان (ماشاءالله) وتار بێژین دوو ڕۆژ وتارێکی بۆ دەدەین، بەڵام بەڕاستی با قانونیەن قسە بکەین مادده بە مادده بۆ ئەوەی ئیتر کاتەکەش کورت بکەین، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك باپیر،

بەڕێز باپیر کامەلا سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من قسەیەکم نییە لە سەر ماددەی یەکەم، ماددەی سێیەم و پێنجەم کە ئیشکالیەتێکی هەیە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك خلف،

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە سەر ماددەی یەك قسەم نییە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ڤەمان،

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت ماددە ئێکی ڕاگرتنا کو بڕیارا ژمارە(٥٥)ی مژی چ تێبینیەك سەر نییە گەل هەندێ دامە کو ڕاگرتن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرمووو كاك ایوب،

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش هیچ تێبینیەكم لە سەر ماددەی یەك نییە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرمووو كاك كمال،

بەڕێز كمال یلدا مرقوز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

زۆربەی قسەكانم د. فرست كردی، بەس بێگومان، هەموومان ئێمە دڵسۆزین لێرە كە پشتگیری خەڵكی شەهیدان ئەنفالكراوان بكەین، ئێمە لێرە وەكو پەرلەمانتاران دەبێ هەندێك تەرازوو بین لە قسەكانمان، ئەم كێشەیە، كێشەیەكی زۆر زۆر گەورەیە لە كوردستان، ئەكید زۆر كێشەش هەیە لە داد كە نووسراوە و تەسجیل كراوە لەمەدا زۆرن، لەو حاڵەتە دوو پێشنیارمان هەیە، یەكەم: ئیلغا بكرێ ماددەكان بە كاملی، دەبێ ئەو بەعسییانەی كە سەبەب بوون بۆ قەمع و ئازاری خەڵكی كوردستان بەهیچ شێوەیەك قەرەبوو نەكرێن، دووەم: ماددەیەكیش ئیزافە بكرێتن كە ئەو ماددەیە ببێ، ئیلغا بكرێ هەموو ماددەكان و هەموو قانونەكانی پێشوو وەكو قەراری رەقەم (٧) و، قانونی رەقەم (١٨)بە كاملی ئیلغا بكرێتەوە، قانونێكی نوێ دەربچێ، لەبەرئەوە بەهیچ شێوەیەك ئەوانەی كە ئەزیەتی خەڵكی كوردستانیان داوە قەرەبوو نەكرێنەوە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەمە پەیوەندی بە ماددەی یەكەوە نییە، فەرمووو د. شێركۆ ،

بەڕێز د. شێركۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەكانی كاك ابوبكر هەڵەدەنی دەكەم و، هیچ تەعلیقێكیشم نییە لە سەر ئەوە و، دڵنیاشم هەموو ئەوانەی كە ئێستا ئەو موڵك و ماڵانە وەرگرتووە لە كوردستاندا، مەرج نییە هەموویان كەس و كاری شەهید و پێشمەرگەبن، من بۆ خۆم من لە گەڕەكێكم لە سلێمانی كە گەڕەكی ئاشتی پێ دەڵێن كە جاران پێیان دەوت (دور الأمن) یەعنی زۆر تاك و تەرا بە پەنجەی دەست دەژمێردرێت ئەوانەی كە خاوەنی پێشمەرگە و شەهیدن و ئێستا لەوێ نیشتەجێن موڵك و ماڵیان هەیە ئەوانە، بەشی زۆری خەڵكی دەست رۆیشتوون، هەڵبەتە من خۆم نیم وەكو شەخسی لەوێ من لە خوارترم كە لە دەوروبەری گەڕەكی با بڵێین ئەم خوارەوە، لەبەرئەوە تكا دەكەم دووركەوینەوە لەو وتار خوێندن وشیعاردان و، پشتیوانی قسەكانی كاك ابوبكر هەڵەدەنی دەكەم، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك زانا،

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ویستم قسە نەکەم، بەڵام بەڕاستی شتێك هەیە با پەرلەمانتاران نەسیحەتی یەکتری نەکەین، ئێمە هەموومان ئەندامی پەرلەمانین، هەر کەس حەقی خۆیەتی چی دەڵێ لەم پەرلەمانە لە چوارچێوەی ئەوەی کە پەیڕەو ڕێگەی پێداوە، بۆیە مەسەلەی ئامۆژگاریکردن بەڕاستی بابڕێتەوە، حەق نییە سەرۆکایەتی پەرلەمان ڕێگە بدا لێرە پەرلەمانتارێك هەڵسێ و ئامۆژگاری ئێمە بکا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك علی،

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندێك سەرنجی جدی و گرفتی جدی هەیە لەم پرسە لە چوارچێوەی ئەو ماددانە جێی نەکراوەتەوە، نازانم دەرفەتم دەدەیتێ بیلێم، یەعنی ئەو ماددانەی کە ئیزافە کرا، کۆمەڵێك گرفت دێنە پێش، ئەگەر ئێستا ڕێگەم بدەی بۆ ئەوەی دووانی تر پشتیوانیم بکا بکرێتە دەنگدانەوە، تۆ بیخەیتە ئەخیر دەڕۆات،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر موعالەجە نەکرا بوو لە چوارچێوەی ئەو ماددانە ئەو کاتە باسی، با یەك بە یەك ماددەکان بخوێندرێتەوە، ئێستا لە سەر ماددەی یەك چیت هەیە فەرموو کاك علی؟

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا ناڵێم لەو چوار ماددە نین، کۆمەڵێك گرفتی گەورەشە بەڕاستی،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عادل،

بەڕێز عادل عزیز شکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا من ئەم یاسایە با بڵێین ئەو موسادەرەیەی کە بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی باسی کرد، ئایا ئەو موڵکانە، کام موڵك موسادەرە دەکات، وتی ماددەی یەکەم کە بەعەرەبیەکەی موسادەرەی پێ دەڵێن،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە ماددەی یەك نییە، فەرموو کاك عادل،

بەڕێز عادل عزیز شکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەی ئەمە ماددەی چەندە؟ باشە، قسە لە سەر ماددەی یەك دەکەم، ئەم یاسایەی کە بڵێن یاسای (٥٥)، ئایا ئەم یاسایە ئەو موستاشار و جاشانە دەگرێتەوە کە کە لە سەردەمی شۆڕشدا مەسەلەن ڕەنگە لە بەعسییەك خراپتریان کردبێ بە کورد، ئەگەر دەیانگرێتەوە، ئایا ئەوانەش دەگرێتەوە کە بەر لێبوردنی گشتی بەرەی کوردستانی کەوتوون لە ڕاپەڕینەکەی ساڵی ١٩٩١؟ ئەگەر نا، ناوی موستەشار زۆرە، تا سەدام مابوو پارووی نانی لەگەڵ خواردووە دواجاریش پێم وابێ ئێستا موڵك و ماڵی لە هەمووومان زیاترە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. شێرکۆ،

بەڕێز د. شێرکۆ جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی کاك ابوبکر عمر دەکەم، بەوەی کە ئەمە داواکارییە نەك ئامۆژگاری، داواکارییە کە یەعنی خیتابات بەکار نەهێنرێ و، پشتگیری لە قسەکانی کاك سۆرانیش دەکەم، بەوەی کە جیاکاری بکرێ لەم ماددەیە لە نێوان ڕاگرتنی بەیع و شیرا و، قەدەغەکردنی مامەڵەکردن بەم موڵکانە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك صالح،

بەڕێز صالح فقێ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە ئەنجامی بەدواداچوونم لە شارەوانی سلێمانی و، لە تاپۆ، دەرکەوت بڕیاری ژمارە (٥٥)ی ساڵی ٢٠٠٤، تیادا تەنها بەعسییەکان سوودمەند بوونە، بۆیە لە بڕی ڕاگرتنی هەڵوەشانەوەی کارکردن بە یاسایەی (٧)ی هەموارکردنەوەی گونجاوترە، سوپاس،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك فەرهاد،

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح (فەرهاد سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا ئەمە بابەتێکی زۆر ئاڵۆزە، پێم وایە لق و پۆپی زۆر لێ دەبێتەوە، بەعسییەکان لە دوای ٢٠٠٣وە کە گەڕاونەتەوە زۆر جار تەبریك کراون، یەعنی موڵك و ماڵی تریان دراوەتێ، ئەمە چی لێ بکەین، بەڕاستی من کابرایەك دەناسم زیاتر لە (٢٠) پارچە ئەرزیان داتێ، نازانم لەبەر چی؟ لەوانە بووە تا ٢٠٠٣، تیئێنتی ناردووە، لە سلێمانی و هەولێر تەقینەوەی کردووە، ئەمە لەلایەك، لەلایەکی تر کابرایەك هەیە هەموو مەعلوماتەکەیان بۆ هێنام، بەڵام ئەوەندە بێ تاقەت بووم هەر وازم لێ هێنا، کابرایەکە نەقیبی

قوات خاسەیە لە بازیان، لەوێ چەندین دۆنم ئەرزی هەبووە، لەم بەینە جوان بۆیان فرۆشتووە، هەموویان تەسلیم کردۆتەوە، هەر خەڵکی بەغدا و بەسراشە، ئەمە لق و پۆپی زۆرە، پێم وایە پێویستی بە هەڵوێستەی زۆرە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. عزت،

بەڕێز د. عزت صابر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جەخت لەوە دەکەمەوە راگرتنی کارکردن بە بڕیاری ژمارە (٥٥) لە ماددەی یەکەمدا تەنها ئەوە کافی نییە بۆ ئەوەی چارەسەری کێشەکان بکا، پشتیوانی کاك سۆران عمر دەکەم، وەکو خۆی ئەوەی ئاوا دانراوە پەسەند بکرێ، نیوەی کێشەکە حەل دەکا نیوەی دەمێنێتەوە، بۆیە پێویستی بە دیراسەی ورد تر هەیە، بەڕاستی بەند و ماددەی زیاتری بۆ دابنرێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو گەشە،

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە سەر ماددەی یەك هیچم نییە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەین روونکردنەوە بدەن، ئەگەر پێویست بە روونکردنەوە دەکات، بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، ماددەی یەك،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

روونکردنەوەمان دەبێتن، چونکە تێبینیەکان هیچی لە سەر ماددەی یەك نەبوو، ئەوەی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان پێشنیاریان کرد، تەنها ئەوە نەبێتن کە گوایە راگرتنی کارکردن بە بڕیاری ژمارە (٥٥)ی ساڵی ٢٠٠٤ی پەرلەمانی کوردستان، مانای ئەوە دەگەیێنێتن کە بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی ١٩٩٢ی پەرلەمانی کوردستان بەگەڕ دەخرێتەوە، ئێمەش دەڵێین بەڵێ بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵ ١٩٩٢ی پەرلەمانی کوردستان بەگەڕ دەخرێتەوە، بەڵام بەو تەعدیلاتە بە ئیزافەکردنی ئەو سێ ماددەیەی کە بۆمان ئیزافە کردووە، ئەویش دەبێتە هۆی پڕکردنەوەی هەموو ئەو کەم و کورتی و نەواقسانەی کە لە بڕیارەکەدا هەبووە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئێستا دەیخەینە دەنگەوە، كێ مادده یەك، پرۆژە بڕیاری (٥٥)ی ساڵی ٢٠٠٤ی پەرلەمانی كوردستان، پەسەند دەكات؟ (٦٥) كەس لەگەڵدایە، كێ لەگەڵدا نییە؟ كەس نییە لەگەڵیدا نەبێ، كەواتە پەسەند كرا، فەرموو بۆ ماددەی دوو،

بەڕێز د. ڤالا فرید

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو موڵكە نەگوێزراوانەی كە بە بڕیاری پەرلەمانی كوردستان ژمارە (٧) ساڵی ١٩٩٢، دەیانگرێتەوە، ئەوە خاوەنی پێشووی موڵكەكان ناتوانن داوا لە لایەنەكانی حكومەت یان هەرێم بكەن، بۆ گەڕاندنەوەی عەقارەكەیان یان بەهاكەی یان قەرەبووكردنەوەی بە نەقدی یان عەینی،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی تكایە دەقی ماددەی دووی پرۆژە بڕیارەكە بخوێنەوە، نەك مادده پێشنیاركراوەكان،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی دوو لە راپۆرتی لیژنەی یاسایی كە پرۆژە بڕیاری هەڵوەشانەوەی بڕیاری ژمارە (٥٥) داوای لێبوردن دەكەین، بریتیە لە بەكارخستنەوەی بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی ١٩٩٢ی پەرلەمانی كوردستان ـ عێراق. بەڵام ئەوەی كە خوێندرایەوە ئێمە ئەوەی پێشنیار دەكەین ئەو بدرێتە دەنگدان،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا هەورامان، نوقتەی نیزامی؟

بەڕێز د. هەورامان حەمە شریف (هەرەوامان گەچێنەیی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵلاهی من تێبینیەكم هەیە، دیارە پێش بڕیاری ماددەی حەوت، هەروەها دوای ئەوەش ئێستاش من نابینم لەم یاسایە ماددەیەكی تێدا بێ كە ئیبتاڵی موڵكیەتی ئەو بەعسییانە بكات، ئێستاشی لەگەڵ دابێ لە یەكەمدا هەر دەڵێ خاوەنی پێشوو لە دووەمدا هەر دەڵێ خاوەن، خاوەن، یەعنی مالیك، یەعنی پێویست دەكا ئەم خاوەنە نەمێنێ ئیتر، چونكە ئەوە دوایی هەر خۆتان لە قانونەكەی خۆتاندا هاتووە، دەڵێ من خاوەنم، كەواتە ئەم قانونە هەردووكی تیایەتی،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە ماددەكانی ترە، با بێینە سەر موناقەشەكردنی ئەوە، ئێستا چیت هەیە لە سەر ماددەی دوو؟ ناو دەنووسین، پرۆژە بڕیارەكە، ئێستا چیت هەیە لە سەر ماددەی دوو ناوت دەنوسین ئەگەر پێویست بكات ناو دەنوسی .كاك هەورامان فەرموو.

بەڕێز د .هەورامان حمه شریف (هەورامان گەچێنەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی دوو هەر دەڵێت خاوەنی پێشوو من لەسەر وشەی خاوەنی پێشوو شتم هەیە .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

پڕۆژە بڕیارەکە. د .فرست فەرموو.

بەڕێز د .فرست صۆفی علی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو ئەوەی کە لە پەیرەوی ژمارە (٧) ساڵی(١٩٩٢) ی هەڵوەشاوەدا هاتووە، یەعنی ئەگەر ئێمە وا ئیتیفاقمان کرد کە ماددەی دوو نەمێنێت ئەو ماددەی سێیە بێتە شوێنی کە ئێستا دکتورە ڤالا خوێندیەوە، یەعنی ئەو موڵکە نەگوێزراوانەی کە بڕیاری پەڕلەمانی کوردستان ژمارە(٧)ی ساڵی(١٩٩٢)ی هەڵوەشاوە بۆ زیاد دەکەین دەیان گرێتەوە دەچێتە ماددەی دوو لەوێ بمێنێت ئێمە موشکیلەی قانونیمان بۆ دروست دەبێت .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان :

د.رێواز فەرموو.

بەڕێز د.رێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەصەور دەکەم ئەو تێکەڵ و پێکەڵەی کە لە گفت گۆکانا ڕوو دەدا پەیوەندی بە ناوو نیشانی پڕۆژە بڕیارەکەوە هەیە، من یەك پرسیارم هەیە، هیوادارم جەوابم بدرێتەوە بۆ ئەوەی بزانم چون قسە دەکەم وە تەصەور دەکەم بۆ هاورێکانیشم کەم تا زۆر سوودی هەبێت، ئایا بڕیارەکەمان چی دەبێت هەڵوەشانەوەی بڕیاری ژمارە (٥٥)، یان بەکار خستنەوەی بڕیاری ژمارە ٧، یان بەکار خستنەوەی هەموار کردنەوەی ژمارە (٧) ساڵی ١٩٩٢، یان چیتر، قسە لەسەر ئەساسی ڕێرەوی گفتو گۆکان دەر دەکەوێ وە دەتوانین بزانین چییە، ئایا لێرە بەس بڕیاری (٥٥) هەڵدە وەشێنینەوە، ئایا بڕیاری ژمارە ٧ بەکار دەخەینەوە، یان بڕیاری ژمارە (٧) بەکار دەخەینەوە و هەمواری دەکەین؟ عینوانەکە ڕێرەوی گفتو گۆیەکە تەحدید دەکا، ئەوە تەصەوری منە .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

د.ڤالآ فرید فەرموو.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پڕوژە بڕیارەکە هەر بە ناوی بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی بڕیاری ژمارە (٥٥) دەبێت کاتێك کە بڕیاری ژمارە(٥٥)ی ساڵی ٢٠٠٤ هەڵدە وەشێتەوە، خۆی لە خۆیدا بڕیاری ژمارە(٧)ی ١٩٩٢ دێتەوە جێگای، بەڵآم بەو

تەعدیلاتانەی پێشکەش دەکرێت، ئەو سێ ماددەی کە ئیزافەمان کردووە دەبێتە بەشێك لە بڕیاری ژمارە(٧)ی ساڵی(١٩٩٢)ی پەرلەمانی کوردستان .بۆ؟، چونکە بەپێی بڕیاری ژمارە(٧)ی ساڵی١٩٩٢ی پەرلەمانی کوردستان ئەو موڵکانەی بەعسییەکان کەدەستی بەسەردا گیراوە و دوا جار لە لایەن جیهاتی ئیداری و مەحەلی تەوزیع کراوە بە سەر خەڵکانێکی دیکە لە کوردستان دا .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە ئیشکالەکەیە کە کاتێك بڕیاری ژمارە ٥٥ هەڵ ئەوەشێنیتەوە یەکسەر بەکارخستنی بڕیاری ژمارە (٧)دەست پێدەکا، ئێمە ترسەکەمان لەوەیە بەم دەقەی ئێستا بڕیاری ژمارە (٧) کە بەکار دەخرێتەوە ناتوانین دەنگی بۆ بدەین، بۆیە دەبێ بڵێین بەکارخستنەوەی بڕیاری ژمارە (٧) و هەموار کردنەوەی بڕیارەکە، بۆئەوەی وەکو دەقەکەی ئێستاهەیە ئیسناتی نەکرێتەوە سەر، بەکارخستنەوەی بڕیاری ژمارە (٧)و هەموار کردن، یەعنی بەکارخستنەوەی بە هەمواری دوای ئەو ماددانەی کە ئیزافە دەکەین ئیشکا لەکەمان حەلدەکات لەوەی بەعسییەکان نەتوانن موڵکییە بکەن و ئەو بەیع و شیرایەی کە لەبڕیاری ژمارە (٧) ئیشکالە دەقەکەی ئێستایەتی، ئێستا دەقی بڕیاری ژمارە (٧) کە دەڵێیی بەکاری دەخەمەوە دەخوێنیتەوە هەمووەمان دەترسێنی لەوەی کە بەعسییەکان بێن بەیع و شیرات لە لەسەری هەڵوەشاندەوە بێتەوە داوای بکاتەوە، بۆیە دەبێ ئەو دەقەیە هەموار بکرێت .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان :

با ئەو ماددەیە بخەینە وتو وێژەوە قسەی لەسەر بکەین، بەڵام سەبارەت بە ناو و نیشانی بڕیارەکە ئەمە سەرنجێکە، هەیە نازانم تا چەند دروستە ئەم سەرنجە، ئێمە کە لە پەرلەمانی کوردستان مۆناقەشەی یاساو بڕیارەکانی پێشووی پەرلەمان دەکەین ئەوانەی پێشوو دەبێ باسی دوا بڕیار بکەین باسی دوا یاسا بکەین کە لەو بوارەیەوە دەرچووە، بۆیە من پێم وایە ئەو ناو و نیشانە هەڵە نیە دەبێت باسی دوا بڕیار بکەین کە لە پەرلەمانی کوردستان دەرچوە سەبارەت بەم پرسە هەڵی دەوەشێنێتەوە، هەمواری دەکەی، چونکە ناتوانین تو ئێستا پرۆژە بڕیارێك لە پەرلەمان ئامادە بکەی بۆ هەوار کردنەوەی بڕیارێك کەتۆ پێشتر بە بڕیارێکی تر هەڵیوەشاندوتەوە، یان بە بڕیارێکی تر ڕاتگرتوە، بۆیە من پێم وانییە ئیشکالێك لەوەدا هەبێ، ماددەی دوو دەخەینە وتو وێژەوە .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سەرەتا پێشنیارم کرد لە مادده یەك بۆ ئەوەی ئیلغاء بکرێتەوە یان هەموار بکرێتەوە، بەڵام بە پێی ماددەی (٧) دەتوانێت بەیاسایەکی تایبەت ئەمە چارەسەر بکرێت بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، چونکە نووسراوە هەتا کاتی دانانی یاسایەك کە چۆنیەتی دەستکاری کردنی ئەو ماڵ و موڵکە دەستنیشان نەکرێت، واتە بەپێی ئەمە دەتوانرێ بە یاسایەکی تازە ئەو کێشانەش سەر لە نوێ یاسایەکە تازە بۆ دەربخەین.سوپاس .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

روون کردنەوەکەی لیژنەی یاسایی ڕاستیەکەی تێنە گەیشتم، یەعنی ئەگەر بۆمان باسکەن بزانین مەبەستەکە چییە، چونکە ئەو دەڵێت ئەوە پێشنیاری سێیەمە دەیخەینە جێگەی ماددەی دووەم، چونکە ئەگەر بخرێتە جێگەی ماددەی دووەم چۆن ئەو ماددەیە بڕیاری ژمارە (٧) بەکار دەخەنەوە، بۆیە ئەگەر بە رونی بۆمان باسکەن بزانین مەبەستیان چیە .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك رابوون فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستی من پێم وایە ئێمە دیسان خەریکی گفتو گۆی ماددەی دووەمین، بەڵام تەنها وەك هاوکاری من پشتگیری قسەکانی کاك سۆران دەکەم لە کاتی پەسەند کردنی ماددەی دووەم لیژنەی یاسایی سیاغە یەکمان بۆ بکەن کە بەم هەموارانەوە کە لەم بڕیارەی ئەمڕۆدا دێ کە بڕیارەکەی دیارنییە، بەڵام تەنها وەك سەرنجێکیش بۆ ئەو بڕیاردەرانەی کە قەلەقن لە بڕیاری ژمارە (٧) هاتووە تائەو کاتەی یاسایەك دەر دەچێ ئێستا ئێمە دەستمان نەگیراوە لەبەر ئەوەی ئینجا کاربکەین بۆ ئەوەی یاسایەکیش دەربکەین ئەو کێشانەی تریش حەل دەکات .زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك تحسین فەرموو.

بەڕێز تحسين اسماعيل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو بەڕێز دکتورە ڤالاً ئیشارەتی پێدا کە بڕیاری ژمارە (٥٥) کە نەمێنێ ئۆتۆ ماتیکی ژمارە (٧) دەکەوێتە کار، کەواتە لەجیاتی ئەوەی ماددەی دووەم بڵێین بەکار خستنەوەی بڕیارەکە بڵێین هەموار کردنی بڕیارەکە بەم شێوەیە .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی تکایە روون کردنەوەی خۆتان بدەن لەسەر ماددەی دووەم، وە ئەگەر سیاغەی تری پێویستە بیخوێنینەوە بۆئەوەی وتو وێژی لەسەر نەبوو بیخەینە دەنگەوە. خاتوو ڤالاً فەرمووو.

بەڕێز د.ڤالاً فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دوو بەو شێوەیە هاتووە بەکارخستنەوەی بڕیاری ژمارە(٧)ی ساڵی(١٩٩٢)ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق، بەڵام ئێمە دەتوانین لەبەر ئەوەی مەبەستی موشەریع لێرە دا هەم بەکارخستنەوە بووە هەم هەموار کردنی بڕیارەکە بوو لە هەمان کات دا، بۆ ئەوەی بتوانین ڕێگا لەو ئەزمانە بگرین کە ئێستا هەرێمی کوردستان تێیدا تێپەڕ دەبێت ,سەبارەت بەو بڕیارە، دەتوانین بڵێین بەکارخستنەوە و هەموار کردنی بڕیاری ژمارە(٧)ی ساڵی(١٩٩٢)ی پەرلەمانی کوردستان، ئینجا ئەو بڕگانەی کە زیادمان کردووە ئیزافەی بکەین وەکو هەموار بۆی .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کەس قسەیەکی هەیە لەسەر ئەو ماددەیەی کە ئێستا خوێنرایەوە؟

کاك سالار فەرمووو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەصەورم وانییە عینوانێك لە بڕیار یان یاسا لە هەرێمی کوردستانا دەرچووبێ هەم بەگەڕخستن و هەم هەموار کردنەوە لەیەك لەحزەیا بکرێت، چونکە مەسەلەی هەموار کردنەوە دەبێت بە پڕۆژەیەکی تر بێ . سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

پێم وانییە هیچ ڕێگیرییەك لەبەردەم ئەوەدا هەبێت کە بەگەڕی بخەیتەوە و هەمواریشی کەی، هیچ ڕێگیرییەکی یاسایی نییە، هیچ دەقێکی یاسایی نییە لەوەی کە ڕێگری بکات لەوەی بڕیارێك، یاسایەك پێشوو بەگەڕ بخەیتەوە وە هەمواری بکەی، لیژنەی یاسایی. د.ڤالاً فريد فەرمووو.

بەڕێز د.ڤالاٌ فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەرچەندە هیچ ڕێگرییەك نییە، بەلاٌم دەتوانین بلێین بەكارخستنەوەی بڕیاری ژمارە(٧)ی ساڵی(١٩٩٢)ی پەرلەمانی كوردستان بەزیاد كردنی ئەم بڕگانە، بڕگەكان دابڕێژین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆكی پەرلەمان:

یەعنی ئەوانە ببن بەبڕگە لە ماددەی دوو؟ خاتوو ڤالاٌ فريد فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاٌ فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڵێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆكی پەرلەمان:

كاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعيد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە ئیشكالمان ناوەرۆكی بڕیارەكەیە، ناوەرۆكی بڕیارەكە هەڵئەوەشێنینەوە كەتۆ لێرە بەكاری بخەی بەبێ هەموار واتە دەقەكەی سبەینێ وەك خۆی دەهێنرێتەوە و ماددەی تری ئیزافە دەبێ لەسەر ئەم قەزیە، بۆیە من پێشنیار دەكەم ناوەرۆكی ئەو هەموارەی كە دكتورە وتی ماددەكە بكرێ بە بەكارخستنەوە و هەموار كردنەوە، یەكسەر بچینە سەر هەمواری ئەو بڕیاری ژمارە(٧)ە بەم جورەی لێبێ هەموو خاوەندارێتییەكی ماڵ و موڵكی نە گوازراوەی لێپسراوانی پێشووی ڕژێمی لەناوچوی عێراق وە ئەوانەی كە لەكاتی ڕاپەرینە مەزنەكە و لەدوای ئەویش چوونەتە پاڵی هەڵدە وەشێنرێتەوە .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆكی پەرلەمان:

كاك ايوب فەرموو.

بەڕێز ايوب عبدالله اسماعيل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مادام قسەمان لەسەر تەعدیلی هەموار كردنی یاسای ژمارە ٧، وە من پێشنیار دەكەم هەموارەكە بەو شێوازە بێت بۆ ئەوەی ئەو ئیشكالەتەش كە دروستی كردووە بۆمان چارەسەر ببێت كە لە دەقی یاسای ژمارە(٧)دا هاتووە دەڵێت هەموو موعامەلاتی كڕین و فرۆشتنی ماڵ و موڵكی نەگوێزراوەی لێپسراوانی پێشووی ڕژێمی عێراق و ئەوانەی لە كاتی ڕاپەڕینە مەزنەكە و لەدوای ئەویشدا چوونەتە پاڵ ڕژێم كە لەلایەن بەعسییەكانەوە كرابێ نەك لەلایەن خەڵكەوە دەستاو دەستی پێكرابێ، لەلایەن خودی بەعسییەكانەوە كڕین و فرۆشتنی لەسەر كرابێ هەڵبوەشێنرێتەوە، بەو شێوازە چارەسەر دەبێت .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سراج فەرموو.

بەڕێز د.سراج احمد حمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەدام یەعنی دەقی بڕیارەکە وای لێبێتن هەموو موعامەلاتی مۆڵکداری، یەعنی حەقی تەملیکیش بکەوێتە ژێر ئەو بارەوە نەك تەنها بەیع و شیرا بێتن بەڵکو هەموو ئەو مامەڵانەی خاوەنداری مۆڵکداری کڕین و فرۆشتنی نەگوێزراوە و گوێزراوەی سەرانی بەعس، یەعنی تەنها بەیع و شیرا نەگرێتەوە، بەڵکو حەقی تەملیکیش بکەوێتە ژێر ئەو بڕیارەوە .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئاری هەرسین فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم(ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵاهی من لێم تێکچووە، دیسانەوە دەڵێم ماددەی (٥٤) بڕگەی پێنج، نازانم مەجالی نوقتەی نیزامییە هەرچی گوێم لێ دەبێ هەمووی ڕەئیە، هەمووی موناقشە کردنە، ڕەجائەن بۆ جاری دووەم جەنابت ئیشی سەرەکی بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ئەوەیە کە ئیدارەی جەلسەکان بکا، ئەگەر ئاوا بڕوا یەعنی ئێمە دا دەنیشین ماوەیەکی زۆر دەبەینە سەر دوایی خۆمان گلەیی لە خۆمان دەکەین دەڵێین (٤) سەعات خەریکی یەك ماددە بوین .زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئاری هەرسین ئێستا باسی ئەوەمان کرد کێ گفتو گوی هەیە لەسەر ماددەی دوو لە پڕووژە بڕیارەکە، وەلەسەر ئەمە، ڕاست دەکەی وەیە ڕاستە ناومان نە نووسی، بەڵام ئەو ئەندامانە دەستیان بەرز کردۆتەوە بەم شێوەیە ئەگەر بەڕێزی تر هەیە قسە بکات با ناویان بنوسین، وە قسە لەسەر ماددەی دوو بکەین، بگەڕێینەوە بۆ سەر نوقتەی نیزامی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ڕەئیی دەدەن، کە پێیان دەڵێن ڕەئیی دەدەن، پێیان ناخۆشە، بەڵام دوایش ئاوا تێکەڵ و پێکەڵ دروست دەبێ لە نوقتەی نیزامی و ڕایەکانتانا، کاك زانا پێی ناخۆشە ئەندامی پەرلەمان نەسیحەتی بکات، بەڵام ئەندامی پەرلەمان نەسیحەتی دەستەی سەرۆکایەتی و ئەندامی پەرلەمان و دەرەوەی ئەندامی پەرلەمانیش دەکات.

بەڕێز فخرالدین قادر عارف/سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەم ناوانە تۆمارکراون بۆ گفتو گۆ کردن یەکەم) صالح فقێ، قادر وەتمان، زانا عبدالرحمن، ادریس علی، ڤەمان فیصل، تحسین دووڵەمەری، مەڕوان گەلاڵی، کاك انور، ئومێد حمە علی، بەهار عبدالرحمن،

هەورامان کەچێنەیی، شێرکۆ جودت، ماجد عثمان، انس محمد، بشار مشیر، فرحان جوهر، شێرکۆ حەمەامین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە ئەوەی بەکارخستنی بڕیاری ژمارە (٧) بۆ خۆی بڕیارە نەك ماددەیەك تا بە ماددەیەك بێ وەکو ئەوەی کەناوی نراوە ماددەی دوو دوای چەند ماددەیەکی تر بە هەمان شێوە بەدوایەوە بێ، بۆئەوەی جارێکی تر ئێمە یاساکە هەر پێشێل نەکەینەوە ئێمە ئەو یاسایە بەکارمان خستۆتەوە، پێویستە کار بە یاساکە بکەین کە بە کار خراوەتەوە بۆئەوە پێویست دەکات لێرە لەبڕی ئەوەی کە هەموار بکرێتەوە لەیاساکەی کۆنیشا ئەوەی ١٩٩٢ ئاماژەی پێدراوە کە دەتوانرێت ئەم یاسایە بەکاربێت تا ئەو کاتەی کە یاسایەکی نوێیە بۆ دەربکرێ، بۆیە من لەگەڵ ئەوەم ئەو بەخۆی بە یاسایەك بێت و با یاسایەکی نوێ بۆی دەربکرێت .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك انس فەرموو.

بەڕێز انس محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەك دیارە کو ئەڤ مەشروعە پڕی ئیشکالیاتێت قانونی گەلەك یێت تێدا هەین، وەکی ئەم دزانین ئەڤ بابەتە گرێدای حقوقێت مەدەنی نە، وە حقوقێت مەدەنی یا مەعلومە کو ل مەحاکمێت عێراقێ هەمی وەکی ئێکن، یەعنی ئەگەر مەحکەمەك ل بەغدا حوکمەکی بدەت ئەو حوکم سەرانسەری عێراقێ هەمییێ شامل دبتن، ئەرێ بۆ لیژنا قانونی ئەو ئاریشە هاتیە بەرسینگێ هەوە کو هین بزانن ئەگەر سوباهی ل مەحکەمەکێ ل مۆسلێ، یان ل کەرکوکێ، یان ل بەغدا حوکمەکێ مەدەنی دەرێخست کو حەقێ موتاڵەبا ڤی کەسی کو ئەگەر بەلگە هەبت حەقێ وی یە بۆ زڤراندە ڤە دڤی حالەتیدا ئەم دێ حوکمێ مە چبتن بەرامبەری مەحکەمەکێ ژدەرڤەی کوردستانێ ؟ و .زۆر سوپاس ...هەموو ئیشکالە یەعنی پڕی ئیشکالاتێت قانونی نەو مەسائلێت مەدەنی نە .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مەڕوان گەلاڵی فەرموو.

بەڕێز حسين اسماعيل حسين(مەروان گەلاڵی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی كە جێیی ئیشكالییەت بێ بۆ ئێمە بە تەصەوری من لادراوە كە بڕیاری ژمارە(٧)بوو بەو سێ ماددەی كە بۆی زیادكرا ئەوە ئیشكالییەتەكە كوتایی پێ هاتووە، بەلاّم ئەوەی كە مەبەستمە بیلێم ئەسەری رەجعی هەبێ ئەو قەرارەی كە دەردەكرێتن بۆ ئەوەی كە خەڵكی دیكەش لەو قەرارە سوودمەند بێتن یان ئەوە تا خەڵكی دیكە نەتوانێت كە داوای مۆڵك و ماڵێكی دیكەی بكاتن، دەستان خوشبێت .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆكی پەرلەمان:

كاك ماجد فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفيق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من تەنها پرسیارێكم هەیە ئەوەی ئەو حاڵەتانەی كە ئیكتسابی دەرەجەی قەتعی كردبێت ئایا كێشەیەك دروست ناكاتن؟ لەو گوڕانكارییە .زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆكی پەرلەمان:

كاك انور فەرموو.

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من ڕەئیم وایە ئەگەر لە ماددەی یەكەم ڕاگرتنی كاركردن بەبڕیاری ژمارە(٥٥)ی ساڵی ٢٠٠٤ بێت، ماددەی دووەم پەرلەمان دەسەلاّتی هەیە دەبێ نەك بەكارخستنەوە، بەڵكو هەڵوەشادنەوە بێت، یەعنی بڕیاری ژمارە(٧)ی ساڵی ١٩٩٢هەڵبوەشێنرێتەوە، بەڵێ وا، حاڵەتێكی دی هەیە پێموایە لەبڕگەكاندا وابزانم مامۆستا هەورامان ئیشارەتی پێدا من لەگەڵ ئەوەم كە بەعسییەكان هەر خاوەنی یەعنی نەتوانن تەملیكیشی بكەن . سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆكی پەرلەمان:

كاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فيصل سليم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە ئەڤ پرۆژە بڕیارا هاتی پێشكەش كرنێ هەر ئەندام پەرلەمانەكی حەقێ هەی كو پێشنیارا هندێ بكت هندەك ئیزافات لسەر بێنە كرنێ، ژبەر كو ئەڤ بڕیارا ئەڤرۆكە دێ دەرچیتن دێ ژمارەیەكا تایبەت هەبیتن، بۆ نموونە مەسەلەن دێ بێژین بڕیارا ژمارا (٣٦) یەعنی د وێرێدا ئەم دشێین عیلاج بكین، مەسەلەن ئێك ژوان خالاّ تەفعیل كرنا بڕیارا ژمارە (٧) بتن، خالاّ دیترێ ئیزافەكرنا وان ئەو پێشنیارێت نموونەیی ئەوێت هاتینە كرن ژلایێ سەرۆكاتیا لیژنا یاسایی ڤە ئیزافەكرنا وانا بتن، ئەم تووشی وێ موشكیلێ نابین، ئەوا كو

یەعنی تەفعیل و تەعدیل هەردووك دگەل ئێك دا بێنە کرنێ، و ئەگەر هات و تەعدیل ژی بتن، یەعنی بۆ نموونە تەفعیل و یان ژی نافز و تەعدیل بتن* سەبارەت یەعنی ئەصلێ بڕیارێ ئەصلێ بڕیارا ژمارە (٧) یەعنی ل دەستپێکا خاندنێ هەتا دگەهتە هەڵدە وەشێنرێتەوە هەتا کاتی دانانی یاسایەك، ژبەر کو ئەڤ پێشنیارێت هەی دێ جهێ وێ یاسایێ گرن، ئێدی پێدڤی بڤێ جوملێ نابتن ئەو جوملا هەژی بلا بێتن لادانێ هەتا کاتی دانانی یاسایەك کە چۆنیەتی دەستکاری کرنی ئەو ماڵ و مۆڵکە دەستنیشان دەکات و .

سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر عوسمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەکارخستنەوەی بڕیاری ژمارە(٧) ئەگەر بەم ناوەرۆکە بێ ئەو ئیشکالەی کە هەیە لەسەر ئەم بڕیارە بەڕای من ئیشکالەکە هەر وەك خۆی دەمێنێتەوە، چونکە ئێمە لەبەکارخستنەوەی خاوەنداریەتییەکە دیاری ناکەین، لەوەش کە لیژنەی یاسایی پێشنیاریان کردووە بە ماددەی (٣) و ماددەی (٤) و ئەمانە، ئێمە دیسان جارێکی دیکە تەنها ئەوەمان کردووە کەڕێگەمان گرتووە لەوەی کە جارێکی دیکە ئەم کۆنە بەعسیانە مافی داوا کردنەوەیان نییە، غەیری ئەوە بۆ داد وەریش ئیشکال دروست دەبێت، لەبەر ئەوە بە پێی ئەمە ڕاستە خاوەندارێیەتییە کێ دەبێت، ڕاستە خاوەندارێیەتییەکە بەعسییەکان نابن، بەلاّم لە هەمان کاتدا لە ماددەی(٤)ی پێشنیار کراوەکە کە لەسەر ئەم ماددەیە وتو وێژ ناکەن، نەگەیشتوونەتە ئەو ماددەیە تەنها لەیەك شوێن هاتووە کە بۆتە خاوەنی مۆڵکەکان، باقی کەی نە هاتووە، یەعنی ئەمە خاوەنداریە تییەکەیان کێ دەبێت؟، بۆیە ئەمە پێویستی بە ناوەرۆکی بڕیاری ژمارە(٧) بەڕای منیش پێویستی بەوەیە کە لیژنەی یاسایی سیاغەیەکی دیکەی قانونی بۆ بکەنەوە بۆ ئەوەی ئێمە بتوانین ئەگەر چاوەڕوانی چارەسەری بنەڕەتیش بکەین تا دەرچوون و دانانی یاسایەك بۆ چۆنیەتی دەستکاری کردنی ئەو ماڵ و مۆڵکانە لەئێستا دا چارەسەرێکی مام ناوەند لایەنی کەم بدۆزینەوە، تەنها مەبەستمان ئەوە نە بێت کە مافی ئەوە مان وەر گرتۆتەوە لە بەعسییەکان کە داوای ئەو مولك و ماڵانە بکاتەوە، بەڵکو پێش کەوتنی زیاتر بە خۆیەوە ببینێت، بە مانایەکی دیکە هەر ئەم کڕین و فرۆشتنانەی کە بڕیارەکە هەڵدە وەشێنێتەوە ئەوە هەر بەردەوام دەبێت کەواتە پێویستی بە سیاغەی قانونییە لە پێناو ئەوەی کە ئەوە بدۆزینەوە کەکێ خاوەندارەتییان دەکات؟ سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك تحسین دوڵەمەری فەرموو.

بەڕێز تحسين اسماعيل احمد(تحسين دولەمەری):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی برادەران خاڵەكانیان زیاد كردووە كە نووسیویانە ماددەی (٣) ئەوەیان لەجێی ماددەی(٢) هەر وەكو خۆی دابنرێ، پێویست بەوە ناكات، بەكارخستنەوەشی پێویست ناكات، چونكە ئەگەر ماددەی (٣)تەبعەن بكرێتە (٢) وە كو وتم، ئەو مۆڵكە نەگوێزراوانەی كە بڕیاری پەرلەمانی كوردستان ژمارە (٧) ساڵی ١٩٩٢ دەیان گرێتەوە كەواتە لێرە ئیشارەت بە ماددەكەش دراوە ئینجا تەعدیلات خۆی دێتن لەگەڵی ئەوە خاوەنی پێشوو هەتا ئاخیری دەڕواتن هەر وەك خوی بێتن و ببێتە ماددەی(٢)، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆكی پەرلەمان:

كاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە بڕیاری ژمارە(٧) دەڵێ هەموو موعامەلاتی كڕین و فرۆشتنی ماڵ و مۆڵكی نەگوێزراوەی لێپرسراوانی پێشووی ڕژێمی عێراق هەتا دوایی، لێرە ئاماژە بەوە نەكراوە موعامەلات، تەبعەن لەدوای ڕاپەرینەوە ئەوەی كە موعامەلاتی پێكردووە هاوەلاتیانی كوردستانن، تەبعەن لەناو كەوانەیەكدا (هاولاتی) ڕەنگە لەوێیا مامەلات ئەگەر بەرپرسەكان بێ، بەرپرسە سیاسی و ئیداری و حیزبیەكان بێ، ئا، یەعنی مەبەست لەوەی كە ئەم مامەلانە پێنەكرێتەوە هەتاكو ئێستا چی مامەڵەی پێوە كراوە؟ بەپێی هەڵوەشانەوەی ئەم بڕیارەی كەوا بەكارخستنەوەی بڕیاری ژمارە(٧) دەبێ هەموو ئەم مامەلانە هەڵبوەشێتەوە، ئەمە سەرچاوەیەكە یان سەرەتایەكە بۆ دەركەوتنی هەندێك كێشە، ڕەنگە كێشەی كومەلایەتی لێبكەوێتەوە، بەلام لەگەڵ ئەوە دەبێ وریای ئەوەش بین، یەعنی ئێمە كە باس دەكەین، ڕەنگە لایەنی ئیجابی تیابێ ئەگەر ئەو كڕین و فرۆشتنانە هەڵبوەشێتەوە ئەو كاتەی ئێمە پرسیارەكە ئەوەیە چۆن مامەڵە لەگەڵ ئەم مۆڵكانە دەكەین ئەوەی كە پێشووتر كارمەندانی بەعس، یان فەرمانبەران، یان بابڵێین ئەوانەی كە بەعسی بوون و لەكوردستان بۆن و ئەو موڵك و ماڵانەیان لەژێر دەسەلاتیان بووە، دواتر لەلایەن حكومەتی هەرێمی كوردستانەوە ئەمانە مامەڵەیان وەكو مۆڵكی گشتی مامەڵەیان لەگەڵدا دەكرێ؟ یان وەكو غەنیمەیە هەركەس دەستی بەسەردا گرتبێ؟ ئا، چونكە دەبێت پرسیارەكەش یەعنی ئەوەبێ ئایا هەموو ئەمانە بۆ كەسو كاری شەهید یان بۆ پێشمەرگەیە؟ ئەوانەی كەبۆ ئەو خەڵكانەیە چۆن پێدراون وە ئایا هەر ڕاستەوخۆ دەستی بەسەردا گیراوە یان حكومەت پێش كەشی كردوون؟ ئەی ئەو مۆڵكە گشتیانەی كە پێشكەش نەكراون واتە بەڕێكاری یاسایی پێشكەش نەكراون ئەمانەش چون مامەڵەیان لەگەڵدا دەكرێت؟ بۆیە ئەم لایەنەی هەیە ئەوەی كە پێشنیاری دەكەم ئەوەیە كە هەمواركردنەوە بۆ ئەوە زیادبكرێ وە وردەكاری زیاتر لەو مەسەلەیا بكرێ، هەر لەبڕیارەكە لە بەشی ئاخیریا باس لەوە دەكات تاكو یاسایەك بابڵێین دەردەچوێنرێ، ئایا پرسیارەكە ئەوەیە هەر بۆ بەڕێزان لە لیژنەی یاسایی ئەو بڕگە زیادكراوانە

جێگەی ئەو یاسایەمان بۆدەگرنەوە؟ یەعنی ئەوە پرسیارە جدییەکەیە بزانین جێگەی ئەو یاسایەمان بۆدەگرنەوە بۆ کوتایی هێنان بە کێشەکە بەشێوەکی جەوهەری، خاڵێکی تر مەسەلەی ئەسەری رەجعیە کە لەشوێنێکا باس لەوە دەکا لەبڕگە زیادکراوەکانا کەئەمە پەیوەندیدارە بەوە هەموو ئەو مامەڵانەش دەگرێتەوە کەئێستا ئامادەییان هەیە، یەعنی ئەوەش .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێرکۆ فەرموو.

بەڕێزد. شێرکۆ جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لەقسەکانی دکتورە ڤالا و کاك سۆران عمر دەکەم بۆ هەموارکردنەوە، زیادکردنی هەموارکردنەوەکە، وە پێم باشە لە هەموارکردنەوەکەیا دەقەکە بەو شێوەیە بێت کە هەمان دەقی بڕیاری ژمارە(٧) بەکار بهێنرێت هەتا وەکو ئەوەی دەگاتە واتە هەموو موعامەلاتی کڕین و فرۆشتنی ماڵ و مۆڵکی نەگوێزراوەی لێپ سراوانی پێشووی ڕژێمی عێراق، ئەوانەی لەکاتی ڕاپەڕینە مەزنەکە و لەدوای ئەویشدا چوونەوە پاڵ ڕژێم هەڵوەشێنرێتەوە و لەوێوە ئەوەی بۆ ئیزافە بکرێت وە بگەڕێنەوە بۆ مۆڵکی گشتی، پاشان بەیاسایەك ڕێکبخرێت و چارەسەر بکرێت .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بشار فەرموو.

بەڕێز بشار مشیر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەروەکو ئاشکرایە دەزانن رزگارکردنی خاکی کوردستان بە سێ، چوار، قۆناغ تێپەڕبووە، لە ساڵی ١٩٩١هەندێك خاکی کوردستان رزگاربوو، پاشان وابوو پاش رووخانی ڕژێمی بەعس لە ساڵی ٢٠٠٣ هەندێك خاکی دیکە رزگاربوو، وەلە ٢٠١٤/٦/١٠ ش هەندێك خاکی دیکەشی کوردستان رزگاربوو، ئۆمێدەوارین ئەو خاکە کەمەش مایە بەزوترین کات رزگاربێ، جەنابی سەرۆکی پەرلەمان پرسیاری من ئەوەیە بۆ لیژنەی یاسایی ئەم بڕیارەی ئێستا کە گفتوگۆی لەسەر دەکرێت وە بە نیازن پەسەندی بکەین و ببێتە بڕیار، ئەم بڕیارە ناوچە کوردستانییەکانی پێشی ٢٠٠٣ دەگرییتەوە، یان پاشی ٢٠٠٣، یان پاشی٢٠١٤ دەگرێتەوە؟، چونکە حەقیقەت کێشەیەکی زۆر لە هەندێك لەسنووری قەزای شێخان، و قەزای سێمێل، و قەزای مەخمور هەیە بەینی مەلاك و جوتیار، بۆ ئاگاداری جەنابتان لە ساڵی ١٩٩٩ لەپەرلەمانی کوردستان دوو بڕیار دەرچوو بڕیاری ژمارە (٤) وە بڕیاری ژمارە(٣) کە بڕیاری ژمارە (٤) بۆ سنووری قەزای شێخانە، و بڕیاری ژمارە (٣) بۆ سنووری قەزای سێمێلە، بەڵام تا ئێستا ئەو بڕیارە لەسەر هەندێك کێشە جێبەجێ دەکرێت وە لەسەر هەندێك کێشە جێبەجێ ناکرێت، بۆیە پێشنیاری ئێمە ئەوەیە بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان وە بە تایبەت لیژنەی یاسایی یان ئەو بڕیارە بۆمان روون و ئاشکرا بکەن ئەو بڕیارە ئێستا شمولی هەموو خاکی کوردستان

دەگرێتەوە یان تەنها شمولی ئەو دەفەرە دەکات کە پێشی ٢٠٠٣ بوو، بۆ ئاگاداری جەنابتان ماوەی شەش مانگە لیژنەیەك لەسەرۆکایەتی هەرێم پێکهێنرایە وە بەداخەوە هەتا ئێستا نە گەیشتووە چارەسەرێکی گونجاو بۆ ئەو قەزایە، پێشنیاری من ئەوەیە ئەگەر بکرێتن لیژنەیەك پێکبهێنرێت لە پەرلەمانی کوردستان سەردانی سنووری قەزای شێخان و قەزای سێمێل بکات بۆ چارەسەرکردنی ئەم کێشەیە، چونکە حەقیقەت کێشەیەکی زۆر گەورەیە بەینی مەلاك و بەینی جوتیاران، ئەو جوتیارانە لە ساڵی ١٩٧٥ بەرشاڵاوی تەعریب کەفتینە، ئەوەش خەڵکی ئێمەیە تەنها لەبەر ئەوەی کوردن غەدرو تەعدایان لێکرایە ئێستا گەرانەوە سەر گوندەکانی خۆیان، بەڵام تائێستا ناتوانن تەصەروف بەو خاکە، بەزەوی خۆیان بکەن، بۆیە پێشنیاری من ئەوەیە جەنابی سەرۆکی پەرلەمان ئەم کێشەیە بەزووترین کات چارەسەر بکرێت و .زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك زانا فەرمووو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەبڕوای من ئیشکالیەتی ماددەی دوو پەیوەندی بە لیژنەی یاساییەوە هەیە، چونکە حیکمەتی هێنانەوەی یان بەکارخستنەوەی بڕیاری ژمارە (٧) من تێناگەم، بڕیاری هەتا پڕۆژەکە بەناوی بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی بڕیاری ژمارە(٥٥)ی ساڵی(٢٠٠٤)ی پەرلەمانی کوردستانی عێراقە، کە ئێمە ئەمەمان هەڵوەشاندەوە پێشتر ئەوەی کە باسکرا بڕیاری ژمارە (٧) کە لەکۆتایی دا دەڵێت هەتاکو دانانی یاسایەك کەچۆنیەتی دەستکاری کردنی ئەو ماڵ و مۆڵکە دەستنیشان دەکات، ئەو یاسایە دانراوە، بڕیاری ژمارە (٥٥) ئەو مەسەلەیە کە لێرە روونی کردۆتەوە لەبڕیاری ژمارە (٧)، مادام لەدوای بڕیاری ژمارە(٧) بڕیاری ژمارە (٥٥) هەیە بۆ ئەم بابەتە ئێستا هێنانەوەی ئەم مەسەلەیە یەعنی زیندووکردنەوە و بەگەڕخستنی ماددەی(٢)وەم نازانم حیکمەتەکەی لەچیایە؟، لەبەر ئەوە ئەگەر ئێمە ئەمە لابەرین هەر باسی نەکەین ئێمە باسی هەڵوەشاندنەوەی بڕیاری ژمارە (٥٥) دەکەین کە ئەوەمان هەڵوەشاندەوە هەندێك بڕگە ئەوەی کە باسیانکرد ئیزافە دەکەین بەبێ باسکردنی بڕیاری ژمارە (٧)، چونکە بڕیاری ژمارە(٧) بەبڕیاری ژمارە (٥٥) سقوتی کردووە، ئێستا هێناویانەتەوە ئەمە ئیشکالیەتی دروستکردوە و سەری لە هەموومان تێکداوە، بۆیە ئەگەر ئەمە هەر لابرێ ماددەی(٢)وەم لابرێ بەهیچ شێوەیەك ئێمە باسی بڕیاری ژمارە (٧)نەکەین، چونکە ئێمە ئێستا ئیشکالەکەمان لەگەڵ ژمارەی(٥٥)ە کە بڕیاری ژمارە(٥٥)مان ڕاگرت، دێین لەمەیا هەندێك شت ئیزافە دەکەین، ئەو پێشنیارانە کە باسیانکرد بەبێ باسکردنی بڕیاری ژمارە (٧)هەندێك پێشنیار کە لەبەرژەوەندی ئەو خەڵکانەبێ کەئێستا گرفتیان هەیە لەگەڵ بڕیاری ژمارە (٥٥) نەك بڕیاری ژمارە (٧)، چونکە ژمارە (٧) وەکو باسم کرد هەڵوەشاوەتەوە، ئەگەر ئەمە بکەین ڕێگاکە روون دەبێ، دەزانین باسی چی دەکەین، بەس ئێستا ئێمە لەبەینی ئەو دوو بڕیارە بەڕاستی سەرمان لێ تێکچووە بەبڕوای من گرفتەکە ئەوەیە ئەگەر ئێستا قسە لەسەر ئەوە بکەین ئەم بڕیارە لابرێ، ماددەی(٢)وەم لابرێ یەکسەر بێینە سەر ئەوەی کە بڕگە

بەبڕگە ماددەی(٢)وەم بکەین بە ئەو سێ بڕگەیەی کە ئیزافەیانکردووە، نەك سێ ماددە ئەو سێ بڕگەیەی کە خویان ئیزافەیانکردووە، پێموایە ئیشکالیەت نامێنێ و حەل دەبێ و هەر تەعدیلی ئەو بڕگانەمان نەمێنێ .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان :

خاتوو بەهار فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئێمە دەمانەوێت ئەمڕۆ مۆعالەجەی کێشەیەك بکەین کەکێشەیەکی کۆنی نوی یێ چەند ساڵەی هەرێمی کوردستانە وە لەبەر دەم دوو ئەزموونداین کە بۆ چارەسەرکردنی ئەمە کە بڕیاری ژمارە(٧) ە کەمن ئەو ژمارەی(٥٥)ە کەڕێپێدانە، هەردووکیشی دیارە لە ڕوانگەی کومەڵێك ئیشکالاتەوە داڕێژراوە کاتێك کە ژمارە (٧) دائەڕێژرێ کومەڵێك ئیشکالات هەبوو، بۆیە ئەو(٥٥)یش کەڕێپێدانە دیارە بۆ موعالەجەی کۆمەڵێك شتە، بۆیە دەبێت ئێمە زۆر وردەکارانەتر دەستکاری ئەوە بکەین ڕاستە ئەو پێشنیارانەی کە پەرلەمانتاران لە لیژنەی یاسایی کردیان کۆمەڵێك ئیشکالاتمان بۆ بڕیاری ژمارە (٧) لەکول دەکاتەوە، بەڵام بەدەرنابێت لەهەندێك وردەکاری تر، کە ئامانجی ئێمە ئەوەیە بەعسییەکان نەبنەوە خاوەنی ئەو مۆڵکانە، بەڵام کۆمەڵێك تەلاعوباتی یاسایی دەکرێت یاخۆد هەندێ ڕێ و شوێنی تر هەیە کە ئەوان بیانەوێت ببنە خاوەنی، بۆ نموونە لەکاتێکا کەئەم مۆڵکانە دەستاو دەستی پێکراوە ئێستا زەمان چییە بۆئەوەی کە ئەوان هەربە ڕێکارێکی یاسایی لە خەڵکی کەئەو دەستاو دەستەی پێکراوە خۆیان ببنەوە خاوەنی جارێکی تر؟ بۆیە من پێشنیار دەکەم کە دەبێت چارەسەری ئەمە بەبڕگەیەك بکرێت ئەمە بەجێ دەهێڵم بۆ لیژنەی یاسایی ئەوانەی کە یاساین بەڕاستی، چونکە من لە ڕووی بەکارهێنەرەکەوە، بەڵام ئێمە شتێك دادەڕێژین خاوەنی ئێستای مۆڵکەکان بۆیان نەبێ ئەو مۆڵکانەی کە جارێکی تر بفرۆشنەوە، لەوانەیە بەخاوەنی پێشووی مۆڵکە گوازراوەکان، ئیتر ئەمە نازانم سیاغەکەی چۆنە و چۆن نییە، بەڵام گرنگ ئەوەیە، ئامانج ئەوەیە کە ئەو بەعسییانە نەبنەوە خاوەنی وە بەتایبەتی ئێمە ئێستا لە هەرێمی کوردستانا لە بەردەم ئەزموونێکی نوێداین ئاوارەیەکی زۆری عەرەب هاتوونەتە ناو هەرێمی کوردستان لەوانەیە کەپێ ئەچێت خەڵکی بەعسی تیابێت خەڵکی تری تیابێت، بۆیە دەبێت بەهەر شێوازێك ئەو وردەکاریە ڕەچاوبکرێت و ئەو ئامانجەمان بێنێتەدی کە ئەوەی بەعسییەکان نەبنە خاوەنی ئەو مۆڵکانە و .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ڕوونکردنەوەیەکیان هەیە، بەڵکو بتوانین مۆناقەشەکان کورت بکەینەوە.

د.ڤالآ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ کورت کردنەوەی مۆناقەشەکان بۆئەوەی لەیەکتری تێبگەین لیژنەی یاسایی و بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان دەبێت ئێمە ئەوە بزانین کە بڕیاری ژمارە(٧)ی ساڵی(١٩٩٢)ی پەرلەمانی کوردستان هەقی داوە بەلایەنە پەیوەندیدارە ئیدارییەکان و مەحەلییەکان کە هەقی کڕین و فرۆشتن لە بەعسییەکان بستێنێتەوە، ئینجا ئەوان دابەشی بکەنەوە بەسەر هاوڵاتیانی کوردستان دا، یەعنی خۆی ئەصڵی هەقەکە لەبڕیاری ژمارە(٧)ی ساڵی(١٩٩٢)دا دەستپێدەکاتن ئەو بڕیارە هەقی داوە بە جیهاتی ئیداری وە هەقی داوە بە جیهاتی مەحەلی کە هەستن کڕین و فرۆشتن لەسەر بەعسییەکان ڕابگرن وە دواجار ئەو ماڵ و مۆڵکە دابەش بکەنەوە بەسەر هاوڵاتیانی هەرێمی کوردستان، ئەوەی کە ئێستا لیژنەی ئەندامانی پەرلەمان کە ئەندامن لە لیژنەی یاسایی پێشنیاریان کردووە بۆئەوەیە ئەو بڕیارە هەندێك ئاساری مۆعالەجەیە بۆ ئەو ئاسارانەی کە دروست بووینە لەسەر تەتبیق کردنی ئەو بڕیارە، ئەوەی کە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ئیشارەتیان پێکرد بڕیارەکە خۆی لەخۆیدا موشکیلە نییە، چونکە ئەصڵی بڕیارەکە هەقی داوەتە حکومەتی هەرێم کەئەو زەوی و زارە و ئەرزانە دابەش بکات بەسەر هاوڵاتیانی کوردستان دا، تۆ ئەگەر لێرە عوقدەت لەگەڵ زیندوو کردنەوەی بڕیارەکە هەبێتن، لێرە ئەتۆ ئەو هەقە لەئەساسدا ئیسقات دەکەی کە حکومەت پێی هەستاوە ئەرزەکانی دابەش کردووە بەسەر هاوڵاتیان لەهەرێمی کوردستان، بۆیە ئەوەی کە ئەندامانی پەرلەمان لەلیژنەی یاسایی پێشکەشیان کردووە تەنها ئەوە بووە کە موعالەجەی ئەو ئاسارانە بکاتن کە تەتبیق کردنی ئەو بڕیارە دروستی کردووە تەتبیق کردنی بڕیارەکە هەندێك کێشە دروست دەکات قانونەکە دەرنەچووە تاکو ئێستا کە ئەم بابەتە یەکلایی بکاتەوە و بیبڕێنێتەوە دەرنەکردنی قانونەکە بۆتە هوی ئەوەی کەئەمرۆ بەعسییەکان و وارسی بەعسییەکان بێن و داوای ئەو مافە بکەنەوە، ئێمە ویستوومانە لەڕێگای ئەو پێشنیارانە هەم بڕیارەکە بەگەڕ بخەینەوە لەهەمان کاتیشدا تەعدیلێك بۆ بڕیارەکە بکەین بەشێوەیەکی ئەوتۆ کەئەو تەعدیلە جێگای یاساکە بگرێتەوە لەلایەك وە ئەو ئاسارانەشی کەدروست دەبێت لەلایەکی تر نەمێنێتن، بۆیە لە ماددەی(٢)دا ئەگەر بڵێین بەکارخستنەوەی بڕیاری ژمارە(٧)ی ساڵی(١٩٩٢)ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق بەزیادکردنی ئەم بڕگانەی خوارەوە، بڕگەکان بۆ بڕیاری ژمارە(٧)ئێمە زیاد دەکەین بۆئەوەی هەر ئاسارێك کە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ئیشارەتیان پێدا دروستبووە لەسەر تەتبیق کردنی ئەو بڕیارە لەمەودوا ئەو ئاسەوارە سەلبیانە موعالەجە بکرێن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو ڕێواز نوقتەی نیزامیت هەیە؟

بەڕێز ڕێواز فائق حسێن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من نوقتەکەم نیزامی نییە، بەلاّم تەئکید کردنەوەیە، لەو نووسراوەی کەژمارەکەیم خوێندەوە دەزانم هاوڕێیانم لەسەر تاقەتیان نییە بخوێنم .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك زانا نوقتەی نیزامیت هەیە؟

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەس عوقدەی نییە لەگەڵ هێنانەوەی ئەم ماددەیە، بەلاّم یەك ئیشکالیەتی تیایە ئەم ماددەیە بەروونی باسی ئەوەی نەکردووە ئەوەی کە لیژنەی یاسایی باسی دەکەن، باسی ئەوەی نەکردووە کە ئەم ماڵ و مۆڵکە نەدرێتەوە بە بەعسییەکان، بەس کڕین و فرۆشتنەکەی ڕاگرتووە، حاڵەتێکی تر پێم وایە ئیشکالیەکە لەیەك شوێنە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان عینوانی ئەم پرۆژە یاسایە کێشەی تیایە ئەگەر بڕیاری هەموارکردنەوەی بڕیاری (٥٥) بوایە پێموابوو ئەم ئیکشالیە دروست نەدەبوو و ئەم هێنانەوەشی پێویست نەبوو .سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عباس نوقتەی نیزامیت هەیە؟

بەڕێز عباس فتاح صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەلاّ من هەر تەقریبەن زۆرێك لەو ڕایەی کاك زانا، نا، ئاخر بەس من بە نوقتەی نیزامی دەزانم، چونکە لیژنەی یاسایی ئەو خاڵەی زۆر پێ گرنگە، بەلاّم من خاڵەکە دەخوێنمەوە ئەگەر روخسەت هەبێت هەڵەکەی ئەوە دەکەم دەڵێ هەموو موعامەلاتی کڕین و فرۆشتنی ماڵ و مۆڵکی نەگوێزراوە، ئاخر نەك ڕایە سەرۆك . سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق /سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە ڕایە، فەرموو کاك فرحان،

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم یاسایەی پێشووی کە بڕیاری(٧)ی ساڵی ١٩٩٢ ئیشکالیەتی تێدایە چارەسەری ئەوە ناکات، منیش لەگەڵ ئەو ڕای کاك زانام کە دەڵێت موعامەلەکان ڕابگیرێتن و دوایی دێت ئەتۆ بەگەڕ دەخەیەوە وە تەفعیل و تەعدیلی دەکەی ئاخر تەفعیل و تەعدیل پێکەوە کۆ دێتن، یەعنی ئیشکالیەتێکی هەیە دەڵێت بەیاسا ڕێك بخرێتن یاسایەکی بۆ بدۆزرێتەوە چارەسەری نەکردیە یەعنی بڕیاری ژمارە(٧)ی ساڵی ١٩٩٢ کێشەکەی

چارەسەر نەکردووە تەنها ڕای گرتووە تا ئەوکاتەی یاسایەك دەردەکرێتن ئێستا تۆ بگەڕێوە سەر تەفعیلی بکەی و ئەو خالآنە زیاد بکەی ئەمە ناکرێ ئەگەر لاشی ببەی، ئەو کاتە یاسایەك دەردەکرێتن، ئێستا تۆ بگەڕێوە سەر تەفعیلی بکەی ئەو خالآنە زیاد بکەی، ئەمە ناکرێ، ئەگەر لاشی ببەی ئیسقات وەکو بەڕێز (د.ڤالآ) وتی سەرۆکی لیژنەی یاسایی ئیسقاتی حەقەکەیە لە بنەڕەتەوە دەکاتن، بۆیە پێموایە بە ڕەئی من دەبێ یاسایەك دابنرێ ئەمە چارەسەر بکاتن، ئەگەر نا کێشە و ئیشکالیاتی زۆر دروست دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا هەورامان گەچێنەیی فەرموو.

بەڕێز د. هەورامان حەمە شریف (هەورامان گەچێنەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە کە تاوەکو ئێستاش لەم یاسادا ئیحائێك نییە، هەر بە ئیحائیش نییە کە موڵکداریەتی و خاوەنداریەتی بەعسییەکان لێیان وەرگرێتەوە، هەر تەنها دەڵێ هەڵوەشاندنەوەی کڕین و فرۆشتن، ئەمە تەبعەن بابەتێك هەیە هەر لە فیقهی ئیسلامیشدا کە پێی دەوترێت (حجز) تەنها ئەوەندەیە کە کەسێك زۆر قەرزارە بۆ نموونە (حجز) دەخرێتە سەر فلان خانووی ناتوانێ بفرۆشرێ، نەك موڵکەکەی وەربگیرێتەوە لێی، لەمە هەر ئەوە، لەبەر ئەوە پێشنیار دەکەم بەراستی هەتا لەو سێ بڕگەیەش کە د.ڤالآ خوێندییەوە هەر تێیدایە دەڵێ خاوەنی موڵکەکان، خاوەنەکانن، وەکو بڵێی هەر باسی خاوەنداریەتی بەعسییەکان دەکات، لەبەر ئەوە من بەراستی پێموایە کە ماددەیەك دابنێین کە بنبڕبکرێت، یەعنی ئەو خاوەن و خاوەنداریەتییە هی بەعسییەکان بە قەتعی نەمێنێت، یەعنی موڵکدار، چونکە دوایش کابرا دەتوانێ بێتەوە بڵێ کاکە ئەوە هەر لە یاساکەدا دەڵێ خاوەن، کەواتە من هەر خاوەنم، بۆیە من پێشنیار دەکەم بە کورتی ئەوەیە کە شتێك لەم بابەتەی سیاغەی دوای لیژنەی یاسایی چۆنی دەکەن خۆیان دەزانن، بووترێت (وێڕای هەڵوەشاندنەوەی خاوەندارەیەتییان سەرجەم کڕین و فرۆشتنیشیان هەڵدەوەشێتەوە)، یەعنی ئەوەی تێدابێ کە ئەمانە مالیك نەماون، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله من پشتیوانی لەو قسانە دەکەم کە دەڵێن وا دابڕێژرێتەوە کە ئەمە هەم بەکار خستنەوەیە، هەم هەموارکردنەوەیە، یەعنی لەگەڵ ئەوەشدام کە ماوەیەکیش دابنرێ لە ماوەی سالێکدا، یاخۆد زیاتر کە بە یاسایەك ڕێکبخرێ، ئینجا دەقێکی پێشنیارکراویش هەیە، نازانم ئەگەر ئێستا بیخوێنمەوە، ئیزافەتەن بۆ ئەو سێیانەی بەڕێزیان....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوایی کاك د.شێرکۆ، بەڕێز د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی دووەمی پرۆژە ئەسڵیەکە پێش ئیزافەکە بەکارخستنەوەی بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) لە پەرلەمانی کوردستان، تەبعەن ئێستا ئەگەر ئەو دەقەی (سێیەم) کە ئێستا بڵێین دەبێتە (ماددەی سێیەم) لە ئیزافە کراوەکان بێتە جێگای ماددەی (دووەم)، بەڵام بە زیادکردنی یەك کەلیمە وەکو پێشتریش وتم ئەو مۆڵکە نەگوێزراوانەی کە بڕیاری پەرلەمانی کوردستان ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) هەڵوەشاوە، یەعنی بڕیاری هەڵوەشاوەکە دەیانگرێتەوە لەوێ تەحدیدی کردووە کە ئەو مۆڵکانەیە کە هی رژێمی پێشووە لە ساڵی (١٩٩١) یان لە دوای ساڵی (١٩٩١)ەوە کوردستانیان بە جێ هێشتووە هیچ ئیشکالێکی قانونی تێدانییە، بۆیە منیش پێموایە پێویست ناکات بڵێین بەکارخستنەوەی بڕیاری ژمارە (٧)، چونکە ئێمە کێشەکەمان هاتووین بە قەرارێکی نوێیە، حەلی دەکەین، چ موحتاج نییە بچین تەشەبوز بە قەراری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) بکەینەوە، بەڵام بۆ تەحدیدکردنی چ دەڵێین، دەڵێین بەس ئاماژە پێ دەدەین کە لە ماددەی کە ئێستا ماددەی (سێیەم)ە دەڵێین ئەوانەی کە بە بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) دەیانگرێتەوە هی هەڵوەشاوە، هەڵوەشاوەیەکی بۆ ئیزافە دەکەین، چونکە قەرارەکە هەڵوەشاوەتەوە، بۆیە منیش پێموایە ماددەی (دووەم)ی ئێستا هی پرۆژەکەی کە پێشکەش کرابوو لابچێ، یەکسەر ماددەی (سێیەم) کە ئیزافەکراوە بێتە (دووەم) بە هەمان شێوە بڕۆین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەس دەبێت دوایی لیژنەی یاسایی ڕوونکردنەوەمان لەسەر ئەوە بدەنێ کە باس لە ماددەی (یەکەم) وتوومانە ڕاگرتنی کارکردن بە بڕیاری ژمارە (٥٥) ساڵی (٢٠٠٤)ی پەرلەمانی کوردستان_عێراق، ئەمە ڕاستەوخۆ ئەوە ناگەیەنێ کە تۆ ئەمەت ڕاگرت بڕیاری ژمارە حەوتت بەگەڕخستۆتەوە، ئایا ئەمە ڕاستەوخۆ ئەوە ناگەیەنێ؟ با وتووێژەکان تەواو بێت د.بەهار؟ دوو بەڕێز ماوە خاتوو گەشە داراش دەستی بەرزکردەوە، کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێموایە هەر بە ئیشکالەوە هاتووین، بڕیاری ژمارە (٧) دەرچووە (٥٥) ڕایگرتووە، هەڵیوەشاندۆتەوە، بۆیە ئێمە پێویستمان بە بڕیارێکی نوێ هەیە، بەڵام تازە چووینەتە سەر ماددە بە ماددەی ئەو بڕیارەی کە ئامادە کراوە، ئەگەر نا من پێموایە ماددەی (سێیەم)ی پێشنیارکراو لەوێوە دەستمان پێبکردایە دەستمان لە بڕیاری (٥٥) نەدایە زۆر دەقیق دەبوو هەلگری ئەم هەموو ئیشکالیەتە نەدەبوو، لەگەڵ ئەوەم کە ماددەی (سێیەم) کە دەڵێ ئەو مۆڵکە نەگوێزراوانەی کە بڕیاری پەرلەمانی کوردستان ژمارە (٧)ی ساڵی

(١٩٩٢) ئەوەی د.فرست فەرمووی هاوڕام لەگەڵی هەڵوەشاوەی بخەینە سەر، پێویست ناکات بڕیاری ژمارە (٥٥) هەڵوەشێنینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخر تازە دەنگمان لەسەری دا کاک سۆران؟

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

موشکیلەکە ئەوەیە کە بە پەلە پەلیەکە ئەوە نەتیجەکەیەتی، ئێستاش دەکرێ ئەو حاڵەتەی کە تەفعیلی بڕیاری ژمارە (٧) دەکات ئیلا دەبێ دەست کاری ناوەرۆکەکەی بکەین، پێشنیارێکم ناردووە بۆ دەست کاری ناوەرۆکی بڕیاری ژمارە (٧)ی هەموارکراوی ساڵی (١٩٩٢) لەو ئیشکالیەتە دەرمان دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێمان خۆش بێ و پێمان ناخۆش بێ ئەوەی ئێمە دەیکەین ئێستا ئەگەر ئەو ماددەی (دوو)ی پڕۆژە بڕیارەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە یان وشەیەکی بۆ زیاد بکرێ، تەعدیل و تەفعیلە بە یەکەوە، یەعنی ئەگەر ناوی لێ بنێین یان ناوی لێ نەنێین بەم شێوەیەی ئێستا کە دەڵێین بەکارخستنەوەی بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢)ی پەرلەمانی کوردستان_عێراق، دوایی دێین لە چەند ماددەیەکدا موعالەجەی ئەو ئشکالیەتانە دەکەین کە لە ناو ئەم بڕیارەیەدا هەیە، پێمان خۆش بێ و پێمان ناخۆش بێ ئێمە تەفعیل و تەعدیل بە یەکەوە دەکەین لە ڕووی کردەوەییەوە ئەگەر ناویشی نەهێنین، بۆیە پشتگیری لە کاک د.فرست و کاک سۆران عمر دەکەم، لەوەی کە ئێمە بە ناو هێنان ناوی نەهێنین لەبەر ئەوەی لە ماددەی (یەك)دا کردوومانە تەحسیل حاصلە کە بڕیاری ژمارە (٥٥)مان هەڵوەشاندۆتەوە، واتە بڕیاری ژمارە (٧)مان تەفعیل کردۆتەوە، بەڵام با ناوی نەهێنین بە شکڵێکی زمنی بێ تەفعیل کردنەوەکە بەوەی کە ئاماژە بەوە بدەین ئەو بڕیارە پێشتر هەڵوەشاوەتەوە، ئێمە کە هاتووین بڵێین ئەو بڕیارە نوێیە بڕیاری ژمارە (٥٥)مان هەڵوەشاندۆتەوە، هاتووین کارپێکردنی بڕیاری ژمارە (٧)مان هێناوە، بەڵام بە دەست کاریکراوی، چونکە ئەگەر هەموو ئەو شتانەی کە هاوڕێکانم وتیان و لەگەڵیاندا هاوڕام سەبارەت بە ناوەرۆکی خراپی بڕیاری ژمارە (٧) بڵێین وەقعەکانی هەر چۆنێك بووبێت ئێمە دەبێ قسەیەکی حەقیقیش لەسەر ئەوە بکەین کە وتوومانە لەسەرەتادا ئەمەی ئێستا ئێمە دەیکەین شوێنی یاسا دەگرێتەوە، بەڵام لە ناو لە زمنی بڕیاری ژمارە (٧) هاتووە دەڵێ هەتا وەکو یاسایەك دەردەچێت، کەواتە ئێمە خۆمان مولزەم دەکەین لە دوای ئەم هەموو موناقەشەیەدا ئەم هەموو بە هەدەردانی کاتە ئەگەر ئەمە وەکو خۆی دابنرێتەوە خۆمان مولزەم

دەكەین بەوەی لە داهاتوودا یاسایەكیش دەربكەین، بۆیە پشتیوانی لە هەردوو بەڕێزان كاك د.فرست و كاك سۆران عمر دەكەم بەوەی كە بە شێوەیكی زمنی ئێمە تەفعیل و تەعدیلەكە بكەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز گەشە دارا فەرمووو.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە نییەتی هەموومان ئەوەیە كە ئەم موڵكانە نەگەڕێتەوە بۆ ئەو بەعسییانە، كاتێك كە ئەم بڕیارە دەرچووە نیەتی موشەریع ئەوە بووە لە بڕیاری ژمارە (٧) كە بەو شێوەیە بێت، بەڵام دەتوانرێ تەفسیری عەكسەكەشی بۆ بكرێ كە وەكو كاك سۆران دەڵێ پێچەوانەی ئەو بڕگانە دەبێ كە ئێستا خۆی د.ڤالا خوێندیەوە، بۆیە ئێمە كە من پێشینەی وام نەبینیووە راگرتن و بەكارخستنەوە و تەعدیل لە یەك پرۆژەدا بێ و كە ناویشی نەنراوە بەو شێوەیە، بەڵام مادام ئێمە دەمانەوێ ئەم قەزیانە كە ئێستا لە مەحاكمە، بەشێكی دەرەجە قەتعی وەركرتووە، بەشێكی ئێستا لەبەردەم دادگایە بۆ بڕیاردان، من خۆم لەگەڵ ئەوەدام كە زوو ئەم بڕیارە دەربكەین، بەڵام بە موتەكامیلی، مادام ئێمە تەعدیلێك دەكەین لە ناوەرۆكدا ئەم بڕگەیەش پێویستە تەعدیل بكرێ هەر ئەوها نەیهێڵینەوە، چونكە مەجالی تەفسیری موخالیفی هەیە، مەفهوومی موخالەفەش دەگەیەنێ، لێرەدا مەبەست ئەوەیە كە بەعسییەكان نەتوانن حەقی تەسەرووفیان هەبێ مامەڵە بەو موڵكانەوە بكەن، بەڵام دەتوانرێت تەفسیری عەكسەكەشی بكرێ بە پێی ئەو دارشتنەی كە لە بڕیارەكەدا هەیە، مادام ئێمە تەعدیل دەكەین با ئەوەش هەر تەعدیل بكەین لەگەڵیدا، هاوتا یەك دێتەوە لەگەڵ ئەو پێشنیارانەی كە د.ڤالا كردوویەتی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموون.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە وەكو لیژنەی یاسایی بۆیە بەكارخستنەوەی بڕیاری ژمارە (٧)یشمان لێرەدا داناوە بۆ ئەوەی ئەگەر بچینە سەر هۆكارەكانی دەرچوواندن كە نووسیومانە لەگەڵیدا، وتومانە بۆ جێگرتنەوەی ئەو یاسایەش كە بڕیاری (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) ئاماژەی بەوە كردووە، بۆیە هەدەف ئێمە لە زیادكردنی ئەم بڕگانە ئەوەیە كە جێگەی ئەو یاسایەش بگرێتەوە لە هۆكارەكانی دەرچوواندندا ئیشارەتمان پێداوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا راستە ماددەی (یەكەم) خۆی لە خۆیدا تەحسیل حاصلە ئەویش هەڵدەوەشێنێتەوە، بۆیە ئێمە وەكو لیژنەی یاسایی مانیعمان نییە ئەگەر ئەو ماددەی (دووەم)ە لاببرێ و موباشەرتەن ئیقتراحەكان دابنرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.ڤالاّ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، بە لەبەر چاوگرتنی هەموو ئەو مولاحەزە و تێبینییانەی کە پێشکەش کران لەلایەن بەڕێزانی ئەندامانی پەرلەمانەوە، ماددەی (یەکەم) کە دەنگی لەسەر درا ڕاگرتنی کارکردن بە بڕیاری ژمارە (٥٥)ی ساڵی (٢٠٠٤)ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق، پێشنیار دەکەین ماددەی (دووەم)یش بە هەمان شێوە ڕاگرتنی کارکردن بێ بە بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢)ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق، هەردوو بڕیارەکە ڕادەگرین کە هەردوو بڕیارەکە ڕاگیرا ئەو (٢) ماددەیەی کە پێشنیارمان کردووە ئیزافەی دەکەین حەل دەبێ بۆ هەموو ئەو کێشانەی کە هەیە بە ئیزافەکردنی وشەی (هەڵوەشاوە) بۆ ماددەی (دووەم) کە ئیزافەمان کردووە، ئەوەی کە بەڕێز د.فرست ئیشارەتی پێدا، هەردوو بڕیارەکە ڕادەگرین کە هەردوو بڕیارەکەت ڕاگرت ئەوانەی کە لێرە موقتەرەحن دەنگی لەسەر دەدرێ و دەگرێتن بە بڕیار ئەو کێشانەی کە هەیە چارەسەریان دەکاتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با نوقتەی نیزامی بێت د.فرست؟ فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) خۆی هەڵوەشاوەیە، نە دەتوانین بیمرێنین نە دەتوانین زیندووی بکەینەوە، ئێستا مردووە، یەعنی بڕیارەکە ئێستا ئێمە دێین کە دەڵێین ئەو موڵکانەی نەگوێزرانەوە کە بە بڕیاری پەرلەمانی کوردستان ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەڵوەشاوە مانای وانییە ئێمە هاتووین باسی ئەسەرێکی دەکەین کە کەوتۆتەوە لە ئەنجامی بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢)، بۆیە بە تەسەوری من لە ڕووی یاساییەوە هیچ کێشەی نییە یەکسەر لە ماددەی (یەکەم) کە ژمارە (٥٥) هەڵدەوشێنیەوە تەحەول بکەی بۆ ماددەی ئەوەی ئێستا (دوو)ی بە تەواوی کۆتایی پێ بێنێ زۆر باشترە لەوەی، یەعنی جارێکی تر باسی ژمارە (٧) بکەیەوە، چونکە لێرە ئاماژەت پێدایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.ڤالاّ ڕوونکردنەوەت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کێشەکە تەنها لێرە دروست دەبێ کە من ئیلغای بڕیاری ژمارە (٥٥) دەکەمەوە، مەعنای ئەوەیە بڕیاری ژمارە (٧)م زیندوو کردۆتەوە، کە ئیلغای ئەوەت کردەوە، یەعنی بڕیاری ژمارە (٧)ت زیندوو کردۆتەوە بۆ

حەل كردنی ئەو كێشەیە، چونكە بڕیاری ژمارە (٥٥) تەنها یەك ماددەیە، ئەویشیان دەڵێ بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) من ئیلغا دەكەمەوە، كە دەڵێم لێرە ئیلغای ژمارە (٥٥) دەكەمەوە، یەعنی خۆی لە خۆیدا ژمارە (٧)م زیندوو كردۆتەوە، بۆیە ئەو پێشنیارە كرا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا مەروان گەلاڵی فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل (مەروان گەلاڵی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئیشكالەكەی من دكتۆرە باسی كرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دێینەوە سەر ئەوە ئێمە چ ئیشمان بە ژمارە (٥٥) بوو كە ژمارە (٧)ی ڕاگرتووە، ژمارە (٥٥) چییە؟ ژمارە (٥٥) ڕاگرتنی ژمارە (٧)ە، ئێستا تۆ دێی ژمارە (٥٥)یش ڕادەگری، ژمارە (٧)یش ڕادەگری ئەمە چ مانایەك دەبەخشێت؟ ژمارە (٥٥) ڕاگرتنی ژمارە (٧)ە، كەواتە ئێمە ماددەی (یەك)مان بەسەردا تێپەڕی، دێمەوە سەر ئەو قسەیە دەبوو ئەم موقتەرەحانە یەكسەر ببوایە بە بڕیارێك و لە ناوەرۆكەكەشی ژمارە (٧) مردووە، مردووە، ئیلغایە، ئیلغایە تەواو، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

دوا بڕیار كە لەم بوارەدا دەرچووە بڕیاری ژمارە (٥٥)ە دەگەڕێینەوە سەر ئەوە، كاك سۆران، دوا بڕیار كە لەم بوارەدا دەرچووە بڕیاری ژمارە (٥٥)ە تۆ دەبێ موعالەجەكردنی دوا بڕیار كە لەم بوارەدا دەرچووە ناتوانی دەستكاری ئەوانەی پێش خۆی بكەی، بۆیە پێویست دەكات بڕیاری ژمارە (٥٥) ڕابگری، ئەمە شتێكی باشە بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢)ش ڕابگری، موعالەجەی ئەو كەم و كورتیانە بكەی كە لە هەردوو بڕیارەكە هاتووە، كاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەكو من لە سەرەتای گفتوگۆكە باسی ئەوەم كرد ئێمە ئەگەر عینوانەكە لە جیاتی بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی بڕیاری ژمارە (٥٥)مان بكردایە بە بڕیاری هەمواركردنەوەی بڕیاری ژمارە (٥٥) تووشی ئەم ئیشكالیەتە نەدەبووین، نەدەگەڕاینەوە، هەر ئەم (٥٥)ەمان كە هەبوو هەموار دەكردەوە ئەمانەمان بۆ ئیزافە دەكرد و ئەوەی كە بە دڵ نەبوو لا دەچوو، تەواو، یەعنی دەبوایە هەر لە سەرەتاوە ئەمە ئەوها

پێشکەش کرابووایە بۆ ئەوەی ئەوەندە نەگەڕاینەتەوە بۆ بڕیارە کۆنەکان، هەموارکردن بووایە لە جیاتی هەڵوەشاندنەوە نەدەگەڕاینەوە بۆ بڕیاری ژمارە (٧) ئەو هەموو ئیشکالیەتە دروست نەدەبوو، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك زانا، بڕیاری ژمارە (٥٥) بەس تەنها یەك فەقەرەیە کە بریتییە لەوەی بڕیاری ژمارە (٧) ڕادەگیرێ، هەمواری چی دەکەیت، هەموار ناکرێت، کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نەمانی یان بابڵێین بە هەڵوەشاندنەوەی ئەو یاسایەی ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) ناتوانین لە هیچ بڕگەیەکی تردا ئاماژە بە ئەسەری ڕیجعی بدەین، ئێمە ئەسەری ڕیجعی لە ڕووانگەی ئەوەوە ئاماژەمان پێدەدا ئەگەر بیرێك لە خاڵەکان بکەینەوە، دوو: ئەم (٣) ماددەیەی تریش پشتی بە یاسای ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) بەستووە ئەم خاڵانەی تر کە داڕێژراوە ماددەی (٣، ٤، ٥)، پێشموایە ئەمە لە دواجاردا چۆن ئێستا هەموارکرایەوە لە چەند مانگی داهاتوودا یان ماوەیەکی زۆر کەمی تردا پێویستە هەم جارێکی تر هەموار بکرێتەوە، ئەوەی کە بەدواداچوونی بۆ کراوە من خۆم یەکێکم لەوانەی کە بەدواداچوونم بۆ کردووە لە ساڵی (١٩٩٢) تا ساڵی (٢٠٠٤) کە ئەم یاسایە بە کار بووە هیچ کێشەیەك نەبووە بەعسییەکان نەیاتوانیووە بێن داوای ماڵ و موڵکی خۆیان بکەن، لە دوای ساڵی (٢٠٠٤) و دەرکردنی ئەم یاسایە بە پێی ئەوەی ژمارە (٥٥)ەکە توانیوویانە، بۆیە من جارێکی تر تەئکید لەوە دەکەمەوە کە حەقە ئەم یاسای ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) وەك خۆی بمێنێتەوە، وەك لە یاساکە ئاماژەی پێداوە بە یاسایەکی نوێ دەربکرێ و ئەم یاسایە هەموار نەکرێ، پێشنیار دەکەم ئەگەر پشتیوانیم لێ بکرێ ئەوە بخرێتە دەنگدانەوە کە یاسایەکی نوێ دەربکرێ و ئەمە وەك خۆی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

یەك دەقە، بەس لیژنەی یاسایی ڕوونکردنەوەی ئەوەمان بداتێ کە لەو (٣) بڕگەیەی کە ئیزافەی دەکەن هیچ باسی بڕیاری ژمارە (٧)ی تێدایە؟ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە کاتێك دەڵێین ڕاگرتنی کارکردن بە بڕیاری ژمارە (٧) ئەسەری ڕیجعیمان نەداوەتە ئیلغاکردنەوەکە، بۆیە ئەوەی کە کراوە لە ژێر بڕیاری ژمارە (٧) هەمووی حقوقی موکتەسەبە ئیحترامی دەگیرێ لەلایەن جیهاتی مەعنی ئەوە لەلایەك، لەلایەکی تر ئێمە ئەگەر لێرانەش ڕاگرتنی کارکردن بکەین لەو ماددەیەی کە زیادی دەکەین دەڵێین (تعتبر العقار العائد للمشمول بقرار برلمان كوردستان المرقم (٧) للسنة (١٩٩٢) الملغي الذي منحته الجهات الادارية أو المحلية في الاقليم لغيره أملاكا مصادرة و لايحق لمالكها السابق مطالبة الجهات الحكومية في الاقليم باستعادة العقار أو قيمته أو أجر مثله أو تعويضه نقدا أو عينا)، یەعنی لێرە

دووباره تەئکیدمان کردۆتەوە بە هیچ شێوەیەك ئەو کێشانە و ئەو عەرقەلانە دروست نابن کە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ترسیان لێی هەیە، بۆیە ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی داوا دەکەین کە ماددەی (یەکەم) دەنگی لەسەر درا، ماددەی (دووەم)یش بە هەمان شێوە دەنگی لەسەر بدرێ بۆ ئەوەی ئەو ئاسارانەی کە دروست دەبن لە تەتبیق کردنی بڕیاری ژمارە (٧) بەو شێوەیە موعالەجە بکرێتن کە هاتووە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، دەخەینە دەنگدانەوە، بەڵام (٣) نوقتەی نیزامی هەیە، تکایە نوقتەی نیزامی بێت؟ فەرموو کاك مەردان.

بەڕێز مەردان خدر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئکید لە هەندێ دکەم ئەڤە ئەڤ ئیشکالە یاسایی نوکە چێبوین نەتیجەی ئیستعجالی کرنا مە بوو ل دەستپێکێش مە پێشنیار کر بەس نەهاتە وەرگرتن، یا دی مە دەنگی ل سەر ماددەیا (یەکەم) دای وەکو موناقەشە هات دیارە مە خەلەتیەکا کر و مە دڤێت ڤی خەلەتی بە خەلەتیەکا دی راستکەینەوە، قەت نەبوویە ماددەیەکی قانونی ماددەیا (یەك)ێ تۆ یاسایەکی تەفعیل بکەی بێی ماددەیا (دوو)ێ جارەکا دی هەڵوەشێنیەوە، یان تەعدیل بکەیەوە، ژبەر هەندێ خەلەتیەك مە کر بلا بە خەلەتی راست نەکەینەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.سراج فەرموو.

بەڕێز د.سراج احمد حمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناکرێ ئێمە باسی ڕاگرتن بکەین لە ماددەی (دووەم)، لەبەر ئەوەی بڕیاری ژمارە (٧) بە خۆی مولغیە، هەر بە خۆی باسی ئیلغا دەکاتن، ئەوەتا لێرە باس دەکات بڕیاری ژمارە (٧) لە بڕیاری ژمارە (٥٥) دەکات، بڕیاری ژمارە (٧) ئیلغا دەکرێ، کە باسی ئیلغا دەکات ئێمە ناکرێ دووبارە بێینەوە سەر بڕیارێکی مولغی.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.سراج، ئەمە چەند جار باسکرا، بە یارمەتیت، تکایە، ئاگاتان لەو وتووێژانە بێ کە لە پەرلەمان دەکرێ، ئاگاتان لە روونکردنەوەکانی لیژنەی یاسایی بێت، باسی ئەوە کرا، لیژنەی یاسایی باسی ئەوەیان کرد کە تۆ بڕیاری ژمارە (٥٥)ی ساڵی (٢٠٠٤) ڕادەگری، کەواتە ڕاستەوخۆ بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) بەرکار دەبێتەوە، چونکە بڕیاری ژمارە (٥٥)ی ساڵی (٢٠٠٤) یەك ماددەیەی ئەساسی تێدایە کە بریتییە لە ڕاگرتنی بڕیاری ژمارە (٥)، ئەمە چوار، پێنج جار ئەمە لە ناو هۆڵی پەرلەماندا باس کرایەوە، کاك تحسین فەرموو.

بەڕێز تحسين اسماعيل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دووبارەی دەکەمەوە کە دوای ئەوەی ژمارە (٥٥) هەڵگیرا ژمارە (٧) ئۆتۆماتیکی دەکەوێتەوە کار، کەواتە ئەوەی (د.ڤالا)ش دەڵێ ناتوانی بڵێی هەڵوەشاوە کە وتت هەڵوەشاوە چۆن ئیعتیمادی لەسەر دەکەی، کەواتە هەر وەکو خۆی بمێنێ دروستە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کە لە ماددەی (دووەم) وتت کار بە بڕیاری ژمارە (٧)یش ڕادەگری ئەوە ئەو کاتە دەبێتە مولغی، یان دەبێتە ڕاگیراو، بۆیە دەتوانین لە ماددەکانی تردا ئاماژەی پێ بدەی، بۆیە ئێستا با ئەم وتووێژە کۆتایی پێ بێنین دەنگ لەسەر ئەم ماددەیە بدەین کە سیاغەکراوە، تکایە بخوێنەرەوە جارێکی تر د.ڤالا؟ کاك عبدالله نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز عبدالله محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەی کاك (د.فرست)م، ژمارە (٥٥) هەڵگیراو ئەم خاڵانە زیاد دەکرێ ئیشارە بە ژمارە (٧) نەدرێ چارەسەری کێشەکە دەکات، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئیشارە بە بڕیاری ژمارە (٧) نەدرێ، بڕیاری ژمارە (٧) بەرکار دەبێت، کاری پێدەکرێت لە هەرێمی کوردستان، باشە، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەلایەك کێشە لەگەڵ خودی بڕیاری ژمارە (٧) هەیە، لەگەڵ نەصی بڕیاری ژمارە (٧) کێشە هەیە کە زۆربەی ئەندامانی پەرلەمان تەرحیان کرد ئەوە لەلایەك، لەلایەکی تر ئەگەر ئیشارەتی پێ نەدەین بڵێین تەنها بە زیادکردنی ئەم بڕگانە ئەوەی کە هاتووە لە ناو ژمارە (٧)دا وەکو خۆی دەبێ بمێنێتەوە، بۆیە ئێمە لێرە داوای ڕاگرتنی کارکردن بە ژمارە (٧)یش دەکەین و ڕاگرتنی کارکردن بە ژمارە (٥٥)یش دەکەین بۆ ئەوەی ئەو پێشنیارانەی کە کردوومانە جێگای ئەو یاسایە بگرێتەوە کە بڕیاری ژمارە (٧) ئیشارەتی پێداوە، تەنها لەبەر سورعەتی عەمەلیەکەیە، ئەو پێشنیارانەی ئێمە پێشکەشمان کردووە جێگای ئەو یاسایە بگرێتەوە کە داوا دەکات بڕیاری ژمارە (٧) دەڵێ دەبێ یاسایەك دەرچێت، ئەو پێشنیارانە جێگای ئەو یاسایە دەگرێتەوە، ئەگەر نا ئێمەش لەوە حاڵین، دەزانین کە کاتێك بڕیارێك هەڵدەوەشێنیەوە کارکردن بە بڕیارێك ڕادەگری لە هەمان کاتدا نابێ بڕگە زیاد بکرێت، ماددە زیاد بکرێتن بە شێوەیەك کە تەفعیل و تەعدیل لە هەمان کاتدا بێتن، بەڵام من بڕیارەکە هەڵدەوەشێنمەوە و بە زووترین کات کە بڕیارەکەم هەڵوەشاندەوە جێگای چەند ماددەیەکی دەکەمەوە لە هۆیەکانی دەرچوواندن ڕوونمان کردۆتەوە

موشەریع هەدەفی ئەوەیە لە زیادکردنی ئەو ماددانە بۆ ئەوەی زیادکردنی ئەو ماددانە جێگای ئەو یاسایە بگرێتەوە کە بڕیاری ژمارە (٧) ئیشارەتی پێکردووە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بۆیە تکایە بیخوێنەرەوە؟ ئەو ماددەیەی کە ئێستا خوێندتەوە ماددەی (دووەم)، بیخوێنەرەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دووەم: ڕاگرتنی کارکردن بە بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢)ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە دایە بڕیاری ژمارە (٧) رابگیرێ و دوایی بە چەند نەصێك موعالەجەی ئەو کەم و کورتیانە بکرێ کە ئەو دوو بڕیارە بە جێیان هێشتووە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٥٠) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٥) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داوا دەکەم کە دەنگدان لەسەر نەصی عەرەبییەکەی بێت، لەبەر ئەوەی بە پەلە تەرجومەمان کردووە بۆ زمانی کوردی، ئەوەی عەرەبییەکە موعتەبەر بێ دواجار بۆ ئەوەی بە شێوەیەکی هێن تەرجومەی بکەینەوە، چونکە لەوانەیە ئەگەر دەنگدان لەسەر زمانی کوردییەکە بکەین لێرانە چەند موستەلەحێك بپەڕێنین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، فەرموو بیخوێنەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة: تعتبر العقار العائد للمشمول بقرار برلمان كوردستان المرقم (٧) للسنة (١٩٩٢) الملغي الذي منحته الجهات الادارية أو المحلية في الاقليم لغيره أملاكا مصادرة و لايحق لمالكها السابق مطالبة الجهات الحكومية في الاقليم باستعادة العقار أو قيمته أو أجر مثله أو تعويضه نقدا أو عينا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان کێ قسەیەکی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە با ناوی بنووسین؟ دەستان بەرزکەنەوە، کاك فخرالدین ناوەکان بخوێنەوە.

بەڕێز فخرالدین قادر عارف/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم بەڕێزانە ناویان تۆمارە بۆ گفتوگۆ (د.ڕێواز، تحسین اسماعیل، انور قادر، علی حەمە صالح، شێرکۆ جودت، قادر ئۆتمان، صالح فقێ، شکریە اسماعیل، مامۆستا غریب).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د.ڕێواز.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمەی لەبەر دەستی ئێمەی ئەندامانی پەرلەمان دایە، نووسراوە (مشروع قانون معالجة الاثار الناجمة على القرار رقم (٧) للسنة (١٩٩٢) الصادر من برلمان الكورستان_العراق، الملغى)، ئەوەش ئیمزا کراوە، داوای ڕوونکردنەوە دەکەم سەبارەت بەو ناونیشانە لە بەڕێز لیژنەی یاسایی، هەروەها سەبارەت بە (تعتبر العقار العائد للمشمول بقرار برلمان كوردستان)، تەبعەن دەبێ بنووسین (الملغى) ئیلغامان کردەوە، (الذي منحته الجهات الادارية أو المحلية في الاقليم لغيره أملاكا مصادرة و لايحق.....الى أخره)، بە تەسەوری من ئەمە جۆرێك لە ئیشکال هەیە لە یەك شتدا لەوەی کە ئێمە ئیشارەمان نەکردووە بە بەعسییەکان ئەمە یەك، دوو: من پێشنیار دەکەم خەڵکانێکی تری بۆ زیاد بکرێ ئەوانیش داواکراوانی دۆسیەکانی ئەنفال و جینۆسایدن لە هەرێمی کوردستان، چونکە من موستەشار دەناسم لە گەرمیان داواکراوە لە دۆسیەکانی ئەنفال و جینۆسایدکردنی خەڵکی کوردستان، سەرباری ئەوەی دادگایی نەکراوە موڵکێکی زۆری کە پێشتر لە کاتی بەعسی بوونیدا لە ژێر دەستی دابووە بۆی گەڕێندراوەتەوە، بۆیە داوا دەکەم ئەوانی بۆ زیاد بکرێ و سیاغەکە بە جۆرێك بگۆڕدرێ کە ئەوانیش بگرێتەوە بە لایەنی کەم ئەگەر دادگایی ناکرێن و سزانادرێن، ماڵ و موڵکەکانیان بۆ مەسلەحەتی کەس و کاری ئەنفالکراوان موصادرە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك تحسین دۆلەمەری فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل (تحسین دۆلەمەری):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی (٧) ئیلغاکرا، کەواتە ناکرێت جارێکی تر ناوی بهێنرێتەوە پشتی پێ ببەسترێت، یان دەبوایە هەموار بکرێتن، ئەوەی کە ئێستا هەیە سیاغەیەکی نوێیە و چ عیلاقەی بە بڕیاری ژمارە (٧) نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك انور قادر فەرموو.

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (سێیەم)دا من پێمباشە وازحتر بێت، ئێمە دەبێ کە باسی (اموال غیر منقولة) دەکەین دەبێ خاوەنداریەتیان هەڵبووەشێتەوە هەتا ئیبتاڵ بکرێتەوە، ئەوانەی کە بەعسییەکان خاوەنی موڵکن هەتا ئێستا، لەمەو دواش بۆیان نەبێ ببنە خاوەنی موڵك و حەقی تەسەروف و کڕین و فرۆشتنیشیان بۆ نەبێت بۆ ئەوەی بتوانین ڕێگری تەواو لەوەی بکرێ خاوەنی موڵك بن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا غریب فەرموو.

بەڕێز غریب مصطفى (غریب پێنجوێنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وا دەبینم ئەو ماددە لەگەڵ ماددەی دوای خۆی کە لە یەکتری جیاکراونەتەوە، دەکرێ هەردووکی لە ناو یەك ماددەدا سیاغە بکرێن، چونکە هەردووکی هەر موتاڵەبە کردنی ئەوانە لە حالەتی یەکەمدا بۆ جیهاتی رەسمی و موحاکم، لە حەلەتی دووەمدا بۆ ئەو کەسانەی کە موڵکەکەیان بە دەستەوەیە ئێستا، لەبەر ئەوە باشترە هەردووکی بکرێ بە یەك بە رەئی من، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز علی حەمە صالح فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی ئەو قسەیە دەکەم کە ئێمە قسەمان لەسەر بەتاڵکردنەوەی بڕیاری ژمارە (٧) کردووە، ئیتر پێویست ناکات لێرە بووترێتەوە، دوو: چەند ئیزافەیەکم هەیە هیوادارم لەم ماددەیە جێگەی بکرێتەوە، چونکە هێشتا ئەو ئیشکالانەی حەل نەکردەوە، یەکەمیان: پێ نەدان و نەکڕینی هیچ موڵك و ماڵێك بۆ بەعسییەکان لەلایەن هیچ کەس و لایەنێك، پێ نەفرۆشتنی موڵك و ماڵ پێیان، دالدەنەدانی بەرپرسانی بەعس لە کوردستان، وەك لە رابردوودا بینیمان (ماهر رشید) کە دەکاتە خەزوری (قصی) یەکێك بووە لە گەورە بەعسییەکان، یەعنی لێرە بووە موڵك و ماڵی پێکڕاوە، واتە ئەمانە دوای پرۆسەی (٢٠٠٣) بەشێکی زۆری بۆی کراوە، ئەمە جگەلەوەی (طه محی الدین معروف) و خەڵکی دیکەش، واتە نە موڵك و ماڵیان پێ بفرۆشرێ، نە دالدەبدرێن، نە موڵك و ماڵیان پێ بکرێ، خاڵێکی تر دوو شت هەیە لێرە تێکەڵ بووە بەشێك لەم موڵك و ماڵانە هی شەخس بوون وەکو بەعسییەك، بەشێکی هی پۆستی حکومی بووە ئێستا داگیرکراوە ئەمانە دەبێ بگەڕێنرێنەوە بۆ حکومەت، بۆ نموونە خانووی پارێزگار هی شەخصی پارێزگار نەبووە، هی پۆستی پارێزگار بووە، ئێستا چ لە هەولێر، چ لە سلێمانی ئەم خانووانە بۆ پارێزگار بەکار نایەت، یەعنی ئەمانە حەلێکی قانونی بۆ بدۆزرێتەوە ئەمە جگەلەوەی دەیان موڵك و ماڵی دیکە هەیە، خاڵێکی تر هەیە

که باس دەکرا، یەعنی من ئەم کەیسە لە نزیکەوە ئاگام لێیە بەرپرسی باڵای بەعس هەبووە لە هەولێر موڵك و ماڵەکەی دەستی بەسەرداگیراوە ئێستا کە هاتۆتەوە بە دوایدا موڵك و ماڵەکەی بۆ ناگەڕێنرێتەوە، بەڵام بە زەوی قەرەبوو کراوەتەوە، واتە زەوی پێدراوە کە ئەم زەویە موڵکی گشتییە، موڵکی خەڵکە، واتە ئەوەی خۆی پێ نەدراوەتەوە، لە حیسابی کۆی گشتی خەڵکی کوردستان زەوی پێدراوە کە من (adress) ی زەوی، ژمارەی زەوی، ناونیشانەکەی هەمووی بە تەواوەتی لەلایە، خاڵێکی تر هەیە ئەوەیە تەنیا ئەوانەی بەعسییەکان نین ئێستا دۆخێك دروست بووە لە کوردستاندا بە تایبەتی ئێستا بەرەو کەمبوونەوە دەچێ لە رابردوودا چەندین بەرپرسی باڵای عێراقی لە هەرێمی کوردستاندا زەویان پێدراوە، با بەشێك بن لەم حکومەتەش، لەسەر حیسابی خەڵکی کوردستان، بۆ نموونە کوڕی (نوری مالکی) لە گران بەهاترین شوێنی هەولێر کە گەڕەکی وەزیرانە (٤٠٠) مەتر زەوی پێ دەدرێت، یەعنی بە قانون رێگریەکیشت بۆ ئەمە دروست کرد، چونکە ئەمانە موڵك و ماڵی خەڵکی کوردستانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هیچ پەیوەندیەکی بەم بابەتەوە نییە، تکایە کاك علی؟ کاك رابوون نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

واللە ئێمە ئەمڕۆ خەریکی یاسایەکی زۆر گرنگین، یاساکە پێویستی بە جۆرێك ئیجماع و ئیتیفاق هەیە لە ناو پەرلەمان، بۆیە تکایە با بابەتەکان بە شوێنێکدا نەبەین کە یاساکەمان لە بیر بەرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك قادر وەتمان فەرموو.

بەڕێز قادر وەتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هاوڕام لەگەڵ ئەم برادەرانە کە مادام ئێمە بڕیاری ژمارە (٧)مان ئیلغا کردەوە، ئیتر چۆن دەکرێ لێرە بیکەین بە ئەساس، یەعنی لێرە لە ماددەی (سێیەم)ی پێشنیارکراوی لیژنەی یاسایی بووە بە ئەساس، خۆ ئەگەر ئەمە ئەساس و بنەماش نەبێ لە ڕاستیدا ئەمەش نابێت، ئیتر پێموابوو کە پێویستی بەوە دەکرد، من خۆشم پێشنیارم کرد کە ئەم ماددەیە ئەم بڕیارە هەموار بکرێتەوە لە بری ئەوەی کە ئیلغا بکرێتەوە، ئێمە هەموومان لەسەر ئەوە هاوڕاین، خاڵێکی تر لێرە ئێمە بە چ بڕیار و بە چ دەقێك بڕیارمان داوە ئەوانەی خاوەنی پێشوونە و ئەوانەی خاوەنی ئێستانە، هەر چەندە ووشەی ئێستا نەهاتووە، بەڵام من پێموایە پێش ماددەی (سێیەم) و ماددەی (چوارەم) دەبووایە بڕگەیەکی تر، یان ماددەیەکی تر هەبووایە بۆ ئەوەی ئێمە خاوەنداریەتیمان لەو لێپرسراوانە وەرگرتباوە کە لە بڕیاری ژمارە (٧)دا هاتوون و گێڕابامانەوە بۆ ئەوانەی کە ئێستا موعامەلەی پێوە دەکەن، هەر چەندە لێرەشدا ئیشکال هەیە، چونکە موعامەلەکردن بەم جۆرە موڵکانە لە ڕاستیدا لە دوای ڕاپەڕینەوە هەندێك موڵك هەبووە کە لە ئێستادا کە

سانێك موعامەلەی پێدەكەن پێشتریش چەند كەسانێك موعامەلەیان پێكردووە، ئەمە نە بەم شێوەی كڕین و فرۆشتنیشی پێوەكرابێ، بەڵكو بە شێوەی دەست بەسەرداگرتن، دوای ئەوە ئێمە كە باسی بەعسیەكان دەكەین كە من خۆم زۆر دژیم، پێشنیاریشم كرد بۆ جەنابتان هەر چەندە دەبێ بە پڕۆژە بڕیار بێت كە دەبێ دادگا بە پەرلەمانی كوردستان بڕیار دەركات بۆ ئەوانەی كە لەو لیستەیەدا ناویان هاتووە كە پێیان دەوترێ تاوانبارانی ئەنفال كە بەداخەوە هەتا وەكو ئێستا لە هەرێمی كوردستان رێگە نادرێ بە دادگایی كردنییان، بەڵام كە باس لەو كۆنە بەعسییانە دەكرێ ئێمە ناكرێ تەنها بەعسییەكانی ناوچەیەك ناو بێنین، یەعنی بیر لە ناوچەگەری بكەینەوە.......

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك قادر، ناكرێ لەمەدا پشتگیری لە ڕەئی د.ڕێواز بكەی بڵێی ئەویش باسی كرد بۆ ئەوەی جەنابت دووبارەی نەكەیتەوە؟

بەڕێز قادر عوثمان رسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ببوورە، ئاخر ئەمە فەرقی هەیە، بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان، من شانازی دەكەم كە پشتیوانی لە ڕەئی د.ڕێواز و هەر برادەرێك بكەم كە هەمان ڕەئی بێت، لە ڕاستیدا خۆشم لە دانیشتنەكانی تر ئاماژەم پێداوە، بۆیە من تێبینیم هەیە لەسەر ئەمە، پێموایە ناكرێ بەو شێوەیە قسە بكەین لە پەرلەمان، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز شكریە اسماعیل فەرموو.

بەڕێز شكریە اسماعیل مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە ئەوەی كە هاوڕێیانم باسیان كرد ئەو موڵكانەی كە هەن لە هەرێمی كوردستان سەبارەت بە بەعسیەكان دوو جۆرن، بەشێكیان ئەوەی كە پێیان درابوو وەكو هی حكومی بووە ئێستا ئەوە یەك دەنگی لەسەرە كە دەبێ بگەڕێتەوە، بەڵام بۆ نموونە لە شاری هەولێر هەندێ پارچە زەوی هەن بە تایبەتی لە گەڕەكی (٩٩)ی زانكۆ بەشێك لەو بەعسیانە مامۆستای زانكۆ بوونە، زەویەكانییان ئێستاش ماوە، ئایا ئەم زەوییانە كە ئەوانە وەریان گرتووە ئێستاش هەر بە ناوی خۆیانە هیچ كڕین و فرۆشتنێكیان بۆ نەكراوە بە پێویستی نازانن لەم یاسایەش جێگای بۆ بكرێتەوە و ئەمەش یەكلایی بكرێتەوە؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك شێركۆ جودت فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەم ماددەیەدا دوو خاڵ هەیە بە بڕوای من ئەگەر ڕەچاوی نەکەین هەر ئەم ماددەیە دەبێتە پارێزەری ئەوانەی کە لە دوای ئەم ڕووداوانە بە مەساحاتی گەورە، بە ڕووبەری گەورە شتی گەورەیان دەست کەوت و بەم ماددەیە ئێمە دەیان پارێزین، جارێ تێبینی یەکەم دەڵێ (منحتە الجهات الاداریة أو المحلیة)، ئەوە ئیدارییەکە دەزانین سەر بە حکومەت و ئیدارییە، (محەلی)ەکە کێیە؟ (محلی)ەکە حیزب داویەتی، یان کێ داویەتی؟ لەبەر ئەوە دەبێ ئەم ئیدارییە و مەحەلیە پێموابێ دەبێ ڕوونی بکەینەوە لەم ماددەیەدا کە ئیداری یان مەحەلی یان کێیە یەکلایی بێتەوە کە حکومەتە، (في الاقلیم) لێرەدا ئینجا ئەم (لغیرە)، (لغیرە): واتە ئەم موڵکانە کە ئەگەر فەرزەن لێرە بڵێ مەبەستمان حکومەت بوو لە جیهاتی ئیداری و مەحەلی (لغیرە): واتە بە غەیری ئەو کەسەی کە باسی دەکرێ لە یاساکەدا هەموو ئەوانە دەگرێتەوە کە بە حەق وەریان گرتووە و بە نا حەقیش وەریان گرتووە لە دوای ئەوە، بۆیە پێشنیار دەکەم کە (لغیرە من ضحایة الجینوساید) ئیزافە بکەین، یەعنی تەوقی بدەین، ئەم مەوزوعە بەوەی کە ئەو موڵکانەی پێشوو ئێستا تەنها موصادەرە بکرێ، تەوزیع کراوە پێشتر بۆ ئەوانەی کە زەحایەی جینۆسایدن، غەیری ئەوان ئەوانەی بۆ موتاجرە، ئەوانەی بۆ مەساڵحی شەخسی خۆیان مەساحاتی گەورە گەورەیان وەرگرتووە ئەمە نەیانگرێتەوە، چونکە ئەو کاتە بەم ماددەیە ئێمە ئەوانیش دەپارێزین، بۆیە پێشنیاری ئەوە دەکەم (لغیرە من ضحایة الجینوساید)ی بۆ زیاد بکرێ بۆ ئەوەی تەنها ئەوان موستەفید بن لەم بڕیارەی کە ئێمە دەمانەوێ دەریکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك صالح فقێ فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

واللە من تەئکید لەوە دەکەمەوە بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) کە ئەوەندە بە گرنگ نەزانر و ئیلغاکرایەوە نەدەبوو، دەبووایە بە شێوەیکی تر دابڕێژرایەتەوە باس لەو ماددەیە نەکرایە لەو بڕیارە.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تازە ئەوە دەنگی لەسەر درا.

بەڕێز صالح فقێ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەبەستم ماددەکانی ترە ئەمەی (٣، ٤، ٥) بە شێوەیك دابڕێژرایەتەوە کە باسی ئەو مادده هەڵوەشاوەی نەکردایە، دوو: بە هەمان شێوە ئەوەی خاوەنی موڵکەکەشە حەقە لەم ماددەی (سێیەم)ە جێگەی بکرێتەوە پێویست بە ماددەیەکی جیاواز ناکات، خاڵێکی تر ئەوەی خاوەنی پێشوو هەندێك جار تەفسیری جیاوازیش

هەڵدەگرێ خاوەنی پێشووی موڵکەکە ئەوەش ئەگەر ڕوونکردنەوەی زیاتری لەسەر بدرێ، هەروەها خاڵێکیان لەسەر ئەوەی بەعسییەکان کە حەقە باس دەکرێ سنوورەکان جیا نەکرێتەوە شەوانە لە کەناڵەکانی تەلەفزیۆنی لای ئێمەوە زۆرترین قسەشی لەسەر کراوە، بۆیە ناکرێ ناوچەیەك لە ناوچەیەکی تر جیا بکرێتەوە کە باس لەوان دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز مامۆستا هەورامان گەچێنەیی فەرموو،

بەڕێز د. هەورامان حەمە شریف ﴿هەورامان گەچێنەیی﴾:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەنیا هەر ئەوەندەم هەیە کە ئیشکال لەسەر مالکی هەیە ﴿مالکها السابق﴾، بۆ ئەوەی هەم بەعسییەکان باسی ئەو موڵك و شوێنانە نەکەنەوە و هەروەها بۆ جاشە خۆماڵییەکانی خۆشمان کە سێ، چوار، جار باس کرا، پێم باشە بوترێت و ﴿لا یحق للمالك و لا یحق للبعثین و معاون﴾، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە زۆر بەرفراوانە، رەنگە کەس لێی دەرنەچێ مامۆستا هەورامان، د. شێرکۆ فەرموو،

بەڕێز د. شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەکانی بەڕێز شێرکۆ جەوودەت دەکەم، لە دەقە کوردییەکەشدا لە دارشتنەوەکەی، ئەو موڵکە نەگوێزراوانەی کە بڕیاری ﴿ئەگەر دواتر دەستکاری بکرێت قسەی ترم دەبێت﴾ پەرلەمانی کوردستان ژمارە حەوتی ساڵی ﴿١٩٩٢﴾ی هەڵوەشاوە دەیانگرێتەوە، خاوەنی پێشووی موڵکەکان ناتوانن داوا لە لایەنەکانی حکومەتی هەرێم، ئەو کاتە پێشتر د. ڤاڵا لە ڕوونکردنەوەکانی باسی پەرلەمان و سوڵتەی قەزایی و ئەوانەشی کرد، کە تەنها لە دامەزراوەکانی هەرێم بە بڕوای من وابوو بنووسن باشە، ناتوانن داوا لە دامەزراوەکانی هەرێم بکەن بۆ گەڕانەوەی عەقارەکانیان یان بەهاکەی یان قەرەبووکردنەوەیان بە نەقدی و عەینی، ئەگەر وای لێبکرێت و دیسان دەڵێم پشتیوانی لە قسەکانی بەڕێز شێرکۆ جەوودەت دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی یاسایی ڕوونکردنەوەی لەسەر بدەن.

بەڕێز د. ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڵوەشاندنەوە و تەعدیل کردنی ئەو بڕیارانەی کە ئەمڕۆ باس کرا، تێکەڵ نەکرێت لەگەڵ کەیسی جینۆساید، کە ئەمانە دوو بابەتی زۆر لە یەك جیان، لێرە باسی حقوقی مەدەنی دەکات کە پێشتر دراوە بە کەسانێك ئەو بەعسییەی کە ئەو عەرزەی پێدراوە و ئەو بەعسییەی کە لێی سەندراوەتەوە و دراوەتە

هاوڵاتییەكی كوردستان، مەرج نییە بەشدار بوو بێت لەو تاوانانەی كە دژ بە گەلانی عێراق بە شێوەیەكی گشتی و دژ بە گەلانی كورد ئەنجام دراوە، بۆیە ئەمە بابەتێكە ، بابەتی جینوساید و زەحایەی جینۆسایدیش بابەتێكی ترە، ئەو دوو بابەتە لێك جیاوازن و نابێت تێكەڵی یەكتر بكرێن، ئەمە خاڵی یەكەم، خاڵی دووەم: كە دەڵێین ﴿تعتبر العقار العائد للمشمول بقرار برلمان كوردستان﴾ ژمارە ئەوەندە لە ساڵی ئەوەندە ﴿الملغی﴾، لێرەدا دەبێ ئیشارەت بە بڕیاری ژمارە حەوت بدرێت، چونكە وەكو ڕوونم كردەوە بە پێی بڕیاری ژمارە حەوت، ئەو زەوی و زارانە دەستی بەسەردا گیراوە، دواجار دابەش كراوە لە لایەن جیهاتی مەعنی و لایەنی پەیوەندیدار بەسەر هاووڵاتیان لە كوردستاندا، و كاتێك ئێمە لێرە لە ماددەی دوو دا ڕادەگرین بڕیاری ژمارە حەوت ، بە ئەسەرێكی ڕەجعی ڕامان نەگرتووە، كە بە ئەسەری ڕەجعی ڕات نەگرتووە، هەركارێك ئەنجامدرا بێت لە سایەی بوونی ئەم بڕیارەدا كە ئەویش بریتی بوو لە دەست بەسەر داگرتنی عەرزەكان لە لایەك لە لایەن بەعسییەكان و دواجار دابەشكردنی بەسەر هاووڵاتیانی كوردستان، ئەمە بووەتە حقوقی موكتەسەبە و كەس ناتوانیت لێرە دەستكاری ئەو حەقانە بكات، بەڵام ناوهێنانەوەی لە ماددەی سێ دا زۆر گرنگە، كە ئیشارەتمان پێداوە وەكو بڕیارێكی مەلغی، بەڵام ئیشارەتمان پێنەداوە ئیلغاكردنەوەكەی ئەسەری ڕەجعی هەیە، چونكە ئەگەر ئیلغاكردنەوەكەی ئەسەری ڕەجعی هەبێت ئەمە لە ئەساسدا ئەو هەنگاوانەی كە حكومەتی هەرێم هاوێشتوویەتی دەست بەسەرداگرتنی لە لایەك و دواتر دابەش كردنی بەسەر هاوڵاتیان لە لایەكی تر، ئێمە هەمووی ئیبتاڵ دەكەین، كەواتە ئەمە لێرە ئەسەری ڕەجعی نییە بەڵام بڕیاری ژمارە هەفت بڕیارێكی مەلغییە، ئەوەی لە ژێر سایەی بڕیاری ژمارە حەوت ئەنجامدراوە هەمووی كاری یاسایین و هەمووی بووەتە حقوقی موكتەسەبە، كەس ناتوانێت دەستی بۆ ببات، و هەروەها ڕاگرتنی كار كردن بە بڕیاری ژمارە حەوت كە لە ماددەی دوو دا هاتووە، ئەوەشیان لە جێگەی خۆی بوو، چونكە ئەگەر ئەومان ڕانەگرتبا لێرە نەمانـدەتوانی بڵێین بڕیاری ژمارە هەفتی ساڵی ﴿١٩٩٢﴾ی هەڵوەشاوە، كە هەڵوەشاوەمان بۆ زیاد كرد، دەبوو لە ماددەیەكی پێشووتر بڕیارەكەش ڕابگرین و هەڵیبوەشێنینەوە، چونكە وەكو باسم كرد لەگەڵ ماددەی یەك دەبوو بە تەناقوز، بۆیە ئەوەی لێرە پێشنیار كراوە لە لایەن لیژنەی یاسایی زۆر بە دەقیقی بووە و ئەو پرسیارەش كە كرا ئەوەی لەبەر دەستمانە ﴿مشروع قانون معالجە اثار﴾ە، دەڵێین بەڵێ ئەمە ئامادەكاری كراوە بوو بۆ دەرچوواندنی یاسایەك كە بە بڕیاری ژمار حەوت ئیشارەتی پێ داوە، ئەوەیان ئامادەكاری بۆ كرابوو، بۆ دەرچوون لە یاسایەك كە بڕیاری ژمارە حەوت ئیشارەتی پێدراوە، ئێمە بۆ سورعەتی كارەكە و بۆ پاراستنی مافی هاووڵاتیانی هەرێمی كوردستان لەم بابەتە، بڕیارماندا كە ئەوەی كاری بۆ كراوە لەم بابەتەدا بۆ داڕشتنی یاسایەك لەو بڕیارە ئەمڕۆ جێگای بكەینەوە و دەنگی لەسەر بدرێت، كە حوكمێكی تەشریعی هەیە بۆ ئەوەی ئەو كێشانەی كە هەن بە زووترین كات چارەسەر بكرێن، بەڵێ ئەمە پڕۆژەی قانون بوو، ئامادە كرابوو، بەڵام لێرە ئێمە هەوڵماندا لە پڕۆژە بڕیارێك كە حوكمی قانونی هەیە جێگای بكەینەوە بۆ حەلكردنی كێشەكە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، تكایە نوقتەی نیزامی هەیە، كاك قارەمان فەرموو،

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەبعەن لە یاسایەكە باسی موڵكی گشتی دەكات، زۆر برادەران قسەیان كرد، بەڵام ئێستا بۆ نموونە: لە قەزای كۆیە، هەموو ئەو موڵكانەی كە موڵكی گشتینە هەندێكیان لای شەخسن و هەندێكیان خۆیان پێشتر بەعسی بوونە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەمە ڕایە، نوقتەی نیزامی نییە.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەس ئەمە بۆ دەركردنی یاسایەك، هەڵدەوەشێندرێتەوە هەتا دانانی كاتی یاسایەك و چۆنیەتی دەستكاری كردنی ئەو ماڵ و موڵكانە دەست نیشان دەكات، یەعنی ئەو یاسایەی كە باس دەكات یان ئەو سێ بڕگەیەی كە بۆی زیاد كراوە، كە یاسایەكی نوێ دەردەكرێت، ماڵ وموڵكەكان هێی كەسەكان نییە، یەعنی بەعسییەكان هەیان بوو، بەعسیش هەی بوو، موڵكەكانیش موڵكی وەزارەتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك محمود نوقتەی نیزامی؟

بەڕێز محمود عمر صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بە ئیجازەی لیژنەی یاسایی چەند جارێك د. ڤالا باسی ئەوەی كرد كە ئەو موڵكانە دوای ئەوەی دەستی بەسەردا گیراوە جارێكی دی دابەشكراوە بەسەر خەڵكدا، چەند ساڵێكە لەم وڵاتەم من نەمبینیوە كە ماڵ و موڵكی بەعسییەك بدرێتە خەڵكی سادە و سڤیل، بەڵكو ئەوانەی هاتوون و باڵا دەست و مەسئول بوون پاسەوانیان هەیە، ئەمانەن كە ئەو موڵكانەیان داگیر كردووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەمە نوقتەی نیزامی نییە، خاتوو بێگەرد فەرموو،

بەڕێز بێگەرد دڵشاد تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا من ڕەخنەیەكم هەیە، هەر بابەتێك كە زمنی نوقتەی نیزامی دەرچوو تۆ كۆتایی پێناهێنی وەكو سەرۆكی پەرلەمان، ڕەئیەكەی خۆی دەڵێیت، ئینجا لە كۆتاییدا تۆ دەڵێی نوقتەی نیزامی نییە، بە

راستی ئەمە مەعقول نییە، چونکە نوقتەی نیزامی نوقتەی نیزامییـە و تـۆ دەبـێ ڕێگەی پێنـەدەی ئەگەر نوقتەی نیزانی نەبوو بە راستی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو لە پێشدا قسەی لەسەر لیژنەی یاسایی هەبوو، نوقتەی نیزامی نەبوو رامـانگرت، د. ڤالا بیخوێنـەرەوە، دەقی ماددەكە بیخوێنەرەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، نوقتەی نیزامی كاك سۆران؟

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە چەند كەسێك پێشتر ناوی خۆمان نووسیوە، بەڵام لە ماددەكان ناومان ناخوێنیتەوە ئەم جارە قسەت پێ نەدایـن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كـە نـاو دەنووسـرێت دەبـێ بنووسـرێت بـۆ چـی ماددەیـەك؟ خـۆ ناكرێـت لـە هـەموو ماددەیـەك ناوتـان بخوێنێتەوە؟

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ناومان نووسیوە بۆ ئەو بڕگەیەی كارنامە قسە دەكەین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

باشە ئێستا قسەیەكت هەیە؟

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڵێ قسەم هەیە، ماددەی سێیەم، پێم وایە پێشكەوتووە، لێرە دەڵێ: ئەو موڵكـە نەگوازراوانـەی كـە بڕیـاری ژمارە حەوتی ساڵی ﴿١٩٩٢﴾ دەیانگرێتەوە، ئەم بڕیارە لە ساڵی ﴿٢٠٠٤﴾ەوە وەستاوە، ئایا پرسیار كراوە لە مەحاكم كـە بڕیارێـك لـە سـاڵی ﴿٢٠٠٤﴾ەوە ئیلغـا كـراوە، یـەعنی چـی ئێستا لـە مـەحاكیم خـەڵكێك پـەلە قاژەیەتی كە دەڵێـت بـەم بڕیـارە مۆڵكەكـەم لێدەسێننەوە، ئەمـە یـەك، دووەم:ئـەوە خـاوەنی پێـشووی ئـەم موڵكانە ناتوانن داوا لە لایەنەكانی حكومەتی هەرێم بكەن بۆ گەڕانەوەی عەقارەكەیان، ئیبتاڵی مۆڵكییـەتی تێدا نییە، بەڵام ناتوانن داوای ئەوە بكەن كە قەرەبوو بە نەقدی یان بە ئەوە وەربگرن، بۆیە زەروورە وەكۆ كاك انور كە پشتگیری لە رەئیەكەی دەكەم، لەبەر ئەوەی خیـبرەی هەیـە لـە مەسـەلەی تـاپۆ، پێویـستە بـەر لەمە ئیبتاڵی هەموو خاوەندارییەكی ماڵ و موڵكی نەگوازراوەی خاوەندارەكانی پێشووی رژێمی لەناوچووی عێراق لە راپەرینە مەزنەكە و لە دوای ئەمیش كە چوونەتە پاڵ رژێم هەڵبوەشێنرێتەوە، ئەمجا كە دوایی هەڵدەوەشێتەوە مافی داوای قەرەبووی ئەمەیان نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ڕوونکردنەوەیان هەیە لەسەر ئەمە.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەلیمەی موسادرە هاتووە لەم ماددەیە، کە ئەم کەلیمەیە هات ئیتر حەقی نامێنێت بەسەر ئەم موڵکەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، ماددەکە بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بخرێتە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة

﴿تعتبر العقار العائد للمشمول بقرار برلمان كوردستان المرقم ٧ لسنة ١٩٩٢ الملغى الذى منحتة الجهات الادارية او المحلية في الاقليم لغيره املاكا مصادره و لا يحق لمالكها السابق مطالبة الجهات الحكومية في الاقليم باستعادة العقار او قيمته او اجر مثله او تعويضه نقدا او عينا﴾

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، مامۆستا هەورامان فەرموو،

بەڕێز د. هەورامان حەمە شەریف ﴿هەورامان گەچێنەیی﴾:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

موسادەرە، ئیبتاڵی موڵکییەت نییە و جیاوازە، لەبەر ئەوە کاک انور و کاک سۆرانیش ڕەئی تریان هەبوو، ئەم ئیبتاڵی موڵکییەتە بخرێتە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاک انور فەرموو،

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

موسادەرە جیاوازە لەگەڵ ئیبتاڵ، موسادەرە دەستی بەسەردا دەگیرێت، من دەڵێم ئەمە دەبێ هەڵبوەشێتەوە بە پێی قانون، من حەوت ساڵ لە تاپۆ فەرمانبەر بوومە، پێشتر باسم کرد کە چۆن تاپۆ هەڵدەوەشێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دوا ڕوونکردنەوە لەسەر موسادەرەو ئیبتاڵی موڵکییەت لە لایەن لیژنەی یاسایی فەرموو،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەك لیژنەی یاسایی داوا دەکەین وەکو خۆی بدرێتە دەنگدان ئەم ماددەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك انور تکایە ڕوونکردنەوەی خۆت بدە.

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

موسادەرە هەموومان دەزانین ئەگەر بیکەینە کوردی بە مانای دەست بەسەر داگرتنە، پێشتر باسم کرد بە حوکمی ئەوەی من لە تاپۆ بوومە، چۆن تاپۆ هەڵدەوەشێتەوە؟ باسم کرد لە وەزارەتی عەدل لیژنەیەك هەیە بەناوی لیژنەی وردبینی، کە دوای ئەوەی زەوی تاپۆ دەکرێت بە ناوی شەخسەوە، هەموو موعامەلاتەکانی چ کرین و فروشتن بێت یان تەمدید بێت یان بە نەقل کردن بێت دوای ئەوەی کە تۆمار کرا دەچێتە لیژنەی وردبینی، لە لیژنەی وردبینی دوو حاڵەت هەیە، هەر موعامەلەیەك کە بتەوێ ئیبتاڵی بکەی، کاتێك لیژنەی وردبینی پەسەندی کرد تەنیا بە بڕیاری دادگا هەڵدەوەشێتەوە، بەڵام پێش پەسەندکردنی بە بڕیاری وەزیری عەدل هەڵدەوەشێتەوە، ئەمە لە قانونی تسجیل عەقاری باسی کردووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با رای پسپۆرانی تری بواری یاسا وەربگرین، د. فرست فەرموو،

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەقی موڵکییە ئەوەی کە پێدەڵێن حقوقی عەینی ئەسلی، حەقی تەسەروفە، حەقی ئیستیعماله، حەقی ئیستیغلالە، لێرە کە موڵکەك موسادەرە کرا، لێرە ئێمە باسی حکومەت دەکەین و دوو بڕگەمان هەیە، بڕگەی دووەممان: ﴿الە الیە ملکیة﴾ کە ئەمەش ﴿اشخاص طبیعی﴾نە، کە موڵکەکان بۆی چووە لەوێ باسی ئیبتاڵ دەکات، بەڵام لێرە باسی موسادەرە دەکات لەبەرچی؟ لەبەر ئەوەی حکومەتە، حکومەت دواتر بڕیار دەدات ئایا ئەم موڵکە نەقل بکات یان چۆن تەسەروفی بۆ بکات ؟ بۆیە بە تەسەوری من مادەم حەقی موسادەرەت دایێ دەوڵەت جارێ ئەو موڵکە یەکلا نەبوویتەوە لە دەستی حکومەتە و شەرت نییە ئیبتاڵ کرابێت و وەکو باسم کرد لە ساڵی ﴿١٩٩٢﴾ لیژنەیەکی ئەمنی یان تەشکیل کرد بۆ ئەوەی بزانین بەعسییە یان نا؟ بەڵام لە فەقەرەی دووەم ئەمە موعالەجە کرایە، دەڵێ: ئەگەر تەملیك کرا بێت ئەوە موڵکەکە ئیبتاڵ دەبێتەوە، بەڵام مادەم ئیبتاڵ دەکرێت حەقی موسادەرە و تەسەروف و ئیستیغلالیش و ئیستیعمال کە ساحیبی ئەسلییەکە بەعسییەکەیە وەردەگیرێتەوە، ئیتر حکومەت دواتر خۆی بڕیار دەدات چی لە موڵکەکان دەکات؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز د. رێواز فەرموو،

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

موسادەرە دەسەڵاتی حكومەتە، خۆی مومارەسەی دەكات ڕەنگە سەبەبی قانونیشی نەبێت بۆ ئەم موڵكە موسادەرەیە، بۆ نموونە: ئەم حاڵەتەی ئێمە سەبەبەكەی سیاسییە، بەڵام ئیبتاڵی موڵكییە، ئیبتاڵی حەقێكە كە دەبێ موسەببەب بێت و بە بێ سەبەب ناتوانی ئیبتاڵی موڵكییەی بكەی، چونكە موڵكییە حەقێكی مەسونە دەستوورییەن، بەڵام بۆ لێرە موسادەرە هاتووە؟ چونكە قەرارەكە قەرارێكی سیاسییە، ئەگەر ئیبتاڵی موڵكییە بێت ئەبێت سەبەبی قانونی هەبێت، ئایا سەبەبێكی قانوونی هەیە بۆ نموونە قایمقامێكی بەعسی لە سلێمانی خانوویەكی هەبووە بۆ ئەوەی تۆ ئیبتاڵی موڵكییەی بۆ بكەی؟ ئەبێ سەبەبێكی قانونی هەبێت بۆ ئیبتاڵ، بەڵام لە موسادەرە پێویست بە سەبەبی قانونی ناكات، بۆیە بە تەسەوری من موسادەرە باشترە لە ئیبتاڵی موڵكییەت، چونكە ئیبتاڵی موڵكییە ئەگەر سەبەبی نەبێت ئەوان سەد ساڵی تریش دەتوانن بگەڕێنەوە سەر حەقی خۆیان ئەگەر ئەساسی قانونی نەبوو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز كاك صالح فەرموو،

بەڕێز صالح فەقێ احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من هەمان رای د. ڕێوازم هەبوو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز سۆران فەرموو،

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە باش دەزانین بڕیاری ژمارە حەوتی ساڵی ﴿١٩٩٢﴾، كاتێك كە ئیلغا بووتەوە مەرجی لەگەڵە، دەڵێ: یاسایەك دەربچێت مامەڵە بەو زەویانە دیاری بكات بەم موڵكانە غیر مەنقولانەوە، هیچ بەڵگەیەك نییە كە بیسەلمێنێت ئەم ئەموالانە موسادەرەن و دوایی تەحویلی موڵكییە كراون، بۆیە دەبێ ئیبتاڵی موڵكییە بێت، لەبەر ئەوەی تەحویلی موڵكیە بووە، ئەمە بەشێكیان حكومەت نییە، بەشێكی زۆری خەڵك و ئەشخاسن، بەڵكو ئەشخاس ناتوانێت موسادەرەی بكات و یەخەی من دەگرێت كە پێشمەرگەی قەدیمم، هاتوومەتە خانووی فڵان كەسی بەعسی، دەڵێ كەواتە موسادەرەیە و حكومەت موسادەرەی نەكردووە تۆ وەكو شەخس داگیرت كردووە، ئیبتاڵی موڵكییە نەبووە، دەمەوێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

هەندێ لەم بابەتانە بابەتی ئیختیساسین و بە ڕاستی دەبێ ڕێز لە ئیختیساسەكان بگرێت كە خەڵكی ئیختیساسی قسە لە سەر ئەم بوارانە دەكات، ئەوانەی كە قسەیان كرد دكتورایان هەیە لە بواری یاسا و

بەڕێزانی لیژنەی یاسایی دکتۆرایان هەیە لە بواری یاسا، بۆیە من پێموایە بیخەینە دەنگەوە، ئەوەی کە لیژنەی قانونی خوێندیەوە، کاک انور دەرفەتم پێتدا، تۆ روونکردنەوەی خۆت دا، ئەم بەڕێزانەش روونکردنەوەی خۆیاندا، ئەندامانی پەرلەمان ئەم پرسە یەکلا دەکەنەوە، تکایە د. ڤالا بیخوێنەرەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، دەزانم، بەڵام دەبێ جارێکی تر بیخوێنیەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة

﴿تعتبر العقار العائد للمشمول بقرار برلمان كوردستان المرقم ٧ لسنة ١٩٩٢ الملغى الذى منحتة الجهات الادارية او المحلية في الاقليم لغيره املاكا مصادره و لا يحق لمالكها السابق مطالبة الجهات الحكومية في الاقليم باستعادة العقار او قيمته او اجر مثله او تعويضه نقدا او عينا﴾

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەم دەقەیە؟ ﴿٥٢﴾ کەسی لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ ﴿٤﴾ کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە پەسەند کرا، ماددەی دوای ئەمە.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة

﴿لا يحق للمشمول باحكام الماده الثالثه من هذا القرار مطالبة من اله له ملكية العقار باعادة العقار العائد له او قيمته او اجر مثله او اى تعويض ناتج عنه﴾.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟ با ناو بنووسین، بەڕێز کاك علی فەرموو،

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دیسان پرسیارێکم هەیە، ئایا کە دەڵێی خاوەنی پێشوو، مەسەلەن ئێمە دوو خانوو یان سێ خانوومان هەیە هی پارێزگارە، هیی پارێزگار بووە پێشوو تریش، ئایا بۆی نییە داوای بکات؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم بابەتە هیچ پەیوەندی بە وتوێژەکەی ئێمەوە نییە، خانووی مەنسەب هیچ پەیوەندی بە موڵکی سەرانی پێشووی رژێمەوە نییە.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاوەنی پێشووی موڵکە نەگوازراوەکان کە بڕیارەکەی سەرەوە دەیانگرێتەوە ناتوانن داوای بکەن، ئایا پارێزگاریش ناتوانێت داوای بکات؟ داوای موڵکەکەی موحافز بکات یان نە؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز انور فەرموو،

بەڕێز انور قادر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە ئەم بڕیارە بە خەلەل تێپەڕی، کەم و کوڕییەکەشی لەمەدایە ئەم ماددەیە و ماددەی پێشوو زۆر لەیەك نێزیکن، لە «١٩٩٢»ەوە تا ئێستا ئەوە کێشەی موسادەرەیە کە چارەسەر نەکراوە، گوتیان دەستی بەسەردا گیراوە، بەڵام ئیبتاڵ نەکراوە و نەقلیش نەکراوە، ئەمە حاڵەتێکە پێم وایە درێژەی پێدرا لەو یاسایەشدا ئەم بڕیارەش بە هەمان شێوە، خۆ موسادەرە دەست بەسەرداگرتنە، لەگەڵ ئەوەدام کە موسادەرە دەستیشی بەسەردا بگیرێت بەعسییەکان خاوەنی زەوی و زار و خانوو نەبن یان ئەموالی غیر منقولە، بەڵام لە هەمان کاتیشدا دەبێ چارەسەری کێشەی ئیبتاڵی موڵکیەش بکرێت، کە خاوەنی موڵك نەبن کێشەکە لەمەدایە لە «١٩٩٢»ەوە تا ئێستا، لەوانەیە بەعسییەکان لە ناو خانوو دا بن، ئەوە حکومەت چارەسەری نەکردووە، موسادەرەی کردووە، بەڵام بۆ ئیبتاڵی نەکردووە؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز د. فرست فەرموو،

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر لەسەر ئەو ماددەیەی کە ئێستا گفتوگۆی لەسەر دەکەن، دەمەوێ ڕوونکردنەوە پێشکەش بکەم، ئەویش ئەمەیە ئێمە ئێستا باسی یەك حاڵەت دەکەین، تەنها ئەو پیاوانەی ڕژێمی پێشوو کە لە ئەسنای ساڵی «١٩٩١» لە کاتی ئینتیفازەی ئادار یان لە دوای ئەوەوە کوردستانیان بە جێ هێشتووە، بۆیە ئەگەر بڕیار بێت ئێمە بمانەوێت مەودای ئەم یاسایە فراوان بکەین زۆر ئاساییە، من پێش هەمووان تەوقیعی ئەمە دەکەم فەرموون با یاسایەك دەرکەین بۆ مەسائیلی جینوساید و خانووە حکومییەکان، بەڵام با مەوزوعەکان تێکەڵاوی یەك نەکرێت، ئەمە تەنیا تایبەتە بەو پیاوانەی ڕژێم کە لە «١٩٩١»ەوە کوردستانیان بەجێ هێشتووە، موشکیلەکەش لەم ماددەیەدا حەل کراوە، ئەوەی کە کاك انور باسی کرد، بۆ نموونە: ئەگەر کەسێك مولکی یەکێك لە پیاوانی ڕژێمی پێشووی لەبەردەستدایە، بە تەئکید ئێستا تەملیك کراوە بە ناوی خۆی، کە موڵکێك بە ناوی من بوو یەعنی ئیبتاڵ بوو، لە تەسجیل عەقاری تەنیا بە ناوی یەك کەس دەبێت، مانای وایە ئێستا مولکی پیاوی پێشووی ڕژێم ئیبتاڵ کراوە و بە ناوی هاووڵاتیەکی

هەرێمە، بەڵام ئەوەی دیکە موشکیلەی دەوڵەتە موسادەرەی دەکات دوایی ئەو بڕیار دەدات چی لێ بکات؟ بۆیە بە ڕای من ئەو ماددەیە تەواوی کێشەکەی حەل کردووە، چونکە لێرە باسی موسادەرە ناکات، باسی تەملیك کردنی دەکات بە ناوی هاووڵاتیەکی ترەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز د. شێرکۆ جودت فەرمووە،

بەڕێز د. شێرکۆ جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەم ماددەیەدا کە باسی ﴿لا یحق للمشمول باحکام الفقرە اولا من هذا القانون مطالبة من الا لە ملکیة العقار﴾، ئەوەی کە مولکیەتی عەقارەکە دوایی بۆی دەبێ، ئایا ئەوەیە کە لە ماددەی یەك دەڵێت ﴿الذی منحتە الجهات الاداریة فی الاقلیم لغیرە﴾، یان ئەوەیە کە خۆی چووە موڵکەکەی داگیرکردووە بە دەستکەوتی خۆی؟ لەبەر ئەوە ئەگەر وریا نەبین، بە ڕاستی من وەڵامی ماددەی یەکەم کە پرسیارم کرد، وەڵامی لیژنەی یاسایی بۆ من موقنیع نەبوو، بەوەی کە دەڵێین ﴿لغیرە﴾ ئێمە بۆ نموونە وتمان وەکو جینۆساید، بەڵام﴿لغیرە﴾ هەموو شتێك دەگرێتەوە، هەموو کەسێك دەگرێتەوە، لێرەدا ئەگەر ئەمە حەل نەکەین ئەو کەسەی کە چووە خۆی زەوی بەعسییەکی داگیر کردووە، مەساحەیەکی گەورەی هەیە، کە ئەمە خۆی لە خۆیدا مولکی عامە و مەفروزە مولکی عام بێت و ئەو بەعسییەی کاتی خۆی بە زوڵم ئەم زەویەی داگیر کردووە، ئێستا بەعسیەکە ڕۆیی، ئەو مولکەمان لێوەرگرتەوە، ئەوە مولکی عامە، کەسێك دەچێ بە تایبەت داگیری دەکات لێرەدا کە دەڵێین ﴿الە ملکیة العقار﴾ یەعنی ئێمە تەجاوزی حەقی عام دەکەین، ڕێمان دا بەو کەسە بچێت ئەو مولکە عامە داگیر بکات بە سەلاحییەتی خۆی، ئیشکالییەتەکە ئەمەیە، لەبەر ئەوە دەبێ زۆر وریا بین تەوزیح بدەین، لیژنەی یاسایی حەلێك بۆ ئەمە بدۆزێتەوە، من دەچم عەرزێك داگیر دەکەم هیی بەعسییەکی کۆنە کاتی خۆی بە زۆر لە هەرێمی کوردستان وەری گرتووە، ئێستا من ئەو حەقەم هەیە ئاوا مولکی عام بۆ خۆم بەکار بێنم وەکو شەخس؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز سۆران فەرمووە،

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر ئەو قسەیەی بەڕێزت کە فەرمووت دەبێ ڕێز لە تەخەسوس بگیرێت، ڕێزمان زۆر لە تەخەسوس گرتووە، لیژنەی یاسایی تەخەسوسی دکتۆرای یاساییە، بەڵام ئەم ئیشکالییەتە گەورەیە ئەوان تووشی ئێمەیان کرد، ئەوە ئێمەین هاتووین ڕامانگرت و ڕاستمان کردەوە، لەسەر ئەو ماددەیە هیچم نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی یاسایی روونکردنەوە بدەن، تکایە نیگەران نەبن لەمە ئەندامانی پەرلەمان، بە راستی نە رێز لە پسپۆرییەکەی خۆتان ئەگرن و نە رێز لەوە دەگرن کە لە چی لیژنەیەکدان لەو بوارە قسە بکەن، دەتانەوێ لە هەموو بوارێک قسە بکەن، بە راستی دەکەونە کێشەوە، من نامەوێ باسی کەم ئەو ئیشکالیاتانەی کە تێدەکەون، بەڵام کەوتوونەتە ئیشکالی قانونی زۆر گەورە لە قسەکردندا، خەڵك لە دەرەوە دەمان بینێت، پەخش راستەوخۆیە و هەمووتان دەتانەوێ قسە بکەن، بەڵام دڵنیا بن قسەیەك کە لە شوێنی خۆی نەبێت لە صالحتان نییە و لە صالحی بەڕێز ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان نییە، من یەك نموونەتان بۆ دەهێنمەوە، سەرەڕای ئەوەی کە پەخش راستەوخۆیە داوای لێبوردن دەکەم کە ئەمە دەڵێم، رۆژێك مەجلیسی شوورا هاتنە لای ئێمە لەسەر ئەو موناقەشەیەی کە کردمان لەسەر پێڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان، ئەو برگەیەی کە ویستمان تەعدیلی بکەین و تەعدیل نەکرا، بە راستی هەندێك قسەیان کرد من حەز ناکەم ئەم قسانە لەسەر ئەندامانی پەرلەمان بکرێت بە تایبەتی لەسەر ئەهلی ئیختیساس لە پەرلەمانی کوردستان، پێویست ناکات من ئەندام پەرلەمانم لە هەموو بابەتێکدا قسە بکەم، ئەو بابەتانەی کە ئیختیسایی خۆمە دەتوانم زۆر بە باشی قسەی تێدا بکەم، بەڵام رێگا بدەم رەنگە خەڵکی تر لە بابەتەکەی تر تایبەتمەند بێ با قسە بکەن، فەرموو د. ڤاڵا،

بەڕێز د. ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەندامانی لیژنەی یاسایی وەکو ئەندامانی پەرلەمان پێشنیار و راستکردنەوەیان هێنا بۆ هۆڵی پەرلەمان و ئەوان خۆیان دایانڕشتووە و دایانە دەنگدان و داوایان لە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان کرد کە دەنگ بدەن لەسەر ئەو پێشنیارانەی کە ئەوان دەیخوێننەوە، بۆیە کێشەکە کە هاتبوو بەدواداچوونی زیاتری دەویست و حەل کردن بۆ کێشەکەش هەر لە لایەن ئەهلی تەخەسوس و ئەندامانی پەرلەمانەوە کرا، دواجار لە لایەن بەڕێز ئەندامانی پەرلەمانیشەوە دەنگی لەسەر درا، هیچ روونکردنەوەیەکمان نییە، ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی داوا دەکەین کە ماددەی چوارەم وەکو خۆی بدرێتە دەنگدان، لەبەر ئەوەی پێمان وایە حەلی ئەو کێشانەی کردووە کە ئەندامانی پەرلەمان ترسیان لێ هەبوو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نیگەران مەبە کە پێت دەڵێم بیخوێنەرەوە بۆ ئەوەی بخرێتە دەنگدان، چونکە ئەمە کێشەی دروست کردووە لە دەنگدانەکانی پێشوو، دەنگمان داوە ئەندامی پەرلەمان دەڵێت نازانم لەسەر چی دەنگم داوە؟ بۆیە تکایە بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز د. ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة: ﴿لا يحق للمشمول باحكام الماده الثالثه من هذا القرار مطالبة من اليه له ملكية العقار باعادة العقار العائد له او قيمته او اجر مثله او اى تعويض ناتج عنه﴾.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کێ ڕەزامەندە لەسەر ئەم دەقە؟ ﴿٥٤﴾ کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ ﴿١﴾ کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە پەسەند کرا، ماددەی دوای ئەمە،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الخامسة:

﴿تسرى احكام هذا القرار على كافة القضايا المعروضه امام القضاء او الجهات الاداريه﴾.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟ بەڕێزان دەمەوێ لەمە ئاگادارتان بکەم کە لەم ڕۆوە دانیشتنەکانی پەرلەمان بە شێوەی ڕاستەوخۆ لەسەر سایتی پەرلەمان بەڵاو دەبێتەوە، بۆیە لە دەرەوەی کوردستانیش دەتوانرێت بە ئاسانی لەسەر ماڵپەڕی پەرلەمانی کوردستان پەخشی ڕاستەوخۆی دانیشتنی پەرلەمان ببینرێت، خاتوو گەشە فەرموو،

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم باشە کە ئەم یاسایە لە لیژنەی یاسایی ئەسەری ڕەجعی هەبێت، ئێمە بابەت یان قەزایا هەیە لەسەر ئەم مەوزوعە کە لە قۆناغەکانی دادگادایە، هەیە لە مەرحەلەی بەدائەیە، هەیە لە مەحکەمەی تەمیزە و دەرەجەی قەتعی وەرگرتووە و بڕیارێکی باتەیە و هەیە لە مەرحەلەی تەنفیزدایە و لە قۆناغی تەخلیەی جەبریدایە، بۆیە پێم باشە ئەو داوایانەی لە بەردەمی دادگادایە و ئەوانەی کە بڕیارشیان وەرگرتووە و لە بواری جێ بە جێکردنیشدان، بەم شێوەیە دابڕێژرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، د. فرست فەرموو،

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم باشە ئەو بڕگەیەی کە لێمان قرتاندووە، ئەو قەراراتانەی کە دەرەجەی قەتعیشی وەرگرتووە ئیزافەی بکەنەوە، لەبەر ئەوەی ئەساسەن هاتنی ئەو پرۆژە یاسایەی کە ئێستا لەبەر دەستمان دایە ئەو بڕیارەی ئێستا بە نیازین بیکەینە بڕیار، لەوەوە هات کە لە سلێمانییەوە کێشەکە سەریهەڵدا و مەحکەمەی تەمیزیش تەعنی کردووە، مانای وایە ئەگەر بەو شێوەیەی ئێستا دەربچێت ﴿تسرى احكام هذا القرار على كافة القضايا المعروضه امام القضاء او الجهات الاداريه﴾ ئەو مەسەلەیە حەل نابێت ئەوەی لە سلێمانی ڕوویدا، ئەساسی فکرەکە لەوێوە هات، لەبەر ئەوە پرسیاریشمان کرد هەرچەند ئێمە ئیختیساسمان قانونە، بەڵام دیسان پرسیاریشمان کرد لە کۆمەڵێك خەڵکی شارەزا، ئایا ئەگەر بێت و ئەو قەراراتانەی کە

دەرەجەی قەتعیان وەرگرتووە لە مەحکەمەی تەمیزیش وەڵامیان چووە و پەسەندکراون، ئایا ئیشکالی قانونی دروست دەبێت؟ لەبەر ئەوەی پەرلەمان سوڵتەی تەشریعییە و قەراراتی پەرلەمان لە سەرووی هەموو دەسەڵاتەکانی ترە، ئەوە یەك و دووەمیش، لەبەر ئەوەی ئەم مەسەلەیە، تەسەروف پێکردنی، بە پێی قەراری رەقەم حەوتساڵی ﴿١٩٩٢﴾ راگیرا بۆ تەسەروف پێکردن و ئەمانە، ئەوانەی پیاوی رژێمی پێشووی بەعس بوون لە دەرەوەی ئەم قەرارە بوون، هاتوون تەسەروفیان بەم موڵك و ماڵە کردووە، مانای وایە پێچەوانی قانون جووڵانەتەوە، بۆیە بەتاڵکردنەوەی ئەم مەسەلەیە بە حاڵەتێکی ئاسایی دەزانم، بۆیە وا باشە کە ئەو قەراراتانەش وەربگرین کە لە فەقەرەی ئاخیر ﴿و كذلك مكتسبه قراراتها لدرجة البتات﴾، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، مامۆستا رابوون فەرموو، لێرە نییە، بەڕێز کاك ئومێد،

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەکانی کاك د. فرست دەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، خاتوو ڕێواز فەرموو،

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەکانی کاك د. فرست دەکەم، بەڵام پێم باشە پێنج دەقەیەك بدرێت بە لیژنەی یاسایی بۆ ئەوەی بەسەر هەڵەیەکدا نەچین، ئێمە ناکرێت ئەحکام دەربچێت لە ئایندەدا بۆ دوو کەس کە وەکو یەکتری وان، پێش دەرچوونی ئەم قانونە و دوای دەرچوونی ئەم قانونە جیاواز بووبێت، بۆیە لەگەڵدامە و دەزانمیش کە بەڕێزتان وەکو سەرۆکایەتی کات بدەنە لیژنەی یاسایی ئەگەر پێنج، شەش، دەقەش بێت، بۆ ئەوەی ئیستیشارە بکەن و تووشی هەڵە نەبن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك زانا فەرموو،

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر پشتیوانی لە قسەکانی کاك د. فرست دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك فائق فەرموو،

بەڕێز فائق مصطفى رسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پەیامەكەم لە لایەن خاتوو گەشە و كاك د.فرست گەیشت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك سۆران فەرموو، لیژنەی یاسایی روونكردنەوەتان هەیە؟ فەرموون.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

راستە ئەگەر ئێمە ئەسەری رەجعی بدەین بەم بڕیارە، بۆ ئەوەی قەراراتی دەرەجەی بەتاتیش بگرێتەوە، ئەوا رەنگە لە رووی سیاسییەوە قەرارێكی باش بێت، بەڵام ئەگەر بێین موجەرەدی كەین لە سیاسەت، باسی قانون بكەین، ئەگەر هاتو ئەسەری رەجعی مان دا بەم قانونە بڕیارە ئەوا مەساس دەكات بە دوو مەبدەء، مەبدەئێكیان مەبدەئی ﴿قوة شيء مقذي فيە﴾ لە قانون ئەگەر بڕیارێك دەرچوو هەموو رێكارەكانی تعونی تەواو كرد، ئەوا پێدەڵێن قەراری باتە، و ﴿قوة شيء مقذي فيە﴾ هەیە، یەعنی هەڵناوەشێنێتەوە ئەمە یەك، مەبدەئی دووەم كە مەساسی پێدەكات ﴿احترام حقوق مكتسبە﴾یە، ئێمە وتمان موجەرەدی دەكەین لە سیاسەت وەكو قانون، ئەمە مەساسەكە بە حوكمی موكتەسەبە، بەڵام ئەگەر لە خۆیەوە بڵێ ئەمە نابێت، لە قانوندا دەبێت، بەڵام مەساس دەكات بەم دوو مەبدەئە و من پێم وایە كە دەستێوەردانە لە ئیشی سوڵتەی قەزایی، چونكە سوڵتەی قەزایی بڕیارێكی دەركردووە و ﴿قوة شيء مقذي فيە﴾ وەرگرتووە و ئێمە بێین بە بڕیارێك هەڵیبوەشێنینەوە، جێگە لەوەی كە فەوزاش دروست دەكات، لەوانەیە چەند قەرارێك هەبێت و درابێت و دواجار هەڵبوەشێتەوە، بەڵام لەگەڵ ئەمشدا ئەگەر كاتێكمان بدەیتێ دە دەقیقەیەك، بۆ ئەوەی بگەینە بڕیارێكی كۆتایی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

باشە، پشوویەك وەردەگرین بۆ ماوەی ﴿١٥﴾خولەك، بۆ ئەوەی لیژنەی یاساییش سیاغەی ئەو ماددەیە بكەن و دوایی دێینەوە بۆ ناو هوڵ بۆ كۆتایی هێنان بە دانیشتنەكە، فەرموون.

دانیشتنی سێیەم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەلی کوردستان.

دانیشتنەکەمان دەکەینەوە، بەردەوام دەبین لەسەر خستنەروو و گفتوگۆکردن لەسەر پرۆژە یاسای کۆمیسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی، ڕاپۆرتی لیژنەی کاروباری یاسایی پەرلەمان سەبارەت بە پرۆژە یاساکە، بەپێی ماددەکانی (٧٢) و(٧٤) لەپەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ژمارە (١)ی هەموارکراوی ساڵی ١٩٩٢ی پەرلەمانی کوردستان – عێراق، داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەین ئەو پێشنیارانەی کەماون بیخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوەو دوایش دەنگ لەسەر کۆی ماددەکە بدەین، نەجیبە خان، نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز نجیبە لطیف احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش بیرۆکەیەکم هەیە لەدوێنی شەوەوە بە نووسراو پێشکەشم کردووە بە دەستەی سەرۆکایەتی، پێم خۆشە ئەگەر مەجال هەبێت باسی بکەم، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، هیچ پێشنیارێك ماوە، فەرموو دکتۆرڤاڵا.

بەڕێز د. ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر خاڵی شەش، تسجیل القوائم الانتخابیة والائتلافات وتصدیقها. لێرەدا داوایان کرد کە ئیزافەی ئەوە بکرێت(وفق القوانین ذات العلاقة)چونکە ئایا کۆمیسیۆن بۆ ئەوەی بزانین تەنها تەسجیلی عەمەلییەکەی دەکات، ئەم قەوائیمی ئینتیخابی و ئیتیفاقیات ئەو مەوزوعە قانونی هەڵبژاردن حوکمی دەکات، بۆیە لێرە پێشنیار کرابوو کە ئیزافەی ئەو عیبارەیە بکەین، (وفق القوانین ذات العلاقة)، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێی لەگەڵدایە کە (وفق القوانین ذات العلاقة) ئیزافە بکرێت بۆ بڕگەی شەش لەماددەی چوارەم، تکایە بادەستی بڵند بکات؟، ٤٧ کەسی لەگەڵدایە، کێی لەگەڵدا نییە؟، کەس نییە لەگەڵی نەبێت، کەواتە پەسەند کرا، پێشنیاری تر هەیە، باش، دکتۆر شێرکۆ نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز د. شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیازێکی ترم کرد لە پێش ئەوەی پشووەکە وەر بگرین، وتم ئەوەی کە خرایە دەنگدانەوە بۆ ئەنجامی سەرەتایی، یان داتای ئەوەلی کە دەنگمان لەسەردا، لەماوەی ٧٢ سەعات تێپەڕ نەکات، ئەوەم پێشنیاز کرد ئەنجامی کۆتایی بەهیچ شێوەیەك لەماوەی هەفتەیەك تێپەڕ نەکات، واتە لەماوەی حەوت ڕۆژدا پێویستە ئەنجامی کۆتایی ڕابگەیەندرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، لیژنەی یاسایی فەرموون.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ئەنجامی کۆتایی ئێمە ماوەی تەعنمان هەیە، لە یاسا ئیجرائیەکان هاتووە، ناتوانین لەو ماوەی تانانە لابەرین، کەمترین ماوەی تەعنیش ١٠ ڕۆژە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆر شێرکۆ، فەرموو.

بەڕێز د. شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆ ئەکرێت ماوەی تانەدانەکە بهێندرێتە پێشەوە، یەعنی لەماوەی ٥ ڕۆژدا تانە بدەن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك گۆران، فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ئیجرائاتەی دکتۆر شێرکۆ دەیکات شتێکی باشە بۆ مەسەلەی مەبدەئی شەفافیەت، بەڵام ئەمە حاڵەتێکە زۆر زۆر فەنیاتە، زۆر زۆر ڕەبتی بە کۆمیسیۆنەوە هەیە، ئسلوبی دەنگدانەکە ئەلکترۆنیە، یا بڵێین کۆکردنەوەی وەرەقەکان چۆنە، لەوانەیە هەرجارەو بەشێوازێك بێت، لە چ ناوچەیەك دەبێت، یەکلایی کردنەوەی شەکوا پێمان وایە ناتواندرێت ئەوە بکرێت، لەکۆمیسیۆنیشمان پرسی، لەگەڵ لایەنی بەرپرسیش قسەمان کرد، تەنانەت ئەوەی پێشووشیان نە ئەتوانێ، بەڵام ئێمە پێمان باش بوو ئەوەی ئەنجامی بەرایی دەربکەوێت، ئەوەی تر ڕەبتی بە تەعن، بە شەکواوە هەیە، ئەوەی دکتۆرە بەهار دەیڵێت، زۆر ڕاستە، لەبەر ئەوە لەڕووی مەبدەئی، لەڕووی واقیعیەوە، ئەگەر داشی بنێین عەمەلی نابێت، ئەو کاتە دەبێتە هۆی شکاندنی ئەم مەفهومە، ئەوکاتە گومان دەکەوێتە سەر نەتیجەکان، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەگەر پێچەوانەی یاسا کارپێکراوەکان بێت ناتوانین دەنگی لەسەر بدەین، دکتۆرە بەهار فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێچەوانەی یاسای موڕافەعاتی مەدەنی ژمارە(٨٣)ی ساڵی ١٩٦٩ یە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، کەواتە ئێستا ماددەکە بخوێننەوە بۆ ئەوەی دەنگی لەسەر بدەین، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة :

تتولى المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء ما يلي:

1-وضع الأسس والقواعد المتبعة دولياً للانتخابات العامة و الاستفتاءات التي تجري في جميع انحاء كوردستان - العراق لضمان تنفيذها بصورة عادلة ونزيهة.

2-الإشراف على الانتخابات العامة والاستفتاءات في جميع انحاء كوردستان _ العراق.

٣-القيام باعلان موعد الانتخابات العامة والاستفتاءات وفقا للقوانيين النافذة.

٤-تنظيم وتنفيذ كافة انواع الانتخابات العامة والاستفتاءات في جميع انحاء كوردستان _ العراق.

٥-إدارة عملية تسجيل الناخبين وتنظيم وتحديث سجلاتهم لضمان حق الاقتراع.

٦-تسجيل القوائم الانتخابية والائتلافات وتصديقها وفق القوانين ذات العلاقة.

٧-تنظيم وتنفيذ عملية تسجيل ممثلي القوائم الانتخابية ومراقبي الانتخابات من المنظمات والإعلاميين الدولية والمحلية وغيرهم.

٨-إعلان النتائج الأولية للانتخابات والاستفتاءات على ان لا تزيد عن ٧٢ ساعة والنتائج النهائية بعد المصادقة عليها من الجهة القضائية المختصة.

٩-العمل على بناء الثقة في العملية الانتخابية لدى كافة أوساط المجتمع الكوردستاني وتعزيز الثقافة الانتخابية عبر إدامة الصلة مع كافة شركاء العملية الانتخابية.

١٠-تنظيم وإجراء عملية العد والفرز لأصوات الناخبين،واعلان النتائج داخل المحطات على ان يزود الكيانات نسخة من محاضر العد والفرز.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سهراب نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز سهراب میکائیل محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیارەك پێش کەش کربوو نەخاند و نەئێخستە دەنگدانێ ژی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

چی بوو پێشنیارەکەت؟

بەڕێز سهراب میکائیل محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من گۆت خالا(١١)زێدەکەن بڤی شێوەی بیت، بیان العقوبات المترتیبة علی خرق لقوانین وتعلیمات المفوضیة لكل انتخاب.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی، فەرموو.

د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە تەحدیدی عقوبە نەکراوە، تەحدیدی عقوبە بۆ هەر خەرقێك کەدەکرێتن لەقەوانینی ئینتیخابات قانونی ئینتخابات و قانونی دیکە کە(ذات العلاقة)یە تەنزیمی دەکاتن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

قانونی ئینتیخابات تەنزیمی دەکات، کاك عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو پێشنیارم کرد هیچی نەخرایە دەنگدانەوە، یەکەم وتم (الانتخابات العام) بکرێت (الانتخابات وا الائستفتاء ئەلعام) ئایا عامە ئستیفتاء عامە یان عام نییە جەنابی هەردوو دکتۆرە ئەوەیان لەیاد چوو بەداخەوە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەخاڵی چەند؟ خاڵی(٨).

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەخاڵی(١)هەیە لەخاڵی(٢٤)هەیە وە هەمووی ئیعادە بۆتەوە، ئایا ئستیفتائەکەش عامە یان هەر (ئینتیخابات عامە) دەبێ ئەمە یەك لایی بکەنەوە، وە ڕەئیی دیکەشم هەبوو کە ماددەی(١٠)بچێتە شوێنی(٨)و(٨)بێتە(١٠)لەبەر ئەوەی عەمەلیاتی عەدو فەرزی(اصوات الناخبین واعلان النتائج داخل

المحطات)زووتر دەكرێت لە ئیعلانی سەرەتایی، وە غەیریهیمیش لەفەقەرەی(٧)دا ووتمان غەیریهیم چوار پێنج لە هاورێیانمان باسیكرد ئەو غەیری هیمەش نەخرایە دەنگدانەوە. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

باشە، لیژنەی یاسایی، فەرموون.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ پێشنیاری یەكەمی ئستیفتائات هەموو ئستیفتائێك كە دەكرێتن بەمۆتڵەقی لە ئستیفتائات عامە، بەلاّم ئەمە بۆ مۆستەلحی تەنها ئنتیخابی دامان ناوە، لەبەر ئەوە ئنتیخاب هەیە ئنتیخابی خاصە وە هەشە ئنتیخابی عامە، لێرانە بەلاّم ئستیفتاء نییە یەعنی ئستیفتاء شتێك نییە ناوی ئستیفتائی خاص بێ، لەبەر ئەوەی ئستیفتاء لەسەر موستەوای شەعب عادەتەن بەو ئمورانەشن كە موتە عەلیقن بە تەحدیدی مەصیری شەعبێك زیاتر.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ، سەبارەت بە پێش و پاشەكەش ئەوە دوای ئەوە تەصویتی لەسەر دەكەین دەتوانین پێش و پاشەكەشی بكەین؟

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڵێ لەسیاغەكردن پێش و پاشەكە بەنەزەری ئیعتیبار وەر دەگیرێتن وە لەجێگای خۆیەتی ئەویان ئەنجام دەدرێ، وە غەیریهم جەوابم دایەوە لەبەر ئەوە یەكێكی دیكەش پێشنیاری كردبوو گوتمان بۆ ئەوەی نیتاقەكەی واسع كەین زیاترین موئەسەسات و زیاترین ڕێكخراوە هینەكان بۆیان هەبێ موراقەبەی پرۆسەی ئینتیخابی بكەن تەنها ئەوەندەیە. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە لەویدا ئەو غەیریهم بۆ زیادكردنی موراقیبە، فەرموو كاك عمر.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئستیفتائی چۆن نییە؟ ئستیفتائی خاص چۆن نییە، هەرمونەزەمەیەك، هەر ڕێكخراوێك بۆ خۆی خەریكە ئستیفتاء دەكا، ڕاپرسی دەكا، ئەوە ڕاپرسیم لە فلاّنە، كرد ئەوە فلاّنە وەردەگرم، چۆن ئستیفتائی خاص نییە؟ لەبەر ئەوە چ زیانێك بەو مانایە دەگەیەنێت ئەگەر بڵێ (الانتخابات العامة والانتخابات والاستیفتاءات العامة). سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ هیچ شتێکتان هەیە لیژنەی یاسایی؟ تەواو دەیخەمە دەنگەوە ئەوە، پێشنیارێك هەیە بۆ ئەوەی لەخاڵی(١) وەخاڵەکانی تر (الانتخابات والاستیفتاءات العامة)عامە بکەوێتە دوای ئنتیخابات و ئستیفتائەوە، کێ لەگەڵیەتی؟ تازە خستمانە دەنگەوە باشە (٤١) کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نیی ە؟، (١٧) کەس لەگەڵی نییە کەواتە پەسەندکرا، ئێستا کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئەو ماددەیە بەو شێوەیەی خوێنرایەوەو بەو دەستکاریەی کە ئێستا بە دەنگدان کردمان کێ لەگەڵیەتی؟ ماددەی چوار کۆی ماددەکە کێ لەگەڵیەتی (٩١)کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ (١) کەس لەگەڵی نییە کەواتە پەسەندکرا. دکتۆرە ڤالا، فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الثالث

تشكيلات المفوضية

المادة الخامسة :

تتألف المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء من:

أولاً : مجلس المفوضين.

ثانياً: الإدارة الانتخابية.

أولاً : مجلس المفوضين:

١- مجلس المفوضين: يتألف من (٩) تسعة اعضاء يختارهم البرلمان بالاغلبية المطلقة لعدد اعضاءه بعد ترشيحهم من قبل لجنة خاصة يشكلها البرلمان على ان يكون اثنان من أعضاء المجلس على الأقل من القانونيين و على ان يضمن تمثيل المكونات القومية ويراعى تمثيل النساء وتكون مدة ولاية الهيئة (٥) سنوات تقويمية.

٢- يشترط فيمن يرشح لمجلس المفوضين ما يلي:

أ- ان يكون من مواطني اقليم كوردستان ومقيماً فيه إقامة دائمة.

ب- ان يكون حاصلاً على شهادة جامعية أولية على الأقل.

ت- لا يقل عمره عن (٣٠) ثلاثين سنة.

ث- ان يكون من ذوي الخبرة والمشهود له بالكفاءة والنزاهة والحياد.

ج- ان يكون حسن السيرة والسلوك وغير محكوماً بجريمة مخلة بالشرف.

ح- لم يشارك في الجرائم التي خطط لها أو ارتكبها نظام البعث في العراق لقمع الشعب الكوردستاني.

خ- ان لا يكون منتميا الى اي حزب سياسي اثناء عضويته.

٣- يؤدي أعضاء المجلس اليمين القانونية أمام مجلس القضاء في الإقليم وبالصيغة التالية: (اقسم بالله العظيم ان أؤدي مسؤوليتي القانونية والمهنية بأمانة وتفان وإخلاص واعمل على انجاز المهام الموكلة إلي باستقلال وحياد والله على ما أقول شهيد).

٤- أ- ينتخب المجلس في جلسته الأولى باغلبية الثلثين لعدد أعضاءه رئيسا ونائبا ومقررا للمجلس ورئيسا للإدارة الانتخابية.

ب - رئيس المجلس هو الممثل القانوني للمفوضية.

٥-يمارس رئيس المجلس أو من ينوب عنه الصلاحيات الآتية :

أ- إدارة إعمال المجلس الإدارية والتنظيمية.

ب- إعداد جدول اجتماعات المجلس وعقدها وترؤسها بما في ذلك إي اجتماع يطلبه ثلاثة من أعضاء المجلس على الأقل.

٦-يكون اجتماع المجلس صحيحاً بحضور الأغلبية المطلقة لعدد أعضاءه وتتخذ قراراته بأغلبية الحاضرين و في حال تساوي الأصوات يرجح الجانب الذي يصوت معه الرئيس.

ثانياً: الإدارة الانتخابية:

١- تتألف الإدارة الانتخابية من المكتب العام والمكاتب الانتخابية في المحافظات والوحدات الإدارية وفقاً للهيكلية المقترحة من الإدارة الانتخابية والمصادق عليها من قبل مجلس المفوضين.

٢- تتولى الإدارة الانتخابية مسؤولية تنفيذ الأنظمة والتعليمات الصادرة من قبل المجلس وإدارة كافة النشاطات ذات الطابع العملياتي والتنفيذي والاجرائي.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟، با ناوەکانیان بنووسین، کاک عادل نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز عادل عزيز شكر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وابێ لە فراکسیۆنەکان ئیتیفاق کراوە کە کەمترین کەس قسە بکات، ئێستا هەموو دەستیان بەرز کردۆتەوە، ئێمە پابەندین بەو ئیتیفاقیەوە، ئەگینا ئێمەش قسەمان هەیە، بیکەین، سوپاس.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، دکتۆرە ڕێواز نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من داوا دەکەم ئەو قسەیە لە پرۆتۆکۆل بسڕێتەوە، لەبەر ئەوەی ڕاستە لەدەرەوە ئیتیفاق کراوە لەنێوان فراکسیۆنەکان، بەڵام ئەمە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانە، لەم پەیڕەوەدا هیچ شتێك نییە، کە ئەندامانی پەرلەمان پابەند بکات بەوەی کە بە ژمارە قسە بکەن، من ڕێزی زۆر زۆرم هەیە بۆ سەرۆکی

فراكسيۆنەكەم و ئێستا پێم بڵێت قسە مەكە، من قسە ناكەم لەبەر حورمەتی شەخصی ئەو، بەڵام ئەم ئسلوبی ئیتیفاق كردنە لەدەرەوەی هۆڵی پەرلەمان، بەڕاستی ئسلوبێكە خەریكە ئێمە وەكو پەرلەمانتار نیگەران ئەبین، من ئەزانم بەشێك لە پەرلەمانتاران قسە ناكەن، بەڵام ئێمە هەست بەنیگەرانیەكی گەورە ئەكەین، پێم بڵێن قسە مەكە من ئێستا هیچ قسە ناكەم، بەڵام داوا ئەكەم مەسەلەی رێك كەوتن لەدەرەوەی هۆڵی پەرلەمان ئەوە باش نییە، لەبەر ئەوە من شەرم ئەكەم، ئەو رێككەوتنانەی لەدەرەوە دەكرێت و لێرە باس ئەكرێت و ئەبێتە هۆكاری بێدەنگ كردنی ئەندامی پەرلەمان لێرەدا نییە، من ئیلتیزام بەس بەوە دەكەم، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز دكتۆرە رێواز هیچ شەرم نییە، فراكسیۆنەكان ئیتیفاق بكەن، فراكسیۆنیش ئیعتراف پێ كراوە لەپەیڕەودا، فراكسیۆنەكان رێز لێ گیراون لە پەرلەمانی كوردستان، ئیتیفاقی خۆتانە ئێمە تا ئێستا نەمان وتووە قسە مەكەن یان قسە بكەن، كاك ئاری هەرسین نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم(ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵلاهی من زۆرم لا سەیرە، كە ساڵەهای ساڵە لەم كوردستانەدا بەو ئسلوبە حوكم ئەكرێت، بەڵام ئێستا ئەندام پەرلەمانێك لەبەر ئەوەی پەخشی ڕاستەوخۆیەو موزایەداتی سیاسی ئەكات، وەڵلا من شەرم ئەكەم، لەبەر ئەوەی كە ئەمە ئەكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

تكایە كاك ئاری با ئەوە نەبێتە وەڵامدانەوەی یەكتری، مامۆستا مەروان فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل حسین(مەروان گەڵاڵی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من وەكو سەرۆكی فراكسیۆنی كۆمەڵی ئیسلامی ئەو دانیشتنەی، لەگەڵ سەرۆك فراكسیۆنەكان كراوە، مەشوەرەت لەگەڵ فراكسیۆن كراوە، ڕەئی فراكسیۆن وەرگیراوە، شتێكمان نەكردووە كە لەدەرەوەی ئیرادەی ئەندامانی فراكسیۆن بێت، بەڵام بۆ كورت كردنەوەی ڕەئیەكانە بۆ ئەوەی كەمترین گفتوگۆو موناقەشە بكرێت، ئەگەر وابێت سەرۆكی فراكسیۆن بەبێ گەڕانەوە بۆ ڕەئی فراكسیۆنەكان ڕەئی خۆی فەرز بكات حەقی ئەوەیە كە برایان و خوشكان قبوڵی نەكەن، بەڵام بە ئیتیفاقی سەرجەم ئەندامانی فراكسیۆن ئێمە چووین دانیشتووین، ڕەئی سەرجەم فراكسیۆنەكانمان پێ بووە، قسەشمان لەسەر ئەو خاڵانە یەك یەك كردووە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، مامۆستا ڕابوون، فەرموو.

بەڕێز ڕابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستە، هەموو ئەندامانی پەرلەمان بەگوێرەی پەیڕەوی ناوخۆ حوڕن، مافیان هەیە ناوی خۆیان بنووسن قسە بکەن، بەڵام لیژنەکانی پەرلەمان و فراکسیۆنەکان بۆیە هەن تا ئیشوکاری پەرلەمان بخەنە سەر خەت و میکانیزمێك بدۆزنەوە تا چالاك بن، ئێمە لە فراکسیۆنی خۆمان تەئیکیدمان کردۆتەوە هەموو ئەندامێکی فراکسیۆنی ئێمە مافی هەیە، دەتوانێت بەگوێرەی پەیڕەوی ناوخۆ دەست هەڵبڕێت و ناوی خۆی تەسجیل بکات و قسە بکات، بەڵام بۆ ئەوەی کاروباری یاسادانان لەناو پەرلەمان باش بڕوات، ئەو قسەو ڕاوێژانەمان ڕاسپاردووە بەو کەسانەی کە شارەزای بواری یاساییین، چەند ناوێکمان بە گوێرەی ئەو ڕێککەوتنە دیاری کردووە، کە ئەوان ئەو قسانە بکەن کە ئێمە پێشتر موناقەشەمان کردووە، نەك بەبێ ئاگاداری ئێمە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەڕاستیدا من هەر ئەمەوێت ئەوە بە جەنابتان بڵێم کە قسە کردن بەپێی تەخەصووص، قسەکردن بە نوێنەرایەتی فراکسیۆن شتێك نیە لەدەرەوەی عورفی پەرلەمانی بێت، ئەمە ڕەچاو ئەکرێت لە پێشکەوتووترین پەرلەمانەکانی دونیاش، سەیری موناقەشەکانی پەرلەمانەکانی تر بکەین، بۆ نموونە سەیری ئەوروپا، وڵاتە پێشکەوتووەکان بکەین، دەبینین کە ژمارەیەکی زۆر کەم قسە ئەکەن، ئەمە شتێکی موتەبەعە، شتێکی زۆر زۆر ئاساییە، ئەصڵەن ئەوەی کە ئێمە لەپەرلەمانی کوردستان دەیکەین زۆر جار لەسەر بابەتێك ٨٠ کەس، ٨٠ ئەندام پەرلەمان قسە ئەکات، بەبێ ئەوەی ڕەچاوی تەخەصوص بکرێت، ئەمە ڕەنگە بووبێت بە شێتێکی نەشاز، لە عورفی پەرلەمانی ڕەنگە جار بەجارە شتێکی نەشاز هەبێت، بۆیە ئەگەر خۆتان ئیتیفاق بکەن، فراکسیۆنەکان لەناو خۆیاندا جارێ لەسەر ئەو بابەتانەی کە دێتە ناو پەرلەمان، دوایش فراکسیۆنەکان پێکەوە ئیتیفاق لەسەر بابەتێك بکەن، پێویست ناکات هەموو پەرلەمانتاران قسە بکەن، کاك صالح نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو کاتە یاسایەك دەردەکرێتن، ئێستا تۆ بگەڕێوە سەر تەفعیلی بکەی ئەو خاڵانە زیاد بکەی، ئەمە ناکرێ، ئەگەر لاشی ببەی ئیسقات وەکو بەڕێز (د.ڤالا) وتی سەرۆکی لیژنەی یاسایی ئیسقاتی حەقەکەیە لە بنەڕەتەوە دەکاتن، بۆیە پێموایە بە ڕەئی من دەبێ یاسایەك دابنرێ ئەمە چارەسەر بکاتن، ئەگەر نا کێشە و ئیشکالیاتی زۆر دروست دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا هەورامان گەچێنەیی فەرموو.

بەڕێز هەورامان حەمە شریف (هەورامان گەچێنەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە کە تاوەکو ئێستاش لەم یاسادا ئیحائێك نییە، هەر بە ئیحائیش نییە کە موڵکداریەتی و خاوەنداریەتی بەعسییەکان لێیان وەرگرێتەوە، هەر تەنها دەڵێ هەڵوەشاندنەوەی کڕین و فرۆشتن، ئەمە تەبعەن بابەتێك هەیە هەر لە فیقهی ئیسلامیشدا کە پێی دەوترێت (حجز) تەنها ئەوەندەیە کە کەسێك زۆر قەرزارە بۆ نموونە (حجز) دەخرێتە سەر فلان خانووی ناتوانێ بفرۆشرێ، نەك موڵکەکەی وەربگیرێتەوە لێی، لەمە هەر ئەوە، لەبەر ئەوە پێشنیار دەکەم بەراستی هەتا لەو سێ برگەیەش کە د.ڤالا خوێندییەوە هەر تێیدایە دەڵێ خاوەنی موڵکەکان، خاوەنەکانن، وەکو بڵێی هەر باسی خاوەنداریەتی بەعسییەکان دەکات، لەبەر ئەوە من بەراستی پێموایە کە ماددەیەك دابنێین کە بنبڕبکرێت، یەعنی ئەو خاوەن و خاوەنداریەتییە هی بەعسییەکان بە قەتعی نەمێنێت، یەعنی موڵکدار، چونکە دوایش کابرا دەتوانێ بێتەوە بڵێ کاکە ئەوە هەر لە یاساکەدا دەڵێ خاوەن، کەواتە من هەر خاوەنم، بۆیە من پێشنیار دەکەم بە کورتی ئەوەیە کە شتێك لەم بابەتەی سیاغەی دوای لیژنەی یاسایی چۆنی دەکەن خۆیان دەزانن، بووترێت (وێرای هەڵوەشاندنەوەی خاوەندارەیەتییان سەرجەم کڕین و فرۆشتنیشیان هەڵدەوەشێتەوە)، یەعنی ئەوەی تێدابێ کە ئەمانە مالیك نەماون، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله من پشتیوانی لەو قسانە دەکەم کە دەڵێن وا دابڕێژرێتەوە کە ئەمە هەم بەکار خستنەوەیە، هەم هەموارکردنەوەیە، یەعنی لەگەڵ ئەوەشدام کە ماوەیەکیش دابنرێ لە ماوەی ساڵێکدا، یاخۆد زیاتر کە بە یاسایەك ڕێکبخرێ، ئینجا دەقێکی پێشنیارکراویش هەیە، نازانم ئەگەر ئێستا بیخوێنمەوە، ئیزافەتەن بۆ ئەو سێیانەی بەڕێزیان....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوایی کاك د.شێرکۆ، بەڕێز د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی دووەمی پرۆژە ئەسڵیەکە پێش ئیزافەکە بەکارخستنەوەی بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) لە پەرلەمانی کوردستان، تەبعەن ئێستا ئەگەر ئەو دەقەی (سێیەم) کە ئێستا بڵێین دەبێتە (ماددەی سێیەم) لە ئیزافە کراوەکان بێتە جێگای ماددەی (دووەم)، بەڵام بە زیادکردنی یەك کەلیمە وەکو پێشتریش وتم ئەو موڵکە نەگوێزراوانەی کە بڕیاری پەرلەمانی کوردستان ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) هەڵوەشاوە، یەعنی

بڕیاری هەڵوەشاوەکە دەیانگرێتەوە لەویّ تەحدیدی کردووە کە ئەو موڵکانەیە کە هی ڕژێمی پێشووە لە ساڵی (١٩٩١) یان لە دوای ساڵی (١٩٩١)ەوە کوردستانیان بە جیّ هێشتووە هیچ ئیشکالێکی قانونی تێدانییە، بۆیە منیش پێموایە پێویست ناکات بڵێین بەکارخستنەوەی بڕیاری ژمارە (٧)، چونکە ئێمە کێشەکەمان هاتووین بە قەرارێکی نوێیە، حەلی دەکەین، چ موحتاج نییە بچین تەشەبوز بە قەراری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) بکەینەوە، بەڵام بۆ تەحدیدکردنی چ دەڵێین، دەڵێین بەس ئاماژە پیّ دەدەین کە لە ماددەی کە ئێستا ماددەی (سێیەم)ە دەڵێین ئەوانەی کە بە بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) دەیانگرێتەوە هی هەڵوەشاوە، هەڵوەشاوەیەکی بۆ ئیزافە دەکەین، چونکە قەرارەکە هەڵوەشاوەتەوە، بۆیە منیش پێموایە ماددەی (دووەم)ی ئێستا هی پرۆژەکەی کە پێشکەش کرابوو لابچیّ، یەکسەر ماددەی (سێیەم) کە ئیزافەکراوە بێتە (دووەم) بە هەمان شێوە بڕۆین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەس دەبێت دوایی لیژنەی یاسایی ڕوونکردنەوەمان لەسەر ئەوە بدەنیّ کە باس لە ماددەی (یەکەم) وتوومانە ڕاگرتنی کارکردن بە بڕیاری ژمارە (٥٥) ساڵی (٢٠٠٤)ی پەرلەمانی کوردستان_عێراق، ئەمە ڕاستەوخۆ ئەوە ناگەیەنیّ کە تۆ ئەمەت ڕاگرت بڕیاری ژمارە حەوتت بەگەڕخستۆتەوە، ئایا ئەمە ڕاستەوخۆ ئەوە ناگەیەنیّ؟ با وتووێژەکان تەواو بێت د.بەهار؟ دوو بەڕێز ماوە خاتوو گەشە داراش دەستی بەرزکردەوە، کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێموایە هەر بە ئیشکالەوە هاتووین، بڕیاری ژمارە (٧) دەرچووە (٥٥) ڕایگرتووە، هەڵیوەشاندۆتەوە، بۆیە ئێمە پێویستمان بە بڕیارێکی نویّ هەیە، بەڵام تازە چووینەتە سەر ماددە بە ماددەی ئەو بڕیارەی کە ئامادە کراوە، ئەگەر نا من پێموایە ماددەی (سێیەم)ی پێشنیارکراو لەوێوە دەستمان پێبکردایە دەستمان لە بڕیاری (٥٥) نەدایە زۆر دەقیق دەبوو هەڵگری ئەم هەموو ئیشکالیەتە نەدەبوو، لەگەڵ ئەوەم کە ماددەی (سێیەم) کە دەڵیّ ئەو موڵکە نەگوێزراوانەی کە بڕیاری پەرلەمانی کوردستان ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) ئەوەی د.فرست فەرمووی هاوڕام لەگەڵی هەڵوەشاوەی بخەینە سەر، پێویست ناکات بڕیاری ژمارە (٥٥) هەڵوەشێنینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخر تازە دەنگمان لەسەری دا کاك سۆران؟

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

موشکیلەکە ئەوەیە کە بە پەلە پەلیەکە ئەوە نەتیجەکەیەتی، ئێستاش دەکریّ ئەو حاڵەتەی کە تەفعیلی بڕیاری ژمارە (٧) دەکات ئیلا دەبیّ دەست کاری ناوەڕۆکەکەی بکەین، پێشنیارێکم ناردووە بۆ دەست کاری ناوەڕۆکی بڕیاری ژمارە (٧)ی هەموارکراوی ساڵی (١٩٩٢) لەو ئیشکالیەتە دەرمان دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێمان خۆش بێ و پێمان ناخۆش بێ ئەوەی ئێمە دەیکەین ئێستا ئەگەر ئەو ماددەی (دوو)ی پڕۆژە بڕیارەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە یان وشەیەکی بۆ زیاد بکرێ، تەعدیل و تەفعیلە بە یەکەوە، یەعنی ئەگەر ناوی لێ بنێین یان ناوی لێ نەنێین بەم شێوەیەی ئێستا کە دەڵێین بەکارخستنەوەی بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢)ی پەرلەمانی کوردستان_عێراق، دوایی دێین لە چەند ماددەیەکدا موعالەجەی ئەو ئشکالیەتانە دەکەین کە لە ناو ئەم بڕیارەیەدا هەیە، پێمان خۆش بێ و پێمان ناخۆش بێ ئێمە تەفعیل و تەعدیل بە یەکەوە دەکەین لە ڕووی کردەوەییەوە ئەگەر ناویشی نەهێنین، بۆیە پشتگیری لە کاک د.فرست و کاک سۆران عمر دەکەم، لەوەی کە ئێمە بە ناو هێنان ناوی نەهێنین لەبەر ئەوەی لە ماددەی (یەك)دا کردوومانە تەحسیل حاصلە کە بڕیاری ژمارە (٥٥)مان هەڵوەشاندۆتەوە، واتە بڕیاری ژمارە (٧)مان تەفعیل کردۆتەوە، بەڵام با ناوی نەهێنین بە شکڵێکی زمنی بێ تەفعیل کردنەوەکە بەوەی کە ئاماژە بەوە بدەین ئەو بڕیارە پێشتر هەڵوەشاوەتەوە، ئێمە کە هاتووین بڵێین ئەو بڕیارە نوێیە بڕیاری ژمارە (٥٥)مان هەڵوەشاندۆتەوە، هاتووین کارپێکردنی بڕیاری ژمارە (٧)مان هێناوە، بەڵام بە دەست کاریکراوی، چونکە ئەگەر هەموو ئەو شتانەی کە هاوڕێکانم وتیان و لەگەڵیاندا هاوڕام سەبارەت بە ناوەرۆکی خراپی بڕیاری ژمارە (٧) بڵێین وەقعەکانی هەر چۆنێك بووبێت ئێمە دەبێ قسەیەکی حەقیقیش لەسەر ئەوە بکەین کە وتوومانە لەسەرەتادا ئەمەی ئێستا ئێمە دەیکەین شوێنی یاسا دەگرێتەوە، بەڵام لە ناو لە زمنی بڕیاری ژمارە (٧) هاتووە دەڵێ هەتا وەکو یاسایەك دەردەچێت، کەواتە ئێمە خۆمان مولزەم دەکەین لە دوای ئەم هەموو موناقەشەیەدا ئەم هەموو بە هەدەردانی کاتە ئەگەر ئەمە وەکو خۆی دابنرێتەوە خۆمان مولزەم دەکەین بەوەی لە داهاتوودا یاسایەکیش دەربکەین، بۆیە پشتیوانی لە هەردوو بەڕێزان کاك د.فرست و کاك سۆران عمر دەکەم بەوەی کە بە شێوەیکی زمنی ئێمە تەفعیل و تەعدیلەکە بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز گەشە دارا فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جەلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە نییەتی هەمووومان ئەوەیە کە ئەم موڵکانە نەگەڕێتەوە بۆ ئەو بەعسییانە، کاتێك کە ئەم بڕیارە دەرچووە نیەتی موشەریع ئەوە بووە لە بڕیاری ژمارە (٧) کە بەو شێوەیە بێت، بەڵام دەتوانرێ تەفسیری عەکسەکەشی بۆ بکرێ کە وەکو کاك سۆران دەڵێ پێچەوانەی ئەو بڕگانە دەبێ کە ئێستا خۆی د.ڤالا خوێندیەوە، بۆیە ئێمە کە من پێشینەی وام نەبینیووە ڕاگرتن و بەکارخستنەوە و تەعدیل لە یەك

پرۆژەدا بێ و کە ناویشی نەنراوە بەو شێوەیە، بەڵام مادام ئێمە دەمانەوێ ئەم قەزیانە کە ئێستا لە مەحاکمە، بەشێکی دەرەجە قەتعی وەرکرتووە، بەشێکی ئێستا لەبەردەم دادگایە بۆ بڕیاردان، من خۆم لەگەڵ ئەوەدام کە زوو ئەم بڕیارە دەربکەین، بەڵام بە موتەکامیلی، مادام ئێمە تەعدیلێك دەکەین لە ناوەڕۆکدا ئەم بڕگەیەش پێویستە تەعدیل بکرێ هەر ئەوها نەیهێڵینەوە، چونکە مەجالی تەفسیری موخالیفی هەیە، مەفهوومی موخالەفەش دەگەیەنێ، لێرەدا مەبەست ئەوەیە کە بەعسییەکان نەتوانن حەقی تەسەڕوفیان هەبێ مامەڵە بەو موڵکانەوە بکەن، بەڵام دەتوانرێت تەفسیری عەکسەکەشی بکرێ بە پێی ئەو داڕشتنەی کە لە بڕیارەکەدا هەیە، مادام ئێمە تەعدیل دەکەین با ئەوەش هەر تەعدیل بکەین لەگەڵیدا، هاوتا یەك دێتەوە لەگەڵ ئەو پێشنیارانەی کە د.ڤالاَ کردوویەتی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموون.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی بۆیە بەکارخستنەوەی بڕیاری ژمارە (٧)یشمان لێرەدا داناوە بۆ ئەوەی ئەگەر بچینە سەر هۆکارەکانی دەرچوواندن کە نووسیومانە لەگەڵیدا، وتومانە بۆ جێگرتنەوەی ئەو یاسایەش کە بڕیاری (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) ئاماژەی بەوە کردووە، بۆیە هەدەفی ئێمە لە زیادکردنی ئەم بڕگانە ئەوەیە کە جێگەی ئەو یاسایەش بگرێتەوە لە هۆکارەکانی دەرچوواندندا ئیشارەتمان پێداوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا راستە ماددەی (یەکەم) خۆی لە خۆیدا تەحسیل حاصلە ئەوی‌ش هەڵدەوەشێنێتەوە، بۆیە ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی مانیعمان نییە ئەگەر ئەو ماددەی (دووەم)ە لابرێ و موباشەرتەن ئیقتراحەکان دابنرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.ڤالاَ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاَ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، بە لەبەر چاوگرتنی هەموو ئەو مولاحەزە و تێبینییانەی کە پێشکەش کران لەلایەن بەڕێزانی ئەندامانی پەرلەمانەوە، ماددەی (یەکەم) کە دەنگی لەسەر درا ڕاگرتنی کارکردن بە بڕیاری ژمارە (٥٥)ی ساڵی (٢٠٠٤)ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق، پێشنیار دەکەین ماددەی (دووەم)یش بە هەمان شێوە ڕاگرتنی کارکردن بێ بە بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢)ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق، هەردوو بڕیارەکە ڕادەگرین کە هەردوو بڕیارەکە ڕاگیرا ئەو (٣) ماددەیەی کە پێشنیارمان کردووە ئیزافەی دەکەین حەل دەبێ بۆ هەموو ئەو کێشانەی کە هەیە بە ئیزافەکردنی وشەی (هەڵوەشاوە) بۆ ماددەی (دووەم) کە ئیزافەمان کردووە، ئەوەی کە بەڕێز د.فرست ئیشارەتی پێدا، هەردوو بڕیارەکە ڕادەگرین کە

هەردوو بڕیارەکەت ڕاگرت ئەوانەی کە لێرە موقتەرەحن دەنگی لەسەر دەدرێ و دەکرێتن بە بڕیار ئەو کێشانەی کە هەیە چارەسەریان دەکاتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با نوقتەی نیزامی بێت د.فرست؟ فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) خۆی هەڵوەشاوەیە، نە دەتوانین بیمرێنین نە دەتوانین زیندووی بکەینەوە، ئێستا مردووە، یەعنی بڕیارەکە ئێستا ئێمە دێین کە دەڵێین ئەو موڵکانەی نەگوێزرانەوە کە بە بڕیاری پەرلەمانی کوردستان ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢)ی هەڵوەشاوە مانای وانییە ئێمە هاتووین باسی ئەسەرێکی دەکەین کە کەوتۆتەوە لە ئەنجامی بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢)، بۆیە بە تەسەوری من لە ڕووی یاساییەوە هیچ کیشەی نییە یەکسەر لە ماددەی (یەکەم) کە ژمارە (٥٥) هەڵدەوشێنیەوە تەحەول بکەی بۆ ماددەی ئەوەی ئێستا (دوو)ی بە تەواوی کۆتایی پێ بێنێ زۆر باشترە لەوەی، یەعنی جارێکی تر باسی ژمارە (٧) بکەیەوە، چونکە لێرە ئاماژەت پێدایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.ڤالا ڕوونکردنەوەت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کێشەکە تەنها لێرە دروست دەبێ کە من ئیلغای بڕیاری ژمارە (٥٥) دەکەمەوە، مەعنای ئەوەیە بڕیاری ژمارە (٧)م زیندوو کردۆتەوە، کە ئیلغای ئەوەت کردەوە، یەعنی بڕیاری ژمارە (٧)ت زیندوو کردۆتەوە بۆ حەل کردنی ئەو کێشەیە، چونکە بڕیاری ژمارە (٥٥) تەنها یەك ماددەیە، ئەویشیان دەڵێ بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) من ئیلغا دەکەمەوە، کە دەڵێم لێرە ئیلغای ژمارە (٥٥) دەکەمەوە، یەعنی خۆی لە خۆیدا ژمارە (٧)م زیندوو کردۆتەوە، بۆیە ئەو پێشنیارە کرا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا مەروان گەلاڵی فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل (مەروان گەلاڵی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیشکالەکەی من دکتۆرە باسی کرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعيد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دێینەوە سەر ئەوە ئێمە چ ئیشمان بە ژمارە (٥٥) بوو کە ژمارە (٧)ی ڕاگرتووە، ژمارە (٥٥) چییە؟ ژمارە (٥٥) ڕاگرتنی ژمارە (٧)ە، ئێستا تۆ دێی ژمارە (٥٥)یش ڕادەگری، ژمارە (٧)یش ڕادەگری ئەمە چ مانایەك دەبەخشێت؟ ژمارە (٥٥) ڕاگرتنی ژمارە (٧)ە، کەواتە ئێمە ماددەی (یەك)مان بەسەردا تێپەڕی، دێمەوە سەر ئەو قسەیە دەبوو ئەم موقتەرەحانە یەکەسەر ببوایە بە بڕیارێك و لە ناوەرۆکەکەشی ژمارە (٧) مردووە، مردووە، ئیلغایە، ئیلغایە تەواو، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوا بڕیار کە لەم بوارەدا دەرچووە بڕیاری ژمارە (٥٥)ە دەگەڕێینەوە سەر ئەوە، کاك سۆران، دوا بڕیار کە لەم بوارەدا دەرچووە بڕیاری ژمارە (٥٥)ە تۆ دەبێ موعالەجەکردنی دوا بڕیار کە لەم بوارەدا دەرچووە ناتوانی دەستکاری ئەوانەی پێش خۆی بکەی، بۆیە پێویست دەکات بڕیاری ژمارە (٥٥) ڕابگری، ئەمە شتێکی باشە بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢)ش ڕابگری، موعالەجەی ئەو کەم و کورتیانە بکەی کە لە هەردوو بڕیارەکە هاتووە، کاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو من لە سەرەتای گفتوگۆکە باسی ئەوەم کرد ئێمە ئەگەر عینوانەکە لە جیاتی بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی بڕیاری ژمارە (٥٥)مان بکردایە بە بڕیاری هەموارکردنەوەی بڕیاری ژمارە (٥٥) تووشی ئەم ئیشکالیەتە نەدەبووین، نەدەگەڕاینەوە، هەر ئەم (٥٥)ەمان کە هەبوو هەموار دەکردەوە ئەمانەمان بۆ ئیزافە دەکرد و ئەوەی کە بە دڵ نەبوو لا دەچوو، تەواو، یەعنی دەبوایە هەر لە سەرەتاوە ئەمە ئەوها پێشکەش کرابووایە بۆ ئەوەی ئەوەندە نەگەڕاینەتەوە بۆ بڕیارە کۆنەکان، هەموارکردن بووایە لە جیاتی هەڵوەشاندنەوە نەدەگەڕایینەوە بۆ بڕیاری ژمارە (٧) ئەو هەموو ئیشکالیەتە دروست نەدەبوو، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك زانا، بڕیاری ژمارە (٥٥) بەس تەنها یەك فەقەرەیە کە بریتییە لەوەی بڕیاری ژمارە (٧) ڕادەگیرێ، هەمواری چی دەکەیت، هەموار ناکرێت، کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نەمانی یان بابڵێین بە هەڵوەشاندنەوەی ئەو یاسایەی ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) ناتوانین لە هیچ بڕگەیەکی تردا ئاماژە بە ئەسەری ریجعی بدەین، ئێمە ئەسەری ریجعی لە ڕووانگەی ئەوەوە ئاماژەمان پێدەدا ئەگەر بیرێك لە خاڵەکان بکەینەوە، دووە: ئەم (٣) ماددەیەی تریش پشتی بە یاسای ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) بەستووە ئەم خاڵانەی تر کە داڕێژراوە ماددەی (٣، ٤، ٥)، پێشموایە ئەمە لە دواجاردا چۆن ئێستا

هەموارکرایەوە لە چەند مانگی داهاتوودا یان ماوەیەکی زۆر کەمی تردا پێویستە هەم جارێکی تر هەموار بکرێتەوە، ئەوەی کە بەدواداچوونی بۆ کراوە من خۆم یەکێکم لەوانەی کە بەدواداچوونم بۆ کردووە لە ساڵی (١٩٩٢) تا ساڵی (٢٠٠٤) کە ئەم یاسایە بە کار بووە هیچ کێشەیەك نەبووە بەعسییەکان نەیانتوانیووە بێن داوای ماڵ و موڵکی خۆیان بکەن، لە دوای ساڵی (٢٠٠٤) و دەرکردنی ئەم یاسایە بە پێی ئەوەی ژمارە (٥٥)ەکە توانیوویانە، بۆیە من جارێکی تر تەئکید لەوە دەکەمەوە کە حەقە ئەم یاسای ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) وەك خۆی بمێنێتەوە، وەك لە یاساکە ئاماژەی پێداوە بە یاسایەکی نوێ دەربکرێ و ئەم یاسایە هەموار نەکرێ، پێشنیار دەکەم ئەگەر پشتیوانیم لێ بکرێ ئەوە بخرێتە دەنگدانەوە کە یاسایەکی نوێ دەربکرێ و ئەمە وەك خۆی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

یەك دەقە، بەس لیژنەی یاسایی روونکردنەوەی ئەوەمان بداتێ کە لەو (٣) بڕگەیەی کە ئیزافەی دەکەن هیچ باسی بڕیاری ژمارە (٧)ی تێدایە؟ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە کاتێك دەڵێین ڕاگرتنی کارکردن بە بڕیاری ژمارە (٧) ئەسەری ڕیجعیمان نەداوەتە ئیلغاکردنەوەکە، بۆیە ئەوەی کە کراوە لە ژێر بڕیاری ژمارە (٧) هەمووی حقوقی موکتەسەبە ئیحترامی دەگیرێ لەلایەن جیهاتی مەعنی ئەوە لەلایەك، لەلایەکی تر ئێمە ئەگەر لێرانەش ڕاگرتنی کارکردن بکەین لەو ماددەیەی کە زیادی دەکەین دەڵێین (تعتبر العقار العائد للمشمول بقرار برلمان كوردستان المرقم (٧) للسنة (١٩٩٢) الملغي الذي منحته الجهات الادارية أو المحلية في الاقليم لغيره أملاكا مصادرة و لايحق لمالكها السابق مطالبة الجهات الحكومية في الاقليم باستعادة العقار أو قيمته أو أجر مثله أو تعويضه نقدا أو عينا)، یەعنی لێرە دووبارە تەئکیدمان کردۆتەوە بە هیچ شێوەیەك ئەو کێشانە و ئەو عەرقەلانە دروست نابن کە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ترسیان لێی هەیە، بۆیە ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی داوا دەکەین کە ماددەی (یەکەم) دەنگی لەسەر درا، ماددەی (دووەم)یش بە هەمان شێوە دەنگی لەسەر بدرێ بۆ ئەوەی ئەو ئاسارانەی کە دروست دەبن لە تەتبیق کردنی بڕیاری ژمارە (٧) بەو شێوەیە موعالەجە بکرێتن کە هاتووە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، دەخەینە دەنگدانەوە، بەڵام (٣) نوقتەی نیزامی هەیە، تکایە نوقتەی نیزامی بێت؟ فەرموو کاك مەردان.

بەڕێز مەردان خدر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئکید لە هندێ دکەم ئەڤە ئەڤ ئیشکالە یاسایی نوکە چێبوین نەتیجەی ئیستعجالی کرنا مە بوو ل دەستپێکێش مە پێشنیار کر بەس نەهاتە وەرگرتن، یا دی مە دەنگی ل سەر ماددەیا (یەکەم) دای وەکو

موناقەشە هات دیارە مە خەلەتیەکا کر و مە دڤێت ڤی خەلەتی بە خەلەتیەکا دی راستکەینەوە، قەت نەبوویە ماددەیەکی قانونی ماددەیا (یەك)ێ تۆ یاسایەکی تەفعیل بکەی بێی ماددەیا (دوو)ێ جارەکا دی هەڵوەشێنیەوە، یان تەعدیل بکەیەوە، ژبەر هەندێ خەلەتیەك مە کر بلا بە خەلەتی راست نەکەینەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.سراج فەرموو.

بەڕێز د.سراج احمد حمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناکرێ ئێمە باسی ڕاگرتن بکەین لە ماددەی (دووەم)، لەبەر ئەوەی بڕیاری ژمارە (٧) بە خۆی مولغیە، هەر بە خۆی باسی ئیلغا دەکاتن، ئەوەتا لێرە باس دەکات بڕیاری ژمارە (٧) لە بڕیاری ژمارە (٥٥) دەکات، بڕیاری ژمارە (٧) ئیلغا دەکرێ، کە باسی ئیلغا دەکات ئێمە ناکرێ دووبارە بێینەوە سەر بڕیارێکی مولغی.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.سراج، ئەمە چەند جار باسکرا، بە یارمەتیت، تکایە، ئاگاتان لەو وتووێژانە بێ کە لە پەرلەمان دەکرێ، ئاگاتان لە روونکردنەوەکانی لیژنەی یاسایی بێت، باسی ئەوە کرا، لیژنەی یاسایی باسی ئەوەیان کرد کە تۆ بڕیاری ژمارە (٥٥)ی ساڵی (٢٠٠٤) ڕادەگری، کەواتە ڕاستەوخۆ بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) بەرکار دەبێتەوە، چونکە بڕیاری ژمارە (٥٥)ی ساڵی (٢٠٠٤) یەك ماددەیەی ئەساسی تێدایە کە بریتییە لە ڕاگرتنی بڕیاری ژمارە (٥)، ئەمە چوار، پێنج جار ئەمە لە ناو هۆڵی پەرلەماندا باس کرایەوە، کاك تحسین فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دووبارەی دەکەمەوە کە دوای ئەوەی ژمارە (٥٥) هەڵگیرا ژمارە (٧) ئۆتۆماتیکی دەکەوێتەوە کار، کەواتە ئەوەی (د.ڤالا)ش دەڵێ ناتوانی بڵێی هەڵوەشاوە کە وتت هەڵوەشاوە چۆن ئیعتیمادی لەسەر دەکەی، کەواتە هەر وەکو خۆی بمێنێ دروستە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کە لە ماددەی (دووەم) وتت کار بە بڕیاری ژمارە (٧)یش ڕادەگری ئەوە ئەو کاتە دەبێتە مولغی، یان دەبێتە ڕاگیراو، بۆیە دەتوانین لە ماددەکانی تردا ئاماژەی پێ بدەی، بۆیە ئێستا با ئەم وتووێژە کۆتایی پێ بێنین دەنگ لەسەر ئەم ماددەیە بدەین کە سیاغەکراوە، تکایە بخوێنەرەوە جارێکی تر د.ڤالا؟ کاك عبداللە نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز عبدالله محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەی کاك (د.فرست)م، ژمارە (٥٥) هەڵگیراو ئەم خاڵانە زیاد دەکرێ ئیشارە بە ژمارە (٧) نەدرێ چارەسەری کێشەکە دەکات، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئیشارە بە بڕیاری ژمارە (٧) نەدرێ، بڕیاری ژمارە (٧) بەرکار دەبێت، کاری پێدەکرێت لە هەرێمی کوردستان، باشە، د.ڤالآ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەلایەك کێشە لەگەڵ خودی بڕیاری ژمارە (٧) هەیە، لەگەڵ نەصی بڕیاری ژمارە (٧) کێشە هەیە کە زۆربەی ئەندامانی پەرلەمان تەرحیان کرد ئەوە لەلایەك، لەلایەکی تر ئەگەر ئیشارەتی پێ نەدەین بڵێین تەنها بە زیادکردنی ئەم بڕگانە ئەوەی کە هاتووە لە ناو ژمارە (٧)دا وەکو خۆی دەبێ بمێنێتەوە، بۆیە ئێمە لێرە داوای ڕاگرتنی کارکردن بە ژمارە (٧)یش دەکەین و ڕاگرتنی کارکردن بە ژمارە (٥٥)یش دەکەین بۆ ئەوەی ئەو پێشنیارانەی کە کردوومانە جێگای ئەو یاسایە بگرێتەوە کە بڕیاری ژمارە (٧) ئیشارەتی پێداوە، تەنها لەبەر سورعەتی عەمەلیەکەیە، ئەو پێشنیارانەی ئێمە پێشکەشمان کردووە جێگای ئەو یاسایە بگرێتەوە کە داوا دەکات بڕیاری ژمارە (٧) دەڵێ دەبێ یاسایەك دەرچێت، ئەو پێشنیارانە جێگای ئەو یاسایە دەگرێتەوە، ئەگەر نا ئێمەش لەوە حاڵین، دەزانین کە کاتێك بڕیارێك هەڵدەوەشێنیەوە کارکردن بە بڕیارێك ڕادەگری لە هەمان کاتدا نابێ بڕگە زیاد بکرێت، مادده زیاد بکرێتن بە شێوەیەك کە تەفعیل و تەعدیل لە هەمان کاتدا بێتن، بەڵام من بڕیارەکە هەڵدەوەشێنمەوە و بە زووترین کات کە بڕیارەکەم هەڵوەشاندەوە جێگای چەند ماددەیەکی دەکەمەوە لە هۆیەکانی دەرچوواندن ڕوونمان کردۆتەوە موشەریع هەدەڤ ئەوەیە لە زیادکردنی ئەو ماددانە بۆ ئەوەی زیادکردنی ئەو ماددانە جێگای ئەو یاسایە بگرێتەوە کە بڕیاری ژمارە (٧) ئیشارەتی پێکردووە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بۆیە تکایە بیخوێنەرەوە؟ ئەو ماددەیەی کە ئێستا خوێندتەوە ماددەی (دووەم)، بیخوێنەرەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، فەرموو.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دووەم: ڕاگرتنی کارکردن بە بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢)ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵ ئەو ماددەیە دایە بڕیاری ژمارە (٧) رابگیرێ و دوایی بە چەند نەصێك موعالەجەی ئەو كەم و كورتیانە بكرێ كە ئەو دوو بڕیارە بە جێیان هێشتووە؟ تكایە دەست بەرزكاتەوە، (٥٠) كەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدانییە؟ تكایە دەست بەرزكاتەوە، (٥) كەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، كەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندكرا، د.ڤالاّ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

داوا دەكەم كە دەنگدان لەسەر نەصی عەرەبییەكەی بێت، لەبەر ئەوەی بە پەلە تەرجومەمان كردووە بۆ زمانی كوردی، ئەوەی عەرەبییەكە موعتەبەر بێ دواجار بۆ ئەوەی بە شێوەیەكی هێمن تەرجومەی بكەینەوە، چونكە لەوانەیە ئەگەر دەنگدان لەسەر زمانی كوردییەكە بكەین لێرانە چەند موستەلەحێك بپەڕێنین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ، فەرموو بیخوێنەوە.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة الثالثة: تعتبر العقار العائد للمشمول بقرار برلمان كوردستان المرقم (٧) للسنة (١٩٩٢) الملغي الذي منحته الجهات الادارية أو المحلية في الاقليم لغيره أملاكا مصادرة و لايحق لمالكها السابق مطالبة الجهات الحكومية في الاقليم باستعادة العقار أو قيمته أو أجر مثله أو تعويضه نقدا أو عينا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان كێ قسەیەكی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە با ناوی بنووسین؟ دەستتان بەرزكەنەوە، كاك فخرالدین ناوەكان بخوێنەوە.

بەڕێز فخرالدین قادر عارف/سكرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم بەڕێزانە ناویان تۆمارە بۆ گفتوگۆ (د.ڕێواز، تحسین اسماعیل، انور قادر، علی حەمە صالح، شێركۆ جودت، قادر ئۆتمان، صالح فقێ، شكریە اسماعیل، مامۆستا غریب).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو د.ڕێواز.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمەی لەبەر دەستی ئێمەی ئەندامانی پەرلەمان دایە، نووسراوە (مشروع قانون معالجة الاثار الناجمة على القرار رقم (٧) للسنة (١٩٩٢) الصادر من برلمان الكورستان_العراق، الملغى)، ئەوەش ئیمزا کراوە، داوای ڕوونکردنەوە دەکەم سەبارەت بەو ناونیشانە لە بەڕێز لیژنەی یاسایی، هەروەها سەبارەت بە (تعتبر العقار العائد للمشمول بقرار برلمان كوردستان)، تەبعەن دەبێ بنووسین (الملغى) ئیلغامان کردەوە، (الذي منحته الجهات الادارية أو المحلية في الاقليم لغيره أملاكا مصادرة و لايحق.....الى أخره)، بە تەسەوری من ئەمە جۆرێك لە ئیشکال هەیە لە یەك شتدا لەوەی کە ئێمە ئیشارەمان نەکردووە بە بەعسییەکان ئەمە یەك، دوو: من پێشنیار دەکەم خەڵکانێکی تری بۆ زیاد بکرێ ئەوانیش داواکراوانی دۆسیەکانی ئەنفال و جینۆسایدن لە هەرێمی کوردستان، چونکە من موستەشار دەناسم لە گەرمیان داواکراوە لە دۆسیەکانی ئەنفال و جینۆسایدکردنی خەڵکی کوردستان، سەرباری ئەوەی دادگایی نەکراوە موڵکێکی زۆری کە پێشتر لە کاتی بەعسی بوونیدا لە ژێر دەستی دابووە بۆی گەڕێندراوەتەوە، بۆیە داوا دەکەم ئەوانی بۆ زیاد بکرێ و سیاغەکە بە جۆرێك بگۆڕدرێ کە ئەوانیش بگرێتەوە بە لایەنی کەم ئەگەر دادگایی ناکرێن و سزانادرێن، ماڵ و موڵکەکانیان بۆ مەسلەحەتی کەس و کاری ئەنفالکراوان موصادرە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك تحسين دۆلەمەری فەرموو.

بەڕێز تحسين اسماعيل (تحسين دۆلەمەری):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی (٧) ئیلغاکرا، کەواتە ناکرێت جارێکی تر ناوی بهێنرێتەوە پشتی پێ ببەسترێت، یان دەبوایە هەموار بکرێتن، ئەوەی کە ئێستا هەیە سیاغەیەکی نوێیە و چ عیلاقەی بە بڕیاری ژمارە (٧) نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك انور قادر فەرموو.

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (سێیەم)دا من پێمباشە وازحتر بێت، ئێمە دەبێ کە باسی (اموال غير منقولة) دەکەین دەبێ خاوەنداریەتیان هەڵبووەشێتەوە هەتا ئیبتاڵ بکرێتەوە، ئەوانەی کە بەعسییەکان خاوەنی موڵکن هەتا ئێستا، لەمەو دواش بۆیان نەبێ ببنە خاوەنی موڵك و حەقی تەسەروف و کڕین و فرۆشتنیشیان بۆ نەبێت بۆ ئەوەی بتوانین ڕێگری تەواو لەوەی بکرێ خاوەنی موڵك بن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماموستا غريب فەرموو.

بەڕێز غریب مصطفى (غریب پێنجوێنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وا دەبینم ئەو مادده لەگەڵ ماددەی دوای خۆی کە لە یەکتری جیاکراونەتەوە، دەکرێ هەردووکی لە ناو یەك ماددەدا سیاغە بکرێن، چونکە هەردووکی هەر موتاڵەبە کردنی ئەوانە لە حالەتی یەکەمدا بۆ جیهاتی رەسمی و موحاکم، لە حەلەتی دووەمدا بۆ ئەو کەسانەی کە موڵکەکەیان بە دەستەوەیە ئێستا، لەبەر ئەوە باشترە هەردووکی بکرێ بە یەك بە رەئی من، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز علی حەمە صالح فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی ئەو قسەیە دەکەم کە ئێمە قسەمان لەسەر بەتاڵکردنەوەی بڕیاری ژمارە (٧) کردووە، ئیتر پێویست ناکات لێرە بووترێتەوە، دوو: چەند ئیزافەیەکم هەیە هیوادارم لەم ماددەیە جێگەی بکرێتەوە، چونکە هێشتا ئەو ئیشکالانەی حەل نەکردەوە، یەکەمیان: پێ نەدان و نەکڕینی هیچ موڵك وماڵێك بۆ بەعسییەکان لەلایەن هیچ کەس و لایەنێك، پێ نەفرۆشتنی موڵك و ماڵ پێیان، داڵدەنەدانی بەرپرسانی بەعس لە کوردستان، وەك لە رابردوودا بینیمان (ماهر رشید) کە دەکاتە خەزوری (قصی) یەکێك بووە لە گەورە بەعسییەکان، یەعنی لێرە بووە موڵك و ماڵی پێکراوە، واتە ئەمانە دوای پرۆسەی (٢٠٠٣) بەشێکی زۆری بۆی کراوە، ئەمە جگەلەوەی (طه محی الدین معروف) و خەڵکی دیکەش، واتە نە موڵك و ماڵیان پێ بفرۆشرێ، نە داڵدەبدرێن، نە موڵك و ماڵیان پێ بکرێ، خاڵێکی تر دوو شت هەیە لێرە تێکەڵ بووە بەشێك لەم موڵك و ماڵانە هی شەخس بوون وەکو بەعسییەك، بەشێکی هی پۆستی حکومی بووە ئێستا داگیرکراوە ئەمانە دەبێ بگەڕێنرێنەوە بۆ حکومەت، بۆ نموونە خانووی پارێزگار هی شەخصی پارێزگار نەبووە، هی پۆستی پارێزگار بووە، ئێستا چ لە هەولێر، چ لە سلێمانی ئەم خانووانە بۆ پارێزگار بەکار نایەت، یەعنی ئەمانە حەلێکی قانونی بۆ بدۆزرێتەوە ئەمە جگەلەوەی دەیان موڵك و ماڵی دیکە هەیە، خاڵێکی تر هەیە کە باس دەکرا، یەعنی من ئەم کەیسە لە نزیکەوە ئاگام لێیە بەرپرسی باڵای بەعس هەبووە لە هەولێر موڵك و ماڵەکەی دەستی بەسەرداگیراوە ئێستا کە هاتۆتەوە بە دوایدا موڵك و ماڵەکەی بۆ ناگەڕێنرێتەوە، بەڵام بە زەوی قەرەبوو کراوەتەوە، واتە زەوی پێدراوە کە ئەم زەویە موڵکی گشتییە، موڵکی خەڵکە، واتە ئەوەی خۆی پێ نەدراوەتەوە، لە حیسابی کۆی گشتی خەڵکی کوردستان زەوی پێدراوە کە من (adress) ی زەوی، ژمارەی زەوی، ناونیشانەکەی هەمووی بە تەواوەتی لەلایە، خاڵێکی تر هەیە ئەوەیە تەنیا ئەوانەی بەعسییەکان نین ئێستا دۆخێك دروست بووە لە کوردستاندا بە تایبەتی ئێستا بەرەو کەمبوونەوە دەچێ لە رابردوودا چەندین بەرپرسی باڵای عێراقی لە هەرێمی کوردستاندا زەویان پێدراوە، با بەشێك بن لەم حکومەتەش، لەسەر حیسابی خەڵکی کوردستان، بۆ نموونە کوڕی (نوری مالکی) لە گران بەهاترین شوێنی

هەولێر كە گەڕەكی وەزیارانە (٤٠٠) مەتر زەوی پێ دەدرێت، یەعنی بە قانون ڕێگریەكیشت بۆ ئەمە دروست كرد، چونكە ئەمانە موڵك و ماڵی خەڵكی كوردستانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

هیچ پەیوەندیەكی بەم بابەتەوە نییە، تكایە كاك علی؟ كاك رابوون نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز رابوون توفيق معروف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

والله ئێمە ئەمڕۆ خەریكی یاسایەكی زۆر گرنگین، یاساكە پێویستی بە جۆرێك ئیجماع و ئیتیفاق هەیە لە ناو پەرلەمان، بۆیە تكایە با بابەتەكان بە شوێنێكدا نەبەین كە یاساكەمان لە بیر بەرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز كاك قادر ئۆتمان فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من هاوڕام لەگەڵ ئەم برادەرانە كە مادام ئێمە بڕیاری ژمارە (٧)مان ئیلغا كردەوە، ئیتر چۆن دەكرێ لێرە بیكەین بە ئەساس، یەعنی لێرە لە ماددەی (سێیەم)ی پێشنیاركراوی لیژنەی یاسایی بووە بە ئەساس، خۆ ئەگەر ئەمە ئەساس و بنەماش نەبێ لە ڕاستیدا ئەمەش نابێت، ئیتر پێموابوو كە پێویستی بەوە دەكرد، من خۆشم پێشنیارم كرد كە ئەم ماددەیە ئەم بڕیارە هەموار بكرێتەوە لە بری ئەوەی كە ئیلغا بكرێتەوە، ئێمە هەموومان لەسەر ئەوە هاوڕاین، خاڵێكی تر لێرە ئێمە بە چ بڕیار و بە چ دەقێك بڕیارمان داوە ئەوانەی خاوەنی پێشوونە و ئەوانەی خاوەنی ئێستانە، هەر چەندە ووشەی ئێستا نەهاتووە، بەلاَم من پێموایە پێش ماددەی (سێیەم) و ماددەی (چوارەم) دەبووایە بڕگەیەكی تر، یان ماددەیەكی تر هەبووایە بۆ ئەوەی ئێمە خاوەندارێتیمان لەو لێپرسراوانە وەرگرتباوە كە لە بڕیاری ژمارە (٧)دا هاتوون و گێڕابامانەوە بۆ ئەوانەی كە ئێستا موعامەلەی پێوە دەكەن، هەر چەندە لێرەشدا ئیشكال هەیە، چونكە موعامەلەكردن بەم جۆرە موڵكانە لە ڕاستیدا لە دوای ڕاپەڕینەوە هەندێك موڵك هەبووە كە لە ئێستادا كە سانێك موعامەلەی پێدەكەن پێشتریش چەند كەسانێك موعامەلەیان پێكردووە، ئەمە نە بەم شێوەی كڕین و فرۆشتنیشی پێوەكرابێ، بەڵكو بە شێوەی دەست بەسەرداگرتن، دوای ئەوە ئێمە كە باسی بەعسیەكان دەكەین كە من خۆم زۆر دژیم، پێشنیاریشم كرد بۆ جەنابتان هەر چەندە دەبێ بە پرۆژە بڕیار بێت كە دەبێ دادگا بە پەرلەمانی كوردستان بڕیار دەركات بۆ ئەوانەی كە لەو لیستەیەدا ناویان هاتووە كە پێیان دەوترێ تاوانبارانی ئەنفال كە بەداخەوە هەتا وەكو ئێستا لە هەرێمی كوردستان ڕێگە نادرێ بە دادگایی كردنییان، بەلاَم كە باس لەو كۆنە بەعسییانە دەكرێ ئێمە ناكرێ تەنها بەعسییەكانی ناوچەیەك ناو بێنین، یەعنی بیر لە ناوچەگەری بكەینەوە.......

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قادر، ناکرێ لەمەدا پشتگیری لە ڕەئی د.ڕێواز بکەی بڵێی ئەویش باسی کرد بۆ ئەوەی جەنابت دووبارەی نەکەیتەوە؟

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببوورە، ئاخر ئەمە فەرقی هەیە، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، مـن شانازی دەکەم کە پشتیوانی لە ڕەئی د.ڕێواز و هەر برادەرێك بکەم کە هەمان ڕەئی بێت، لە ڕاستیدا خۆشم لە دانیشتنەکانی تر ئاماژەم پێداوە، بۆیە من تێبینیم هەیە لەسەر ئەمە، پێموایە ناکرێ بەو شێوەیە قسە بکەین لە پەرلەمان، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز شکریە اسماعیل فەرموو.

بەڕێز شکریە اسماعیل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەوەی کە هاوڕێیانم باسیان کرد ئەو مۆڵکانەی کە هەن لە هەرێمی کوردستان سەبارەت بە بەعسیەکان دوو جۆرن، بەشێکیان ئەوەی کە پێیان درابوو وەکو هی حکومی بووە ئێستا ئەوە یەك دەنگی لەسەرە کە دەبێ بگەڕێتەوە، بەڵام بۆ نموونە لە شاری هەولێر هەندێ پارچە زەوی هەن بە تایبەتی لە گەڕەکی (٩٩)ی زانکۆ بەشێك لەو بەعسیانە مامۆستای زانکۆ بوونە، زەویەکانییان ئێستاش ماوە، ئایا ئەم زەوییانە کە ئەوانە وەریان گرتووە ئێستاش هەر بە ناوی خۆیانە هیچ کڕین و فرۆشتنێکیان بۆ نەکراوە بە پێویستی نازانن لەم یاسایەش جێگای بۆ بکرێتەوە و ئەمەش یەکلایی بکرێتەوە؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك شێرکۆ جودت فەرموو.

بەڕێز د. شێرکۆ جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەم ماددەیەدا دوو خاڵ هەیە بە بڕوای مـن ئەگەر ڕەچاوی نەکەین هەر ئەم ماددەیە دەبێتە پارێزەری ئەوانەی کە لە دوای ئەم ڕووداوانە بە مەساحاتی گەورە، بە ڕووبەری گەورە شتی گەورەیان دەست کەوت و بەم ماددەیە ئێمە دەیان پارێزین، جارێ تێبینی یەکەم دەڵێ (منحتـه الجهات الاداریـة أو المحلیـة)، ئەوە ئیدارییەکە دەزانین سەر بە حکومەت و ئیدارییە، (مەحەلی)ەکە کێیە؟ (محلی)ەکە حیزب داویەتی، یان کێ داویەتی؟ لەبەر ئەوە دەبێ ئەم ئیدارییە و مەحەلیە پێموابێ دەبێ ڕوونی بکەینەوە لەم ماددەیەدا کە ئیداری یان مەحەلی یان کێیە یەکلایی بێتەوە کە حکومەتە، (في الاقلیم) لێرەدا ئینجا ئەم (لغیرە)، (لغیرە): واتە ئەم مۆڵکانە کە ئەگەر فەرزەن لێرە بڵێ مەبەستمان حکومەت بوو لە جیهاتی ئیداری و مەحەلی (لغیرە): واتە بە غەیری ئەو کەسەی کە باسی دەکرێ لە یاساکەدا هەموو ئەوانە دەگرێتەوە کە بە

حەق وەریان گرتووە و بە نا حەقیش وەریان گرتووە لە دوای ئەوە، بۆیە پێشنیار دەکەم کە (لغیرە مـن ضحایة الجینوسایید) ئیزافە بکەین، یەعنی تەوقی بدەین، ئەم مەوزوعە بەوەی کە ئەو موڵکانەی پێشوو ئێستا تەنها موصادەرە بکرێ، تەوزیع کراوە پێشتر بۆ ئەوانەی کە زەحایەی جینۆسایدن، غەیری ئەوان ئەوانەی بۆ موتاجرە، ئەوانەی بۆ مەساڵحی شەخسی خۆیان مەساحاتی گەورە گەورەیان وەرگرتووە ئەمە نەیانگرێتەوە، چونکە ئەو کاتە بەم ماددەیە ئێمە ئەوانیش دەپارێزین، بۆیە پێشنیاری ئەوە دەکەم (لغیرە من ضحایة الجینوسایید)ی بۆ زیاد بکرێ بۆ ئەوەی تەنها ئەوان موستەفید بن لەم بڕیارەی کە ئێمە دەمانەوێ دەریکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك صالح فقێ فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

واللە من تەئکید لەوە دەکەمەوە بڕیاری ژمارە (٧)ی ساڵی (١٩٩٢) کە ئەوەندە بە گرنگ نەزانرو ئیلغاکرایەوە نەدەبوو، دەبووایە بە شێوەیکی تر دابڕێژرایەتەوە باس لەو ماددەیە نەکرایە لەو بڕیارە.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تازە ئەوە دەنگی لەسەر درا.

بەڕێز صالح فقێ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەبەستم ماددەکانی ترە ئەمەی (٣، ٤، ٥) بە شێوەیك دابڕێژرایەتەوە کە باسی ئەو ماددە هەڵوەشاوەی نەکردایە، دوو: بە هەمان شێوە ئەوەی خاوەنی موڵکەکەشە حەقە لەم ماددەی (سێیەم)ە جێگەی بکرێتەوە پێویست بە ماددەیەکی جیاواز ناکات، خاڵێکی تر ئەوەی خاوەنی پێشوو هەندێك جار تەفسیری جیاوازیش هەڵدەگرێ خاوەنی پێشووی موڵکەکە ئەوەش ئەگەر ڕوونکردنەوەی زیاتری لەسەر بدرێ، هەروەها خاڵێکیان لەسەر ئەوەی بەعسییەکان کە حەقە باس دەکرێ سنوورەکان جیا نەکرێتەوە شەوانە لە کەناڵەکانی تەلەفزیۆنی لای ئێمەوە زۆرترین قسەشی لەسەر کراوە، بۆیە ناکرێ ناوچەیەك لە ناوچەیەکی تر جیا بکرێتەوە کە باس لەوان دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز مامۆستا هەورامان گەچێنەیی فەرموو،

بەڕێز د. هەورامان حەمە شریف «هەورامان گەچێنەیی»:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـن تـەنیا هـەر ئەوەنـدەم هەیـە کـە ئیـشکال لەسـەر مـالکی هەیـە «المالکها السابق»، بـۆ ئـەوەی هـەم بەعسییەکان باسی ئەو موڵك و شوێنانە نەکەنەوە و هەروەها بۆ جاشە خۆماڵییەکانی خۆشمان کە سێ، چوار، جار باس کرا، پێم باشە بوترێت و «لا یحق للمالك و لا یحق للبعثین و معاون»، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە زۆر بەرفراوانە، رەنگە کەس لێی دەرنەچێ مامۆستا هەورامان، د. شێرکۆ فەرموو،

بەڕێز د. شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەکانی بەڕێز شێرکۆ جەودەت دەکەم، لە دەقە کوردییەکەشدا لە داڕشتنەوەکەی، ئەو موڵکە نەگوێزراوانەی کە بڕیاری «ئەگەر دواتر دەستکاری بکرێت قسەی تر دەبێت» پەرلەمانی کوردستان ژمارە حەوتی ساڵی «١٩٩٢»ی هەڵوەشاوە دەیانگرێتەوە، خاوەنی پێشووی موڵکەکان ناتوانن داوا لە لایەنەکانی حکومەتی هەرێم، ئەو کاتە پێشتر د. ڤاڵا لە روونکردنەوەکانی باسی پەرلەمان و سوڵتەی قەزایی و ئەوانەشی کرد، کە تەنها لە دامەزراوەکانی هەرێم بە بڕوای من وابوو بنووسن باشە، ناتوانن داوا لە دامەزراوەکانی هەرێم بکەن بۆ گەڕانەوەی عەقارەکانیان یان بەهاکەی یان قەرەبووکردنەوەیان بە نەقدی و عەینی، ئەگەر وای لێبکرێت و دیسان دەڵێم پشتیوانی لە قسەکانی بەڕێز شێرکۆ جەودەت دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی یاسایی روونکردنەوەی لەسەر بدەن.

بەڕێز د. ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڵوەشاندنەوە و تەعدیل کردنی ئەو بڕیارانەی کە ئەمڕۆ باس کرا، تێکەڵ نەکرێت لەگەڵ کەیسی جینۆساید، کە ئەمانە دوو بابەتی زۆر لە یەك جیان، لێرە باسی حقوقی مەدەنی دەکات کە پێشتر دراوە بە کەسانێك ئەو بەعسییەی کە ئەو عەرزەی پێدراوە و ئەو بەعسییەی کە لێی سەندراوەتەوە و دراوەتە هاوڵاتییەکی کوردستان، مەرج نییە بەشدار بوو بێت لەو تاوانانەی کە دژ بە گەلانی عێراق بە شێوەیەکی گشتی و دژ بە گەلانی کورد ئەنجام دراوە، بۆیە ئەمە بابەتێکە ، بابەتی جینوساید و زەحایەی جینۆسایدیش بابەتێکی ترە، ئەو دوو بابەتە لێك جیاوازن و نابێت تێکەڵی یەکتر بکرێن، ئەمە خاڵی یەکەم، خاڵی دووەم: کە دەڵێین «تعتبر العقار العائد للمشمول بقرار برلمان کوردستان» ژمارە ئەوەندە لە ساڵی ئەوەندە «الملغی»، لێرەدا دەبێ ئیشارەت بە بڕیاری ژمارە حەوت بدرێت، چونکە وەکو روونم کردەوە بە پێی بڕیاری ژمارە حەوت، ئەو زەوی و زارانە دەستی بەسەردا گیراوە، دواجار دابەش کراوە لە لایەن

جیهاتی مەعنی و لایەنی پەیوەندیدار بەسەر هاووڵاتیان لە کوردستاندا، و کاتێك ئێمە لێرە لە ماددەی دوو دا ڕادەگرین بڕیاری ژمارە حەوت ، بە ئەسەرێکی ڕەجعی ڕامان نەگرتووە، کە بە ئەسەری ڕەجعی ڕات نەگرتووە، هەرکارێك ئەنجامدرا بێت لە سایەی بوونی ئەم بڕیارەدا کە ئەویش بریتی بوو لە دەست بەسەر داگرتنی عەرزەکان لە لایەك لە لایەن بەعسییەکان و دواجار دابەشکردنی بەسەر هاووڵاتیانی کوردستان، ئەمە بووەتە حقوقی موکتەسەبە و کەس ناتوانیت لێرە دەستکاری ئەو حەقانە بکات، بەڵام ناوهێنانەوەی لە ماددەی سێ دا زۆر گرنگە، کە ئیشارەتمان پێداوە وەکو بڕیارێکی مەلغی، بەڵام ئیشارەتمان پێنەداوە ئیلغاکردنەوەکەی ئەسەری ڕەجعی هەیە، چونکە ئەگەر ئیلغاکردنەوەکەی ئەسەری ڕەجعی هەبێت ئەمە لە ئەساسدا ئەو هەنگاوانەی کە حکومەتی هەرێم هاوێشتوویەتی دەست بەسەرداگرتنی لە لایەك و دواتر دابەش کردنی بەسەر هاوڵاتیان لە لایەکی تر، ئێمە هەمووی ئیبتاڵ دەکەین، کەواتە ئەمە لێرە ئەسەری ڕەجعی نییە بەڵام بڕیاری ژمارە هەفت بڕیارێکی مەلغییە، ئەوەی لە ژێر سایەی بڕیاری ژمارە حەوت ئەنجامدراوە هەمووی کاری یاسایین و هەمووی بووەتە حقوقی موکتەسەبە، کەس ناتوانێت دەستی بۆ ببات، و هەروەها ڕاگرتنی کار کردن بە بڕیاری ژمارە حەوت کە لە ماددەی دوو دا هاتووە، ئەوەشیان لە جێگەی خۆی بوو، چونکە ئەگەر ئەومان ڕانەگرتبا لێرە نەمانـدەتوانی بڵێین بڕیاری ژمارە هەفتی ساڵی ﴿١٩٩٢﴾ی هەڵوەشاوە، کە هەڵوەشاوەمان بۆ زیاد کرد، دەبوو لە ماددەیەکی پێشووتر بڕیارەکەش ڕابگرین و هەڵیبوەشێنینەوە، چونکە وەکو باسم کرد لەگەڵ ماددەی یەك دەبوو بە تەناقوز، بۆیە ئەوەی لێرە پێشنیار کراوە لە لایەن لیژنەی یاسایی زۆر بە دەقیقی بووە و ئەو پرسیارەش کە کرا ئەوەی لەبەر دەستمانە ﴿مشروع قانون معالجه اثار﴾ە، دەڵێین بەڵێ ئەمە ئامادەکاری کراوە بوو بۆ دەرچوواندنی یاسایەك کە بە بڕیاری ژمار حەوت ئیشارەتی پێ داوە، ئەوەیان ئامادەکاری بۆ کرابوو، بۆ دەرچوون لە یاسایەك کە بڕیاری ژمارە حەوت ئیشارەتی پێدراوە، ئێمە بۆ سورعەتی کارەکە و بۆ پاراستنی مافی هاووڵاتیانی هەرێمی کوردستان لەم بابەتە، بڕیارماندا کە ئەوەی کاری بۆ کراوە لەم بابەتەدا بۆ داڕشتنی یاسایەك لەو بڕیارە ئەمڕۆ جێگای بکەینەوە و دەنگی لەسەر بدرێت، کە حوکمێکی تەشریعی هەیە بۆ ئەوەی ئەو کێشانەی کە هەن بە زووترین کات چارەسەر بکرێن، بەڵێ ئەمە پرۆژەی قانون بوو، ئامادە کرابوو، بەڵام لێرە ئێمە هەوڵماندا لە پرۆژە بڕیارێك کە حوکمی قانونی هەیە جێگای بکەینەوە بۆ حەلکردنی کێشەکە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، تکایە نوقتەی نیزامی هەیە، کاك قارەمان فەرمووە،

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبعەن لە یاسایەکە باسی موڵکی گشتی دەکات، زۆر برادەران قسەیان کرد، بەڵام ئێستا بۆ نموونە: لە قەزای کۆیە، هەموو ئەو موڵکانەی کە موڵکی گشتینە هەندێکیان لای شەخسن و هەندێکیان خۆیان پێشتر بەعسی بوونە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە ڕایە، نوقتەی نیزامی نییە.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەس ئەمە بۆ دەرکردنی یاسایەك، هەڵدەوەشێندرێتەوە هەتا دانانی کاتی یاسایەك و چۆنیەتی دەستکاری کردنی ئەو ماڵ و موڵکانە دەست نیشان دەکات، یەعنی ئەو یاسایەی کە باس دەکات یان ئەو سێ بڕگەیەی کە بۆی زیاد کراوە، کە یاسایەکی نوێ دەردەکرێت، ماڵ وموڵکەکان هێی کەسەکان نییە، یەعنی بەعسییەکان هەیان بوو، بەعسیش هەی بوو، موڵکەکانیش موڵکی وەزارەتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك محمود نوقتەی نیزامی؟

بەڕێز محمود عمر صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە ئیجازەی لیژنەی یاسایی چەند جارێك د. ڤاڵا باسی ئەوەی کرد کە ئەو موڵکانە دوای ئەوەی دەستی بەسەردا گیراوە جارێکی دی دابەشکراوە بەسەر خەڵکدا، چەند ساڵێکە لەم وڵاتەم من نەمبینیوە کە ماڵ و موڵکی بەعسییەك بدرێتە خەڵکی سادە و سڤیل، بەڵکو ئەوانەی هاتوون و باڵا دەست و مەسئول بوون پاسەوانیان هەیە، ئەمانەن کە ئەو موڵکانەیان داگیر کردووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە نوقتەی نیزامی نییە، خاتوو بێگەرد فەرمو،

بەڕێز بێگەرد دڵشاد تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا من ڕەخنەیەکم هەیە، هەر بابەتێك کە زمنی نوقتەی نیزامی دەرچوو تۆ کۆتایی پێناهێنی وەکو سەرۆکی پەرلەمان، ڕەئیەکەی خۆی دەڵێیت، ئینجا لە کۆتاییدا تۆ دەڵێی نوقتەی نیزامی نییە، بە ڕاستی ئەمە مەعقول نییە، چونکە نوقتەی نیزامی نوقتەی نیزامییە و تۆ دەبێ ڕێگەی پێنەدەی ئەگەر نوقتەی نیزانی نەبوو بە ڕاستی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو لە پێشدا قسەی لەسەر لیژنەی یاسایی هەبوو، نوقتەی نیزامی نەبوو ڕامانگرت، د. ڤاڵا بیخوێنەرەوە، دەقی ماددەکە بیخوێنەرەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، نوقتەی نیزامی کاك سۆران؟

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە چەند کەسێك پێشتر ناوی خۆمان نووسیوە، بەڵام لە ماددەکان ناومان ناخوێنیتەوە ئەم جارە قسەت پێ نەداین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کە نـاو دەنووسـرێت دەبـێ بنووسـرێت بـۆ چـی ماددەیـەك؟ خـۆ ناکرێـت لـە هـەموو ماددەیـەك ناوتـان بخوێنێتەوە؟

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناومان نووسیوە بۆ ئەو بڕگەیەی کارنامە قسە دەکەین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ئێستا قسەیەکت هەیە؟

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ قسەم هەیە، ماددەی سێیەم، پێم وایە پێشکەوتووە، لێرە دەڵێ: ئەو موڵکە نەگوازراوانـەی کـە بڕیـاری ژمارە حەوتی ساڵی ﴿١٩٩٢﴾ دەیانگرێتەوە، ئەم بڕیارە لە ساڵی ﴿٢٠٠٤﴾ەوە وەستاوە، ئایا پرسیار کراوە لە مەحاکم کە بڕیارێك لـە سـاڵی ﴿٢٠٠٤﴾ەوە ئیلغـا کـراوە، یـەعنی چـی ئێـستا لـە مـەحاکیم خـەڵکێك پەلـە قازەیەتی کە دەڵێت بـەم بڕیـارە مۆڵکەکـەم لێدەسێننەوە، ئەمـە یـەك، دووەم:ئـەوە خـاوەنی پێـشووی ئـەم موڵکانە ناتوانن داوا لە لایەنەکانی حکومەتی هەرێم بکەن بۆ گەڕانەوەی عەقارەکەیان، ئیبتاڵی مۆڵکییەتی تێدا نییە، بەڵام ناتوانن داوای ئەوە بکەن کە قەرەبوو بە نەقدی یان بە ئەوە وەربگرن، بۆیە زەروورە وەکۆ کاك انور کە پشتگیری لە رەئیەکەی دەکەم، لەبەر ئەوەی خیـبرەی هەیـە لـە مەسـەلەی تـاپۆ، پێویـستە بـەر لەمە ئیبتاڵی هەموو خاوەندارییەکی ماڵ و موڵکی نەگوازراوەی خاوەندارەکانی پێشووی رژێمی لەناوچووی عێراق لە راپەرینە مەزنەکە و لە دوای ئەمیش کە چوونەتە پاڵ رژێم هەڵبوەشێنرێتەوە، ئەمجا کە دوایی هەڵدەوەشێتەوە مافی داوای قەرەبووی ئەمەیان نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی روونکردنەوەیان هەیە لەسەر ئەمە.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەلیمەی موسادرە هاتووە لەم ماددەیە، کە ئەم کەلیمەیە هات ئیتر حەقی نامێنێت بەسەر ئەم موڵکەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، ماددەکە بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بخرێتە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة:

﴿تعتبر العقار العائد للمشمول بقرار برلمان كوردستان المرقم ٧ لسنة ١٩٩٢ الملغى الذى منحتة الجهات الادارية او المحلية في الاقليم لغيره املاكا مصادره و لا يحق لمالكها السابق مطالبة الجهات الحكومية في الاقليم باستعادة العقار او قيمته او اجر مثله او تعويضه نقدا او عينا﴾

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، مامۆستا هەورامان فەرموو،

بەڕێز د. هەورامان حەمە شەریف ﴿هەورامان گەچێنەیی﴾:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

موسادەرە، ئیبتاڵی موڵکییەت نییە و جیاوازە، لەبەر ئەوە کاك انور و کاك سۆرانیش ڕەئی تریان هەبوو، ئەم ئیبتاڵی موڵکییەتە بخرێتە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك انور فەرموو،

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

موسادەرە جیاوازە لەگەڵ ئیبتاڵ، موسادەرە دەستی بەسەردا دەگیرێت، من دەڵێم ئەمە دەبێ هەڵبوەشێتەوە بە پێی قانون، من حەوت ساڵ لە تاپۆ فەرمانبەر بوومە، پێشتر باسم کرد کە چۆن تاپۆ هەڵدەوەشێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دوا ڕوونکردنەوە لەسەر موسادەرەو ئیبتاڵی موڵکییەت لە لایەن لیژنەی یاسایی فەرموو،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەك لیژنەی یاسایی داوا دەکەین وەکو خۆی بدرێتە دەنگدان ئەم ماددەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك انور تکایە ڕوونکردنەوەی خۆت بدە.

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

موسادەرە هەمووومان دەزانین ئەگەر بیكەینە كوردی بە مانای دەست بەسەر داگرتنە، پێشتر باسم كرد بە حوكمی ئەوەی من لە تاپۆ بوومە، چۆن تاپۆ هەڵدەوەشێتەوە؟ باسم كرد لە وەزارەتی عەدل لیژنەیەك هەیە بەناوی لیژنەی وردبینی، كە دوای ئەوەی زەوی تاپۆ دەكرێت بە ناوی شەخسەوە، هەموو موعامەلاتەكانی چ كرین و فروشتن بێت یان تەمدید بێت یان بە نەقل كردن بێت دوای ئەوەی كە تۆمار كرا دەچێتە لیژنەی وردبینی، لە لیژنەی وردبینی دوو حاڵەت هەیە، هەر موعامەلەیەك كە بتەوێ ئیبتاڵی بكەی، كاتێك لیژنەی وردبینی پەسەندی كرد تەنیا بە بڕیاری دادگا هەڵدەوەشێتەوە، بەڵام پێش پەسەندكردنی بە بڕیاری وەزیری عەدل هەڵدەوەشێتەوە، ئەمە لە قانونی تسجیل عەقاری باسی كردووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

با رای پسپۆرانی تری بواری یاسا وەربگرین، د. فرست فەرموو،

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

حەقی موڵكییە ئەوەی كە پێدەڵێن حقوقی عەینی ئەسلی، حەقی تەسەروفە، حەقی ئیستیعمالە، حەقی ئیستیغلالە، لێرە كە موڵكەك موسادەرە كرا، لێرە ئێمە باسی حكومەت دەكەین و دوو برگەمان هەیە، برگەی دووەممان: ﴿اله الیه ملكیة﴾ كە ئەمەش ﴿اشخاص طبیعی﴾نە، كە موڵكەكان بۆی چووە لەوێ باسی ئیبتاڵ دەكات، بەڵام لێرە باسی موسادەرە دەكات لەبەرچی؟ لەبەر ئەوەی حكومەتە، حكومەت دواتر بڕیار دەدات ئایا ئەم موڵكە نەقل بكات یان چۆن تەسەروفی بۆ بكات ؟ بۆیە بە تەسەوری من مادەم حەقی موسادەرەت دایێ دەوڵەت جارێ ئەو موڵكە یەكلا نەبوویتەوە لە دەستی حكومەتە و شەرت نییە ئیبتاڵ كرابێت و وەكو باسم كرد لە ساڵی ﴿١٩٩٢﴾ لیژنەیەكی ئەمنی یان تەشكیل كرد بۆ ئەوەی بزانین بەعسییە یان نا؟ بەڵام لە فەقەرەی دووەم ئەمە موعالەجە كرایە، دەڵێ: ئەگەر تەملیك كرا بێت ئەوە موڵكەكە ئیبتاڵ دەبێتەوە، بەڵام مادەم ئیبتاڵ دەكرێت حەقی موسادەرە و تەسەروف و ئیستیغلالیش و ئیستیعمال كە ساحیبی ئەسلییەكە بەعسییەكەیە وەردەگیرێتەوە، ئیتر حكومەت دواتر خۆی بڕیار دەدات چی لە مۆڵكەكان دەكات؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز د. ڕێواز فەرموو،

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

موسادەرە دەسەڵاتی حكومەتە، خۆی مومارەسەی دەكات ڕەنگە سەبەبی قانونیشی نەبێت بۆ ئەم موڵكە موسادەرەیە، بۆ نموونە: ئەم حاڵەتەی ئێمە سەبەبەكەی سیاسییە، بەڵام ئیبتاڵی موڵكییە، ئیبتاڵی حەقێكە

که دەبێ موسەببەب بێت و بە بێ سەبەب ناتوانی ئیبتالی مولکییەی بکەی، چونکە مولکییە حەقێکی مەسونە دەستوورییەن، بەڵام بۆ لێرە موسادەرە هاتووە؟ چونکە قەرارەکە قەرارێکی سیاسییە، ئەگەر ئیبتالی مولکییە بێت ئەبێت سەبەبی قانونی هەبێت، ئایا سەبەبێکی قانوونی هەیە بۆ نموونە قایمقامێکی بەعسی لە سلێمانی خانوویەکی هەبووە بۆ ئەوەی تۆ ئیبتالی مولکییەی بۆ بکەی؟ ئەبێ سەبەبێکی قانونی هەبێت بۆ ئیبتال، بەڵام لە موسادەرە پێویست بە سەبەبی قانونی ناکات، بۆیە بە تەسەوری من موسادەرە باشترە لە ئیبتالی مولکییەت، چونکە ئیبتالی مولکییە ئەگەر سەبەبی نەبێت ئەوان سەد ساڵی تریش دەتوانن بگەڕێنەوە سەر حەقی خۆیان ئەگەر ئەساسی قانونی نەبوو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك صالح فەرموو،

بەڕێز صالح فەقێ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەمان رای د. ڕێوازم هەبوو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز سۆران فەرموو،

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە باش دەزانین بڕیاری ژمارە حەوتی ساڵی «١٩٩٢»، کاتێك کە ئیلغا بووتەوە مەرجی لەگەڵە، دەڵێ: یاسایەك دەربچێت مامەڵە بەو زەویانە دیاری بکات بەم موڵکانە غیر مەنقولانەوە، هیچ بەڵگەیەك نییە کە بیسەلمێنێت ئەم ئەموالانە موسادەرەن و دوایی تەحویلی مولکییە کراون، بۆیە دەبێ ئیبتالی مولکییە بێت، لەبەر ئەوەی تەحویلی مولکیە بووە، ئەمە بەشێکیان حکومەت نییە، بەشێکی زۆری خەڵك و ئەشخاسن، بەڵکو ئەشخاس ناتوانێت موسادەرەی بکات و یەخەی من دەگرێت کە پێشمەرگەی قەدیمم، هاتوومەتە خانووی فلان کەسی بەعسی، دەڵێ کەواتە موسادەرەیە و حکومەت موسادەرەی نەکردووە تۆ وەکو شەخس داگیرت کردووە، ئیبتالی مولکییە نەبووە، دەمەوێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەندێ لەم بابەتانە بابەتی ئیختیساسین و بە راستی دەبێ ڕێز لە ئیختیساسەکان بگرێت کە خەڵکی ئیختیساسی قسە لە سەر ئەم بوارانە دەکات، ئەوانەی کە قسەیان کرد دکتورایان هەیە لە بواری یاسا و بەڕێزانی لیژنەی یاسایی دکتۆرایان هەیە لە بواری یاسا، بۆیە من پێموایە بیخەینە دەنگەوە، ئەوەی کە لیژنەی قانونی خوێندیەوە، کاك انور دەرفەتم پێتدا، تۆ ڕوونکردنەوەی خۆت دا، ئەم بەڕێزانەش ڕوونکردنەوەی خۆیاندا، ئەندامانی پەرلەمان ئەم پرسە یەکلا دەکەنەوە، تکایە د. فالا بیخوێنەرەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، دەزانم، بەڵام دەبێ جارێکی تر بیخوێنیەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز د. ڤالا فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة الثالثة:

﴿تعتبر العقار العائد للمشمول بقرار برلمان كوردستان المرقم ٧ لسنة ١٩٩٢ الملغى الذى منحتة الجهات الادارية او المحلية في الاقليم لغيره املاكا مصادره و لا يحق لمالكها السابق مطالبة الجهات الحكومية في الاقليم باستعادة العقار او قيمته او اجر مثله او تعويضه نقدا او عينا﴾

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ لەگەڵ ئەم دەقەیە؟ ﴿٥٢﴾ كەسی لەگەڵدایە، كێ لەگەڵدا نییە؟ ﴿٤﴾ كەس لەگەڵدا نییە، كەواتە پەسەند كرا، ماددەی دوای ئەمە.

بەڕێز د. ڤالا فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة الرابعة

﴿لا يحق للمشمول باحكام الماده الثالثه من هذا القرار مطالبة من اله له ملكية العقار باعادة العقار العائد له او قيمته او اجر مثله او اى تعويض ناتج عنه﴾.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟ با ناو بنووسین، بەڕێز كاك علی فەرموو،

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من دیسان پرسیارێكم هەیە، ئایا كە دەڵێی خاوەنی پێشوو، مەسەلەن ئێمە دوو خانوو یان سێ خانوومان هەیە هێی پارێزگارە، هیی پارێزگار بووە پێشوو تریش، ئایا بۆی نییە داوای بكات؟

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەم بابەتە هیچ پەیوەندی بە وتوێژەكەی ئێمەوە نییە، خانووی مەنسەب هیچ پەیوەندی بە موڵكی سەرانی پێشووی رژێمەوە نییە.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

خاوەنی پێشووی موڵكە نەگوازراوەكان كە بڕیارەكەی سەرەوە دەیانگرێتەوە ناتوانن داوای بكەن، ئایا پارێزگاریش ناتوانێت داوای بكات؟ داوای موڵكەكەی موحافز بكات یان نە؟

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز انور فەرموو،

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە ئەم بڕیارە بە خەلەل تێپەڕی، کەم و کورییەکەشی لەمەدایە ئەم ماددەیە و ماددەی پێشوو زۆر لەیەك نێزیکن، لە ﴿١٩٩٢﴾ەوە تا ئێستا ئەوە کێشەی موسادەرەیە کە چارەسەر نەکراوە، گوتیان دەستی بەسەردا گیراوە، بەڵام ئیبتاڵ نەکراوە و نەقلیش نەکراوە، ئەمە حاڵەتێکە پێم وایە درێژەی پێدرا لەو یاسایەشدا ئەم بڕیارەش بە هەمان شێوە، خۆ موسادەرە دەست بەسەرداگرتنە، لەگەڵ ئەوەدام کە موسادەرە دەستیشی بەسەردا بگیرێت بەعسییەکان خاوەنی زەوی و زار و خانوو نەبن یان ئەموالی غیر منقولە، بەڵام لە هەمان کاتیشدا دەبێ چارەسەری کێشەی ئیبتاڵی موڵکیەش بکرێت، کە خاوەنی موڵك نەبن کێشەکە لەمەدایە لە ﴿١٩٩٢﴾ەوە تا ئێستا، لەوانەیە بەعسییەکان لە ناو خانوو دا بن، ئەوە حکومەت چارەسەری نەکردووە، موسادەرەی کردووە، بەڵام بۆ ئیبتاڵی نەکردووە؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز د. فرست فەرموو،

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر لەسەر ئەو ماددەیەی کە ئێستا گفتوگۆی لەسەر دەکەن، دەمەوێ روونکردنەوە پێشکەش بکەم، ئەویش ئەمەیە ئێمە ئێستا باسی یەك حاڵەت دەکەین، تەنها ئەو پیاوانەی رژێمی پێشوو کە لە ئەسنای ساڵی ﴿١٩٩١﴾ لە کاتی ئینتیفازەی ئادار یان لە دوای ئەوەوە کوردستانیان بە جێ هێشتووە، بۆیە ئەگەر بڕیار بێت ئێمە بمانەوێت مەودای ئەم یاسایە فراوان بکەین زۆر ئاساییە، من پێش هەمووان تەوقیعی ئەمە دەکەم فەرموون با یاسایەك دەرکەین بۆ مەسائیلی جینوساید و خانووە حکومییەکان، بەڵام با مەوزوعەکان تێکەڵاوی یەك نەکرێت، ئەمە تەنیا تایبەتە بەو پیاوانەی رژێم کە لە ﴿١٩٩١﴾ەوە کوردستانیان بەجێ هێشتووە، موشکیلەکەش لەم ماددەیەدا حەل کراوە، ئەوەی کە کاك انور باسی کرد، بۆ نموونە: ئەگەر کەسێك موڵکی یەکێك لە پیاوانی رژێمی پێشووی لەبەردەستدایە، بە تەئکید ئێستا تەملیك کراوە بە ناوی خۆی، کە موڵکێك بە ناوی من بوو یەعنی ئیبتاڵ بوو، لە تەسجیل عەقاری تەنیا بە ناوی یەك کەس دەبێت، مانای وایە ئێستا موڵکی پیاوی پێشووی رژێم ئیبتاڵ کراوە و بە ناوی هاووڵاتیەکی هەرێمە، بەڵام ئەوەی دیکە موشکیلەی دەوڵەتە موسادەرەی دەکات دوایی ئەو بڕیار دەدات چی لێ بکات؟ بۆیە بە ڕای من ئەو ماددەیە تەواوی کێشەکەی حەل کردووە، چونکە لێرە باسی موسادەرە ناکات، باسی تەملیك کردنی دەکات بە ناوی هاووڵاتیەکی ترەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز د. شێرکۆ جودت فەرموو،

بەڕێز د. شێرکۆ جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەم ماددەیەدا کە باسی ﴿لا یحق للمشمول باحکام الفقره اولا من هذا القانون مطالبة من اله الیه ملکیة العقار﴾، ئەوەی کە موڵکیەتی عەقارەکە دوایی بۆی دەبێ، ئایا ئەوەیە کە لە ماددەی یەك دەڵێت ﴿الذی منحته الجهات الاداریة في الاقلیم لغیره﴾، یان ئەوەیە کە خۆی چووە موڵکەکەی داگیرکردووە بە دەستکەوتی خۆی؟ لەبەر ئەوە ئەگەر وریا نەبین، بە راستی من وەڵامی ماددەی یەکەم کە پرسیارم کرد، وەڵامی لیژنەی یاسایی بۆ من موقنیع نەبوو، بەوەی کە دەڵێین ﴿لغیره﴾ ئێمە بۆ نموونە وتمان وەکو جینۆساید، بەڵام﴿لغیره﴾ هەموو شتێك دەگرێتەوە، هەموو کەسێك دەگرێتەوە، لێرەدا ئەگەر ئەمە حەل نەکەین ئەو کەسەی کە چووە خۆی زەوی بەعسییەکی داگیر کردووە، مەساحەیەکی گەورەی هەیە، کە ئەمە خۆی لە خۆیدا موڵکی عامە و مەفروزە موڵکی عام بێت و ئەو بەعسییەی کاتی خۆی بە زوڵم ئەم زەویەی داگیر کردووە، ئێستا بەعسیەکە رۆیی، ئەو موڵکەمان لێوەرگرتەوە، ئەوە موڵکی عامە، کەسێك دەچێ بە تایبەت داگیری دەکات لێرەدا کە دەڵێین ﴿اله ملکیة العقار﴾ یەعنی ئێمە تەجاوزی حەقی عام دەکەین، ڕێمان دا بەو کەسە بچێت ئەو موڵکە عامە داگیر بکات بە سەلاحییەتی خۆی، ئیشکالییەتەکە ئەمەیە، لەبەر ئەوە دەبێ زۆر وریا بین تەوزیح بدەین، لیژنەی یاسایی حەلێك بۆ ئەمە بدۆزێتەوە، من دەچم عەرزێك داگیر دەکەم هیی بەعسییەکی کۆنە کاتی خۆی بە زۆر لە هەرێمی کوردستان وەری گرتووە، ئێستا من ئەو حەقەم هەیە ئاوا موڵکی عام بۆ خۆم بەکار بێنم وەکو شەخس؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز سۆران فەرموو،

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر ئەو قسەیەی بەڕێزت کە فەرمووت دەبێ ڕێز لە تەخەسوس بگیرێت، ڕێزمان زۆر لە تەخەسوس گرتووە، لیژنەی یاسایی تەخەسوسی دکتۆرای یاساییە، بەڵام ئەم ئیشکالییەتە گەورەیە ئەوان تووشی ئێمەیان کرد، ئەوە ئێمەین هاتووین رامانگرت و راستمان کردەوە، لەسەر ئەو ماددەیە هیچم نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی یاسایی روونکردنەوە بدەن، تکایە نیگەران نەبن لەمە ئەندامانی پەرلەمان، بە راستی نە ڕێز لە پسپۆرییەکەی خۆتان ئەگرن و نە ڕێز لەوە دەگرن کە لە چی لیژنەیەکدان لەو بوارە قسە بکەن، دەتانەوێ لە هەموو بوارێك قسە بکەن، بە راستی دەکەونە کێشەوە، من نامەوێ باسی کەم ئەو ئیشکالیاتانەی کە تێدەکەون، بەڵام کەوتوونەتە ئیشکالی قانونی زۆر گەورە لە قسەکردندا، خەڵك لە دەرەوە دەمان بینێت، پەخش راستەوخۆیە و هەمووتان دەتانەوێ قسە بکەن، بەڵام دڵنیا بن قسەیەك کە لە

شوێنی خۆی نەبێت لە صاڵحتان نییە و لە صاڵحی بەڕێز ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان نییە، من یەك نموونەتان بۆ دەهێنمەوە، سەرەڕای ئەوەی کە پەخش راستەوخۆیە داوای لێبۆردن دەکەم کە ئەمە دەڵێم، رۆژێك مەجلیسی شوورا هاتنە لای ئێمە لەسەر ئەو موناقەشەیەی کە کردمان لەسەر پێڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان، ئەو بڕگەیەی کە ویستمان تەعدیلی بکەین و تەعدیل نەکرا، بە راستی هەندێك قسەیان کرد من حەز ناکەم ئەم قسانە لەسەر ئەندامانی پەرلەمان بکرێت بە تایبەتی لەسەر ئەهلی ئیختیساس لە پەرلەمانی کوردستان، پێویست ناکات من ئەندام پەرلەمانم لە هەموو بابەتێکدا قسە بکەم، ئەو بابەتانەی کە ئیختیسایی خۆمە دەتوانم زۆر بە باشی قسەی تێدا بکەم، بەڵام رێگا بدەم رەنگە خەڵکی تر لە بابەتەکەی تر تایبەتمەند بێ با قسە بکەن، فەرموو د. ڤالا.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەندامانی لیژنەی یاسایی وەکو ئەندامانی پەرلەمان پێشنیار و راستکردنەوەیان هێنا بۆ هۆڵی پەرلەمان و ئەوان خۆیان دایانڕشتووە و دایانە دەنگدان و داوایان لە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان کرد کە دەنگ بدەن لەسەر ئەو پێشنیارانەی کە ئەوان دەیخوێننەوە، بۆیە کێشەکە کە هاتبوو بەدواداچوونی زیاتری دەویست و حەل کردن بۆ کێشەکەش هەر لە لایەن ئەهلی تەخەسوس و ئەندامانی پەرلەمانەوە کرا، دواجار لە لایەن بەڕێز ئەندامانی پەرلەمانیشەوە دەنگی لەسەر درا، هیچ روونکردنەوەیەکمان نییە، ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی داوا دەکەین کە ماددەی چوارەم وەکو خۆی بدرێتە دەنگدان، لەبەر ئەوەی پێمان وایە حەلی ئەو کێشانەی کردووە کە ئەندامانی پەرلەمان ترسیان لێ هەبوو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نیگەران مەبە کە پێت دەڵێم بیخوێنەرەوە بۆ ئەوەی بخرێتە دەنگدان، چونکە ئەمە کێشەی دروست کردووە لە دەنگدانەکانی پێشوو، دەنگمان داوە ئەندامی پەرلەمان دەڵێت نازانم لەسەر چی دەنگم داوە؟ بۆیە تکایە بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة

﴿لا یحق للمشمول باحکام المادە الثالثه من هذا القرار مطالبة من اله له ملکیة العقار باعادة العقار العائد له او قیمته او اجر مثله او ای تعویض ناتج عنه﴾.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کێ رەزامەندە لەسەر ئەم دەقە؟ ﴿٥٤﴾ کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ ﴿١﴾ کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە پەسەند کرا، ماددەی دوای ئەمە،

بەڕێز د. ڤالا فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة الخامسة:

﴿تسرى احكام هذا القرار على كافة القضايا المعروضه امام القضاء او الجهات الاداريه﴾.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟ بەڕێزان دەمەوێ لەمە ئاگادارتان بكەم كە لەم ڕۆوە دانیشتنەكانی پەرلەمان بە شێوەی ڕاستەوخۆ لەسەر سایتی پەرلەمان بەڵاو دەبێتەوە، بۆیە لە دەرەوەی كوردستانیش دەتوانرێت بە ئاسانی لەسەر ماڵپەڕی پەرلەمانی كوردستان پەخشی ڕاستەوخۆی دانیشتنی پەرلەمان ببینرێت، خاتوو گەشە فەرموو،

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێم باشە كە ئەم یاسایە لە لیژنەی یاسایی ئەسەری ڕەجعی هەبێت، ئێمە بابەت یان قەزایا هەیە لەسەر ئەم مەوزوعە كە لە قۆناغەكانی دادگادایە، هەیە لە مەرحەلەی بەدائەیە، هەیە لە مەحكەمەی تەمیزە و دەرەجەی قەتعی وەرگرتووە و بڕیارێكی باتەیە و هەیە لە مەرحەلەی تەنفیزدایە و لە قۆناغی تەخلیەی جەبریدایە، بۆیە پێم باشە ئەو داوایانەی لە بەردەمی دادگادایە و ئەوانەی كە بڕیارشیان وەرگرتووە و لە بواری جێ بە جێكردنیشدان، بەم شێوەیە دابڕێژرێت.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، د. فرست فەرموو،

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێم باشە ئەو بڕگەیەی كە لێمان قرتاندووە، ئەو قەراراتانەی كە دەرەجەی قەتعیشی وەرگرتووە ئیزافەی بكەنەوە، لەبەر ئەوەی ئەساسەن هاتنی ئەو پڕۆژە یاسایەی كە ئێستا لەبەر دەستمان دایە ئەو بڕیارەی ئێستا بە نیازین بیكەینە بڕیار، لەوەوە هات كە لە سلێمانییەوە كێشەكە سەریهەڵدا و مەحكەمەی تەمیزیش تەعنی كردووە، مانای وایە ئەگەر بەو شێوەیەی ئێستا دەربچێت ﴿تسرى احكام هذا القرار على كافة القضايا المعروضه امام القضاء او الجهات الاداريه﴾ ئەو مەسەلەیە حەل نابێت ئەوەی لە سلێمانی ڕوویدا، ئەساسی فكرەكە لەوێوە هات، لەبەر ئەوە پرسیاریشمان كرد هەرچەند ئێمە ئیختیساسمان قانونە، بەڵام دیسان پرسیاریشمان كرد لە كۆمەڵێك خەڵكی شارەزا، ئایا ئەگەر بێت و ئەو قەراراتانەی كە دەرەجەی قەتعیان وەرگرتووە لە مەحكەمەی تەمیزیش وەڵامیان چووە و پەسەندكراون، ئایا ئیشكالی قانونی دروست دەبێت؟ لەبەر ئەوەی پەرلەمان سوڵتەی تەشریعییە و قەراراتی پەرلەمان لە سەرووی هەموو دەسەڵاتەكانی ترە، ئەوە یەك و دووەمیش، لەبەر ئەوەی ئەم مەسەلەیە، تەسەروف پێكردنی، بە

پێی قەراری ڕەقەم حەوت ساڵی ﴿١٩٩٢﴾ ڕاگیرا بۆ تەسەروف پێکردن و ئەمانە، ئەوانەی پیاوی ڕژێمی پێشووی بەعس بوون لە دەرەوەی ئەم قەرارە بوون، هاتوون تەسەروفیان بەم موڵك و ماڵە كردووە، مانای وایە پێچەوانی قانون جووڵانەتەوە، بۆیە بەتاڵکردنەوەی ئەم مەسەلەیە بە حاڵەتێکی ئاسایی دەزانم، بۆیە وا باشە كە ئەو قەراراتانەش وەربگرین كە لە فەقەرەی ئاخیر ﴿و كذلك مكتسبە قراراتها لدرجة البتات﴾، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، مامۆستا رابوون فەرموو، لێرە نییە، بەڕێز كاك ئومێد،

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەكانی كاك د. فرست دەكەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، خاتوو ڕێواز فەرموو،

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەكانی كاك د. فرست دەكەم، بەڵام پێم باشە پێنج دەقەیەك بدرێت بە لیژنەی یاسایی بۆ ئەوەی بەسەر هەڵەیەكدا نەچین، ئێمە ناكرێت ئەحكام دەربچێت لە ئاییندەدا بۆ دوو كەس كە وەكو یەكتری وان، پێش دەرچوونی ئەم قانونە و دوای دەرچوونی ئەم قانونە جیاواز بووبێت، بۆیە لەگەڵدامە و دەزانمیش كە بەڕێزتان وەكو سەرۆكایەتی كات بدەنە لیژنەی یاسایی ئەگەر پێنج، شەش، دەقەش بێت، بۆ ئەوەی ئیستیشارە بكەن و تووشی هەڵە نەبن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك زانا فەرموو،

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش هەر پشتیوانی لە قسەكانی كاك د. فرست دەكەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك فائق فەرموو،

بەڕێز فائق مصطفی رسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پەیامەكەم لە لایەن خاتوو گەشە و كاك د.فرست گەیشت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاک سۆران فەرموو، لیژنەی یاسایی روونکردنەوەتان هەیە؟ فەرموون.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راستە ئەگەر ئێمە ئەسەری رەجعی بدەین بەم بڕیارە، بۆ ئەوەی قەراراتی دەرەجەی بەتاتیش بگرێتەوە، ئەوا رەنگە لە رووی سیاسییەوە قەرارێکی باش بێت، بەڵام ئەگەر بێین موجەرەدی کەین لە سیاسەت، باسی قانون بکەین، ئەگەر هاتو ئەسەری رەجعی مان دا بەم قانونە بڕیارە ئەوا مەساس دەکات بە دوو مەبدەء، مەبدەئێکیان مەبدەئی ﴿قوة شیء مقذی فیە﴾ لە قانون ئەگەر بڕیارێك دەرچوو هەموو رێکارەکانی تعونی تەواو کرد، ئەوا پێدەڵێن قەراری باتە، و ﴿قوة شیء مقذی فیە﴾ هەیە، یەعنی هەڵناوەشێنێتەوە ئەمە یەك، مەبدەئی دووەم کە مەساسی پێدەکات ﴿احترام حقوق مکتسبە﴾یە، ئێمە وتمان موجەرەدی دەکەین لە سیاسەت وەکو قانون، ئەمە مەساسەکە بە حوکمی موکتەسەبە، بەڵام ئەگەر لە خۆیەوە بڵی ئەمە نابێت، لە قانوندا دەبێت، بەڵام مەساس دەکات بەم دوو مەبدەئە و من پێم وایە کە دەستێوەردانە لە ئیشی سوڵتەی قەزایی، چونکە سوڵتەی قەزایی بڕیارێکی دەرکردووە و ﴿قوة شیء مقذی فیە﴾ وەرگرتووە و ئێمە بێین بە بڕیاریك هەڵیبوەشێنینەوە، جێگە لەوەی کە فەوزاش دروست دەکات، لەوانەیە چەند قەارێك هەبێت و درابێت و دواجار هەڵبوەشێتەوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ئەگەر کاتێکمان بدەیتێ دە دەقیقەیەك، بۆ ئەوەی بگەینە بڕیارێکی کۆتایی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، پشوویەك وەردەگرین بۆ ماوەی ﴿١٥﴾خولەك، بۆ ئەوەی لیژنەی یاساییش سیاغەی ئەو ماددەیە بکەن و دوایی دێینەوە بۆ ناو هوڵ بۆ کۆتایی هێنان بە دانیشتنەکە، فەرموون.

دانیشتنی چوارەم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای بەخشندە و میهرەبان، دانیشتنەکەمان بەناوی گەلی کوردستانەوە دەکەینەوە، بەردەوام دەبین لە گفتوگۆ کردن و خستنەڕووی پڕۆژە بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی بڕیاری ٥٥ ی ساڵی ٢٠٠٤ ی پەرلەمانی کوردستان ـ عیراق، ڕاپۆرتی لیژنەی کاروباری یاسایی لەسەر پڕۆژەکە، نیصاب تەواوە، تکایە ئەو ماددەیەی سیاغەتان کردووە، بەڕێزان لە لیژنەی یاسایی بیخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة ٥: تسری احکام هذا القرار علی کافة القضایات المعروضة امام القضاء او الجهات الاداریة.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەو دەقەیە؟ موناقەشە کراوە و ناکرێتەوە، خرایە دەنگەوە، ٥٠ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ١ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند کرا، ماددەی دوای ئەوە د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة: ٦

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القرار.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵیەتی؟ پێشنیارت هەیە؟ گەشە خان فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا حفید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادام ئێمە ئەو بڕیارەمان دا کە ناتوانین ئەو قەرارانەی دەرەجەی قەتعی وەرگرتووە کە پێموایە لەکاتێك دا کە ئێمە لێرە بۆ موشەرعین یاسا دائەنێین دەتوانی تۆ ئەو دەسەڵاتەت هەیە کە ئەوە بگۆڕی، لەکاتێك دا کە موڵکیەتی ئەو کەسانەی ئیبتاڵ کردەوە بە موسادەرە کردنی و دوایی حکومەت تەسەروفی پێوە دەکات و ئەمەش هەمووی قانونە و موشەریع دایناوە، بۆیە با لە هەموو حاڵەتێك دا ئێمە با ماددەیەك دانێین قەرەبووی ئەو کەسانە بکەینەوە بکەوێتە سەرشانی حکومەت بەوەی کە بە موڵکێك عەینیەن ئەو نەقدیەن هاوتای ئەو موڵکەی بێت کە لە دەستی داوە، ئەوە خەڵك چونکە لێرە زەرەری کردووە، دەرەجەی قەتعیشی وەرگرتووە و نەفازی پێ دەدرێ و ئەو موڵکانەی بۆ ناگەڕێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە گەشە خان دەکەم، بەڵام وا هەست دەکەم، ئەو مەبەستی ئەوەیە (اما بالنسبة للقررات التی تثبت الدرجة القطعیة فتلزم الحکومة بتعویض المتضررین عینا او نقدا) یەعنی ئێمە تەسەور دەکەم نیزکەی ١٥ حاڵەتمان هەیە لەوانەی کە بەعسیەکان هاتوون و خانووەکانیان وەرگرتووەتەوە بە ئەحکامی قەزائی وەریان گرتووەتەوە و ئەحکامەکانی حیسابی دەرەجەی قەتعیان کردووە، لەسەرەتاشدا وتمان ئەمانەی کە وەریانگرتووە بەدەر لەوەی کێن، حکومەت ئیلزام بکرێ مادام ژمارەیەکی کەمن، بۆ ئەوەی تەعویزیان بکاتەوە نەقدەن ئەو عەینەن، لایەنی کەم پارچەیەك زەویان بدرێتی بە جۆرێك لە جۆرەکان، لەبەرئەوەی وەکو وتم نموونەی یەك عائیلە دەهێنم، عائیلەیەکە شەش کەسن دایکێکە چوار کچیان هەیە لەگەڵ کوڕێك، کوڕەکە وازی لە خوێندن هێناوە و پێشمەرگەیە ٤ خوشکی هەیە و خوشکەکانی ئەخوێنن،

ئێستا خانووەکەیان لێ وەرگیراوەتەوە، تەنفیز ئەمری تەخلیيەی بۆ دەرکردوون لە خاوەن خانووەوە دەبن بە کرێچی، لایەنی کەم لەم حاڵەتە ڕۆشتووە، تێ پەڕیوە، فەقەرەیەك زیاد بکەین و ماددەیەك زیاد بکەین باسی تەعویز کردن بکەین، لەبەرئەوەی ژمارەکەیان زۆر کەمە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی؟ د.ڤاڵا فەرموو.

بەڕێز د.ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی یاسایی پێشنیارەکە بە پێشنیارێکی بەجێ دەزانێ، ماددەی ٥ دەکەین بە دوو بڕگە، بڕگەی یەکەمیان ئەوەی کە دەنگی لەسەر دراو خوێنرایەوە، لەبڕگەی دووەم ئەوەی کە پێشنیار کرا سیاغەی دەکەینەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە سیاغەی بکەنەوە دەیخەینە دەنگەوە، کاك حاجی کاروان فەرموو.

بەڕێز کەنعان نجم الدین (حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کێ تەعویز بکرێتەوە؟ خاوەنی یەکەمی ، دووەمی؟ خانوو هەیە دوو، سێ دەستی کردووە، یەعنی کێ تەعویز بکرێتەوە، تەحدید بکرێ؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە سیاغە کراوەتەوە؟، هەندێ ئەحکام دەرچوون، موڵکەکان گەڕێندراوەتەوە بۆ ئەو کەسانەی کە پێشتر خاوەنی بوون واتە لەوانەی کە دابەش کراوە بەسەریان وەرگیراوەتەوە، ئێستا ئەوە بە قەراری مەحکەمە لێیان وەرگیراوەتەوە، ناتوانرێ جارێکی تر پێیان بدرێتەوە، بۆیە ئەوانەی کە لێیان سەندراوەتەوە دراوەتەوە بە خاوەنە ئەسڵیەکانیان، کەسی دووەم تەعویز دەکرێ، نەك کەسی یەکەم، ئەوەی کە لێی وەرگیراوەتەوە، ئەوە تەعویز دەکرێتەوە، بەهار خان بووە مودافعێکی سەر سەخت لە تۆ دەزانی؟ بەهار خان فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو حاڵەتەی کە بەڕێز گەشە خان باسی دەکات، دیارە حاڵەتی ئیستسنا هەروەکو ڕێواز خانیش ئیشارەتی پێیدا تەقریبەن ١٥ حاڵەتە، قانون بۆ عام دادەندرێ و بۆ شتی گشتی دادەندرێ نەك بۆ ئیستسنا و حاڵەتی خاس، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.فرست فەرموو.

بەڕێز د. فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە یەك ئەشکالمان دێتە پێش، ئەویش ئەوەیە، ئەو ئەشکالیەتە لەسەر ئەو جیهەتەی تەحدیدی کردووە پیاوی ڕژێمی پێشووە، تەبعەن ڕێك ئەوەی کە بەڕێزان د.ڕێواز، گەشە خان باسیان کرد ئەوە ئەو حاڵەتەیە کە لە سلێمانی ڕوویدا، بەلەدیە لەلای خۆیەوە بڕیاری دا کە ئەو موڵکانە موڵکی پیاوانی ڕژێمی پێشوون، دواتر خاوەنی ئەسڵی موڵکەکان هاتەوە داوای کرد لە مەحکەمەی بیدائەی سلێمانی لەوێوە هاتەوە مەحکەمەی تەمیز و پەسەند کرا، یەعنی کێشەکە ئەوەیە پێشتر لە سایەی قەراری ژمارە ٧ ساڵی ١٩٩٢ بە بڕیاری ئەنجومەنی وەزیران لیژنەیەکی ئەمنی تەشکیل کرا، ئەو بڕیاری دا ئەوە، باشە ئەو حاڵەتانەی کە لە چوارچێوەی لیژنەیەکی ئەمنی بڕیاردراوە و بە شێوەیەکی یاسایی سەلمێنراوە پیاوی ڕژێمی پێشووە، بەڵام دەبێ ئێمە لەو دیویشەوە ئاگامان لێی بێت ئەگەر قەرارێك لە جیهەتێکەوە دەرچووە کەسێك کراوەتەوە پیاوی ڕژێمی پێشوو کە لەڕاستی دا لەوانەیە وانەبووبێ، یان مەحکەمە کە ئەو بڕیارەی دەرکردووە بێ ئەساس دەری نەکردووە، بۆیە یەعنی تەسەور دەکەم لەگەڵ ئەوەی کە پشتگیری دەکەم هەموو ئەوانە قەرەبوو بکرێنەوە، بەڵام ئەوەشمان لەبیر نەچی نەوعەك لە ئەشکالیەتیش بۆمان دروست دەکات، کاتێك لەوانەیە هەندێ کەس بە زۆر کرابنە پیاوی ڕژێم و پیاوی ڕژێمیش نەبووبن و موڵکەکانیشیان لێ سەندراوەتەوە، ئێستا دێی تەعویزی ئەوانە دەکەی دەستیان بەسەر داگرتووە و، بۆیە تەسەور دەکەم وێڕای ئەوەی کە هاوسۆزم لەگەڵ ڕەئیەکەیان، بەڵام لەڕووی قانونیەوە تەسەور دەکەم ئیشکالێك بۆ خۆمان دروست دەکەین، لەو نوقتەیە بوەستین کە دانرا (الاداریە) کافیە بە بێ ئەوەی کە باسی تەعویز بکەین، حاڵەتەکان زۆر زۆر کەمن، باوەڕناکەم کە زۆر بن و ئێمە نەسێکی قانونی بۆ زیاد بکەین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەیخەینە دەنگەوە، ئەگەر دەنگی هێنا، ئەوا تەسبیتی دەکەین و ئەگەر دەنگیشی نەهێنا، ئەوا تەعویزی تیا نابێ، تەواو بوون؟ کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حاڵەتەکان ڕوونە بە پێی بڕیاری ٧ ی ساڵی ١٩٩٢ دەستی بەسەرداگیراوە، دواتر بە پێی بڕیاری ٥٥ ی ساڵی ٢٠٠٤ داوای کردووەتەوە و وەرگیراوەتەوە، بۆیە حاڵەتەکان ڕوونە و ناڕوونی هەڵناگرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی؟ د.ڤاڵا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئەسەری رەجعیمان دا بە بڕیارەکەی هەر ئیستسنا بوو ئێمە دەمانکرد، ئەگەر ئەوەشی کە دایدەنێین بۆ حەل کردنی ئەو کێشەیەی هەیە چەند حاڵەتێکی دیاری کراوە، پێموایە ئیکتسابی دەرەجەی قەتعی کردووە لە مەحکەمەی تەمییز، ئەوەی کە دایدەنێین تەنها ئەو حاڵەتانە دەگرێتەوە، چونکە ئەو بڕیارەی ئەمڕۆ دەنگی لەسەر دەدرێ، ئەگەر بێتو لە ڕۆژی جێ بەجێ کردنیەوە بەرکار بکرێ، ئەوا حاڵەتی دیکە دووبارە نابێتەوە، چەند حاڵەتێکی دیاری کراوە لەبەردەمی مەحکەمەی تەمییز ئیکتسابی دەرەجەی قەتعی کردووە، ئەو حاڵەتانە بۆ ئەوەی تەعویز بکرێنەوە ئەو خەڵکانە، ئێمە پێمان باشە کە فەقەرەی ٢ ی بەو شێوەیە دابڕێژرێت، (بالنسبة للقرارات التی اکتسبت الدرجة القطعیة تلتزم الحکومة بتعویض المتضرر عینا أو نقدا).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ ڕەزامەندە لەسەر ئەو دەقە؟ ٤٦ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ کەس نییە، کەواتە پەسەند کرا، دەبێتە بڕگەی ٢ لە ماددەی ٥، د.ڤالآ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادە: ٦ علی مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفیذ احکام هذا القرار.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵیەتی؟ ٥٧ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ کەس نییە، کەواتە پەسەند کرا، د.ڤالآ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة :٧ینفذ هذا القرار اعتبارا من تاریخ نشره فی الجریدة الرسمیة (وقائع کوردستان).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامی هەیە؟، فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەم قەرارە سیفەتێکی ئیستعجال و پەلەی هەیە، بۆیە پێشنیار دەکەم لەڕۆژی دەچوونیەوە جێ بەجێ بکرێ، نەك لە ڕۆژی دواتر لە جەریدەی ڕەسمی دەربکرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فایق تۆش هەمان شت؟ فەرموو.

بەڕێز فائق مصطفى رسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڵێ هەمان ڕەئیم هەبوو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

مامۆستا عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ابو كاروان):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەڕاستی دا من دژی ئەو بڕیارەم، ئێمە دەبێ حساب بۆ ئەوە بكەین كە شكۆیەك بۆ جەریدەی وەقائیعی كوردستان بگەڕێنینەوە بەڕاستی، ئاگامان لەو حاڵەتە هەبێ تووشی ئەشكال و ڕەخنەی ڕۆژنامەنووسان نەبین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كەواتە سێ پێشنیار زیاتر هەیە كە لەڕۆژی دەرچوونیەوە كاری پێ دەكرێ و دوایی لە ڕۆژنامەی وەقائیعی كوردستان بڵاو دەكرێتەوە، ئەوە دەخەینە دەنگەوە، كێ لەگەڵ ئەوەیە لەڕۆژی دەرچوونیەوە كاری پێ بكرێ؟ دوایی لەڕۆژنامەی فەرمی (وەقائیعی كوردستان) بڵاوبكرێتەوە؟ ٥٤ كەس لەگەڵیەتی، كێ لەگەڵی نییە؟ ١كەس لەگەڵی نییە، كەواتە پەسەند كرا، ئەسبابی موجبە فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید اباراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەمەبەستی چارەسەر كردنی ئەو ئاسەوارانەی كەلەسەر جێ بەجێ كردنی بڕیاری ژمارە ٧ ی ساڵی ١٩٩٢ ی هەڵوەشاوە، بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی ژمارە ٥٥ ی ساڵی ٢٠٠٤ كە لە پەرلەمانی كوردستان دەرچوون بۆ پارێزگاری كردن لە مافی بەدەستهاتوو واتە (حقوق مكتسبە) كەسەكان، بۆ جێ گرتنەوەی ئەو یاسایەی كە لە بڕیاری ژمارە ٧ ی ١٩٩٢ ی هەڵوەشاوە ئاماژەی بۆ كردووە ئەم بڕیارە دەرچووێنرا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ لەگەڵ ئەو دەقەیە؟ ٥٧ كەس لەگەڵیەتی، كێ لەگەڵی نیە؟ كەواتە پەسەند كرا، پیرۆزبایی لە خەڵكی كوردستان دەكەین بە بۆنەی ئەم بڕیارە لە پەرلەمانی كوردستان، زۆر سوپاسی بەڕێزان لە دەستەی سەرۆكایەتی ، دوو بیرۆكەمان هەیە كە داوا كراوە بخرێتەڕوو، كە ڤەمان فیصل بیرۆكەیەكی هەیە و دەیەوێ بیخوێنێتەوە، كاك ڕابوون مەعروفیش بیرۆكەیەكی هەیە دەیەوێ بخوێنێتەو، بەڵام پێش ئەوە داوا لە سەرۆكی فراكسیۆنەكان دەكەین كە بە زووترین كات ڕێك بكەون لەسەر دەستەی سەرۆكایەتی ئەو سێ لیژنەیەی كە دروستمان كردووە بەداخەوە لەسەر داوای ئێوە ئەو سێ لیژنەیە دروست كرا، بەڵام تا ئێستا نەگەیشتوونەتە ڕێككەوتن لەسەر سەرۆكایەتیەكانیان، بۆیە بە زووترین كات ڕێك بكەون بۆ ئەوەی هەڵبژاردن بۆ دەستەی سەرۆكایەتیەكەی بكرێ و ئەو لیژنانە دەست بەكاربن، كاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز فەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە پێی ماددێ ٥٤ لە بڕگەی دووەم خاڵی ٤ بۆ ئەندام پەرلەمان هەیە کە بیرۆکەیەك بخاتەڕوو، بیرۆکەکەشمان ئەوەیە دیارە ماوەی چەند مانگێکە کە هەرێمی کوردستان لە قەیرانێکی دارایی دایە و تێپەڕدەبیت، زۆربەی هەرە زۆری خەڵکی کوردستانیش مووچە خۆرن یان (فەرمانبەرن یان پێشمەرگەن یان مناڵانی شەهید و ئەنفال کراوانن) کە زۆرتری ئەو خەڵکانە یان ئەوانەی کە باسم کرد پێشمەرگە و ئەوانەن یان سولفەی پێشینەی خانووبەرەیان لەسەرە یان پێشینەی زەواجی لەسەرە، ئەگەر فەرمانبەر بن پێشینەی زەواجی لەسەر بێ دەبێ لە مانگی ٦ دا بدرێت، ئەوانەی تریش کە پێشمەرگەن مانگانە لە مووچەکەیان نابڕێت دەبێت لەم مانگانە کە کوردستان لە قەیرانە مووچەکەیان تەئخیر دەبێت، دەبێ بدرێت، جا لەبەرئەوە ئێمە داوا دەکەین کە حکومەت موراعاتی زروفی ئەو خەڵکانە بکات کە مووچە خۆرن ئەو سولفانەیان لەسەرە، وەرگرتنی ئەم سولفانە تەئخیر بکرێ بۆ ئەو مانگانەی کە مووچەکەیان یەعنی لە وەختی خۆیدا وەردەگرێت، یانیش بە ڕێژەیەك و نیسبەیەك ئەم خەڵکە عەفو بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

زۆر سوپاس داوا لێ دەکەین بیرۆکەکەت ئاراستەی حکومەت بکەی، کاك رابوون فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من قسەکانم بە گوێرەی ماددەی ٥٤ خاڵی دووەم بڕگەی ٥٤ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان بیرۆکەکەم ئاراستە دەکەم، ئەو بڕگەیە کە بڕگەی ٤ تەرجەمە کوردیەکەی تۆزێك کێشەی تیایە، بەلاَم بە عەرەبیەکەی مەبەستەکەی ئەوەیە کە ئەو بیرۆکەیەی کە تەرح دەکرێ لە پەرلەمانی کوردستان لەڕێگەی سەرۆکایەتی پەرلەمانەوە بۆ ئەوەی حکومەت تەبەنی بکات، ئێمە لە ڕۆژانی رابردوودا یاسای ڕێکخستنی خۆپیشاندانمان هەموار کردەوە، رەئیەك هەبوو لە ناو هەموو فراکسیۆنەکان بەخۆشحاڵیەوە بەوەی کە مافی خۆپیشاندەران و هاووڵاتیانی کوردستان پارێزراو تر بێ ڕێز لێ گیراو تر بێ، بەڵام لە چەند ڕۆژی ڕابردوو دا لە چەند خۆپیشاندانێك دا لە کوردستان بەداخەوە لەلایەن دەزگاکانی هێزەکانی ئاسایشەوە ئازاری هاووڵاتیان دراوە لە هەندێ شوێن گەیشتووەتە ئیهانە پێکردن، دوو نموونە دێنمەوە، یەکێکیان لە بانی مەقان لە چەمچەماڵ، ئەوەی تریشیان لە مەخمور، لەڕێگەی بەڕێزتانەوە داوا لە سەرۆکایەتی حکومەتی هەرێمی کوردستان دەکەم سزای ئەوانە بدەن کە پێشێلی یاساکانیان کردووە لە هەرێمی کوردستان، لە ئاست خۆپیشاندەران، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

زۆر سوپاس ئەو یاسایەی کە لە هەرێمی کوردستان دەنگمان لەسەری دا هێشتا دەرنەچووە بە هۆی ئەوەی کە هێشتا سیاغە نەکراوەتەوە بە تەواوەتی، لەلایەن سەرۆکی هەرێمەوە واژوو نەکراوە، بەڵام بەدڵنیاییەوە ئەم بیرۆکەیەی جەنابیشت دەتوانی بە نووسین لەڕێگەی سەرۆکایەتی پەرلەمانەوە ئاراستەی حکومەت و لایەنە پەیوەندارەکانی بکەی، بەڕێزان لێرە هاتینە کۆتایی دانیشتنی ئەمڕۆمان، زۆر سوپاس بۆ ئامادەبوونتان.

فخرالدین قادر	جعفر ابراهیم ئێمینکی	د. یوسف محمد صادق
سکرتێری پەرلەمانی	جێگری سەرۆکی پەرلەمانی	سەرۆکی پەرلەمانی
کوردستان – عێراق	کوردستان – عێراق	کوردستان - عێراق

پەرلەمانی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٧)

سێ شەممە رێکەوتی ٢٠١٤\٧\٢٢

خولی چوارەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (١٧)

سێ شەممە ڕێكەوتی ٢٠١٤/٧/٢٢

كاتژمێر (١١)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی سێ شەممە ڕێكەوتی ٢٠١٤/٧/٢٢ پەرلەمانی كوردستان - عێراق بە سەرۆكایەتی یوسف محمد صادق سەرۆكی پەرلەمان و، بە ئامادەبوونی بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی جێگری سەرۆك و، بەڕێز فخرالدین قادر سكرتێری پەرلەمان، دانیشتنی ژماره (١٧)ی خولی چوارەمی، ساڵی (٢٠١٤) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی برگە (١)ی مادده (٢٠) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژماره (١)ی هەمواركراوی ساڵی ١٩٩٢ی پەرلەمانی كوردستان - عێراق، دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان بڕیاری دا دانیشتنی ژمارەی (١٧)ی ئاسایی خولی گرێدانی دووەمی ساڵی یەكەم لە خولی چوارەمی هەڵبژاردن لە كات (١١)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی سێ شەممە ڕێكەوتی ٢٠١٤/٧/٢٢ دا بەم شێوەیە بێت:

١ سوێند خواردنی بەڕێز (بەهزاد دەروێش دەروێش) كە بە زنجیره ژماره ١٢ ی فراكسیۆنی یەكگرتوو ناوی هاتووە، لە جێگای دەستلەكاركێشاوەی هەمان فراكسیۆن بەڕێز (مولود مراد محی الدین) بە پێی ماددەی ٣١ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، ژماره ١ ی هەموار كراوی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی كوردستانی عێراق.

٢- بڕیاردان لەسەر ڕاسپاردەكانی لیژنە پەیوەندیدارەكانی پەرلەمانی كوردستان، لەسەر دۆخی ناوچە كوردستانییە جێ ناكۆكەكان

٣- خستنەڕوو و گفتوگۆ كردن لەسەر پڕۆژە یاسای پێدانی بودجەی حیزبەكانی هەرێمی كوردستانی عێراق، و ڕاپۆرتی لیژنە پەیوەندیدارەكان سەبارەت بە پڕۆژە یاساكە، بەپێی ماددەكانی ٧٢ و ٧٤ و ٧٧ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، ژماره ١ ی هەموار كراوی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی كوردستان

٤- خستنەڕوو و گفتوگۆ كردن لەسەر پڕۆژە یاسای كۆمیسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی و ڕاپۆرتی لیژنە پەیوەندیدارەكان سەبارەت بە پڕۆژە یاساكە، بەپێی ماددەكانی ٧٢ و ٧٤ و ٧٧ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، ژماره ١ ی هەموار كراوی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی كوردستانی عێراق.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی كوردستان دانیشتنەكەمان دەكەینەوە، خولی چوارەمی هەڵبژاردن، ساڵی یەكەم، خولی گرێدانی دووەم، دانیشتنی ژماره (١٧)، ڕۆژی دانیشتن ٢٠١٤/٧/٢٢، بەرنامەی كار، بەپێی حوكمەكانی برگە یەك لە ماددەی ٢٠ ی پەیڕەوی ناوخۆی ژماره ١ ی هەموار كراوی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی كوردستانی عێراق، دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان بڕیاری دا بەرنامەی كاری دانیشتنی ژماره ١٧ ی ئاسایی خولی

گرێدانی دووەمی ساڵی یەکەم لە خولی چوارەمی هەڵبژاردن لە کاتژمێر ١١ ی پێش نیوەڕێ ڕۆژی سێ شەمە ڕێکەوتی ٢٠١٤/٧/٢٢ بەم شێوەیە بێت:

١ سوێند خواردنی بەرێز (بەهزاد دەروێش دەروێش) کە بە زنجیرە ژمارە ١٢ ی فراکسیۆنی یەکگرتوو ناوی هاتووە، لە جێگای دەستلەکارکێشاوەی هەمان فراکسیۆن بەرێز (مولود مراد محی الدین) بە پێی ماددەی ٣١ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، ژمارە ١ ی هەموار کراوی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق.

٢- بڕیاردان لەسەر ڕاسپاردەکانی لیژنە پەیوەندیدارەکانی پەرلەمانی کوردستان، لەسەر دۆخی ناوچە کوردستانییە جێ ناکۆکەکان

٣- خستنەڕوو و گفتوگۆ کردن لەسەر پڕۆژە یاسای پێدانی بودجەی حیزبەکانی هەرێمی کوردستانی عێراق، و ڕاپۆرتی لیژنە پەیوەندیدارەکان سەبارەت بە پڕۆژە یاساکە، بەپێی ماددەکانی ٧٢ و ٧٤ و ٧٧ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، ژمارە ١ ی هەموار کراوی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی کوردستان

٤- خستنەڕوو و گفتوگۆ کردن لەسەر پڕۆژە یاسای کۆمیسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی و ڕاپۆرتی لیژنە پەیوەندیدارەکان سەبارەت بە پڕۆژە یاساکە، بەپێی ماددەکانی ٧٢ و ٧٤ و ٧٧ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، ژمارە ١ ی هەموار کراوی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق.

ئێستا داوا لە بەرێز سکرتێری پەرلەمان ئەکەم ناوی ئامادە نەبووانی دانیشتنی پێشوو بخوێنێتەوە.

بەرێز فخرالدین قادر-سکرتێری پەرلەمان:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان

بەناوی خوای گەورە، ناوی ئامادە نەبووانی دانیشتنی ژمارە ١٦ ی ئاسایی لە بەرواری ٢٠١٤/٧/١٧ مۆڵەت پێدراو بوون، یان بێ مۆڵەت ئامادە نەبوون بەم شێوەی خوارەوە بوو

١ امنە زکری-مۆڵەت

٢- بێستون فائق- مۆڵەت

٣- تەلار لطیف- مۆڵەت

٤- دلشاد عبدالغفار-ئامادە نەبوو

٥- سعید محمد-مۆڵەت

٦- شوان احمد-مۆڵەت

٧- شیرین حسنی-مۆڵەت

٨- گۆران ئازاد محمد-مۆڵەت

٩- عمر عینایەت-مۆڵەت

١٠- کەژال هادی-مۆڵەت

١١- لینا عزریا-مۆڵەت

١٢- نجات محمد-مۆڵەت

١٣- يراونت نيسان-مؤلّەت

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، داوا لە بەڕێزت ئەكەین پوختەیەك لە كۆنووسی دانیشتنی پێشووی پەرلەمان بخوێنیتەوە

بەڕێز فخرالدین قادر-سكرتێری پەرلەمان:

پوختەی دانیشتنی ژمارە ١٦ لە بەرواری ٢٠١٤/٧/١٧ بەم شێوەیە:

١ دەست پێكردنی دانیشتن لەلایەن بەڕێز سەرۆكی پەرلەمانەوە

٢- خوێندنـەوەی نـاوی ئەنـدامانی پەرلـەمانی ئامـادە نـەبوو، و خوێندنـەوەی پوختـەی دانیـشتنی پێـشوو لەلایەن سكرتێری پەرلەمانەوە

٣- خوێندنەوەی چەند پرسیارێكی پەرلەمانتاران لەلایەن بەڕێزان سەرۆكی پەرلەمان و جێگری سـەرۆك و سكرتێری پەرلەمان

٤- ئاڵوگۆڕ كردنی خاڵی یەكەمی بەرنامەی كار و خاڵی دووەم بە پێچەوانەوە

٥- خوێندنەوەی ڕاسپاردەكانی لیژنە پەیوەندیدارەكانی پەرلـەمانی كوردستـان سـەبارەت بـە دۆخـی ناوچـە كوردسـتانییە جـێ ناكۆكـەكان لەلایـەن بـەڕێز ئـاری محمـد هەرسـین، بـەڵام لەبـەر دابـەش نـەكردنی ئـەم ڕاسپاردانە بەسەر ئەندامانی پەرلەمان دواخرا بۆ دانیشتنی ئەمڕۆ

٦- پەسند كردنی پـرۆژە بڕیـاری هەڵوەشـاندنەوەی بڕیـاری ژمـارە ٥٥ ی سـاڵی ٢٠٠٤ پەرلـەمانی كوردسـتانی عێراق

٧- بیرۆكەیەك لەلایەن بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم سـەبارەت بـە دواكـەوتنی مووچـەی فەرمانبـەران، ئـەوەش كاریگەری هەیە لەسەر دانەوەی سولفەی زەواج و عەقار

٨- بیرۆكەیەك لەلایەن بەڕێز ڕابوون توفیق معروف سەبارەت بە ئـازاردان و ئیهانـە كردنـی خۆپیـشاندەران، داوا ئەكات سزای ئەو كەسانە بدرێ كە پێشێلكاری كاری یاسای خۆپیشاندانیان كردووە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ئێستا دەسـت ئەكـەین بـە بەرنامـەی كـاری دانیـشتنی ئـەمڕۆمان، خـاڵی یەكـەم ، نوقتـەی نیزامـی هەیە؟ فەرموو خاتوو شكریە

بەڕێز شكریە اسماعیل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان

بیرۆكەیەكم هەیە ئەگەر كاتێكی زۆر كەمم پێ بدەی پێم خۆشە پێشكەشی بكەم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بیرۆكەكەمان بۆ بنێرە بـۆ ئـەوەی لـە دوای موناقەشـە كردنـی بابەتـەكان بیخەینـە ڕوو، فـەرموو كـاك علی حەمە صالح.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری و وەبەرهێنان سەبارەت بە گرفتی پێنەدانی مووچەی فەرمانبەران کە ئێستا یەکێکە لە گەورەترین کێشەکان کە لە پێش جەژن، ڕاپۆرتێکمان حازرە، هیواداریین لە کاتێکی شیاو دەرفەتمان پێ بدەی ڕاپۆرتی لیژنەکەمان بخوێنینەوە، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕاپۆرتەکە ئاڕاستەی دەستەی سەرۆکایەتی بکەن

بەڕێز علی حەمە صالح:

کردوومانە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئومێد خۆشناو

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خۆشناو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر گرنگی بابەتەکە لەبەرنامەی کار ، خاڵی سێیەم داواکارین گۆڕانکاری تێدا بکرێ لەگەڵ خاڵی چوارەم کە بریتییە لە یاسای کۆمیسۆنی هەڵبژاردن، گۆڕانکاری تێدا بکرێ، بێتە پێش یاسای بودجەی حیزبەکان، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر باشە، ئەیخەینە دەنگەوە، فەرموو کاك ڤەمان

بەڕێز ڤەمان فیصل:

بەرشێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی ٥٤ برگا ١ ی خالا ٥٠ پشتەڤانیا پێشنیارا کاك ئومێد خۆشناوی دکەم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ناظم

بەڕێز ناظم کبیر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی کاك ئومێد و کاك ڤەمان ئەکەم، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عادل.

بەڕێز عادل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

منیش پشتگیری ئەو داوایەی کاك ئومێد ئەکەم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە ئەیخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە خاڵی ٢ و ٣ ی بەرنامەی کاری دانیشتنی ئەمڕۆمان پێش و پاشی پێ بکەین؟ ئا ٣ و ٤ ئاڵوگۆڕی پێ بکرێ، خاڵی ٤ ببێتە ٣، و ٣ ببێتە ٤، کێ لەگەڵە؟ ٩٢ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵ نییە؟ کەس نییە، کەواتە پەسند کرا، نوقتەی نیزامی مامۆستا غەریب؟

بەڕێز غریب مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی ئەو بەرنامە کارەی ئەمجارە و لە دانیشتنی پێشووش لەبەر دەستمان بوو، بڕیار وایە لە سەعات ١١ دانیشتن دەست پێ بکات، بەلاَم لە جاری پێشوو ٣٠ خولەك و ئەمجارە ٤٠ خولەك دواکەتوون بەڕێزتان، ئەوە ئەبێتە سەرەتایەك بۆ دواکەوتنی ئێمە لە دانیشتنەکانی داهاتوو، تکا ئەکەم با پابەند بین هەموومان

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا غەریب سەرۆکی فراکسیۆنەکان داوایان لێ کردین نیو سەعات کاتی دانیشتنی ئەمڕۆی پەرلەمان دوا بخەین، لەبەر ئەوەی ئەوان دانیشتن لەگەڵ فراکسیۆنەکانی خۆیان ساز بکەن، لەسەر داوای سەرۆکی فراکسیۆنەکان ئەمڕۆ نیو سەعات دانیشتنمان دواخست، سوپاس، بڕگەی یەکەم بریتییە لە (سوێند خواردنی بەڕێز (بەهزاد دەروێش دەرویش) کە بە زنجیرە ژمارە ١٢ ی فراکسیۆنی یەکگرتوو ناوی هاتووە، لە جێگای دەستلەکارکێشاوەی هەمان فراکسیۆن بەڕێز (مولود مراد محی الدین) بە پێی ماددەی ٣١ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، ژمارە ١ ی هەموار کراوی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق)، بەڕێزان زنجیرەی ١١ لە فراکسیۆنی یەکگرتوو بریتییە لە بەڕێز (نصرالدین سعید مصطفی)، بەلاَم بەڕێزیان خۆیان نووسراوێکیان لە دادنووسی هەولێرەوە هێناوە، و تێیدا بەڵێنی داوە کە پاشەکشە ئەکات بۆ بەڕێز (بەهزاد دەروێش دەروێش) و خۆشی لەبەردەم سەرۆکایەتی ئامادە بوو، لەبەر دەم دەستەی سەرۆکایەتی داوای لێ کردین کە ئەو وەکو ئەندامی پەرلەمان سوێند نەخوا، بەڵکو لە جێگەی ئەو بەڕێز (بەهزاد دەروێش دەوریش) سوێندی یاسایی بخوات، و بەڵێن نامەکەی لەبەر دەستی ئێمەیە، خۆشی ئامادە بوو، بۆیە ئەو داوایەمان پەسند کرد، لەبەر ئەوە ئەمڕۆ بەڕێز (بەهزاد دەروێش دەروێش) سوێندی یاسایی ئەخوات، تکا ئەکەین ئامادە بێ، فەرموو هەستنە سەر پێ بۆ سوێند خواردن

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سوێند بە یەزادنێ مەزن پارێزگاریا ل یەکگرتنا گەل و خاکێ کوردستانێ عێراقێ و بەرژەوەندیێن بالاَ بکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

پیرۆزە، بەڕێز مامۆستا هەوارمان نوقتەی نیزامییە؟

بەڕێز د.هەورامان حەمە شریف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان

دیارە لە پەیڕەو لە هەموارەكە هاتووە كە سوێندەكە سسیغەی یەزدانی تێدا نییە، تكایە دووجارە دووبارە ئەبێتەوە، یەزدانی تیا نەكراوە، بە خوای مەزن

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ڕاستە، ئەوە جارێكی تر ڕاست كرایەوە

بەڕێز د. هەوارمان حەمە شریف:

ئەگەر بە پێی پەیڕەو بێ سوێندێكی یاسایی نییە، سوێند خواردن بە یەزدان لە پەیڕەو نییە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵام ئەوە لەوە هاتووە كە لە زمانی كوردیش هەر یەزدانە، هەر بە خوای مەزنە

بەڕێز د.هەورامان حەمە شەریف:

یەزدان خوا نییە، ئەگەر ئەتەوێ بە تاریخیش بۆت ئەسەلمێنم كە یەزدان خوای (رب العالمین) نییە، یەزدان خوای خەڵكێكی ترە كە بتێك بووە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

باشە، مامۆستا هەورامان، بەڕێز جێگری سەرۆكی پەرلەمان ڕوون كردنەوەی هەیە لەسەر ئەوە، با بفەرموێ

بەڕێز جعفر ابراهیم(ئیمێنیكی)-جێگری سەرۆكی پەرلەمان

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەراستی ئەو خاڵە پێم خۆش نەبوو ڕوون كردنەوەی لەسەر بدەم، ڕێزم هەیە بۆ قسەی مامۆستا هەوارمان، بەڵام خۆی لە زمانی كوردی خودا یەعنی خۆی داوە، ئەزدا، منی داوە، هەر تەواوكەری یەكترن، یەعنی ئێستا بە كرمانجی ئەز داهی، ئەز دا، هی منی دا، بە دڵنیاییەوە پێت ئەڵێم خودا و ئەزدا هەر یەكە، یەك مانای هەیە، مەسەلەی زمانەوانییە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

مامۆستا سەرنجەكەی بەڕێزیشت ڕەچاو ئەكەین بۆ جارانی داهاتوو، لەگەڵ خەڵكانی پسپۆڕ لەو بوارە قسە ئەكەین، سوپاس، ئێستا ئەچینە سەر خاڵی دووەم لە بەرنامەی كار كە بریتییە لە (- بڕیاردان لەسەر ڕاسپاردەكانی لیژنە پەیوەندیدارەكانی پەرلەمانی كوردستان، لەسەر دۆخی ناوچە كوردستانییە جێ ناكۆكەكان)، داوا لە سەرۆكی لیژنەكان ئەكەین بێنە سەر مەنەسە، كاك ناظم نوقتەی نیزامییە؟

بەڕێز ناظم کبیر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە کۆبوونەوەی ڕۆیشتوو چەند واژوویەکمان کۆکردەوە لەسەر ڕاسسپاردەکان، کۆبوونەوەکە بکرێتە داخراو، نازانم ئەو واژووانە گەیشتووە بە جەنابتان یا نا؟ سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ژمارەی یاسایی نەبوو ئەو واژوویانە، پێم وابێ ١٣ کەس واژووی کردبوو، لە کاتێکدا پێویستە ١ لەسەر چواری ئەندامانی پەرلەمان واژووی بکەن، ئێستا داوا لە لیژنەکان ئەکەین ئەگەر پێیان باش بوو ئەو کات بڕیارێکی لێ ئەدەین، بەڕێزان لە دانیشتنەکانی پێشووی پەرلەمانی کوردستان بە دوور و درێژی ڕاپۆرتی لیژنە پەیوەندیدارەکان سەبارەت بە دۆخی ناوچە کوردستانییە جێ ناکۆکەکان موناقەشەی لەسەر کراوە، ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان ڕاسپاردەی خۆیان پێشکەش بە لیژنەکان کردووە، لە دانیشتنی پێشووی پەرلەمان کە ڕۆژی پێنج شەممە بوو، داوامان لێ کردن لە دوای ئەوەی ڕاسپاردەکەش هاتۆتە بەردەستتان، داوامان لێ کردن هەر کەسێك ئیزافەیەکی هەیە، قسەیەکی کردووە لە دانیشتنەکانی پێشوو نەخراوەتە ناو ڕاسپاردەکان و بە نووسراو ئاڕاستەی لیژنە پەیوەندیدارەکان کرا بۆ ئەوەی زیادی بکەن بۆ ڕاسپاردەکان، چونکە ئەمڕۆ ئیتر دەرگای وتوویژ ناکەینەوە لەسەر ئەم ڕاسپاردانە، ئەمڕۆ تەنیا دەنگدانە لەسەر ڕاسپاردەکان، بۆیە لیژنە پەیوەندیدارەکان کە ڕاسپاردەکان ئەخوێننەوە، پەسندیان ئەکەین، لەگەڵ ئەو ڕاپۆرتەی کە پێشتر پێشکەش کراوە، لیژنەی تەندروستیش ڕاپۆرتی خۆیان حازر کردووە لەگەڵ ڕاسپاردەکانیان خراوەتە سندوقی هەمووانەوە، ئەبێ ئێستا لەبەر دەستتان بێ، ئەوانیش ڕاپۆرت و ڕاسپاردەی خۆیان ئەخوێننەوە، بەڕێز کاك ئاری هەرسین نوقتەی نیزامیە؟

بەڕێز ئاری هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو بەڕێزت فەرمووت تەبعەن لە کۆبوونەوەی پێشوو ئەم ڕاسپاردانەی ئێمە بەسەر ئەندامانی پەرلەمان دابەش کراون، ئەوەش مانای ئەوەیە ئێمە چاوەڕێی ئەوەمان کرد هەر بەڕێزێك مولاحەزاتێکی هەبێ بۆ سەر ئەم ڕاسپاردانە بیگەیەنێتە دەستمان، بەڵام ئەو ڕاسپاردانەی گەیشتۆتە دەستمان، لە دوای یەکەم ڕۆژەوە، ئەوانەن کە بەیانی هاتوون، بۆیە ئەو نەصەی کە جارێکی تر پێیدا چووینەوە، یەعنی دەوڵەمەند کراوە بەو قسانەی کە پێشوو کراوە، ئەو زیادانەی تێدا نییە کە ئەم بەیانییە نێردراوە بۆ ئێمە، مەعنای ئەوەیە لە کاتی خۆی نەهاتووە بۆ ئێمە، بۆ زانیاری بەڕێزت، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئێستا با بەڕێز سەرۆکی لیژنەی تەندروستی بفەرموێ ڕاپۆرتی لیژنەکەیان و ڕاسپاردەکانیان بخوێنێتەوە.

بەڕێز زولفا محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاسپاردەکانی لیژنەی تەندروستی له دوو شێوه پێك هاتووه، یەکیان بۆ حاڵەتی ئێستای جەنگە، حاڵەتی بە پەلەیە، وە ڕاسپاردەی دووەم هاوشێوەی پرۆژەیەکە بۆ حاڵەتی داهاتووی حکومەت کە ئەوە جێ بەجێ بکرێ، و ئامادە باشیمان هەبێ بۆ هەر حاڵەتێکی تری وەکو ئێستا کە ڕوویدا، ڕاسپاردەی یەکەم کە بۆ حاڵەتی ئێستایە:

١ زیاد کردنی بنکەی تەندروستی و تیمی پزیشکی سوپا و دابەش کردنیان بە پێی پێویستی و دوور و نزیکی جەبهەکان

٢- دابین کردن و زیاد کردنی ئۆتۆمبێلی فریاکەوتنی خێرا لە لیواکان و فەوجەکان

٣- دابین کردنی بۆکسی فریاکەوتنی سەرەتایی لە هەموو بازگەکان بەپێی ڕێژەی پێشمەرگە

٤- دابین کردنی کڵاوی هەتاو لە کاتی جەنگدا، و ڕێنمایی کردنی پێشمەرگە بۆ بەکارهێنانی کڵاوی هەتاو لە کاتە ئاساییەکانی بەرەی جەنگ بۆ پاراستی تەندروستی پێشمەرگە لە زیانەکانی هەتاو

٥- دابین کردنی پڕۆژەی ئاوی خواردنەوەی تەندروست بە پێی پێویستی پێشمەرگە کە ئەوە یەکێکە لە کێشە گەورەکانی پێشمەرگە، چونکە کەمی ئاوی خواردنەوە و پیسی جۆری ئاوەکە لەو ناوچە گەرمانە کێشەی تەندروستی زۆری بەدواوەیە

٦- دابین کردنی خواردەمەنی ستاندارد و گەیاندنی لە کاتی خۆیدا، و بوونی یەکەیەکی تایبەت بۆ چاودێری کردنی سەلامەتی خواردن

٧- لیژنەیەکی تایبەت لە وەزارەتی تەندروستی پێك بێت بۆ زوو بڕیار دان لەسەر ئەو پێشمەرگە بریندارانەی کە برینەکەیان سەختە و چارەسەریان لە دەرەوەی وڵاتە

٨- دابەش کردنی پێویستی پزیشکی و دەرمان بەسەر لیوا و فەوجەکان بە شێوەیەکی ڕێك و پێك و بەبێ جیاوازی

٩- بۆ پاراستنی پێداویستی پزیشکی و سەلامەتی دەرمان، پێویستە لە یەکە سەربازیەکان شوێنێکی تایبەت، یان بارهەڵگری تایبەت دابین بکرێ بە مەرجەکانی سەلامەتی بۆ دەرمان

١٠- زیاد کردنی دەرماڵەیەکی تایبەت بۆ ئەو پزیشك و کارمەندانەی لە بنکە تەندروستییەکانی بەرەی جەنگن

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، ئەم خاڵانەی دیاریمان کردووە بۆ حاڵەتی ئێستا هەموو ئەو کەموکوڕیانە بوو کە ئێمە لە بنکەکانی جەنگ بینیمان لە هەموو لایەك، خۆی دەرمان زۆر بوو، بەڵام بە تەنزیم دابەش نەکرابوو، و یان کێشەی ئاوی خواردنەوە هەبوو لە ناو پێشمەرگە و سوپا لە هەندێ شوێن، بە پێی ئەو کەموکوڕیانە حاڵەتەکەمان دیاری کردووە کە ئەبێ ئەمانە وەکو خۆی دابەش بکرێ، لە هەندێ لیوا بینیمان چەند دکتۆرێك و چەند کارمەندێکیشی لێ بوو، و دەرمان و ئەمبۆلانسیش زۆر بوو، بەڵام لە

فەوجدا بینیمان تەنیا یەك كارمەندی لیّ بوو، ئەمبۆلانسیشیان نەبوو، لەسەر ئەو ئەساسە ڕاسپاردەكانمان بۆ حالّەتی ئێستا و بە پەلە ئامادە كردووە، ڕاسپاردەی دووەم كە پێشتر ئیشارەتمان پێدا بۆ داهاتوو بكریّ بە پرۆژەیەك لە وەزارەتی پێشمەرگە، كە بریتییە لە:

بۆ ڕێكخستنی خزمەتگوزاری تەندروستی لە وەزارەتی پێشمەرگە، زۆر پێویستە بەڕێوەبەرایەتییەكی خزمەتگوزاری تەندروستی دابمەزریّ وەكو هەموو هێزەكانی بەرگری تر لە دەوڵەتەكانی دراوسیّ و جیران بە هەیكەلێكی ستاندارد و ئەركێكی دیاری كراو، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ئەگەر لەبەر دەستیان بیّ ئێمە هەیكەلەكەمان دروست كردووە، لەسەر ڕاسپاردەكان ئیشارەتمان پێداوە كە هەیكەلەكەی چۆن بیّ، و شەرحی هەموو خاڵەكانیشمان كردووە:

١ فەلسەفەی چارەسەر لە هێزەكانی پێشكەوتوو كە لە زۆربەی عێراق و لە زۆربەی وڵاتانی دراوسێش بەم شێوەیە، ئەمە وەكو ستاندارد وایە، فەلسەفەی چارەسەر بۆ بریندارلن لە ناو هێزەكانی پێشمەرگە بە شێوەیەكی گشتی تەركیز ئەكریّ كە بریندارلن چارەسەر بكرێن و بە زووترین كات بگەڕێندرێنەوە بۆ یەكەكانی خۆیان، ئەمەش ئەكریّ یان با چارەسەری لە سەنتەرەكانی پێشكەوتوو، یان گواستنەوە بۆ نەخۆشخانە كە چارەسەری باشتری لیّ بكریّ، بە بۆچوونی زۆربەی هێزەكان و بە تایبەتی هەندیّ لە هێزەكانی خۆرهەلآتی ناوەڕاست، گرنگی دان بە چارەسەر كردنی مەیدانی و باشتر خۆ ئامادە كردن بۆ چارەسەر كردنی بریندارلن لە ناوچەكانی بەرەی جەنگدا و جیاوازی لەگەڵ ئەو دەوڵەتانەی ئاسانكاری لە گواستنەوەیان هەیە، و توانای چارەسەری پزیشكیان هەیە، پشت بەستن لەسەر گواستنەوەی هەموو بریندار، جگە لەوانەی برینەكەیان سووكە بۆ سەنتەرەكانی چارەسەر لە دواوە، و مادام وەزعی بریندار ئەكریّ بگوازرێتەوە لە ڕێگەی ئۆتۆمبێلی بە هانا چوون، یان لە ڕێگەی گواستنەوەی تایبەت بە فریاگوزاری سەرەتایی كە ئامادە كراون بۆ گواستنەوەی بریندارلن

٢- خزمەتگوزاری پزیشكی مەشق پێكراو: لە هەموو هێزەكان بەرپرسە لە چارەسەری بریندارلن و نەخۆشەكان تا تەواو چارەسەر ئەكرێن، بەڵام ژمارەی تەواوی كارمەندانی پسپۆڕ كەمن لە كوردستان، لەبەر ئەوە ئەبیّ هاوكاری بەرایی بكریّ لە لایەن ڕەفیقی بریندارەوە، ئێمە پێمان باش بوو كە هەموو پێشمەرگەكان لە كاتی تەدریب دا ڕاهێنانێكی تایبەتیان پیّ بكریّ لەسەر چۆنیەتی هاوكاری كردنی پێشمەرگەكەی ڕەفیقی كە بریندار ئەكریّ، یان تووشی حاڵەتی تر ئەبیّ، ئەو هاوكاری بكات پێش ئەوەی بگەیەنرێتە بنكەی تەندروستی، یان ئێمە كارمەندی تەندروستیمان كەم بوو، ئەگەر زۆریش بیّ ناتوانین لە هەموو جەبهەكان دایبنێنین، لەبەر ئەوە بە پێویستمان زانی ڕاسپاردەیەك بدەینە حكومەت كە لە پاڵ تەدریب كردنی پێشمەرگە، یەكێك لە مەشقەكانی هاوكاری كردنی ڕەفیقەكەی بیّ لە كاتی بریندار بوون یان حاڵەتی نەخۆشی، مەشقدانی هەر تاكێك لە ناو هێزەكانی جەنگدا لەسەر بنەمای بەهانا چوونی بەرایی كە ئەمە بنەمایەكی زۆر گرنگە و پێویستە ئەم فێركردنە ببێتە یەكێك، بەشێك لە كارنامەی مەشقی سەربازی، جگە لە بەرچاو گرتنی پسپۆڕی سەربازی و مەشق كردن لەسەر جەنگ

٣- مەشق پێکردنی پزیشك و یاریدەرەی پزیشك و برینپێچەکان بە شێوەیەکی باش کە ئامادە بن بۆ جێ بەجێ کردنی ئەرکی خۆیان لە ماوەی جەنگ و خزمەتگوزاری سەربازی بە شێوەیەکی گشتی شیاو بێ بۆ دانانی بڕیاری ، لە ماوەی جەنگدا خزمەتگوزاری سەربازی بە شێوەیەکی گشتی شیاو بێت بۆ دانانی بڕیاری گونجاو لەسەر بارودۆخی برینداران و جوولاندنی سەنتەرەکانی بەهاناچوون و هەروەها ئۆتومبێلەکانی مەیدانی و نەخوشخانەکانی مەیدانی، هەروەها پێویستە پزیشك مەشقی پێبکرێت لەسەر هونەری سەرکردایەتی لە کولێژەکانی سەربازی پێش بەرێوەبەرایەتی سەرکردایەتی بنکەکانی پزیشکی چ بنکەی سەربازی بێت یان لە مەیدانی جەنگدا بێت .

ڕێکخستنی پشتیوانی پزیشکی خاڵی چوارەمە، لە کاتی ڕێکخستنی پشتیوانی پزیشکی لە مەیدانی جەنگدا پێویستە تەرکیز بکرێت لەسەر یەکەم ئاراستە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەس پوختەیەکی بخوێننەوە پێویست ناکات، ڕاپۆرتەکە لەبەر دەستی ئەندامانی پەرلەمان هەیە.

فەرموو خاتوو زوڵفا،

بەڕێز زولفا محمود عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، پێویستە تەرکیز بکرێت لەسەر یەکەم ئاراستە بۆ چارەسەری برینداران لە نێزیکترین بنکەی پزیشکی لە مەیدانی جەنگ کە بریندار بگەڕێندرێتەوە بۆ یەکەی خۆی بۆ چارەسەر یان بگوازرێتەوە بۆ ژوورەوە بە پشت بەستن بە ڕێژەی بریندار بوونی.

ئاراستەی دووەم کاك دکتور ئەمەیان پێم وایە لەبەر دەستیانە پێویست ناکات بخوێنرێتەوە باس لەوە دەکرێت کە چون پزیشکان کارییان چوونە و بەرنامەی کارکردنیان و ئاراستەکانی بنکەکان بە چ شێوەیەك بێت لەبەر ئەوە لەبەر دەستیان دایە برادەران پێویست ناکات بخوێنرێتەوە.

خاڵی پێنجەم: ڕێکخستنی بنکەکانی سوپا بۆ چارەسەرکردنی پزیشکی و ئەمەش هەر پەیوەندی بە ئەوەی پێشەوە هەیە کە باس دەکرێت چەند تیممان هەبێ و چۆن قەرار بدرێ لەسەر برینداری پێشمەرگە و چۆن قەراری لێ بدرێ؟ بە چەند سەعات قەرار بدرێ؟ کوێ بۆ بکرێت؟ نێزیك یان دوور یان لەناو شار؟ لەبەر ئەوەی لەبەر دەستان دایە ناخوێنینەوە .

خاڵی شەشەم: پۆلینکردنی برینداران، سیستەمی ریسککردنی کەیسەکانی نەخۆشی لە پێناو ئەولەویەت پێدەگوترێت سیستەمی دەست بژێرکردن و بە پێڕابوونی نوێژدارێك بە پلەی ئەفسەر لە سەنتەری پێشوازی کە شیاوی دەرکردنی حوکمی پزیشکی دروستی هەیە و جیاکردنەوەی ئەو کەیسانە بتوانرێت گواستنەوەی بۆ بکرێت و ببرێتەوە لە سەنتەری چارەسەرکردن لە ناوچەکانی پشتەوەیە و ئەو بریندارانەی کە پێویستی بە بوژانەوەیە ئەمانە پێویستە کارمەندییان لەگەڵدا بێت و زوو جیا بکرێنەوە بۆ زوو چارەسەرکردنیان.

خاڵی حەوتەم: چوڵ کردن و ئیمدادی پزیشکی، هەڵگرتن و گواستنەوەی بریندارانی لە ئاراستەی بەرەی جەنگ لە ڕێگەی ئۆتۆمبێلی بەهانا چوون و فڕۆکەکانی هەلیکۆپتەر دەبێت و پێویستە خزمەتگوزاری ئۆتۆمبێلەکانی بەهاناچوون لەبەرەکانی جەنگدا لە ئاستێکی زۆر بەرزدا بن و دابین کرابێت لە کەل و پەلی پزیشکی گرنگ بۆ هاوکاریکردن و رزگارکردنی ژیانی برینداران.

خاڵی هەشت: بژێوی خۆراکدان، هەر هێزێك لە جیهاندا بە پشت بەستن لەسەر سیستەمێکی خۆراکدان بۆ لەشکرەکانی خۆی و پێك دێت لەهەموو جۆرەکانی خواردن کە پێویستن بۆ هاوکاریکردنی لەشکری لەماوەی مەشقدانی قورسدا، بێگومان ئەو خواردنانەی کە پێشمەرگە دەیخوات لە ماوەی جەنگدا جیاوازە لەگەڵ ئەو خواردنەی بۆی دەکرێت لە ماوەی مەشقداندا، لەماوەی جەنگدا پێویستە پشت ببەستین بە خۆراکی پارێزراو لە ناو قووتوو لەگەڵ بوتڵی ئاوی تەندروست و یەك لیتر و نیو بێت .

خاڵی نویەم: دابین کردنی کڵاوی خودە بۆ کاتی جەنگ و کڵاوی بەر هەتاو بۆ کاتی ئاسایی بۆ پاسەوانی کردن لەبەرەکانی جەنگدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ئەم راسپاردەیەی دووەممان وەکو پرۆژەیەك وایە بۆ وەزارەتی پێشمەرگە و وەزارەتی تەندروستی کە ئەمە دروست بکرێت لە ناو هێزەکانی پێشمەرگەدا و بۆیە لەم حاڵەتەدا ئێمە پێویستمان بە کاری بە پەلە و داواکردن لە وەزارەتی تەندووستی و لایەنی تر تاکو تووش نەبین جارێکی تر، رێکخراوی تەندروستی جیهانی هاوکارمان بێت و بەرنامەمان بۆ دابنێت، ئەمە وەکو پرۆژەیەك وایە کە بتوانین لە ئێستاوە هەوڵی بۆ بدەین لە پەرلەمانیشدا ئەم پرۆژەیە ئیشی لەسەر بکرێت و جێ بە جێ بکرێت وەکو یاسایەك و زوو نەخۆشخانەیەکی تایبەت بە سەربازی دابمەزرێنین و لە هەموو حاڵەتێکدا ئامادەباشیمان هەبێت.

خاڵەکانی یەکەم پێشتریش کە باسم کرد ئەو کەم و کورتیەی بینیمان لە سەر حاڵەتی ئێستا بە پەلە و هیوادارام کە پەرلەمانیش پەلە بکات لە حکومەت کە ئێستا ئەم کێشانە نەبێت و چارەسەر بکرێت، یەکێك لە خاڵەکان لەبیرمان چووە لە راسپاردەی یەکەمدا بنووسین کە حاڵەتی یانزەم ئەویش داوا بکرێت لە وەزارەتی سامانە سروشتییەکان کە بە تایبەت بەنزین دابین بکات بۆ بەرەکانی جەنگ و ئیسعافەکان لەبەر ئەوەی یەك دوو لە لیواکان ئێمە قسەمان لەگەڵ کردووە، دەڵێن: ئێمە ئیسعافمان هەیە بەڵام حاڵەتی زۆر زۆر بە پەلە نەبێت بەکاری ناهێنین، چونکە ئێمە کێشەی بەنزینمان هەیە، هیوادارم ئیتر ئەم خاڵەش زیاد بکەین و ئەم کێشەیەشمان نەمێنێت، زۆر سوپاس ئەمە راسپاردەکانی ئێمە بوو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان راسپاردەکانتان لەبەر دەستە، خوێندرایەوە، کێ پەسەندی دەکات راسپاردەکانی لیژنەی تەندروستی؟ ﴿٩٢﴾ کەس لەگەڵدایە، کێ پەسەندی ناکات؟ کەواتە کەس نییە پەسەندی نەکات، پەسەند کرا، زۆر سوپاس بۆ لیژنەی تەندروستی پەرلەمانی کوردستان، بەڕێز سۆران عمر سەرۆکی لیژنەی مافەکانی مرۆڤە فەرموو راسپاردەکانی لیژنەی مافی مرۆڤ بخوێنەوە .

بەڕێز سۆران عمر سعيد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاسپاردەکانی لیژنەی مافەکانی مرۆڤ خۆی لە حەوت خاڵدا دەبینێتەوە، ئەوەی لەبەر دەستی بەڕێزتانە لە ڕابردووودا پێتان دراوە ﴿٥﴾ خاڵە، یەك پێشنیارمان بۆ هاتبوو بۆ چاککردنی خاڵی پێنجەم، چونکە ملاحظە ی لەسەر بوو هاوڕاین لە گەڵ ملاحظە کە ی بەڕێز کاك ...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

قەیناکات ڕاسپاردەتان بۆ هاتووە موشکیلە نییە، بەردەوام بە.

بەڕێز سۆران عمر سعيد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو دۆخە تازەی کە دروست بووە دیارە دوخێکی تازە دروست بووە لە شاری موصل، ئەویش مولەتدان بۆ ئەو خانەوادە مەسیحیانە و دواجاریش دەرکردنیان لە موسل و ڕووبەڕووی توندوتیژی بوونەتەوە، بۆیە ئێمە خاڵێکی تریشمان سەبارەت بەمە ئیزافە کردووە دەیخوێنمەوە خاڵێکی تریش سەبارەت بە خراپی دۆخی هەندێك لە ئاوارە مەسیحی و تورکمانەکانە کە ئەوانیش پێمان گەیشتووە داوا دەکەن کە بە دەمەوە چوونی زۆرتر هەبێ بۆیە ڕاسپاردەکانی ئێمە بووەتە ﴿٧﴾خاڵ ئێستا دەیخوێنمەوە :

خاڵی یەکەم: حکومەتی هەرێم و دەزگا پەیوەندیدارەکان ئەوەی لە توانایاندایە ڕێکاری پێویست و زیاتر بگرنەبەر بۆ دابین کردنی ژیانی سەرەتایی ئاوارەکان.

خاڵی دووەم: حکومەتی هەرێمی کوردستان بە هاوکاری و هەماهەنگی لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارە نێودەوڵەتییەکان لە ئامادەباشیدابێت بۆ پێشوازی کردن لە ژمارەیەکی زۆرتری ئاوارە لە کاتی خراپتر بوونی دۆخەکە.

خاڵی سێیەم: داوا لە ڕێکخراوە نێو دەوڵەتییەکان دەکرێت، هاوکاری مرۆیی پێشکەش بەو لێشاوە ئاوارەیە بکرێت کە ڕوویان لە هەرێمی کوردستان کردووە .

خاڵی چوارەم: لە ڕێگەی حوکمەتی هەرێمەوە هەوڵ بدرێت مووچەی ئەو فەرمانبەرانەی کە سەر بە بەغدان و لە ئێستادا مووچەیان بۆ نایەت چارەسەرییان بۆ بدوزرێتەوە .

خاڵی پێنجەم: لەبەر ئەوەی گرووپە چەکدارەکان پابەندی هیچ پەیماننامەیەکی نێودەوڵەتی و مرۆیی نین داوا لە هێزەکانی پێشمەرگە دەکەین لە بەرگرییەکانیاندا بۆ پاراستنی مافەکانی مرۆڤ ڕەچاوی پەیماننامە مروویی و نێودەوڵەتییەکان بکەن .

خاڵی شەشەم: ئەو خانەوادە مەسیحییانەی کە لە لایەن داعشەوە لە شاری موسڵ ڕووبەڕووی توندوتیژی بوونەتەوە و لەسەر و ماڵ و حاڵیان دەرکراون پێشوازی تایبەتیان لێ بکرێت و شوێنی حەوانەیان بۆ دابین بکرێت بە هاوکاری ڕێکخراوە نێودەوڵەتییەکان.

خاڵی حەوتەم: بە دەمەوە چوونی زیاتر هەبێ بۆ ئاوارە مەسیحی و تورکمانەکان کە لە ئێستادا دۆخییان باش نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز بەهار عبدالرحمن نوقتەی نیزامیت هەبوو؟

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە بەڕێزتان پێشتر ئەو چوار لیژنەیە راسپێردرابوو بەدەر لە لیژنەی تەندروستی کە راسپاردەکان یەك خەن، ئەوکاتە لیژنەی تەندروستی ئامادە نەبووە لەو کۆبوونەوەیەی کە راسپاردەکان یەك خراوە ئێستا چۆن مامەڵە لەگەڵ ئەوە دەکرێت؟ ئێمە پێشتر لەسەر راسپاردەکان کە یەکخراوە، بە دانیشتن ئیتفاقی لەسەر کراوە و هەندێ خاڵ دووبارە کراوەتەوە و رێکخستنی بۆ کراوە ئێستا سەر لە نوێ حاڵەتێك دروست دەبێتەوە کە لیژنەی تەندروستی دەبێ گفتوگۆی لەسەر بکات ئەوسا بخرێتە سەر ئەوەی کە دیسانەوە لەگەڵ لیژنەکانا گفتوگۆ بکرێت و چۆن مامەڵە لەگەڵ ئەمە دەکەن؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز خاتوو بەهار موناقشە کرا، دەنگی لەسەر درا، کۆتایی پێهات، هەموو لیژنەکان راپۆرتەکەی خۆیان و راسپاردەکەی خۆیان بە جیا کۆ ئەکەنەوە و دوایی دەنێردرێت بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان و دواتر بە رێگەی سەرۆکایەتی پەرلەمانەوە ئاراستەی لایەنی پەیوەندیدار دەکرێت واتە بە جیا راپورتەکان و راسپاردەکانی هەر لێژنەیەك دەنێردرێت بۆ لایەنی پەیوەندیدار ئێستا بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، بەڵێ کاك شێخ.

بەڕێز شامۆ شێخۆ نعمۆ:

بەڕێز سەرۆکێ پەرلەمان.

من پێ باشە ئەو خالا بەرپرسێ لیژنا مافێ مرۆڤ ئیزافە کری یێ شامل بیت و هەموو پێکهاتێن ئاینی و نەتەوەییێن دڤەرا سەدو چلێ شامل بیت، چونکە هەموو موحەدەدن بۆ ئاوارەکرنێ و بۆ گەڤا ل سەر.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شامۆ ئەبوو پێشتر ئەو راسپاردەیەت بدابایە لیژنەی پەیوەندیدار، بەڵام ئێستاش دەکرێت رەچاو بکرێت بەڵێ، بەڵێ بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان راپۆرتی لێژنەی مافەکانی مرۆڤ خوێندرایەوە راسپاردەکانیش ئێستا خوێندرایەوە، کێ پەسەندی راپۆرتی لیژنەی مافەکانی مرۆڤ و راسپاردەکانی دەکات؟ ﴿٩٣﴾ کەس لەگەڵدایە، کێ پەسەندی ناکات؟ کەس نییە، کەواتە پەسەند کرا، زۆر سوپاس بۆ لیژنەی مافەکانی مرۆڤی پەرلەمانی کوردستان، کاك فەرهاد فەرموو نوقتەی نیزامی؟

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح كريم ﴿فەرهاد سەنگاوی﴾:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان راستە كاتەكە تێپەربووە و وتوتانە كە موناقشەی ناكەین، بەڵام ئەوەی كە لە كۆتایی خوێندرایەوە پێم خۆشە هاوكاری برا توركمان و مەسیحییەكان بكرێت، بەڵام وەكو وتی شەبەكەكان كەس نازانێ چین؟ فەقیرانە ئێزیدییەكان خۆ كافر نین؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە لەبەر چاو دەگیرێ، زۆر سوپاس كاك فەرهاد، ئێستا با كاك ایوب سەرۆكی لێژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خۆجێییەكان، راسپاردەكانی لێژنەكەی خۆیان پێشكەش بكات.

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەرەتا دەمانەوێ ئەوە باس بكەین ئەو راسپاردانە دەرەنجامی هەم سەردانی مەیدانی لێژنەكەمانن و ئەو موناقشانەی كە دوو رۆژ لەسەر راپۆرتی لێژنەی ناوخۆ دا كرا كە ئەوانەی ئیزافە كراوە بە نەزەری ئیعتیبارمان وەرگرت و خاڵێكی دیكەش كە باسی كەین ئەوەیە هەندێ خاڵی هاوبەش هەبوو لە بەینی راسپاردەكانی لێژنەی پێشمەرگە و ناوخۆ دووبارەمان نەكردەوە لە لایەك نووسرا، راسپاردەكانی لێژنەی ناوخۆ و ئەنجومەنە خوجێیەكان:

خاڵی یەكەم: ئەو هێزانەی كە سەر بە وەزارەتی ناوخۆن لە ژێر فەرمانی وەزارەتی ناوخۆ جموجوڵیان پێ بكرێت.

خاڵی دووەم: رێكخستنەوەی دەزگای پۆلیس و دەزگا ئەمنییە كوردستانییەكان و یەكخستنیان لە ناوچە كوردستانییەكانی دەرەوەی ئیدارەی هەرێم و پەیوەست كردنیان بە هەرێمەوە بۆ پركردنەوەی ئەو بۆشاییە ئەمنییەی دروست بووە بۆ پاراستنی گیانی هاووڵاتیان و سەروەت و سامانیان .

خاڵی سێیەم: قەدەغە كردنی ئاڵای حزبی بەسەر چەك و هێزەكانەوە و ئاڵای كوردستان بشەكێتەوە بەسەریاندا نەك ئاڵای حزبی.

خاڵی چوارەم: پاداشت كردنی هێزەكانی ناوخۆ و ئاسایش كە ئێستا لە ئەركدان و پێدانی مووچەیان لەگەڵ وەزارەتی پێشمەرگە و پێش وەزارەتەكانی ترە، پاش وەرگرتنی ڕای حكومەتیش لەسەر ئەم بابەتە، چونكە بە ڕاستی هێزەكانی ناوخۆش وەكو هێزەكانی پێشمەرگە لە واجبدان ئەوانیش پێویستە مووچەكانیان لەگەڵ وەزارەتی پێشمەرگە بدرێت.

پێنجەم: پەرلەمانی كوردستان، هەموو لایەنەكانی كوردستان لەم دۆخەدا كۆبكاتەوە بۆ یەكخستنی گوتاری هاوبەشی هەرێمی كوردستان بە هەماهەنگی لەگەڵ سەرۆكی هەرێم بۆ بڕیاردان.

شەشەم: ئەو دام و دەزگایانەی سەر بە ئیدارەی حکومەتی فیدرالین لە رووی مووچەو نەسرییەوە حکومەتی هەرێم هەوڵی چارەسەر کردنی کێشەکانیان بدات لەگەڵ حکومەتی فیدراڵدا و ئەگەر نەکرا ئەوە لە لایەن حکومەتی هەرێمەوە چارەسەری بە پەلەیان بۆ بدوزرێتەوە.

حەوتەم: سزادانی هەرکەسێك لەهەر پلەیەکدا بێت کە مەبەستی تاڵان و برۆیە و بەم کارەی هێزەکان لەکەدار دەکات، چونکە ناکرێت بە کاری ناشیرینی چەند کەسێك رووی هێزەکان و هەرێمەکەمان ناشیرین بکرێت.

هەشتەم: بۆ رێگری کردن لەو کەسانەی کە جێی گومانن و دەبنە مەترسی لەسەر ئاسایشی هەرێم بازگەکان تۆکمەتر بکرێت و ئامێری پشکنینی تۆکمەتریان بۆ دابین بکرێت.

نۆیەم: لیژنەیەك لە شارەزایانی بواری سەربازی پێکبهێنرێت ئەگەر بکرێت سوود لە راوێژکارانی بیانی وەربگرێت بۆ دانانی پلانی سەربازی لە شێوازی بەرگری کردن و رێگری کردن لە گرووپە چەکدارەکان لە هێڵەکانی تەماس.

دەیەم: پەلە بکرێت لە دابین کردنی پێداویستییەکانی تەندروستی هەر لە دابین کردنی ئیسعاف و تیمە مەیدانییەکان بریندارەکانیش بە باشترین شێوە چارەسەرییان بۆ بکرێت و لەکات پێویستدا بۆ چارەسەری ڕەوانەی دەرەوەی هەرێمی کوردستان بکرێن.

یازدەهەم: سوود وەرگرتن لە تواناکانی مروویی ئەو ناوچانە، یەعنی مەبەستمان ئەو ناوچانەی کە ئێستا پەیوەست بوونە بە هەرێمی کوردستانەوە کە پێشتر بە ناوچەی دەرەوەی ئیدارەی هەرێم ناومان دەهێنا، سوود وەرگرتن لە تواناکانی مروویی ئەو ناوچانە بە هەموو پێکهاتەکانیانەوە، بەشداریکردنیان لەناو هێزەکانی پێشمەرگە و ناوخۆ، هەوڵی جددی بدرێت بۆ گەڕانەوەی ئەو خانەوادانەی کە لەبەر مەترسی تیرۆریستان ناوچەکانیان بە جێ هێڵاوە تاوەکو ناوچەکە چۆڵ نەبێت لە خەڵك و سوپاسی ئەو هاووڵاتیانەش بکرێت کە ماونەتەوە لە شوێنی خۆیان یەك پێشنیارمان بۆ هاتبوو کە نەمان توانی ئیزافەی بکەین لەسەر ئەم ڕاپۆرتەو ئەمەش ئەگەر رێگەمان پێبدەن بیخوێنینەوە ئەویش ئەوەیە کە لە کاتی دروست بوونی هێرش و پەلاماری گەورە دا لە سنووری هەر پارێزگایەك نەخۆشخانەیەك تەرخان بکرێت بۆ پێشمەرگە و هێزی ئاسایشی ناوخۆ و باشترین دکتۆرەکانیش لەم نەخۆشخانەیەدا ئامادە بکرێت بۆ ئەوەی لەم حاڵەتانەدا کە هەم بریندارى زۆر دێتەوە بۆ سنووری پارێزگایەکە یان خەڵکێکی زۆر قەڵەبالغییەکی زۆر لەم نەخوشخانە مەدەنییانەدا دروست دەبێت، بۆیە ئەو خەستەخانە تایبەت بکرێت بەو بریندارانە و دکتورە باشەکانیش لەم حالەتەدا لەوێ ئامادە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ بەرێز کاك ایوب سەرۆکی لیژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خۆجێییەکان، کاك قادر وەتمان وتوێژ ناکرێتەوە لەسەر ئەم ڕاسپاردانە، چونکە لە دانیشتنی پێشوو رۆژی پێنج شەممە ئاماژەمان بەوەدایە کە راسپاردەکان لەبەر دەستاندایە سەیری کەن ئەگەر زانیتان هەر یەکێك لە ڕاسپاردەکانی ئێوە

فەرامۆش كراوە بە نووسین ئاراستەی لیژنەی پەیوەندیداری بكەن، بۆیە تكایە ڕێ بە گفتوگۆ نادەین ئەمڕۆ بەڕێزان بەس نوقتەی نیزامی، بەڵام ڕا لەسەر ڕاپۆرتەكە نادەین لەم دانیشتنەدا.

بەڕێز جمال عثمان كارەسول (جمال مۆرتكە):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان،

مەسەلە دەسەڵاتی جموجۆڵی سەربازییە بە نیسبەت هێزەكانی بەرەی شەڕ مەحاویر دانراوە و مەسئولی میحوەر دانراوە، لە لای یەكەم دەڵێ ئەو كەسانەی سەر بە وەزارەتی ناوخۆن لە ژێر فەرمانی وەزارەتی ناوخۆ جموجۆڵیان پێبكرێت، مەسئولی میحوەر دانرایە، ناكرێت وەزارەتی ناوخۆ ئەمر بكات بە میحوەری خانەقین یان هەر ناوچەیەكی تر حەرەكەت بكات، دەبێ قائیدی مەیدانی ئەو دەتوانێ حەرەكەی پێبكات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ، بەڕێز كاك ایوب فەرموو،

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مەبەستمان لە جوولە پێكردنی هێزەكانی ئاسایشی ناوخۆ ڕوونكردنەوە بوو كە بە پێویستی دەزانین مەبەستمان ئەوەیە هەندێك هێز دەجووڵێندرێن كە سەر بە وەزارەتی ناوخۆن بە بێ ئەوەی كە وەزارەتی ناوخۆش ئاگادار بێت لێیان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك ئەیوب،

بەڕێز جمال عثمان كارەسول (جمال مۆرتكە):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەر هێزێك داخلی هەر میحوەرێك بێت...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ كاك جەمال وتووێژ ناكرێت لە دانیشتنی ئەمڕۆمان ڕاسپاردەكان لەگەڵ ڕاپۆرتی لێژنەی پەیوەندیدار دەخەینە دەنگەوە، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان لە دانیشتنەكانی پێشوو ڕاپۆرتی لێژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خوجێییەكان خوێنرایەوە گفتوگۆی لەسەر كرایەو ئێستا ڕاسپاردەكانیش بۆ ئێوە خوێنرایەوە، كێ پەسەندی ڕاپۆرت و ڕاسپاردەكانی لیژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خوجێییەكان دەكات؟ فەرموون دەست بەرز بكەنەوە، ﴿٨٢﴾ كەس لەگەڵدایە، كێ لەگەڵی نییە؟ ﴿٥﴾كەس لەگەڵی نییە، كەواتە پەسەند كرا زۆر سوپاس، بۆ لیژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خوجێییەكانی پەرلەمانی كوردستان، ئێستا بەڕێز كاك فرحان جوهر سەرۆكی لێژنەی ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن بفەرمووێت بۆ خوێندنەوەی ڕاسپاردەكانی لێژنەكەیان.

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەکەی ئێمە هەندێ پێشنیاری هەیە بۆ وەزارەت بۆ لیژنەی پێشمەرگە و هەندێك ڕاسپاردەشمان هەیە، هەردووکی بە جیا دەخوێنینەوە، ئێستا پێشنیارەکانی لیژنەی رۆشنبیری و ڕاگەیاندن و هونەر بۆ وەزارەتی پێشمەرگەیە، ئەمانە وەکو پێشنیارن حەزمان کرد لەبەر چاوی بگرن.

یەکەم: وەزارەتی پێشمەرگە لێدوان لە پلەداران قەدەغە بکات کە تا ئێستا بەردەوام جێگە لەو پلەدارانەی کە بە فەرمی بۆ ئەو ئەرکە ڕاسپێردراون.

دووەم: ڕێگە بگیرێت لەو ڕۆژنامەنووسانەی کە هۆکاری سەلامەتییان پێ نییە.

ڕێگە نەدان بە هیچ ڕۆژنامەنووسێك بۆ هێڵەکانی پێشەوەی شەڕ بە بێ ئاگاداری و بێ هەڵگرتنی هۆکارەکانی سەلامەتی بڕۆن.

سێیەم: ڕێگرتن لە پەخشی ڕاستەخۆی کەناڵەکان لە پێناو سەلامەتی ژیانی پێشمەرگەکان.

چوارەم: ڕێگرتن لە سەردانی خەڵکی ئاسایی و ڕێکخراو و وەفدی ناحکومی سەربازی بۆ بەرەکانی پێشەوەی شەڕ لە پێناوی سەلامەتییان.

پێنجەم: دروستکردنی کەمپێك لە هێڵی دوواوەی شەڕەکان کە لەو هاووڵاتیانەی کە دڵسۆزیان هەیە بۆ پێشمەرگە، هەروەها ببێتە ناوەندێك بۆ میدیاکاران و زانیاری لەسەر دۆخەکەی لێوەربگرن.

شەشەم: لە پێناو پاراستنی گیانی خودی ڕۆژنامەنووسەکە پێویستە میدیاکاران لە بەرەکانی جەنگ لەژێر چاودێری بەرەکانی جەنگدا بن لەبەر ئەوەی لایەنی دووەمی شەڕ پەیوەست نییە بە هیچ بەیاننامەیەکی نێودەوڵەتی بۆ پاراستنی گیانی ڕۆژنامەنووسان.

بەڕێزان ئەمانە پێشنیار بوون، ئێستاش دێینە سەر ڕاسپاردەکانی لیژنەکەمان:

ڕاسپاردەکانی لیژنەی ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن و هۆنەر بۆ دەزگاکانی ڕاگەیاندن ئێمە دوو پێشنیار مان هەبوو یەکێك بۆ وەزارەتی پێشمەرگە و ئەوەی دووەمیش بۆ ڕاگەیاندنکاران و میدیاکاران:

یەکەم: بە پێی ماددەی نوزدەی جاڕنامەی جیهانی مافی مرۆڤ، هەموو مرۆڤێك مافی وەرگرتنی زانیاری هەیە، میدیاکان ئەرکی ڕاگەیاندنی زانیاری هەیە بە ڕەچاوکردنی بەرپرسیارێتی کۆمەڵایەتی و ئێتیکی ڕۆژنامەنووسی.

دووەم: ئاسایشی نەتەوەیی نەگواستنەوەی ژمارە و جۆر و چەك و سەرباز و شوێن و جموجوڵەکانیان بکرێت.

سێیەم: هەموو میدیاکان وەك بەرپرسیارێتی نەتەوەیی و ئەخلاقی بەر لەوەی بیر لە پەخش و بڵاوکردنەوەی وێنە و ڤیدیۆیی هەر بابەتێك بکەن، دەبێت بیر لە کاریگەرییەکانی بکەن کە کاریگەرییەکی زۆر خراپی لەسەر دەروونی گەنج و پیر و منال هەیە.

چوارەم: ڕەچاوی تەمەن بکەن لە کاتی بڵاوکردنەوەی گرتەو بابەتەکان.

پێنجەم: پێویستە میدیای کوردستانی بە گیانی بەرپرسیارێتی نەتەوەیی و نیشتمانی مامەلە لەگەڵ رووداو و پێشهاتەکان بکات میدیا رەچاوی هەستی نەتەوەیی و ئاینی گشت خەڵکی عێراق بکاتن بۆ ئەوەی نەبێتە هۆی زیاتر وروژان و پەرەپێدانی ململانێکان.

شەشەم: میدیا رەچاوی هەستی نەتەوەیی و ئاینی و مەزهەبی گشت هاووڵاتیانی عێراق بکاتن، بۆ ئەوەی نەبێتە هۆی زیاتر وروژاندن و پەرەپێدانی ململانێکان.

حەوتەم: ناردنی پەیامنێری راهێنراو و پیشەیی زۆر تایبەت بۆ رووماڵ کردنی جەنگ بە هەماهەنگی لەگەڵ هێزە ئەمنییەکان و رەچاو کردنی ژیان و سەلامەتیان بە پێدانی کەلوپەلی خۆپاراستن وەکو قەڵغانە گوللە نەبڕو جۆرەکانی تری خۆپاراستن.

هەشتەم: لیژنە پشتیوانی لە پەیامی سەرۆکی هەرێم دەکات، کە رۆژی ٢٠١٤/٦/٢٢ رایگەیاند سەبارەت بە بەکارهێنانی وشەی شەهید بۆ پێشمەرگە قارەمانەکان، کە هەندێك میدیا لە میدیا کوردیەکاندا بە کوژراو ناوی دەنێن، داوا دەکەین پەرلەمان بڕیارێك لەم بارەیەوە دەربکاتن.

نۆیەم: میدیا دوور بکەوێتەوە لە قەبە کردنی دۆخەکەو پیشاندانی ئەوەی رۆژ بە رۆژ بارودۆخەکە توندترو خراپتر دەبێت و مەترسیەکان لە هەرێم زیاتر دەبن، ئەوە لە پێناو تێك نەدان و ئارامی باری دەروونی کۆمەڵایەتی خەڵکە.

دەیەم: بۆ پاراستنی ژیان و سەلامەتییان وا باشترە لەرێگای میدیاوە ناو و شوێنی ئەو پلەدارانەی پێشمەرگە کە شەرەکان دەکەن بپارێزرێت و تەنانەت خۆیان بپارێزن لە پیشاندانی وێنەی روخساری پێشمەرگەکان بە روونی، ئەویش بۆ پاراستنی ژیانیان لە حاڵەتی پێك هەڵپژان و بە دیل گرتنیان، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ لیژنەی رۆشنبیری و راگەیاندنی پەرلەمانی کوردستان، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، لە دانیشتنەکانی پێشوو راپۆرتی لیژنەی رۆشنبیری و راگەیاندن خوێندرایەوە، ئێستاش راسپاردەکانیان خوێندرایەوە، کاك فرحان نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو عەفوو کاك خلف.

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە لیژنەکان کارێکی زۆر باشە، تەبعەن قسەمان لەسەر ئەوە کرد کە هەموو لیژنەکان ماندوو بوون و هیلاك بوون، بەڵام بۆ ئەوەی هیلاکی و ماندوو بوونی ئەوان و دانیشتنەکانی پەرلەمان سوود بەخش بێت بۆ هەموو هێزەکانی هەم ئاسایش و هەم پێشمەرگە، ئەوەی کە تایبەتە بە راسپاردەکان دەنگدانی تێدا نییە بەپێی ماددەی (٥٠) لە پەیڕەوی ناوخۆ، دەنگدانی تێدا نییە، یەعنی بۆ ئەوەی ئێمە قوەتی قانونی ئەم راسپاردانە چییە بۆ حکومەت؟ بۆیە من پێشنیار دەکەم ئەوانەی کە پێشووتر خوێندرانەوەو دەنگمان لەسەردا کەمتر بن تا رادەیەك بۆ حکومەت ئاسانترە جێ بەجێ کردنی، بەڵام

ئەوەی لیژنەی پێشمەرگە زۆرترەو قورسترە، پێشنیار دەکەم چەند خاڵێکیان کە زۆر زەروورو پێویستن بۆ پێشمەرگە جیا بکرێتەوە..........

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

جارێ قسە لەسەر رۆشنبیری و راگەیاندن دەکەین کاك خلف.

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکەم لەسەر ئەوەیە لە چوارچێوەی بڕیارێك بێت ئەمە بدرێت بە حکومەت، نەك لە چوارچێوەی راسپاردە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با بێینە سەر راسپاردەکانی لیژنەی پێشمەرگە، ئەو کاتە قسەیەکی لێ دەکەین، کاك عباس غەزالی فەرموو.

بەڕێز عباس غزالی میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر راپۆرتی لیژنەی رۆشنبیری و راگەیاندن چەند خاڵێکم داوەو ئیشارەتیان پێ نەکرد، ئێمە لەبەرگریداین، لە شەڕدانین، ئەو خاڵانە وابزانم رەچاو بکرێت هەروەکو مافی مرۆڤ ئیشارەتی پێدا تێبینیەکەم.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێتداون؟

بەڕێز عباس غزالی میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، خاڵەکانم پێداون.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فرحان فەرموو.

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە کاتی هاتنە ژوورەوە بۆ ناو هۆڵی کۆبوونەوە درا بە من، منیش فریای نەکەوتم بیخوێنمەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێویست بوو لە پێشتر بیدەیت بە لیژنەی پەیوەندیدار، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، کێ راسپاردەو راپۆرتی لیژنەی رۆشنبیری و راگەیاندنی پەرلەمانی کوردستان پەسند دەکات؟ (٧٨) دەنگ لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ (کەس نییە) لەگەڵی نەبێت، کەواتە پەسند کرا.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان. لیژنەی پێشمەرگەو جینۆسایدو زیندانیانی سیاسی داوا دەکەن کە ڕاپۆرتەکەی ئەوان بە نهێنی بخوێندرێتەوە، بۆیە ئێمە بەپێی ئەو دەسەلاتەی بەپێی ماددەی (٩) لە پەیڕەوی ناوخۆ پێمان دراوە دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ڕاسپاردەکانی لیژنەی پێشمەرگەو قوربانیانی جینۆسایدو زیندانیانی سیاسی بەشێوەیەکی نهێنی بخوێندرێتەوە؟ (٤٨) کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵیدا نییە؟ (٢٧) کەس لەگەڵیدا نییە، کەواتە پەسند کرا، ڕاسپاردەکانی لیژنەی پێشمەرگەو قوربانیانی جینۆسایدو زیندانیانی سیاسی بە نهێنی دەخوێندرێتەوە، تکا لە میوانەکان دەکەین بە جێمان بێڵن، تا ڕاسپاردەکانی لیژنەی پەیوەندیدار دەخوێندرێتەوە، پەخشی ڕاستەوخۆ ڕابگیرێت، نوقتەی نیزامیت هەیە کاک زانا؟ فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من یەك پرسیارم هەیە، پەرلەمان دەتوانێت ڕاسپاردەو بڕیاری نهێنی دەربکات؟ یەعنی ئەمانە ڕاسپاردەو بڕیارە، دوایی خەڵك دەبێت ببینێت، یەعنی ئەم ڕاسپاردەو بڕیارانە کە ئێمە بە نهێنی دەنگیان لەسەردەدەین دوایی بە نهێنی بڵاو دەکرێتەوە؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بڵاو ناکرێتەوە، ئەگەر بە نهێنی بێت بڵاو ناکرێتەوە، دەنێردرێت بۆ لایەنی پەیوەندیدار بە نهێنی.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێموا بێت لە دانیشتنی پێشوو ئەم ڕاسپاردانە خوێندرانەوە، یەعنی بە ئاشکرا خوێندرایەوە، چ پێویستی دەکرد ئێستا دەنگدانی لەسەر بکرێت و بکرێتە نهێنی، من تێ ناگەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

جاری پێشوو هەندێك ڕەخنە دروست بوو لەسەر ئەوەی کە بەڕاستەوخۆ خوێندرا بوویەوە، هەندێك کێشەی دروست کرد، کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە بەپێی ئەم دەنگدانە بێت بەشێك لە راپۆرتەکە نهێنی و بەشێکیشی ئاشکرا بێت، کەواتە دەبێت ئەم راپۆرتە جیا بکرێتەوە، راپۆرتەکانی تریش بە جیا.........

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك صالح باسمان کرد، لە سەرەتای دانیشتنەکەوە باسمان کرد، هەموو لیژنەکان راپۆرت و راسپاردەی خۆیان بە جیا پێشکەش دەکەن.

بەڕێز صالح فقێ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من جەلسەی پێشوو لێرە نەبووم، دوو سەرنجم هەیە، ئەگەر لێم وەربگرن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوایی بەنووسین بیانێرە بۆ لیژنە.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەترسم پەسند بکرێت و دوایی ناگۆڕێت، زۆر ئاسانیشە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

چونکە دەرگای گفتوگۆ بکەینەوە لەوە دەچێت قسەی تریش هەبێت، بۆیە تکات لێ دەکەم بە نووسین هەر پێشنیارێکی ترت هەیە بیانێرە بۆ لیژنە.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باشە سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دانیشتنەکە بوو بە نهێنی.

دانیشتنی دووەم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان سەرۆك و جێگری سەرۆکی لیژنەی کاروباری یاسایی فەرموون بۆ سەر سەکۆی لیژنەکان، د.ڤالاً فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، لیژنەی کاروباری یاسایی رۆژی دووشەممە (٣٠) پووشپەڕ (٢٧١٤)ی کوردی بەرامبەر بە (٢٠١٤/٧/٢١) زاینی، کۆبوونەوەی ئەنجام دا بۆ تاوتوێکردنی هەردوو پڕۆژە یاسای دەستەی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردنەکان و راپرسی لە هەرێمی کوردستان کە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە، دوای خوێندنەوەی یەکەمی لە دانیشتنی ژمارە (٤) لە رۆژی چوارشەممە بەرواری (٢٠١٤/٥/١٤) و دانیشتنی ژمارە (١٤) لە رۆژی دووشەممە بەرواری (٢٠١٤/٧/٧) رەوانەی لیژنەکەمان کراوە، دوای گفتوگۆکردن و تاوتوێکردن لیژنە گەیشتۆتە ئەم ئەنجامانەی خوارەوە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، پێش ئەوەی داخیلی بڕگە و ماددەکانی یاساکە ببین کە لە ناو راپۆرتەکەدا هاتووە، داوا لە بەڕێزتان دەکەین لەبەر بوونی دوو پڕۆژە یاسا لەسەر ئەو بابەتە، لەبەر بوونی چەند تەوسیاتێکیش لەلایەن رێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی کە پێشکەش کراوە، داوا لە بەڕێزتان دەکەین کە تەنها راپۆرتی لیژنەی یاسایی ببێتە بە ئەسڵ، دەنگدان لەسەر ئەو بڕگە و ماددانە بکرێ کە لە ناو راپۆرتەکەدا هاتووە، بفەرموون بەڕێزتان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا داواکاری لیژنەی یاسایی پەرلەمانی کوردستان دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەدایە کە راپۆرتی لیژنەی کاروباری یاسایی ببێتە بنەما بۆ گفتوگۆکردن لەسەر پڕۆژە یاسای دەستەی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردنەکان و راپرسی لە هەرێمی کوردستان؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٧٦) لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، کەس نییە لەگەڵیدا نەبێت، کەواتە پەسەندکرا، زۆر سوپاس، فەرموون لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

١- کە لە راپۆرتی لیژنەی یاساییدا هاتووە ناونیشانی پڕۆژەکە پێشنیارکراوە کە بکرێ بە (یاسای کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و راپرسی)، ژمارە ( ) ساڵی (٢٠١٤)، لە ناو هەردوو پڕۆژەکاندا کە پێشکەش کرا بوو بە ناوی (دەستە) بوو، بەڵام لیژنە داوا دەکات کە ناوی پڕۆژەکە بکرێ بە (یاسای کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و راپرسی).

٢- مادده و برگەكانی ئەم پرۆژەیە بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێندرێتەوە، لەبەر ئەوەی راپۆرتی لیژنەی یاسایی بە هەردوو زمانی (عەرەبی، كوردی) ئامادەكراوە، بۆیە بەڕێز د.بەهار بە زمانی كوردیەكەی دەخوێنێتەوە، منیش بە زمانی عەرەبی دەیخوێنمەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەس تەنها زمانی كوردی بخوێننەوە پێویست بە زمانی عەرەبی ناكات، كاك رابوون نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی ئێمە گفتوگۆكە لە ناو فراكسیۆنەكان، خۆمان گفتوگۆكانمان لەسەر نوسخە عەرەبیەكە كردووە، لەسەر ئەوەش تەوافق و رێكەوتنمان كردووە، ئەوە كار ئاسانیمان بۆ دەكات، ئەگەر ئێوە ئێستا رایبگەیەنن لەوێ لیژنەی یاسایی یان سەرۆكایەتی پەرلەمان كە ئیعتیماد دەكرێ بۆ یاساكە، ئیعتیماد دەكرێتە سەر نوسخە عەرەبیەكە، من بۆ خۆشم پێموایە كار ئاسانی بۆ ئێوەش دەكات ئەگەر نوسخە عەرەبیەكە بۆ وتووێژیش بكەنە گفتوگۆوە، هیوادارم بە هەندی وەربگرن ئەو پێشنیارە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

كامە نوسخە دەكرێتە ئەسڵ بەس ئەو بخوێندرێتەوە كافیە، ئینجا چ عەرەبی بێ یان چ كوردی بێت، بەڵام ئەوان لیژنەی یاسایی كامەیان كردۆتە ئەسڵ گفتوگۆ لەسەر ئەوە بكرێ، ئەوان خۆیان دەزانن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك گۆران.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێستا بەڕێزان دەنگیان لەسەر ئەو راپۆرتە دا، ئەو راپۆرتە دەكرێتە ئەسڵ، هەروەها لەگەڵ فراكسیۆنەكانیش لەسەر ئەساسی ئەو راپۆرتە موناقەشەكراوە، بۆیە زەرورە ئەو راپۆرتە ئێستا بە كوردی و بە عەرەبی بخوێندرێتەوە بۆ ئەوەی لە پرۆتۆكۆڵیش تەسجیل بێت، ئەمەشە كە گفتوگۆی لەسەر دەكرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

مامۆستا عبدالرحمن فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە بڕوای من کوردیەکە بخوێنێتەوە لە کوێ کێشە دروست بوو بگەڕێینەوە بۆ دەقی عەرەبیەکە، خراپ نییە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، ئێستا بۆ ئەوەی بچێتە پرۆتۆکۆڵ، هەردوو دەقەکەی بخوێننەوە بۆ ئەوەی بڕواتە پرۆتۆکۆڵەوە دوایی موناقەشەی دەکەین مادده بە مادده، فەرموون لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راپۆرتی لیژنەی یاسایی بە زمانی کوردی.

دووەم: مادده و بڕگەکانی ئەم پرۆژەیە بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

بەشی یەکەم

ماددەی یەکەم:

مەبەستی ئەم یاسایە لەم زاراوە و دەستەواژانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە:

پەرلەمان: پەرلەمانی کوردستان – عێراق.

هەرێم: هەرێمی کوردستانی عێراق

کۆمسیۆن: کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و راپرسی.

ئەنجوومەن: ئەنجوومەنی کۆمسیاران.

هەرێم بە زەرورمان زانی ئیزافەمان کردووە، لە عەرەبیەکەدا هەیە.

بەشی دووەم

ماددەی دووەم:

یەکەم: بەپێی ئەم یاسایە کۆمسیۆنێکی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و راپرسی دادمەزرێت، تاکو ببێتە دەسەڵاتی حصری بۆ هەڵسان بە ئەنجامدانی سەرجەم هەڵبژاردن و راپرسییەکان لە هەموو ناوچەکانی کوردستان – عێراق.

دووەم: بارەگای سەرەکی کۆمسیۆن لە پارێزگای هەولێری پایتەختە ، نووسینگەی خۆی لە سەنتەری پارێزگاکانی کوردستانی عیراق و یەکە کارگێڕییەکان دەکاتەوە لە کاتی پێویستیدا.

ماددەی سێیەم:

کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و راپرسی کۆمسیۆنێکی پیشەیی سەربەخۆ و بێ لایەنە و خاوەنی کەسایەتی مەعنەوەیە و ملکەچی چاودێری پەرلەمان دەبێت و لە بەردەمیدا بەرپرسە.

ماددەی چوارەم:

کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و راپرسی ئەمانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:

١- دانانی بنەما و رێسای کارپێکراو بۆ هەڵبژاردنی گشتی و راپرسی لە هەموو ناوچەکانی کوردستانی عیراق بۆ مسۆگەرکردنی جێیبەجێ کردنیان بە شێوەیەکی دادپەروەرانە و پاك.

٢- سەرپەرشتیکردنی هەڵبژاردنی گشتی راپرسییەکان لە هەموو ناوچەکانی کوردستانی عیراق.

٣- راگەیاندنی کاتی هەڵبژاردنە گشتییەکان و راپرسی بەپێی یاسا کارپێکراوەکان.

٤- رێکخستن و جێبەجێ کردنی هەموو جۆرەکانی هەڵبژاردنی گشتی و راپرسییەکان لە گشت ناوچەکانی کوردستانی عیراق.

٥- بەرێوەبردنی پرۆسەی تۆمارکردنی دەنگدەران و رێکخستن و نوێکردنەوەی تۆمارەکانیان بۆ مسۆگەرکردنی مافی دەنگدان.

٦- تۆمارکردنی لیستەکانی هەڵبژاردن و هاوپەیمانیەکان و پەسەندکردنیان.

٧- رێکخستن و جێبەجێ کردنی پرۆسەی تۆمارکردنی نوێنەرانی لیستەکانی هەڵبژاردن و چاودێرانی هەڵبژاردن لە رێکخراو و رۆژنامەنووسانی نێودوڵەتی و ناوخۆیی و ئەوانی تر.

٨- راگەیاندنی دەرئەنجامە بەراییەکانی هەڵبژاردن و راپرسی بە زووترین کات ، و دەرئەنجامە کۆتاییەکان پاش پەسەندکردنی لەلایەن لایەنی دادگەری تایبەتمەند.

٩- کارکردن لەسەر دروستکردنی متمانە بە پرۆسەی هەڵبژاردن لەلایەن سەرجەم نێوەندەکانی کۆمەڵگەی کوردستانیی و پتەوکردنی رۆشنبیریی هەڵبژاردن لە رێگەی بەردەوام بوونی پەیوەندی لەگەڵ سەرجەم هاوبەشەکانی پرۆسەی هەڵبژاردن.

١٠- رێکخستن و ئەنجامدانی پرۆسەی ژماردن و جیاکردنەوەی دەنگی دەنگدەران، راگەیاندنی ئەنجامەکان لەناو ویستگەکاندا و دابەشکردنی وێنە لە کۆنووسەکانی ژماردن و جیاکردنەوە بەسەر قەوارەکاندا .

بەشی سێیەم

پێکهاتەکانی دەستە

ماددەی پێنجەم:

کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و راپرسی پێك دێت لە:

یەکەم: ئەنجومەنی کۆمسیاران.

دووەم: کارگێڕی هەڵبژاردن.

یەکەم: ئەنجومەنی کۆمسیاران.

١- ئەنجومەنی کۆمسیاران: لە (٩) نۆ ئەندام پێکدێت لە لایەن پەرلەمانەوە بە زۆرینەی رەهای ژمارەی ئەندامەکانی پاش کاندید کردنیان لە لایەن لێژنەیەکی تایبەتەوە کە پەرلەمان پێکیدەهێنێت،

هەڵدەبژێردرێن، بەو مەرجەی بەلای کەم دوو لە ئەندامانی ئەنجومەن یاساناس بن و نوێنەرایەتی پێکهاتە نەتەوەییەکان مسۆگەر بکرێت و ڕەچاوی نوێنەرایەتی ئافرەت بکرێت و ماوەی ویلایەتی دەستەش (٥) پێنج ساڵی ڕۆژمێرییە.

٢- پێویستە کاندید بۆ ئەندامێتی ئەنجومەنی کۆمسیاران ئەم مەرجانەی تێدابێت:

أ- پێویستە لە هاووڵاتیانی هەرێم بێت و تیایدا بەشێوەیەکی هەمیشەیی نیشتەجێ بێت.

ب- پێویستە بەلای کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت.

ت- تەمەنی لە (٣٠) سی ساڵ کەمتر نەبێت.

پ- خاوەنی شارەزایی بێت و شاهێدی لەسەر کارامەیی و دەسپاکی و سەربەخۆیی بۆ بدرێت.

ج- بە تاوانێکی ئابڕووبەر حوکم نەدرابێت.

ح- بەشداری نەکردبێت لەو تاوانانەی ڕژێمی بەعس لە عێراقدا پلانی بۆ داناوە یان ئەنجامیداون بۆ لەناوبردنی گەلی کوردستان.

خ- پێویستە سەر بە هیچ پارتێکی سیاسی نەبێت لە کاتی ئەندامێتی.

٣- ئەندامانی ئەنجومەن لەبەردەم ئەنجومەنی دادگەریی لە هەرێمدا بەم شێوەیەی خوارەوە سوێندی یاسایی دەخۆن: (سوێند دەخۆم بەخوای گەورە بەرپرسێتی یاسایی و پیشەیی خۆم بە ئەمانەت و ئەمەك و دڵسۆزییەوە ئەنجام بدەم و کاربکەم لەسەر بەئەنجام گەیاندنی ئەو ئەرکانەی پێم دەسپێردرێت بە سەربەخۆیی و بێ لایەنیی، و خودا شاهێدە لەسەر ئەوەی دەیڵێم).

٤- أ- ئەنجومەن لە یەکەم دانیشتنی خۆیدا بە زۆرینەی دوو لەسەر سێ ی ژمارەی ئەندامەکانی سەرۆك و جێگرو بڕیاردەرێك بۆ ئەنجومەن و سەرۆکێك بۆ کارگێڕی هەڵبژاردن، هەڵدەبژێرێت.

ب- سەرۆکی ئەنجومەن نوێنەری یاسایی کۆمسیۆنە.

٥- سەرۆکی ئەنجومەن یان ئەوەی جێگەی دەگرێتەوە ئەم دەسەڵاتانەی خوارەوە پیادە دەکات:

أ- بەڕێوەبردنی کارە کارگێڕی و ڕێکخستنەکانی ئەنجومەن.

ب- ئامادەکردنی خشتەی کۆبوونەوەکانی ئەنجومەن و گرێدان و سەرۆکایەتی کردنیان لە نێوانیشیاندا هەر کۆبوونەوەیەك بەلای کەم سێ لە ئەندامانی ئەنجومەن داوای بکەن.

ت- هەر ئەرکێکی تر کەوا ئەنجومەن پێی ڕاسپێرێت.

٦- کۆبوونەوەی ئەنجومەن بە ئامادەبوونی زۆرینەی رەهای ژمارەی ئەندامەکانی تەواو دەبێت و بڕیارەکانی بە زۆرینەی ئامادەبووان دەردەکات و لە حاڵەتی یەکسان بوونی دەنگەکان ئەو لایەنە پێشدەخرێت کە سەرۆك دەنگی لەگەڵداوە.

دووەم: کارگێڕی هەڵبژاردن

١- کارگێڕی هەڵبژاردن لە نووسینگەی گشتی و نووسینگەکانی هەڵبژاردن لە پارێزگاکانی هەرێم و یەکە کارگێڕییەکان پێکدێت بەپێی ئەو هەیکەلیەتەی لە لایەن کارگێڕی هەڵبژاردنەوە پێشنیار دەکرێت و لە لایەن ئەنجومەنی کۆمسیاران پەسەند دەکرێت.

٢- کارگێڕی هەڵبژاردن بەرپرسێتی جێبەجێکردنی پێڕەوو رێنماییەکانی دەرکراو لە لایەن ئەنجومەن و بەرێوەبردنی سەرجەم چالاکییە جێبەجێکارییەکانی لە هەرێم و ناوچە کوردستانییەکانی دەرەوەی ئیدارەی هەرێم لە ئەستۆ دەگرێت.

بەشی چوارەم

دەسەڵاتەکانی ئەنجومەن

ماددەی شەشەم:

یەکەم: ئەنجومەن ئەم دەسەڵاتانەی خوارەوە پیادە دەکات:

١- دامەزراندن و نوێکردنەوەی تۆماری دەنگدەران بە هاوکاری و هەماهەنگی لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان.

٢- پەسەندکردنی تۆماری لیستەکانی هەڵبژاردن و هاوپەیمانییە کاندیدکراوەکان بە مەبەستی ئەنجامدانی هەڵبژاردنەکان و بەشداریکردن تیایدا.

٣- متمانە پێدانی چاودێرانی هەڵبژاردن و بریکارەکانی لیستەکانی هەڵبژاردن و رۆژنامەنووس و رێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی.

٤-یەکلاکردنەوەی سەرجەم سکاڵاو تانەکانی هەڵبژاردن و بڕیارەکانی شیاوی تانەلێدان دەبن لەبەردەم دەستەی دادگەریی لە دادگای تەمییزی هەرێمدا.

٥- پەسەندکردنی رێکارەکانی ژماردن و جیاکردنەوە.

٦- راگەیاندنی دەرئەنجامە کۆتاییەکانی هەڵبژاردن و راپرسی پاش پەسەند کردنی لە لایەن دادگای تەمییزی هەرێمەوە.

٧- دانانی ئەو پێڕەوو رێنماییانەی کەوا پاکی پرۆسەی هەڵبژاردن دەپارێزن.

٨- بڕیاردانی هەیکەلیەتی کارگێڕی هەڵبژاردن.

٩- دامەزراندنی کارمەندانی نووسینگەکانی هەڵبژاردن لە پارێزگاکان و یەکە کارگێڕییەکاندا.

١٠- وێنەکێشانی سیاسەتی دارایی کۆمسیۆن.

دووەم: کاندیدکردن بۆ دامەزراندن لە پلە باڵاکان لە بەڕێوەبەری فەرمانگەکانی کۆمسیۆن و نووسینگەکانی هەڵبژاردن لە پارێزگاکان لە ڕێگەی پێشنیارکردنی سێ کاندید دەبێت بۆ هەر یەکێکیان و لە لایەن ئەنجومەنەوە یەکێکیان هەڵدەبژێردرێت بە زۆرینەی دوو لەسەر سێ ی ژمارەی ئەندامەکانی.

بەشی پێنجەم

لێپرسینەوەو کۆتایی هاتنی ئەندامێتی

ماددەی حەوتەم:

یەکەم: ئەندامێتی لە ئەنجومەن بە یەکێك لەم هۆیانەی خوارەوە کۆتایی دێت:

١- دەست لەکارکێشانەوە.

٢- مردن یان پەککەوتە بوونی ئەندام لە بەجێگەیاندنی ئەرکەکانی.

٣- دەرچوونی حوکمێکی دادگەریی بنبڕ دەرهەق بە ئەندام لە تاوانێکی ئابڕووبردا.

٤- هەڵسانی پەرلەمانی کوردستان بە زۆرینەی دوو لەسەر سێ ی ژمارە ئەندامەکانی بە ئیعفاکردنی ئەندامانی ئەنجومەن هەموویان پێکەوە یان بە تاك لە ئەرکەکانیان لەکاتی سەرپێچیکردنیان بۆ حوکمەکانی ئەم یاسایەو پێڕەوەکان.

٥- ئەگەر سەلمێندرا ئەو زانیارییانەی لەکاتی کاندیدکردن پێشکەشی کردوون دروست نین.

دووەم: لە حاڵەتی شاغربوونی یەکێك لە کورسیەکانی ئەنجومەن لەبەر یەکێك لەو هۆیانەی لە بڕگەکانی سەرەوەدا هاتوون ئەوا ئەندامێکی تر بە هەمان میکانیزمی هاتوو لەم یاسایەدا دادەمەزرێت.

بەشی شەشەم

مافەکانی ئەندامان

ماددەی هەشتەم:

یەکەم: ئەندامانی ئەنجومەن ئیمتیازاتی بریکاری وەزارەتیان دەبێت بۆ ماوەی (پێنج) ساڵ و شیاوی نوێ بوونەوەیە.

دووەم: ئەنجومەن بۆی هەیە دەرماڵەیەك بداتە فەرمانبەرەکانی کە لە دەرماڵەی فەرمانبەرانی ئەنجومەنی وەزیران زیاتر نەبێت.

سێیەم: نابێت ئەندامانی ئەنجومەن لە وەزیفە گشتییەکاندا دابمەزرێن، جگە لە پێگە ئەکادیمیەکان، و بۆ ماوەی سێ ساڵ لە ڕێکەوتی کۆتایی هاتنی کارەکانیان وەك کۆمسیار.

چوارەم: کۆمسیاران مووچەی خانەنشینیان بەڕێژەی (٨٠٪) کۆی مووچەکەیان دەبێت دوای کۆتایی هاتنی کارەکانیان جگە لە حاڵەتی ئیقالە و دەست لە کارکێشانەوە یان ئیدانەکردنیان بە تاوانێك کە پەیوەندی بە کارەکەیانەوە هەبێت.

بەشی حەوتەم
سکاڵاکانی هەڵبژاردن

ماددەی نۆیەم:

١- ئەنجومەن دەسەڵاتێکی حصری دەبێت لە جێبەجێ کردنی ڕێکار و پەیڕەو مەدەنییەکان و، پێویستە لەسەری هەر کێسێکی تاوانکاری ڕەوانەی دەسەڵاتە تایبەتمەندەکان بکات ئەگەر بەڵگەیەکی لا دەستکەوت لەسەر خراپ مامەڵەکردن بە پاکی پرۆسەی هەڵبژاردنەوە.

٢- پێویستە لەسەر ئەنجومەن ئەو ناکۆکیانەی دەرئەنجامی ئامادەکردن و جێبەجێکردنی هەڵبژاردن و ڕاپرسی دروست دەبێت چارەسەریان بکات و بۆی هەیە ئەم دەسەڵاتە بە کارگێڕی هەڵبژاردن راسپێرێت بۆ چارەسەرکردنی لە کاتی سەرهەڵدانیدا.

٣- لە دادگای تەمییزی هەرێمی کوردستان دەستەیەکی دادگەریی پێکهاتوو لە سێ دادوەری ناخۆتەرخانکار پێکدەهێنرێت بۆ سەیرکردنی ئەو تانانەی لەسەر بڕیارەکانی ئەنجومەنەوە دەگیرێن لە لایەن ئەوانەی ڕاستەوخۆ لە بڕیارەکانی ئەنجومەن زەرەرمەند بووینە.

٤- بڕیارەکانی ئەنجومەن لە سێ ڕۆژنامەی خۆماڵی ڕۆژانە لە هەرێمداو بەهەردوو زمانی کوردی و عەرەبی بڵاودەکرێتەوە، ئەنجومەن مافی هەیە ڕۆژنامەیەکی تایبەت دەربکات و بۆ ئەم مەبەستە پێگەیەکی ئەلیکترۆنی هەبێت.

٥- تانەلێدان لە بڕیارەکانی ئەنجومەن لە ماوەی سێ ڕۆژ، کە لە ڕۆژی دوای بڵاوکردنەوەی بڕیارەکە لە لایەن ئەنجومەنەوە یان ڕاستەوخۆ لە لایەن زەرەرمەندەکان لە بڕیارەکانی ئەنجومەنەوە دەست پێدەکات، پێشکەشی دەستەی دادگەریی هەرێم دەکرێت.

٦- پێویستە لەسەر دەستەی کارگێڕی ئەو تانانەی پێشکەشی کراون لە ماوەی دە ڕۆژ لە ڕێکەوتی پێشکەشکردنی تانەکان بۆی یەکلاییان بکاتەوەو بڕیارەکانی دەربارەی تانەکان بنبڕ دەبێت و ڕێکارەکانی سەیرکردنی بۆ تانەکان ملکەچی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەبێت لەگەڵ ڕەچاوکردنی یاسای دادبینیی مەدەنی ژمارە (٨٣)ی ساڵی ١٩٦٩ی هەموار کراوو یاسا ڕێکارییەکانی تری بەرکار لە هەرێمدا لەو شتانەی لەم یاسایەدا دەقیان لەسەر نەهاتووە.

بەشی هەشتەم

حوكمی جۆراوجۆرو كۆتایی

ماددەی دەیەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەن میكانیزمی گونجاو بۆ مسۆگەركردنی بەشداری هاوولاتیانی دەرەوەی هەرێم لە هەڵبژاردن و راپرسیەكاندا دابنێت.

ماددەی یازدەم:

ئەنجومەن بۆی هەیە پشت ببەستێت بە شارەزایانی نێودەوڵەتی و خۆماڵی لە بوارەكانی هەڵبژاردن لە قۆناغەكانی ئامادەكردن و ئەنجامدانی هەڵبژاردن و راپرسییەكان.

ماددەی دوازدەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەن هەماهەنگی و هاوكاری بكات لەگەڵ رێكخراوەكانی كۆمەڵگەی مەدەنی و نوێنەرەكانی قەوارە سیاسییەكان بۆ ئاسانكاری پرۆسەی چاودێری هەڵبژاردن و راپرسییەكان ئەویش بۆ مسۆگەركردنی پاكییان.

ماددەی سێزدەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەن راپۆرتی ناوبەناو دەربارەی ئەركەكانی ئامادە بكات و پێشكەشی پەرلەمانی بكات.

ماددەی چواردەم:

سەرۆكی ئەنجومەن دەسەلاتی وەزیری هەیە لە ئەنجامدانی نووسراوی فەرمی لەگەڵ وەزارەت و فەرمانگە فەرمیەكانی تر.

ماددەی پازدەم:

١- كۆمسیۆن بودجەیەكی سالانەی سەربەخۆی هەیە كە بەپێی پرنسیپ و رێسا كارپێكراوەكان دادەنرێت كە لەلایەن ئەنجومەن بە راوێژ لەگەڵ وەزارەتی دارایی پێشنیار دەكرێت و پەرلەمان پەسندی دەكات لە چوارچێوەی بودجەی گشتی هەرێم دادەنرێت.

٢- ژمێرەكانی كۆمسیۆن دەكەوێتە بەر وردبینی و چاودێری لە لایەن دیوانی چاودێریی دارایی لە هەرێمدا.

ماددەی شازدەم:

١- ئەنجومەن پەیرەوێكی ناوخۆی تایبەت بە كۆمسیۆن دادەنێت.

٢- ئەرك و پێكهاتەكانی ئەنجومەن بە پێڕەو دیاری دەكرێت.

٣- ئەنجومەن بۆی هەیە بەڕێوەبەرایەتی یان بەش یان هۆبە لە کاتی پێویستدا بێنێتەکایەوە یان هەڵی بوەشێنێتەوە یان لێکی بدات.

٤- ئەنجومەن بۆی هەیە پێڕەوی پێویست بۆ ئاسان جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

ماددەی حەڤدەم:

کار بەهیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکرێت.

ماددەی هەژدەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی نۆزدەم:

ئەم یاسایە لە رێکەوتی بلاوکردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا جێبەجێ دەکرێت.

هۆیەکانی دەرچوواندن

لەبەر پێویستی نیشتیمانی بۆ دامەزراندنی دەستەیەکی بالأی سەربەخۆ بۆ ئەنجامدانی هەڵبژاردن و راپرسی، و لە پێناو رێکخستنی پێکهاتەو ئەرکەکانی و پێراسپاردنی بە دەستەیەکی بالأی بێ لایەن و سەربەخۆو بەستراو بە پەرلەمانی کوردستان — عێراق، ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، روونکردنەوەیەکی بچووك لەسەر مێژووی کۆبوونەوەی لیژنەی کاروباری یاسایی لە رۆژی چوارشەممە لە (٢٠١٤/٧/١٦) کۆبوونەوەکەی خۆی ئەنجامداوە، لێرە تەنها هەڵەیەکی مەتبەعی هاتووە، روونکردنەوە بۆ بەڕێزتان، تکایە.

مشروع قانون المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء

الفصل الاول

المادة الاولى:

يقصد بالمصطلحات والتعابير الاتية المعاني المبينة ازاءها لاغراض هذا القانون:

١- البرلمان: برلمان كوردستان — العراق.

٢- المفوضية: المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء.

٣- الاقليم: اقليم كوردستان — العراق.

٤- المجلس: مجلس المفوضين.

الفصل الثاني

المادة الثانية:

اولاً: تؤسس بموجب هذا القانون هيئة تسمى المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء لتكون السلطة الحصرية التي تقوم بإجراء جميع الانتخابات العامة والاستفتاءات على مستوى جميع انحاء كوردستان – العراق.

ثانياً: المقر الرئيسي للمفوضية في محافظة اربيل العاصمة وتفتح لها مكاتب في مراكز محافظات كوردستان – العراق والوحدات الادارية عند الاقتضاء.

المادة الثالثة:

المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء هيئة مهنية مستقلة ومحايدة تتمتع بالشخصية المعنوية وتخضع لرقابة البرلمان، وتكون مسؤولة امامه.

المادة الرابعة:

تتولى المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء مايلي:

١- وضع الاسس والقواعد المتبعة للانتخابات والاستفتاءات العامة التي تجري في جميع انحاء كوردستان – العراق لضمان تنفيذها بصورة عادلة ونزيهة.

٢- الاشراف على الانتخابات العامة والاستفتاءات في جميع انحاء كوردستان - العراق.

٣- القيام باعلان موعد الانتخابات العامة والاستفتاءات وفقا للقوانين النافذة.

٤- تنظيم وتنفيذ كافة انواع الانتخابات العامة والاستفتاءات في جميع انحاء كوردستان – العراق.

٥- ادارة عملية تسجيل الناخبين وتنظيم وتحديث سجلاتهم لضمان حق الاقتراع.

٦- تسجيل القوائم الانتخابية والائتلافات وتصديقها.

٧- تنظيم وتنفيذ عملية تسجيل ممثلي القوائم الانتخابية ومراقبي الانتخابات من المنظمات والاعلاميين الدولية والمحلية وغيرهم.

٨- اعلان النتائج الاولية للانتخابات والاستفتاءات باسرع وقت والنتائج النهائية بعد المصادقة عليها من الجهة القضائية المختصة.

٩- العمل على بناء الثقة في العملية الانتخابية لدى كافة اوساط المجتمع الكوردستاني وتعزيز الثقافة الانتخابية عبر ادامة الصلة مع كافة شركاء العملية الانتخابية.

١٠- تنظيم واجراء عملية العد والفرز لاصوات الناخبين، واعلان النتائج داخل المحطات على ان يزود الكيانات نسخة من محاضر العد والفرز.

الفصل الثالث

تشكيلات المفوضية

المادة الخامسة: تتألف المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء من:

اولاً: مجلس المفوضين.

ثانياً: الادارة الانتخابية.

اولاً: مجلس المفوضين:

١- مجلس المفوضين: يتألف من (٩) اعضاء يختارهم البرلمان بالاغلبية المطلقة لعدد اعضائه بعد ترشيحهم من قبل لجنة خاصة يشكلها البرلمان على ان يكون اثنان من اعضاء المجلس على الاقل من القانونيين وعلى ان يضمن تمثيل النساء والمكونات وتكون مدة ولاية المجلس (٥) سنوات تقويمية.

٢- يشترط فيمن يرشح لمجلس المفوضين مايلي:

أ- ان يكون من مواطني اقليم كوردستان – العراق ومقيماً فيه اقامة دائمة.

ب- ان يكون حاصلاً على شهادة جامعية اولية على الاقل.

ت- لايقل عمره عن (٣٠) ثلاثين سنة.

ث- ان يكون من ذوي الخبرة ومشهود له بالكفاءة والنزاهة والحياد.

ج- ان يكون حسن السيرة والسلوك وغير محكوماً بجريمة مخلة بالشرف.

ح- لم يشارك في الجرائم التي خطط لها او ارتكبها نظام البعث في العراق لقمع الشعب الكوردستاني.

خ- ان لا يكون منتميا الى اي حزب سياسي اثناء عضويته.

٣- يؤدي اعضاء المجلس اليمين القانونية امام المجلس القضاء في الاقليم وبالصيغة التالية: (اقسم بالله العظيم ان اودي مسؤوليتي القانونية والمهنية بأمانة وتفان وإخلاص واعمل على انجاز المهام الموكلة الي باستقلال وحياد والله على ما أقول شهيد).

٤- أ- ينتخب المجلس في جلسته الاولى بأغلبية الثلثين لعدد اعضائه رئيسا ونائباً ومقرراً للمجلس ورئيساً للادارة الانتخابية.

ب- رئيس المجلس هو الممثل القانوني للمفوضية.

٥- يمارس رئيس المجلس او من ينوب عنه الصلاحيات الاتية:

أ- ادارة اعمال المجلس الادارية والتنظيمية.

ب- اعداد جدول اجتماعات المجلس وعقدها وترؤسها بما في ذلك اي اجتماع يطلبه ثلاثة من اعضاء المجلس على الاقل.

ت- اية مهام اخرى يكلفها به المجلس.

٦- يكون اجتماع المجلس صحيحاً بحضور الاغلبية المطلقة لعدد اعضائه وتتخذ قراراته باغلبية الحاضرين وفي حال تساوي الاصوات يرجح الجانب الذي يصوت معه الرئيس.

ثانياً: الادارة الانتخابية:

١- تتألف الادارة الانتخابية من المكتب العام و المكاتب الانتخابية في المحافظات والوحدات الادارية وفقاً للهيكلية المقترحة من الادارة الانتخابية والمصادق عليها من قبل مجلس المفوضين.

٢- تتولى الادارة الانتخابية مسؤولية تنفيذ الانظمة والتعليمات الصادرة من قبل المجلس وادارة كافة النشاطات ذات الطابع العملياتي والتنفيذي والاجرائي.

الفصل الرابع

صلاحيات المجلس

المادة السادسة:

أولاً : يمارس المجلس الصلاحيات الآتية :

١- إنشاء وتحديث سجل الناخبين بالتعاون والتنسيق مع الجهات المعنية.

٢- المصادقة على تسجيل القوائم الانتخابية والائتلافات والمرشحين لغرض خوض الانتخابات والمشاركة فيها.

٣- اعتماد مراقبي الانتخابات ووكلاء القوائم الانتخابية والاعلاميين ومنظمات المجتمع المدني.

٤- البت في الشكاوي والطعون الانتخابية كافة وتكون قراراتها قابلة للطعن أمام الهيئة القضائية في محكمة تمييز الإقليم.

٥- المصادقة على إجراءات العد والفرز.

٦- اعلان النتائج النهائية للانتخابات والاستفتاءات بعد المصادقة عليها من قبل محكمة تمييز الإقليم.

٧- وضع الأنظمة والتعليمات التي تحفظ للعملية الانتخابية نزاهتها.

٨- اقرار هيكلية الإدارة الانتخابية.

٩- تعيين منتسبي المكاتب الانتخابية في المحافظات والوحدات الإدارية.

١٠- رسم السياسة المالية للمفوضية.

ثانياً : الترشيح للتعيين في الدرجات العليا من مدراء الدوائر في المفوضية والمكاتب الانتخابية في المحافظات يكون باقتراح ثلاث مرشحين لكل منها ويتم اختيار احدهم من قبل مجلس المفوضين باغلبية الثلثين.

الفصل الخامس

المسائلة وانتهاء العضوية

المادة السابعة:

أولاً: تنتهي العضوية في المجلس لأحد الاسباب الآتية:

١- الاستقالة.

٢- الوفاة أو عجزا للعضو عن أداء مهامه.

٣- صدور حكم قضائي بات بحق العضو في جريمة مخلة بالشرف.

٤- إعفاء برلمان كوردستان أعضاء المجلس مجتمعا أو منفرداً من مهامهم عند مخالفتهم لأحكام هذا القانون والأنظمة باغلبية الثلثين.

٥- إذا ثبت عدم صحة المعلومات التي أدلى بها عند الترشح للوظيفة.

ثانياً: في حال شغور احد مقاعد المجلس لأحد الأسباب الواردة في الفقرات أعلاه يتم اختيار عضو أخر بنفس الآلية الواردة في هذا القانون.

الفصل السادس

حقوق الاعضاء

المادةالثامنة:

اولا: يتمتع اعضاء مجلس المفوضين (بامتيازات وكيل الوزارة) لمدة خمس سنوات قابلة للتجديد.

ثانيا: لمجلس المفوضين منح مخصصات لموظفيه لاتتجاوز المخصصات الممنوحة لموظفي مجلس الوزراء.

ثالثا: جميع اعضاء مجلس المفوضين لايمكن تعينهم في وظائف عامة، باستثناء المناصب الاكاديمية، ولمدة ثلاث سنوات من تاريخ انتهاء مهمتهم كمفوضين.

رابعا: يتمتع المفوضون براتب تقاعدي يبلغ ٨٠٪ من مجموع ما كانوا يتقاضوه من رواتبهم بعد انتهاء مهامهم عدا حالات الاقالة والاستقالة او الادانة بجريمة لها علاقة بعملهم.

الفصل السابع

الشكاوي الانتخابية

المادة التاسعة:

١- يتمتع المجلس بسلطة حصرية فيما يتعلق بالتنفيذ المدني لاجراءاته وانظمته ويجب على المجلس ان يحيل اية قضية جنائية إلى السلطات المختصة إذا توفر لديها دليلا على سوء تصرف جنائي يتعلق بنزاهة العملية الانتخابية.

٢- على مجلس المفوضية حل النزاعات الناجمة عن إعداد وتنفيذ الانتخابات العامة والاستفتاءات وله ان يفوض هذه الصلاحية للإدارة الانتخابية لحلها حال وقوعها.

٣- تشكل في محكمة تمييز إقليم كوردستان هيئة قضائية مكونة من ثلاث قضاة غير متفرغين للنظر في الطعون التي تقدم على قرارات المجلس من قبل المتضررين من قرارات المجلس مباشرة.

٤- تنشر قرارات المجلس في ثلاث صحف محلية يومية في الإقليم وباللغتين الكوردية والعربية، وللمجلس الحق بإصدار صحيفة خاصة وانشاء موقع الكتروني لهذا الغرض.

٥- تقدم الطعون في قرارات المجلس إلى الهيئة القضائية في الإقليم خلال مدة ثلاثة أيام تبدأ من اليوم التالي لنشر القرار من قبل المجلس أو من قبل المتضررين من قرارات المجلس مباشرة.

٦- على الهيئة القضائية حسم الطعون المقدمة إليها خلال مدة عشرة أيام من تاريخ تقديم الطعن إليها وتعتبر قراراتها بشأن الطعون باتاً ويخضع إجراءات نظرها للطعون لأحكام هذا القانون مع مراعاة قانون المرافعات المدنية رقم (٨٣) لسنة ١٩٦٩ المعدل والقوانين الإجرائية الأخرى النافذة في اقليم كوردستان فيما لم يرد به نص في هذا القانون.

الفصل الثامن

إحكام متفرقة وختامية

المادة العاشرة:

على مجلس المفوضين وضع الآليات المناسبة لضمان مشاركة المواطنين خارج اقليم كوردستان - العراق في الانتخابات والاستفتاءات.

المادة الحادية عشر:

لمجلس المفوضين الاستعانة بخبراء دوليين ومحليين في مجال الانتخابات والاستفتاءات في مراحل الإعداد والتحضير وإجراء الانتخابات والاستفتاءات.

المادة الثانية عشر:

على مجلس المفوضين التنسيق والتعاون مع منظمات المجتمع المدني وممثلو الكيانات السياسية والاعلاميين لتسهيل عملية مراقبة الانتخابات والاستفتاءات وذلك لضمان نزاهتها.

المادة الثالثة عشر:

على مجلس المفوضين إعداد تقارير دورية عن مهامها وتقديمها إلى البرلمان.

المادة الرابعة عشر:

لرئيس مجلس المفوضين صلاحية الوزير فيما يتعلق بالمخاطبات الرسمية مع الوزارة والدوائر الرسمية الاخرى.

المادة الخامسة عشر:

اولاً: تكون للمفوضية ميزانية سنوية مستقلة يتم اعدادها وفقا للاسس والقواعد المتعارف عليها تقترح من قبل مجلس المفوضين بالتشاور مع وزارة المالية يصادق عليها البرلمان وتدرج ضمن الموازنة العامة للاقليم.

ثانياً: تخضع حسابات المفوضية للتدقيق والرقابة من قبل ديوان الرقابة المالية في الإقليم.

المادة السادسة عشر:

١- يضع مجلس المفوضية نظام داخلي خاص به.

٢- يحدد بنظام مهام وتشكيلات المفوضية.

٣- للمجلس المفوضين استحداث أو الغاء أو دمج مديريات أو أقسام أو شعب عند الاقتضاء.

٤- للمجلس المفوضين اصدار الأنظمة اللازمة لتسهيل تنفيذ أحكام هذا القانون.

المادة السابعة عشر:

لا يعمل بأي نص قانوني أو قرار يتعارض و احكام هذا القانون.

المادة الثامنة عشر:

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ إحكام هذا القانون.

المادة التاسعة عشر:

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

الأسباب الموجبة

نظراً للحاجة الوطنية الملحة إلى تأسيس هيئة عليا مستقلة لإجراء الانتخابات والاستفتاءات، وبغية تنظيم تشكيلاتها ومهامها وإناطتها بهيئة عليا محايدة ومستقلة ومرتبطة ببرلمان كوردستان ـ العراق، فقد شرع هذا القانون.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ سەرۆکایەتی لیژنەی کاروباری یاسایی پەرلەمانی کوردستان، ئێستا بڕگە بە بڕگە ڕاپۆرتی لیژنەی پەیوەندیدار کە لیژنەی کاروباری یاساییە دەخوێندرێتەوە بۆ ئەوەی گفتوگۆی لەسەر بکرێ، دەنگدانی لەسەر بکرێ، فەرموون لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم پێشنیاری لیژنەی یاسایی ناونیشانی پرۆژەکەیە کە ببێت بە (یاسای کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەس گفتوگۆ دەکات لەسەر ئەمە؟ د.شوان فەرموو.

بەڕێز عمر مصطفى(د.شوان قەلادزەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە ناونیشانەکە درێژە هەر بەو شێوەیە بنووسرێ (کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردنەکانی کوردستان)، ئەو ئیستفتایە زیادە لە موهیمەکانی ئەم کۆمسیۆنە ئەوەبێ کەوا ئیستفتا بکات، ئینجا چ ئیستفتای خاص بێ، یان عام بێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو بێگەرد تاڵەبانی فەرموو.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ گۆڕینەکە دام (کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی)، هەرێم بڕیار بوو لای بەبەین بیکەینە کوردستانی عێراق، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی تێدا نییە، کوا؟ ئێستا لە یەکەم داین، پێش پێناسەکان، ناونیشانی پرۆژەکە بکرێتە (یاسای کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی)، فەرموو.

بەڕێز بێگەرد دلشاد تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، ناونیشانەکە مەبەستم ئەوەیە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، دوێنێش قسەمان لەسەر کرد، یەعنی (یاسای کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و راپرسی کوردستانی عێراق)، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فەرهاد سەنگاوی فەرموو.

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح (فەرهاد سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا وشەی راپرسی لێرە ئەوەندە گرنگە هەڵبژاردن ئەوەندە گرنگ نییە، چونکە ئێمە راپرسی لەبەر دەماندایە، هەر دانانی ئەم پرۆژەیە لە ئەسڵدا خۆ هەر پێویست نییە، ئەنجومەنی قەزا دەتوانێ راپرسیش بکات، بەڵام ئێمە دەمانەوێ کۆمسیۆنێکمان هەبێت، کۆمسیۆنەکەمان دەنگدانەوەیەکی هەبێ لەبەر راپرسیەکە ئەوە یەك، من هەر لەبەر ئەوە دەنگی پێ دەدەم ئەگەر نا ئەنجومەنی دادوەری دەتوانێ راپرسی بکات و ئەم هەموو مەسروف دامودەزگا و ناو و ناونیشانەش هەر پێویست ناکات، بەڵام ناوێکی خۆشە بۆ مەسەلەیەکی دەولی و بۆ دەنگدانەوەی لە پەرلەمان با ئەمەمان هەبێ، راپرسی لێرە گرنگترە لە مەسەلەی هەڵبژاردن ئەوە یەك، دوو: من لەسەر کۆی شتەکان رام هەیە، بەڵام قسە ناکەم و دەنگیشی پێ دەدەم، زمان لێرە وێران بووە ئابرووبڕ یەعنی چی؟ سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، ئەوە با بێینە سەر ئەو ماددانە ئێنجا ئەو کاتی کاك فەرهاد، ئێستا تەنها (٣) کەس گفتوگۆی لەسەر کرد، بەڵێ، کاك رابوون فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی جیاوازی هەیە لە نێوان نوسخەی یەکەم و ئەوەی ئەمڕۆ پێشکەش دەکرێ، کەواتە دەبێ دەنگدان بکرێ لەسەر ناوەکە، ناوەکەش هەر وەکو پێشتریش ئیتیفاقمان کردووە ئەوهایە وەکو لە ڕاپۆرتەکە هاتووە (کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و راپرسی)، چونکە دەبێ دەنگدانی بۆ بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ئەوەی کە لە ڕاپۆرتی لیژنەکە هاتووە دەیخەینە دەنگدانەوە، لیژنەی یاسایی داوا دەکات ناونیشانی پرۆژەکە بکرێتە (یاسای کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و راپرسی ژمار ( ) ساڵی ٢٠١٤)، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٨٥) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، کەس نییە لەگەڵیدا نەبێت، کەواتە پەسەندکرا، زۆر سوپاس، بەڕێزان دەمەوێ تەنها

ڕوونکردنەوەیەکتان بدەمێ ئێستا لیژنەی پێشمەرگە سەرقاڵی ئامادەکردنی ئەو پرۆژە بڕیارانەن کە لەلایەن پەرلەمانی کوردستانەوە سەبارەت بە ڕەوشی پێشمەرگە لە ناوچە جێ ناکۆکەکان هاتۆتە کایەوە ئامادەی دەکەن، پرۆژە بڕیارەکان ئامادە دەکەن بۆ ئەوەی هەر لە چوارچێوەی ئەم دانیشتنانەماندا بیخەینە دەنگدانەوە، فەرموو بەڕێز د.ڤالآ.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، لەبەر ئەوەی لە چەند ڕۆژی داهاتوو لە هەموو کۆبوونەوەکانی ئێمەشدا تەنها پرۆژە یاساکە بە زمانی عەرەبی گفتوگۆی لەسەر کراوە، بۆیە ئێمە داوا دەکەین لە بەڕێزتان کە ماددە بە ماددە تەنها دەنگدان لەسەر ئەو پرۆژە بکرێ کە لە ناو ڕاپۆرتەکەدا هاتووە کە بە زمانی عەرەبی نووسراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر چاکە، فەرموو.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الاول

المادة الاولى:

يقصد بالمصطلحات والتعابير الاتية المعاني المبينة ازاءها لاغراض هذا القانون:

١- البرلمان: برلمان كوردستان – العراق.

٢- المفوضية: المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء.

٣- الاقليم: اقليم كوردستان – العراق.

٤- المجلس: مجلس المفوضين.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەڕێز سکرتێری پەرلەمان.

بەڕێز فخرالدین قادر عارف/سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کۆمەڵێك ناو لەلای من ناویان نووسیوە لە ئەندام پەرلەمانە بەڕێزەکان بۆ گفتوگۆکردن لەسەر ئەم یاسایە، بەس ماددەکانمان بۆ دیاری بکەن، ئەگەر زەحمەت نەبێ بە نووسین بۆمان بهێنن، یەکێك لەوانە بەڕێز (سهام عمر) لەسەر چ ماددەیەك بە تەحدید دەتەوێ گفتوگۆ بکەی، پاشان بەڕێز (فرحان جوهر) ماددەکەمان بۆ دیاری بکەن هەردوو ئەو بەڕێزانە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك زانا فەرموو نوقتەی نیزامی؟

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە بەشێکی دەرچوونی ئەم یاسایە بۆ مەسەلەی راپرسییە لەسەر مەسەلەی کوردستانی بوونی هەندێك ناوچە، یەعنی چی بە عەرەبی موناقەشە دەکرێ، یەعنی ئەو دوو فاقییە بۆ؟....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

شتێکی زۆر ئاساییە لەبەر ئەوەی راپۆرتەکە لە سەرەتا بە عەرەبییە، ئەسڵەن پڕۆژە یاساکان بە عەرەبی پێشکەش کراون.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵام مادام بە کوردی هەیە بۆ بە کوردی گفتوگۆ نەکرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کوردیەکەی بە پەلە تەرجومە کراوە، لیژنەی یاسایی رەنگە پێی باش بێ کە عەرەبیەکە موناقەشە بکرێت.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەراستی ئەوەی لیژنەی یاسایی هەموو ئیشەکانی بە پەلەیە، یەعنی ئەوە بۆتە گرفت بۆ پەرلەمانی کوردستان، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك زانا، ئێوە کە بەشێکن لەوانەی فراکسیۆنی ئێوە و فراکسیۆنەکانی تریش دوو پڕۆژە یاسا کە هاتۆتە بەر دەستمان بۆ ئەم کۆمسیۆنە، هەردوو پڕۆژە یاساکە بە عەرەبی ئامادە کراوە، ئێوەش دەتان توانی باشتر تەتەڵەی بکەن بە کوردی دایبرێژن، بە کوردی بیدەن بە لیژنەی یاسایی بۆ ئەوەی بە کوردی موناقەشە بکرێ، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

گفتوگۆکە بە زمانی کوردی دەکرێتن، تەنها دەنگدان و خوێندنەوەی ماددەکە بە نەصی عەرەبییە، گفتوگۆ بە زمانی کوردیە بە زمانی عەرەبی گفتوگۆ ناکرێ لەسەر پڕۆژەکە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ماددەی یەکەم دەخەینە گفتوگۆوە، کێ لەسەر ماددەی یەکەم قسە دەکات؟ د.ڕێواز فەرموو.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی یەکەم، من پێشنیار دەکەم دائیرەی ئینتیخابیشی بۆ زیاد بکرێ، ئێمە پێناسەی پەرلەمان و کۆمسیۆن و ئەنجومەنمان کردووە، پێشنیارەکەم ئەوەیە کە دائیرەی ئینتیخابیش پێناسە بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو بەهار عبدالرحمن فەرمووو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم دوو چەمکی تر زیاد بکرێ بۆ ڕوونکردنەوە، لەبەر ئەوەی لە ناو پرۆژە یاساکە زۆر دووبارە بوونەتەوە، ئەویش (العملیة الانتخابیة) پرۆسەی هەڵبژاردن لەگەڵ ڕاپرسی، لەبەر ئەوەی کە زۆر دووبارە بۆتەوە بۆ ئەوەی کە وازح بێت و مەتاتیەتی تێنەکەوێ، هەروەها عورفێکیشە لە زۆربەی یاساکانی دونیادا ئەم چەمکانەی کە زۆر دووبارە دەبێتەوە، پێناسە دەکرێت، بۆیە من پێشنیار دەکەم ئەم دوو چەمکەش بخرێتە ناوی، ئەگەر چی ئەو دوو چەمکە دوو چەمکی سیاسین پێناسەی دیاریکراویان هەیە لە قامووسی سیاسیدا، بەڵام دیارە هەر چەمکێکیش کە پێناسە دەکرێ پێناسەی جۆراو جۆری بۆ دەکرێ لە خولگەیەکدا دەخولێتەوە کە یەك مانا دەبەخشێت، ئێمە شتێك هەڵبژێرین کە لەگەڵ یاساکەی خۆماندا بگونجێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا لیژنەی یاسایی دەقی ماددەکە جارێکی تر بخوێنێتەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان، دوایی پێشنیار هەبوو بۆ ئیزافە ئەویش دەخەینە دەنگدان، د.ڤالا فەرمووو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الاولى:

یقصد بالمصطلحات والتعابیر الاتیة المعاني المبینة ازاءها لاغراض هذا القانون:

١- البرلمان: برلمان کوردستان – العراق.

٢- المفوضیة: المفوضیة العلیا المستقلة للانتخابات والاستفتاء.

٣- الاقلیم: اقلیم کوردستان – العراق.

٤- المجلس: مجلس المفوضین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٨٦) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، کەس نییە لەگەڵیدا نەبێت، کەواتە پەسەندکرا، روونکردنەوەی ئێوە لیژنەی یاسایی لەسەر ئەو زیادکراوانەی کە داوا کرابوون؟ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە داواکرا تەنها یەك پێشنیار بوو لەسەر ئیدارەی ئینتیخابی کە پێناسە بکرێ، ئیدارەی ئینتیخابی لە هەر شوێنێك کە هاتبێ ئێمە نەمان گوتووە ئیدارە بە تەنها، گوتوومانە (الادارة الانتخابية)، کە دەڵێ (الادارة الانتخابية) ئەوە پێویستی بە پێناسە ناکات، کە پێناسەی (مجلس)مان کردووە گوتوومانە (مجلس) بۆیە پێناسە دەکەین (مجلس المفوضين)ە لە هەموو یاساکەدا تەنها ناوی (مجلس)مان بردووە، بۆیە ئەوە پێویستی بە پێناسەیە، بەڵام لە هیچ شوێنێك نەمان گوتووە (الادارة) بە تەنها، گوتوومانە (الادارة الانتخابية) ئەوەیان پێویستی بە پێناسە ناکات، ئەو دوو پێشنیارەی تر کە باسکرا بۆ پێناسە ئەویشیان هەر موعەرەفن، لەو یاسایەدا پێویستی بە پێناسە ناکات، چ بۆ عەملیەی ئینتیخابی، عەملیەی ئیستفتا، ئەوانە هەردووکیان موعەرەفن پێشتر پێویستی بە پێناسە ناکات، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان لەبەر ئەوەی کە داواکراوە فراکسیۆنەکان خۆیان داوایان کردووە کە ژمارەیەکی کەم لە ئەندامانی پەرلەمان قسە بکەن، بۆیە رەچاوی ئەوە ناکەین هەر پێشنیارێك (٣) کەسی لەگەڵ نەبوو نەیخەینە دەنگدانەوە، هەر پێشنیارێك کە لەلایەن هەر ئەندامێکی پەرلەمانەوە دەکرێ دەیخەینە دەنگدانەوە بە تایبەتی ئەگەر ئەوها بەم شێوەیە بێت ژمارەیەکی کەم لە ئەندامانی پەرلەمان قسە بکەن، کاك رابوون فەرموو نوقتەی نیزامی؟

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عورفێك هەیە لە پەرلەمان کاری پێدەکرێت کە هەر پێشنیارێك ئەگەر (٣) کەس دیفاعی لێ نەکات ناخرێتە دەنگدانەوە، دوایی کێشەتان بۆ دروست دەکات بۆ دانیشتنەکانی داهاتوو، چونکە تۆ ئەگەر ئێستا بیخەیتە دەنگدانەوە بۆ (١) پێشنیار، دوایی بۆ هەموو دانیشتنێك مولزەم دەبی بە درێژایی چوار ساڵی داهاتوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ ئەم دانیشتنە بە شێوەیەکی تایبەت ئەوە رەچاو دەکەین کە هەر پێشنیارێك لەلایەن (١) ئەندامیشەوە پێشکەش کرا دەیخەینە دەنگدانەوە بۆ ئەوەی پێویستمان بەوە نەبێ ژمارەیکی زۆرتر ئەندامی پەرلەمان

موداخەڵە بكات و داوای ئەوە بكات پشتگیری لە ئەندامەكەی تر بكات، بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، پێشنیاری ئەوە كرابوو كە پێناسەی ئیدارەی ئینتیخابی ئیزافە بكرێ، كێ لەگەڵدایە؟ تكایە دەست بەرزكاتەوە، (١٠) كەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدانییە؟ تكایە دەست بەرزكاتەوە، (٤١) كەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، كەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند نەكرا، ئەو دوو پێشنیارەی تریش تكایە لیژنەی یاسایی بیخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.ڤالاً فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دوو پێشنیارەكەی تر تایبەت بوو بە (العملية الانتخابية وعملية الاستفتاء).

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

لە پێشدا (العملية الانتخابية) دەخەینە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵ ئەوە دایە (العملية الانتخابية) ئیزافە بكری بۆ پێناسەكان؟ تكایە دەست بەرزكاتەوە، (١) كەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدانییە؟ تكایە دەست بەرزكاتەوە، (٤٥) كەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، كەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسند نەكرا، ئێستا پێشنیاری دووەم، بەهار خان فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنیاری دووەم (عملية الاستفتاء).

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا (عملية الاستفتاء) دەخەینە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵ ئەوە دایە ئیزافە بكری بۆ پێناسەكان؟ تكایە دەست بەرزكاتەوە، (٣) كەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدانیە؟ تكایە دەست بەرزكاتەوە، (٤٠) كەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، كەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند نەكرا، كەواتە بەڕێزان ماددەی یەكەم وەكو خۆی پەسەندكرا بە بێ دەست كاری، ئێستا ماددەی دووەم تكایە بیخوێننەوە.

بەڕێز د.ڤالاً فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

الفصل الثاني

المادة الثانية:

اولاً: تؤسس بموجب هذا القانون هيئة تسمى المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء لتكون السلطة الحصرية التي تقوم بإجراء جميع الانتخابات العامة والاستفتاءات في جميع انحاء كوردستان — العراق.

ثانياً: المقر الرئيسي للمفوضية في محافظة اربيل العاصمة وتفتح لها مكاتب في مراكز محافظات كوردستان — العراق والوحدات الادارية عند الاقتضاء.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە لەسەر ماددەی دووەم؟ ناوەکان (مامۆستا ماجد، د.عبدالله، کاك عمر عینایەت، بەهار خان، کاك بەهزاد، کاك قادر)، فەرموو د.عبدالله.

بەڕێز عبدالله جاسم رجب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەس دووەم ئیحتیماله له لای لوغەوی بێت (المقر الرئیسي للمفوضیة في محافظة اربیل)، یەعنی بەس ئەگەر عەکس دەکەی، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لوغەوی دوایی چاك دەکرێ، له سیاغەدا چاك دەکرێت، مامۆستا ماجد فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عەینەن مولاحەزەم هەبوو، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر عینایەت فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(تؤسس بموجب هذا القانون هیئة تسمی المفوضیة العلیا المستقلة للانتخابات والاستفتاء لتکون السلطة الحصریة التي تقوم بإجراء جمیع الانتخابات العامة) لێرە دەبێ (عامە)کە لاببرێ، یان (خاصە)شی لەگەڵدا دابنرێ، لەبەر ئەوەی هەندێك جار له یەك پارێزگا هەڵبژاردن دەکرێ کە وتت (عامە) دەبێ گشتگیر بێ، یان (عامە)کە لابرێ، یان ببێتە (الانتخابات العامة والخاصة) ئەوە خاڵێکیان، ثانیاً: (في مراکز محافظات کوردستان – العراق والوحدات الاداریة)، (الوحدات الاداریە) پێویست ناکات، لەبەر ئەوەی ئەگەر مەبەستیان ئیدارە سەربەخۆکانە، ئیدارە سەربەخۆکان بە پێی هەیکەلی تەنزیمی له شوێنی نییە ئەو (الوحدات الاداریە) لابرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو بەهار فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من قسەم لەسەر ئەم یەکەکارگێڕیانە هەیە کە دەڵێ لە کاتی پێویستدا بکرێتەوە، لە روانگەی دوو شتەوە کە نا روونی لە یاساکەدا دروست دەبێت، چونکە یەکەی کارگێڕی پێناسە نەکراوە نازانی چۆنە، دووەمیشیان لە روانگەی ئەوەی ئیشکالیاتمان بۆ دروست نەبێ، ئەم یەکە کارگێڕیە چۆن دەکرێتەوە،

پێکهاتەی چییە، کە خودی کۆمسیۆن خۆی پێکهاتەکەی ئیشکالە، ئەم یەکەکارگێڕیە لە کاتی کردنەوەیدا ئیشکالات دروست دەکاتەوە، بۆیە پێویست دەکات زۆر بە وازحی یەکەی کارگێڕی هەبێت لە پڕۆژەکەدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قادرئوتمان فەرموو.

بەڕێز قادر وتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نووسینگە تەنها لە سەنتەری پارێزگاکانی کوردستانی عێراق، یەعنی بە ناوچە کوردستانیەکانی دەرەوەشەوە، یان هەر تەنها ئەو پارێزگایانەی کە ئێستا لە ژێر فەرمانڕەوایەتی حکومەتی هەرێمی کوردستان دان، ئەگەر تەنها ئەو پارێزگایانە بێ من پێم باشە کە نووسینگەی کۆمسیۆنەکە یان دەستەی هەڵبژاردنەکە تەنها لە پارێزگاکان نەکرێتەوە، بەڵکو لە ناوچە کوردستانیەکانی دەرەوەی هەرێمی کوردستانیش بکرێتەوە، چونکە یەکێك لە ئامانجەکانی ئەم پڕۆژە یاسایە بۆ ئەوەی ببێ بە یاسا لە راستیدا هەدەف سەرەکی گێڕانەوەی ئەو ناوچانەیە، ئیدی پێویستە ئەو ناوچانەش سەنتەری ئەم دەستەیە لەو ناوچانەدا بوونی هەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بەهزاد فەرموو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت بڕگەی دووەم ئەگەر کوردیەکە بێت دەبێت (لە) زیاد بکرێ، کە نووسراوە (یەکە کارگێڕیەکان)، (لە یەکە کارگێڕیەکان)، ئەگەر عەربیش بێ (الف، لام)ەکە زیاد بکرێ دەبێتە (المقر)، وەکو هاوڕێیان باسیان کرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جمال مۆرتکە فەرموو.

بەڕێز جمال عثمان(جمال مۆرتکە):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت خاڵی یەکەم کە دەڵێ (تؤسس بموجب هذا القانون هيئة تسمى المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء لتكون السلطة الحصرية)، نازانم بە کوردیەکەش هەر (حصريه)کەش نووسراوە دەگۆڕدرێ بۆ سەردەمیانەش هەیە زیاتر ماناکە دەبەخشێ بە رەئی من، دوو: (مقر رئيسى) بە رەئی من بکرێتە (مقر مجلس المفوضية)، چونکە لە پێشەکیەکەش (المجلس: مجلس المفوضية) نووسراوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەگەڵ ئەوەی پێم باشە هەموو هەڵبژاردن و راپرسیەك لە هەرێمی كوردستان كۆمسیۆن بیكات و سەربەخۆیی ئێرە بپارێزین، بەڵام لە رووی واقیعییەوە ئێستا بە هەموو شارەكانی كوردستان دائیرەی ئینتیخابی سەر بە كۆمسیۆنی ئینتیخاباتی عێراقی هەیە، هەڵبژاردنی مەجلیس نوابی عێراقیشمان هەیە، دیاریش نییە ئایا ئێمە كەی ئەگەر بڕیاریش بێ جیاببینەوە كەی جیا دەبینەوە، بۆیە لە هەموو حاڵەتەكان ئەو سولتە حصریە كە بە هەموو شێوەیەك دەرگا لەبەردەم كۆمسیۆنی هەڵبژاردنی عێراق دادەخرێ، لە دواییش ئەوەی تەعاونیشی نییە ئایا تووشی ئیشكالمان ناكات؟ بە تایبەتی لە كاتێكدا ئێستا دەوائیری ئینتیخابی كۆمسیۆنی هەڵبژاردن هەنە و دەشمێنن، لەبەر ئەوە ئەگەر تۆزێك خەففیف تری بكەین ئەو (حصریە) هەڵبگرین بە تەسەوری من باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك سهراب میكائیل فەرموو.

بەڕێز سهراب میكائیل محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

خاڵا دووێ (وتفتح لها مكاتب في مراكز محافظات كوردستان – العراق والوحدات الادارية عند الاقتضاء)، ئەز دبێژم (عند الاقتضاء) یا زێدەیە، (وتفتح لها مكاتب في مراكز محافظات كوردستان – العراق والوحدات الادارية)، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی روونكردنەوەتان هەیە لەسەر ئەو پێشنیارانەی كە لەلایەن ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشكەش كرا.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە كەلیمەی (عام)ە كە نووسیومانە (جميع الانتخابات العامة)، ئێمە مەبەستمان لەوەیە ئینتیخاباتی عام ئینتیخابی پەرلەمان دەگرێتەوە و سەرۆكایەتی هەرێم و ئەنجومەنی پارێزگاكان و ئەنجومەنی خۆجییەتی قەزا و ناحیەكان دەگرێتەوە، ئەمانە دەگرێتەوە، خۆمان پاراستووە لەوەی كە كەلیمەی (خاصە)ێ بخەینە ناوەوە، بۆیە سەندیكاكان كە كاتێ هەڵبژاردن دەكەن مەبەستمان ئەوەیە كە ئەم كۆمسیۆنە تایبەتمەندی نییە بەو هەڵبژاردنانەی كە لە سەندیكاكان و لە شوێنەكانی تر دەكرێ جگەلە ئینتیخاباتە عامەكان، ئینتیخاباتە عامەكان مەبەستمان لەوەیە ئەوەی كە هەموو گەل بەشداری

تێدادەکەن، نەك فیئەیەکی موعەیەن، ئەمە سەبارەت بە کەلیمەی (عامة)، سەبارەت بە ئەوەی کە (المقر الرئیسي للمفوضیة) بکەینە (المجلس) ئەو پێشنیارە کە لە شوێنی خۆیدایە، بەڵێ، چونکە ئێمە (مجلس)مان پێناسە کردووە لەوێ، سەبارەت بە کردنەوەی نووسینگە لە مەراکیزی موحافەزاتی کوردستان، ئێمە وتوومانە موحافەزات (کوردستان_العراق)، نەمان وتووە (اقلیم کوردستان_العراق)، واتە موحافەزەکانی تریش دەگرێتەوە ئەوانەی کە ئێستا لە دەرەوەی ئیدارەی هەرێمن، سەبارەت بە (الوحدات الادارية عند الاقتضاء) مەبەستمان ئەوەیە کە نووسینگەیەك لە وەحدە ئیداریەکاندا بکرێتەوە کاتێك کە پێویستی کرد، لێرە وتوومانە لە مەراکیزی موحافەزەکان دەکرێتەوە، کەواتە مەعنای (وەحدەی ئیداری) لێرەدا مایەوە قەزا و ناحیەکان، واتە لە کاتی پێویستدا لە قەزا و ناحیەکانیشدا نووسینگەیەك دەکرێتەوە تایبەت بە هەڵبژاردن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیارێك هەبوو بۆ ئەوەی کە (لتكون السلطة الحصرية)، (الحصرية) لابرێ.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، ئەوەی پەیوەندی بە (السلطة الحصرية) دیارە ئێمە لێرە هەدەف لە دامەزراندنی ئەو کۆمسیۆنەی سەربەخۆی هەڵبژاردن و راپرسی ئەوەیە کە هەموو ئەو هەڵبژاردن و راپرسیانەی لە هەرێمی کوردستاندا ئەنجام دەدرێن، یاخود بڵێین لە هەموو ناوچەکانی کوردستانی عێراق ئەنجام دەدرێن دەسەڵاتەکە بدەین بەو دەستە سەربەخۆیە، یان بەو کۆمسیۆنە، بەڵام ئەوەی کە پەیوەندیدارە بە ئینتیخابات و ئیستفتا لەسەر موستەوای ئیتیحاد ئەوە حکومەی ئیتیحادی، یاخود بڵێین ئەو هەیئە موستەقیلەی کە لەسەر موستەوای ئیتحاد هەیە ئەو خۆی ئیشراف دەکات، چونکە ئەو لە قانونەکەیدا هاتووە کە هەر ئینتیخاباتێك بکرێتن، ئینتیخاباتەکە پەیوەندی بە هەڵبژاردنەکانی پەرلەمانی عێراقەوە هەبێتن ئەوەیان ئیختیصاصی خۆیەتی، لێرانە ئەوەی کە دانذراوە بۆ ئەو ئیختیصاصە (حصريه) بە هیچ شێوەیەك تەناقوزێکی ئەوەتۆ روونادات، ئێمە پێمان باشە دەسەڵاتەکە دەسەڵاتێکی (حصرى) بێ بۆ ئەوەی لە کاتی تەنازوع لە بەینی قەوانینی ئێمە و قەوانینی ئەوان، هی ئێمە هەرچەندە بە پێی دەستوور ئەولەویەتی هەیە لە پێشە، بەڵام لە قانونەکەشدا تەئکید لەسەر ئەوە کراوەتەوە کە ئەگەر بێت و تەنازوع لە بەینی دوو یاساکەدا رووبدات ئەوە ئەولەویەت بۆ کۆمسیۆنی ئێمەیە کە ئیشراف بکات و تەنفیزی هەڵبژاردن بکات لە هەموو مەناتیقەکانی کوردستانی عێراق.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر عینایەت فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێموایە بەهار خان بە سەهوو لە مەبەستەکەی من تێگەیشت، من مەبەستم کە دەڵێم یان (عامە)کە لابرێ، یان (خاصە)کە دابنرێ، بۆ نموونە پارێزگایەك کە ئێستا بۆ نموونە پارێزگای هەڵبجە.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەش هەر ئینتیخاباتی عامە.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها بۆ خۆی دەکرێ، (عامە) نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخر ئینتیخاباتی (عامە) لەسەر موستەوای موحافەزەی هەڵەبجە.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەبێتە (عامە) یەعنی ئەوە؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی تریان (الوحدات الادارية) پێمان بڵێن لە ناو قەوسدا بنووسن (الاقضية والنواحي).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەحداتی ئیداری ئیدارەی سەربەخۆ ناگرێتەوە، ئەوە موناقەشەی لەسەر کراوە.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەزانم، لە ناو قەوسێکدا بنووسن (الاقضية والنواحي).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، کاك ڕابوون فەرموو.

بەڕێز ڕابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها دەمانەوێ لیژنەی یاسایی تەوزیح بدات بۆ ئەوەی ببێتە بەشێك لە یاساکە، کە بۆ نموونە ئەگەر پارێزگای دهۆك لە کاتی هەڵبژاردنی شارەوانیدا دۆخی هاوسەنگی نێوان فراکسیۆنەکان، فراکسیۆنی دهۆك

وا دەبێت هەڵبژاردنەکانیان پێ ناکرێ، سەرۆکایەتی هەرێم بتوانێ بانگەواز بۆ دووبارە هەڵبژاردن لە پارێزگای دهۆك بکاتەوە، ئێستا لیژنەی یاسایی وا بڵێن کێشەکە نامێنێ (عامە)کە بە خۆی ئەوە دەکات، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەهار خان فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاتێك کە هەموو گەل بەشداری دەکات ئەگەر لە مەنتیقەیەکی موعەیەنیشدابێ ئەوە هەڵبژاردنێکی (عام)ە، کاتێك فیئەیەکی موعەیەن بەشداری دەکات ئەوە هەڵبژاردنێکی (خاص)ە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.ڤالآ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ئینتیخاباتی (خاص) ئینتیخاباتە لەسەر مستەوای سەندیکا و ڕێکخراوەکان، یەعنی ئەوە ئینتیخاباتی (خاص)ە، ئەما ئینتیخاباتێك کە موحافەزەیەك تێیدا بەشدارە، ئیستفتائێك کە ناحیەیەك تێیدا بەشدارە، کە قەزایەك تێیدا بەشدارە هەمووی ناوی ئینتیخاباتی (عام)ە، بەڵام ئیستفتای (خاص) بۆ نموونە نەقابەی موحامیین ئینتیخاباتێك لە بەینی خۆیان دەکات بۆ هەڵبژاردنی دەستەی سەرۆکایەتیەکەی ئەوە ناوی ئینتیخاباتی (خاص)ە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا پێشنیارەکان دەخەینە دەنگدانەوە، پێشنیارێك هەبوو بۆ ئەوەی کە (الانتخابات العامة) (خاصة)شی بۆ ئیزافە بکرێ، ئێستا ڕوونکردنەوە درا، بەردەوام بین لەسەری کاك عمر؟ کەواتە ئەوە وازمان لێ هێنا، پێشنیارێك هەبوو بۆ ئەوەی کە ئەو (السلطة الحصرية) چارەسەر بکرێ، لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، لیژنەی یاسایی بۆ ئەوەی ئەو ماددەیەی کە هاتووە تەحقیقی هەدەفی خۆی بکاتن، نیەتی موشەریع تێیدا وازح بێتن، دەتوانین بڵێین (تؤسس بموجب هذا القانون هيئة تسمى المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء لتكون السلطة الحصرية التي تقوم بإجراء جميع الانتخابات العامة والاستفتاءات على مستوى جميع انحاء كوردستان – العراق).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەواو، مەبەست دەپێکێ (على مستوى جميع انحاء كوردستان – العراق)، د. فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کە دەڵێی سوڵتاتی حەصری، یەعنی حەصرەن کەسی تر بەشداری پێ ناکەی، کە دەڵێی ماددەی (١١٠)ی دەستووری عێراقی حەصریە، یەعنی ئەقالیم کەس لەگەڵی بەشدار نابێ، کە تۆ دەڵێی ئینتیخابات لە کوردستانی عێراق حەصریە بۆ ئەو مفەوەزیە، یەعنی قەبوول نییە کەسی تر لەگەڵ خۆت موشارەکە پێ بکەی، کە دەشڵێی (جميع الانتخابات) ئیستسنات نەکردووە بڵێی ئەو ئینتیخاباتە نا ئەوە نا، یەعنی مەبەستم (مجلس النواب) نییە، مەبەستم ئینتیخاباتی کوردستانە، لەبەر ئەوە دەڵێم لەوانەیە لە داهاتوودا ئیشکالیەتێکمان بۆ دروست ببێ کە لە ئەمری واقیعیشدا مفەوەزیەی عێراقی مەوجودە لێرە، ئەوە کێشەکە بوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، ئێستا لێرە مەبەستەکە ئەوەیە مەبەستی لیژنەی یاسایی و مەبەستی پڕۆژە یاساکە ئەوەیە کە ئەمە سولتەی حەصری هەموو ئەو هەڵبژاردنانە دەبێ کە لەسەر مستەوای هەرێمی کوردستان ئەنجام دەدرێت، نەك ئەو هەڵبژاردنانەی کە لەسەر مستەوای عێراق ئەنجام دەدرێت، مەبەستەکە لەمەیە ئەگەر نا روونیەك لە سیاغەکەدا هەبێ دوایی بەو شێوەی سیاغە دەکرێتەوە کە ئەم مەبەستە بپێکی، کە مەبەست لێی سولتەی حەصریە لە هەموو ئەو هەڵبژاردن و ئیستفتائانەی لەسەر مستەوای هەرێمی کوردستان ئەنجام دەدرێت، لەسەر مستەوای کوردستانی عێراق ئەنجام دەدرێت، بۆیە تکایە ماددەکە بخوێننەوە، ئەو بڕگەیەی (اولاً) بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثانية:

اولاً: تؤسس بموجب هذا القانون هيئة تسمى المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء لتكون السلطة الحصرية التي تقوم بإجراء جميع الانتخابات العامة والاستفتاءات على مستوى جميع انحاء كوردستان – العراق.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٧٣) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، کەس نییە لەگەڵیدا نەبێت، کەواتە پەسەندکرا ئەو بڕگەیە، بۆ بڕگەی دووەم تکایە پێشنیارەکان بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە پێش ئەوەی کە دەنگ لەسەر بڕگەی دووەم بدەین.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکێك لە پێشنیارەکان ئەوە بوو کە وەحداتی ئیداری لە بەینی قەوسێکدا (الاقضية والنواحي) بنووسرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لە ناو قەوسێکدا (اقضية والنواحي) بنووسرێ، کێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەدایە کە لە تەنیشت (الوحدات الادارية) لە ناو قەوسێکدا (الاقضية والنواحي) بنووسرێ؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٢٧) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٣٥) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند نەکرا، بەڕێزان بۆ روونکردنەوەی زیاتر لە یاسا کار پێکراوەکانی هەرێمی کوردستان وەحداتی ئیداری پێناسە کراوە کە بریتییە لە (پارێزگا، قەزا، ناحیە)، پێشنیارێك هەبوو کە (عند الاقتضاء) لاببرێ، بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (١) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٤١) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند نەکرا، پێشنیارێك هەبوو کە بوترێت (المقر الرئيسي للمجلس يكون في محافظة اربيل العاصمة)، کێ لەگەڵ ئەوە دایە بەس تەنها بوترێت (المقر الرئيسي للمجلس في محافضة اربيل)؟ بەڵێ، کاك تحسين فەرموو.

بەڕێز تحسين اسماعيل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببوورە، بەو شێوەیە کە (المقر الرئيسي للمفوضية) بێت لە جیاتی......

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێویست ناکات، کاك تحسين، لەسەرەوە (مجلس) پێناسەکراوە کە مەبەستمان (مجلس المفوضين)ە، پێشنیارەکە ئەوەیە کە بوترێت (المقر الرئيسي للمجلس يكون في محافظة اربيل)، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٧) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٣٤) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند نەکرا، پێشنیارێك هەبوو کە سەرەڕای ئەوەی نووسراوە (مراكز محافظات كوردستان_العراق والوحدات الادارية عند الاقتضاء) پێشنیارکراوە کە (المناطق الكوردستانية خارج ادارة الاقليم) ئیزافە بکرێ، بەڵێ، فەرموون لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

روونکردنەوەماندا ئەوە پێویست ناکات بخرێتە دەنگدانەوە، (مراكز محافظات كوردستان_العراق) نەمان وتووە (اقليم كوردستان_العراق)، هەمووی دەگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سەحبی دەکەی کاك قادر؟ فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمەی بەهار خان دەڵێ راستە، منیش وتم تەعبیرەکە وایە یان نا؟ بەلاَم لە راستیدا بە پێی دەستووری عێراقی تاوەکو ئێستا ئەوەی کە لە ژێر کۆنترۆلی حکومەتی هەرێمی کوردستاندایە بە قانونی ئەم چوار پارێزگایەیە.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قادر، ئەوە (اقلیم کوردستان_العراق) ئەو چوار پارێزگایەیە، بەلاَم ئەمە لێرە دەڵێ (کوردستان_العراق).

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر تەعبیرەکە وابێت زۆر باشە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا تکایە ماددەی دووەم بڕگەی دووەم بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، کەواتە هیچ یەکێك لە پێشنیارەکان بۆ گۆڕانکاری لەو بڕگەیە پەسەند نەکرا، بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثانیاً: المقر الرئیسي للمفوضیة في محافظة اربیل العاصمة وتفتح لها مکاتب في مراکز محافظات کوردستان – العراق والوحدات الاداریة عند الاقتضاء.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٧٨) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، کەس نییە لەگەڵیدا نەبێت، کەواتە پەسەندکرا، کەواتە کۆی ماددەی دووەم پەسەندکرا، کاك د.فرست نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز د.فرست صوفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە پێی ماددەی (٧٢) بڕگەی (٣) لە ئاخیر بڕگە ئەگەر سەیری بکەی دەنگدان لەسەر پڕۆژە یاساکان ماددە بە ماددە دەکرێت، ئەوەی ئێستا کردمان بڕگە بە بڕگە بوو، بۆیە وا باشە مولاحەزات وەرگیرێ لەسەر هەردوو بڕگەکە ئینجا بە یەکەوە بدرێتە دەنگدان، چونکە لێرە زۆر بە روونی دەڵێ ماددە بە ماددە دەدرێتە دەنگدان، نەك بڕگە بە بڕگە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

راستە، بەو شێوەیە هاتووە لە پەیڕەوی ناوخۆ، راستە کە پێویست دەکات ماددە بە ماددە بخرێتە دەنگدان، بەلاّم لێرە لەبەر ئەوەی جاری وا هەیە گۆڕانکاری لە بڕگەکاندا دەکرێ، پێشنیار هەیە بۆ بڕگەکان و گۆڕانکاری لە بڕگەکاندا دەکرێ، بۆیە ئەگەر بڕگە بە بڕگەش بخرێتە دەنگدانەوە هیچ کێشەیەك دروست ناکات، ئێستا دەچینە سەر ماددەی سێیەم.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة:

المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء هيئة مهنية مستقلة ومحايدة تتمتع بشخصية معنوية وتخضع لرقابة البرلمان، وتكون مسؤولة امامه.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەیەکی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟ کاك قادر وەتمان فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە لە راستیدا من نامەوێ لە دەرەوەی تەوافق قسە بکەم، بەلاّم بەر لەوەی گفتوگۆ بکرێ لەسەر ئەم پرۆژە یاسایە دیارە فراکسیۆنە سەرەکیەکانی ناو پەرلەمان تەوافقیان کرد لەسەر ئەوەی بەر لە تەشکیل کردنی تەنانەت دروست کردنی قانونەکەش کە چۆن کۆمسیۆنەکە تەشکیل دەبێ، بۆیە هیچ کەسێکی سەربەخۆ.......

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قادر، ئەمە پەیوەندی بەم ماددەیەوە نییە، تکایە پەیوەندی بەم ماددەیەوە نییە ئەم باس خواستە، بەڕێزان ئێستا ئەم ماددەیە دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ماددەی سێیەم دایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٧٥) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (١) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، ماددەی چوارەم لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة:

تتولى المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء مايلي:

١- وضع الاسس والقواعد المتبعة للانتخابات العامة والاستفتاءات التي تجري في جميع انحاء كوردستان — العراق لضمان تنفيذها بصورة عادلة ونزيهة.

٢- الاشراف على الانتخابات العامة والاستفتاءات في جميع انحاء كوردستان_العراق.

٣- القيام باعلان موعد الانتخابات العامة والاستفتاءات وفقا للقوانين النافذة.

٤- تنظيم وتنفيذ كافة انواع الانتخابات العامة والاستفتاءات في جميع انحاء كوردستان_العراق.

٥- ادارة عملية تسجيل الناخبين وتنظيم وتحديث سجلاتهم لضمان حق الاقتراع.

٦- تسجيل القوائم الانتخابية والائتلافات وتصديقها.

٧- تنظيم وتنفيذ عملية تسجيل ممثلي القوائم الانتخابية ومراقبي الانتخابات من المنظمات والاعلاميين الدولية والمحلية وغيرهم.

٨- اعلان النتائج الاولية للانتخابات والاستفتاءات باسرع وقت والنتائج النهائية بعد المصادقة عليها من الجهة القضائية المختصة.

٩- العمل على بناء الثقة في العملية الانتخابية لدى كافة اوساط المجتمع الكوردستاني وتعزيز الثقافة الانتخابية عبر ادامة الصلة مع كافة شركاء العملية الانتخابية.

١٠- تنظيم واجراء عملية العد والفرز لاصوات الناخبين، واعلان النتائج داخل المحطات على ان يزود الكيانات نسخة من محاضر العد والفرز.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك عمر فەرموو نوقتەی نیزامی؟

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من لە ماددەی سێیەم دەستم بەرزكردەوە، بەڵام بەداخەوە دەستی منتان نەبینی، تەنها یەك سەرەنجم هەبوو هەرچەند دەنگی لەسەر دراوە، داوای لێبووردن دەكەم، (المفوضية العليا المستقلة للانتخابات)، مادام پێناسەی (المفوضية) كراوە پێویست ناكات ئەم عیبارە دووبارە بكرێتەوە.......

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

تازە دەنگی لەسەر درا كاك عمر، ببوورە دەستی تۆمان نەبینی.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من دەستم بەرزكردەوە بەداخەوە دەستی منتان نەبینی، بەڵام خۆی هەدەفەكە چییە كە پێناسەكان دەكرێ، هەدەفەكە ئەوەیە ئەم ماددەیە كورت كرێتەوە، بەڵام بەداخەوە ئەوە بەڕێزان لە لیژنەی یاسایی جارێكی دیكە دووبارەیان كردۆتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو تێبینییەی کاك عمر لە کاتی سیاغەکردنەوە بە نەزەری ئیعتیبار وەردەگرن، راستە، چونکە پێناسەکراوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا دەرگای گفتوگۆ دەکەینەوە لەسەر ماددەی چوارەم، کێ قسەی لەسەر دەکات؟ فەرموو بەڕێز سکرتێری پەرلەمان.

بەڕێز فخرالدین قادر عارف/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەو ماددەیە ئەم بەڕێزانە ناویان لای من تۆمارە بۆ گفتوگۆ (سهام عمر، صالح فقێ، انور قادر، بەهزاد دەروێش، سهراب میکائیل، د.عبدالله، د.فرست، عمر عینایەت، ماجد عثمان، محمد سعدالدین، ڤەمان فیصل، مریم صمد).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سهام عمر فەرموو.

بەڕێز سهام عمر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەیا چوارێ خالا (٢، ٤) ئەگەر بهێتە دەمج کرن، چونکە سەرپەرشتیکرن هەر بەوان ئەرکا دێ رابیت رێکخستن و جێبەجێ کرنا هەموو جۆرەکانی هەڵبژاردن، هەر لە خالا دوویدا کو بە زمانێ کوردی بەس دا تەئیکیدێ لێ بکەم کو لیژنەیا یاسایی دەما ئیصدارێ دکەن زمانەوانی دبیتن موراجەعە بهێتە کرن، بۆ نموونە ل ڤێرێ یا کوردیدا هاتیە (سەرپەرشتیکردنی هەڵبژاردنی گشتی راپرسیەکان)، (واو) هەر تێدا نییە، پێتڤیە ئەڤ زمانەوانیە و خەلەتیانە بهێنە رەچاو کرن، خالا (٥) ل ماددەیا چوارێدا حەز دکەم لیژنەیا یاسایی دیار بکەت مەبەستا وان پێ (بەڕێوەبردنی پرۆسەی تۆمارکردنی دەنگدەران و رێکخستن.......

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو یا دیار (عملیة تسجیل الناخبین).

بەڕێز سهام عمر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، (ادارة عملية تسجيل الناخبين)، ل ڤێرێ مە بەخۆ لە هەرێمێدا ئیشکالەکا هەی (سجل الناخبين)، مەبەستا لیژنەیا یاسایی ئەوە نوێ کرنا (سجل الناخبين) ئەڤە کو گەلەك ئیشکالا تێدا، یان ئەڤە ئەون یا کو دشینیکا تۆمار ئەڤە ژیی وا بهێتە یا ئینتیخاباتا بێن (سجل) بۆ بهێنە ڤەکرن، یان ژی ئەو (سجل) کو

نوكه ئيشكال تێدا هەيە بهێته نوێ كرن، بەس حەز دكەم ليژنەيا ياسايى ڤێ ديار بكات، ئاماژە پێبكاتن، دبيتن وەك دارشتنا وى يا ديارە كو تەحديد (سجل الناخبين) ل ڤێرێ، بەس سەريح نەهاتيە، چونكه بەرى هەنگى بەحسا ل هەندێ كرى كو ئەڤە دشينيكا دێنە ناڤ ئينتيخاباتا بهێنە تۆماركرن.....

بەرێز جعفر ابراهيم ئيمينكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سهام خان، ئەو يا ديارە، ناڤ كۆمسيۆنێ دا نۆرمەكى پەيرەو دكەن وەكى نەريتەكى هەردووكن، يەعنى هەم ييت (١٧) سالى دەبن، (١٨) سالى، هەم يا دينە ژێ.

بەرێز سهام عمر قادر:

بەرێز سەرۆكى پەرلەمان.

بەلێ، خالا (٧) ل ڤێرێ دا يا هاتى ل دوماهيكێ ئەوانى تر هەر ڤێرێ ژى تەوزيح بێت، چونكه هەندى مە ديتينه ل ناڤ هەلبژاردناندا رێكخراو و، رۆژنامەنڤيس و، چاڤدێرن، لايەنێن سياسى تێدا هەى، ئەڤێن ديكه نەك ليژنەيا ياسايى، يان ئەڤە سياغەكرن چييە؟ ئەوانى تر مەباستا وان پێ چييە؟ يەعنى مەعقولە ژ برى كو ياسايى هەندەكا رێك هەبيتن بهێن و هەندەكا ديش بهێن، بە چ ياسا دهێنه ناڤدا هەندەكى دى بۆ نموونە؟ زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهيم ئيمينكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

ئەوە پەيوەستە بە خالا (١، ٤)يە، پەيوەستە بە دارێتشتنێ ڤە، ئيدى دەرفەت دەدەين بە ليژنەى ياسايى كو بەرسڤا تە بدەن، بەرێز صالح فقێ فەرموو.

بەرێز صالح فقێ محمد:

بەرێز سەرۆكى پەرلەمان.

والله ناوچەكانى كوردستانى هەندێك جار تەعبيرى تر هەلدەگرێ، بۆيە پێم باشە سەرجەم ئەوانەى كە ناوچەكانى كوردستانى هاتووە بە ناوچە كوردستانيەكان باشترە، لە خالى (٥)دا حەقە ئاماژە بە رۆلى بەرێوەبەرايەتيەكانى ئامار بدرێ، ئەو بەرێوەبەرايەتيانەى ئامار ناكرێ هەر لەسەر فۆرمى خۆراك سەدان دووبارەى تێدايە، سەدان مردووى تێدايە، هەتا ئێستا هەر ماوە لەسەرى، پوخت نەكراوەتەوە، بۆيە هەولبدرێ لە ئايندەدا سوود لە هەماهەنگى لەگەل بەرێوەبەرايەتيەكانى ئامار وەربگيرێ بۆ ئەوەى ئەو (سجل الناخبين)ە پوخت بكرێتەوە، باس لە رۆلى بەرپرسياريەتى چاودێريكردنى هەلبژاردنەكانيش هەر لە ئەستۆى ئەم كۆمسيۆنە بە روونى و بە وازحى بێت، ئەوەى راگەياندنى دەرئەنجامە بەراييەكان زووترين كات (كات)ى بۆ دابنرێ، (٤٨) كاتژمێر بۆنموونە، زووترين كات نا، روونە، تەفسيرى زۆر هەلدەگرێ، ئەگەر ئەوەى پەسەندكردنەكەشى هيچ مودەيەك ديارى نەكراوە رەنگە زۆر بە تەئخيرى كۆمسيۆن بيگەيەنێتە دادگەرى تايبەتمەند، لە خالى كۆتاييشدا بير لە ئامێرى تەكنەلۆجيا بكرێتەوە بۆ ژماردنى دەنگەكان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز انور قادر فەرموو.

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە ماددەی چوارەم لە خاڵی (٨) تێبینیم لەسەری هەیە دەڵێ (ڕاگەیاندنی دەرئەنجامە بەراییەکانی هەڵبژاردن و ڕاپرسی بە زووترین کات و دەرئەنجامە کۆتاییەکان پاش پەسەندکردنی لەلایەن لایەنی دادگەری تایبەتمەند)، لە بڕگەی (٢) پێموایە لە جێگای خۆیەتی، بەڵام (ڕاپرسی بە زووترین کات) پێموایە ئەمە روون نییە، پێموایە کات دیاری بکرێ، ڕەنگە لای من (بە زووترین کات) مودەیەك بێ، لەوانەیە کۆمسیۆن بڵێ (٦) ڕۆژ، (٧) ڕۆژ، بۆیە من پێموایە لە (٢) ڕۆژ تێنەپەڕێ ئەمە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز بەهزاد دەروێش فەرموو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خالاً (٥): (ادارة عملية تسجيل الناخبين وتنظيم وتحديث سجلاتهم) ئیزافەیەك دوای وی بێتە کرن (بالاعتماد على البطاقة التموينية والبطاقة الالكترونية) ئەڤە خاڵەك، خالاً دووێ: ئەوەی دیش ئەز دگەل ڤێ ڕەئی مە (وغیرهم) بێتە لادان یا بڕگەیا (٧)، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سهراب میکائیل فەرموو.

بەڕێز سهراب میکائیل محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دکەم خالاً (١١) زێدە ببیتن ڤی شکلی (بيان العقوبات المترتبة على خرق قوانين وتعليمات المفوضية لكل انتخاب)، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.عبدالله فەرموو.

بەڕێز عبدالله جاسم رجب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو نوقتەیەت هەی، ئەز پێشنیار دکەم کو بێنە ئیزافەکرن، گەلەك جار ئینتیخابات پێویستە کو تەمدید بیت هەتا ئینتیخاباتێ، ئەز دبێژم ئەڤە ژی یەکێك لە سەلاحیاتێت (هيئة المفوضية)، (تمديد مدة الاقتراح وفق احكام قانون الانتخاب)، هەروەسا ژی گەلەك جار صندوقا ئینتیخاباتا و ئەوراقێت ئینتیخاباتا

ختمێ ژی مواسەفاتێت خۆیەت هەی، ئەڤە ژی هەر یەکێ ئەرکێت کو بێژم (مجلس المفوضیة) کو (اعتماد مواصفات کل من صندوق الاقتراح واوراق الاقتراح والاختام الرسمیة الخاصة بلجنة الاقتراح)، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

تێبینیەت وە دێتە نڤیسین، بەڵێ، بەڕێز د.فرست فەرمووو.

بەڕێز د.فرست صۆڤی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەکەم باسکرا، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز عمر عینایەت فەرمووو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، (المادة الرابعة: تتولی المفوضیة العلیا) جارێکی دیکە هەمان هەڵە دووبارە بۆتەوە، ئەوە دەبێ هەر بکرێ (المفوضیة)، بە رەئی من هەر بنووسرێ (مهام المفوضیة)، سەرەتاکە ببێتە (مهام المفوضیة) ئەوە بەسە لێرە.....

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە لە سیاغە چاك دەکەنەوە؟

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، دووەم: جارێکی دیکە لە بڕگەی یەکەمدا هەمان شت (للانتخابات العامة والاستفتاء)، من تێناگەم ئایا (ئیستفتای عامە) یان (خاص)ە ئەوەیان، دەبێ وەڵامان بدەنەوە بەڕێزان لە لیژنەی یاسایی، ئەگەر وابێ بنووسن (المتبعة للانتخابات والاستفتائات العامة)، یەعنی (عام)ەکە بخەنە دواوە، ئەوە زۆر گرنگە، لە بڕگەی چوارمیشدا هەمان هەڵە هاتووە (الانتخابات والاستفتائات العامة) ئەوە زۆر گرنگە، چونکە ئیستفتایەکەش هەر (عام)ە، ئایا ئیستفتائی (خاص)یش دەگرێتەوە، یان نا؟ ئەمەوێ روونی بکەنەوە، ئەگەر (عام)ە پێویستە (الانتخابات والاستفتائات العامة) ئەوە زۆر گرنگە، من لەگەڵ ئەوەدام بە نیسبەت بڕگەی (٨) بچێتە شوێنی بڕگەی (١٠)، بڕگەی (١٠) بێتە شوێنی بڕگەی (٨)، بڕگەی (٨) بەم شێوەیەی لێ بکرێ، لەگەڵ ئەوەشدام کە باسکرا (غیرهم) لابرێ لە بڕگەی (٧)، بەڵام (اعلان النتائج الاولیة للانتخابات والاستفتاءات خلال مدة (٤٨) ساعة)، یان (٧٢) کاتژمێر، یەعنی لەوە زیاتر نەبێ (والنتائج النهائیة)، ئەخیر نوقتەم وتم بڕگەی (١٠) بچێتە شوێنی بڕگەی (٨)، لەبەر ئەوەی لە (محطات) زووتر ئیعلان دەکرێ، یەعنی لە (محطات) ئیعلانەکە زووتر دەکرێ، کەواتە دەبێ بڕگەی (١٠) بچێتە شوێنی بڕگەی (٨)، بڕگەی (٨)

بچێته شوێنی برگەی (١٠)، هەروەها وشەی (محطات)یش بە (ت) نووسراوە دەبێ بیکەی بە (ة)ی خڕ، (ة) مودەوەر، موهیم وەیە بە (ط) نییە، بەڵێ بە (تیێ) درێژ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز مامۆستا ماجد فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێرای دەست خۆشیم لە لیژنەی یاسایی، بەلاّم هەندێ شت هەیە لەو خالاّنە حەز دەکەم ئەندامانی لیژنەی یاسایی مولاحەزەی بکەن، مەسەلەن لە خالّی حەفتەم (تنظیم وتنفیذ عملیة تسجیل ممثلي القوائم الانتخابیة ومراقبي الانتخابات من المنظمات والاعلامیین الدولیة والمحلیة وغیرهم)، ئەگەر مەبەست لە (الدولیة والمحلیة) و مونەزەماتەکەیە، ئەوە تەواوە ببێتە (من المنظمات الدولیة والمحلیة والاعلامیین) دەبێ وای لێ بکرێ، ئەگەریش مەبەست (الاعلامیین الدولیة والمحلیة) ئەوە نابێ، دەبێ بڵێین (الاعلامیین والدولیین والمحلیین)، ئەوە دەبێ چاك بکرێتەوە ئەگەر مەوزوع ئەوە بێ ئەوە لە خالّی حەفت، لە خالّی دەیەم (تنظیم واجراء) من پێمباشە (اجراء) بێتە پێش (تنظیم)، لەبەر ئەوەی پێشتر (اجراء) دێ دوایی (تنظیم) دەکرێت، هەندێ شتیش هەیە دووبارە دەکرێتەوە مەسەلەن لە سیاغەکردنەکە حەز دەکەم رەچاوی ئەوە بکەن، چونکە بەراستی لوغەی عەرەبی لوغەیەکی زۆر ئەوەیە، پێم باشە وەلەو زۆر ماندوونە دەست خۆشیان لێدەکەم، مەسەلەن دووبارە کەلیمەی (ك) لە یەك جوملەدا دووجار دووبارە بۆتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز محمد سعدالدین فەرموو.

بەڕێز محمد سعدالدین انور:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها لە خالّی (٦) تێبینیەکم هەیە (تسجیل القوائم الانتخابیة والائتلافات وتصدیقها) لە پاش سالّی (٢٠٠٣)، یەعنی شێوازە هەڵبژادنێك هەبوو لە عێراق، لەبەر ئەوەی لە بەغدا زۆرینەی هێزە سیاسییەکان گرووپی مەزهەبی و تەیاراتەکان بوون کە ئەو مەجموعانەی لە دەوربەری هەندێك سەرکردەکان دەبوون، لەبەر ئەوەی نیزامی قەوائیم هەبوو، بەس لە زۆربەی دەوڵەتەکان تەنزیماتی سیاسی یان مورەشەحی فەردی دەبێتن، لەبەر ئەوەی کە لە بەغدا ئەو سیستەمە نییە، بەلاّم لە هەرێمی کوردستان یاسای پارتە سیاسییەکان هەیە، پارتە سیاسییەکان بە شێوەیەکی مونەزەم لە هەرێمی کوردستان کاری سیاسی خۆیان دەکەن، بەشداری هەڵبژاردنەکان دەکەن، شەرت نییە ئیلا وەکو بەغدا بێت دەتوانین بڵێین (تسجیل الاحزاب السیاسیة والکیانات)، یەعنی تەنها نەگوترێت لیستەکانی هەڵبژاردن، پارتە سیاسییەکان، یاخود رێکخستنە سیاسییەکان و قەوارەکان، چونکە ئەگەر وا بنووسرێتن دووبارە ئەو مفەومزیەیە هەندێ

سەوابت و شروت دادەنێ بۆ تەشكیل كردنی لیستەكان، مادام لێرە لە حكومەت حیزبەكان مۆڵەت پێدراون و تەنزیماتی سیاسی هەیە، حیزبە سیاسییەكان ئینجا لیستەكان بنووسرێتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوەی كیانە سیاسییەكان، كیانی سیاسی وەكو حیزب وەكو ئەشخاصیش هەیە، راستە دەبێ رەچاوی ئەوە بكرێت، بەڕێز ڤەمان فیصل فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

والله منیش هەر مولاحەزەم لەسەر خاڵی (٦) هەیە، ئەویش كە دەڵێت (تسجیل القوائم الانتخابیة والائتلافات وتصدیقها)، كەواتە ئەگەر بە پێی ئەم برگەیە بێتن (تصدیق تسجیل القوائم الانتخابیة) ئەوە حوكمێكی (بات) دەبێتن لەلایەن ئەنجومەنی كۆمسیۆنی باڵا دەربچێت، ئەگەر بێینە سەر فەسلی حەوتەمیش هیچ حەقێك بەو كەسەی نەداوە كە كیانێكی سیاسی بێت یاخود شەخصێك بێتن قائیمەی پێشكەش بە ئەنجومەنی كۆمسیاران بكات ئەو كاتە كۆمسیاران رەفزی دەكات، یەعنی حەقی تەعنی پێیدابێت بچێتە بەردەم دادگای یاخود جیهەتێكی قەزائی تەعن لە قەراری ئەنجومەنی كۆمسیۆن بداتن لەسەر ئەو بابەتە، ئینجا مەخسەدم ئەوەیە یان ئەو تەصدیقە لە ئەنجومەنی كۆمسیۆن وەربگرێت بداتە جیهەتێكی قەزائی، چونكە رەفزكردنی هەر قائیمەیەك بۆ بەشداریكردن لە هەڵبژاردن دەبێ لەسەر هەندێك موبەڕیراتی قانونی بێت، یانیش ئەگەر پێتدا بە ئەنجومەنی كۆمسیۆنتدا ئەو تەصدیقە حەقی تەعن بە كیانات و قەوائیمی ئینتیخابی بدەی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز مریم صمد فەرموو.

بەڕێز مریم صمد عبدی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، دیارە من پشتگیری لە رەئیەكەی هەڤاڵان (كاك صالح فقێ و انور قادر) دەكەم، لە خاڵی (٨) لە ماددەی چوارەم كە دەڵێ (راگەیاندنی دەرئەنجامە بەراییەكانی هەڵبژاردن و راپرسی بە زووترین كات) لە بڕی ئەوە ئەگەر ماوەیەكی بۆ دابنرێت كە (٤٨) كاتژمێر كەمتر نەبێ، یان ئەگەر بكرێت هەر لەو ماددەیەدا خاڵێك زیاد بكرێت، چونكە من بە زەروری دەزانم ئەگەر خاڵ بێ یان لەگەڵ خاڵی (٩) دەمج بكرێ (كۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەكان ناوەندێكی تایبەتی هەبێت بە هاوكاری رێكخراوەكانی (N-G-O) و دامودەزگاكانی حكومەت بۆ كردنەوەی خولی وەرزی بە مەبەستی رۆشنبیری هەڵبژاردن لەسەر چۆنیەتی بەڕێوەچوونی پرۆسەكانی هەڵبژاردن و ئەو سیستەمانەی كە كاریان پێدەكرێت لە هەرێمی كوردستان لە ناو زۆربەی چین وتوێژەكاندا بۆ ئەوەی لە كاتی هەڵبژاردن

رووبەڕووی ئاستەنگ نەبنەوە)، ئینجا ئەگەر بکرێ ئەو خاڵە ئیزافە بکرێ، یان بە شێوەیەك لە شێوەکان لەگەڵ خاڵی (٩) ڕێکبخرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە دەڵێ (باسرع وقت)، یەعنی بە خێراترین کات بە مانایەکی تر، من لەگەڵ ئەوەدام بنووسرێت ئەنجامە سەرەتاییەکان، یان داتای ئەوەلی لە ماوەی (٤٨) کاتژمێردا، هەروەها ئەنجامی کۆتاییش لە ماوەی حەفتەیەکدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك گۆران ئازاد فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله ئێمە تەقریبەن موتەفیق بووین لە لیژنە، بەڵام لێرە نەمزانی بۆ دانەنرایتەوە، موتەفیقین کە دانرێتەوە لە خاڵی (١) دانانی بنەما و ڕێسا کارپێکراوە نێودەوڵەتیەکان، موهیمە مەعایری دەوڵی لە ناو قانونەکەدا وجودی هەبێ و موصداقیەتیشی زیاتر دەبێ بۆ نەتەوەیەکگرتووەکانیش ڕۆڵێکی گرنگیان هەیە لە سەرپەرشتیکردنی هەڵبژاردن، لە خاڵی (٦) ئەوەی کە (کاك فەمان) وتی من پشتیوانی لێدەکەم، زۆر ڕاستە، ئێمە ئەو حەقە موتلەقە با بڵێین ئەو قانونە، لە عێراقدا قانونی ئەحزاب نییە، بەس لە کوردستان قانونی ئەحزاب هەیە، حەقی موصادەقەکردنی کیاناتی سیاسی ئێمە نەدەین بە کۆمسیۆن، بەڵکو تەنزیمەکە بدەین بەو، موصادەقەکە بدەین بەو، بەڵام قانونێکی دیکە حەقەکەی ڕێکخستووە کە قانونی ئەحزابە، ئەگەر قسەش لەسەر کیاناتی با بڵێین قائیمەی فەردی و ئەوانە دەکرێ، ئەوانە دائیمەن لە قانونی ئینتیخابات پێناسە دەکرێ، ئەگەر پێناسەکرا کە فەرد هەیە بۆ ئەوەی خۆی هەڵبژێرێ ئەو کاتە قانون ئەو حەقەی پێدەدات، بۆیە لەو بڕگەیە با بڵێین تەصدیقی ئەم قائیمەی ئینتیخابیانە بڵێین حەسەب قانونی ئەحزاب و قانونی ئینتیخابات یاخود شتێکی لەم شێوەیە، بۆیە حەقەکە بە موتلەقی لای کۆمسیۆن نەبێ، ئەم سەر ئێشەیەش بۆ کۆمسیۆن نەبێ، زۆرجار حیزبێك ئەو حەقە بە خۆی دەدات بێبەشی کات لە هەڵبژاردن یاخود بێبەشی نەکات، ئەوە قانونی تر ئەم حاڵەتە ڕێکبخات، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان لە لیژنەی یاسایی جاری یەکەم لەسەر پێشنیارەکان بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدان، فەرموون.

بەڕێز د.ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە زیاترین ئەو پێشنیارانەی هەبوون لەسەر فەقەرەی (٨) بوو کە پەیوەندی بە (اسرع وقت)ەوە هەبوو، ئەوەیان کە (اسرع وقت)مان داناوە ئێمە لێرە دیارە بە موشاوەرە دامان ناوە لەگەڵ جیهەتی کۆمسیۆن، کاتێك کە کۆمسیۆن سەرەدانیان کردووین و موشاوەرەمان لەگەڵیان کرد پێیان باش بوو لێرانە بە (اسرع وقت) دانێین و تەحدیدی مودەکە نەکەین، لەبەر ئەوەی ئەو مودەیە زۆر کەمە بۆ ئەوان، بەلآم بۆ زەمانی زانینی نەتائیجی ئەوەلی فەقەرەی (دەیەم)مان زیاد کرد کە دەڵێ (تنظیم واجراء عملیة العد والفرز لاصوات الناخبین، واعلان النتائج داخل المحطات علی ان یزود الکیانات نسخة من محاضر العد والفرز)، لێرە دامانناوە، ئەوەیان وەکو زەمانێك بۆ ئەوەی (باسرع وقت) لەسەر داواکاری ئەوان بوو کە ئەو (٢٤) کاتژمێر، یان (٤٨) کاتژمێر، یان (٧٢) کاتژمێرەی کە هەیە کاتەکە زۆر کەمە، بەلآم وەکو زەمانێك بۆ ئەحزابی سیاسی بۆ ئەوەی نەتائیجی ئەوەلی لە بەردەست دابێتن ئەو فەقەرەیەمان یاخود ئەو عیبارەیەمان ئیزافەکردووە بۆ فەقەرەی (دەیەم)، ئەوە ئەوەی پەیوەندیدار بوو بەو ئەم پێشنیارە، پێشنیارێکی تر لەسەر ئیشراف و تەنفیز بوو، ئیشراف و تەنفیز هەردووکی دراوەتە مفەوەزیە، لێرە لە ئیجراکردنی ئەو عەمەلیەی چ ئیستفتا بێ چ ئینتیخابات بێتن، (ادارة عملیة تسجیل الناخبین وتنظیم وتحدیث سجلاتهم لضمان حق الاقتراع)، (تنظیم وتحدیث سجلات)ەکان ئەوە ئەوان هینی دەکەن، بەلآم ئێمە بڕگەیەکمان بۆ زیاد کردووە، یاخود بڵێین عیبارەیەکمان بۆ زیاد کردووە بە جۆرێك بێتن تەنزیم کردن، تەحدیس کردنەوەکەی کە زەمانی حەقی ئیقتراع بکاتن، حەقی دەنگدان بکاتن، فەقەرەی (٦) (تسجیل القوائم الانتخابیة والائتلافات وتصدیقها) تەبعەن ئەو (تسجیل)کردنە ئەو تەنها ئیجرائاتێکی شکلیە کە دەیکاتن کۆمسیۆن، لەبەر ئەوەی پێشتر قانونی ئینتیخابات، هەروەها قانونی ئەحزاب ئەو دیاریکردووە قانونی ئینتیخابات کێ بۆی هەیە حەقی بەشداریکردن و حەقی (تسجیل)ی هەیە، کۆمسیۆن تەتبیقی قانونی ئینتیخابات دەکات کە حەق دەداتن بە تەنزیمی یان (تسجیل)ی قەوائیمی ئینتیخابات و ئیتیلافات دەکات، ئیسناد لەسەر قانونێك دەکات لە خۆیەوە نە ڕەفز دەکاتەوە داواکاری هیچ کیانێك و لایەنێك و تەنانەت تاکە کەسێکی سەربەخۆش، نە بۆشی هەیە قەبولی بکات لە خارجی ئەوەی کە قانونی ئینتیخابات تەحدیدی کردووە، (تنظیم وتنفیذ عملیة تسجیل ممثلي القوائم الانتخابیة ومراقبي الانتخابات من المنظمات والاعلامیین الدولیة والمحلیة) هەندێك تێبینی لوغەوی هەبوو لەسەر ئەو نەصە ئەوانە بە نەزەری ئیعتیبار وەردەگرین، بەلآم (وغیرهم) کە دامان ناوە بۆ ئەوەی بتوانین کەسانی دیکەش بگرێتەوە کە بە پێی قەواعیدی موتەبەع (دولیا و داخلیا) حەقیان هەیە لەو بابەتە، لە موراقەبەکردن، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەهار خان تێبینیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارێکی تریش هەبوو وتیان ناوچە کوردستانیەکان بەکار هێنراوە، ئەو ناوچە کوردستانیەکان لە نوسخە کوردیەکەدایە، ئێمە وتمان تەرجومەکە باش نییە، بەڵام لە نوسخە عەرەبیەکە (جميع انحاء كوردستان)مان بەکار هێناوە، لە کاتی سیاغەکردنەوەدا لە کوردیەکەدا ئەوە چارەسەر دەکەین، پێشنیارێکی تریش هەبوو سەبارەت بەوەی کە داواکراوە ناوەندێك هەبێ بۆ تەسقیف کردن و بۆ بڵاو کردنەوەی سەقافەی ئینتیخابی، ئەوە لە بڕگەی (٩) جێگەی کراوەتەوە (العمل على بناء الثقة في العملية الانتخابية لدى كافة اوساط المجتمع الكوردستاني وتعزيز الثقافة الانتخابية عبر ادامة الصلة مع كافة شركاء العملية الانتخابية) ئیتر بە کردنەوەی ناوەندە، بە هەر چ شتێکە ئێمە ئەوەمان باسکردووە لە بڕگەی (٩)، ئەو پێشنیارەی کە داوای ئەوە دەکرێ (باسرع وقت) تەحدید بکرێ، پێموایە زیاتر لە چوار ئەندام داوایان کردووە، بۆیە ئەوە ئەگەر بخرێتە دەنگدانەوە خراپ نییە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتەی نیزامی کاك عمر عینایەت؟ فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جەنابی د.یوسف کە پێشتر لە شوێنی جەنابت بوو، بەڕێزیان وتی ئەگەر (١) کەسیش هەر پێشنیارێکی هەبێ دەبێ بخرێتە دەنگدان، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

هەر وا دەکەین، ئەگەر (١) پێشنیاریش هەبێتن لەسەر یەك لەو خاڵانەی لەم ماددەیەدا هاتووە دەیخەینە دەنگدان، تکایە بێ دەنگی، ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە کاتەکە لێرە هاتووە (باسرع وقت)، یەعنی بە زووترین کات ئەوە وەکو خۆی بمێنێتەوە یان دیاری بکرێت؟ ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەدایە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کاك علی حەمە صالح فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم جار دەبێ پێشنیارەکە بخەیتە دەنگدانەوە، نەك ئەسڵەکە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، راستە، کاتەکە سنووردار بکرێتن، یەعنی دیاری بکرێتن دواتر ئەوەی تر دەخەینە دەنگدانەوە، (٤٨) کاتژمێر هاتووە، (٧٢) کاتژمێر هاتووە، کێ لەگەڵ ئەوەدایە کاتەکە سنووردار بکرێت؟ یەعنی کاتێکی دیاریکراو ئەوە دیاری بکرێت، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٥٢) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس،

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، بەڵێ، دیارە بە زۆرینەی دەنگ کاتەکە دیاری دەکرێت، زۆر سوپاس، ئێستا ئەوەی ماوە دوو پێشنیار هەیە، کاک گۆران ئازاد فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەك لیژنەی یاسایی دوای موشاوەرە، دیارە ئەندامانی پەرلەمان دوو رەئیان هەبوو (٤٨) کاتژمێر و (٧٢) کاتژمێر، ئێمە ئەوها بە گونجاوتری دەزانین کە بوترێت لە ماوەیەك کە زیاتر نەبێ لە (٧٢) کاتژمێر، ئەو کاتە ئەگەر بە (٤٨) کاتژمێریش توانی دەبێ، بەلام ئەگەر زیاتر نەبێ لە (٧٢) کاتژمێر، یەعنی حەدی ئەعلایەکەی دەست نیشان بکەین، نەك ئەدنایەکە، هەردوو رەئی دەگرێتەوە ئەگەر گونجاو بێ ئەو رەئیە بخەنە دەنگدانەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ئەو پێشنیارە دەخەینە دەنگدانەوە ئەوەیە کاتەکە دیاری بکرێت لە (٧٢) کاتژمێر زیاتر نەبێت، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٦٩) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، بەڵێ، کاك انور نوقتەی نیزامی؟ فەرموو.

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەمە دوو پێشنیار هەبوو (٤٨) کاتژمێر لەگەڵ (٧٢) کاتژمێر، بەس تۆ هەردووکیت خستە دەنگدانەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

با بزانین ئیتیفاقێك لەسەر ئەوە هەبوو، ئیتیفاق لەسەر ئەوە هەبوو لە (٧٢) کاتژمێر زیاتر نەبێ، کێ لەگەڵ ئەوەدانییە بە (٧٢) کاتژمێر زیاتر نەبێ دیاری بکرێت، تکایە دەست بەرزکاتەوە، (١) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا کاتەکە دیاری دەکرێت لە (٧٢) کاتژمێر زیاتر نەبێت، پێشنیارێکی تر هەیە ئەوەش دەخەینە دەنگدانەوە و ئەم دانیشتنە کۆتایی پێ دێنین، کاك علی نوقتەی نیزامی؟ فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادام (٧٢) کاتژمێرەکە دەنگی هێنا، پێویست ناکات هیچ پێشنیارێکی تر بخەیتە دەنگدانەوە، ئەگەر ئەویش دەنگی هێنا، مادام پێشنیارێك دەنگی هێنا (٧٢) کاتژمێرەکە نابێ هیچ پێشنیارێکی تازە بخەیتە دەنگدانەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر کاك انور سوور بێ لەسەر ئەو پێشنیارە دەیخەینە دەنگدانەوە، کاك انور فەرموو.

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، من سوورم لەسەر پێشنیارەکەم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە کاتەکە دیاری بکرێت موحدەد، نەك (٧٢) کاتژمێر زیاتر نەبێت، کێ لەگەڵ ئەوەدایە موحدەد بە (٤٨) کاتژمێر؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (١) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ ئەوەدانییە کاتەکە بە (٤٨) کاتژمێر دیاری بکرێت؟ تکایە دەست بەرزکاتەوە، (٢٢) کەس لەگەڵدانییە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پێشنیارەکە ڕەتکرایەوە، سوپاس بۆ هەمووتان، بەڕێزان (نیو) کاتژمێر پشوو وەردەگرین.

دانیشتنی سێیەم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەلی کوردستان.

دانیشتنەکەمان دەکەینەوە، بەردەوام دەبین لەسەر خستنەروو و گفتوگۆکردن لەسەر پرۆژە یاسای کۆمیسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی، ڕاپۆرتی لیژنەی کاروباری یاسایی پەرلەمان سەبارەت بە پرۆژە یاساکە، بەپێی ماددەکانی (٧٢) و(٧٤) لەپەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ژمارە (١)ی هەموارکراوی ساڵی ١٩٩٢ی پەرلەمانی کوردستان — عێراق، داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەین ئەو پێشنیارانەی کەماون بیخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوەو دوایش دەنگ لەسەر کۆی ماددەکە بدەین، نەجیبە خان، نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز نجیبە لطیف احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش بیرۆکەیەکم هەیە لەدوێنی شەوەوە بە نووسراو پێشکەشم کردووە بە دەستەی سەرۆکایەتی، پێم خۆشە ئەگەر مەجال هەبێت باسی بکەم، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، هیچ پێشنیارێك ماوە، فەرموو دکتۆرڤاڵا.

بەڕێز د. ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر خاڵی شەش، -تسجیل القوائم الانتخابیة والائتلافات وتصدیقها. لێرەدا داوایان کرد کە ئیزافەی ئەوە بکرێت(وفق القوانین ذات العلاقة)چونکە ئایا کۆمیسیۆن بۆ ئەوەی بزانین تەنها تەسجیلی عەمەلییەکەی

دەكات، ئەم قەوائیمی ئینتیخابی و ئیتیفاقیات ئەو مەوزوعە قانونی هەڵبژاردن حوكمی دەكات، بۆیە لێرە پێشنیار كرابوو كە ئیزافەی ئەو عیبارەیە بكەین، (وفق القوانین ذات العلاقة)، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ لەگەڵدایە كە (وفق القوانین ذات العلاقة) ئیزافە بكرێت بۆ بڕگەی شەش لەماددەی چوارەم، تكایە بادەستی بڵند بكات؟، ٤٧ كەسی لەگەڵدایە، كێی لەگەڵدا نییە؟، كەس نییە لەگەڵی نەبێت، كەواتە پەسەند كرا، پێشنیاری تر هەیە، باش، دكتۆر شێركۆ نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز د. شێركۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێشنیازێكی ترم كرد لە پێش ئەوەی پشووەكە وەر بگرین، وتم ئەوەی كە خرایە دەنگدانەوە بۆ ئەنجامی سەرەتایی، یان داتای ئەوەلی كە دەنگمان لەسەردا، لەماوەی ٧٢ سەعات تێپەڕ نەكات، ئەوەم پێشنیاز كرد ئەنجامی كۆتایی بەهیچ شێوەیەك لەماوەی هەفتەیەك تێپەڕ نەكات، واتە لەماوەی حەوت ڕۆژدا پێویستە ئەنجامی كۆتایی ڕابگەیەندرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، لیژنەی یاسایی فەرموون.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە ئەنجامی كۆتایی ئێمە ماوەی تەعنمان هەیە، لە یاسا ئیجرائیەكان هاتووە، ناتوانین لەو ماوەی تانانە لابەرین، كەمترین ماوەی تەعنیش ١٠ ڕۆژە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

دكتۆر شێركۆ، فەرموو.

بەڕێز د. شێركۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

خۆ ئەكرێت ماوەی تانەدانەكە بهێندرێتە پێشەوە، یەعنی لەماوەی ٥ ڕۆژدا تانە بدەن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك گۆران، فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو ئیجرائاتەی دكتۆر شێركۆ دەیكات شتێكی باشە بۆ مەسەلەی مەبدەئی شەفافیەت، بەڵام ئەمە حاڵەتێكە زۆر زۆر فەنیاتە، زۆر زۆر ڕەبتی بە كۆمیسیۆنەوە هەیە، ئسلوبی دەنگدانەكە ئەلكترۆنیە، یا بڵێین كۆكردنەوەی وەرەقەكان چۆنە، لەوانەیە هەرجارەو بەشێوازێك بێت، لە چ ناوچەیەك دەبێت،

یەکلایی کردنەوەی شەکوا پێمان وایە ناتواندرێت ئەوە بکرێت، لەکۆمیسیۆنیشمان پرسی، لەگەڵ لایەنی بەرپرسیش قسەمان کرد، تەنانەت ئەوەی پێشووشیان نە ئەتوانێ، بەڵام ئێمە پێمان باش بوو ئەوەی ئەنجامی بەرایی دەربکەوێت، ئەوەی تر ڕەبتی بە تەعن، بە شەکواوە هەیە، ئەوەی دکتۆرە بەهار دەیڵێت، زۆر ڕاستە، لەبەر ئەوە لەڕووی مەبدەئی، لەڕووی واقیعیەوە، ئەگەر داشی بنێین عەمەلی نابێت، ئەو کاتە دەبێتە هۆی شکاندنی ئەم مەفهومە، ئەوکاتە گومان دەکەوێتە سەر نەتیجەکان، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەگەر پێچەوانەی یاسا کارپێکراوەکان بێت ناتوانین دەنگی لەسەر بدەین، دکتۆرە بەهار فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێچەوانەی یاسای موڕافەعاتی مەدەنی ژمارە(٨٣)ی ساڵی ١٩٦٩ یە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، کەواتە ئێستا ماددەکە بخوێننەوە بۆ ئەوەی دەنگی لەسەر بدەین، فەرمووو.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة :

تتولى المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء ما يلي:

١-وضع الأسس والقواعد المتبعة دولياً للانتخابات العامة و الاستفتاءات التي تجري في جميع انحاء كوردستان - العراق لضمان تنفيذها بصورة عادلة ونزيهة.

٢-الإشراف على الانتخابات العامة والاستفتاءات في جميع انحاء كوردستان _ العراق.

٣-القيام باعلان موعد الانتخابات العامة والاستفتاءات وفقا للقوانيين النافذة.

٤-تنظيم وتنفيذ كافة انواع الانتخابات العامة والاستفتاءات في جميع انحاء كوردستان _ العراق.

٥-إدارة عملية تسجيل الناخبين وتنظيم وتحديث سجلاتهم لضمان حق الاقتراع.

٦-تسجيل القوائم الانتخابية والائتلافات وتصديقها وفق القوانين ذات العلاقة.

٧-تنظيم وتنفيذ عملية تسجيل ممثلي القوائم الانتخابية ومراقبي الانتخابات من المنظمات والإعلاميين الدولية والمحلية وغيرهم.

٨-إعلان النتائج الأولية للانتخابات والاستفتاءات على ان لا تزيد عن ٧٢ ساعة والنتائج النهائية بعد المصادقة عليها من الجهة القضائية المختصة.

٩-العمل على بناء الثقة في العملية الانتخابية لدى كافة أوساط المجتمع الكوردستاني وتعزيز الثقافة الانتخابية عبر إدامة الصلة مع كافة شركاء العملية الانتخابية.

١٠-تنظيم وإجراء عملية العد والفرز لأصوات الناخبين،واعلان النتائج داخل المحطات على ان يزود الكيانات نسخة من محاضر العد والفرز.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك سهراب نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز سهراب میکائیل محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیارەك پێشكەش كربوو نەخاند و نەئێخستە دەنگدانێ ژی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

چی بوو پێشنیارەكەت؟

بەڕێز سهراب میکائیل محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من گۆت خالا(١١)زێدەكەن بڤی شێوەی بیت، بيان العقوبات المترتيبة على خرق لقوانين وتعليمات المفوضية لكل انتخاب.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی، فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە تەحدیدی عقوبە نەكراوە، تەحدیدی عقوبە بۆ هەر خەرقێك كەدەكرێتن لەقەوانینی ئینتیخابات قانونی ئینتخابات و قانونی دیكە كە(ذات العلاقة)یە تەنزیمی دەكاتن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

قانونی ئینتیخابات تەنزیمی دەكات، كاك عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو پێشنیارم كرد هیچی نەخرایە دەنگدانەوە، یەكەم وتم (الانتخابات العام) بكرێت (الانتخابات وا الائستفتاء ئەلعام) ئایا عامە ئستیفتاء عامە یان عام نییە جەنابی هەردوو دكتۆرە ئەوەیان لەیاد چوو بەداخەوە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەخاڵی چەند؟ خاڵی(٨).

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەخاڵی(١)هەیە لەخاڵی(٢٤)هەیە وە هەمووی ئیعادە بۆتەوە، ئایا ئستیفتائەکەش عامە یان هەر (ئینتیخابات عامە) دەبێ ئەمە یەك لایی بکەنەوە، وە ڕەئیی دیکەشم هەبوو کە ماددەی(١٠)بچێتە شوێنی(٨)و(٨)بێتە(١٠)لەبەر ئەوەی عەمەلیاتی عەدو فەرزی(اصوات الناخبین واعلان النتائج داخل المحطات)زووتر دەکرێت لە ئیعلانی سەرەتایی، وە غەیریهیمیش لەفەقەرەی(٧)دا ووتمان غەیریهیم چوار پێنج لە هاوڕێیانمان باسیکرد ئەو غەیری هیمەش نەخرایە دەنگدانەوە. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، لیژنەی یاسایی، فەرموون.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ پێشنیاری یەکەمی ئستیفتائات هەموو ئستیفتائێك کە دەکرێتن بەمۆتڵەقی لە ئستیفتائات عامە، بەلام ئەمە بۆ مۆستەلحی تەنها ئنتیخابی دامان ناوە، لەبەر ئەوە ئنتیخاب هەیە ئنتیخابی خاصە وە هەشە ئنتیخابی عامە، لێرانە بەلام ئستیفتاء نییە یەعنی شتێك نییە ناوی ئستیفتائی خاص بێ، لەبەر ئەوەی ئستیفتاء لەسەر موستەوای شەعب عادەتەن بەو ئمورانەشن کە موتە عەلیقن بە تەحدیدی مەصیری شەعبێك زیاتر.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، سەبارەت بە پێش و پاشەکەش ئەوە دوای ئەوە تەصویتی لەسەر دەکەین دەتوانین پێش و پاشەکەشی بکەن؟ فەرموو د. ڤالا.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ لەسیاغەکردن پێش و پاشەکە بەنەزەری ئیعتیبار وەر دەگیرێتن وە لەجێگای خۆیەتی ئەویان ئەنجام دەدرێ، وە غەیریهم جەوابم دایەوە لەبەر ئەوە یەکێکی دیکەش پێشنیاری کردبوو گوتمان بۆ ئەوەی نیتاقەکەی واسع کەین زیاترین موئەسەسات و زیاترین ڕێکخراوە هینەکان بۆیان هەبێ موراقەبەی پرۆسەی ئینتیخابی بکەن تەنها ئەوەندەیە. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە لەویدا ئەو غەیریهم بۆ زیادکردنی موراقیبە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئستیفتائی چۆن نییە؟ ئستیفتائی خاص چۆن نییە، هەرمونەزەمەیەك، هەر ڕێکخراوێك بۆ خۆی خەریکە ئستیفتاء دەکا، ڕاپرسی دەکا، ئەوە ڕاپرسیم لە فلانە، کرد ئەوە فلانە وەردەگرم، چۆن ئستیفتائی خاص نییە؟ لەبەر ئەوە چ زیانێك بەو مانایە دەگەیەنێت ئەگەر بلێ (الانتخابات العامة والانتخابات والاستیفتاءات العامة). سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ هیچ شتێکتان هەیە لیژنەی یاسایی؟ تەواو دەیخەمە دەنگەوە ئەوە، پێشنیارێك هەیە بۆ ئەوەی لەخاڵی(١) وەخاڵەکانی تر (الانتخابات والاستیفتاءات العامة)عامە بکەوێتە دوای ئنتیخابات و ئستیفتائەوە، کێ لەگەڵیەتی؟ تازە خستمانە دەنگەوە باشە (٤١) کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نیی ە؟، (١٧) کەس لەگەڵی نییە کەواتە پەسەندکرا، ئێستا کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئەو ماددەیە بەو شێوەیەی خوێنرایەوەو بەو دەستکاریەی کە ئێستا بە دەنگدان کردمان کێ لەگەڵیەتی؟ ماددەی چوار کۆی ماددەکە کێ لەگەڵیەتی (٩١)کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ (١) کەس لەگەڵی نییە کەواتە پەسەندکرا. دکتۆرە ڤالا، فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الثالث

تشكيلات المفوضية

المادة الخامسة :

تتألف المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء من:

أولاً : مجلس المفوضين.

ثانياً: الإدارة الانتخابية.

أولاً : مجلس المفوضين:

٤- مجلس المفوضين: يتألف من (٩) تسعة اعضاء يختارهم البرلمان بالاغلبية المطلقة لعدد اعضاءه بعد ترشيحهم من قبل لجنة خاصة يشكلها البرلمان على ان يكون اثنان من أعضاء المجلس على الأقل من القانونيين و على ان يضمن تمثيل المكونات القومية ويراعى تمثيل النساء وتكون مدة ولاية الهيئة (٥) سنوات تقويمية.

٥- يشترط فيمن يرشح لمجلس المفوضين ما يلي:

د- ان يكون من مواطني اقليم كوردستان ومقيماً فيه إقامة دائمة.

ذ- ان يكون حاصلاً على شهادة جامعية أولية على الأقل.

ر- لا يقل عمره عن (٣٠) ثلاثين سنة.

ز- ان يكون من ذوي الخبرة والمشهود له بالكفاءة والنزاهة والحياد.

س- ان يكون حسن السيرة والسلوك وغير محكوماً بجريمة مخلة بالشرف.

ش- لم يشارك في الجرائم التي خطط لها أو ارتكبها نظام البعث في العراق لقمع الشعب الكوردستاني.

ص- ان لا يكون منتميا الى اي حزب سياسي اثناء عضويته.

٦- يؤدي أعضاء المجلس اليمين القانونية أمام مجلس القضاء في الإقليم وبالصيغة التالية: (اقسم بالله العظيم ان أؤدي مسؤوليتي القانونية والمهنية بأمانة وتفان وإخلاص واعمل على انجاز المهام الموكلة إلي باستقلال وحياد والله على ما أقول شهيد).

٤- أ- ينتخب المجلس في جلسته الأولى باغلبية الثلثين لعدد أعضاءه رئيساً ونائباً ومقرراً للمجلس ورئيساً للإدارة الانتخابية.

ب - رئيس المجلس هو الممثل القانوني للمفوضية.

٥-يمارس رئيس المجلس أو من ينوب عنه الصلاحيات الآتية :

ت- إدارة إعمال المجلس الإدارية والتنظيمية.

ث- إعداد جدول اجتماعات المجلس وعقدها وترؤسها بما في ذلك إي اجتماع يطلبه ثلاثة من أعضاء المجلس على الأقل.

٦-يكون اجتماع المجلس صحيحاً بحضور الأغلبية المطلقة لعدد أعضاءه وتتخذ قراراته بأغلبية الحاضرين و في حال تساوي الأصوات يرجح الجانب الذي يصوت معه الرئيس.

ثانياً: الإدارة الانتخابية:

٣- تتألف الإدارة الانتخابية من المكتب العام والمكاتب الانتخابية في المحافظات والوحدات الإدارية وفقاً للهيكلية المقترحة من الإدارة الانتخابية والمصادق عليها من قبل مجلس المفوضين.

٤- تتولى الإدارة الانتخابية مسؤولية تنفيذ الأنظمة والتعليمات الصادرة من قبل المجلس وإدارة كافة النشاطات ذات الطابع العملياتي والتنفيذي والاجرائي.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟، با ناوەكانیان بنووسین، كاك عادل نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز عادل عزیز شكر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێم وابێ لە فراكسیۆنەكان ئیتیفاق كراوە كە كەمترین كەس قسە بكات، ئێستا هەموو دەستیان بەرز كردۆتەوە، ئێمە پابەندین بەو ئیتیفاقیەوە، ئەگینا ئێمەش قسەمان هەیە، بیكەین، سوپاس.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، دكتۆرە ڕێواز نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من داوا دەکەم ئەو قسەیە لە پرۆتۆکۆل بسڕێتەوە، لەبەر ئەوەی ڕاستە لەدەرەوە ئیتیفاق کراوە لەنێوان فراکسیۆنەکان، بەڵام ئەمە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانە، لەم پەیڕەوەدا هیچ شتێك نییە، کە ئەندامانی پەرلەمان پابەند بکات بەوەی کە بە ژمارە قسە بکەن، من ڕێزی زۆر زۆرم هەیە بۆ سەرۆکی فراکسیۆنەکەم و ئێستا پێم بڵێت قسە مەکە، من قسە ناکەم لەبەر حورمەتی شەخصی ئەو، بەڵام ئەم ئسلوبی ئیتیفاق کردنە لەدەرەوەی هۆڵی پەرلەمان، بەڕاستی ئسلوبێکە خەریکە ئێمە وەکو پەرلەمانتار نیگەران ئەبین، من ئەزانم بەشێك لە پەرلەمانتاران قسە ناکەن، بەڵام ئێمە هەست بەنیگەرانیەکی گەورە ئەکەین، پێم بڵێن قسە مەکە من ئێستا هیچ قسە ناکەم، بەڵام داوا ئەکەم مەسەلەی ڕێك کەوتن لەدەرەوەی هۆڵی پەرلەمان ئەوە باش نییە، لەبەر ئەوە من شەرم ئەکەم، ئەو ڕێککەوتنانەی لەدەرەوە دەکرێت و لێرە باس ئەکرێت و ئەبێتە هۆکاری بێدەنگ کردنی ئەندامی پەرلەمان لێرەدا نییە، من ئیلتیزام بەس بەوە دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز دکتۆرە ڕێواز هیچ شەرم نییە، فراکسیۆنەکان ئیتیفاق بکەن، فراکسیۆنیش ئیعتراف پێ کراوە لەپەیڕەودا، فراکسیۆنەکان ڕێز لێ گیراون لە پەرلەمانی کوردستان، ئیتیفاقی خۆتانە ئێمە تا ئێستا نەمان وتووە قسە مەکەن یان قسە بکەن، کاك ئاری هەرسین نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم(ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵاهی من زۆرم لا سەیرە، کە ساڵەهای ساڵە لەم کوردستانەدا بەو ئسلوبە حوکم ئەکرێت، بەڵام ئێستا ئەندام پەرلەمانێك لەبەر ئەوەی پەخشی ڕاستەوخۆیەو موزایەداتی سیاسی ئەکات، وەڵڵا من شەرم ئەکەم، لەبەر ئەوەی کە ئەمە ئەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە کاك ئاری با ئەوە نەبێتە وەڵامدانەوەی یەکتری، مامۆستا مەروان فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل حسین(مەروان گەڵاڵی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وەکو سەرۆکی فراکسیۆنی کۆمەڵی ئیسلامی ئەو دانیشتنەی، لەگەڵ سەرۆك فراکسیۆنەکان کراوە، مەشوەرەت لەگەڵ فراکسیۆن کراوە، ڕەئی فراکسیۆن وەرگیراوە، شتێکمان نەکردووە کە لەدەرەوەی ئیرادەی ئەندامانی فراکسیۆن بێت، بەڵام بۆ کورت کردنەوەی ڕەئیەکانە بۆ ئەوەی کەمترین گفتوگۆو موناقەشە بکرێت، ئەگەر وابێت سەرۆکی فراکسیۆن بەبێ گەڕانەوە بۆ ڕەئی فراکسیۆنەکان ڕەئی خۆی فەرز بکات حەقی ئەوەیە کە برایان و خوشکان قبوڵی نەکەن، بەڵام بە ئیتیفاقی سەرجەم ئەندامانی فراکسیۆن ئێمە

چووین دانیشتووین، ڕەئی سەرجەم فراکسیۆنەکانمان پێ بووە، قسەشمان لەسەر ئەو خاڵانە یەك یەك کردووە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، مامۆستا ڕابوون، فەرموو.

بەڕێز ڕابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستە، هەموو ئەندامانی پەرلەمان بەگوێرەی پەیڕەوی ناوخۆ حوڕن، مافیان هەیە ناوی خۆیان بنووسن قسە بکەن، بەڵام لیژنەکانی پەرلەمان و فراکسیۆنەکان بۆیە هەن تا ئیشوکاری پەرلەمان بخەنە سەر خەت و میکانیزمێك بدۆزنەوە تا چالاك بن، ئێمە لە فراکسیۆنی خۆمان تەئئیکیدمان کردۆتەوە هەموو ئەندامێکی فراکسیۆنی ئێمە ماڧ هەیە، دەتوانێت بەگوێرەی پەیڕەوی ناوخۆ دەست هەڵبڕێت و ناوی خۆی تەسجیل بکات و قسە بکات، بەڵام بۆ ئەوەی کاروباری یاسادانان لەناو پەرلەمان باش بڕوات، ئەو قسەو ڕاوێژانەمان ڕاسپاردووە بەو کەسانەی کە شارەزای بواری یاسایین، چەند ناوێکمان بە گوێرەی ئەو ڕێککەوتنە دیاری کردووە، کە ئەوان ئەو قسانە بکەن کە ئێمە پێشتر موناقەشەمان کردووە، نەك بەبێ ئاگاداری ئێمە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەڕاستیدا من هەر ئەمەوێت ئەوە بە جەنابتان بڵێم کە قسە کردن بەپێی تەخەصووص، قسەکردن بە نوێنەرایەتی فراکسیۆن شتێك نیە لەدەرەوەی عورڧی پەرلەمانی بێت، ئەمە ڕەچاو ئەکرێت لە پێشکەوتووترین پەرلەمانەکانی دونیاش، سەیری موناقەشەکانی پەرلەمانەکانی تر بکەین، بۆ نموونە سەیری ئەوروپا، وڵاتە پێشکەوتووەکان بکەین، دەبینین کە ژمارەیەکی زۆر کەم قسە ئەکەن، ئەمە شتێکی موتەبەعە، شتێکی زۆر زۆر ئاساییە، ئەصڵەن ئەوەی کە ئێمە لەپەرلەمانی کوردستان دەیکەین زۆر جار لەسەر بابەتێك ٨٠ کەس، ٨٠ ئەندام پەرلەمان قسە ئەکات، بەبێ ئەوەی ڕەچاوی تەخەصوص بکرێت، ئەمە ڕەنگە بووبێت بە شێتێکی نەشاز، لە عورڧی پەرلەمانی ڕەنگە جار بەجارە شتێکی نەشاز هەبێت، بۆیە ئەگەر خۆتان ئیتیفاق بکەن، فراکسیۆنەکان لەناو خۆیاندا جارێ لەسەر ئەو بابەتانەی کە دێتە ناو پەرلەمان، دوایش فراکسیۆنەکان پێکەوە ئیتیفاق لەسەر بابەتێك بکەن، پێویست ناکات هەموو پەرلەمانتاران قسە بکەن، کاك صالح نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز صالح فەقێ محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نابێ ڕێگە بدەی کاك ئاری وەڵامی خاتوو ڕێواز بداتەوە، بە پێی پێڕەو ئەندامی پەرلەمان بۆی نییە وەڵام بداتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بڕیمان، لەبەر ئەوە قسەکانمان بڕی، بەڵێ کاك سالار فەرموو،

بەڕێز سالار محمود مراد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پشتیوانی ئەوە دەکەین کە ئیتفاقات بکرێت و یاساکان بە ڕێوشوێنێك بەڕێوە بچن کە کەمترین کاتی بوێت، بەڵام باشترین صیاغە کردن بۆ ئەمە هەبێت و دەکرێ ئەم صیاغانە لە دەرەوە، لیژنەی مەعنی باش ئامادەی بکات، ڕاستە پەرلەمانتاران حەقیان هەیە قسە بکەن و مافیان بە پێی پێڕەو زامن کراوە، بەڵام نە هەشتا کەس و نە دوو کەسیش.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك فەرهاد فەرموو،

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح کریم ﴿فەرهاد سەنگاوی﴾:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان من لەسەر ئەم بابەتە قسە ناکەم، چونکە زوو وتم قسەم زۆرە، بەس نایکەم...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە با ناو بنووسین کاك فەرهاد، ئینجا دەرفەتی قسەکردن بە جەنابیشت ئەدەم، ناو دەنووسین، ئێستا ناوەکان دەنووسرێت، خاتوو بەهار بە سەرچاو ...

بەڕێز فخرالدین قادر عارف/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ناوانە بۆ گفتوگۆ لای من تۆمار کراوە، ﴿بێگەرد خان، ڕێواز خان، بەهار عبدالرحمن، عمر عنایت، دکتور شوان، کاك ئایدن، کاك کمال ، مامۆستا انس، شێخ شامۆ، عباس غەزالی، دکتور محمد، دکتور شێرکۆ حەمە ئەمین، کاك مەردان خدر، دکتور عبدالله، کاك یروانت، مامۆستا غریب، کاك انور قادر، کاك یعقوب، مدینە خان، کاك ناظم کبیر﴾.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز خاتوو بێگەرد فەرموو،

بەڕێز بێگەرد دڵشاد شکرالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی پێنجەم، خاڵی دوو، فەرعی ﴿أ﴾، من ئەم مولاحەزەیەم دایە بەڕێزان لە لیژنەی قانوونی ﴿ان یکون من مواطنی اقلیم کوردستان و مقیما فیه اقامة دائمة﴾ ئەقلیمی کوردستان، ئێمە لێرە باس لە کۆمیسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەلبژاردنەکانی کوردستان دەکەین لە باشووری کوردستان بە شێوازێکی

گشتی کە ناوچە دابرێندراوەکانی ئێستاش دەگرێتەوە، لەبەر ئەمە ئەگەر ئەم وشە لا نەبرێت مافی ئەوان لە ناو دەستەکەدا ئەفەوتێت، بۆیە ئومێد دەکەم بە نەزەری ئیعتیبار وەربگیرێت، زۆر سوپاس.

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەرێز خاتوو سهام فەرموو،

بەرێز سهام عمر قادر عمر:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە برگا یەکەم، سەبارەت ئەنجومەنێ کومیسیاران ماددێ پێنجێ، ل دوماهیکێ هاتیە کو یاساناس بهێتە مضمون کرن کو تێدا هەبن و پێکهاتە و نەتەوەکان مضمونە، بەس زامنا هەبوونا ژنێ تێدا نینە، چونکی لێرەدا گوتییە رەچاو بکرێت یەعنی ﴿یراعی﴾، کەواتە پێشنیار دکەم رەچاو بکرێت یان ﴿یراعی﴾ بهێتە لابرن داکو مضمون بیتن، هەبوونا ژنێ د کومیسیونێدا، زور سوپاس.

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەرێز خاتوو بەهار فەرموو،

بەرێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە پێکهاتەی کۆمیسیۆن قسەم هەیە کە دیارە پێکهاتەکە لە ئەنجومەنی کۆمیسیاران و لەگەڵ کارگێری هەڵبـژاردن پێکهاتووە و ئەنجومەنی کۆمیسیاران لە رووی ژمارەوە دیاری کراوە، هەیکەلییەت دیاری کراوە، چۆن هەڵدەبـژێرێ دیاری کراوە؟ مەرجەکانی دیاری کراوە، کارگێری هەڵبـژاردن کە پێکهاتەیەکی سەرەکی و بەشێکن لە ئەنجومەنی کۆمیسیاران زۆر بە سادەیی نە مەرج دیاری کراوە، نە هەیکەلییەتی دیاری کراوە، نە، یەعنی من پێموایە ئەمە لە داهاتوودا ئیشکالییەت دروست دەکات، بۆیە لە ئێستادا چارەسەر بکرێت باشترە، بۆیە پێشنیار دەکەم کە کارگێری هەڵبژاردن تەفسیلێکی پێبدرێت، چۆن مەرج بۆ ئەمە دانراوە؟ هەیکەلییەتی دیاری کراوە؟ مەرجەکانی چییە؟ بەم شێوەیە دیاری بکرێت لە پرۆژە یاساکە، زۆر سوپاس.

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەرێز خاتوو رێواز فەرموو،

بەرێز د.رێواز فائق حسین:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ﴿ت﴾ شەشەمی ماددەکە، ﴿یکون اجتماع المجلس صحیحا بحضور الاغلبیة المطلقة لعدد اعضائه ارائه و تتخذ قراراته باغلبیة الحاضرین﴾ واتە، لەم نۆ کەسە، ئەگەر پێنجیان حاضر بێت لە کۆبوونەوەکە، کۆبوونەوەکە صەحیحە و ئەگەر سێ کەسیان بریار بدەن بریار دەدرێ، من دەزانم ئەمە بۆ ئەم هەلومەرجەی ئێستای کوردستان حاڵەتێك دروست دەکات کە نامەوێ لێرە باسی بکەم و خوشت هەست

دەكەم لێم تێدەگەی، من داوا دەكەم قەراری مجلس موشكیلە نییە ئینعیقاد دەبێ بە ئەغلەبیەی موتلەقە، بەڵام ﴿تتخذ قراراته بأغلبية اعضاء المجلس﴾ یەعنی قەرارات بە پێنج بێت، چونكە بە سێ زۆر زۆر زەحمەتە، دەزانم رەنگە بوترێت دەبێتە هۆی ئەرقەلە دروست كردن و حاڵەتێك دێتە پێش كە موتەوەقیع نییە و لە رووی رۆتینەوە كێشە دروست دەكات، بەڵام من داوا دەكەم ئەمە بە نەزەری ئیعتیبار وەربگرێت كە حاڵەت دێتە پێش جاری وا هەیە ئەم حاڵەتە لە مفوضیە ی ئینتیخاباتی بەغداد روویداوە، بە ئەنقەست خەڵك نێردراوە بۆ سەفەر و كۆبوونەوە كراوە و قەرارات دراوە و من تەوەقوعی ئەم حاڵەتە لە كوردستانیشدا دەكەم لەبەر ئەوەی ئێمە هەڵگری هەمان ئەقلیەتین لە چوارچێوەی مامەڵە كردن لەسەر، بە تایبەتی مەسەلەی ئینتیخابات، سەبارەت بە ثانیا، لە عەینەن ماددە، من بێگومان پشتگیری لە رەئیەكەی خاتوو بەهار دەكەم سەبارەت بەوەی كە من پێموایە سەرۆكی ئیدارەی ئینتیخابی لە سەرۆكی ﴿مجلس مفوضین﴾ گرنگترە لە رووی عەمەلییەوە ئەو ئیشەكان دەكات و ناكرێت ئەو هیچ مەرجێكی بۆ دانەنرێت، سیفەتەكانی واضح نین، سەبارەت بە ئیدارەی ئینتیخابی من هەست دەكەم كە نەقس هەیە و پێویستە ئەم نەقسانە چارەسەر بكرێن و ئەو تەفسیلەی دراوە بە مەجلسی مفوضین ئەگەر بە عەینەن تەفسیلیش نەبێ لێرە پێ بدرێت لە برگەی یەكەمی ئەو ﴿ثانیا﴾، من پێشنیار دەكەم كە باسی ئەوە دەكات كە هەڵبژێرێن، راستە لە خوارەوە وتراوە لە ماددەی شەشەم، ئەمانە مدرا و مەناسبی گەورەن و عولیات و اغلبیە بە ثلثین ترشیح دەكرێت و بڵێین موصەدەقە دەكرێت، بەڵام من پێشنیارەكەشم لێرە وەكو تەئكید دابنرێتەوە، چونكە بەكارهێنانەوەی ئەمە و تەفسیركردنی بە حاڵەتێكی تر متەوەقیعە، بۆیە پێشنیار دەكەم بەم شێوەیە بێت ﴿ تتألف الادارة الانتخابية من المكتب العام و المكاتب الانتخابية في المحافظات و الوحدات الادارية وفقا لهيكلية مقترحه من الادارة الانتخابية و المصادقة عليها من قبل مجلس المفوضين بأغلبية الثلثين﴾، ئەمە ئەگەر وەكو خۆی مایەوە و ئەگەر ئەم پێشنیارەم دەنگی هێنا، من پێشنیار دەكەم كە ئیدارەی ئینتیخابی لە یەك كەس پێك نەیەت، من پێشنیار دەكەم لە مەجلسێك پێك بێت كە لە سێ كەس كەمتر نەبن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز مامۆستا انس فەرموو،

بەڕێز انس محمد شریف طاهر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

حەقیقەت وەكی بەری نوكە بەحس كری، دبیت ئیتفاق ژ درەفەی پەرلەمانی لسەر هندەك نوقتا هاتبێتە كرن، بەس دیسان نابیتە رێگر كو ئەم رەئیێ بدەین، ئێك ژڤان اولا ﴿مجلس المفوضين يتألف من تسعة أعضاء﴾ هندی بەرێ خو ددەینە ئەزمونێت وەلاتێت عالەمێ پرانیا وان یان پێنجا دەست پێدكەت یان لە هەفتا، ئیللا ﴿ئۆرۆگوای﴾ نەبێت كە نەه كەسن و ئەڤە ل وێرێ دیسان دووبارە بوویە، ئەز نزانم حكمەت ژێ چییە؟ یا دویێ رەقەم دوا، ﴿يشترط في من يرشح لمجلس المفوضين﴾ أ: ﴿ان لا تقل عمره عن ثلاثين

سنة﴾ والله اعلم بەس ثلاثین هەر زور کەمە، پێشنیار دکەم ببیتە چل ساڵ و چل ساڵا کێمتر نەبیتن، هەروەسا ﴿ت﴾، ﴿ان یکون من ذوی الخبره و ان یکون من ذوی الخبره و المشهود لە با الکفاءە﴾ نازانم چ جیهەتە شەهادەی بۆ ددەت کو ئەو کەسە کەفوئە؟ ئەویش لەوێ واضح نییە، زور سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز عمر عینایەت فەرموو،

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سەرنجم دووبارە ئەکەمەوە ﴿المفوضیة العلیا المستقلة للانتخابات﴾ جارێکی دیکە مفوضیة بەس بۆ مەجلیسە، ئەوانە ئیعادەیان کردووە داوای لێبوردنیان لێدەکەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لە کوێ کاك عمر عینایەت؟

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە هەموویدا وایان کردووە مجلس مفوضین، مەجلس بەسە لە هەمووی دەبێ ریعایەتی بکەن و لای بەن ،بە نیسبەت ﴿بعد ترشیحه من قبل لجنة خاصة یشکلها البرلمان﴾، ئەم لیژنەیە نەکاتەکەی دیاری کراوە، کەی تەشکیل دەکرێ؟ و نە عەددەدی اعضائی ئەم لیژنەیە دیاری کراوە، بە ڕای من ئەگەر بوترێت لێرە ﴿لجنە خاصە یشکلها البرلمان بعد تصدیق هذا القانون بخمسة عشرة یوما﴾ لەبەر ئەوەی زووتر با بێت ئەم قانوونە، ماوەیەکی کراوە لەبەردەم پەرلەماندا نەبێت و ماوەیەکی دیاریکراو، سنووردار هەبێت بۆی، لە ئاخیری فەقەرەکەدا نووسراوە کە ﴿تمثل المکونات القومیه یراعی و یراء تمثیل النساء و تکون مدة ولایة المجلس﴾ نەك هەیئە، نووسراوە هەیئە، المجلس پێموایە، نازانم وایە یان نا؟ دووەم دەڵێت: یشترط بە ڕای من دەبێ بنووسرێت ﴿یشترط علی المرشح لمجلس المفوضین﴾ نەك ﴿فی من مرشح نفسه﴾ کە لە لایەنی لوغەوییەوە ئەمەش نوقسانە، ﴿یشترد علی المرشح مجلس المفوضین﴾ أن یکون یان ان تکون، کەواتە ان یکون زیادە، من ﴿مواطنی اقلیم کوردستان﴾، ان یکونەکەی لابردرێت لە هەموویان هەتا ئاخیر لابردرێت ئەمانە، ئیتر من شتێکم نییە دەستان خۆش، پشتگیری لە ئەوەش دەکەم کە لە ڕووی ژنەوە ژمارەی ژن دیاری بکرێت، ڕێژەیەکی بۆ دیاری بکرێت کە لە ﴿٢٠٪﴾ بێت یان ﴿١٥٪﴾بیتن، ڕێژەی دیاری بکرێت یان بوترێت بە لایەنی کەم ژنێکی تێدا بێت ئەم مەجلیسە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز د. شوان فەرموو،

بەڕێز د.عمر مصطفى باوەمیر ﴿شوان قەڵادزەیی﴾:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی ئەم کۆمیسیۆنە یەکەمجارە دادەمەزرێت لە هەرێمی کوردستان بە ڕاستی ئەویش وا باشە، وەکو سەرۆکی لیژنەکانی پەرلەمان زۆر ئەمە قۆرغ نەکرێت وا باشە نوێنەرایەتی پێکهاتەی پەرلەمانی پێوە دیار بێت و ئەو نۆیەش کە دیاری کراوە مەفروز بوو لەگەڵ نۆیەکەشدا ژمارەیەکی تر ئیزافە کرابا، بۆ نموونە/ ﴿پێنج، حەوت، نۆ، یانزە هەتا سیانزەش﴾ نەك ئێستا نۆیەکە لەوێ سابت کرابیت بە پێی ئیتفاقیە، کە لەوێش باسی موستەقیللە دەکرێت، موستەحیلە کۆمیسیۆن موستەقیل بێت، هەتا ئەمەش نووسراوە، لەبەر ئەمە من پێم باشە نۆیەکە بکرێت بە یانزە، ئەوەی موکەوناتیش، موکەوناتەکان دیاری بکرێت، ﴿تورکمان و کلد و ئاشووری﴾ مکوناتن لە هەرێمی کوردستان لە ئێستادا بە ڕەسمی، وەکو موکەوناتی قەومی، تۆ کە موکەوناتی قەومی دێنی، ئێستا کە کوردستان پڕ بووە لە عەرەب، لەوانەیە عەرەبیش داوا بکات لەو کۆمیسیۆنە ئەندامیان هەبێت، خاڵی دووەم وەکو بێگەردخان وتی: دووەم فەرعی أ: اقلیم کوردستان بکرێت بە کوردستان، کە هەموو کوردستانی باشوور دەگرێتەوە، ئەوەی تریشیان دووەم فەرعی ح/ دەڵێ ئەوانەی موشارەکەی ئیبادەی جەماعی و لەناو بردنی خەڵکی کوردستانیان نەکردبێت ئەم شەرتە بکرێت بەوەی کە هەر بەعسی نەبووبێتن، چونکە مەرجەکە ئەوە بێت کە هەر نەك موشارەکەی نەکردبێت، بەڵکو بەعسیش نەبووبێت بە هیچ شێوەیەك لە عومری ئەو سی و پێنج ساڵەی تەمەنی حزبی بەعسدا، مەسەلەی بەشداری ئافرەتانیش، ئەمن لەگەڵ ئەوەدام هەر ژمارەیەك بێت موشکیلە نییە، ئەو حەتمەن دابەش دەکرێت بە پێی موحاسەسەی حزبی، با ئەو حزبە بۆ خۆی کە سێی بەردەکەوێ ئافرەتێك دیاری بکات، ئەوەی کە دووی بەردەکەوێ یەکێك دیاری بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك أنور فەرموو،

بەڕێز أنور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی پێنجەم، من تێبینیم لەسەر ئەنجومەنی کۆمیساران لەو بڕگەیە هەیە، نوێنەرایەتی بکات و کەمە نەتەوەییەکان مسۆگەر بکرێت و ڕەچاوی نوێنەرایەتی ئافرەت بکرێت، پێشەکی قسەکەم بە هەڵە لێك نەدرێتەوە و بە هەڵە تەفسیر نەکرێت، لێرەدا چونکە من دژی پێشێلکردنی مافی هیچ چین و توێژێك و هیچ لایەنێك نیم، بەڵام لە خاڵی دوو، لە بڕگەی ﴿أ﴾ دا، هاتووە دەڵێ: پێویستە لە هاووڵاتیانی هەرێم بێت و تیایدا بە شێوەیەکی هەمیشەیی نیشتەجێ بێت، بۆیە وشەی ﴿مراعات﴾یش لێرە بۆ ئافرەت بە کەم بایەخ سەیرکردنە و بۆ پێکهاتەکانیش مادەم مافیان لە خاڵی دوو بڕگەی ﴿أ﴾ دا دیاری کراوە، پێم وایە ئەمە زیادەیە لێرەدا هاتووە پێویست ناکات لە وێدا هەبێت و لەگەڵ ئەمەشدا نیمە کە حسە و پۆست لەسەرەتادا هیچ پێکهاتەیەك ببرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز شێخ شامۆ فەرموو،

بەڕێز شامۆ شێخۆ نعمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارا من خالا ئێکێ دگریت، جڤات ژ نەھ کەسان پێك دێت و تێدا نوێنەراتیا پێکهاتێن نەتەوەیی مسۆگەر ببا، جارێ ئاڤاکرنا ڤی دەزگایی هەر بخۆ بۆ خۆحازرکرنێ یە ریفراندۆمەکێ ل دهڤەرێن تازە رزگار کری یێن دابڕاندی، ئەم نیڤ ملیونێن ئینسانێن کوردێن ئێزدی پەیوەندیدارین ب ڤێ ریفراندۆمێ، ئەز بەرژەوەندییا نەتەوەییدا دبینم ئەگەر بەحسێ پێکهاتێن نەتەوەیی بهێتە کرن رەوشا پێکهاتێن ئاینی ژی بهێتە رەچاو کرن، سبەهی ما چ تێدایە ژ وان نەھ کەسان کەسەکی کوردێن ئێزدی ژی ل ڤی دەزگەهێ بلندا نەتەوەییدا تێدا بیت؟ زور سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك صالح فەرموو،

بەڕێز صالح فەقێ محمدامین کاکە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی ﴿ب﴾ من پێم وایە ئەوەی خاوەنی شارەزایی بێت و شاهیدی لەسەر بدرێت من پێم وایە ئەم خاڵە زیادە هەر لابردرێت، شارەزاییەکە ئەگەر لە پسپۆرییەکەیە ئەگەر دوو پسپۆرییەکەمان جیا کردبووەوە ئاسایی بێت ئەگەر بتەوێ پسپۆرییەکان دیاری بکرێت دەبێت لە خاڵەکانی پێشوودا ئاماژەی پێبدرێت، بۆیە ئەم شاهیدی و کارامەیە نازانرێ کێ شاهیدی بۆ بدات؟ خاڵی ﴿خ﴾ ئەوەی سەر بەهیچ پارتێکی سیاسی نەبێت ئەوەش هەر با لابردرێت و زیادە، دەکرێ بڵێیت لە دوای پاڵاوتنی یان لە دوای دەستنیشانکردنی سەربەخۆ بێت، چونکە پێشتر سەربەخۆ نییە، لە دووەم، کارگێڕی و هەڵبژاردندا خاڵی دوو، لە هەرێم و ناوچە کوردستانییەکانی دەرەوەی ئیدارەی هەرێم جیاکراوەتەوە، بەڵام لە خاڵی یەك، تەنها پارێزگاکانی هەرێم ئاماژەی پێدراوە، لە خاڵێکیش بە هەمان شێوە بۆی زیاد بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز عباس غەزالی فەرموو،

بەڕێز عباس غزالی میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خالی دوو، فەقەرەی یەك، تەئیدی بێگەردخان و د.شوان قەڵادزەیی دەکەم، بەڵام هەر دانیشتوو نەبێ ڕەگەزنامەی هیچ وڵاتێکی تریشی نەبێ بۆ ئەوەی سەربەخۆ بێت و بەرژەوەندی بەرزی کوردستان بپارێزێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز د. شێرکۆ فەرموو،

بەڕێز د. شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە گشتی لەسەر دەقە کوردییەکە ئەگەر بۆ کاتێکی تریش بێ زۆر هەڵەی تێدایە، کوردییەکی زۆر تەواو نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەسەر عەرەبییەکە قسە بکە.

بەڕێز د. شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر عەرەبییەکەش ئەوەی کە دەگوترێت بڕیارەکانیان بە زۆرینەی ڕەها یەعنی زۆرینەی نۆکە بێت کە پێنج کەس بێت لە ﴿بأغلبية مطلقة﴾، لە ئیدارەی ئینتیخابیش خاڵی دووەم، لە ئیدارەی ئینتیخابی کۆتایی دێڕەکە ﴿طابع عملياتي و تنفيذي و اجرائي﴾ نازانم لە مە دەچێ هەرسێکی هیچ جیاوازییەکی نەبێت، هیچ جیاوازییەکی هەیە ئەمانە؟ ئەگەر کورت بکرێتەوە بە ﴿ذات طابع تنفيذى﴾ یان ﴿ذات طابع عملى و تنفيذى﴾، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز د.محمد علی فەرموو،

بەڕێز د. محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەروەسا ئەز هاڤ دژیەکی دبینم ل ماددا پێنجێ، دووەم، خاڵا (خ) کو پێویستە کۆمسیار سەر بە هیچ پارتەکی سیاسی نەبت، ئەز دبێژم ئان خاڵا لادەین، یان ئەز نازانم چۆن تەعامول دگەل وی بکەین، مە لە ئەساسدا لەسەر تەوافوقی سیاسی ئاڤاکری، ئەو کەسەی کو دەچنە وێ ڕێژی لەسەر تەوافوقا سیاسی دەچنە وێرێ، یەعنی لایەنێن پارتا سیاسینە، یەعنی ئەڤە دەمێکیدا کو یاسایەك ڕەهەندێکی نیشتمانی هەبت، یان ڕەهەندێکی سەربەخۆ هەبت، ئەز لە واقعی سیاسی کوردستانێ باش تێ دگەم، ئەزانم چاڤەڕی چین، وەلی دەبێت هەمی چاڤی خۆ بکەین هێدی هێدی مە دامەزراوا خۆ ئاڤەدان بکەین، دەبیتن مە باوەری ب سەربەخۆیی خۆمان هەبیتن، ئەز پێشنیار دکەم، یان خاڵا (خ) کە دەبێژێت ئەندامی کۆمسیار سەر بە پارتا سیاسی نەبت، بێتە لادان یان دەبیت مە حیلە دگەل خۆ نەکەین، ژبەر کۆ ئەگەر ڤی ڕەنگی دەرباز بین، ئەڤ خەلەتیێن بەری نوکە ئەم یێن دووبارە دکەین بو نموونە ئەز دێ نموونەیەکا سەندیکا ڕۆژنامەڤانان دێ ئینم کو هەمی تەوافوقا سیاسیی یان هەمی سازی یێن دی یێن جڤاکی مەدەنی و تەوافوقا سیاسی بووینە و ئەو کەسێن ل وێرێ کار دکەن ژی هەر ئەندام و لایەنگرێت حزبانە کو دمەسەلەکا وەکی

کۆمۆسیۆنا هەلبژارتنا کو دڤێت یا سەربەخۆیی بێت نە بتنێ پشتەڤانیا سەربەخۆیی و پروسێسا هەلبژارتنێ ناکەت بەلکو رێگریێ د پروسێسا دیموکراسیی دکەتن د هەرێما کوردستانێ. زۆر سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك ئایدن فەرموو.

بەڕێز ئایدن معروف سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەماددەی پێنجەم لەبەشی یەکەم، ئەنجومەنی کۆمسیاران، لەو بڕگەیەدا کە باسی نوێنەرایەتی پێکهاتە نەتەوەییەکان ئەکات، ئێمە لێرە ئیقتراحمان ئەوەیە لەم پرۆژەیەدا ڕاپرسیە، ئەوە ئامانجی سەرەکیمانە، ڕاپرسی لەو ناوچانە دەکرێت کە کێشەی لەسەرە، بەتایبەتی کەرکووکە ناوچەکانی دەورووبەریەتی وەکو دوز خورماتوو، ئەوانەی کە تورکمان نشینی زۆری لێییە، دەبێت لەم کۆمیسیۆنە، لەم دەستەیە پێکهاتەی تورکمان ئەهەمیەتی پێ بدرێت، نوێنەرایەتی دیاری بکرێت، لێرەدا ئێمە لەو مولاحەزەیەدا لەنوێنەرایەتی پێکهاتە نەتەوەییەکاندا دەبێت جیا بکرێتەوە، دیاری بکرێت کە ناوی تورکمان لەمە بنووسرێت، کە ئەویش بتوانێت بەشێوەیەکی فەعال بەشدار بکات، لێرەشدا ئێمە دیسانەوە، ئەگەر نوێنەری پێکهاتەکان مسۆگەر نەکرد، چۆن پێکهاتەی تورکمان پشتگیری لە ڕاپرسی دەکەن، ئەگەر لەیەکەم هەنگاو ناوی تورکمان بەنەصی سەریحی نەنووسرێت لەم بڕگەیەدا، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك کمال یلدا.

بەڕێز کمال یلدا مرقوز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەخالی دووەم بڕگەی یەکەم، (ان یکون من مواطني و سکنة کوردستان) بەس ئەوەندە بکرێت، فەقەرەی (ج و ح) بکرێت بە یەك، بەم شێوەیە بخوێنرێتەوە، (ان یکون حسن السیرة والسلوك وغیر محکوماً بجریمة مخلة بالشرف ، او مشارك بجریمة ارتکبها نظام البعث في العراق للشعب الکوردستاني) سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، مامۆستا غەریب، فەرموو.

بەڕێز غریب مصطفی حەمە خان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو سەرنجم هەیە ئەمەوێت بە کورتی بیگەیەنم، خالی یەکەم: کە ئەلێت مسۆگەر کردنی نوێنەرایەتی پێکهاتە نەتەوەییەکان و نوێنەرایەتی ئافرەتان، ئەم ئەنجومەنە پێنج لایەنی سیاسی زاهیرەن بەڕێوەی ئەبەن، بەشداری ئافرەت ڕەنگە ئاسان بێت، لەناو ئەو کوتلە سیاسیانەدا جێگایان بکەنەوە، بەلام سەرنجی سەرۆکایەتی پەرلەمان ولیژنەی یاسایش بۆ ئەوە ڕائەکێشم، کە پێکهاتەی قەومی ئەگەر ئێمە بەڕەهایی

بیهێڵینەوە دوای هەم گرفت بۆ ئێمە دروست ئەکات هەم بۆ ئەو پێکهاتانەی کە جێگایان ناکرێتەوە، خاڵی دووەم، وشەی نەزاهە لە خاڵی (ف) (ان یكون من ذوي الخبرة ومشهود له بالكفاءة والنزاهة) ئەو وشەی نەزاهەیە هەر لابرێت، چونکە لەخاڵی (ج) ئەڵێت ان يكون حسن السيره) مادام حسن سیره بی نەزاهەش لەخۆی دەگرێت، بۆیە پێویست ناکات، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆر عبدالله، فەرموو.

بەڕێز عبدالله جاسم رجب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پشتگیری داخازیا کاك عباس غزالی و دکتۆر محمد علی دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك یعقوب گورگیس، فەرموو.

بەڕێز یعقوب گورگیس یاقۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سێ پێشنیار هەنە، لەخاڵی ئێك: مجلس المفوضين: تمثيل المكونات القومية) وای لێ بکرێت،(على ان يضمن تمثيل المكونات القومية في مجلس المفوضية والهيئات المنبثقة عنه) نەك تەنها لە مەجلسی کۆمیسیۆن لەهەموو هەیئاتی مەجلسدا بەشداری بکەن، خاڵی دووەم: لە ح- لم يشارك في الجرائم التي خطط لها او ارتكبها نظام البعث في العراق لقمع الشعب الكوردستاني) (وعموم الشعب الكوردستاني) یەعنی نابێت خەڵکێك لەو کۆمیسیۆنە بێت تاوانی دژی خەڵکی کوردستان کردبێت ئەوە نا مەعقولە، خاڵی سێیەم: لە خ- ان لا يكون منتميا الى اي حزب سياسي (ببێت به جهة سياسي) یەعنی حزب سیاسی لەوانەیە ئەندامێکی لە تەیاری سیاسی بێت، یەعنی وای لێ بیت، (ان لا يكون منتميا الى اي جهة سياسية اثناء عضويته) یەعنی سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز کاك یروانت، فەرموو.

بەڕێز یروانت نیسان مارکۆس:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش تەئیدی قسەکانی کاك یعقوب ئەکەم، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، خاتوو مدینە، فەرموو.

بەڕێز مدینە ایوب احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پشتگیریا محمد علی دکەم لسەر ماددا دوو برگا (خ) ئەو برگە یا زێدەیە و، ماددا دوو برگا(ج) و(ح) دمجەك دهێت کرنێ، بڤی شێوەی بتن بەشداری نەکربێت لەتاوانی ڕژێمی بەعس لەعێراقدا پلانی بۆ دانانی یان ئەنجام دراون بۆ لەناوبردنی گەلی کوردستان یان بەتاوانێکی ئابڕو بڕ حکوم نەدرابێت. سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ناظم کبیر، فەرموو.

بەڕێز ناظم کبیر محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من لەلایەن بێگەرد خان و ئەوانی تریش هاتە کردن، بۆیە پشتگیرییان ئەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك عمر کۆچەر، فەرموو.

بەڕێز عمر صالح عمر(کۆچەر):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز دگەل هێندیم خالا ئێك حەفت کەس بن، پشتگیریا کاك محمد علی دکەم، کو ئەڤێتە بێتە ئان لادان ئەوە نەمینیت، (ان لا یکون منتمیا الی اي حزب سیاسي) بقەناعەتا من بیژین (ان لا یمارس اي عمل حزبي) لەکاتا ئەندامێتی، خالا شەشێ برەئیا من (وتتخذ قراراته باغلبیة الحاضرین) ببێتە (باغلبیة ثلثین) سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك مەردان نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز مەردان خدر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ل خالا چارێ هەڵبژاردنا سەرۆك و جێگرو بڕیاردەر و سەرۆکێ کارگێڕی هەڵبژاردن، کو دوو لسەر سێ ژمارا ئەنداما تێتە هەڵبژاردن، لێرە عەمەلی یان وەختێ جێبەجێ کرنێ واردە تووشێ حاڵەتێك بین کوو ئیشکالەکا قانونی درست کەت ڤێ یاسایە تەنزیم نەکریە، ئەویش ئەگەر دوو مورەشەح بوون، هەردوو مورەشەح دوو لسەر سێ دەنگی نەهینا، واتە یەکی پێنج دەنگ هینان، یەکی چار دەنگ هێنان، ڤ حاڵەتدا دڤێت یاسا تەنزیم بکەت، لەهەموو وا هەڵبژاردنێت کوو دوو لسەر سێ دەنگا تێتە یەکلا کرن، جەولەکا دیا هەڵبژاردن تێتە کرن، لەوێ جەولێ ئەگەر زێدەتر لە دوو مورەشەحا هەبن دوو مورەشەحی زۆرینەیا دەنگا بەدست هێنا دەچنە جەولا دوویێ، لە جەولا دووێ بزۆرینەیا دەنگ تێتە یەکلا کرن، هەروەکو مە لە خولا چوارێ پەرلەمانێ عێراقی دیتن، هەڵبژاردنا سەرۆك کۆمارێ وەختی چل مورەشەحێ دوو لسەر سێ دەنگ بەدەست ڤەنە لە

جەولا دوویێ سەرۆك كۆمار بزۆرینەیا دەنگا هاتە یەكلا كرن، لبەر هیندە فەقەرەیەك ئیزافە كرن، ئەگەر چ مورەشەحێ دوو لسەر سێ دەنگا بدەست ڤەنە لە جەولا دوویێ چ تۆڤ ئیتفاقا لسەر كری بێتە پڕكرنا، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، لیژنەی یاسایی فەرمووون.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ژمارەیەكی زۆر پێشنیار هەیە، هەندێ لە ڕەئیەكان پێویستی بە ڕوون كردنەوە هەیە، بۆ ئەوەی نەخرێتە دەنگدان، پێم وایە ئەگەر ڕوونكردنەوە بدەین پێویستی بە دەنگدان نابێت، ئەوەی كە پەیوەندیدار بوو بە ژمارەی ئەندامان دیارە ئیتیفاق كراوە لەسەر ئەوەی كە نۆ كەس بێت، بۆ ژمارەی ئەندامان، پرسیار كرا لەسەر ئەوەی كە ئایا كێ شەهادەتیان بۆ دەدات كە خاوەن خیبرەن و كەفائەتیان هەیە، ئەو سیڤیەی كە تەقدیمی ئەكەن، ئەو سیڤیە لەلایەن لیژنەی تایبەتەوەیە ،كە پەرلەمان دای دەمەزرێنێت، سیڤیەكە خۆی شەهادەتیان بۆ دەدات، لیژنەكە هەڵسەنگاندن ئەكات، لەسەر موكەوینات زۆر باس كرا كە بۆ موكەویناتی قەومی بێت، ئێمەش وەكو لیژنەی یاسایی ئەگەر بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان پێشنیارەكە قبوڵ بكەن (المكونات الاخرى) بە موتڵەقی دەیهێنین، بۆ ئەوەی كە موكەویناتی قەومی بگرێتەوە هەم موكەویناتی ئاینیش بگرێتەوە، پێنشیار هەبوو لەسەر خاڵی دوو برگەی (أ) ان یكون من مواطني كوردستان – العراق ومقیماً فیه اقامة دائمة. وا پێشیار كرا بكرێت بە (مواطني اقلیم كوردستان) بەڵام ئێمە وەكو لیژنەی یاسایی وامان پێ باشە كە لەمواتنی هەرێمی كوردستان بێت و ئیقامەی دائیمیشی هەبێت، لەبەر ئەوەی جارێ ئیستیفتا نەكراوە لەو ناوچانەو نەگەڕاوەتە سەر هەرێمی كوردستان، بۆیە ئێستا تەشكیل كردنەكە، ئەگەر حەصر بكەین لەسەر مواتنی هەرێمی كوردستان ئەوەمان پێ باشتر بووە، تەمەنەكە، (٣٥)ساڵ بوو، دیارە لەسەر ڕای ئەندامان كراوە بە (٣٠) بۆ موراعات كردنی لەنێوان (٣٠) ساڵ بۆ پەرلەمانیش (٢٥) هەیە، ئەو (٣٥) ساڵەش كە تەرح كرابوو ئەو (٤٠) ساڵەش كە بەڕێزیان پێشنیاریان كردبوو، چونكە ئێمە مەرجێكی ترمان هەیە كە خاوەن خیبرە بێت، بۆیە خاوەن خیبرە (٣٠) ساڵمان داناوە، كە سێك كە تەخەروج ئەكات و بڕوانامەی زانكۆ بەدەست ئەهێنێت ئەوە لە ٢٢ تا ٢٣ ساڵی ئەبێت، بۆیە دەبێت خیبرەیەك لەكارەكەی پەیدا بكات، تا دەگاتە (٣٠)ساڵ، بۆیە (٢٥)ساڵ زۆر كەمە، كە تەمەنمان داناوە مەرجی خیبرەشمان داناوە، بۆ ئەوەی تەنسیق هەبێت لەنێوانیان، (ان لا یكون منتمیا الى اي حزب سیاسي اثناء عضویته) ئەوەش قسەیەكی زۆری لەسەر كرا، ئێمە نەمان وتووە ئەو كەسە موستەقیل بێت كە دێت، ئەڵێین لە كاتی ئەندامێتیدا، واتە پێشتر كەسێك بووە سەر بەلایەنێكی سیاسی بووە، ئەندامی لایەنێكی سیاسی بووە، بەڵام كە دێت و ئەبێت بە ئەندام لەو كاتەی كە دەبێت بە ئەندام بۆی نییە سەر بەهیچ لایەنێكی سیاسی بێت، لەبەر ئەوەی كە ئەصڵەن ناوی كۆمیسیۆنەكە ناوی كۆمیسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردنەكانە، بۆیە پێش ئەوكاتە كەسێكی حزبی بووە ئەوە لێرەدا تەنزیم كراوە، بەڵام كە دێتە ناو كۆمیسیۆن لەكاتی وەزیفەكەی و لە كاتی ئەدا كردنی كارەكەی،

پێویستە وەکو کەسێکی سەربەخۆ لێرەدا کار بکات، لەسەر ئیدارەی هەڵبژاردن پێشنیار هەبوو، کو مەجلسی مفەوەزین تەنزیم کراوە بەهەمان شێوە ئیدارەی هەڵبژاردن تەنزیم بکرێت، ئیدارەی هەڵبژاردن لەیاسای هەموو وڵاتێك دەبێت هەیکەلەکەی بە نیزامێکی داخلی تەنزیم بکرێت، ئەو نیزامە یان ئەو هەیکەلیە پێشکەش دەکرێت بە مەجلسی مفەوەزین، مەجلسی مفەوەزین کە ئەندامەکانی لە نۆ کەس پێك دێت ئەوان موصادەقەی لەسەر دەکەن و پێك دێت، لەگەڵ ئەوەشدا ئاگادار بن سەرۆکی ئیدارەی هەڵبژاردن لەهەمان کاتدا ئەندامە لە مەجلسی مفەوەزین، واتە ئەو مەرجانەی کە بۆ ئەندامانی مەجلسی مفەوەزینمان داناوە سەرۆکی ئیدارەی هەڵبژاردنیش دەگرێتەوە لەبەر ئەوەی یەکێکە لە ئەندامەکانی ئەو مەجلسە، مەسەلەی قەرارات کە بە ئەغلەبیەی موتڵەق بێت بۆ ژمارەی ئەندامان، ئەمە دەبێتە ئەرقەلەو کێشە بۆ؟، لەبەر ئەوەی ئەسلەن کۆمسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژاردنەکان لە هەموو وولاتان ئەنزیمە بەڕێوەی دەبات، نیزام زۆر دەردەکات، نیزامی هەیە تایبەتە بە ئموری مالی، هەیە تایبەتە بە ئموری ئیداری، تایبەتە بە ئەنزیمەی ئینتخابی، هەیە لێرانە بۆ ئەوەی کێشە دروست نەبێتن بە ئەغلەبیەی حازرینە دەنگدان، ئەوەش قاعیدەیەکی قانونی تازەی موتەبعە بەئەغلەبیەی عەدەدی ئەعزای مجلسەکە، بەئەغلەبیەتیش قانون و قرارات دەردەکات، ڕوونکردنەوەکانی تر بەجێ دێڵم بۆ هاوکارانم، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو هیچی ترتان ماوە، دکتۆرە بەهار ، فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی تایبەت بێت بە کوردییەکە، کاك دکتۆر شێرکۆ لەکاتی داڕشتنەوەیدا پرسی پێ ئەکەین و چاکی ئەکەینەوە، سەبارەت بەوەی کە ئیقتراح کرا جیاوازی چییە، بکرێت بە یەك عەمەلیاتی و تەنفیزی و ئیجرائی، عەمەلیاتی و تەنفیزی و ئیجرائی سێ شتی جیاوازن، عەمەلیات، یەعنی پرۆسە، بۆ نموونە: ئیستیفتا پرۆسەیە، تەنفیز، تەنفیزی عەمەلییەیەکە، بۆ نموونە: لەدوای ئەوەی کە هەڵبژاردن تەواو ئەبێت هیچ لایەنیك ناچێت ئەو هۆکارانەی بەکاری هێناوە بۆ هەڵبژاردن لێی بکاتەوە، لێرەدا ئێمە سەڵاحیەتمان داوەتێ تەنفیزی مەدەنی بکات لەسەری، واتە غەرامەی لێ بسەنێت، ئیجرائی: ئیجرائاتیش ئەنزیمەیە، بۆیە ئێمە ئەم سێ شتە کە دامان ناوە هەریەکەیان لەمانە واتای خۆی هەیە، لای بەرین یان دەمجی بکەین ڕەنگە کەلێنێك لەیاساکەدا دروست بێت، سەبارەت بەوەی کە ئەڵێن لیژنەکە ئەوەی کە تەرشیحی ئەندامان ئەکات لە لیژنەیەکی خاص لەپەرلەمانەوە، ئەو لیژنەیە کاتەکەی بۆ دیاری نەکراوە، ئەندامەکانی کێن؟ بێگومان ئەندامەکانی لەپەرلەمانەوە دیاری دەکرێن، ئەندامی پەرلەمان ئەبن، کاتەکەش هەرکاتێك ئەم کۆمیسیۆنە دروست بوو، ئەوە پەرلەمان مولزەم ئەبێت بەوەی ئەو لیژنەیە دروست بکات، بۆیە بە پێویستمان نەزانیوە کاتەکەی بۆ دیاری بکەین، (ان یکون) لە مەرجەکان لابیرێت، پێم وایە (ان یکون) سیفەی ئیلزامی ئەدات یەعنی (ان یکون) وەك ئەوە وایە بڵێت(یجب) پێویستە، بۆیە ئێمەش مەرجەکانمان بە ئیجباری داناوە،

یەعنی جەوازی نییە، ئیجبارییە، بۆیە دەبێت بمێنێت، سەبارەت بەو ئیقتراحەی کە کرا، ناوی تورکمانەکان بنووسرێت لەناو موکەویناتدا، لەیاسادا ئێمە نابێت بچینە ناو تەفاصیلەوە، قانون عام و موجەڕەدە، کە ئێمە ئەڵێین موکەوینات، شتێکی عاممان بەکار هێناوە کە هەمووی ئەگرێتەوە، ئەگەر تورکمانمان نووسی کەواتە ئەبێت ناوی هەموو پێکهاتەکانی تریش بهێنین، کە ئەمە یاساکەمان وا لێ ئەکات یاسایەکی تەفسیری تەفصیلی بێت، لەعام و موجەڕەدەکەی خۆی دەردەچێت، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك گۆران ئەگەر تۆش شتێکت هەیە؟، فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هاوکارانم هەموویان ڕوونکردەوە، بەڵام ئەوەی ئیشکالاتە لەسەر سێ خاڵی سەرەکی بوو، شێوازی دانانی ئەندامەکان بەڕێزان، چۆن دادەندرێت؟ شهادەکەیان چۆن مسۆگەر دەکرێت؟، ئافرەت چۆن مسۆگەر ئەکرێت؟، موکەوینات چۆن مسۆگەر ئەکرێت؟، بەپێی یاساکە لیژنەیەك هەیە، ئەم لیژنەیە لیژنەیەکی پەرلەمانییە، کاری لیژنەکەیە ئەم کارانە مسۆگەر بکات لەسەر ئەو پێکهاتەیە لەبەر ڕۆشنایی یاساکە، ئەم لیژنەیە کار دەکات دواتر لیژنەکە دەیهێنێتە ناو پەرلەمان و دەنگی لەسەر دەدرێت، بۆیە بەشێك لە ئیشکالەکە کە بەڕێزتان باستان کرد لەناو لیژنەکە حەل دەکرێت، مەسەلەی بێ لایەنی قسە لەسەر کاتی ئەندامێتی کراوە، چونکە بە فیعلی ئەم ڕەخنەیە لەجێیە، کە ئەم حاڵەتە بە تەوافوقی سیاسی دەکرێت، ئەو کەسانەی کە دێن لە نەتیجە لەوانەیە لەلایەن حزبەکانەوە پێشکەش بکرێن، وە حزبەکانیش کەسی حزبی دەنێرن، یاخود کەسی بێلایەن دەنێرن، بەڵام لەوانەیە هەر لەوانەوە سەپۆرد بکرێن، بەڵام کە کار دەکەن پێویستە بێلایەن بن و ئەندام و لایەنگری هیچ حزبێکی سیاسی نەبن، هەیکەلیەتی مەجلسیش باستان کرد کە دەبێت پێناسە بکرێت و شەرح بکرێت، شێوازی هەڵبژاردنەکەی سەرۆکی دائیرەی هەڵبژاردن باستان کرد، شێوازی هەڵبژاردنەکەی دیاری کراوە کە چۆن هەڵدەبژێردرێت، باسی ئەوەش دەکات کە پێك دێت لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی و بەڕێوەبەرایەتیەکانی تریش، لەگەڵ شارەکان، ئەمە پێکهاتەکەیەتی لە لیژنەی یاسایی ئەو پرسەی ئێوەمان تاوتوێ کرد، کە خۆی ئەم دائیرە ئینتیخابیە شەش مەکتەبیشی هەیە، کە ئەم شەش مەکتەبە ڕۆحی کۆمیسیۆنە، زۆر ڕۆڵیان هەیە، بەشێك لە ئەندامانیش لە لیژنە وامان پێ باش بوو کە لەناو یاساکە بنووسرێت، کە دەستنیشان بکرێت ئەو مەکتەبانە چین، وەك چۆن یاسای وەزارەت بەڕێوەبەرایەتی گشتی تێدا دیاری دەکرێت، بەڵام کۆمیسیۆن وتیان دەبێت ئەو دەسەڵاتە لای خۆمان بێت، چونکە جاری وا هەیە کۆمیسیۆن کار دەکەین، بەڕێوەبەرایەتی دەمج دەکەین، بەڕێوەبەرایەتی ئیلغا دەکەین، بۆیە ئێمە هەموو دەمێك نابێت بگەڕێینەوە بۆ مەسەلەی تەعدیل کردن، ئەمە وای کردووە کە باس کردن لە هەیکەلیەی دائیرەی ئینتیخابیەکە کورت تر بێت و بە تەفاصیل نەبێت، من خۆم لە لیژنەی یاسایی پشتیوانی ئەو ڕەئیە دەکەم، کە لە هاووڵاتی هەرێمی کوردستان بن و تێیدا نیشتەجێ بن، چونکە لەوانەیە ئێستا هاووڵاتی هەبێت

خەڵكی هەرێم نەبێت بەس فۆرمی خۆراكی هەرێمی هەیە، ئەوەش دەبێتە هاووڵاتی هەرێم و مافیشی دەبێت، بەڵام هاووڵاتیمان هەیە فۆرمی خۆراكی ناوچە جێ ناكۆكەكانەو شمول ناكات، بۆیە ئەگەر بوترێت، پێویستە لەهاووڵاتیانی هەرێمی كوردستانی عێراق بێت و تێیدا نیشتەجێ بێت بەشێوەیەكی دائیم، ئەوە شمولی ترەو حەقی ئەو ناوچانەش ناخورێت، ئەگەر ویستیان ببنە ئەندام لە كۆمیسیۆنەكە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

یەك بە یەك پێشنیارەكان دەخەینە دەنگەوە، پێش ئەوەی دەنگ لەسەر ماددەكە بدەین، پێم وابێت بۆ ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەنی كۆمسیاران جگە لە ٩، كە خۆی لە پرۆژە یاساكەدا هاتووە ٢ پێشنیاری تریش هات بوون (١١ و ٧)، بۆیە لەپێشدا ئەوەی كە لە یاساكەدا هاتووە دەخەینە دەنگەوە، ئەگەر ئەوە پەسەند كرا ئەوە ٢ پێشنیارەكەی تر ناخەینە دەنگەوە، كێ لەگەڵ ئەوەیە كە بە ٩ كەس بمێنێتەوە؟ ئەندامانی ئەنجومەنی كۆمسیاران بە ٩ كەس بمێنێتەوە؟ ٨٢ كەس لەگەڵیەتی، كێ لەگەڵی نییە؟ ١ كەس لەگەڵی نییە، كەواتە پەسەند كرا بە ٩ كەس ئەمێنێتەوە، پێشنیارێك كرا كە (بعد ترشيحهم من قبل لجنة خاصة يشكلها البرلمان بعد (١٥) يوماً من تصديق القانون)، ئەوە لەڕاستیدا نابێ لێرە بنووسرێ، ئەگەر بشنووسرێ ئیزافە بكرێت، دەبێ لە ئەحكامی خیتامی و ئینتقالییە بنووسرێ، چونكە ئەوە یاساكە بۆ مەدای دوورە، یەعنی بۆ چەند جارێك كۆمسیۆنەكە ئیعادە ببێتەوە نەك بۆ یەكەمجار، بۆیە ئەگەر ئەوەش بنووسرێ پێویستە لە ئەحكامیە خیتامییە ئەوەی بۆ زیاد بكرێت كاك عمر، پێشنیاری تر هەبوو كە ناوی سەرجەم پێكهاتەكان بهێندرێت یان ناوی مكەوناتی دینیش بهێندرێت، بەڵام لەپێشدا ئەوەی لیژنەی یاسایی دەخەینە دەنگەوە، كە وتیان بیكەین بە (المكونات الاخرى)، كێ لەگەڵ ئەوەیە كە (المكونات القومية) بكرێت بە (المكونات الاخرى)؟، (على ان يضمن تمثيل المكونات الاخرى)؟، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە حاڵەتێكدا ئەوە مانای دەبوو، ئەگەر پێشتر بگوترابا (المفوضية) كورد دەبن و، موراعاتی مكوناتی اخراش دەكرێ، بەس خۆ ناوی هیچ قەومییەك نەهاتووە تا مكەوناتەكی ئەوانی تر موراعات بكرێت، كەس ناوی نەهاتییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەس خۆی لەپیشدا پێشنیارێكیش كرا بوو، كە (مكونات)لابرێت.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەیان مانای هەیە، بەس ئەوی تریان غەلەتی لوغەوی هەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ئەوەش دەخەینە دەنگەوە، جارێ هەر ئەوە دەخەینە دەنگەوە کە (مکونات) لابرێ، ئەوە دەیخەینە دەنگەوە، لەوەدەچێ دەنگ نەهێنێ با بزانین کێ دەنگی بۆ دەدات، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە (مکونات) لابرێت؟ ١٦ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ٦٠ کەس لەگەڵی نییە کەواتە پەسەند نەکرا، لەسەر (مکونات) چەند پێشنیارێکی تر هەیە، یەکێك لە پێشنیارەکان ئەوەیە (مکونی تورکمانی و مکونەکانی تریش بنووسرێ، مکوناتی دینیش بنووسرێ)، پێشنیارێکی تریش ئەوەیە هەر (قومیە) لابرێت، (تمثیل المکونات)، پێشنیارێکی تریش هەیە (المکونات الاخری)، باشە لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها (المکونات)، (تمثیل المکونات) دابندرێت، بۆئەوەی بە موتلەقی مکوناتی قەومی و مکوناتی ئاینی بگرێتەوە لێرە یان نا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەپێشدا ئەوە دەخەینە دەنگەوە کەواتە، بەس تەنها (المکونات) بێ (علی ان یضمن تمثیل المکونات) کێ لەگەڵیەتی؟، مەجالی قسە کردن نییە دەبوو پێشتر قسە بکەی، منی خان دەبوو پێشتر قسەی بکەی، دەتوانی لەکاتی ناونووسیندا قسە بکەی، ئێستا کاتی دەنگدانە، تکایە بێ دەنگی منی خان، ٦٤ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ٥ کەس، دەنگت نەدا د. ابراهیم پێشتر،؟ بەخوای وابزانم دەنگت دا تۆ، ٥ کەس لەگەڵی نییە، بەڕێزان بۆ زانیاری ئێوە (مکونات) ماوەتەوە، بەلاّم ئاماژە بە هیچ (مکونێك) نەکراوە، یەعنی ئەوەیە بۆئەوەی تەعقید نەبێ ئیشەکە باسی مکونی قەومی، مکونی دینی، تورکمان، مەسیحی، بەشێوەیەکی عام، کاك محمد ئێوە ڕەئی خۆتان وت، کاك ئایدن ڕەئی ئێوەی وت، ڕەئی تریش هەبوو هەموو ڕەئیەکەمان خستووەتە دەنگەوە، ئێستا کاتی دەنگدانە، کاتی قسە کردن نییە، پێشنیارێك هەبوو بۆئەوەی کە (یراعی تمثیل النساء)، لەوێ (یراعی) لابرێت بۆئەوەی وای لێ بێ، (وعلی ان یضمن تمثیل المکونات و تمثیل النساء)، (یراعی) لابرێت، کێ لەگەڵ ئەوەیە (یراعی) لابرێت؟ بۆئەوەی بزانن دەنگ لەسەر چ دەدرێت، لێرە وایە (وعلی ان یضمن تمثیل المکونات و یراعی تمثیل النساء) وای لێ بکرێت، (وعلی ان یضمن تمثیل المکونات و تمثیل النساء) ئەوکاتەی (یضمن) بۆ هەردووکیان دەبێت، کێ لەگەڵیەتی (یراعی) لابرێت؟ ٤١ کەس لەگەڵییەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ١٦ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند کرا (یراعی) لادەبرێت، پێشنیارێکی تر هەبوو کە (تمثیل النساء) نیسبەکە دیاری بکرێت، بەلاّم نەوترا چ نیسبەیەك دیاری بکرێت، وتت چەند؟ لە ٢٠٪، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ڕێژەی ژنان لە ٢٠٪ دیاری بکرێت کێ لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵ ئەوەیە ڕێژەی ٢٠٪ بۆ ژنان دیاری بکرێت؟ کێ لەگەڵیەتی؟ ٤ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ٣٨ لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند نەکرا، منیرە خان نوقتەی نیزامی؟ فەرموو.

بەڕێز منیر عثمان علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێویستە ئەو ڕێژەیە لەبەرئەوەی لە پەرلەمان لە ٣٠٪، پێویستە لە کۆمسیۆندا لە ٤٠٪ بێ ڕێژەی ژنان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە نوقتەی نیزامی نییە مونیرە خان، ببوورە، خاڵی ٢، أ- ان یکون من مواطني کوردستان – العراق ومقیماً فیە اقامة دائمة)، پێشنیار ئەوەیە (اقلیم) لابرێت، (ان یکون من مواطني کوردستان)، کێ لەگەڵیەتی؟ هەر نووسراوە (کوردستان)، (ان یکون من مواطني کوردستان – العراق)، ٧٢ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ١ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند کرا، پێشنیارێکی تریش هەیە کە ڕەگەزنامەی هیچ وڵاتێکی تری نەبێت، کێ لەگەڵیەتی؟ نوقتەی نیزامی، باشە، لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تکایە ئەو پێشنیارە مەخەرە دەنگدانەوە، چونکە ئەمە پێچەوانەیە لەگەڵ دەستووری عیراق، دەستووری عیراق ڕێگای داوە بە دوو ڕەگەزنامە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خۆشناو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە بۆچوونەکەی دکتۆرە دەکەین، فیعلەن نەگونجاویشە لەگەڵ بنەماکانی مافی مرۆڤ، ئینسان ئازادە ئەگەر سەیریش بکەین ئەو حاڵاتانەی لە کوردستان بووە، ئەوانەی ڕەگەزنامەی وڵاتانی تریان هەیە، دەزانین بە چ هۆکارێك کەوتوونەتە ئەو وڵاتانە و ڕەگەزنامەی ئەو وڵاتەیان هەیە، بۆیە نەگونجاوە لەگەڵ ئازادیەکانی مرۆڤ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

من نازانم لەڕووە سیاسیەکەیەوە، نازانم چۆن دەنگی لەسەر دەدەن؟، بەڵام لەڕووی دەستوورییەوە ئەو پێشنیارە نایاسایی و دەستووری نییە، کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا ئەم خاڵە پەیوەندی بە شوێن و هەویەوە هەیە، ئێمە بیرمان نەچێت شەریحەیەکی گەورەمان هەیە ناوی ڕەوەندی کوردیە، هەویەی تریان هەیە و (ذو کفاءة) خاوەنی خیبرەن، ئەکرێ بۆ ئەم کۆمیسیۆنە دەست نیشان بکرێن، بۆیە هیوادارین زۆرتر حەسر نەکرێت دەرفەت بکرێتەوە، هیچ مانعێکی قانونی نییە خاوەنی دوو ناسنامەش بن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ کاك رابوون فەرموو.

بەڕێز رابوون توفيق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ پشتیوانیم بۆ قسەکانی بەڕێزان کاك سالار و کاك ئومێد خۆشناو، تەنها وەك ئیزافەیەك لەو ولآتانەی کە کراوەن، داخراون، ولآتی ستەمکارین، عادەتەن هەویەی یەك ولآت دەکەن بە بنەما واتە هەویەی ولآتێکی تر نەبێت، وەك ولآتە دیکتاتۆریەکانی خۆرهەلآتی ناوەڕاست، بەلآم لە ولآتە دیموکراتییەکان ، ولآتانی ئەوروپا هەموویان دوو هەویەیان هەیە، زۆر تەبیعیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك محمود بەس نوقتەی نیزامی بێ، فەرموو.

بەڕێز محمود عمر صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی قسەکانی کاك ئومێد و کاك سالار دەکەم، شەخسی خۆم جنسیەی سویدیم هەیە، کەواتە مافی دەنگدانم نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د. ابراهیم فەرموو.

بەڕێز د. ابراهيم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا ویستم قسە نەکەم، بەلآم هات، ئەگەر بۆ کەس بیت خەڵك بێت لە دەرەوە ئەوە ڕەئیەکی ترە، بەلآم بەخوای زۆر زەحمەتە، کۆمیسیۆنیش وای لێ دێت، شەش لە دەرەوە دێت یەك لەناوخۆ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ڤەمان.

بەڕێز ڤەمان فيصل سليم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە دیف دەستووریٚ هەمیشەییا عیراقیٚ مادده ١٨، هی خاڵە چاریٚ بێژێتن (يجوز تعدد جنسيه العراق) نە گۆتیە موخالەفەیە ئەگەر جنسیەك ئیسقات ببێتن،ژ بەرهەندیٚ تەئیدی دکەین کو ئەگەر جنسیەك بتەنێژ بێتن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕەئی خۆتان دا، زۆربەی برادەران باسیان کرد کە بۆچی دژی ئەوەن، بەلآم ئەوە هیچ ناکۆکییەکی نییە لەگەڵ دەستوورو یاساکاندا، بۆیە وەکو مافێکی کاك عباس کە ئەو پێشنیارەی تەرح کردووە،

دەیخەینە دەنگەوە کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ڕەگەزنامەی هیچ وڵاتێکی تری نەبێت، ئەوکەسەی کە دەبێ بە ئەندامی ئەنجومەنی کۆمیسیاران، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئەو کەسەی دەبێ بە ئەندامی ئەنجومەنی کۆمیسیارانی کۆمیسیۆن، ڕەگەزنامەی هیچ وڵاتێکی تری تێدا نەبێت، واتە بەس تەنها ڕەگەزنامەی عیراق و هەرێمی کوردستانی هەبێ؟ ٢١ کەس لەگەڵییەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ٤٩ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند نەکرا، خاڵی (ت) تکایە ئاگادار بن، خاڵی (ت) دوو پێشنیار هەبوون، پێشنیارێکیان داوای ئەوەی کرد تەمەنەکە بکرێت بە ٤٠ ساڵ، پێشنیارێکی تر ئەوەیە داوای ئەوەی کرد کە تەمەنەکە بکرێ بە ٢٥ ساڵ، بۆیە لە پێشدا ئەوەی لە پرۆژە یاساکەدا هاتووە، ئەوەی لە ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی سەبارەت بە پرۆژە یاساکە هاتووە دەیخەینە دەنگەوە کە ٣٠، ئەگەر ئەوە پەسەند نەکرا ئەوکاتە پێشنیارەکەی تر دەخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئەوە وەکو خۆی بمێنێتەوە (لا یقل عمره عن (٣٠) ثلاثین سنة)؟ ٦٨ کەس لەگەڵیەتی) ، ٦٨ کەس لەگەڵ ئەوەیە کە ئەو ٣٠ ساڵە وەکو خۆی بمێنێتەوە، کێ لەگەڵی نییە؟ ٧ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە وەکو خۆی دەمێنێتەوە، ٢ پێشنیارەکەی تر ڕەچاو ناکرێت، باشە فەرموو.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندێکجار پێشنیارەکە دەخەیتە دەنگدانەوە ئینجا ئەوەی کە لە ڕاپۆرتەکەدا هەیە، هەندێکجار ئەوەی ناو ڕاپۆرتەکە دەخەیتە دەنگدانەوە ئینجا پێشنیارەکە، ئەمە ئیحساسێکمان لادروست دەکات کە سوئنیەت هەیە، ئەو قسەیەشم حەزناکەم تەسجیل بێ، بەس من ئەو ئیحساسەم لادروست دەبێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دڵنیابن بەس تەنها بۆ کورت کردنەوەی کاتە، بۆئەوەیە کە زوو ئیشەکانمان بڕوات، دوو پێشنیاری تر هەیە ئەگەر هەردووکی بخەینە دەنگدان و ئینجا ڕەئی ناو ڕاپۆرتەکە بخەینە دەنگدانەوە، کاتی زۆرترمان پێ دەچێ، بەڵام ئەگەر تەنها یەك پێشنیار هەبێ ئەوە ئەو پێشنیارە دەخەینە دەنگەوە، پێشنیار هەبوو کە نازانم باس لەوە کرا (المشهود له بالکفاءة) هیچ مانای نەبوو، بەڵام هیچ پێشنیارێکی تر نەبوو، پێشنیارێکی تریش ئەوەبوو کە نەزاهە لابچێت لەوێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە نەزاهە لابچێت لە خاڵی (ث)؟ لەخاڵی دوو (ث) (ان یکون من ذوي الخبرة والمشهود له بالکفاءة والنزاهة والحیاد) نەزاهە لابرێت، ١ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵ ئەوەیە لانەبرێت؟ ٧٠ کەس لەگەڵ نییە، کەواتە پەسەند نەکرا، لە (ح) پێشنیارێك هەبوو کە شەرتەکە وای لێ بکرێت کە ئەسڵەن بەعسی نەبووبێ، ئەوکەسەی کە دەبێ بە ئەندامی ئەنجومەنی کۆمیسیاران بەعسی

نەبووبێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە؟ کێ لەگەڵ ئەوەیە کە بەعسی نەبووبێ بکرێت بە مەرج بۆ ئەندامی ئەنجومەنی کۆمسیاران؟ ٧٥ کەس لەگەڵیەتی، تەبعەن لێرە مەبەستمان ئەوەیە یاسای ریشە کێش کردنی بەعس نەیگرێتەوە، مەبەستمان لەوە ئەوەیە، کێ لەگەڵی نییە؟ دەبێ وای لێ بکەین، بەڵێ کاک ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خۆشناو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەسەکە دەڵێت بەشداری نەکردبێ لەو تاوانانەی کە ڕژێمی بەعس لە عیراقدا پلانی بۆ داناوە یان ئەنجامی داوە، زۆرکەس هەبووە بەعسی بووە، مەرتەبەی هەبووە، ئیمتیازاتی هەبووە، بەڵام بەشداری تاوانانی نەکردووە، بۆیە ئەوەی کە دەنگی لەسەر درا هەر بەعسی نەبووبێتن نەك بەشداری تاوانانی نەکرد بێ یان یاسای ریشەکێش کردنی بەعس شمولی نەکات، ڕۆژەك لە ڕۆژان لە ژیانیدا کەسەکە بەعسی نەبووبێتن، نەك پلەشی نەبێتن هەر ئەندامیەتی بەعسی نەکردبێتن، پێم وایە دەنگدانەکە لەسەر ئەساسی ئەوەبووە بەعسی نەبووبێتن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێز مامۆستا سراج.

بەڕێز د.سراج احمد حمد امین :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

یاسای ڕێشە کێشی بەعس بوویە یاسای موسائەلە، ئەصلەن ریشە کێشی هەر نەمایە، بۆتە موسائەلە، موسائەلە هەر پەیرەو ناکرێ پێم وابێ شتەکە موتەزادەینە. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ کاك دکتور فرست.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

ئەگەر مەبەست موسائلە بێ ئەوە لە وێ دیاری کردووە، ئەڵێ روتبەکەی لەو حەدە بوو یەعنی بەعسییەکانی دیار کردووە، یەعنی ئەوەی مونتەمی حزبی بەعس بوو بێ ئیعتیادییە، چونکە ئەوە لە بیر نەچێ خەڵك بە زۆر کراوەتەوە بە بەعسی، یەعنی ئەو کاتەی، ئەوەش لە بیر نەچێ ئەمن چەند جارێکش بە هەمووی شێوەیەك دژی بەعسیەکان بووم، بەڵام لێرە تەصەور دەکەم لە جیێ خۆی دا نییە ئەصەکە ئەگەر وای لێ بکەین کە دەنگیشتان لە سەر دا، بە موتلەقیش دەنگتان لە سەر دا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

باشە، چەند كەس لە گەڵی نەبوو؟ كەس نەبوو لە گەڵی نەبێ، كەواتە ئەوە پەسەند كرا، (خطط لها او ارتكبها نظام البعث فی العراق لقمع الشعب الكوردی و عموم الشعب العراقی)، بۆ ئیزافە بكرێ، كێ لە گەڵ ئەوەیە؟ كاك تحسین. نوقتەی نیزامی.

بەڕێز تحسین اسماعیل :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەر لێرە دەڵێ شەعبی كوردستانی نەك كوردی، هەمووی دەگرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە مەبەستی ئەوەیە كە پارچەكانی تری عێراقیش بگرێتەوە، (عموم الشعب العراقی) یەعنی بەشداریشی نەكردبێت لە قەمەع دژ بە شەعبی عێراقی، بەڵێ.

بەڕێز د.ڕێواز فائق حسین محمد :

نوقتە نیزام نییە، بەڵام ئەگەر ئێمە بچینە ناو ئەوەوە، یەعنی حاڵات دێتە پێش هەبووە كورد بووە موخەتەتی ناوی داناوە، یەعنی لە رووی قانونیەكەوە ناوی جەریمەیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

باش بییخوێنەوە دكتورە ڕێواز، ئەڵێ : (لم یشارك فی الجرائم التی خططها او ارتكبها نظام البعث فی العراق لقمع الشعب الكردی و عموم الشعب العراقی.)

بەڕێز ڕێواز فائق حسین محمد :

تەواو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئێ، كێ لە گەڵ ئەوەیە؟ ئەوە وابزانم خوێندمەوە، ئەو جارەشی دەخوێنمەوە. (لم یشارك فی الجرائم التی خطط لها او ارتكبها نظام البعث فی العراق لقمع الشعب الكردستانی و عموم الشعب العراقی). (و الشعب العراقی) بۆ ئیزافە بكرێ، یەعنی بەشداری نەكردبێ لەو پلانانەی كە حیزبی بەعس هەی بووە بۆ لە ناو بردنی شەعبی عێراقیش سەرەرای شەعبی كوردستان. دەنگدان كراوە جارێ. ٥٦ كەس لە گەڵییەتی، كێ لە گەڵێ نییە؟ ٦ كەس لە گەڵێ نییە كەواتە پەسەند كرا، دوو نوقتەی نیزامی هەبوو، كاك ابوبكر هەڵەدنی فەرموو.

بەڕێز ابوبكر عمر عبد الله سعید :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی پێشووتر خستە دەنگدانەوە، ئەوانەی كە بەعسی نەبوو بێت لە گەڵ ئەم خاڵە ئایا دابنرێ؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ دەمج كرا.

بەڕێز ابوبكر عمر هەڵەدنى :

ئاخر تۆ جەنابت وا نەتخويندەوە.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەڵێ، بەس ئەوەش دەمج كرێ لە گەڵی.

بەڕێز ابوبكر عمر هەڵەدنى :

دەيەوێ كەواتە هەر دووكيان بيكە بە يەك خاڵ، ئينجا دەنگى لە سەر بدە.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:

دووايى كە مادەكە هەموو پێكەوە خوێنرايەوە، ئێستا تەنها بەس بۆ ئيزافە كردنى (عموم الشعب العراقى) دەنگمان دايە، (عموم الشعب العراقى.) كاك ئومێد.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خۆشناو :

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەمنيش هەر ئەو پرسيارەم هەبوو لە سەر ئەو ئەساسەش دەنگى لە سەر درا كە بەعسى نەبوو بێتن، ئينجا بەشدارى تاوانى كردبێت و نەكردبێتن لە سەر ئەو ئەساسەش پشتيوانى لە بۆچوونەكەى مامۆستا دەكەم، هەر ئەو پرسيارە بوو، پێشتريش لە سەر ئەو ئەساسە دەنگەكە درا.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:

كەواتە ئێستا هەر دووكى بۆ ئيزافە كرا، بەعسى نەبوو بێت ئەوەشى بۆ ئيزافە ئەكرێت، پێشنيارێك هەبوو كە خاڵی (خ)، لا يكون منتماً الى اى حزب سياسى اثنا عضويته، لا ببرێت پێشنيارێكى تريش هەبوو كە حيزبى سياسى بكرێت بە جيهەى سياسى، لێرە دوو پێشنيار هەيە كەواتە ئەصل ئەخەينە دەنگدانەوە، ئەوەى راپورتەكەيە جارێ لە پێشە، كێ لە گەڵ ئەوەيە كە خاڵی (خ) وەكو خۆى بمێنێتەوە؟ ٦٧ كەس لە گەڵێيەتى، كێ لە گەڵێ نييە؟ با دەنگدانەكە تەواو بێ، يەك كەس لە گەڵێ نييە، كەواتە پەسەند كرا، خاڵی (خ) وەكو خۆى ئەمێنێتەوە، فەرموو، باش، ليژنەى ياسايى،

بەڕێز د.ڤالاً فريد ابراهيم :

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئێمە كە كەليمەى حيزبمان بە كار هێناوە لێرە زۆرتر مەبەستمان لە پاراستنى سەربەخۆيى كۆمسيۆنەكە بووە، بۆيە پێمان وايە كە حيزب لە هيچ لايەنێكى حيزبى نەبێ، جيهەى سياسيش ئەكرێتە كيانى سياسيشى ئەكرێت لێرە، مەبەستمان لە سەربەخۆييەكەيەتى.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر باشە، كاك رابوون نوقتە نيزامى.

بەڕێز رابون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو کاتەی وەزارەتی ناوخۆ ئیجازەی دەدا بە حیزبێك یا بە زمانی خۆمان ڕێکخراوێکی سیاسی، لە وێ هەر کیانێکی سیاسی ئیجازەی وەردەگرێ دەبێتە حیزبی سیاسی کەواتە حیزبی سیاسی هەموویان دەگرێتەوە.

بەڕێز سالار محمود :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راستییە، بۆیە قسە ئەکەم، چونکە من دەنگم بەو بڕگەیە نەدا، باشترە لایەنی سیاسی بێت نەك حیزبی سیاسی، شەرت نییە کیانی سیاسی حیزبی سیاسی بێت، هەندێك جار فیدراسیۆنی سیاسی هەیە و لە رابردووشدا هەندێك لایەنی سیاسی پێش ئەوەی بە حزب بەشداری هەڵبژاردنیشیان کردووە، بۆیە ئەوە تەصەور ناکەم لە جێی خۆ بێ، ئەگەر لایەنی سیاسی بێ گونجاوترە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، کاك عمر.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە دەنگی لە سەر درا، بە راستی ناکرێ جارێکی تر گفتگۆی لە سەر بکرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، کاك بەیار.

بەڕێز بەیار طاهر دۆسکی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانی.

ب دیتنا من، من دڤیا روونکرنەکێ بدەم ئەگەر مەجالەك هەبیت دەرفەتێ بدەیە مە، روونکرنەکی بدەم ل سەر کیانێ سیاسی، ب راستی دەمێ کۆمیسیۆنێ، قەوارێ سیاسی یان کیانێ سیاسی دەرئێخستی، بۆ هندێ بی دا کو موستەلحەکێ شامل بیت، تەجاوزا حزبێن سیاسی یان لایەنێن سیاسی بکەتن، ماف هەبیتن کەسەکێ خۆ تەرشیح بکەت ببیتە کیان سیاسی، دیتنا من ئەڤ موستەلحە بمینیتن ڤێ لایی دا دێ گەلەکا گونجایی تر بیتن، چونکی هەر کەسەکێ ژی خۆ تەرشیح کەتن دێ شێت بیتە کیان سیاسی، بەینەما نەشێت بیتە حیزبا سیاسی، ژبەر هندێ ب دیتنا من ئەڤ مادە وەکو خۆ بمینێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز دکتور فرست.

بەڕێز د.فرست صۆفی :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

عیبرەت بە ناوەکەی نییە، مەجلیسە، حیزبە، حەرەکەیە، عیبرەت بە وەیە کە بە پێی قانونی ئەحزابی هەرێمی کوردستان بووی، بۆیە بە تەصەوری من هیچ کێشەیەکیش نییە ئەگەر کەلیمەی حیزبیش بمێنێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ابوبکر هەڵەدنی نوقتەی نیزامیت هەیە؟

بەڕێز ابوبکر عمر (ابوبکر هەڵەدنی) :

بەڵێ قوربان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر (ابوبکر هەڵەدنی) :

نوقتەی نیزامییەکەی من ئەوەیە جەنابت، یەعنی ئێستا ئەمە دوو جۆر تەوەجوهمان بینی، بۆ منی خان پێشتر وەڵامت دایەوە کە گفتگۆی لە سەر کراوە نابێت گفتگۆی لە سەر بکرێت لە دوایی دەنگدان، بەڵام ئێستا لە دوایی دەنگدان تۆ گفتگۆی لە سەر ئەکەیت بە راست.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی راستیێ ئەمەوێت دەرفەتێك بدەین لیژنەی یاسایی سیاغەی ئەو فەقەرەیە بکەن، خەریکی ئەوەن، فەرموو کاك سالار، نوقتەی نیزامی؟

بەڕێز سالار محمود :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جەنابت فەرمووت سەرەتا ئەصلەکە دەنگدانی لە سەر ئەکرێ، سەرەتا واتە فەقەرەی دووەمیشن دەدرێتە دەنگدان، بۆیە فەقەرەی دووەمیش بێتە دەنگدان، ئایا لە دەنگدانی یەکێك ئەگەر دەنگی زیادی هێنا، ئەوا ئەچەسپێ؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ئێوە ئەتوانن؟

بەڕێز د.ڤاڵا فرید ابراهیم :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کە یەکەممان هێنایە دەنگدان زۆرینەی دەنگی هێناو، دژەکەش کۆ بوو، پێویست ناکات ئیتر بخرێتە دەنگدان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كۆتایی پێ هات ئەو فەقەرەی خراوەتەوە دەنگدان، كۆتایی پێ هاتووە، لیژنەی یاسایی حازر بووە ئەو دەقە؟ بەڵێ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم :

(ح) لم یشارك فی الجرائم التی خطط لها او ارتكبها نظام البعث فی العراق لقمع الشعب الكوردستانی و عموم الشعب العراقی، و لم یكون بعثیا وفقا لقانون رقم ١٨ لسنة ٢٠٠٣. بەعسی نەبوو بێ بە پێی یاسای ژمارەی ١٨ ساڵی ٢٠٠٣ كە لە لایەن پەرلەمانی كوردستانەوە دەرچووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كەواتە بۆ ئەو فەقەرەیە، ئەو بڕگەیە ئەخەینە دەنگەوە، ئیزافەی ئەكەین بیخوێنەوە وفقەن، بەڵێ كاك دكتور.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ بەرچاو روونی ئەندامانی پەرلەمان، قانونی رەقەم ١٨ ساڵی ٢٠٠٣، دیاری كردووە، یەعنی لە وێ تەحدیدی كردیە بەعسییەكان كێن، هەموو كەس ئەوانەی تەنها بەعسی بوون شمولیان ناكا، بۆ ئاگاداری برادەران، یەعنی تەنها ئەوانەی كە لە قانونەكەی علی سبیل الحصر ژمارديتن ئەوانەی خوارەون.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ، كێ لە گەڵ ئەوەیە كە بەعسی نەبووبێ بە پێی قانونی رەقەم ١٨ ساڵی ٢٠٠٣، ئەوەی بۆ ئیزافەی بكرێ، بە پێی قانونی ژمارەی ١٨ ساڵی ٢٠٠٣، ئیزافەی ئەكرێ، ئەوە بۆی ئیزافەی ئەكرێ، ٧٤ كەس لە گەڵێیەتی، كێ لە گەڵێ نییە؟ ٣ كەس لە گەڵێ نییە كەواتە پەسەند كرا، پێشنیارێك هەبوو كە لە خاڵی شەش، عەفوەن، لە خاڵی چوار، ئەگەر ئەغلبییەی دوو لە سەر سێ بۆ هەڵبژاردنی سەروك و جێگر و موقەریی مەجلیس و سەرۆكی دائیرەی ئینتیخابی مسۆگەر نەبوو، لە جاری دووهەم بە جەولەی دووەم بە ئەغلەبییە دوو كەسی یەكەم ئەتوانرێ دەنگی لە سەر بدرێ و پەسەند بكرێ، كێ لە گەڵێیەتی؟ خاڵی شەش عەفو خاڵی چوار سەیری خاڵی چوار بكەن، ینتخب المجلس فی جلسه الاولی باغلبیة الثلثین، لعدد اعضاءه رئیسا و نائبا و مقررا للمجلس، و رئیسا للادارة الانتخابیە، پێشنیاری ئەوە هەیە كە ئەگەر لە جاری یەكەم دوو لە سەر سێ نەتوانی ئەم پرسەیەك لا بكرێتەوە، لە جاری دووەم بە ئەغلەبییە بە زۆرینە یەك لا بكرێتەوە، بە زۆرینەی رەها یەك لا بكرێتەوە، ٥٠ زائیدەن یەك، كێ لە گەڵێیەتی؟ ٢٠ كەس لە گەڵی بوو، كێ لە گەڵی نییە؟ ٥٠ كەس لە گەڵێ نییە كەواتە پەسەند نەكرا، تەواو، كاك مەردان.

بەڕێز مەردان خدر :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەمام پەسەند نەكرا، بەس ئەگەر ئەڤ حاڵەتە عەمەلییەن روو بدەت دێ چەوا دێتە تەنزیم كرن؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك مەردان، تازە پەسەند نەکرا، ئەوە پەسەند نەکرا، خرایە دەنگدانەوە پەسەند نەکرا، خاڵی شەش پێشنیاری ئەوە کرا : و تتخذ قراراتە بأغلبیة الحاضرین بکرێن بە : اغلبیە المطلقە لعدد الاعضاء، و پێشنیارێکی تریش هەبوو کە بکرێت بە اغلبیة الثلثین، کێ لە گەڵ ئەوەیە کە دەقەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ ئەزانی ئەوە دوو پێشنیار هەیە ئەگەر هەر کامێکی تری بخەمە دەنگدانەوە ئەبێ ئەوێ تریش وا بێ، باشە اغلبیە المطلقە ئەخەینە دەنگدانەوە، کێ لە گەڵ (اغلبیە المطلقە) دایە؟ بەڕێزان دانیشتنەکانی دەستەی کۆمیسیاران بە زۆرینەی ئامادە بووان ئەبێ، بە زۆرینەی ئامادە بووان ئەتوانن دانیشتنەکانی بکەن، لێرە بە پێی یاساکە دەنگدان لە دەستەی باڵای کۆمیسیاران بە ئەغلەبییەی سادەیە بە ئەغلەبییەی ئامادە بووانە، واتە ئەگەر پێنج کەس ئامادە بێ سێ کەس لە گەڵی بێ، بڕیارەکان ئەڕوا، بەڵام پێشنیارەك هەیە کە تەنانەت بڕیارەکانیش بە ئەغلەبییەی موتڵەق بێ، واتە بە زۆرینەی ئەندامانی ئەنجومەنی کۆمیسیاران بێ، کێ لە گەڵ ئەوەیە بڕیاردان لە ئەنجومەنی کۆمیسیاران بە زۆرینەی ئامادە بووان بێ، عەفو بە زۆرینەی ئەندامان بێ، ئەندامانی کۆمیسیۆن؟ زۆرینەی ئەندامانی دەستەی کۆمیسیۆن، ٥٠ زائیدەن یەك، فەرموو.

بەڕێز د. ڕێواز فائق :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ئەمە پێشنیاری من بووە، ئەگەر موئەسسەکە دەنگمان لە سەر ئەوە داوە مەجیلسەکە نو کەسە، بە گوێرەی ئەم فەقەرە شەشە بە پێنج کەس دانیشتنەکەیان تەواو، قانونیە، هیچ ئیشکال دروست نابێ، ئەگەر ئەم پێنج کەسە سێیانیان دەنگ بدەن قەرارییان دەڕوا، موهیمترین قەرارە ئەڕوا، بەویژدانتان لە ئێوە ئەپرسم موفاوزەیەکی نۆ کەسی مەفروزە سێ دەنگ قەراراتی بڕوا؟ عەقدی ماڵی ئەتوانێ بکا، ئەنزیمات ئەتوانێ دانێ، ئەنزیمەی ئینتیخابی ئەتوانێ دانێ، گەورەترین قەرارات ئەتوانێ لە ناو ئەو موئەسسەیە بدا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بێگەرد خان فەرموو.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو رایە لە ڵاتان گەڵاڵە کرا بوو، بیخە دەنگدانەوە، دەنگی هێنا باشە، دەنگی نەهێنا زۆر ئیعتیادییە با بڕوا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئەغلەبییا موتلەقا یا نەھ کەسا، پێنج کەس بیتن، واتە ئەغلەبییا موتلەقا پێنج کەسا چەندە؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نە، ئەو کاتە ئەغلەبییەی موتلەقی ئەندامانی ئەنجومەنی کۆمیسیاران.

بەڕێز ڤەمان فیصل:

نە بە پێ حازری.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

یەعنی پێنج کەسیش حازر بێ لە سەر بڕیارەکانیان.

بەڕێز ڤەمان فیصل:

سەروکی پەرلەمانی پێنج کەس حازر نابن؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ.

بەڕێز ڤەمان فیصل:

رەئیەك وەسا یا ھەی دبێژیتن قەراراتێن خۆ ب ئەغلەبییا موتلەقا ڤان پێنج کەسا، یەعنی ئەغلەبییا موتلەقا پێنج کەسا چەندە ھەر سێ دێ بێتن، دێ بێتن چەند؟ سەرۆکی پەرلەمانی پێنج کەس حازر نابن؟.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ھەر پێنجە، بەڵێ فەرموو دکتۆرە بەھار.

بەڕێز د.بەھار محمود :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

کە ئەڵێین دوو ئەغلەبیمان ھەیە، ئەغلەبییەی بەسیتە و ئەغلەبییەی موتڵەقە، کە ئەڵێین ئەغلەبییەی موتڵەقە واتە ئەغلبییەی ئەعزاکان، واتە پێنج کەس، بەس کە ئەڵێین ئەغلەبییەی بەسیتە واتە ئەغلەبییەی حازرین، بۆیە کە ئەڵێین ئەغلەبییەی حازرین واتە ئەغلەبییەی بەسیتە ئەگرێتەوە لەوانە لە پێنج کەسەکە سێ کەس قەراریان ھەیە. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله ئەمە تەبریر هێنانەوەیە بۆ ئیلتیزام نەکردنی کۆمەڵێك خەڵك کە ئەمە بـە ئاراسـتەیەکی تـریش زۆر بە ئاسانی دەتوانێ کەڵکی لێ وەربگیرێ، یەعنی چی؟ یەعنی کوتلەیەك زۆر بە ئاسانی دەتوانن ڤیتـۆ یـاخود بلۆکی قەرارات بکەن لەناو کۆمسیۆنەکەدا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کەواتە ئـەو پێـشنیارە دەخەینـە دەنگەوە کێ لەگـەڵ ئەوەیـە؟ ئـەو پێـشنیارە هەیـە ناچارین بیخەینە دەنگەوە، کاك د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تۆزێ ڕوونتر، ئێستا ئەمـەی کە هەیـە لێرە، ئەگەر ٥ کـەس ئامـادە بـوو کۆبوونـەوەکان دەست پـێ دەکات، ئەگەر لەناو ئەوە سێ کەسی دەنگی دا، یەعنی هەموو قەرارێك و هەموو بڕیارێك لەناو ئـەم کۆمـسیۆنە بـە ٣ کەس بڕوات؟ ئەوە زۆر خراپە کەواتە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن خۆشناو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نموونەیەکی زۆر ناشیرین هێنرایەوە لەوەی کە لە بەغدا ئەندامی ئەنجومەنی کۆمسیۆن ئیفادی لە بۆ ڕێـك خـراوە چـووەتە دەرەوە و کۆبوونـەوەی ئەنجومەنەکـەی کـراوە، کەسـێك ئەنـدامی کۆمـسیۆنێك بێـت، نوێنەرایەتی وڵاتێك بکات، هەڵبژاردن و ڕیفراندۆمی بە ئیفادێك ئیغرا بکرێ، ئەگەر ئامادە نەبی لەجێگای دا، هەرچەندی لە جێگای ئەو دەنـگ بـدرێت واتـە موبـەررێکی زۆر نامەعقولـە لـەوەی ترسمـان هـەبی لـە ٩ کەسی نیوەی زیاتری ئامادە نەبێ، موبەرری چییە ئامادەیی ئەو کۆبوونەوە نابێ؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر روخسەتم پێ بدەی دوو قسە لەسەر ئەو بابەتە بکەین، ئێمە پێشتر ئیتفاقمان کرد دوو لەسـەر سـێ، لەبەرچی ئەوە کرا، بۆ ئەوەی زەمانی هەموو پێکهاتەکان و هەموو ئـەحزابی سیاسـی و سـەرەکی لـەناو ئـەم کۆمـسیۆنە جێگـەی ببێتـەوە، واتـە ئێمـە زەمانـەتمان دروسـت کـردووە، ئـەوەی تـر دەمێنێتـەوە وەرگرتنـی بڕیارەکان، بۆچی ئەغلەبیە حازرینە، بۆ ئەوەی ئەم کۆمسیۆنە بتوانێ کار بکات، ئەوە د.بەهار لـە لیژنـەی

قانونی لەگەڵ دایە، ئێمە بەحسێکی تەفسیلیمان خستە بەردەستی، نموونەی ٣٣ وڵات، یەك تاکە وڵاتم لەو ٣٣ یەی کە ئێستا لەبەردەستی دایە بە ئەغلەبیەی موتڵەقە قەرارات وەربگرێ یان بە دوو لەسەر سێ، هەمووی بە ئەغلەبیەی حازرینە، بۆ ئەمە کراوە؟ بۆ ئەوەی ئەو کۆمسیۆنە بتوانێ ئیش بکات و بتوانێ بڕیار وەربگرێ، بۆ تۆ دێی خراپترین دەڵێی ئەگەر ٥ ئامادە بوو، ئەدی ئەگەر ٧ ئامادە بوو، ئەگەر ٨ ئامادە بوو؟ ئەو کاتی قەرارات بەو شێوەیە نییە، ئەوە لەوانەیە لە هەموو ژیانی کۆمسیۆن یەك جار ڕوونەدات کە ٥ کەس بە تەنها ئامادەبن لە کۆبوونەوە، بۆ تۆ ئەسوەئی ئیحتمال دێنی و دێی ئەندامانی پەرلەمانی پێ کۆت و بەند دەکەی، ئەمە بەم شێوەیە نییە، بۆیە ئەغلەبیەی حازرین شتێکی زۆر گونجاوە کۆمسیۆن دەتوانێ کاری خۆی بکات، تکایە ئەوەی کە ئیتفاق کراوە با بەو شێوەیە بڕوات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ابوبکر هەڵەدنی فەرموو.

بەڕێز ابور بکر عمر عبدالله (ابوبکر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە هەرێمی کوردستان قیاس ناکرێ بە وڵاتێك کە سەد ساڵە یان پەنجا ساڵە بنەماکانی دیموکراسی تیا چەسپیوە، دامودەزگاکانی بێ لایەنن، کۆمسیۆنێك ٩ کەس بێ، بۆ چوار کەسی دەڕواتە دەرەوە بە ئیفاد، لەبەرئەوە وا پێویست دەکات کە ئەم بەندە تەسبیت بکەین کە ئەو پێشنیارەی د.ڕێوازە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە بۆیە دەرفەت دەدەم قسەی زیاتری لەسەر بکرێ، چونکە ئەمە پێشنیارە هێنراوەتە ناو بابەتەکەوە، لە ڕاپۆرتی لیژنەی پەیوەندیدار سەبارەت بە پرۆژە یاسایەکە نەهاتووە، بۆیە پێش ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە پێویستە فراکسیۆنەکانی تریش وتوێژی لەسەر بکەین، پێش ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، مامۆستا مەروان فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل حسین (مەروان گەڵاڵی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەك پرسیار ئاراستەی ئێوە و خۆشك و برایانی پەرلەمانتار دەکەم، تەماشای خەلفیەتی قسەکان ناکەم، لە چ خەلفیەتێکەوە ترسمان لەچییە و لە چی نییە، ئێمە ئەندامی پەرلەمانین، ئایا جەلسەی پەرلەمان کەی دەبێتە جەلسەیەکی شەرعی کە بتوانین قەراراتی پێ دابنێین، کە قەناعەتم وایە زۆرێك لەو پرۆژە یاسایانەی کە لەو پەرلەمانە دەردەچن ئەوە هەموومان موتەفقین ئەگەر نیوەی زائیدی یەك بێ لەو پەرلەمانە ئامادە بێ جەلسەکەی دەبێتە جەلسەیەکی شەرعی و جەلسەیەکی تەبیعی دەبێت، بەڵام دەنگدانی ئەو خەڵکەی کە لێرەیە بە چەند دەتوانێ بڕیار بدات لەسەر پرۆژە یاسایەك کە زۆر گرنگ بێ و تایبەت بێ بە هەموو خەڵکی کوردستان؟، دیارە بە زۆرینەی ئامادەبووان یان ئەوەتا دوو لەسەر سێی ئامادەبووان، حیسابی ئەو دەکرا حیسابی ١١١ کەسەکە ناکرێت کە کەس غائیبە یان غائیب نییە، من وەکو

تەجروبەی خۆشم چ لەڕووی سیاسییەوە چ لەڕووی ئیدارییەوە تاوەکو ئێستا ئەو دانیشتنانەی کە کراون و ئەو کۆبوونەوانەی کە کراون زۆرینەی ئامادەبووان بڕیارەکەیان دەبێتە بڕیارێکی یەکلاکەرەوە، ئەگەر وەکو یەکیش بوون دەنگی سەرۆك یەکلای دەکاتەوە، دەستتان خۆش بێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا ڕابوون فەرموو.

بەڕێز رابوون توفيق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها بۆ بەرچاو ڕوونی زیاتر بۆ پەرلەمانتارە بەڕێزەکان، ئەو بابەتە دوێنێ موناقەشەمان لەسەری کرد، مـن لـەوێ ڕوونم کـردەوە وتم بـە ئەغلەبییـەی موتڵەقـەی ئـەعزا کـە دانیـشتنە دەبێ کە دەکاتـە ٥ کـەس، ئەغلەبیەی بەسیت ئەگەر دەنگ بدات دەکاتـە ٣ کـەس، لـەوێ کـەس پـشتگیری نـەکردم دواجـار لەسـەر ئـەم سیغەیە ئیتفاقمان کرد، ئەگینا ئەو ڕەئیە ڕاستە بە ٣ کەس دەتـوانن قـەرار بـدەن، بـەڵام ئێمـە لەسـەر ئـەم سیغەیەی ئێستا ئیتفاقمان کرد، پێشنیارەکەی من ڕەد کرایەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا فراکسیۆنە جیاجیاکان قسەیان لەسەر ئەو پێشنیارە کرد، دەیخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیـە کـە وای لێ بکرێ و بکرێتە بـە (الاغلبيـة المطلقـة لعـدد الاعضاء) واتـە (تتخذ قراراتـه بالاغلبيـة المطلقـة لعـدد اعضاء مجلس المفوضية) کێ لەگەڵیـەتی؟ ٣٧ کـەس لەگەڵیـەتی، کێ لەگەڵی نییـە؟ ٤٣ کـەس لەگـەڵی نییـە، کەواتـە وەکـو خـۆی دەمێنێتـەوە، پەسـەند نـەکرا، کەواتـە باشـتر وابـوو لەسـەرەتاوە دەقـە ئەسـڵیەکەمان بخستایەتە دەنگەوە، ئەو هەموو موناقەشەیەش دروست نەدەبوو، کەواتە ئێستا پێـشنیارێکی تـر هەیـە، کـە بریتیـە لـەوەی کـە بکـرێ، (اغلبيـة الثلـثين) دەنگـدان لـەناو کۆمـسیۆن بکـرێ بـە دوو لەسـەر سـێ، کـێ لەگەڵیەتی؟ خاڵی شەش (تتخذ قراراته باغلبية الثلثين)، وابزانم یەك کەس لەگەڵی بوو، کێ لەگەڵی نییـە؟ ٥٠ کـەس لەگـەڵی نییـە، کەواتـە پەسـەند نـەکرا، لـە (ثانيـا/الادارة الانتخابيـة)، پێـشنیار هـەبوو کـە (وفقـا للهيكليه من الاداره الانتخابيه)، خـاڵی ١ (تتـألف الادارة الانتخابيـة مـن المكتـب العـام والمكاتـب الانتخابيـة فـي المحافظات والوحدات الاداريـة وفقـا للهيكليـة المقترحـة مـن الادارة الانتخابيـة المـصادق عليهـا مـن قبـل مجلس المفوضين) لـەویا بکـرێ بـە (اغلبيـة الثلـثين)، واتـە دەنگدان لەسـەر هەیکەلیـەی ئیـدارەی ئینتخـابی لـەناو مەجلسی مفەوەزین بکرێ بـە ئەغلەبیـەی دوو لەسـەر سـێ، کـێ لەگـەڵ ئەوەیـە؟ ١٣ کـەس لەگەڵیـەتی، کـێ لەگـەڵی نییـە؟ ٤٤ کـەس لەگـەڵی نییـە، پەسـەند نـەکرا، ئێـستا داوا لـە لیژنـەی یاسـایی دەکـەین سـەرجەم بڕگەکانی ئەم ماددەیە بخوێنێـەوە جارێکی تـر و بـۆ ئـەوەی بیخەینـە دەنگـەوە بـەو شـێوەیەی کـە هـەموار کراوە، کاك يعقوب نوقتەی نیزامی بێ فەرموو.

بەڕێز يعقوب گورگيس:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێشنیارێکم تەقدیم کردبوو لە خاڵی یەك، (على ان يضمن تمثيل المكونات فی مجلس المفوضية والهيئات المنبثقة عنهم) یەعنی نە بەس ب تەنێ مکەونات لە مەجلسی مفەوەزیە، لە هەیئات ئەدی؟ یەعنی ئەم نەبینە بەس نموونە ئێستا لە وەزارەتی هەرێمی کوردستان بەس بە یەك وەزیر هەیئاتیش نییە، با نەبێت ئەم مەوزوعە تیکرار بێ لێرە، ئەوە پێشنیاری منە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

باشە، ئەو پێشنیارە هەیە کە (ان يضمن تمثيل المكونات وتمثيل النساء فی مجلس المفوضين والهيئات المنبثقة عنە) کێ لەگەڵیەتی؟ ١٤ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ٢٧ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند نەکرا، بۆیە داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەین ماددەکە بخوێنێتەوە، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة الخامسة:

تتألف المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاء من:

اولاً: مجلس المفوضين.

ثانياً: الادارة الانتخابية.

اولاً: مجلس المفوضين:

١- مجلس المفوضين: يتألف من (٩) تسعة اعضاء يختارهم البرلمان بالاغلبية المطلقة لعدد اعضائه بعد ترشيحهم من قبل لجنة خاصة يشكلها البرلمان على ان يكون اثنان من اعضاء المجلس على الاقل من القانونيين وعلى ان يضمن تمثيل النساء والمكونات وتكون مدة ولاية الهيئة (٥) سنوات تقويمية.

٢- يشترط فيمن يرشح لمجلس المفوضين مايلي:

أ- ان يكون من مواطني كوردستان — العراق ومقيماً فيه اقامة دائمة.

ب- ان يكون حاصلاً على شهادة جامعية اولية على الاقل.

ت- لايقل عمره عن (٣٠) ثلاثين سنة.

ث- ان يكون من ذوي الخبرة والمشهود له بالكفاءة والنزاهة والحياد.

ج- ان يكون حسن السيرة والسلوك وغير محكوماً بجريمة مخلة بالشرف.

ح- لم يشارك في الجرائم التي خطط لها او ارتكبها نظام البعث في العراق لقمع الشعب الكوردستاني وعموم الشعب العراقي ولم يكن بعثياً وفقاً لقانون رقم (١٨) لسنة ٢٠٠٣.

خ- ان لا يكون منتميا الى اي حزب سياسي اثناء عضويته.

٣- يؤدي اعضاء المجلس اليمين القانونية امام المجلس القضاء في الاقليم وبالصيغة التالية: (اقسم بالله العظيم ان اؤدي مسؤوليتي القانونية والمهنية بأمانة وتفان وإخلاص واعمل على انجاز المهام الموكلة الي باستقلال وحياد والله على ما أقول شهيد).

٤- أ- ينتخب المجلس في جلسته الاولى بأغلبية الثلثين لعدد اعضائه رئيسا ونائبا ومقررا للمجلس ورئيساً للادارة الانتخابية.

ب- رئيس المجلس هو الممثل القانوني للمفوضية.

٥- يمارس رئيس المجلس او من ينوب عنه الصلاحيات الاتية:

أ- ادارة اعمال المجلس الادارية والتنظيمية.

ب- اعداد جدول اجتماعات المجلس وعقدها وترؤسها بما في ذلك اي اجتماع يطلبه ثلاثة من اعضاء المجلس على الاقل.

ت- اية مهام اخرى يكلفها به المجلس.

٦- يكون اجتماع المجلس صحيحاً بحضور الاغلبية المطلقة لعدد اعضائه وتتخذ قراراته باغلبية الحاضرين وفي حال تساوي الاصوات يرجح الجانب الذي يصوت معه الرئيس.

ثانياً: الادارة الانتخابية:

١- تتألف الادارة الانتخابية من المكتب العام و المكاتب الانتخابية في المحافظات والوحدات الادارية وفقاً للهيكلية المقترحة من الادارة الانتخابية والمصادق عليها من قبل مجلس المفوضين.

٢- تتولى الادارة الانتخابية مسؤولية تنفيذ الانظمة والتعليمات الصادرة من قبل المجلس وادارة كافة النشاطات ذات الطابع العملياتي والتنفيذي والاجرائي.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ دوو نوقتە نیزامی هەیە، كاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وشەی (الهیئە)گوڕدرا بە مەجلس، نازانم بیریان چوو یان هەروا خوێنرایەوە؟.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو شتانە لە سیاغە چاك دەكرێ، نا نا دوایی لە سیاغە كردنەوەی سەرلەنوێ یاسایەكە هەمووی چارەسەر دەكرێ، مەجلسە، كاك د.شێركۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێركۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێش ئەوەی دەنگدان لەسەر كۆی ماددەكە بكرێ، بەس یەك ڕوونكردنەوەم بەنێ، جگە لەوەی كە لە خاڵی ٤ دەڵێ ئەوەی دانانی ئەندامەكان و سەرۆك و سەرۆكی دائیرەی ئینتخابی بە دوو لەسەر سێیە، جگە لەمە

هیچ بڕیارێکی تری ناو ئەم کۆمسیۆنە بە دوو لەسەر سێ یاخود هەموو بڕیارەکان بەوەیە کە لە خاڵی ٦ دیاری کراوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاک گۆران فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ د.شێرکۆ و ئەندامان، دوو خاڵی تیایە کە بە دوو لەسەر سێیە، خاڵێکیان لێرەیە کە بریتیە لە سەرۆکی ئەنجومەن و سەرۆکی ئیدارەی ئینتخابی، خاڵێکی دیکە کە لە دواتر دێینە سەری، بریتیە لە مودیری مەکاتبەکان و مودیر عامەکان، واتە پێکهاتەکە بە دوو لەسەر سێ زامن دەبێ دواتر قەرارەکانی بە زۆرینە بێ، یەعنی لێرە ئیدارەی ئینتخابی و سەرۆکی ئەنجومەن دوو لەسەر سێیە، لە ماددەیەکی دیکەش مودیری مەکاتبی موحافەزات و دەوائیری ئینتخابی دوو لەسەر سێیە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر باشە، ئێستا ماددەی ٥ دەخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ماددەی ٥ی پرۆژە یاسایەکەیە؟ ٧٣ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ اکەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند کرا،بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان لێرەدا دانیشتنەکەمان هەڵدەگرین بۆ سبەینێ کاتژمێر ١٠:٣٠ سەرلە بەیانی، زۆر سوپاس.

فخرالدین قادر	**جعفر ابراهیم ئێمینکی**	**د. یوسف محمد صادق**
سکرتێری پەرلەمانی	**جێگری سەرۆکی پەرلەمانی**	**سەرۆکی پەرلەمانی**
کوردستان – عێراق	**کوردستان – عێراق**	**کوردستان - عێراق**

پەرلەمانی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٨)

چوار شەممە رێکەوتی ٢٠١٤\٧\٢٣

خولی چوارەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (١٨)

چوار شەممە ڕێكەوتی ٢٠١٤/٧/٢٣

كاتژمێر (١٠،٣٠)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی چوارشەممە ڕێكەوتی ٢٠١٤/٧/٢٣ پەرلەمانی كوردستان - عێراق بە سەرۆكایەتی یوسف محمد صادق سەرۆكی پەرلەمان و، بە ئامادەبوونی بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی جێگری سەرۆك و، بەڕێز فخرالدین قادر سكرتێری پەرلەمان, دانیشتنی ژماره (١٨)ی خولی چوارەمی, ساڵی (٢٠١٤) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی بڕگە (١)ی مادده (٢٠) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژماره (١)ی هەمواركراوی ساڵی ١٩٩٢ی پەرلەمانی كوردستان - عێراق, دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان بڕیاری دا دانیشتنی ژمارەی (١٨)ی ئاسایی خولی گرێدانی دووەمی ساڵی یەكەم لە خولی چوارەمی هەڵبژاردن لە كات (١٠،٣٠)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی چوار شەممە ڕێكەوتی ٢٠١٤/٧/٢٣ دا بەم شێوەیە بێت:

١ بەردەوام بوون لە سەر خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنی پرۆژە یاسای كۆمیسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی، و ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی پەرلەمان سەبارەت بە پرۆژە یاساكە، بەپێی ماددەكانی ٧٢ و ٧٤ و ٧٧ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ژماره ١ ی هەموار كراوی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی كوردستانی عێراق

٢- خستنەڕوو و گفتوگۆكردن لەسەر پرۆژە یاسای پێدانی بودجەی حیزبەكانی هەرێمی كوردستانی عێراق، و ڕاپۆرتی لیژنە پەیوەندیدارەكانی پەرلەمان سەبارەت بە پرۆژە یاساكە، بەپێی ماددەكانی ٧٢ و ٧٤ و ٧٧ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ژماره ١ ی هەموار كراوی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی كوردستانی عێراق.

٣- دەنگدان لەسەر بڕیارەكانی لیژنە پەیوەندیدارەكانی پەرلەمانی كوردستان لەسەر دۆخی ناوچە كوردستانییە جێ ناكۆكەكان.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی كوردستان دانیشتنەكەمان دەكەینەوە، خولی چوارەمی هەڵبژاردن، ساڵی یەكەم، خولی گرێدانی دووەم، دانیشتنی ژماره (١٨)، ڕۆژی دانیشتن ٢٠١٤/٧/٢٣، بەرنامەی كار، بەپێی حوكمەكانی بڕگە یەك لە ماددەی ٢٠ ی پەیڕەوی ناوخۆی ژماره ١ ی هەموار كراوی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی كوردستانی عێراق، دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان بڕیاری دا بەرنامەی كاری دانیشتنی ژماره ١٨ ی ئاسایی خولی گرێدانی دووەمی ساڵی یەكەم لە خولی چوارەمی هەڵبژاردن لە كاتژمێر ٣٠-١٠ ی پێش نیوەڕی ڕۆژی چوار شەممە ڕێكەوتی ٢٠١٤/٧/٢٣ بەم شێوەیە بێت:

١ بەردەوام بوون لە سەر خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پڕۆژە یاسای کۆمیسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی، و ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی پەرلەمان سەبارەت بە پڕۆژە یاساکە، بەپێی ماددەکانی ٧٢ و ٧٤ و ٧٧ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ژمارە ١ ی هەموار کراوی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق

٢- خستنەڕوو و گفتوگۆکردن لەسەر پڕۆژە یاسای پێدانی بودجەی حیزبەکانی هەرێمی کوردستانی عێراق، و ڕاپۆرتی لیژنە پەیوەندیدارەکانی پەرلەمان سەبارەت بە پڕۆژە یاساکە، بەپێی ماددەکانی ٧٢ و ٧٤ و ٧٧ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ژمارە ١ ی هەموار کراوی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق.

٣- دەنگدان لەسەر بڕیارەکانی لیژنە پەیوەندیدارەکانی پەرلەمانی کوردستان لەسەر دۆخی ناوچە کوردستانییە جێ ناکۆکەکان. ئێستا داوا لە بەڕێز سکرتێری پەرلەمان ئەکەم ناوی ئامادە نەبووانی دانیشتنی پێشوو بخوێنێتەوە

بەڕێز فخرالدین قادر-سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

بەناوی خوای گەورە، ناوی ئەندامانی پەرلەمان کە لە دانیشتنی ژمارە ١٧ ی ئاسایی لە بەرواری ٢٠١٤/٧/٢٢ مۆڵەت پێدراو بوون، یان بێ مۆڵەت ئامادە نەبوون

١ تەلار لطیف_مۆڵەت

٢- ژۆزان صادق-مۆڵەت

٣- عزت صابر ئامادە نەبوو

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، داوا لە بەڕێزتان ئەکەین کورتەیەك لە کۆنووسی دانیشتنی پێشوو بخوێننەوە

بەڕێز فخرالدین قادر-سکرتێری پەرلەمان:

پوختەی دانیشتنی ژمارە ١٧ لە بەرواری ٢٠١٤/٧/٢٢ بەم شێوەیە:

١ دەست پێکردنی دانیشتن لەلایەن بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانەوە

٢- خوێندنەوەی ناوی ئەندامانی پەرلەمانی ئامادە نەبوو و خوێندنەوەی پوختەی دانیشتنی پێشوو لەلایەن سکرتێری پەرلەمانەوە

٣- سوێند خواردنی بەڕێز (بەهزاد دەرویش دەرویش) بۆ ئەندامیەتی پەرلەمان

٤- پەسند کردنی بڕیاردان لەسەر ڕاسپاردەکانی لیژنە پەیوەندارەکانی پەرلەمانی کوردستان لەسەر دۆخی ناوچە کوردستانییە جێ ناکۆکەکان

٥- ئاڵوگۆڕکردنی خاڵی سێیەمی بەرنامەی کار و خاڵی چوارەم و بە پێچەوانەوە

٦- خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پڕۆژە یاسای کۆمیسیۆنی باڵای هەڵبژاردن و ڕاپرسی، و بەردەوام بوون بۆ دانیشتنی ئەمڕۆ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئێستا دەست ئەکەین بە بڕگەی یەکەم لە بەرنامەی کار، بۆیە داوا لە بەڕێزان دەستەی سەرۆکایەتی لیژنەی یاسایی ئەکەین بێنە سەر مەنەسە، بۆ دەست کردن بە خستنەڕوو گفتوگۆ کردنی پڕۆژە یاسای کۆمیسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی، نوقتەی نیزامی هەیە؟ فەرموو بەهار خان

بەڕێز بەهار عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

لەبەر ئەوەی پێم وایە بڕگەی سێیەم لە بەرنامەی کار زۆر گرنگە، دوێنی بەسەرمان تێپەڕی، تەنیا بە پێشنیار ڕۆیشتین، پێشنیار ئەکەم کە بڕگەی سێیەم بکرێتە بڕگەی یەکەم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ناتوانین بیکەینە بڕگەی یەکەم، چونکە بە پێی پەیڕەوی ناوخۆ هەر بابەتێك گفتوگۆی لەسەر ئەکرێ.......

بەڕێز بەهار عبدالرحمن:

چەند جار وامان کردووە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با من وەڵام بدەمەوە بەهار خان، ڕێبدە بزانە چی ئەڵێم، بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ هەر بابەتێك لە پەرلەمانی کوردستان گفتوگۆی لەسەر کرا پێویستە تەواو بێ، ئێنجا بابەتێکی تر وتووێژ بکرێ، ئەتوانرێ دواتر پێش و پاش بکرێ، خاڵی ٣ بکرێتە خاڵی ٢، خاڵی ٢ بکرێتە خاڵی ٣، ئەمە ئەکرێ، بەڵام ناتوانین بیکەینە خاڵی ١ ، بەڵام با خاڵی ١ تەواو بکەین، قسەیەك لەسەر ئەوەش ئەکەین.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن:

عەفوو، ئەوە دوێنێ پێش ئەوە بوو کە ئێستا باسی لێوە ئەکەین، واتە پێش ئەوە بوو کە.........

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە تەواو بوو، دوێنێ تەواو بوو، ئەمە بڕیارەکانە، دوای ئەوەش موناقەشە ئەکەین، فەرموو دکتۆرە.

بەڕێز د.جوان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

من داوا ئەکەم فەقەرەی ٣ ببێتە ٢.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با فەقەرەی ١ موناقەشە بکەین، بە سەرچاو ئەوە ئەخەینە دەنگەوە، ئێستا دەست ئەکەین بە خاڵی یەکەم لە بەرنامەی کاری دانیشتنی ئەمڕۆمان کە بریتییە لە (بەردەوام بوون لە سەر خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پڕۆژە یاسای کۆمیسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی، و ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی پەرلەمان سەبارەت بە پڕۆژە یاساکە، بەپێی ماددەکانی ٧٢ و ٧٤ و ٧٧ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ژمارە ١ ی هەموار کراوی ساڵی ١٩٩٢ ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق)، فەرموو لیژنەی یاسایی تکایە ماددەی ٦ بخوێننەوە لە ڕاپۆرتەکەی خۆتان.

بەڕێز د.ڤالاّ فەريد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

الفصل الرابع

صلاحيات المجلس

المادة السادسة:

أولاً : يمارس المجلس الصلاحيات الآتية :

١- إنشاء وتحديث وتنقيح سجل الناخبين عبر جميع الوسائل الحديثة المتاحة، وعلى الجهات المعنية التعاون والتنسيق مع المجلس تحقيقاً لهذا الغرض.

٢- المصادقة على تسجيل القوائم الانتخابية والائتلافات والمرشحين لغرض خوض الانتخابات والمشاركة فيها.

٣- اعتماد مراقبي الانتخابات ووكلاء القوائم الانتخابية والاعلاميين ومنظمات المجتمع المدني على الصعيدين الدولي والداخلي.

٤- البت في الشكاوي والطعون الانتخابية كافة وتكون قراراتها قابلة للطعن أمام الهيئة القضائية في محكمة تمييز الإقليم.

٥- المصادقة على إجراءات العد والفرز.

٦- اعلان النتائج النهائية للانتخابات والاستفتاءات بعد المصادقة عليها من قبل محكمة تمييز الإقليم.

٧- وضع الأنظمة والتعليمات التي تحفظ للعملية الانتخابية نزاهتها.

٨- المصادقة على هيكلية الإدارة الانتخابية.

٩- تعيين منتسبي المكاتب الانتخابية في المحافظات والوحدات الإدارية.

١٠- رسم السياسة المالية للمفوضية.

ثانياً : الترشيح للتعيين في الدرجات العليا من مدراء الدوائر في المفوضية والمكاتب الانتخابية في المحافظات يكون باقتراح ثلاث مرشحين وفقا لمبدأ تكافئ الفرص، وذلك من قبل لجنة خاصة يشكلها مجلس المفوضين ويتم اختيار احدهم من قبل مجلس المفوضين باغلبية الثلثين.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ئێستا دەرگای گفتوگۆ ئەكەينەوە لەسەر ئەم ماددەيە، كێ قسەی هەيە؟

بەڕێز فخرالدين قادر-سكرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ گفتوگۆ كردن لەسەر ئەم ماددەيە ئەم ئەندام پەرلەمانە بەڕێزانە ناويان لای ئێمە تۆمار كردووە (د.سيراج، د.فرست، سالار محمود، ئاواز جنگی، حيات مجيد، عمر عينايەت، شێركۆ حمە امين، وحيدە ياقۆ، ڕابوون توفيق معروف، قادر وەتمان، شيرين حسنی، د. شوان)

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو دكتۆر سیراج.

بەڕێز د.سراج شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە خاڵی دووەم ئەوە باس ئەكات (المصادقة علی تسجیل القوائم الانتخابیة والائتلافات والمرشحین)، تەبیعی (المرشحین) هەڵەیە لە ڕووی زمانیەوە، (والائتلافات المرشحه)، ئەوە ڕاستەكەیە، خاڵی هەشتەم باسی ئیقرار ئەكات، (اقرار هیكلیه الاداره الانتخابیه) ، بە ڕەئی من (المصادقه) چاكترە لە (اقرار هیكلیه)، من سێ خاڵی ترم زیاد كردیە ئەگەر بكرێ باسی بكەم بۆ لیژنە و ئەندامان، ئەوەم زیاد كردووە پێویستە سەلاحیاتی مەجلس (القیام بعملیات الطوعیة المتعلقة بالانتخابات و وضع القواعد الارشادیة لسیر العملیة الانتخابیة)، واتە شێوازی داڕشتنی ئیرشاد و تەوعیە و ئەوانە ئەویش لە سەلاحیەتی مەجلیس بێ، خۆی بتوانێ ئەو ئیشانە ڕێك بخات، پاشان باسی تەئجیلی ئینتیخابات، ئەوە باس نەكرایە، ئەبوایە بە خاڵێك باسی كردایە (تأجیل الاجرائات لانتخابات وذلك لنتیجة اي ظروف قاهر و تجدید او تحدید موعد جدید لها) هەركاتێ زروفێكی قاهیر هاتە پێش هەر سەلاحیاتی مەجلیس بێ تەئجیلی بكات، و كاتێكی تری بۆ دیاری بكات، و پاشان ئەگەر هەندێ ئیجرائات هەبێ ئەویش پێویستە لە سەلاحیاتی مەجلیس بێ بۆ هەندێ كەس كە موخالەفە ئەكات لەسەر یاساكانی كۆمیسیۆن، بۆ نموونە ئەوەش هەبێ بگوترێ (اتخاذ الاجرائات القانونیة المناسبة لاي شخص في حال موخالفته لاحكام هذا القانون)، ئیجرائاتێك هەبێ، ئەوجا ئیجرائاتەكە با بڵێین وەكو موەزەف موخالەفاتی زەق و زل بكات، ئایا فەصل كردنە؟ وەكو سەلاحیاتی مەجلیس شكایەت كردنە؟ یان داوای غەرامە كردنە؟ شتێكی لەو بابەتە، وەكو شتێكی جەزری هەبێ، ئەوەش لە سەلاحیاتی مەجلیسە، ئەگەر بكرێ ئەوانە بخرێتە ناوی، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك سالار.

بەڕێز سالار محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ماددەی شەشەم لە یەكەم بڕگەی سێیەم (متمانە بە چاودێرانی هەڵبـژاردن باشتر وایە تەحدید بكرێ، جگە لە چاودێرانی ناوەوە چاودێرانی دەرەوەش، بۆ ئەوەی لە هەر پرۆسەیەكی هەڵبـژاردن و ڕاپرسی كۆمیسیۆن بتوانێ كارئاسانی بكات بۆ چاودێرانی دەرەوە، لە هەمان بڕگە باسی ڕۆژنامەنووس و ڕێكخراوەكانی كۆمەڵگەی مەدەنی ئەكات، كۆمەڵگەی مەدەنی و ڕێكخراوەكانیان ڕۆڵی گەورەتر و گرنگتریان هەیە، بخرێنە پێش ڕۆژنامە نووسان، ئەوان بخرێنە دوای ئەوانە، ئەوەی سەبارەت بە پرسی تەوعیەیە لەو خاڵە لیژنەی مەعنی بتوانن بڕگەیەك ئیزافە بكەن ئەم ئەنجومەنە ڕۆڵی تەوعیە كردن و هەماهەنگی

زیاتر و هۆشیاری هەڵبژاردن و ڕووبەڕوو بوونەوەی لادان لە پرۆسەی مەدەنی هەڵبژاردن، برگەیەك ئیزافە بکرێ لە ڕووی مەدەنیەوە پێو وایە کارێکی باشە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عمر عینایەت.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەنیا ڕەخنەم لە برگەی چوارەم هەیە، (البت في الشكاوي والطعون الانتخابية كافة وتكون قراراتها قابلة للطعن أمام الهيئة القضائية في محكمة تمييز الإقليم.)، لێرە مفەوەزیە خۆشی ئەبێتە حەکەم، ناکرێ هەم خۆی خەسم بێ و هەمیش حەکەم بێ، لەبەر ئەوە پێشنیار ئەکەم ئەو برگەیە برگەیەکی تری بۆ ئیزافە بکرێ (تشكل الهيئة القضائية من قبل مجلس القضاء في الاقليم مكون من ثلاثة قضاة غير متفرغين للنظر في الشكاوي والطعون التي تقدم على الانتخابات والبت فيها)، ئەمانە تەنیا سەیر ئەکەن، ئەوان بەتی پێ ئەکەن، بەڵام تەمیزەکە ئەچێتەوە لای کێ؟ (قرارات الهيئة القضائية قابلة للطعن امام محكمة التميز و تكون قرار محكمة التمييز باتا)، یەعنی ناکرێ ئەو دەستەیە کە مفەوەزیە ناکرێ خۆشیان هەم شکات لێ کراو بن، خۆشیان حاکم بن و قەرار بدەن، و بڵێین قەرار یەکلایی ئەکەینەوە، و ئەمەش ڕوویدا لە ئینتیخابی پێشوو، ئەبێ کەسێك هەبێ لە سەرووی ئەوان، ئەوان سەیری ئەو قەزیەیە بکەن کە لێیان ئەکرێ، دوای ئەوانیش مەحکەمەی تەمیز قەراری نیهائی لەسەر بدات، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو وحیدە.

بەڕێز وحیدە یاقو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نیسبەتا برگا یەکێ (إنشاء وتحديث وتنقيح سجل الناخبين عبر جميع الوسائل الحديثة المتاحة، وعلى الجهات المعنية)، پرسیارا من ئەوەیە سجیلی ناخیبین ئێستا دزانین تەعدادی عام بۆ سوکان نەچێیە، لە عێراق ژی، لە کوردستان ژی، نازانم دێڤ چ تشتێ ئەو سجیلی ناخبین؟ چونکو گەلەك مە غەلەتی و هەندەك چوون دەرڤە، ئیشکالەکی هەی ل سجیلی ناخبین، دڤ جیهات مەعنیە نزانم ئەو جیهات مەعنیە کیشە؟ دیڤ بیتاقات تەموینییە؟ دیڤ چ تشتێ؟ چونکە ئیشکالات گەلەك هەی، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر فرست

بەڕێز د.فرست صوفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

لە برگەی دووەم لە ماددەی شەش کە موصادەقە کردنە لەسەر قەوائیمی ئینتیخابی، بەس ئەو قەوائیمانە یان ئەو سجیلە ئینتیخابیانە کە لەلایەن کیاناتەکانەوە دێت ئەبێ پێشتر لە جیهەتێکەوە ڕێك بخرێ، لەبەر

ئەوە.واباشترە (تنظيم سجل الكيانات السياسية والمصادقة عليها لغرض خوض الانتخابات والمشاركة فيها)، چونكە ئەو سجيلە خۆی نايەتە ئەوێ تا موصادەقەی لەسەر بكرێ، ئەبێ تەنزيميش كرابێ، لە دووەم (الترشيح في للتعين في الدرجات العليا)، تەبعەن لێرە هەم خۆی تەرشيحی ئەكات، هەم خۆشی موصادەقەی لەسەر ئەكات، ئەوەی كە لە موتەبەع هەيە جيهەتێك تەرشيخی ئەكات، جيهەتەكەی تر موصادەقەی لەسەر ئەكات، سەيری ئەوەی عێراقم كرد ئيدارەی ئينتيخابی تەرشيح ئەكات، ئەوجا مەجليس موصادەقەی لەسەر ئەكات، بۆيە باشترە تەرشيح و موصادەقە هەردووكی يەك جيهەت نەبێ، هەريەكەو جيهەتێك بێ، سوپاس.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو خاتوو ئاواز.

بەڕێز ئاواز جەنگی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەمەوێ لەسەر ماددەی شەش بڕگەی يەك خاڵی حەوتەم باس لە پاكی شێوازی هەڵبژاردن، (وضع الأنظمة والتعليمات التي تحفظ للعملية الانتخابية نزاهتها ، ئەمەوێ باس لەوە بكەم كە ئەبێ هەوڵی ئەوە بدەن كە لە هەڵبژاردنەكان زۆرجار لە لايەن ڕێكخراوەكانی كۆمەڵگەی مەدەنی، لەلايەن حيزب و پارتە سياسييەكان و كۆمەلآنی خەڵكی كوردستانيش نيگەرانيان هەيە بەرامبەر بەوەی هەڵبژاردنەكان پاك و بێگەرد نييە، لەبەر ئەوە هيوادارم سجيلی ناخيبين پاك بكرێتەوە، ناوی مردووەكان ڕەش بكرێتەوە لە سجيلەكان، و داوا ئەكەم سيستەمی ئەليكترۆنی جێگەی بگرێتەوە، لە هەرێمی كوردستان بە تايبەتيش بۆ ئەوەی خەڵك دڵنيا بكەينەوە كە هەڵبژاردنەكان پاك و بێگەردن، ئەو دەنگۆيانە ڕەت بكەينەوە، و ڕێگە بگرين لە هەر جۆرە تەزويرێك كە ئەنجام ئەدرێ، و ئەو سيستەمە باوەر پێكراويشە لە زۆر وڵات بەكاردێ، بۆيە هيوادارم لە شوێنێك جێگەی بكرێتەوە كە سيستەمی ئەليكترۆنی بەكار بێ، سوپاس.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دكتۆر شێركۆ.

بەڕێز د. شێركۆ حەمەامين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ماددەی شەش خاڵی يەك كە ئەڵێ (مع الجهات المعنية) ئەگەر دياری بكرێ خراپ نييە، بۆ نموونە يەكێ لەوانەی كە ڕاستەوخۆ لەم ئيشە بەشدار ئەبێ بۆ پاك كردنەوەی تۆماری دەنگدەران كە يەكێكە لە داوا هەرە ئەساسيەكانی ئێستای ئەو لايەنانەی كە بەشداری پرۆسەی سياسی و هەڵبژاردن ئەكەن، و ئێمەش زۆر پێداگيريمان لەسەر كردووە لە ڕابردوو و لە ئێستاش پێداگيری لەسەر ئەكەين، بۆيەش پشتيوانی لە قسەكانی ئاواز خان ئەكەم، بۆ نموونە ئەتوانين ناوی بازرگانی و پيشەسازی بنووسرێ ناوی وەزارەتی تەندورستی، بە تايبەتی فەرمانگەی لە دايك بوون و مردنيان هەيە، بۆ ئەوەی ڕوون بێ، و بە بڕوای من

ئەگەر گونجاو بێ ماوەیەکیشیان بۆ دیاری بکرێ، لەو ماوەیە ئەبێ تۆماری دەنگدەران پاك بێ، ئەگەر ئەوە لێرەش جێگەی نەکرێتەوە دوایی مولزەم بکرێن بەوەی کە تۆماری دەنگدەران لە ماوەیەکی دیاری کراو پاك بکرێتەوە، ئەوە بەڕاستی مەتلەبێکی ئەساسی شەفافیەتی هەڵبژاردن و پاکیەتی ئەنجامەکانییەتی لە هەرێمی کوردستان، لە خاڵی چوارەم ئەوەی ئەوترێ کۆمیسیۆن سکاڵاکان یەکلایی بکاتەوە، وێرای ئەوەی پشتیوانی لە کاك عمر عینایەت ئەکەم، ڕەئیەکی تر ئەخەمە ڕوو، ئەگەر هەر وا مایەوە وەکو خۆی ئەوە بنووسرێ (کۆمیسیۆن مولزەمە لە ماوەی ٤ ڕۆژ دا وەڵامی تانەکان بداتەوە، چونکە ئێستا تەجروبەمان هەیە لە هەرێمی کوردستان، تا ئێستا هەڵبژاردنیش تەواو بووە، ئەنجامیش پەسند کراوە، ئێمە لە خولی گرێدانین، هێشتان وەڵامی تانە لەلایەن دادگاکانی هەرێمی کوردستان نەدراوەتەوە، و زۆر جار ماوەکە زۆر بەسەر ئەچێ، بەلام وەڵامی تانەکە دەست ناکەوێت، بۆیە لێرە جێی ئەوە بکرێتەوە کۆمیسیۆن مولزەمە لە ماوەی ٤ ڕۆژ وەڵامی تانەکان بداتەوە، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، بەڕێز دکتۆر شوان قەڵادزەیی.

بەڕێز عمر مصطفی(د.شوان قەڵادزەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی تا ئێستا لە هەڵبژاردنەکان بەڕاستی ئەزموونی هەڵبژاردنی ناشیرن کردووە مەسەلەی تۆماری مردووانە، لەبەر ئەوە لە عەرەبییەکە ئەگەر تەنقیحی بۆ زیاد بکرێ زۆر لە جێی خۆیدایە، ئەوەش کە خاتوو ئاواز شێخ جەنگی باسی کرد تەواو لەگەڵ ئەودام، دووەم، مەسەلەی ئەو دادگایە، ئەگەر دادگایەکی تایبەت هەیە بە ناوی دادگای سکاڵا، ئەو دادگایە ئەوەی کە تا ئێستا هەیە هەموو ئەو سکاڵایانەی کە دراون هیچ بەرەنجامی نەگۆڕیووە، کەواتە جێی خۆیەتی کە دادگایەکی تایبەت بە ناوی دادگای سکاڵا لە کۆمیسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەکان وجودی هەبێ، ئەوەی لە بڕگەی دووەم، ئەوەی باس لە ٣ کەس کراوە، ٣ کەس هەڵبژێردێ، ئەکرێ ئەو ٣ کەسە بکرێتە ٥ کەس بۆ ئەوەی مونافەسە زیاتر بێ لەو ٥ کەسە یەکێکیان هەڵبژێردێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، خاتوو حیات.

بەڕێز حیات مجید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی شەشەم خاڵی دوو، پەسند کردنی تۆماری لیستەکانی هەڵبژاردن و هاوپەیمانیە کاندیدکراوەکان بە مەبەستی هەڵبژاردن و بەشداری کردن تیایاندا، باسی ساڵ نەکراوە، مەسەلەن چوار ساڵ جارێکی بە تەحدید باس بکرایە شتێکی باش ئەبوو، چوار ساڵ جارێك بەر لە هەڵبژاردن، ئەوە بخرابایە ناو ئەو دێڕە خراپ نەبوو، چوار ساڵ جارێك بەر لە هەڵبژاردن، و نوقتەیەکی تریش ئیزافە بۆ خاڵەکانی تر، پەسند

کردنی کاندیدەکانی هەڵبژاردن، کە لێرە باسی پەسند کردنی تۆماری لیستەکان ئەکات، و هاوپەیمانە کاندیدکراوەکان، بەڵام باسی تەقیم کردنی کاندیدەکان ناکات، کاندیدی هەڵبژاردن ئەبێ تەقیم بکرێ لەلایەن ئەو کۆمیسیۆنەوە، خاڵی سێیەم متمانە پێدان و چاودێری هەڵبژاردن پێویستە جەخت بکرێتەوە لەسەر چاودێری ناوخۆیی و بیانی، دیارە چاودێرانی بیانی لە هەموو ئینتیخاباتەکان وجودیان هەبووە، و نووسینی راپۆرتی خۆیان لەسەر هەڵبژاردنەکان، و نەزیهی هەڵبژاردنەکان و ئەو پێشێلکاریانەی لە هەڵبژاردنەکان رووەدەدەن، ئەوەش جێگەی بکەنەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك قادر.

بەڕێز قادر ئۆتمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی شەشەم برگەی یەکەم پیشنیار ئەکەم ئەو برگەیە بەو شێوەیە بێت (ئەنجومەن ئەو دەستەلأتانەی خوارەوە پیادە ئەکات و بە زۆرینەی دەنگی ئەندامانی ئەنجومەن بڕیاریان تێیدا وەئەگیرێ، و لەسەر خاڵی سێیەمیش پشتگیری قسەکانی کاك سالار ئەکەم، منیش پێم باشە کە ئەنجومەن یەك لە دەستەلأتەکانی ئەوەبێ هەم داوا بکات لە رێکخراوە نێودەوڵەتیەکان، بە تایبەت رێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ ئەوەی بێت پرۆسەی چاودێری بگرێتە دەست، چونکە ئەزانین یەك لە پێوەرکان بۆ شەرعییەت دان بە هەڵبژاردن لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی ئەمەیە کە ئەو رێکخراوە نێودەوڵەتیانە چاودێری هەڵبژاردن بکەن، سەبارەت بە برگەی دووەم ئەوەی کاك دکتۆر فرست گوتی منیش پێم وایە کاندید کردن و یەکلایی کردنەوەی کاندیدەکان هەردووکیان لە دەستەلأتی ئەنجومەنە، و ئەگەر لە دەستەڵاتی ئەنجومەنیش نەبێ کاندید کردن، ئەو جیهەتەی کە کاندید ئەکات نادیارە، بۆیە پێشنیار ئەکەم ئەم برگەیە بکرێت بە دووخاڵ، خاڵی یەکەم کردنەوەی دەرگای خۆ پالأوتن بۆ بەڕێوەبەری فەرمانگەکانی کۆمیسیۆنی نووسینگەکانی هەڵبژاردن لە رێگەی نووسینگەکانی هەڵبژاردن لە پارێزگاکان، لە رێگەی پێشکەش کردنی سیڤی، و دووەمیان، کاندید کردن وەك دامەزراندن لە پلە بالأکان لە بەڕێوەبەری فەرمانگەکانی کۆمیسیۆن و نووسینەگەکانی هەڵبژاردن لە پارێزگاکان لەلایەن ئەنجومەنەوە بە زۆرینەی یەك لەسەر سێی ژمارەی ئەندامان، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك رابوون.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم کرا، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شیرین خان.

بەڕێز شرین حسنی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیریا پێشنیارێت دکتۆر فرست و دکتۆر سیراجی دکەم، و من پێ باشە خاڵەکا دی ئیزافە ببێت ل سەر ڤێ مادێ، ئەو ژی (اعداد تقرير سنوي حول نشاط الهيئة للسنة المنقضية و برنامج عملها للسنة التي يليها، و يعرض على الجلسة العامة للمجلس التشريعي بمناسبة التصويت على الميزانية السنوية للهيئة، و ينشر على الموقع الاكتروني الخاص بها)، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو لیژنەی یاسایی ڕوون کردنەوەتان چییە لەسەر ئەو پێشنیارانەی کە هەبوون؟

بەڕێز د.ڤالآ فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارەی باس کرا لەسەر عەمەلیەی تەوعیە کە موتەعەلیق بێت بە ئینتیخابات و ڕاپرسی، لە فەقەرەی نۆیەم لە ماددەی چوارەم هاتووە (العمل على بناء الثقة في العملية الانتخابية لدى كافة اوساط المجتمع الكوردستاني وتعزيز الثقافة الانتخابية عبر ادامة الصلة مع كافة شركاء العملية الانتخابية.)، ئیجرائاتی قانونی عیقابی وەرگیرێ لەسەر ئەو کەسانەی کە موخالەفە ئەکەن بۆ ئەو تەعلیمات و قەوانینانەی کە لە مەجلیس دەردەچێ، ئەوە لێرە کە هینێکی خاصی نەدراوەتێ هەر خۆی موەزەفەکانی ئەوێ خاریع ئەبن بۆ ئەحکامی قانونی مەدەنی، موەزەف خاریعە بۆ چ عقوبەیەك، ئەو عقوبەیە شمولی ئەو موەزەفانەش ئەکات کە لەوێ کار ئەکەن، دواخستنی ئینتیخابات و تەحدید کردنی مەوعیدی ئینتیخابات، ئەوانە هەردووکیان قانون حوکمی ئەکات، ناچێتە ناو دەستەلاتی مفەوەزیە، مفەوەزیە تەنیا ئیعلانی لە دەستە، کە ئیعلانیش مەرحەلەیەکە دوای تەحدید دێت، فەقەرەی دووەم هەر لە ماددەی شەشەم (المصادقه على تسجيل القوائم الانتخابيه)، ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ ماددەی چوارەم فەقەرەی شەشەم (تسجيل القوائم الانتخابية والائتلافات وتصديقها)، لێرە زۆربەی ئیختیصاصەکان هەیە هی مفەوەزیە، بەڵام ئێمە کە بە عام ئیختیصاصی مفەوەزیمان هێناوە لە ماددەی شەشەم هاتووین هەندێ ئیختیصاصیشمان خاص کردۆتەوە بە مەجلیس و زۆریشی دووبارەیە ئەگەر مولاحەزە بکەن، بۆ ئەوەی بە نیزام دەرنەچێ هەر لێرە قانونەکە تەحدید بکات، بۆیە مفەوەزیە خۆی تەسجیلی قەوائیمی ئینتیخابی ئەکات، ئیئتیلافات ئەکات ئینجا تەصدیقی ئەکات، بەڵام عەمەلیەی تەصدیقەکە لێرە هێناومانەتەوە و بە خاص داومانە بە مەجلیسی مفەوەزین، سیستەمی ئەلیکتۆرنی و ئەوانە باس کرا، دیارە ئەو سیستەمە لە تەتەوەر دایە، ئەورۆ سیستەمی ئەلیکترۆنییە، بەیانی سیستەمێکی تر دێتە کایەوە بۆ مەسەلەی دەنگدان و پاراستنی شەفافیەت و نەزاهەت، بۆیە وەکو قانون لە ناو قانون نەچووینە ناو تەفاصیل، ئەوەمان جێ هێشتووە بۆ ئەنزیمە، واتە ئەو نیزامانەی مەجلیسی مفەوەزیە خۆی دەریئەکات بۆ تەنزیم کردنی ئینتیخاب، لەسەر تەرشیح بۆ تەعین ئەوەی لە فەقەرەی دوو هاتووە لە دەرەجاتی عولیا، بەڵێ حەقی

تەقدیم کردنی مورەشەحین هەر ئەوانن، دواجاریش ئیختیار کردن هەر ئەوانن، ئێمەش لە لیژنەی یاسایی ئەو پێشنیارە بە پەسند ئەزانین، و صیاغەیەکی بۆ ئەکەینەوە دوای ئەوەی موشاوەرە ئەکەین، یان ئەیدەین بە جیهەتێکی تر، یان هەر لەناو مەجلیسی مفەوەزین لیژنەیەك دروست ئەکەین کە تایبەت بێ بەو کارە، ڕوون کردنەوەکانی تر بۆ هاوکارانم بەجێ دێڵم.

بەڕێز د.بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە بڕگەی چوارەم (البت في الشكاوي والطعون الانتخابية)، ئەو مولاحەزەی کاك عمر عینایەت زۆر لە شوێنی خۆی دایە، لێرە کۆمیسیۆن ئەبێتە خەسم و حەکەمیش، بەڵام ئەوە لایەنێکی تریشی هەیە، ئێمە لە مەحاکم دەرەجاتمان هەیە، ئەگەر ئێمە بێین ئەم حەقە لە کۆمیسیۆن بستێنینەوە، بیدەین بە هەیئەیەك لە مەحکەمەی تەمیز، دواتر قەرارەکەش قابیلی تەعن بێ لەبەردەم مەحکەمەی تەمیز، کەواتە ئێمە تەدەروجی مەحاکمان نەبوو، هەموو شتەکان لای مەحکەمەی تەمیز بوو، مەحکەمەی تەمیز خۆی لە خۆیدا مەحکەمەی ئەوراقە، واتە تعون نابینێ، تەنیا تەدقیق لە ئەوراق ئەکات، پێی ئەڵێن مەحکەمەی ئەوراق، بۆیە ئەگەر بێتو ئەم (البت في الشكاوي والطعون الانتخابية)، لە کۆمیسیۆن بستێنینەوە، نابێ بیدەین بە هەیئەیەك لە مەحکەمەی تەمیز، تەنیا ئەبێ مەحکەمەیەکی تایبەتی بۆ دابنێین، مەحکەمەی هەڵبژاردن، ئینجا ئەگەر مومکین بێ لە یاساکە جێگەی ئەکەینەوە، ئەوە خراپ نییە، ئەگەر نا ناکرێ مەحکەمەی تەمیز خۆی سەیری تعون بکات، چونکە مەحکەمەی ئەوراقە، لە هەمان کات تەدەروجی مەحاکیمیشی تێدا نامێنێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابت باسی ئەوەت کرد هەیئەیەکی قەزائی دروست بکرێ....

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نا من وام نەوت، (تشكل هيئه قضائية من قبل مجلس القضاء في الاقليم مكون من ثلاث قضاة غير متفرغين للنظر في الشكاوي، و الطعون في الانتخابات والبت فيها)، من باسی مەحکەمەی تەمیزم نەکردووە بە داوای لێبووردنەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕاستە، منیش سەرنجم دا، ڕوون کردنەوە ماوە؟ تەواو؟ ئێستا پیشنیارەکان بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، بەڵێ کاك دکتۆر شێرکۆ.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمەامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وتم هەر لە بڕگەی چوار...........

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تۆ وتت چوار ڕۆژ مۆڵەتیان بدەنێ، سوپاس، بیانخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، من بیخوێنمەوە؟ باش، لە بڕگەی یەك پێشنیاری ئەوە کرا کە ئەو جیهاتی مەعنیە وەزارەتی مەعنی بەو بوارە تێدا بنووسرێ، مەسەلەن وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی، و ئەوە هیچ ڕوون کردنەوەتان لەسەر نەدا، بازرگانی و سەحە.

بەڕێز گۆران ئازاد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستە ڕوون کردنەوەمان نەدا، باسیان کرد، ئێمەش لە لیژنە کە موناقەشەمان کرد، زۆر قسەمان لەسەر ئەوە کرد تەحدیدی لایەنەکە بکەین، بەڵام ئەوە زۆر فرە لایەنە، بۆ نموونە ئەگەر بڵێین بە بیتاقەی تەموینی بکرێ ئەوە وەزراتی بازرگانییە، ئەبێ وەزارەتی سەحە لەگەڵی هاوکار بێ، بۆ نموونە بۆ گوژاندنەوەی ناوی مردووەکان، ئەبێ وەزارەتی ناوخۆ لە تەعدادی فەرعیەکەی کە ئەیکات دیسان ڕەبتی پێوە هەیە، لەوانەی کە لە نوێ تۆمار ئەکرێن ، لە ڕابردوو ئەو کارانە کراوە زۆر لایەنی تر ئەگرێتەوە، دوایی لەوانەیە سجیلەکە بگۆڕدرێ بە شێوازێکی تر ئەو لایەنانەت هەر پێویست نەبێ، بۆیە گرنگ ئەوەیە ئیشی مفەوەزیە سجیل دروست بکات، جا ئەو سجیلە پێویستی پێیە دروستی بکات، نوێ کردنەوەی، جا ئەو نوێ کردنەوە کە واجبی ئەوە پێویستی بە هەر جیهەتێك بێ هاوکاری بێ ئێمە دەستەڵاتەکەمان بە موتلەقی هێشتۆتەوە، لایەنە مەعنیەکان لەگەڵی هاوکار بن، بۆیە ئەگەر تەحدیدی بکەین تووشی گرفت ئەبین لە ئاینده، وەکو بەڕێز دکتۆرە فالا گوتی ئەم حاڵەتە لە تەتەوڕ دایە، ئەمڕۆ شتێکە، بەیانی شتێکی ترە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کەواتە ئەگەر جیهاتی مەعنی دیاری بکرێ ئەبێ هەموو ئەو جیهەتانە دیاری بکرێ، و گۆڕنکاریشی بەسەر بێ، بۆیە ناکرێ ئەوە دیاری بکرێ، پیشنیارێك هەبوو بۆ پاکردنەوەی سجیلی ناخبین، ڕەئیتان چییە لەسەری لیژنەی یاسایی؟

بەڕێز گۆران ئازاد:

ئەوەش دیسان واجبێکە دراوە بە کۆمسیۆن کە پێویستە سجیلی ناخبین پاك بکاتەوە، کە ئەڵێین نوێ کردنەوە، یەعنی ئەوانەی لە نوێ مافی دەنگدانیان هەیە دابنرێن، و ئەوانەی کە ئەمرن و ئەڕۆن بسڕێتەوە، جا ئەوە لە قانونەکە هاتووە، پێویستی کردووە لەسەری، و لە صەلاحیەتەکانیش هاتووە کە ئەبێ ئەو تۆمارە نوێ بکاتەوە، ئەوەش یەعنی حاڵەتی پاکردنەوە، لەبەر ئەوە بە پێویستی نازانین، لەبەر ئەوەی واجبی ئەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە تەحدیس بە مانای پاکردنەوەش دێت، واتە بەردەوام پێویست ئەکات ئەو سجیلە پاك بکرێتەوە، ناوی مردووی لێ لابرێ، ناوی تازەی لێ بنووسرێ، کەواتە لێرە جێی بۆتەوە، پێنشیارێك هەبوو بەوەی، پێشنیار نەبوو، پێم وابێ لە ڕووی صیاغەوە، (ائتلافات المرشحين) ئەو کێشە هەبوو لە ڕووی صیاغەوە،

چاك ئەكرێ، پێشنيارێك هەبوو لە بڕگەی یەك خاڵی دوو، چوار ساڵ جارێك بەر لە هەڵبژاردن موصادەقە بكرێ، ئەوەش بەر لە هەموو هەڵبژاردنێك پێویستە موصادەقە بكرێ، نەك چوار ساڵ جارێك، بەر لە هەموو هەڵبژاردنێك ئەو عەمەلیەیە دەست پێ ئەكاتەوە، واتە خۆیان ئەیكەن، بە شێوەیەكی ڕۆتینی، لە خاڵی سێ پێشنیارێك هەبوو كە مونەزەماتی موجتەمەعی مەدەنی بێتە پێش ئیعلامیین، ئەم پێشنیارە هەیە، كێ لەگەڵ ئەوەیە كە مونەزەماتی موجتەمەعی مەدەنی لە خاڵی سێ بڕگەی یەكەم بخرێتە پێش ڕاگەیاندن كارەكان؟ خاڵی سێ یەكەم ئەڵێ (اعتماد مراقبي الانتخابات ووكلاء القوائم الانتخابية والاعلاميين ومنظمات المجتمع المدني على الصعيدين الدولي والداخلي.)، كاك ئاری نوقتەی نیزامیت هەیە؟

بەڕێز ئاری هەرسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان

من پرسیار ئەكەم، جەنابت خاڵی یەكەم و دووەمت نەخستە دەنگدانەوە، بەلام.......

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

هەموو ماددەكە دوایی ئەخەینە دەنگەوە، بەس جارێ ئەو پێشنیارانەی كە كراون، ئەبێ ئەوانە بخەینە دەنگەوە، خاڵی سێ كێ لەگەڵ ئەوەیە مونەزەماتی موجتەمەعی مەدنی بخرێتە پێش ڕاگەیاندن كارەكانەوە؟ كێ لەگەڵە؟ كاك دڵشاد فەرموو.

بەڕێز دڵشاد شعبان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان

ئەز دگەل هندێ نیمە ئەڤ حەساسیەتە دروست ببیت ناڤبەرە جیهەتێكی مەدەنی و موئەسەساتێ ڕاهگەیاندنێ، پێشڤی یان پێشنەڤی چ فەرق نینە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

پێشنیار كراوە، ئەیخەینە دەنگەوە، كێ لەگەڵە؟ ١١ كەس لەگەڵە، كێ لەگەڵ نییە؟ ٤١ كەس لەگەڵ نییە، كەواتە پەسند نەكرا، پێشنیارێكی تر هەبوو كە مونەزەماتی موجتەمەعی مەدەنی داخیلی و خاریجی بتوانن چاودێری هەڵبژاردنەكان بكەن، لێرە نەوتراوە داخیلی بێ یان خاریجی بێ، بەشێوەیەكی هێن هاتووە، موتلەقە، پێم وابێ هەم ناوخۆ و هەم دەرەكی ئەگرێتەوە، بەلام پێشنیارێك هەبوو كە دیاری بكرێ كە موراقیبینی ناوخۆیی و دەرەكی بتوانن چاودێری هەڵبژاردنەكان بكەن، كێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە؟

بەڕێز د.ڤالا فرید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان بە موتلەقی هەردووكی شمول ئەكات، بۆ جوانی صیاغە بە موتلەقی هاتووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

٥٠ كەس لەگەڵیەتی، كێ لەگەڵ نییە؟ كەس نییە، كەواتە پەسند كرا، پێشنیارێك هەبوو لە خاڵی چوار، بڕگەی یەكەم، ئەڵێ لەجیاتی ئەوەی كۆمیسیۆن لە جاری یەكەم خۆی شەكوا و تعون ببینێ، لە پێشدا

هەیئەیەکی قەزائی دروست بکرێ لە مەجلیسی قەزا، شەکاوی و تعون ببینێ، دوای ئەوەی ئەوان بینیان ئەوجا بەت لە قەراراتی ئەو هەیئەیە لەلای مەحکەمەی تەمیز بێ، فەرموو کاك بەیار

بەڕێز بەیار طاهر دۆسکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەمێ ئەم بێژین کۆمیسیۆنەکی سوڵتەکا حەصری هەبیتن، جیاوازی هەبیتن، ئان جودا بیتن ژ دەستەلاتێ تەشریعی و تەنفیزی و قەزائی، دیتنا من دیسان تێکەلیەت هەی، تەنها سوڵتا قەزائی چێتن، پشتی کۆمیسیۆن حەسما وان شەکاویا بکەتن، بهێتە جێیت تەمیزێ، نابیتن بیدایەتێ قەزا دەستکاریەت کارێت کۆمیسیۆنی بکا، چونکی کارەکی پیشەییە، ئەگەر تەجروبات ٢٠٠٩ هەبێ دیسان تووشی ئاریشەکی بوون، کارمەندێت یان هێژا بەرێزێ دادوەر نزانن کارێت کۆمیسیۆنێ چەوا بەرێڤە دچیتن، دیتنا من هەندێ دادگاها ژی تووشی ئاریشەکێ کەت، دیتنا من نابیتن ئەم چ ئیزافاتێ ل سەر بکەین، تەنها هەیئەکا تەمیزی بۆ تعونا سەح کا، ئەز تەئیدا بۆچوونێت لیژنا قانونی دکەم، دیتنا من نەصەکە دروستە، پێدڤی ناکات چ کارێت تێدا بکرێ، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئێوەش ڕوون کردنەوەی خۆتان بدەن لیژنەی یاسایی

بەڕێز د.ڤالا فەرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش داوا ئەکەین بڕگەی چوارەم لە ماددەی شەشەم وەکو خۆی بدرێتە دەنگدان

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە ئەوە ئەخەینە دەنگەوە کە لیژنەی یاسایی داوای کردووە جارێ، لەبەر ئەوەی ئەسڵی ڕاپۆرتی لیژنەکەش دوێنێ وەکو بنەما بۆ گفتوگۆکان دیاری کراوە، بۆیە خاڵی چوار وەکو خۆی ئەخەینەوە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە وەکو خۆی بێ؟ ٧٥ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵ دا نییە؟ ١٤ کەس لەگەڵ نییە، کەواتە پەسند کرا، وەکو خۆی ئەمێنێتەوە، خاڵی پێنج هیچی لەسەر نەبوو، خاڵی شەشەم هیچی لەسەر نەبوو، خاڵی حەوت، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیارم کرد وتم........

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ ئەزانم، تۆ داوای ئەوەت کرد......

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

کۆمیسیۆن مولزەم بکرێ لە ماوەی چوار ڕۆژ وەڵامی سکاڵاکان بداتەوە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەبەر ئەوەی دوو پێشنیار هەبوو، و ئەصڵی ڕاپۆرتەکەش کراوە بە بنەما، بۆیە لە پێشدا ڕاپۆرتەکەمان کردە بنەما، و خستمانە دەنگەوە، کە پەسند کرا ئەوکات تەواو، پێشنیارەکانی تر ڕەچاو ناکرێ،

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەس بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان تۆ دوێنێ خۆت وتت ئەگەر یەك کەسیش پێشنیار بکات ئەیخەمە دەنگەوە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخر دوو پێشنیاری تر هەبوو

بەڕێز د.شێرکۆ حمە امین:

من ئیزافەم هەیە بۆ سەر بڕگەکە، پێش دەنگدانیش داوای نوقتەی نیزامیم کرد

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز دکتۆر شێرکۆ، ئەوە لە ماددەی ٩ بڕگەی شەشەم هەیە، ئاماژە بە چۆنیەتی مامەڵە کردن لەگەڵی ئەکاو کراوە، لەبەر ئەوە لەوێ باس کراوە، فەرموو کاك ابو کاروان.

بەڕێز عبدالرحمن فارس(ابو کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر دوو پێشنیار هەبوو، پێویستە و عورفیش وایە وەکو سیستەمی خەیارات بەکاربێت، ئەمە موفتەرەحی یەکەم ئەخرێتە دەنگەوە چەندی هێنا، موقتەرەحی دووەم ئەخرێتە دەنگ چەندی هێنا، ئەوەی زۆرینەی هێنابێ ئەخوا

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، ئەوەی یەکەمجار زۆرینەی بەدەست هێنا پەسند ئەکرێ، و ئەوەی زۆرینەی بەدەست هێنا تەواو، بەڵام ئەو ڕئیەی خستمانە دەنگدانەوە زۆرینەی بە دەست نەهێنا، ئەچینە سەر ڕەئی دووەم، ڕەئی دووەم زۆرینەی بەدەست نەهێنا ئەچینە سەر ڕەئی سێەم، ئا بەو شێوەیە، ٧٥ دەنگی هێناوە، ئیتر دوو لەسەر سێ زیاتریشە، خاڵی پێنج هیچی لەسەر نەبوو، خاڵی شەش هیچی لەسەر نەبوو، بەڵێ دکتۆرە جوان.

بەڕێز د.جوان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نازانم نوقتەی نیزامییە یان نا، بەس تێبینیەك ئەوەی ماددەی شەشەم فەقەرەی یەکەم، ئەخەیە دەنگدان یان نا؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەمووی ئەخەمە دەنگەوە دوایی.

بەڕێز د.جوان اسماعیل

بەس مولاحەزەیەکم هەیە دکتۆر گیان، لەگەڵ ئەوەمە (إنشاء وتحديث وتنقيح سجل الناخبين)، لێرەوە فەقەرەیەك، (و الزام الجهات المعنية بتقديم معلومات.....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە نوقتەی نیزامی نییە، ئەبوو لە كاتی خۆی قسە بكەی، ببورەن كاك زانا فەرمووو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە ئەمڕۆ تۆزێك درەنگ كەوتم ببورن، بەڵام تێبینیەكم هەبوو لەسەر خستنە دەنگدانی پێشیارەكان، ئەبوایە پێشنیاری یەكەمیشت بخستبایە دەنگەوە، ئەوەی دەنگدان لەسەر مەسەلەی پاك كردنەوە و نوێ كردنەوە، چونكە ئێمە هەموو ساڵێك تۆماری دەنگدەران لەگەڵ هەموو ئینتیخاباتێك........

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

باسمان كرد، لیژنەی یاسایی ڕوون كردنەوەی دا، كاك گۆران ڕوون كردنەوەی لەسەر ئەوە دا كە تەحدیسی سجیل بە مانای ئەوەیە كە مردوو ئەبێ لابرێ، ئەوەی نوێكان ئەخرێتە سەری، لە خاڵی هەشت، بەڵێ كاك عمر.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من یەك وشەم هەیە ئیزافەی بكەن ئەو مەسەلەیە حەل ئەكات (إنشاء وتحديث وتنظيف سجل الناخبين)، زۆر ئاسانە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی، فەرموو مامۆستا مەروان.

بەڕێز حسین اسماعیل(مەروان گەلاڵی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان

هەر ماددەیەك كە خرا تەسویت نابێ بگەڕێینەوە سەری.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

تەسویتمان لەسەری نەكردووە ئەوە.

بەڕێز حسین اسماعیل(مەروان گەلاڵی):

خاڵ ، خاڵ هاتووین، تەسویتمان لەسەری كردووە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

نا، نا نەكراوە، لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.ڤالا فرید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

موستەڵەحی (تحديث) كە لێرە بەكار هاتووە بە مانای پاكردنەوەیە، نوێ كردنەوە، یەعنی ئیزافەی دوو موستەڵەح لە تەنیشت یەك نەفسی مەعنا بدا، خۆی حیكمەتەكە لە واجبەكەیە، واجبەكە چییە؟ ئینشایە، دروست كردنە، تەنزیمە، دوای ئەو تەحدیسە، نوێ كردنەوە بۆ ئەكەی؟ بۆ ئەوەی هەر خەلەلێك هەبێ لە ناو هینەكە ئەنجامی بدەی

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ئەو وشەیە، هەموو کوردستان گیری خواردووە بە دەست تەنزیفەوە، لەبەر ئەوە زۆر گرنگە وشەی تەنزیف ئیزافە بکرێ، و داوا ئەکەم بیخەیتە دەنگدانەوە، لەبەر ئەوەی تەنیا جیهاتی مەعنیە خرایە دەنگەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

یەك دەقە با لیژنەی یاسایی ڕوون کردنەوەیەك بدەن، پێشنیارێك هەبوو، پێشتر لە لایەن ئەندامانی پەرلەمانەوە تەرح کرا، داوای ئیزافە کردنی وشەی تەنقیح کرابوو، جارێ بزانین لیژنەی یاسایی چییان هەیە؟

بەڕێز گۆران ئازاد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

دوا ڕەئی بۆ بەڕێزتان و ئەندامانی پەرلەمانە لەسەر ئەو بڕگەیە، بەلام ئێمە لەسەر سیاغەی قانون ئەکەین، ڕاستە لە ڕابردوو تۆماری دەنگدەران زۆر ناڕێکی تێدا بووە، هەموو لا گلەییمان هەبوو، و لە پەرلەمان لیژنە دروست کرایە، بەلام ئەوە کە بووە، تۆماری دەنگدەران پاك نەکراوەتەوە، مەسەلە ئەوە نەبووە لە قانونەکە ئەو واجبەی بە کۆمیسیۆن نەسپاردبێ، ئەسلەن بڕۆن سەیری نیزامەکە بکەن لە هەڵبژاردنەکانی ڕابردوو، ئەڵێ پێویستە لە ماوەی ئەوەندە پاکترین سیجلی ناخبین بخاتە بەر دەستی دەنگدەران، بخاتە بەر دەستی کیانە سیاسیەکان، یەعنی لە هەموو شوێنێك لە قانونەکە هاتووە، ئیشەکە لە ئیجرائاتی شکلی بووە، و گرفتێکی ئەساسی ئەو کات ئەوە بووە مودیریەتی کۆمیسیۆنی عێراقی کە لە هەرێمی کوردستان بوو لەبەر دەمی پەرلەمانی کوردستان مەسئول نەبوو، لەبەردەمی پەرلەمانی عێراق مەسئول بوو، بۆیە ئێمە لە پەرلەمانی کوردستان لە خولی ڕابردوو زۆرجار کە ئەمانەویست بانگیان بکەین، ئەیانوت ئێمە نایەینە بەردەمی پەرلەمان، چونکە لەبەردەمی ئێوە مەسئول نین، ئێستا ئەو کۆمیسیۆنە لەبەردەمی ئەو پەرلەمانە مەسئولە، دوو ڕۆژی تر ئینتیخابات هات، گۆمانتان هەبوو لە پاك نەبوونی سجیلەکە، بانگی کۆمیسیۆن ئەکەین بۆ ئەو پەرلەمانە بە پێی قانون واجبمان بۆ داناوە کە تەحدیسە، پێتانیش باشە بۆ دڵنایی خۆتان و جوانکاری دایئەنێن، ئەوە بیخەنە دەنگەوە

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سالار.

بەڕێز سالار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادام ئەم کۆمیسیۆنە لەبەردەم پەرلەمان مەسئول ئەبێ، واتە پەرلەمان لێی مەسئول ئەبێ، ئەگەر لە ڕابردوو ئێمە دەستەلاتێکمان نەبووە بۆ تەحدیس کردنی لیستی تۆماری دەنگدەران، لێرە ئیلزام بکرێن، چونکە نوێ کردنەوە ناکاتە پوخت کردنەوە، هەموو پرۆسەیەکی هەڵبژاردن تۆماری دەنگدەران نوێ ئەکرێتەوە، بەوانەی شمول ئەکەن، بەڵام ئەوانەی کە حەقی دەنگدانیان نییە، و ناویان ماوەتەوە، بەو بیانووەوە هەر بەردەوام ئەبێ، لەبەر ئەوە لێرە ئەبێ سیغەکە نەهێڵینەوە بۆ تەئویل و تەمسیلی جیا، نوێ کردنەوە ناکاتە ئەوەی لە کوردستان هەموو لایەکمان لەسەری موتەفیقین، بۆیە ئەبێ ئەسڵی ئەو کۆمیسیۆنە بەشێکی لە ڕۆحی یاساکەش بریتییە لەوەی تۆمارێکی پاك و پوخت هەبێ بۆ نەزاهەتی هەڵبژاردن، ئەگەر ئەمە نەکرێ، پێم وایە کارێکی باش ناکرێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر شێرکۆ

بەڕێز د.شێرکۆ جودت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بێگومان ئەوە لە ڕووی لوغەویەوە مەسەلەی تەحدیس ناکاتە تەنزیف یان تەنقیح، زۆر زۆری فەرقە، ئەکرێ بەیاناتی ئەمڕۆ دەربچێ، ئەبدەیت بێ، بەڵام مەرج نییە پاك بێ بە پێی پێویست، وەکو ئەوەی ڕوویداوە لە ڕابردوو، بۆیە ئیقتیراحی مەسەلەی تەحدیس و تەنقیح زۆر زۆر واریدە کە پەسند بکرێ، ئەوەش زەمانەتی ئەوە ئەکات کە ئێمە بە قانون دواتر موسائەلەی کۆمیسیۆن بکەین، بەوەی کە بۆچی بەیاناتەکانی مونەقەح نین؟ نەك موحەدەس نیە، مونەقەح نییە، واتە بۆچی هەڵەی تێدایە؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەیخەینە دەنگەوە، کاك عادل

بەڕێز عادل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ڕەئیەکەی کاك عمرم، دیارە ئێمە لە ڕابردوو حەساسیەتێکی زۆرمان بەرامبەر بە تۆماری دەنگدەران پەیدا کردووە، بە تایبەتی دەنگی مردووەکان، یەعنی دەنگی مردووەکان دوو هێندەی دەنگی زیندەکان بووە لە دەنگدان، پێویستە تەحدیس و تەنزیف.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەنقیح ئەخەینە دەنگەوە، لەوێ تەنقیحی بۆ ئیزافە بکرێ، یەعنی زۆربەی فراکسیۆنەکان قسەی خۆتان کرد لەسەر ئەو زیاد کردنە، ئیتر ڕەنگە پێویست نەکات دیسان هەمووتان، فەرموو کاك بەهزاد.

بەڕێز بەهزاد دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە جیاوازی مەسەلەی وەختە، هەمی جارا کۆمیسیۆن مولزەمە کە تەحدیس بکرێ ئەو سجیلانە، بەلاّم کاتی ٣ مانگ ئەمینێ بۆ هەلّبژاردن ئەو کاتە ئەلێ کاتم نییە، یان داتا نەهاتووە لە وەزارەتی سەحە، یان وەزارتی پەیوەندیدار، لێرە پێویستە ئەو تەنقیحە ئیزافە بکرێ، و کاتیش دیاری بکرێ، مەسەلەن شەش مانگ پێش ئەنجامدانی هەلّبژاردن ئەو سجیلە پاك بکرێتەوە، بە ڕوونی و ئاشکرایی، پاك کردنەوە جیاوازە لەگەلّ ئیزافاتی سەنەوی و ئەوەی تر کە دێتە پێش.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وشەی تەنزیفت ئەویست، و جەنابیشت ڕازی بووی، داوا ئەکەم دەنگی من بچێتە پالّ دەنگی ئەو برادەرانە و لە بڕی تەنزیف ببێ بە تەنقیح.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەنقیح، چونکە پێشتریش ئەوە تەرح کرابوو، فەرموو دکتۆرە جوان.

بەڕێز د.جوان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەلّ برادەرانم، لەگەلّ کاك سالارم، لەگەلّ دکتۆر شێرکۆم، دووەم، خالێکی گرنگم وت گوێتان لێم ڕانەگرت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

چییە خالّەکە؟ فەرموو.

بەڕێز د.جوان اسماعیل:

گۆتم (- إنشاء وتحديث سجل الناخبين)، لەگەلّ ئەو (الزام الجهات المعنيه)، چونکە کە ئەلّێی تەنسیق بکەن لێیان ئەپارێیەوە، پێی بلّێی (الزام الجهات المعنية بتقديم معلومات دقيقة عن عدد الناخبين)، نەك بە تەعاون و تەنسیق.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەلّ ئەوەیە (تنقيح) زیاد بکرێ بۆ خالّی یەکەم لە ماددەی شەشەم (- إنشاء وتحديث وتنقيح سجل الناخبين)؟ ٧٤ کەس لەگەلّیەتی، کێ لەگەلّ نییە؟ کەس نییە، کەواتە پەسند کرا، یەك کەس لەگەلّ نییە، کەواتە پەسند کرا، پێشنیارێکی تر هەبوو بەوەی تەنقیح پێش شەش مانگ بێ لە هەلّبژاردن، کێ لەگەلّە؟

پێش شەش مانگ بێ، تەحدیس و تەنقیح پێش شەش مانگ بێ، نوقتەی نیزامی هەیە، پیشنیاری تازەیە، فەرموو کاك ئومێد.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن (خۆشناو):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناتوانی کات دیاری بکەی، لەبەر ئەوەی کە شەش مانگ ئەوانەی شمولی دەنگدان ئەکەن، یان لە ژیان نامێنن، شەش مانگ زۆر شت ئەگۆڕێ، عەدەدەکەی زۆرە، عەدەدی سوکان ئەگەر لەسەر ئاستی هەموو پارێزگاکان حیسابی بکەی، مردن و لە دایك بوون، یان ئەوانەی کە شمولیان ئەکات، زۆر ئەکات، ناتوانین شەش مانگ دیاری بکەین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك زانا.

بەڕێز زانا عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەو ڕەئیەی کاك ئومێدم، چونکە مەسەلەی پرۆسەی پاك کردنەوە ئەبێ بەردەوامی هەبێ، ناکرێ یەك تەوقیت دابنرێ بڵێین ئەو مودەیە پاك ئەکرێتەوە، دوایی بڵێین فریا نەکەوتین، بە بەردەوامی کۆمیسیۆن بەرپرسە لە یەکەم لەحزەوە کە دەست بەکار ئەبێ، ئەبێ دەست بکات بە پاك کردنەوە تا کاتی دەنگدان، بەردەوامی هەبێ ئەم پرۆسەیە زۆر ئاسان ئەبێ وەك لەوەی تەوقیتێك دابنرێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك علی فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەبەست ئەوە نییە، دوای شەش مانگەکە تۆماری دەنگدەران دابخرێ، پێش شەش مانگەکە تۆمارەکە خاوێن بکەنەوە، دوای ئەوە ئەکرێ تەحدیس بکرێ، خەڵکی نوێ موالیدی شمولی ئەکات بخرێتە سەری، بەڵام ئەگەر بگاتە پێش هەڵبژاردن بە چەند ڕۆژێ، موبەڕیر هەیە ئەڵێ فریا نەکەوتم، سوپاس

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕەئی لیژنەی یاسایی ئەوەیە کە لە ناو قانون باسی مودە نەکرێ، بە تایبەتی ئەو قانونە، لەبەر ئەوەی هەندێ مودە هەن بە ئەنزیمە کۆمیسیۆن تەحدیدی ئەکات، تا ئێرە ئەبێتە عەرقەلە لەبەردەمی کارەکانی زیاتر لەوەی تەسهیلی کارەکانی بکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك گۆران.

بەڕێز گۆران ئازاد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە ترسی هەموو ئەندامان تێئەگەم، و حەقی خۆیانە، چونکە لە ڕابردوو وا بووە، بەڵام یەك تۆز ئەو حاڵەتە جیاوز بکەنەوە لەبەر ئەو هۆکارانەی خوارەوە، یەکەم: جارێکی تر ئەڵێم ئەو کۆمیسیۆنە کۆمیسیۆنێکی هەرێمییە، و لەبەردەمی پەرلەمانی کوردستان مەسئولە، و ئەندامەکانی پەرلەمان دەنگی پێ ئەدات، و تەوافوقاتی لەسەر ئەکرێ، جا بە خەڵکی بێ لایەن بێ، یان بە خەڵکی حیزبی بێ، خاڵی دوو: لە ڕابردوو مەواعیدی ئیعلان کردنی ئینتیخابات زۆرجار لای کۆمیسیۆن دیار نەبوو، با بڵێین مانگێك ئەما بۆ ئینتیخاب کۆمیسیۆن نەیئەزانی بۆ نموونە هەڵبژاردنی پارێزگاکان ئەکرێ یان نا؟ ئێستا بە پێی ئەوە ئێمە ئەوەمان داوە بە ئەو، کە بە پێی قانونی نافیز چۆنە حاڵەتەکانی ئینتیخابات، ئەو بزانی ئێمە ئەوەمان داوە بە ئەو بەپێی قەوانینی نافز چۆنە حاڵەتەکانی ئینتیخابات ئەو بزانێ کە دوای چوار ساڵێك کە پەرلەمانی کوردستان لە ١١/٦ سوێندی خواردووە، پێش ١١/٦ دەبێ ئینتیخابات بکاتەوە، سەلاحیەتەکە دراوەتەوە بە کۆمسیۆن کە خۆی ئیعلانی مەوعیدی ئینتیخابات بکات دوای حاڵەتی مەرسومەکە، لەبەر ئەوەی ئەو جیاوازیانە لێرەدا هەیە، و حاڵەتی پاککردنەوەی تۆماری دەنگدەران بەو پێیەی لە خولی رابووردوو لیژنەك دروست بوو ئەوەندە کارێکی قورس نییە، ئەگەر نیەت هەبێ، یەعنی ئێستا لەوانەیە شوێنی نەبێ لێرەدا باسی بکەین دوو، سێ ئیجرائاتە لە دوای دروستکردنی کۆمسیۆن پەرلەمانی کوردستان لەگەڵ وەزارەتی صحە لەگەڵ وەزارەتی بازرگانی لەگەڵ وەزارەتی ناوەخۆ یەك دانیشتن بکەن، سێ: تەعلیماتە کاتی خۆی رەفز کراوەتەوە هاوکاری کۆمسیۆن بکەن سجلی ناخبین ئۆتۆماتیکیەن رۆژانە یەعنی پاك دەبێتەوە، ئەگەر نموونەیەك بڵێین جاران تەعلیماتێك هەبوو کە کەسێك دەمرد دەبوایە شاهید وەفاتەکەی بباتە ئەو دائیرەی کەوا بیتاقەی تەموینیەکەی لێیە لەوێندەرێ مانگانە هەر شارێك چەند کەس دەمرد بە کتابێك ئاراستەی کۆمسیۆن دەکرا دەیانسڕیەوە، دوایی ئەو تەعلیماتە راگیرا هەر ئەو تەعلیماتە بکەوە مردووە بەردەوام خۆی ئەبدێت دەبێتەوە، ئیتر دوا رەئیش بۆ ئێوەیە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەیخەینە دەنگەوە، بەڵام هەر دەمەوێ ئەوەشتان پێ بڵێم جاری وا هەیە ئینتیخاباتی پێش وەخت دەکرێ، بۆ پەرلەمانی کوردستان، بۆ سەرۆکایەتی هەرێم، بەپێی یاسا کارپێکراوەکان کە رەنگە ئەسڵەن بواری (٦) مانگ نەبێ بۆ تەنقیح کردن، بەڵام دەیخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە (٦) مانگ زیاد بکرێ لەوێدا پێش هەڵبژاردن بە (٦) مانگ سجلی ناخبین تەحدیس بکرێ و تەنقیح بکرێ؟ (٧) کەس لەگەڵێدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ (٣٤) کەس لەگەڵدا نییە کەواتە پەسەند نەکرا، لە خاڵی (٨) (اقرار هيكلية الأدارة الانتخابية) پێشنیارێك هەبوو کە بکرێ بە (المصادقة على هيكلية الأدارة الانتخابية) لیژنەی یاسایی،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرمووو د. جوان،

بەڕێز د. جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت خاڵی یەکەم، من ئەو ئیقتیراحەم دا نەخرا دەنگدانەوە، (إنشاء وتحديث وتنقيح سجل الناخبين، الزام جهات المعنية بتقديم معلومات دقيقة عن عدد الناخبين) سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەی (د. جوان)ە ؟ بەڵام لەوێدا کۆمسیۆن ئیلزامی ناکات، یاسا ئیلزامی جیهەی مەعنی دەکا، نەك کۆمسیۆن، (٥٥) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ (٧) کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە پەسەند کرا، فەرموو د. ڕێواز نوقتەی نیزامی؟

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە دەنگیشمتان لە سەردا، من خۆشم دەنگم بۆ دا، ئەمە لە زمنی دەسەڵاتەکانە، یەعنی وا ئەکەوێتەوە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەبێ یاسا ئیلزامی بکا، نەك کۆمسیۆن ئیلزامی بکا، دەنگمان لە سەریدا لیژنەی یاسایی سیاغەی دەکاتەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە لە خاڵی (٨)ە فەرمووو کاك ڕابوون،

بەڕێز رابوون توفيق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا تکا لە لیژنەی یاسایی دەکەین ئەو بەندانەی کە کێشەی ئاوها دروست دەکەن، چونکە منیش سەرنجەکەی د. ڕێوازم هەبوو، ڕوونکردنەوەی تەواو بدەن پێش ئەوەی بخرێتە دەنگدانەوە، بۆ ئەوەی تووشی غەڵەتی تەکنیکی نەبین، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرمووو امنە خان،

بەڕێز امنە زکری سعيد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەختێ دەنگدان سەر هەر ماددەکی، سەر هەر بڕگەکی دێتە دەنگدان کا ب چ شێوە دێتە دەنگدان؟ ئەو پەسەند بی، ئەز ڤەت تێناگەم، یەعنی ئەڤە چەندین جار تیکراڕ بیتن، د بێژم پشتی هەندێ دێتە سیاغە، ئانا ڤێ سیاغە ببێ، پێش هەندێ بێتە دەنگدان، چێ نابی دەنگدان بیتە کرن، پشتی هەندێ سیاغە بێتە کرن، بەڕاستیا غەڵەتە ئەڤە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نا، نا، دەکرێ لە دوای ئەوەش سیاغە بکرێ بە پێی ئەو شێوەیەی کە دەنگدراوە، فەرموو امنە خان،

بەڕێز امنە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نەخێر، جەنابێتە د بێژی دەنگدان.سەر ڤێ نەوعێ خاندن و سیاغە هاتە کرن، تەواو بوو، هێش نی چ جۆرە سیاغەك بۆ د هێتە کرن، د ڤێت ئەز و پەرلەمانتار بزانن چ سیاغەك بۆ دهێتە کرن، لیژنا یاسایی ڤێ سیاغە بکا، ئەڤ سیاغە وێ د ڤێت بچێتە دەنگدانێ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەوەیە لە خاڵی (٨)، (الأقرار) بکرێ بە (المصادقة على هيكلية الأدارة الأنتخابية)؟ (١) لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ (١٦) کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە پەسەند نەکرا، پێشنیارێك هەبوو کە لێرە لە یەکەم ماددەی (٦) ئیزافە بکرێ، بە خاڵێك باس لەوە بکرێ کە پێویست دەکات کۆمسیۆن راپۆرتی ساڵانەی حازر لە سەر بارودۆخی مالی کۆمسیۆن بڵاوبکاتەوە، بەڵام لە ماددەیەکی تردا باسی چۆنیەتی حازرکردنی تەقاریری دەولی دەکا، ئەوە لەوکاتەدا پێویست دەکات شوێنی بۆ بکرێتەوە، لە سەر بڕگەی دووەم، فەرموو ئاواز خان،

بەڕێز ئاواز جەنگی جیهان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە خاڵی (٦)، خاڵی حەوتەم، من پێشنیارێکم کرد دوو بەڕێزیش د. شێرکۆ حەمە امین و د. شوان قەڵادزەیی پشتیوانی پێشنیازەکەیان کردم، بەڵام نەتانخستە دەنگدانەوە، لە پاککردنەوە سجلی ناخبین سستەمی ئەلکترۆنی بەکار بێ

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی وەڵامیان دایەوە روونکرنەوەیان دا، وتیان ئەمە دەبێ بەپێی نیزام رێك بخرێ، فەرموو خاتوو حیات،

بەڕێز حیات مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پێشنیاری ئەوەم کرد کە پەسەندکردنی کاندیدەکانی هەڵبژاردن با بڵێین لێرە پەسەندکردنی تۆماری لیستەکانی هەڵبژاردن و هاوپەیمانە کاندیدکراوەکان، بەڵام پەسەند کردنی کاندیدەکانی هەڵبژاردن پێشنیارم کرد، هیچ وەڵامێك نەبوو، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە لە سیاغە غەڵەت کراوە، (الأئتلافات والمرشحين) وا نییە، روونکردنەوە بدە، د. ڤالا،

بەڕێز د. ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، (الأئتلافات والمرشحين) بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، وەکو خۆی (المصادقة على تسجيل القوائم الأنتخابية والأئتلافات والمرشحين لغرض خوض الأنتخابات والمشاركة فيها)

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لە سەر بەندی دووەم چیتان سیاغە کردووە لیژنەی یاسایی؟ چونکە چەند پێشنیارێك هەبوو لە سەر بەندی دووەم، پێشنیارێك هەبوو کە تەرەشوح لەلایەن دائیرەی ئینتیخابیەوە بێ، پێشنیاریتریش هەبوو دەرگای خۆ پاڵاوتن بکرێتەوە هەر لەلایەن کۆمسیۆن خۆیەوە، لەلایەن ئەنجومەنی کۆمسیاران خۆیەوە، دەرگای خۆ پاڵاوتن بکرێتەوە، بۆ ئەوەی لە ناو مورەشەحین کۆمسیۆن خۆی بەزۆرینەی دوو لە سەر سێ پاڵیوراو بۆ دەوائیری ئینتیخابی لە موحافەزات هەڵبژێری، هەردوو پێشنیارەکە دەخەینە دەنگەوە، بیخوێننەوە سیاغەکەی کە کردووتانە د. ڤالآ،

بەڕێز د. ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(الترشيح للتعين في الدرجات العليا من مدراء الدوائر في المفوضيه والمكاتب الأنتخابية في المحافظات يكون بأقتراح ثلاث مرشحين من قبل لجنة خاصة يشكلها مجلس المفوضين ويتم اختيار احدهم من قبل مجلس المفوضين بأغلبية الثلثين)

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە وەك خۆی بوو،

بەڕێز د. ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نەخێر، لیژنەیەکی خاص پێك دێت هەر لە ناو مەجلیسی مفەوەزین، ئەو لیژنە خاصە ئیشی ئیقتیراح کردنی مورەشەحینە، ئینجا دوا جار ئەوەی کە ئەوان تەرشیحی دەکەن لیژنە بە (بأغلبية الثلثين) مەجلیس دەنگی لە سەر دەداتن،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنە خاصەکە هی ناو کۆمسیۆن خۆیەتی، فەرموو کاك گۆران،

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تێگەیشتین لە ئەندامانی پەرلەمان کەوا بکرێ ئەو دوو شتە لێك جیا بکرێتەوە، یەعنی هەر خۆیان نەیکەن و هەر خۆشیان داینەنێن، یەعنی فەصلێك هەبێ یاخود دیاری بکرێ کێ ئەو تەرشیحە دەکات، بۆیە ئەو پێشنیارەی ئێمە وتوومانە لیژنەیەکی خاصە، ئینجا لیژنەیەکی خاص بێ لە ڕێگەی ئیعلانەوە

یاخود ئەو رێگەیەی ئەندامان گرنگ ئەوەیە ئێمە موتەفیقین لە سەر جیاکردنەوەی ئەو حاڵەتە و ئەو سیاغەیەی ئێمە ئەگەر ئەندامان پێیان باشە بیخەنە دەنگەوە ئەگەر نا رەئی ئەندامان خۆیان، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاک عمر،

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دامەزراندنی پلە تایبەتەکان لە دەسەڵاتی جێبەجێکردندا لە دەسەڵاتی سەرۆکی هەرێم دایە، دامەزراندنی پلە تایبەتەکان بۆ ئەم دەستەیە کە سەر بە پەرلەمانی کوردستانە، پێویستە لە دەسەڵاتی بەڕێز سەرۆکی پەرلەماندا بێ، نەنووسراوە ئەمە تەنها تەرشیح نووسراوە، بەس جیانەکراوەتەوە، ئەمان تەرشیحی دەکەن، جیا دەکرێتەوە، ئەیپاڵێون، بەڵام دانەنراوە کێ دایدەمەزرێنێ، ئەمرەکە کێ دەری دەکا، دەبێ بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان دەری بکا، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاک گۆران،

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە راستە، بەڵام هەر گرفتەکە لەوەیە کە خۆشیان، یەعنی با بڵێین ئەنجومەنی کۆمسیاران بە دوو لە سەر سێ خۆشیان دایان دەنێن ئەو کەسانە، و ئەوەی بەنیسبەت سەرۆکی هەرێم ئەمە دائیمەن مەرسومە، یەعنی دەسەڵاتی سەرۆکی هەرێم کاشفە لە سەر ئەوەدا، و ئەوەی بیهێنینە سەر پەرلەمان، بەڵام لە نەتیجە دەسەڵاتەکە یەعنی مونشیئەکە بۆ کۆمسیۆنە، و ئەوەی تر کاشفە لای هەر کەسێك بێ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاک عمر،

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکەی من وایە دەسەڵاتی جێبەجێکردن لەگەڵ دەسەڵاتی تەشریعی جودایە کە ئێرەیە، ئەم هۆڵەیە، ئەم بەڕێزانەن و، جەنابت سەرۆکی پەرلەمانی، ئەو دەسەڵاتە پێویستە بدرێ بە سەرۆکی پەرلەمان و، یاسای سەرۆکایەتی پەرلەمانیشم خوێندۆتەوە کە تا ئێستا ئەو دەسەڵاتە لە سەرۆکایەتی پەرلەماندا نییە، کێ بەڕێوەی دەبات، بەڕێوەبەرە گشتییەکان، راوێژکارەکان دائەمەزرێنێ لە دەسەڵاتی جێبەجێکردندا لای سەرۆکی هەرێمە، بەڵام لێرە ئەو بۆشاییە هەیە، ئەو گاپە هەیە، پێویستە ئەمە جێی بکرێتەوە، ئەگەر لێرەشدا بۆ ئەم بەڕێزانە جێی بکرێتەوە، و لە ئایندەدا ئەمە بۆ پەرلەمان دیاری بکرێ، چونکە دەسەڵاتەکانی سەرۆکی پەرلەمان ئەوەی تێدا نییە،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، کە راستەوخۆ مەربووت بێ بە پەرلەمانەوە، ئایا ئەمە ناگەڕێتەوە سەر بە جیهەی تەنفیزی؟ ئەو کاتە چۆن لە پەرلەماندا ئەمە دەکرێ؟ ئەو کاتە بۆ ئەو موئەسەسانەی سەر بە پەرلەمانیشن وا دەبێ، فەرموو د. عبدالله،

بەڕێز عبدالله جاسم رجب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارا من ئەوا کو یەعنی تەرشیحا وە یەعنی لیژنەیەکا موختەس هەبی پەرلەمانێ بۆ تەرشیحا ئەندامێ مفەوەزیێ، یەعنی لیژنەیەك موختەس بیتن تابعێ پەرلەمان بیتن،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك بەیار،

بەڕێز بەیار طاهر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز حەز دکەم ئەو تەجروبا کو ل عێراقێ هەی بۆ هەوە روون کەم بیتن بۆ برادەرا پتر روون بیتن یا موعتاد ئەوە ل بەغدا لیژنەکێ ژوان مودیر عامێت بەغدا کو شەشن، سێ کەس، چار ژوانا تێنە تەرشیح کرن ئەڤە فۆڕما لسەر مەوقعێ ئەلکترۆنی یان ژی هەر مەکتەبەکی، هەر کەسەکی بڤێتن تەرشیحێ بکەتن دێ ئیستیمارا خۆ پر کەتن و بوویێ لیژنێ هنێریت، ئەڤ لیژنە دێ هێتن فەرزا ڤان ئیستیمارا کەتن ئەو ژی لدیڤ هندەك معیارا ب تەئکید مەجمووعەکا معیارا دهێنە دانان کانێ چ نوقات بۆ هەر بەر بژێرەکی دهێنە دانان پشتی ئەو ئیستیمارە دهێنە دیارکرن کا کێ پتریا نوقاتا هەنە دێ هێنە بەرسینگێ مەجلسا مفەوزا ئەو دێ وان کەسا ئیختیار کەن، پشتی ئەو ئختیار دبن ئیعتیادیە وەکی کاك گۆرانی گوتی دێ بۆ سولتەت قائیم د بێژنێ یان سولتەت تەعین کا کیە ل هەرێما کوردستانێ کو سەرۆکایەتیا هەرێمێیە ئەوی ئەمری ئەو دێ تەعین کەن و ب د یتنا من ڤی شێوەی دێ برێڤە چیتن، بۆ ڤێ چەندێ دێ زڤرمەڤە ئیدارا ئینتیخابیە ڤی کاری د کەتن وەکی لیژنەك تەنها کۆمسیار ئیختیارکەن وی کەسێ کو ڤێ لیژنێ ئیختیار کری. سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با لیژنەی یاسایی سیاغەی بکەنەوە، فەرموو کاك عمر،

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم دەستەیە سەر بە پەرلەمانە، پێویستە دامەزراندن لە دەسەڵاتی سەرۆکی پەرلەماندا بێت، ئێمە دەسەڵاتێکی جیاوازین، ئێمە دەستەی تەشریعین، پەیوەندیمان بە دەسەڵاتی جێبەجێکردنەوە نییە، ئەو کەسەی لێرە دادەمەزرێ بە پلەی تایبەت دەبێ لە دەسەڵاتی سەرۆکی پەرلەماندا بێ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو بێگەرد خان،

بەڕێز بێگەرد دڵشاد شكرالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لە سەرەتای دانانی قانونەكەدا باسمان لەوە كردووە، ئەم دەستەیە، دەستەیەكی سەربەخۆیە لە بەغدا حاڵەتێكی لەم شێوەیە هەبوو كە پەرلەمان تەداخولی كرد ئیشكالاتی گەورەی لێ دروست بوو، یەعنی ئەم دەستەیە، دەستەیەكی سەربەخۆیە راستە لەبەر دەمی پەرلەماندا بەرپرسە، بەڵام ناكرێ ئێمە تەداخول لەمەدا بكەین بەڕاستی، یەعنی لیژنەیەكی موختەس لەوێ دروست بكرێ لە ناو هەیئەكەی خۆیدا ئەوان یەك لایی بكەنەوە بە دوو لە سەر سێ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوەی كاك عمر باس دەكا بۆ موسادەقەكردنێتی كە لە ناو كۆمسیۆنەكە دەنگی لە سەر دەدرێ دوای موسادەقە لە سەر كردنی، بەڵێ كاشفەكەی، ئایا لای سەرۆكی هەرێم بێ، كە سەرۆكی دەسەڵاتی جێبەجێكردنە یان لای سەرۆكی پەرلەمان بێ، كە سەرۆكی دەسەڵاتی تەشریعیە و ئەم موئەسەسەیە سەر بە پەرلەمانە، ئەوەی ئەو باسی دەكا تەدەخول نییە، لە دانانەكەی، بەڵكو دوای ئەوەی كە لەلای كۆمسیۆن خۆی دادەنرێ، ئینجا دەركردنی قەرارەكەیەتی، لیژنەی یاسایی دەیخوێنێتەوە، فەرموو،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لیژنەی یاسایی بەم شێوەیە فەقەرەی دووەمی داڕشتەوە (الترشیح للتعین في الدرجات العلیا من مدراء الدوائر في المفوضیة والمكاتب الأنتخابیة في المحافظات یكون بأقتراح ثلاث مرشحین من قبل لجنة خاصة یشكلها مجلس المفوضین وفقا لمبدأ تكافئ الفرص ویتم اخیار احدهم من قبل مجلس المفوضین بأغلبیة الثلثین) واتە مەجلیسی مفەوەزین لە ناو خۆیدا لیژنەیەك پێك دێنێ ئەو لیژنەیە سێ كەس پێشنیار دەكا، بەڵام پێشنیاركردنی ئەو سێ كەسە بە پێی (لمبدأ تكافئ الفرص) واتە (اعلان عن الوظائف تكافئ الفرص) كامەیان بەپێی سیڤیەكە لە پێش بوو ئەو دەچێتە پێش، ئینجا دوا جار پێشكەشی دەكا بۆ مەجلیسی مفەوەزین، مەجلیسی مفەوەزینیش ئەو كەسە بە دوو لە سەر سێی دەنگدان قەبوڵ دەكا، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە دەچێتە زمنی قاعیدەی عامەوە كە هەموو ئەو دەستەی كە سەر بە پەرلەمانن، سەرۆكی پەرلەمان بڕیارەكەی بۆ دەردەكا، مەبدەئی عامە، پێویست ناكات لە یاساكە بنووسرێت، باشە ئەوەی ئێستا لیژنەی یاسایی خوێندیانەوە، دەیخەینە دەنگەوە، كێ لەگەڵدایە؟ (٧٦) كەس لەگەڵدایە، كێ لەگەڵدا نییە؟ (٤) كەس لەگەڵدا نییە، كەواتە پەسەند كرا، (الفصل الخامس المسائلة وأنتهاء العضویة) نوقتەی نیزامی؟ فەرموو كاك سالار، ببورە جارێ ماددەكەمان نەخستۆتە دەنگەوە با ماددەكە بخەینە دەنگەوە،

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هەر لە فەسلی چوارەم داین، و لە فەقەرەی دەسەڵاتەکان، بەپێی پەیڕەوی ناوەخۆ سێ ئەندامی پەرلەمان، ئەگەر پێشنیاری ئیزافەی بڕگەیەکی کرد، حەق وایە بخرێتە دەنگدانەوە، ئەگەر دەنگی هێنا ئەوە لیژنەی یاسایی دەتوانن جێگەی بکەنەوە، ئەگەر دەنگیشی نەهێنا ئەو کاتە ئەو مافە پیادە دەکرێ، بۆیە ئەو بابەتەی کە بۆ ئیستیحداس کردنی ، و بۆ تەنقیح و بۆ نوێکردنەوەی تۆماری دەنگدان کرا، و لە پاڵ ئەوەشدا باسی ئیزافەکردنی ئامێرەکانی ئەلکترۆنی کرا، ئەو بابەتە سێ ئەندامی پەرلەمان زیاتر داوایان کرد، هیوادارین بخرێتە دەنگدانەوە، خزمەت بە پرۆسەکە دەکا، و خزمەت بە یاساکە دەکا، هیوادارم ئەمە وەکو مەسەلەیەکی قانونی مامەڵەی لەگەڵدا بکرێ بەپێی پەیڕەو،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی روونکردنەوەیان لە سەر ئەوەدا، بەڵام رێز لە رای ئەندامانی پەرلەمان دەگرین، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە لە بڕگەی یەك، کاك جعفر پێشنیاری ئەوە دەکات وا بخرێتە دەنگەوە بەکارهێنانی تەکنەلۆجیای نوێ بۆ کاتی دەنگدان، فەرموو کاك رابوون،

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بابەتە قسەی لە سەر کرا، لیژنەی یاسایی روونکردنەوەی تەواویاندا، مەعقول نییە لە پەرلەمان هەر کەسێك خەیاڵێکی بە مێشکدا هات یەکسەر بخرێتە دەنگدانەوە، کێشە بۆ خۆتان دروست دەکا،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێشتر باسکرا، تەواو کاك سالار ئێستا دەیخەینە دەنگەوە، فەرموو ئاواز خان،

بەڕێز ئاواز جەنگی بورهان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم باشە ئەو دەستەواژەیە بەکار بێ، بە بەکارهێنانی تازەترین ئامرازی ئەلکترۆنی بۆ تۆمار و بۆ دەنگدان، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئاری،

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم (ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارەی ئەوەی بەڕێز جێگیری سەرۆکی پەرلەمان، ئەویشت نەخستە دەنگدانەوە، تۆ چۆن ئەمەیان دەخەیە دەنگدانەوە؟

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نەفسی شتە، فەرموو کاك ئاری،

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم (ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نەفسی شت نییە، تەکنەلۆجیا شمولیە، مەعنای وایە ئەو ئامێرە نوێیانەش دەگرێتەوە، هەمووی دەگرێتەوە، یەعنی ئیتر چ پێویست دەکا،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئومێد،

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن (ئومێد خۆشناو):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بابەتە پێویست ناکات داخلی یاسا بکرێتن، لەبەر ئەوەی ئەنجومەنی کۆمسیاران، کۆمسیۆن نیزامی هەڵبژاردنی دەبێتن، لە نیزامەکە دیاری دەکا بە چ شێوەیەك بێتن، واتە پێویست ناکات لە یاساکەدا دەربارەی ئەو بابەتە هەبێتن،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بێگەرد خان،

بەڕێز بێگەرد دڵشاد شکرالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەیە کە لە ئیقتراحەکان خەیاڵ نییە، من داوا دەکەم ئەوقسەیەی کاك رابوون بسڕێتەوە لە پرۆتۆکۆل ئەمە خەیاڵ نییە، و ئەمە ئیقتیراحی ئەندامانی پەرلەمانە زیاد لە سێ ئەندامی پەرلەمان پشتیوانی کردووە، با بخرێتە دەنگدانەوە، لە پێناو نەزاهەتی ئەو کارانەیە کە کۆمسیۆن لە مەسەلەی هەڵبژاردن ئەنجامی دەدات، ئومێد دەکەم ئەو حیساباتانە نەکرێت بەڕاستی عەیبە بڵێین ئەوە خەیاڵە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

عەیبەش هەر بەکار مەهێنە، بەڵام ئەوەش لەبەر چاو بگرن، ئێستا بۆ نموونە لیژنەی یاسایی شتێکیان خستەروو، ئێستا بڕیارماندا دوو مانگی تر راپرسی لە مەناتقی نزاع بکەین لە کەرکووك بکەین، ئایا دەتوانین تۆماری دەنگدەرانی کەرکووك دروست بکەین ئێستا، یان ئەگەر ئەمە بهێڵینەوە بۆ نیزام لە ناو کۆمسیۆن ئەو کاتە بە باشترین شێواز دەیبا بەڕێوە فەرموو کاك سالار،

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە مەبدەئە، و دەبێ کاری لە سەر بکەین بۆ ئەوەی یوخت بکرێتەوە، قسە لە سەر ئەوە نییە ئەمە ببێتە وەسیلەیەك بۆ تەعتیل، مەسەلەی راپرسیش بابەتێکی ترە، بۆیە ئەو تەرحەی کە جەنابی جێگیری سەرۆکی پەرلەمان ئاماژەی پێکرد، بخرێتە دەنگدانەوە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئومێد،

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن (ئومێد خۆشناو):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لایەنگرانی ئەو بۆچوونەین کە پێمان وایە تەکنەلۆجیا یان ئەلکترۆنیات ئەگەر کاریگەر نابێتن لە سەر ئەنجامەکەی ئەوە نییە خوا نە خواستە لەگەڵ ئەوە دابین نەمانەوێ هەڵبژاردن پاك بیتن، چونکە زۆر جار لە تەکنەلۆجیادا فرت و فێڵی گەلەك زیاترە ئەوان لەگەڵ عەقلدا ناگونجێتن کە زیاتر فێڵی تێدا دەکرێتن، مەسەلە ئەوە نییە کە لەگەڵ ئەوە دابین کە نەزیە بێ یان نەزیە نەبێ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئاری،

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم (ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە پێشدا مەبەستم خۆمە، خەریکە نوقتەکان لە نیزامی دەردەچێ، بەڵام من پشتیوانی لە قسەکەی کاك سالار دەکەم، هیچ پێویست ناکات ئەو مولاحەزەیەی کە جەنابت هەتبوو ئەوەی کە فەرمووت ئایا ئەگەر ئێستا تۆ بڕیار بدەی دوو مانگی تر هەڵبژاردن بکەی لە ناوچە کوردستانیەکانی دەرەوەی ئیدارەی هەرێم فریای ئەوە دەکەوێت، بڵێین کەرەستەی تەکنەلۆجیا بەکار بێنی، پێویست ناکات ئینسان ئەوە بکا بە جەبر، لە کاتێکدا کە تۆ دەڵێی کەڵك وەربگرێ، سوود وەربگرێ لە تەکنەلۆجیای سەردەم بۆ لە پڕۆسەی هەڵبژاردندا مەعنا ئەگەر هەبوو بەکاری دێنی، بەڵام ئەگەر نەبوو خۆ سیحر ناکەی، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك علی،

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا ئەوەی دەبینرێ خەریکە دوو بۆچوون دروست دەکرێ، گوایە یەکێك لەگەڵ نەزاهەتی هەڵبژاردنە، یەکێك لەگەڵ نەزاهەتی هەڵبژاردندا نییە، من بە دڵنیاییەوە دەڵێم، ئەگەر بتەوێت تەکنەلۆجیا ڕێگای زۆر ئاسانی هەیە بۆ ساختەکاری بە یەك کلیك دەتوانی دەیان هەزار ناو داخل بکەی، باشترین بەڵگەش کارتی زانیاری بوو کە ئەوەی کارتی زانیاری بە هەڵبژاردنی کرد بەڕاستی با بە دەواری شەڕی نەکرد، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەموو پێشنیارەکانمان دەمج کردووە، فەرموو د. شێرکۆ،

بەڕێز د. شێرکۆ جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەوەی کە تەوافوقێك دروست بکەین لە نێوان ئەوەی کە ئایا ئیمکانیەتمان دەبێ بۆ تەکنەلۆجیای نوێ و، لە هەمان کاتیشدا تەکنەلۆجیای نوێش بەکار بێنین، وشەی ئەمە بەکار بێنین، بڵێین بەکارهێنانی شیاوترین تەکنەلۆجیا بۆ ئەم مەوزووعە، شیاوترین واتە مومکین ترین، واتە نوێترین، کامەیان مومکین ترین بوو، و نوێتر بوو ئەوە بەکار بێنین کە کۆمسیۆن خۆی دیاری دەکا، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە با بیخەینە دەنگەوە، لیژنەی یاسایی پێشنیارێکیان کرد، ئێمە لە دەستەی سەرۆکایەتی پێمان خراپ نییە، وەکو تەوافوقێك لە بەینی ئەو پێشنیارانەی کە هەبوو، بڵێین (استخدام جمیع الوسائل الحدیثة المتاحة) کێ لە گەڵدایە؟

بەڕێز ئاواز جەنگی بیرهان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بیکەین بە (الحدیثة والمتاحة)،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

(جمیع الوسائل الحدیثة المتاحة) کێ لە گەڵدایە؟ (٧٢) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ کەس نییە لەگەڵی نەبێ، کەواتە ئەمە ئیزافە دەکەین بۆ فەقەرە یەك، لە بڕگەی یەکەم، ماددەکە دەخوێندرێتەوە بۆ ئەوەی دەنگی لە سەر بدەین، فەرموو د. ڤالا،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السادسة:

أولاً : یمارس المجلس الصلاحیات الآتیة :

١- إنشاء وتحدیث وتنقیح سجل الناخبین عبر جمیع الوسائل الحدیثة المتاحة، وعلى الجهات المعنیة التعاون والتنسیق مع المجلس تحقیقاً لهذا الغرض.

٢- المصادقة على تسجیل القوائم الانتخابیة والائتلافات والمرشحین لغرض خوض الانتخابات والمشارکة فیها.

٣- اعتماد مراقبي الانتخابات ووکلاء القوائم الانتخابیة والاعلامیین ومنظمات المجتمع المدني على الصعیدین الدولي والداخلي.

٤- البت في الشکاوي والطعون الانتخابیة کافة وتکون قراراتها قابلة للطعن أمام الهیئة القضائیة في محکمة تمییز الإقلیم.

٥- المصادقة على إجراءات العد والفرز.

٦- اعلان النتائج النهائیة للانتخابات والاستفتاءات بعد المصادقة علیها من قبل محکمة تمییز الإقلیم.

٧- وضع الأنظمة والتعليمات التي تحفظ للعملية الانتخابية نزاهتها.

٨- المصادقة على هيكلية الإدارة الانتخابية.

٩- تعيين منتسبي المكاتب الانتخابية في المحافظات والوحدات الإدارية.

١٠- رسم السياسة المالية للمفوضية.

ثانياً : الترشيح للتعيين في الدرجات العليا من مدراء الدوائر في المفوضية والمكاتب الانتخابية في المحافظات يكون باقتراح ثلاث مرشحين وفقاً لمبدأ تكافؤ الفرص، وذلك من قبل لجنة خاصة يشكلها مجلس المفوضين ويتم اختيار احدهم من قبل مجلس المفوضين باغلبية الثلثين.

بەڕێز د. يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك انور،

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من داوا دەكەم خاڵی یەكەم بخوێندرێتەوە و، پێم وایە كە وشەی مولزیم دەنگی لە سەر درا لە خوێندەوەكەدا تێیدا نەبوو،

بەڕێز د. يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو د. ڤالا.

بەڕێز د. ڤالا فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة السادسة:

(وعلى الجهات) سيفەی ئیلزامی دەدات كاك انور،

بەڕێز د. يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو د. شێركۆ،

بەڕێز د. شێركۆ حەمە امين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

كە جەنابتان روونكردنەوەتاندا، من وتم كۆمسیۆن مولزەم بكرێ لە ماوەی چوار ڕۆژدا وەڵامی سكاڵاكان بداتەوە، ئەوەی كە جەنابت وەڵامتدامەوە كە وتت لە ماددەی (٩) لە خاڵی شەشەمدا ئەمە دەڵێ هەیئەی قەزائی مولزەمە كە لە ماوەی (١٠) ڕۆژدا، ئەوەی كە من وتم كۆمسیۆن مولزەم بكرێ، چونكە هەنگاوی یەكەم كۆمسیۆن سكاڵاكان یەك لایی دەكاتەوە، ئینجا ئەوەی كە جەنابتان بە منتان وت روونكردنەوەكە لە ماددەی (٩) ئەوە هەیئەی قەزائی مولزەمە بەوەی لە ماوەی (١٠) ڕۆژدا، من دەڵێم كۆمسیۆن مولزەم بكرێ لە ماوەی (٤) ڕۆژدا، وەڵامی سكاڵاكان بداتەوە، یان لە ماوەی هەفتەیەكدا وەڵامی سكاڵاكان بداتەوە، ببورە، بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان، ماوە بۆ كۆمسیۆن دیاری نەكراوە، ماوە بۆ هەیئەی قەزائی دیاریكراوە،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەس، کۆمسیۆن وەڵامی هەموو تعونەکانی داوەتەوە، من ئاگادارم، فەرمووو کاك بەیار،

بەڕێز بەیار طاهر سعید (بەیار دۆسکی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ب دیتنا من ئێکیش معیارێ دوەلی ئەوە کو حەقی بدەیە هەر لایەنەکی بشێ تەعنی بدەتن، فەریقێ ئومەمل موتەحیدە دائیمەن داکۆکی سەر هەندێ بکا کو تڤیابا هەر لایەنەکی (٤٨) هەبێتن، کو بشێت تەعنێ خۆ پێشکەش کەتن، پشتێ (٤٨) کۆمسیۆن تڤیابا ئەو ژی تەحقیقێ سەر ڤان شکاویا تعونا بکاتن، د بیت ئەڤە بکێشیتن دوو، سێ رۆژا حەتا جەوابا ڤان تعونا دەچێت، ل بەر هەندێ ب دیتنا من ئەو بۆچوونی کو دەمەکی بوو کۆمسیۆنێ دیار کەن رەدا شکوك یا تعونێ بکەت، ب دیتنا من جهێ خۆ دانینە، ژ بەر هەندێ ب دیتنا من نەصێکی یاسایێدا هاتی کو د بێژی نزیکترین وەخت کۆمسیۆن ئیجرائاتی خۆ رابیتن کو ئیعلانە نەتائیجا ب کەت، ب دیتنا من یا گونجایە ئەو نەصە، ئەڤێت دی نەحیا فەنیدا مومکین نینە یا ژ منڤە یا نڤێسای (في أسرع وقت)،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لە کوێ هاتووە لە ناو یاساکە؟

بەڕێز بەیار طاهر سعید (بەیار دۆسکی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادده چارێ، فەقەرە هەشتێ: (اعلان النتائج الاولية للانتخابات والاستفتاءات بأسرع وقت)

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە کرایە (٧٢) سەعات، بەس ئەم تعون داوا دەکات، مادام لە یاساکەدا نەهاتبێ، دەبێ بە دەنگدان بێ، فەرمووو کاك خلف،

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی شەشەم خاڵی یەکەم: پێم وایە پێشنیارێك هەبوو بۆ ئەوەی ئەنجومەن ئەو دەسەڵاتانەی خوارەوەی پیادە دەکات و بە زۆرینەی دەنگی ئەندامانی ئەنجومەن بڕیاریان تیادا وەردەگیرێت، ئەو پێشنیارە هەبوو قسەی لە سەر نەکرا،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخر دوێنێ دەنگی لە سەر درا قەرارات لە ناو مەجلیسی مفەوەزین چۆنە، ناچینەوە سەری، فەرمووو امنە خان،

بەڕێز امنە زكری سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بڕگە، بڕگە، ئەوەی پێویست بوو چووە دەنگدانێ، موناقەشە سەر هاتیە كرن، نووكە تەكمیلە وی ماددەیا هاتییە داڕشتن تەنها دبی بچیە دەنگدانێ، ئەڤ موناقەشە بۆ چییە؟ موناقەشە هاتیە دەنگدانێ، ئەڤ مەرحەلەیە خەلاس بوو، پێشنیار هاتە كرن، چوونە دەنگدانێ،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئاخر بڕگە، بڕگە، نەمان خستە دەنگدانەو، تا ئیتر مەجالی پێشنیارنەبێ و، پێشنیارەكەش پێشتر كراوە، داوای ئەوە دەكات تەئكید لە سەر ئەوە دەكات كە پێشنیارەكەی بخرێتە دەنگەوە، ئەو پێشنیارە دەخەینە دەنگەوە كە لە ماوەی (٤) رۆژدا كۆمسیۆن پێویستە وەڵامی تعونی ئینتیخابی بداتەوە، كێ لەگەڵ ئەوەیە كۆمسیۆن لە ماوەی (٤) رۆژدا وەڵامی ئەو شەكواو تعونانە بداتەوە كە رۆشتۆتە بەر دەمی؟ (٣٦) كەس لەگەڵدایە، كێ لەگەڵدا نییە؟ (٣٢) كەس لەگەڵدا نییە، كەواتە پەسەند كرا، فەرموو كاك گۆران،

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

شتێك كە تەرح دەكرێ، هەمووی بەو نیەتە تەرح دەكرێ، كە وەك ئەوەی ئەو شتەی باس دەكرێ، زۆر زۆر باشە بۆ نەزاهەتی ئیتیخابات، لەبەرەكەی دیكە ئەگەر دژ بی لەگەڵ نەزاهەتی ئینتیخابات نییە، بۆیە زۆر جار دەنگدانەكان وا بەو شێوەیەی دەكەوێتەوە، ئێستا ئێمە چوار رۆژ دادەنێین لە سەر ئەو حاڵەتە، چوار رۆژەكە تەواو دەبێ ئەو شەكوایانە تەواو نەبوون، دەڵێ تەواو بووە، حەقی ئەو لایەنەی شەكوای كردووە دەسووتێ، یەعنی غەدر لەو لایەنە دەكەین، یەعنی كەی ئەوە نەزاهەتی ئینتیخاباتە، خۆ دەنگیشی لەسەردرا، یەعنی ئێمە یەك سەعات لێرە دانیشتووینە، یەعنی بەڕاستی ئەگەر وابێ سیاغەی ماددەمان پێ ناكرێ، پینەوپەڕۆی (٢٠) ماددەمان كردووە، هەر رەئیەك دەدرێ، دەنگی لە سەر دەدرێ، دێینەوە سەری دەڵێین موقتەرەحەكی تر هەبوو، دایدەڕێژینەوە ئاخر ئەوە بۆ عەیبی تەشریعیش خراپە، دوایێ بۆ كاری كۆمسیۆنیش خراپە،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

منیش تەواو لەگەڵ بۆچوونەكەی لیژنەی یاساییم بەڕاستی، ئێوە ئەندامانی پەرلەمان دەبێ رەئی لیژنەی یاسایی لەبەرچاو بگرن، ئەوان سیاغە دەكەن، بەڵام ئێوە هەر ئیسراڕ دەكەن، ئیسراڕ دەكەن، پێشنیارمان هەیە، بیخە دەنگەوە، كاكە ئەو پێشنیارانەی ئێوە دەیكەن جاری وا هەیە، لە روی تەنزیمیەوە ئەسڵەن خراپە بۆ ئەو كەسەی كە شەكوا دەكا، فەرموو د. ڤالا،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەتەشریع ناكرێ، یەعنی ئێستا ئێمە نازانین ئەو پێشنیارانەی چۆن بخەینە ناو یاساكەوە،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دەبێ وابێ کە (بعد تقديم طعن) فەرموو د. ڤالا،

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە داوا دەکەین دەڵێن ئەو ماددەیە، یان ئەو بڕگەیە وەکو خۆی بدرێتە دەنگدان، رەجا دەکەین، ئەی لیژنەی یاسایی ئیشی چییە لێرانە؟ ئەگەر هەر بڕگەیەك و هەر ماددەیەك پێشنیارەکە راست بێ یان غەڵەت بێ، ئێمە جێگای بۆ بکەینەوە، تەشریع ناکرێ، ئەوە دەرناچێ،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك رابوون،

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان لە لیژنەی یاسایی، من تەئکیدم کردەوە، تکام کرد، وتم ئەگەر بابەتێك کێشە بۆ تەشریع کردن دروست دەکا و، کێشە بۆ لیژنەی یاسایی دروست دەکا، تەنانەت لە داڕشتنەوەشدا مەیخەنە دەنگدانەوە، چونکە ئەو حاڵاتانە ئاماژەیەك دروست دەکا، وەکو بەڕێز کاك گۆران ئاماژەی پێکرد، ئەگەر من لەگەڵ بم لەگەڵ نەزاهەی ئینتیخابیمە، ئەگەر لەگەڵیشی نەبم دژی نەزاهەی ئینتیخابیمە، ئەو حاڵەتانەش کاریگەری دەکاتە سەر دەنگدان، سبەی دەنگدان لەناو پەرلەمان، هیچ عەیبەی تێدا نییە،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوو جار ئەم پێشنیارە وتمان لیژنەی یاسایی مولاحەزەی هەیە لە سەری، بەڵام هەر ئیسراری لە سەر دەکەن، دەنگی لە سەردرا، فەرموو کاك ئاری،

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم (ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە قسەکەی بەڕێز امنە زکری دەکەم، کە وتی دوای ئەوەی کە دەنگدرا، لە سەر نەصێکی قانونی، سیاغەکردنەوە یەعنی چی؟ خۆی قانون لە جوملە پێکهاتووە، جوملەش لە کەلیمە پێکهاتووە، کەلیمە دەور دەبینێ لە تەفسیرکردنی قانوندا، سەیری ئێرەم کردووە، ئەوەی کە عیلاقەی بە قانون دانانەوە هەیە لە دوای ماددەی (٧١)ەوە، لە هیچ شوێنێکدا باسی ئەوە نەکراوە، کە لیژنەی یاسایی یان هەر کەسێکی تر، حەقی ئەوەی هەیە بەپێی قانون، لە دوای ئەوەی کە دەنگدرا بە قانونێك، جارێکی تر سیاغە بکرێتەوە، لەبەر ئەوە ئێستا کەوتووینەتەوە عەینی حاڵەتەوە کە جەنابت فەرمووت، ئێمە دەنگمان لە سەر ئەمەدا، ئینجا ئێستا تەفسیر دەکرێ بۆ ئەو چوار رۆژە، ئەو چوار رۆژە لە کەیەوە؟ لەو لەحزەیەوە کە تەعنەکە دەدرێ، ئەمە بەڕاستی، نەخێر، ئێمە دەنگمان لە سەر ئەوە نەداوە، ئێمە دەنگمان لە سەر چوار رۆژ داوە، نەك لە سەر نەص، قانون نەصە،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. بەهار،

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەواو لەگەڵ هاوکارانمم لە لیژنەی یاسایی، ئەمە زەرەر بە کیانەکان دەگەیەنێ، بەڵام تازە دەنگی لە سەر دراوە، دەنگی هێناوە، ئەگەر بمانەوێ تەنزیمی بکەین، دەبێ مودەیەك بۆ تەقدیمی تعونیش دانێن، یەعنی دەبێ بڵێین لە ماوەی ئەوەندە تەقدیم بکرێ، ئینجا لەو ماوەیە، ئینجا لە ماوەی چوار ڕۆژدا دەبێ جەواب بدرێتەوە، دەبێ بەو شێوەیە تەنزیم بکرێ،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك زانا،

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینیم هەیە، جارێکی تریش باسمان کرد، ئەوەی امنە خان و کاك ئاری باسیان کرد، ئێمە سوپاسی زۆر بۆ لیژنەی قانونی کە ماندوو دەبن، بەڵام بەڕاستی گرفتی سەرەکی ئەم قانونە، لیژنەی قانونی خۆیانن، کە بە ڕوونی شتەکان ناهێننە ئێرە و، حەقیشە کە ڕاپۆرتەکان ئامادە دەکەن، بانگمان بکەن ئێمە بچین لەوێ ڕەئی خۆمان بدەین، هەموو گفتوگۆکان نەیەتە ناو هۆڵی پەرلەمان، بۆیە بە دڵنیایی ناکرێ، ئەوەی لێرە دەنگی لە سەر دەدەین، دەبێ ئەوە لە ناو قانونەکە بێ، نەك شتی تر دوایی سیاغە بکرێ، کە ئێمە دەنگمان لە سەر نەداوە، چونکە ئەوە گرفت دروست دەکا،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك گۆران،

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان، دوێنێش هەندێك ناحەقی کرا، بەرامبەر بە لیژنەی یاسایی، لیژنەی یاسایی ڕاپۆرت ئامادە دەکات، هەموو ئەندامێکی پەرلەمان ئەگەر زۆر موهتەمە بە قانونەکە دەیەوێ لە سیاغە و داڕشتنی تێ بگا، ئازادە بێتە کۆبوونەوەکانی لیژنەی قانونی و، گوێشی لێ دەگرین، ڕەئیشی لێ وەردەگرین، ئەمە بەپێی پەیڕەوی ناوەخۆی پەرلەمانی کوردستان، دوو: ئێمە هەموو ڕەئی ئەندامانی پەرلەمان خاڵ بە خاڵ کە دەڵێین لەگەڵ نین، ئێمە پێمان باشە وەك لیژنەی یاسایی وەکو خۆی بمێنێتەوە، ئێمە ڕەئی لیژنەی یاسایی هەر وایە، لەبەر ئەوە ئێوە ئەوە لەبەرچاو بگرن، بەڵام ئێمە سیاغەش دەکەین، داشی دەرێژینەوە دوو، سێ جار، ڕەئی کاك بەیاریش وەردەگرین بەو پێیەی پیاوێکی موختەسسە لە کۆمسیۆن، هەموو ماددەکەش جارێکی دیکەش دادەڕێژینەوە، دەمانەوێ ئاخر دەقە بیخەینە دەنگدان، یەك کەلیمە لە مێشکی هەر برادەرێك بێ،

دەڵێ ئیلا و بیلا، دەبێ بیخەیە دەنگەوە، ئەمە گرفتی ئێمە نییە، خۆ ئێمە سەلاحیەتی ئەوەمان نییە، چ ماددەیەك دەخەیە دەنگ و یاخود ناخەینە دەنگ،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەهار،

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ئێمە بە دوو جۆر دەتوانین قسە بکەین و گفتوگۆ بکەین، یەکەمیان ئەوەی کە سکرتێر ناو دەنووسێ و دوایی هەر کەسە،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، گرفتێکی ئیجرائی هەیە، لێرە بەڕاستی، خاڵی چوار، بەجیا لە هەموو خاڵەکانی تر بە جیا دەنگمان لە سەری نەداوە، خاڵی چوار لێرە لە ناو هۆڵی پەرلەمان دەنگمان لە سەریدا وەکو خۆی بمێنێتەوە، لەبەر ئەوە من جارێکی تریش من بیرم چوو د. شێرکۆ پێم وتی، وتم دوو پێشنیار لە سەر ئەمە هەبوو، بۆیە ئەسڵی خاڵەکەی دیکە یاسایی هەیە، خستمانە دەنگەوە، بۆیە بەشێوەیەکی هەڵە، جارێکی تر ئەوەمان خستە دەنگەوە، کە ئیزافەی بۆ بکەین، دەنگدانەکەی دووەم هەڵەیە، چونکە لە جاری یەکەمدا خاڵی چوار، خاڵەکانی ترمان نە خستە دەنگەوە، بەڵام خاڵی چوارمان خستە دەنگەوە، وتمان وەکو خوی بمێنێتەوە، یان دوایی ئیزافەی بۆ بکەین، یان تەعدیلی بکەین، (٧٥) ئەندامی پەرلەمان لەگەڵ ئەوە بوو وەکو خۆی بمێنێتەوە، بۆیە ئەو خاڵە وەکو خۆی دەمینێتەوە، تەصویتی دووەم ئیلغا دەکرێتەوە،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەهار خان.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەجالت دام قسەکەم نەکرد،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر لە سەر ئەو بڕگەیەیە فەرموو قسە بکا ئەگەر نا ماددەکە دەخوێنینەوە، ، فەرموو بەهار،

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ ئێمە بە دوو شێواز گفتوگۆ دەکەین و قسە دەکەین، شێوازێکیان ئەوەیە کە سکرتێر ناوەکان دەنووسێت و هەر کەسە و ناوەکە دەخوێنێتەوە و گفتوگۆ دەکەین، دووەمیان ئەگەر نوقتەیەکی نیزامی هەبێ ئەو شتە موخالفی پەیڕەوی ناوەخۆ بێ، بەڕاستی لێرە لە قاعەی پەرلەماندا بۆتە جۆرێ لە

گفتوگۆ، یەعنی کەسی وا هەیە (١٠) جار موداخەلە دەکات نازانین ناوی بنێن چی؟ لە سەر شتەکانی خۆی، بەڕێزیشتان گوێی لێ دەگرن، ئەوە ئیشی سەرۆکایەتی پەرلەمانە،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە وەکو ئەوەیە ئێستا جەنابت قسە دەکەی، دە تکات لێ دەکەم مەجالمان بدە با ئەو ماددەیە بخەینە دەنگەوە، تکات لێ دەکەم، بەهار خان تۆ یەکێکی لەوانە کە زۆر موداخەلە دەکەی، لیژنەی یاسایی تکایە ئەو ماددەیە، تۆ لە هەموو کەسێك زیاتر لەم هۆڵەدا نوقتەی نیزامیت گرتووە و، ئێستا ئەمەشی کە وتت دیسانەوە نوقتەی نیزامی هەیە، دەیخەینە دەنگەوە، ماددەی شەش، بە هەموو بڕگەکانیەوە، بە هەموو خاڵەکانیەوە دەیخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ (٧١) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ (١) کەس لەگەڵ نییە، کەواتە پەسەند کرا، ڕاستە لە دوای قسەکردنەکانیشتان جاری وا هەیە دەرگای گفتوگۆ دەکەینەوە، چونکە ئیزافات و موناقەشە دێتە کایەوە، لە سەر ئەو بابەتانەی کە پەیوەندیدارە بە ئەسڵی ڕاپۆرتەکە، هیچ موناقەشەیەك نایەتە کایەوە، بەڵام کاتێك کە پێشنیاریکی تر دێتە کایەوە و، پێشنیارەکە لە ئەسڵی ڕاپۆرتەکەدا نییە، پێویست دەکات ڕای فراکسیۆنەکانی تریش وەربگرین، بۆیە چەند جار ئەگەر سەرەنجتان دابێت لە سەر پێشنیارە زیادەکان ڕای یەك بە یەکی فراکسیۆنە جیاوازەکانمان وەرگرتووە لە ڕێگەی ئەو نوقتە نیزامیانەوە کە ئێستا دەستیان بەرزکردۆتەوە، فەرموو شیرین خان،

بەڕێز شرین حسنی رمضان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبعەن سوپاسێتە د کەین، تو سنگەکی بەرفرە تەحەمولە مە هەمیا د کەی، بەس من پێم خۆشە ئەگەر پەیڕەوی ناوخۆ بێتە تەتبیق کرن، نە هەرکەسێك پێشنیارەکی بدەتن بکەڤیتە دەنگدانێ، هەر سێ کەس یەك پێشنیار بدەن بکەڤیتە دەنگدانێ چ ئیستسنائات نەبن باشترە، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

شرین خان لەبەر ئەوەی ئێوە بڕیارتان دابوو کە کەم قسە بکەن، بڕیارتان دابوو کە لە هەر فراکسیۆنێك یەك کەس یان دوو کەس قسە بکەن، دوێنێ ئێمە وتمان لەبەر ئەوە هەر کەس پێشنیارێك بکات دەیخەنە دەنگەوە، لەبەر ئەوەی پێویست نەکات دوو کەس پشتگیری بکات، فەرموو د. ابراهیم.

بەڕێز د. ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا من ئەوە نازانم نوقتە نیزامە یان نا؟ بەس هەموو خەڵك ئێستا چاوەڕێی بەغدایە، پەرلەمانی عێراقە، برادەرانی ئێمەش کە دەچنە دەرێ زۆربەیان دەچن موتابەعەی ئەوە دەکەن، نازانم چۆن ڕەوایە سەعاتێك دوا بخرێ؟ بۆ ئەوەی بزانین وەزعی بەغدا لە چی دایە، ئێمە مەمنون دەبین،

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

باشە، پشوویەك وەردەگرین، بەلأم با جارێ بەردەوام بین لە سەری، ماددەی حەوتەم لیژنەی یاسایی بخوێنەوە.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

الفصل الخامس

المسائلة وانتهاء العضوية

المادة السابعة: أولاً: تنتهي العضوية في المجلس لأحد الاسباب الآتية:

١- الاستقالة.

٢- الوفاة أو عجزا لعضو عن أداء مهامه.

٣- صدور حكم قضائي بات بحق العضو في جريمة مخلة بالشرف.

٤- إعفاء برلمان كوردستان أعضاء المجلس مجتمعا أو منفرداً من مهامهم عند مخالفتهم لأحكام هذا القانون والأنظمة باغلبية الثلثين.

٥- إذا ثبت عدم صحة المعلومات التي أدلى بها عند الترشح للوظيفة.

ثانياً: في حال شغور احد مقاعد المجلس لأحد الأسباب الواردة في الفقرات أعلاه يتم اختيار عضو أخر بنفس الآلية الواردة في هذا القانون.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ قسە لە سەر ئەم ماددەیە دەكات؟

بەڕێز فخرالدین قادر عارف/ سكرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ گفتوگۆكردن لە سەر ماددەی حەوت ئەو ئەندامە بەڕێزانە ناویان تۆماركراوە، (حیات مجید، د. سیراج، ڤەمان فیصل، عبدالله جاسم، ڤیان عباس، كاك زیاد، بەهار عبدالرحمن، د. جوان، عمر عینایەت، د. فرست، محمود حاجی عمر، ابو كاروان)

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو خاتوو حیات،

بەڕێز حیات مجید قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ماددەی حەوتەمدا خاڵی سێیەم: دەرچوونی حوكمێكی دادگەری بنبڕ دەرهەق بە ئەندام لە تاوانێكی ئابڕووبڕدا، لە رووی یاساییەوە جەریمەی فەساد جیاوازە لە تاوانی ئابڕووبڕ، ئینجا بۆیە من پێشنیار دەكەم ئەم خاڵە بەم شێوەی لێ بكرێت، دەرچوونی حوكمێكی دادگەری بنبڕ دەرهەق بە ئەندام لە تاوانێكی

ئابڕووبردا یان یاریکردن بە ئەنجامەکانی هەڵبژاردنی یان تێوەگلانی بە دۆسیەی گەندەڵی، داوا دەکەم ئەم خاڵەی بۆ ئیزافە بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. سراج،

بەڕێز د. سراج احمد حمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ماددەی حەوتەم لە خاڵی یەکەم، باسی ئیستیقالە دەکات، وا تەسەور دەکەم تەنها بە ئیستیقالە ئەندامێتی هەڵناوەشێتەوە، بەڵکو دەبێ بگوترێ (قبول الأستقالة من قبل المجلس) یەعنی ئیستیقالەکەی قەبول بکرێ، نەك تەنها بە پێشکەشکردنی ئیستیقالەکەی پێم وابێت (انتهاء العضويه)ی نابێ، پاشان باسی وەفات دەکات، (الوفاة أو عجزا لعضو عن أداء مهامه)، من وا تەسەور دەکەم تۆزێك عیبارەکە رەکیکە لەرووی زمانەوانییەوە، ئەوها بگوترێ سیاغە بکرێتەوە، (الوفاة أو حدوث عاهه عقلية أو جسديه تمنعه عن أداء مهامه استناداً الى شهادة طبية رسمية)من شتێکی تریش ئیزافە دەکەم، خاڵی شەشەم، باسی غیاب بکرێ، (الغياب المتكرر لثلاث أو أربع اجتماعات متتالية دون عذرٍ أو أذنٍ مقبول) ئەوەش من پێشنیار دەکەم و دەستان خۆش، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز بەهار خان فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە لێپرسینەوەو کۆتایی هاتنی ئەندامیەتی دوو شتی جیاوازن، لێرەدا پێدەچێت لەبەر پۆختی و کورتی تێکەڵ کرابێت، بۆیە من پێم باشە جیابکرێتەوە لەوانەیە ئیزافە و لێپرسینەوەی زیاتری بکرێت، چونکە تەنها خاڵی (٤) باسی لێپرسینەوەیە، ئەویتر کۆتایی هاتنی ئەندامیەتییە ئەگەر ئەوەش نەکرا هەر پێکەوە بوو، من پێشنیار دەکەم ئەم خاڵە بۆ لێرەدا زیاد بکرێت، لەکاتی ساغ بوونەوەی ئەنجامدانی گزیکاری یان هەوڵدان بۆ تێکدانی نەزاهەی ئینتیخابی ئەوە بخرێتە ئەوەی کۆتاییهاتنی ئەندامیەتی ئیزافە بکرێت، هەروەها ماوەی ویلایەت کە دیاری کراوە (٥) ساڵە هی کۆمسیۆن، لێرە ئاماژەی پێبدرێت کۆتایی هاتنی ماوەی ویلایەتەکە کە (٥) ساڵە، بۆئەوەی تووشی ئەو ئیشکالاتانە نەبین کە زۆر جار دام و دەزگا یان مۆئەسەسە هەبووە، ئەوە کێشەیەك بووە لە هەرێمی کوردستانا کۆتایی بەماوەکەی هاتووە، بەڵام درێژەی پێدراوە و. زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك ئەبو کاروان فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس(ابو كاروان):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من لەبڕگەی(٣)یەم، منیش لەگەڵ ئەو ڕایەم ئەو ئەندامە لەتاوانێكی ئابرووبڕدا، یەعنی ئابرووبڕدا، من پێموایە ئەوە جۆرێك لە ئێستا بۆ ئەم سەردەمە تەفسیرێك و عینوانێكی تایبەتی نییە ئەوە لابدرێ، بەڵكۆ ئەوەی كە بەڕێزمان باسیكرد تاوانی گەندەڵی و ئەو جۆرە تاوانانەبێ تەعدیل بكرێتەوە بەو شێوەیە، لەبڕگەی(٥)م دا لەسەر زانیارییەكان ئێمە پێشتر هەروەكۆ چۆن یاسایەك لە یاسای قبوولكردنی تەرشیحی ئەندامیەتی پەرلەمانا چەند خاڵێك دیاری كرا، لەبەر ئەوە ئەگەر ئەوەی كە پێشكەش دەكرێت ناوەكەی ماوەیەكی بۆ دیاری دەكرێت پێویستە ئەوەی كە بەرپرسە لە مۆتابەعەكردنی بەتەواوەتی زانیاری لەسەر كۆبكات و نەهێڵێتەوە تاكۆ ئەوكاتەی كە بەڕێیی بخەن دواتر بێینەوە زانیاری لەسەر تەتبیق بكەین، بۆیە پێموایە ئەوە زیادە بخرێتە سەر ئەو هەیئەتە بەدیقەتەوە ئەو ئەندامە دیاری بكات و. زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە من ژی چەند تێبینییەكێت هەین، یەكێك لەو تێبینییانە ئەوەیە كە موددەی ئەندام بوونی لە ئەنجومەنی كۆمسیاران تەواو ببێتن، یەكەم خاڵ ئەوە بێتن بە تەواوبوونی ویلایەت بیتن، یەعنی دوای تەواوبوونی ئەو(٥)ساڵە یەكێك لەو خاڵانە ئەوە بێتن، دوای ئەوە پشتیوانی ئەوە دەكەم كە غیابی موتەكەڕیر لەسێ كۆبۆنەوە بەبێ ئیزن یان عوزری مەقبوڵ بێتن ئەوەش ببێت یەكێك لە ئەگەرەكان، لەكۆتایشدا ئەوە كەلەو كاتەی ویلایەتی ئەوە كۆتایی دێتن فەراغێكی تەشریعی دروست دەبێتن لەوانە، یەعنی كێ جیاتی ئەوانە دەگرێتن بۆئەوەی دەستەی نوێ لەدوای ئەوانە پێكدێنن، كەواتە مەقسەدم ئەوەیە فەقەرەیەك لێرە زیاد بكرێتن بلێتن(یمارس الاعضاء المنتهیة مدد تهم)،یەعنی ئەوانەی كەكارەكانییان تەواو بوون بەكارەكانی كۆمسیۆن هەڵسن تا ئەوانەی لەدوای ئەوانە دێن. سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز د.جوان فەرموو.

بەڕێز د.جوان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بە نیسبەت فەقەرەی (١)م، (صدور حكم قضائي بات بحق العضو في جريمة مخلة بالشرف) ئەوەش ئیزافە بكەین (او في حالة ثبوت عدم نزاهته)، فەقەرەی (٤)م تكا دەكەم لەلیژنەی یاسایی، بەس دەخوێنمەوە دوو ئەوەم هەیە، پاشە و پێش كرایە، لە ناحیەی شەكلی و لوغەوی، بەس هەستدەكەم هەڵەی تێدایە (اعفاء برلمان كوردستان لأعضاء المجلس مجتمعا او منفردا من مهامهم عند مخالفتهم لاحكام هذا القانون والانظمة

وبأغلبية الثلثين)، پێشنیارەکی دیکە (اعفاء أعضاء المجلس مجتمعا او منفردا من مهامهم من قبل أعضاء برلمان كوردستان عند مخالفتهم لأحكام هذا القانون والأنظمة وبأغلبية الثلثين) دوو پێشنیارە، کامەتان پێ باشە؟، ئەوەی هەڵبژێرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، د.عبدالله فەرموو.

بەڕێز عبدالله جاسم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پێشنیار دکەم کۆ خالەکا دیژی ئیزافە بکەم، تەبعەن پشتی کۆ پشتگرییێ ل ئاخفتنا کاك ڤەمان و دکتۆر سراج دکەم لسەر مەسەلا نەئامادەبوونا غیاباتا، فەقەرەیەکادی ژی (في حالة ترشح العضو بأي انتخابات مهما كانت طبيعتها)، چونکە بەبێ قانون مەمنوعە ئەو تەرەشوح بچیتە دچ ئینتیخابادا، (في حالة الترشيح لأي انتخابات مهما كانت طبيعتها)، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگری لە حەیات خانم دەکەم دەربارەی ئەوەی کە وتی (صدور حكم قضائي بات بحق العضو في جريمة مخلة بالشرف)، ئەمە ئیزافە بکرێت ئەگەر خوشکانی لیژنەی قەزائی لەگەڵ جەنابی کاك گۆران پێیان باش بوو،(او ارتكاب الجريمة نتيجة عن سوء استعمال وظيفته السابقة او الحالية)، ئەوە ئیتر نەزاهەو هەمووی دەگرێتەوە، من پێم وایە پشتگری ئەوە دەکەم کە ئامادە نەبوون لە (٥) جەلسەی یەك لەدوایی یەك، ئەو برادەرانە وتیان سێ جەلسە من دەڵێم (٥) جەلسەی یەك لەدوایی یەك ئەگەر ئامادە نەبوو ئیعفا بکرێت، من وا تەسەور دەکەم برگەی (٥) زیادە، (إذا ثبت عدم صحة المعلومات التي أدلى بها عند الترشح للوظيفة)، ئەمە لەبرگەی (٤)دا جێگەی کراوەتەوە پێویست ناکات ئەم برگەیە هەبێت، ئەگەر هات و ئەم زانیارییە نا تەندروستەیان پێشکەش کردبوو دوایی ئیسبات بوو کەواتە موخالەفەی کردووە لەبرگەی (٤)، دەبێ لابرێ کەواتە برگەی (٥) زیادە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز ڤیان فەرموو.

بەڕێز ڤیان عباس:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پشتەڤانییێ ل ئاخفتنێت کاك ڤەمانی دکەم دەربارەی نە ئامادەبوونا بەردەوام، هەروەسا من دوو پێشنیارێت هەین بۆ لیژنا یاسایی، ئێك ژوان (الجمع بين الوظيفتين)، هەروەسا (اذا ثبت اشتراكه في دعم جهة مرشحة)، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عینوانی فەسڵەکە پێم وایە موسائەلە زیادە، بەس (انتهاء العضوية) بەسە لەبەر ئەوەی بەس ئەگەر مەبەستییان خاڵی(٤)بێت ئەوەش هەر ئۆتۆ ماتیکییەن، یەعنی ئەوەی خۆی دا دەنێت دەتوانێت سیقەی لێ وەربگرێتەوە، پشتگیری کاك عمر عینایەت دەکەم خاڵی (٥)ش لەناو خاڵی (٤) جێگەی دەبێتەوە، ئەوەی کە دەمەوێ ئاماژەی پێبدەم دەزانم ئیتیفاق کرایە و نامەوێ ئەو ڕیزە نیشتمانییە کە باسی دەکەن تێك بدەین، بەڵام جۆرێك لەترسێك دەبینم لەدیاری کردنی ئەغلەبییەکان، یەعنی ئەوە لە قانونی یەکەمدا دادەنێین، دوو لەسەر سێ، دوو لەسەر سێ ئەوە بەڕاستی شتێکی زۆر موتەبەع نییە لە قانونەکان کە هەمیشە تۆ پەنا ببەیە بەر ئەو ئەغلەبییە، یەعنی دەوری پەرلەمان ڕادەگرێت، ئەگەر سەیری بکەین بابڵێین ئەو نموونانەی من بەراوردم کرد لە لادانی کۆمسیۆن، هەتا ئەگەر بە ئەغلەبییە بکرێت، بەئەغلەبییەتی بەسیتە، ئەغلەبییەتی موتڵەقیش نییە، یەعنی ئەونموونانەی تریش کەلەبەر دەستمانن و دامە دەست هەندێك لەبرادەرانیش، یەعنی نییە دوو لەسەر سێ هەمووی ئەغلەبییەتی بەسیتە یان ئەغلەبییەتی موتڵەقە، یەعنی ئەو ترسە لەگەڵ یەکتر، یەعنی عێراق بەو تەعقیدەی خۆی و بەو تەوافوقەی کە خۆی هەیەتی بە ئەغلەبییەتی بەسیت ئەندامانی کۆمسیۆن لادەدات، ئەرێ هەرێمی کوردستان هەرنەبێت مادام بەئەغلەبییەتی موتڵەق دامان ناوە با بەئەغلەبییەتی موتڵەقیش لایان بدەین، چونکە دەبێت ئەوەش بزانین پەرلەمانی کوردستان ئەغلەبییەتی موتڵەق بەئاسانی پەیدانابێت، یەعنی (٥٦) دەنگ هیچ هێزێك نییە پێی پەیدابێت ئەگەر بەتەوافق نەبێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك محمود فەرموو.

بەڕێز محمود عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەم بابەتە، واتە بابی(٥)م ماددەی(٧)م، یەکەم لەبڕگەی(٣) بەڕای من دەرچوونی حوکمێکی دادگەری بنبڕ دەرهەق بەئەندام لەتاوانی ئابڕووبڕدا، من پێم باشە وای لێبکرێت بە دارشتنە کوردییەکەی ساغ ببێتەوە بۆئەوەی حوکمێکی دادگەری بنبڕ دەرهەق بەهەر ئەندامێك کەبەتاوانێکی ئابڕووبەرانە تاوانبارکرابێت، لەبڕگەی(٤)ش هەڵسانی پەرلەمانی کوردستان بەزۆرینەی دوو لەسەر سێ، وەتا کۆتایی، بەڕای من وا لێبکرێت ڕاو بۆچوونی پەرلەمانی کوردستان بەزۆرینەی دوو لەسەر سێی ئەندامان، بە لێبوردنی ئەندامانی ئەنجومەن هەموویان، یاخۆد بە تاکەکەس لەئەرکەکانییان لەکاتی سەر پێچیکردن لە پەیڕەو و حوکمەکانی ئەم یاسایە، لەدووەم لێرە لە حاڵەتی شاغر بوونی یەکێك لە کۆرسییەکانی ئەنجومەن، وا باشە

بکرێتە لەحاڵەتی چووڵبوونی یەکێك لە کۆرسییەکانی ئەنجومەن، هەروەها دوابڕگەشی بەمیکانیزمی هاتوو نووسراوە لەم یاسایەدا بکرێت بە میکانیزمی پێشوو لەم یاسایەدا دادەمەزرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك زیاد فەرموو.

بەڕێز زیاد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز ژی پشتەڤانییا شێخ سیراجی و ڤەمانی و عبداللە و ڤیانێ دکەم، ئەوژی بڤی شێوەی بێت خار فەقەرەیەك بێت ئیزافەکرنێ، (عدم التزام العضو بالدوام والاجتماعات بشكل متكرر وبدون سبب مقنع)، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، لیژنەی یاسایی روونکردنەوەتان چییە لەسەر ئەو ڕایانەی خرانە ڕوو؟ بەڕێز ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

روونکردنەوەی یەکەم مان لەسەر عینوانی فەسڵەکەیە، (المسائلة وانتهاء العضوية)، پێویستە هەردووکیان پێکەوە بێت، چونکە لەهەندێك حاڵەتدا موسائەلەی تێدایە و لەهەندێك حاڵەتیشدا بەبێ موسائەلەی ئینتیهائی عزوییەی دەگرێت، بۆ نموونە حاڵەتی یەکەم ئیستیقالەمان هەیە، لەئیستیقالەدا هیچ موسائەلەیەك ناکرێت خۆی ئەندامەکە دێتن تەقدیم دەکاتن دەڵێت من ئیستسقالە تەقدیم دەکەم لەو موفەوەزی یە نامێنم، لێرەدا کەس موسائەلەی نەکردووە ئەوە ئینتیهائی عزوییەکەیە، مەسەلەی موسائەلەی تێدایە موسائەلەی قەزائی تێدایە، موسائەلەی سیاسی تێدایە، کە موسائەلەی پەرلەمانی پێدەڵێن، بۆیە عینوانەکە پێویستە هەم موسائەلەی لە خۆ بگرێت و هەم ئینتیهائی عزوییە لە خۆ بگرێت دوو حاڵەتی جیاوازن، هەردوو حاڵەتەکانیش کۆکراونەوە و لەناو ئەو ماددانەی کەهاتوون، بابەتی دووەم باس لەوە کرا کە خاڵی (٥)م لەگەڵ خاڵی (٤)م دەمج بکرێتن و هیچ جیاوازییەك نییە لێرەدا، بەڕێزان لێرەدا مەسەلەی(موسائلة وانتهاء العضوية واعفاء) دوو جۆر موسائەلە لەخۆ دەگرێت، موسائەلەیەکیان لە ئیختیساسی سوڵتەی قەزائییە کاتێك دەبێت بەتاوان، موسائەلەی دووەمییان ئیعفایە لەلایەن پەرلەمانەوە، خاڵی (٥)م کە باسدەکرێت، (إذا ثبت عدم صحة المعلومات التي أدلى بها عند الترشح للوظيفة)، پەرلەمان مەرج نییە پێدا بچێتەوە، لێرەدا ئیعفائەکە کەپەرلەمان دەیکات دەبێت موبەڕری هەبێت، ڕادەکێشێت ئەندامان بۆ بەردەمی پەرلەمان ئەوە لەبەر دەمی پەرلەمان مەسئوولن لاتاناداوە لەنەزاهەت، لاتاناداوە لەشەفافیەت، لاتاناداوە لەئەحکامەکانی ئەو یاسایە، بۆیە بە دوو لەسەر سێی دەنگدانی ئێمە ئێوە ئیعفا دەکرێن و لەو مەجلیسەدا نامێنن ئەی جیاوازی چییە لەگەڵ خاڵی(٥)م، خاڵی(٥)م (إذا ثبت عدم صحة المعلومات التي أدلى بها عند الترشح للوظيفة)، کاتێك کە ئیسبات دەبێت ئەو مەعلوماتەی کەداویەتی ڕاست

نییە، لێرەدا یەکسەر کۆتایی بە ئینتیهائی عزویەتەکەی دێتن بێ ئەوەی پێویست بەوەبکاتن جارێکی دیکە پەرلەمان ئیعفاءبکاتەوە و دانیشێت تەحقیق بکاتن ئایا ئەو مەعلوماتە راستە کە تەقدیمی کردووە یاخۆد نا؟، باس لە وەفات و لە عجز دەکرێت، (للعضو عن أداء مهامه)، مەسەلەی عجز، هیچ قانونێك بەتەفسیل ناچێتەوە سەری، لەبەرئەوەی قانونی مەدەنی هەمووی دیاری کردووە، ئایا لەچ حاڵەتێکی عجزدا وە نیسبەی چەندبێت وە چوون بە(عاجز عن العمل عن أداء المهام) دادەنرێت؟ ئەوە بەتەفسیلەن لەقانونە کە باسکراوە، لیرەدا قەزاء دەچێتەوە سەر قانونەکانی تر بۆ ئەوەی بە(عاجز عن أداء مهامهه) دانێ لێرە بەتەفسیل هیچ یاسایەکی تر کاتێك کەباسی موسائەلە دەکات وە باسی ئینتیهائی عزوییە دەکات ناچێتەوە سەری، سدوری حوکمی قەزائی بات بێتن بۆ تەنها جەریمەی(مخلة بالشرف)داناوە بۆ مەسەلەی فەساد دانەنراوە، لێرەدا مەسەلەی فەساد دوو بابەت لەخۆی دەگرێتن، یەکێکییان دەچێتە ناو خاڵی(٤)م کە ئیعفای پەرلەمانە، یەعنی هەتا ئەگەر قەزاش دەستی بۆ نەبات وەکو تاوانێکی موعەرەف تاوانێك کە تەعریف کرابێت و ئەرکەکانی دیاریکرابێت، ئیشی پەرلەمانە لێرەدا کاتێك کەبۆی روون دەبێتەوە و ئەدیلەی دەبێت کە ئەندامانی دەستەی کۆمسیاران فەسادن و تەتبیقی نەزاهەت و شەفافەتیان نەکردووە، بووی هەیە لێرە رایانکیشێ و ئیعفایان بکا، بەلاّم ئایا ئیعفا کردنی پەرلەمان دەبێتە هۆی ئەوەی کە لێرە سوڵتەی قەزائیش بەدەوری خۆی هەڵنەستێ، ئەگەر فەساد بووە هۆی ئەوەی کە پەرلەمان ئیعفایان بکات وە لە هەمانکاتدا فەساد تاوانیش بێتن لەناو قانونی عقوبات ئەوە سوڵتەی قەزائی دەست بەکارەکانی خۆی دەکات دوای ئەوەی پەرلەمان ئیعفایان دەکاتن، بۆیە لێرەدا مەسەلەی ناو هێنانی جەرائیمەکانی تر ئەمە پابەندین بە قانونی عقوبات، ناتوانین ناوی جەریمەیەك بێنین کەلە قانونی عقوبات تەعریفی بۆ نەکرابێت و تەحدیدی ئەرکەکانی نەکرابێتن، مەسەلەی ئەغلەبییەکە باسکرا کە گوایە ئەغلەبییەی(الثلثین)لێرەدا زۆرە یان دەکرێت ئەغلەبییەی (المطلقة)بێ، (لعدد الاعضاء)، ئەو ئەغلەبییەی (بسیط)بێ، هەدەفی یان نییەتی موشەریع لێرەدا تەنیا ئیستیقراری مەجلیسەکەیە، ئیستیقرارە چونکە ئیعفاء کردن هەر چەندە ئەغلەبییەکە کەمتربێتن ئەوەندە نائیستیقرارییەت دروست دەکاتن، لەوانەیە زوو زوو بێتە ئیعفاء کردن وابکاتن ببێتە عەتەڵێك لەئەنجامدانی کارەکانی خۆی، بۆیە زۆربەی قەوانین ئەگەر دەنگدانیش لەسەریان بە ئەغلەبییەی موتلەق یان بە ئەغلەبییەی بەسیت بێتن، بەلاّم ئیعفاء کردنیان بە ئەغلەبییەی(الثلثین)دادەنرێت بۆ مەوزوعی ئیستیقرار، لەمەوزوعی وەزارەتەکانیش وایە وەلە حکومەتیش بەهەمان شێوەیە، لیژنەی یاسایی داوا دەکاتن ئەو ماددەیە وەکو خۆی بدرێتە دەنگدان بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، هەر روونکردنەوەیەکی تریش هەبێت ئەوا هاوکارانم روونی دەکەنەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ دکتۆرە بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارێکی تریش هەبوو بۆ ئەوەی کە ماددەیەك ئیزافە بکرێت بۆئەوەی بڵێت (یمارس الاعضاء مهمتهم) واتە ئەعزائەکان بەکارەکانی خۆیان هەڵسن تاجارێکی تر کۆمسیۆن دروست دەکرێتەوە، ئێمە بەڕای لیژنەی یاسایی ئەمە وائەکات کە دەرگا ئەکاتەوە بۆئەوەی کە کۆمسیۆن دوای ویلایەتەکەی خۆی ئێمە ویلایەتی (٥) ساڵمان داناوە و دانانی ئەوەشمان سپاردووە بە پەرلەمان، ئەگەر ئەم ماددەیە هەبێت وا دەکات کە کۆمسیۆن لەویلایەتەکەی خۆی زۆر زیاتر بمێنێتەوە بەو شێوەیە، بۆیە ئەم ماددەیەش وەك هاوکارم وتی ئێمە پێمان باشە وەك خۆی بخرێتە دەنگدانەوە ئەم ماددەیە بەهەموو فەقەرەکانییەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ دکتۆرە ڤالاّ فەرموو.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها یەك روونکردنەوەومان لەبیر چووبوو ببوورن، ئەویش پەیوەندیداربوو بەوەی کەئەگەر چەند جارێك غائیب بۆ لەناو هینەکە بێت، ئەوەیان موەزەفە، یەعنی خازیعە بۆ قانونی مەدەنی، کە خازیعە بۆ ئەو قانونەی حوکمی موەزەفین دەکات لەناو قانونەکەدا دیاری کراوە، حزوری ئەگەر نەبوو لە دەوام دیاری کراوە لەفتی ئینزاری بۆ دەکرێت، لەفتی ئینتیباهی بۆ دەکرێت ئەوە سەلاحییەتەکە، قانونێکی دیکە دیاری کردووە کە چۆن تەعامولی لەگەڵدا بکات کاتێ غیاب دەبێت و حزۆری نابێتن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، هەندێك پێشنیاری تریش هەبوون روونکردنەوەتان لەسەر نەدا مەسەلەن(الجمع بين الوظيفتين في حالة الترشح للانتخابات)، یان لە حاڵەتی یاری کردن بەئەنجامی هەڵبژاردنەکان.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە کە باسی سەلاّحییات و باسی مەهاممان کردووە، لە مەهامەکانی باسمانکردووە کە نابێت تەلاعوب بکات بەهینی هەڵبژاردن، نابێت مەعلوماتی کازب بداتن کاتێك کە لادەدات ئیعفائی پەرلەمانی کوردستان ئەو ئیعفائەی کەدەکات لەسەر ئەو ئەساسەیە، یەعنی کاتێك حەق دەدرێتە پەرلەمان کە ئیعفائی ئەو ئەندام پەرلەمانە بکات و موسائەلەیان بکات و عقوبەیان بدات و دەسەلاّتەکەیان لێ بستێنێتەوە کە ئەوان لەمەهامی خۆیان لایاندا ئەو مەهامەش لەوێندەرێ تەحدیدکراوە، بۆیە لێرەدا بەزیادی دەزانین دووبارە ناو هێنانەوەی، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ ئەهێڵم موتەتالی، بەس(الجمع بين الوظيفتين)، ئەی ئەوە ؟

بەڕێز د.ڤالآ فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(الجمع بین الوظیفتین) هەربۆ خۆی ئەگەر نزیك نەبێ لە تاوان نابێت بکرێت، یەعنی بۆ خۆی موخالەفەیەکی ترە، ئەوە وازیحە کەجەمعت کرد لەبەینی وەزیفەتەین و روون بووەوە کەجەمعت کردووە لەبەینی وەزیفەتەین هەم لەڕووی ئیدارییەوە عقوبەی خۆی هەیە هەمیش پەرلەمان دەسەلآتی دەبێت لێرەدا ئیعفاء بکاتن، لەبەر ئەوەی موخالەفەیەکی سەریحی کردووە بۆ قەوانین، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

(في حالة الترشح للانتخابات)؟

بەڕێز د.ڤالآ فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(في حالة الترشح للانتخابات)نییە (للوظیفة)یە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە ئەگەر خۆی هەڵبژارد بۆ یەکێك لە هەڵبژاردنەکان کە کۆمسیۆن خۆی سەرپەرشتییاری دەکات لەو کاتەدا عەزوییە دەمێنێت یان نا؟ فەرموو د. ڤالآ.

بەڕێز د.ڤالآ فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە (الجمع بین الوظیفتین) ناتوانێت هەتا لەوێندەرێ ئیستیقالەنەکات،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێش ئەوەی دەربچێت، یەعنی دەرنەچووە خۆی ئەندامی مەجلیسی موفەوەزینە و خۆی هەڵدەبژێرێت با کاك بەیار بزانین چ روونکردنەوەیەکی هەیە لەسەر ئەوە،

بەڕێز بەیار طاهر دۆسکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەدیهییە هەر کەسەکێ خۆ تەرشیح بکەتن نابیتن دڤیا ئیستیقالێ بدەت ژنویکا خۆ تەرشیح بکەت، هەر وەکو حالەتامن، ئەز مودیرێ موفەوەزییێ بووم هەتا من ئیستیقالە نەدای من حەق نەبوو ئەز خۆ تەرشیح بکەم، بدیتنا من بۆ ئەندامێ مەجلسێ ژی ئەگەر نییەت هەبیتن خۆ تەرشیح بکەتن دڤیا ئیستیقالێ بدەتن، حالەتەك ژی دبیت چێدبیت بۆ حەمدییا حوسەینی ل بەغدا ئەوێژی ئیستیقالا خۆ دا ژ مەجلیسێ ژنویکا خۆ تەرشیح کر، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك أبوبکر فەرموو.

بەڕێز أبوبكر عمر(هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو خاڵەی جەنابت باسی دەکەی لە ماددەی(٨)م لە خاڵی سێیەمدا جێگەی کراوەتەوە کە جگە لە وەزیفە ئەکادیمیەکان لەهیچ شتێکی ترا ناتوانێت جەمع بکات یان خۆی بپاڵێوێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وایە ڕاستە ئەوەی(الجمع بین الوظیفتین)حەلکراوە، بەلاّم خۆ تەرشیح کردنی حەلنەکراوە، دەبێت ئیستیقالە بکات، بەلاّم لێرە مولزەمی نەکردووە بە ئیستیقالە، لەکوێ لەچ قانونێك تییا یەتی؟، باشە کاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مە دڤێتن بڕێکا تە سەرۆکاتییا لیژنا یاسایی ڕوونکردنەوەیەکێ بۆمە بدەت، یەعنی بۆچی بدۆماهیك هاتنا ماوێ ئەنجومەنی کو (٥) ساڵێ نەکرە خالەك، یەعنی ببت ئێك ژئەگەرێ ئەڤ کۆمسیۆنا هەی یان ژی ئەڤ ئەنجومەنێ هەی بدۆماهیك بێتن بۆ؟، یەعنی ئێستا لەیاسای هەڵبژاردن سەرۆکی پەرلەمان یەکەم خاڵ لە ماددەی(٤٣)دەڵێت کۆتایی هاتنی ماوەی پەرلەمان یەکێك لە ئەگەرەکانە بۆ ئەوەی پەرلەمان کۆتایی بێتن، بەلاّم ئەوەی ئەنجومەن نەکرایە خاڵێك بۆ؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕوونکردنەوەیان لەسەری دا،

بەڕێز ڤەمان فیصل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هیچ ڕوونکردنەوەیەکی لەسەر نەدا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تۆ ڕەنگە ئاگات لێ نەبووبێ. دکتۆرە ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پێشنییارە پەسەندە ڕوونکردنەوەمان لەسەر نەداوە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، لەبەر ئەوە ئەو پێشنیارە پەسەندە لەرووی یاساییەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، کاك دکتۆر عبدالله فەرموو.

بەڕێز .عبدالله جاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تایتڵی ئەم فەسلە تەبعەن(المسائلة و انتهاء العضوية)، یەعنی ئەگەر ماددەیەك هەبێت(في حالة التلبس بالجريمة)، یەعنی دێ چبیتن چ مەسیرێ عزوی بیتن؟، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

عەفو، دكتۆر عبدالله چی بوو مەوزوع؟

بەڕێز عبدالله جاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

(في حالة التلبس بالجريمة)یەعنی هەكە عزو جەریمەیەك گرت موتەلەبس چ حقوق تێدا هەنە؟، چونكە تایتڵی یانڤێسی(المسائلة و انتهاء العضوية).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

حەسانەی نییە، لەبەر ئەوە ئەگەر تەلەبوس بە جەریمەیەوە بێت ئەوا ئیجرائاتی قانونی لەگەڵ دەكرێت، یەعنی هیچ ڕێگرییەك نییە كە ئیجرائاتی قانونی لەگەڵ بكرێت، دكتۆر سراج نوقتەی نیزامی فەرموو.

بەڕێز د.سراج احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

باسی ئیستیقالە و تەڵەبی ئیستیقالەمان كرد، سەرۆكایەتی لیژنە ڕوونكردنەوەی نەدا حەزدەكەم ڕوونكردنەوەیەكم بداتێ، لەبەر ئەوەی تەنها بە ئیستیقالە قبوڵ ناكرێت دەبێت تەڵەبی ئیستیقالە قبوڵ بكرێت، پێم خۆشە ڕوونكردنەوەیەكی زیاترمان بداتێ لەڕووی یاساییەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوەی كەتۆ پێشنییارت كردووە دەبێت ئەوكاتە ئیستیقالەی ئەندام لەلایەن مەجلیسی موفەوەزینەوە قبوڵ بكرێت، بەڵام ڕەنگە هەر پێویست نەكات كە ئیستیقالەیدا ڕاستەوخۆ ئیتر دەست لە مەهام هەڵدەگرێت وایە؟، كەقبوڵ كراوە. دكتۆرە ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فريد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ناوی عینوانەكەمان (المسائلة و انتهاء العضوية)، كەلێرە ئیستیقالە هاتووە تەحسیل حاسڵەكە ئەو ئیستیقالە قبوڵكراوە كەدەبێتە هۆی(انتهاء العضوية)، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

دكتۆر شێركۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەموومان باس لەوە دەکەین ڕێز لەم پەیڕەوی ناوخۆیە دەگرین، لە ماددەی (٥٦) دەڵێت ناکرێت لەیەك بابەتدا دووجار ئەندام قسەبکات، تکایە بۆئەوەی هەم بتوانین...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز دکتۆر شێرکۆ تکایە ئەوە بەسەر خۆدا تەتبیق بکە پێش هەمووان ئەمەیەك، دوو ئەو بەڕێزانە ڕاو بۆچوونییان هەبووە پێشتر باسییان کردووە لیژنەی قانونی روونکردنەوەی لەسەر نەداوە، پێیان وایە ڕەئیە کانییان ئیهمال کراوە، بۆیە تەئکید لەسەر ڕەئیان دەکەنەوە، بۆیە سوپاست دەکەم،

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باشە من دڵنییام ، بەس هیوادارم بەسەر هەموویان جێ بەجێیبکەن، وە هیواداریشم ئیحتیرامی کات بگیرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز دکتۆرە جوان فەرموو.

بەڕێز د.جوان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو پێشنییارم دا بەنیسبەت فەقەرەی(٤)م، لیژنەی یاسایی باسییان نەکرد، تکا دەکەم ئەگەر گوێم لێ ڕابگرن هەتا دووبارە نەکرێت ئیهمال بکرێت...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

(او في حالة ثبوت عدم نزاهته)

بەڕێز د.جوان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نە ئەوە فەقەرەی(٣)یە، فەقەرەی(٤)م دەڵێم (اعفاء برلمان کردستان لأعضاء) نەك (الأعضاء)،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان

ئەو سیاغەیەی دکتۆرە جوان دوایی چاك دەکرێتەوە.

بەڕێز د.جوان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە سیاغەیە بەس باس بکرێت لەگەڵ ئەوەی (بأغلبیة)، دوای فەقەرەی پێشنییاری دووەم وتم (إعفاء أعضاء المجلس مجتمعا أو منفرداً من مهامهم من قبل اعضاء برلمان کردستان عند مخالفتهم لأحکام هذا القانون والأنظمة باغلبیة الثلثین)، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە سیاغەیە، دەست دەکەین بەدەنگدان لەسەر پێشنیارەکان، بەڵێ کاك ابوبکر فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر(هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو موددەی (٥) ساڵەکە مەرج نییە، یەعنی بەئینتیهائی موددەی (٥) ساڵەکە یەکسەر ئیعفاعبکرێت، لەبەر ئەوەی پێچەوانەی ماددەی(٨)مە لە حقوقی(اعضاء) باسی ئەوەی کردووە کە(قابلة للتجدید)، یەعنی ئەگەر ئەندامانی کۆمسیاران خیبرە و تەجروبەی هەبێت چ مەناعەتێکە (٥) ساڵان هەڵبژێرێت لەوانێ، ئەسڵەن ئەوە شتێکی باشترە لەڕاستیدا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، دکتۆرە بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ئەو تێبینییەی کاك ابوبکر مانکرد، بەس کە دەڵێین(قابلة للتجدید)، لێرە کە ویلایەتەکەی کۆتایهات عزوییەتەکەی کۆتایی دێت جارێکیتر بەو میکانیزمەی کە دانراوە دەبێت دابنرێتەوە ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کوا تییا نییە ئێستا ئەوەی تییا نییە؟، نە ئەوەی کە بە کۆتایهاتنی ماوەی ویلایەتەی ماوەی عزوی، ئەوەی کە کاك ڤەمان وتی شتێکی ترە، ئەوە بەهار خان تەرحی کرد، بەهار خان دەڵێت(٥) ساڵەکەی تەواو بوو پێویستە کاتی عزوییەتەکەی تەواوبێت، کاك ڤەمان دەڵێت پێویستە درێژە بکێشێ هەتا کو مەجلیسێکی تر دروست دەکرێت، دوو پێشنیاری جیاوازن وایە؟ بەڵێ کاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەقسەدم ئەوەیە، یەعنی یەکێك لەو خاڵانە ئەوەبێتن کە ئەو موددەیە تەواو بووە، ویلایەتەکە تەواو بێتن موشکیلە نییە جارێکی تر هەڵبژێرێتەوە لەڕێگای پەرلەمانەوە و نازانم چی، یەعنی دەبێتن یەك لەو خاڵانە ئەوە بێتن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، پێشنیاری (١)م کە دەخەینە دەنگدانەوە ئەوە بوو کە لەعینوانی فەسڵەکە (المسائلة) لابرێ، تەبعەن لیژنەی یاسایی روونکردنەوەیان دا، باسی ئەوەیانکرد کە لەم فەسڵەیە ئینتیهائی عزوییەی باسکراوە و موسائەلەش باسکراوە تەنها ئینتیهائی عزوییەی باس نەکراوە بۆئەوەی موسائەلە لابرێ، بەڵکۆ پێشنیارێك هەبوو لەلایەن ئەندامێکی پەرلەمانەوە داوای ئەوە دەکات لە عینوانی فەسڵەکە موسائەلە لابرێ، کێ لەگەڵیەتی؟، (٣) کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟، (٢١)کەس لەگەڵی نییە کەواتە پەسەند

نەکرا، پێشنیارێك هەبوو کە خاڵی (١) لەبڕگەی (١)م کە ئیستیقالە بکرێت بە(قبول استقالته من قبل المجلس)، تەبعن لیژنەی یاسایی روونکردنەوەیان لەسەری دا وتیان ئەگەر ئیستیقالەکەی پێشکەش بە مەجلیس کرد ئەوە لێرە یەکسەر بە موستەقیل حیسابە، یەعنی بە پێشکەش کردنی ئیستیقالەکەی ئەوە لێرە بە موستەقیل حیسابە، بەڵام رای ئەو ئەندام پەرلەمانە دەخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە (الاستقالة) بکرێت بە(قبول استقالته من قبل المجلس)، کێ لەگەڵیەتی؟، لێرە وا نووسراوە لە خاڵی (١) بڕگەی (١)م لە ماددەی (٧)، لێرە وا نووسراوە کە بە تەقدیم کردنی ئیستیقالەکەی بە موستەقیل حیسابە، ئەندامی مەجلیسی موفەوەزین بەتەقدیم کردنی ئیستیقالەکەی بە موستەقیل حیسابە، بەڵام ئەندامێکی پەرلەمان داوای ئەوەی کرد کە بە موستەقیل حیساب نەبێت بەڵکۆ ئیستیقالەکەی پێویست دەکات لەلایەن مەجلیسی موفەوەزینەوە قبوڵبکرێت، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئیستیقالەکەی لەلایەن مەجلیسی موفەوەزینەوە قبوڵبکرێت ئینجا بە موستەقیل حیسابیێت، کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرزبکاتەوە؟، (١٤)کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ (٢٥)کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند نەکرا، لیژنەی یاسایی روونکردنەوەیان دا لەسەر عجز، عجز کەبەپێی یاساکان دیاری کراوە، بۆیە پێویست ناکات لێرە جێگەی بکرێتەوە، لەسەر خاڵی(٣) (صدور حكم قضائي بات بحق العضو في جريمة مخلة بالشرف)، چەند پێشنیارێك هەبوو حەزدەکەم لیژنەی یاسایی هەندێك روونکردنەوەیان بدەن، بەڵام باشتر روونکردنەوەیان بدەن، یەکێك لەو پێشنیارانە پێشنیاری ئەوە بوو(او في حالة ثبوت عدم نزاهته)، پێشنیارێکی تر فەساد بوە کە روونکردنەوەتاندا، پێشنیارێکی تر، یاری کردن بە ئەنجامی هەڵبژاردن کە دیسانەوە روونکردنەوەتاندا وتتان ئەمە ئەڕواتە زومنی ئیعفائی پەرلەمانییەوە و پەرلەمان بڕیاری لەسەر دەدا، بەڵام تکایە روونکردنەوەی زیاتر بدەن لەسەر هەر یەکێك لەو پێشنیارانە بۆئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە،

بەڕێز د.ڤالا فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

گۆتمان (إعفاء برلمان كوردستان) بوو هەر ئەو موستەلەحاتانەی بەکار هات لەکاتێکدا کە ئیسبات دەبێت گەندەڵی کردووە، لەکاتێکدا کە ئیسبات دەبێت نەزیە نەبووە لەئەنجامدانی کارەکانی خۆی، پەرلەمانی کوردستان دەوری خۆی دەبینێت و ئیعفائی دەکات، بەڵام کاتێك کە پەرلەمانی کوردستان ئیعفائی دەکات مانای ئەوە نییە کە ئەگەر بێت و ئیعفاء کردنەکەی لەسەر تاوانێك بێت سوڵتەی قەزائی نەجوڵێت و کاری خۆی نەکات، پەرلەمانی کوردستانیش ئیعفائی دەکات، داواکاری گشتیش دەکەوێتە خۆ، سوڵتەی قەزائیش مولاحەقەی دەکات ئەگەر هات و ئەو ئیعفائە چووە ناو باری تاوان مەسەلەن کەدەڵێین فەساد، ئەگەر ئەو فەسادەی کە کردبووی دوای تەحقیق ئیسبات بوو کە یەکێکە لەو تاوانانەی قانونی عقوبات نەسی لەسەر کردووە، قانونی عقوبات کە نەسی لەسەر کردووە ئەو لایەنەی کە مەسلەحەتی هەیە رەفعی دەعوای لەسەر دەکرێت کە ئیدیعای عام یەکێکیانە دوای ئەوەی ئیعفاء دەکرێت مولاحەقەی قەزائیش دەکرێتن لەهەمان کاتدا، ئینجا لەسەر گەندەڵی بێت یان لەسەر عەدەم نەزاهەت بێت، عەدەم نەزاهەتەکەی لێرە ئیعفائم

کردووە سوڵتەی قەزائیش پێم دەڵێت عەدەم نەزاهەتەکەی داخلی جەریمەیەك دەبێت لەو جەریمانەی کە قانونی عقوبات نەسی لەسەر کردووە ئەویش خۆی دەکات و عقوبەی دەدات لەسەر ئەو تاوانەی کەکردوویەتی، بۆیە من پێموایە وازیحە نەسەکە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر پێویست بە هیـن ناکات تکات لێدەکەم، ئێوە هەمووتان ڕەئیی خوتان وتووە لیژنەی یاسایی روونکردنەوەی خۆی دەدات، ئێمەش دەیخەینە دەنگەوە، بەدەنگ یەکلایی دەبێتەوە ئەم قەزییانە، بۆیە لەبەر ئەوەی چەند پێشنیارێك هەیە،

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارەکەی من باس نەکرا، بۆیە دەستم بەرزکردەوە،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

چی؟ بۆ پێشنیارەکەت؟

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وتم (او ارتكاب جريمة نتيجة عن سوء استعمال وظيفته السابقة والحالية)، جەنابی دکتۆرە دەفەرموێت ئەگەر هات و ئەوەی کرد دەدرێت بە دادگا، من باسی ئەوە دەکەم کە یەکێ دراوە بەدادگا و حوکم دراوە و بەر بووە و دوایی هاتووە لەم وەزیفە تەعین بووە، هەدەفی من ئەوەیە هەدەفی من ئەوەنییە کە ئێستا ئەو جەریمەیەی کردووە پێشتر مەحکوم بووە و بەریش بووە ئێستا کە تەعین بووە لەو شوێنە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، کەواتە ئێستا سێ پێشنیار هەیە بۆ ئیزافەکردن لەسەر ئەم خاڵە، ئێستا بوو بە چوار پێشنیار، ئەو پێشنیارەی کە کاك عمر ئێستا خوێندییەوە (او في حالة ثبوت عدم نزاهته)، یاری کردن بە دەرئەنجامی هەڵبژاردنەکان و فەساد، لەبەر ئەوەی ژمارەی پێشنیارەکان زۆرە ئەسڵی خاڵەکە دەخەینە دەنگدانەوە، وەکو خۆی بمێنێتەوە، ئەگەر دەنگی نەهێنا ئەوا پێشنیارەکانی تر دەخەینە دەنگەوە یەك بەیەك، کێ لەگەڵ ئەوەیە خاڵی(٣)(صدور حكم قضائي بات بحق العضو في جريمة مخلة بالشرف) وەکو خۆی بمێنێتەوە با دەستی خۆی بەرز بکاتەوە؟، ٥٥ کەس لەگەڵیەتی کە وەکو خۆی بمێنێتەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە تەعدیلی بکەین؟، ٢١ کەس لەگەڵیەتی، کەواتە وەکو خۆی پەسەندکرا، ئەوەی کە لەسەر خاڵی (٤) هەبوو دوو پێشنیار بوو هەندێك لە پێشنیارەکان سیاغەیە ئەوەی کە دکتۆرە جوان باسیکرد ئەوە لەکاتی سیاغەدا ئەتوانرێ ئەوانە هەمووی جێگەی بکرێتەوە، پێشنیارێکی تر ئەوە بوو کە ئەو دوو خاڵە دەمج بکرێت لیژنەی یاسایی روونکردنەوەیان لەسەر دا، ئیعفائی پەرلەمانی جیاوازە لە سیحەی (عدم ثبوت) ئەو ئەوراقانەی کە تەسلیم کردوون، بۆیە دەیخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە دەمج بکرێت لەکاتێکدا ئەوە

لیژنەی یاسایی روونکردوەی داوە کە ئەم دوو مەسەلەیە دوو شتی لەیەك جیاوازن، ئیعفائی پەرلەمانی بەدەنگی پەرلەمانتاران یەك لا دەکرێتەوە، بەلاَم ئەگەر سەلماندرا کەزانیاری ناڕاستی داوە ئەوە ئەو کاتە پێویست بەدەنگی ناو پەرلەمان ناکات، خۆی کەزانرا زانیاری نا ڕاستی داوە ئیعفاء دەکرێتن، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە دەمج بکرێت؟، (٤) کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟، ٤٩ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە وەکو خۆی دەمێنێتەوە گۆڕانکاری تێدا ناکرێت، پێشنیارێك هەبوو کە نەهاتنی یەك لەدوای یەك غیابی موتەکەڕیر، دیسانەوە ئەمەش ببێتە ئینتیهائی عزویە، نۆقتەی نیزامی هەیە؟ کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوێنێ کە جەنابتان باسی ئەوەی کرد کە موداخەلات کەمە، لەبەر ئەوەی یەك پێشنیار ئیعتیمادی لەسەر نەکرێت، داواکارین کە وەکو پێشتر کە موداخەلە زیادببێتەوە سێ پێشنیار ئیعتیمادی لەسەر بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێوە خۆتان ئیلتیزام بکەن بەبڕیارەکەی خۆتانەوە، ئێمەش ئیلتیزام دەکەین بەوە بڕیارەی کە دوێنێ داومانە بەنیسبەت ئەم یاسایەوە، بۆیە دەیخەینە دەنگدانەوە، زیاتر لەئەندامێکیش پێشنیاری کردبوو، لێرەشدا چەند پێشنیارێك هەیە پێشنیارێك ئەوە بوو (٥) دانیشتنی یەك لەدوای یەك ببێتە هۆی ئینتیهائی عزویە، پێشنیارێکی تر ئەوە بوو (٣) دانیشتنی یەك لە دوای یەك ببێتە هۆی ئینتیهائی عزویە، بەڵی ماموستا مەڕوان فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل(مەڕوان گەلاڵی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان تێبینی برای بەڕێزم کاك ئومێد و ئەگەر نەفەرێکی دیکەش پشتگیریمان بکات بخەینە تەسویت و بگەڕێنینەوە سەر ئەسڵەکەی ئەو ئیستیسنائەی کە دوێنێ کە بەڕێزتان کرد ئەو ئستیسنائە لادەن، لەبەر ئەوەی ئاوا بڕۆین ئێمە کە ئەو ماندووبوون و مەشە قەتە مان کردووە لەو ڕەمەزانە ماینەوە بۆئەوە کە دوو پڕۆژە یاسا تێپەڕێنین بەلای کەمەوە ئێستا ئەوەشمان پێی تەواو نابێت، ئەگەر وابێت دەبێت جەژنیش لێرە دانیشین تاوەکو ئەو پڕۆژە یاسایە تەواو دەکەین، وە ڕەئیی لیژنەی یاسایش دەبێت بە ئیعتیبار وەربگرێتن تەماشاش دەکەم هەر ڕەئێکی دیکەش بێتن لیژنەی یاسایی کە روونکردنەوەی خۆی دەداتن پەرلەمانتاران دەنگ لەسەر هەمان ئەو ڕەئیە دەدەنەوە کە لیژنەی یاسایی، کەواتە کاتەکەمان بەلاش دەڕوات، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی یاسایش ڕەئیی لەسەر ئەوەیە کە ئەوە بیخەینە دەنگدانەوە، غیابی موتەکەڕیر بخەینە دەنگەوە، وابزانم سێ کەسیش زیاتر پێشنیاری کردووە، بەڵێ خاتوو بێگەرد فەرموو.

بەڕێز بێگەرد دلّشاد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش پشتیوانی هەردوو ڕەئیی برای بەڕێزم دەكەم مادام، یەعنی لە زومنی ئەوەی كە بڕیارمان لەسەر دابوو كە فراكسیۆنەكان بەپێی هەر فراكسیۆن دوو تا سێ كەس قسە بكات و ئەوە ئیلتیزامی پێوە نەكرا، لەبەر ئەوە با ڕەئیەكان بە سێ كەس وەكۆ جاران بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ بڕوات،

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

خۆ ئەوە لە پەیڕەوی ناوخۆشدا نەهاتووە عورفێك بووە لەخولی پێشوو ئیشی پێكراوە، بەلاّم دەترسم ئەمە وابێت ئینجا زیاد ببێت ئینجا موداخەلە بكەن بڵێن من پشتیوانی ڕەئیی فلاّن كەس دەكەم و ئینجا سەعاتێك قسە بكات دوای ئەوە كەقسەی كرد ئینجا دەڵێت من پشتیوانی ڕەئیی فلاّن كەس دەكەم، بەڵێ فەرموو كاك ڕابوون.

بەڕێز ڕابون توفیق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە وەك فراكسیۆنی گۆڕان ئەگەر سێ دەنگیش پشتگیری بكەین و بخەینە دەنگدانەوە ئێمە هەر مولتەزمین بەوەی ئەو برادەرانەی كە دیاریمان كردوون ئەوان قسە دەكەن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ئەگەر ڕوونكردنەوەیەكتان هەیە لەسەر ئەو پێشنییارە بڵێن بۆئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، بڵێین چی تكایە با زوو بیخەینە دەنگدانەوە، ئیقتیراحێك بخوێننەوە بۆئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، تكایە با ئەو فەقەرەیە بخوێننەوە، فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی مەسەلەی غییابی موتەتالی زیاتر لە سێ كەس داوای كردبوو، بۆیە بەهەموو مەقایسەكان دەبێت بخرێتە دەنگدانەوە، بەلاّم ئێمە لەلیژنەی یاسایی پێمان باشە بەو شێوەیە بخرێتە دەنگدانەوە (غیاب متتالي في خمس جلسات بدون عذر مشروع)، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

دەیخەینە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵ ئەو دەقەیە (غیاب متتالي في خمس جلسات بدون عذر مشروع)، كێ لەگەڵیەتی، باشە ئەگەر ئەمە پەسەند نەكرا دوای ئەو كاتە (٣) دەخەینە دەنگدانەوە كێ لەگەڵیەتی؟ تكایە دەستتان بەرز بكەنەوە، (٣٢) كەس لەگەڵیەتی، كێ لەگەڵی نییە؟، (٤٢) كەس لەگەڵی نییە كەواتە پەسەند نەكرا، بكرێتە (٣)، دكتۆر عبدالله فەرموو.

بەڕێز عبدالله جاسم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنییارامن ئەو بوو (الغیاب عن حضور جلسات المجلس ثلاث مرات متتالیة بدون عذر یقبله المجلس)، یەعنی ئیحتیماله لەلایەن من (العذر)بیت؟، بەس لەلایەن مەجلیس(عذر مشروع)نەبیت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئێستا كەواتە (٣) دانیشتنی یەك لەدوای یەك، تەبعەن لیژنەی یاسایی روونكردنەوەیان لەسەر ئەوە دا كە ئەوە بە پێی قانونی خدمەی موەزەفین دەتوانرێت ڕێكبخرێت و لە قانونی خدمەی موەزەفین ڕێكدەخرێت، بەلاّم پێشنیاری ئەندامانی لیژنە ڕەچاو دەكەین دوو پێشنییار هەبوو لەمەدا (٥) خرایە دەنگدانەوە دەنگی نەهێنا (٣)ش هەیە پێشنییار كراوە ئەویش دەخەینە دەنگدانەوە،(غیاب متكرر لمدة ثلاث جلسات متتالیة بدون عذر مشروع)، كێ لە گەڵیەتی (٣) جەلسە؟، (٤٠)كەس لەگەڵیەتی، كێ لەگەڵ نییە؟، (١٣) كەس لەگەڵ نییە، كەواتە پەسەندكرا، ئەو پێشنییارەی ماوەی ویلایەت كۆتاییهاتنی ماوەی ویلایەت ئەگەر سیاغەتانكردووە لیژنەی یاسایی تكایە بیخوێننەوە،

بەڕێز د.ڤالاّ فرید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لیژنەی یاسایی ئەو پێشنییارەی قەبوڵ بوو كە دەڵێت(انتهاء ولایة المجلس)، واتا كۆتاییهاتنی ویلایەتی مەجلیس یەكێكە لەو ئەسبابانەی كە ئینتیهائی عزوییە بەدوای خۆیدا دێنێت، بیدە دەنگدان بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ ڕەزامەندە، بەڵێ نۆقتەی نیزامی، كاك ابوبكر فەرموو.

بەڕێز ابوبكر عمر عبدالله((هەڵەدنی)):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو پێشنییارەی كەكردم، یەعنی كە قابیلی تەجدیدبێت، ئێمە هەستدەكەین ئەم دوو، سێ ڕۆژە ئەم یاسایە نەختێك پەلەرمان تییاكردووە، یەعنی لە ماددەی(٥)م مەجلیسی موفەوەزین ئەو(٥)ساڵە با قابیلی تەجدیدبێت، یەعنی ئەمە شتێكی حەیەوییە، پسپورییە، خیبرە و مومارەسەیە، ئەگەر كەسێك گەندەڵی لەسەر نەبێت لە كاروبارەكەیدا شارەزابێت مەناعەتی چییە ئێمە (٥)ساڵی تر بۆ تەجدید بكەینەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

وابزانم هیچ مەناعەتێك نییە لەوە، لیژنەی یاسایی فەرموون.

بەڕێز د.بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە حقوقی فەسڵی دوای ئەمە کە باسی حقوقی ئەعزاء دەکەین وتوومانە (قابلة للتجدید)، بەس (قابلة للتجدید)، بەمەعنای ئەوەی کە کاتێك(٥)ساڵەکە تەواودەبێت، ئینتیهائی ویلایەتەکەی دێت بەهەمان میکانیزمی کە لێرە دامان ڕشتووە لەڕێی پەرلەمان جارێکی تر بێتەوە ناو مەجلیسەکە، مەبەست لەوەیە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

واتە هیچ ڕێگرییەك نییە لەوەی کە (٥) ساڵ ئەندامی مەجلیسی مفەوەزین بێت جارێکی تریش خۆی تەرشیح بکاتەوە لەبەردەم پەرلەمانی کوردستان، بۆئەوەی ببێتەوە بە ئەندامی مەجلیسی مفەوەزین، بەڵێ فەقەرەیەك زیاد دەکرێت لێرە (انتهاء ویلایة المجلس)، کێ لەگەڵیەتی؟، (٦٦)کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟، کەس نییە لەگەڵی نەبێت کەواتە پەسەندکرا، پێشنیارێك هەبوو کە ئینتیهائی عزوییە ببێت (في حالة الترشح لأیة انتخابات)، بەلأم برادەران ڕوونکردنەوە لەسەر ئەوە دا کە ئەمە لە یاسای هەڵبژاردندا بوونی هەیە، بەڕاستی من دەمەوێت لە دروستی ئەوە بکۆڵنەوە کە ئایا لە یاسای هەڵبژاردنەکاندا هەیە، چونکە بۆ نموونە دادوەرانیش دەبێت دەست لەکار بکێشنەوە پێش ئەوەی کە خۆیان تەرشیح بکەن بۆهەر ئینتیخاباتێك، بەلأم ئەمە لەیاسای هەڵبژاردنەکاندا نەهاتووە، ئەمە لە یاساکانی تایبەتمەند بە ڕێکخستنی دەسەلأتی دادوەریدا هاتووە، بۆیە ئەگەر لە یاسای هەڵبژاردندا نەهاتبێت دەبێت لێرە باسبکرێت کە ئەگەر خۆی هەڵبژارد بۆهەر هەڵبژاردنێك ئەوە پێویست دەکات دەست لەکاری کۆمسیۆن بکێشێتەوە ئەوکات خۆی هەڵبژێرێ، با دکتۆرە بەهار ڕوونکردنەوە بدات،

بەڕێز د.بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی هاتووە لەیاسایی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستاندایە، یاسایی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان یاسایەکە تایبەتە بە پەرلەمان، بۆیە ئەمەی ئەمانە ناگرێتەوە، من پێم وایە من مەعلوماتم لەسەر یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمان هەیە کە ئەمەی تییا هاتووە کە ئەویش خاسە بە پەرلەمانەوە، ئیتیلاعم لەسەر ئەوە نییە...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

چی هاتووە لەیاسای هەڵبژاردنی پەرلەماندا؟

بەڕێز د.بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەیاسای هەڵبژاردنی پەرلەماندا هاتووە دەڵێت پەرلەمانتار بە موستەقیل دادەنرێت لە ئیشەکەی کاتێك کە...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

دوو شتی جیاوازە دكتۆرە بەهار ئەمە لێرەدا حەقی تەرەشوحە، لێرە داوا دەكرێت ئەو كاتەی كە ئەندامانی ئەنجومەنی كۆمسیاران هەركاتێك بیانەوێت خۆیان تەرشیح بكەن بۆ هەڵبژاردنی پەرلەمانی كوردستان، بۆ هەڵبژاردنی سەرۆكی هەرێم، بۆ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاكان ئیستیقالە بكات بەموستەقیل حیساب بێت ئینجا حەقی تەرەشوحی هەبێت، تییا نییە وانییە؟

بەڕێز د.بەهار محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

نەخێر، ئەوەی تییا نییە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كەواتە دەبێت ئیزافە بكرێت، كاك بەیار فەرموو.

بەڕێز بەیار طاهر دۆسكی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەری نووكە مە موناقەشا هندێ یاكری سەلاحییاتێت مەجلیسی ئێك ژسەلاحییاتێت مەجلیسی دبێژیت (مصادقة على تسجيل القوائم الانتخابية و مرشحنا)، بدیتنا من نابیتن مورەشحەك موسادەقە لسەر بێتە كرن ئەگەر ئەندامبیتن د مەجلیسا، یەعنی ئەڤە بەدیهیاتن، چونكە یاژمن ڤە بەری نووكە مە پەسەندا ڤێ ماددێ یاكری و مە تەجاوزا كری، ژبەر هندێ بدیتنا من ئەڤە تشتەكێ زێدەیە ئەم دكەین، ئیستیقالە دڤێت بدەت ژنوویكا بێتە پەسەندكرن، چاوا دبیتن ئەندامێ مەجلیسێ ژی بیتن و پەسەندا تەرشیح خۆ ژی بكەتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

لەڕووی مەنتقییەوە ئەوەی جەنابت دەڵێی ڕاستە، بەڵام لەڕووی قانونییەوە هیچ ڕێگەیەكی قانونی نییە لە ئێستا، ئێستا بەم شێوەیە هیچ ڕێگایەكی قانونی نییە لەبەردەم ئەوەی كە كەسێك ئەندامی ئەنجومەنی كۆمسیارانیش بێ و خۆی هەڵبژێرێت، بۆیە ئەو پێشنیارەش دەخەینە دەنگدانەوە كە ماوەی ئەندامیەتی ئەندام لە ئەنجومەنی كۆمسیاران كۆتایی پێبێت ئەگەر خۆی هەڵبژارد بوو هەر یەكێك لە هەڵبژاردنەكان، كێ لەگەڵیەتی؟، (٦٢) كەس لەگەڵیەتی، كێ لەگەڵی نییە؟، (٤) كەس لەگەڵی نییە، كەواتە پەسەندكرا، پێموابێت پێشنیارەكان تەواو بوون لەسەر ئەو ماددەیە، لیژنەی یاسایی بخوێننەوە بۆئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، پەروا خان نوقتەی نیزامیت هەبوو؟ فەرموو.

بەڕێز پەروا علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من تەنها ئەوەم هەبوو ئەگەر لەكاتێكدا ئەوكەسەی كە خۆی هەڵدەبژێرێت دەرنەچێت ئایا دەگەڕێتەوە سەر هەمان وەزیفە؟، چونكە بەپێی یاسای كۆمسیۆن...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نەخێر ئیستیقالە دەکات تەواو.

بەڕێز پەروا علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەی بەپێی یاسایی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ئەو موددەیە بە ئیجازە حیسابە، وە لە حاڵەتێکدا کە خۆی کاندید کردو دەرنەچوو دەگەڕێتەوە سەر هەمان وەزیفەی خۆی؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هیچ دەقێکی وا نییە، دەنگیش لەسەری دا تەواو پەروا خان، بەڵام دەنگی لەسەر درا بەو شێوەیە، یەعنی هیچ دەقێك نییە بڵێت ئیجازە دەبێت لە ئیشی خۆی لە مەجلیسی مفەوەزین، حاکمیش دەبێت ئیستیقالە بکات ئینجا خۆی تەشریح بکاتن، لیژنەی یاسایی ماددەکە بخۆێننەوە بۆئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، دکتۆر فرست فەرموو.

بەڕێز دکتۆر فرست صوٚفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی پەروا خان باسیکرد سەبارەت بە پەرلەمان راست دەکات، ئەو کاتەی مەجبورە ئیستیقالە بدات کە دەرچوو نەك پێش ئینتیخابات، ئەو کاتەی کە دەرچوو پێش سوێند خواردن بڕیار دەدات ئایا ئەندامی پەرلەمانبێت یان لەو شوێنە بێت، نەك لەکاتی خۆ تەرشیح کردن، وە من دەنگمدا بەو نەسە ئیزافە بکرێت باشە، بەڵام ئەوەی هەر بۆ روونکردنەوەیە، یەعنی ئەوە نییە کە پێش خۆ تەرشیح دەکەی بۆ پەرلەمان تۆ ناچاربیت بۆ نموونە ئەگەر مامۆستای جامیعەبی ئیستیقالە بدەی، نەخێر ئەو کاتەی کە دەر چوویە لەڕۆژی سوێند خواردنەوە لە شوێنەکەی دی جا لە مەجلیسی بەلەدییە بێ یا لە موحافەزەبێ موستەقیل حیساب بێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەزانی دوو شتی جیاوازە، قازی و ئەندامی مەجلیسی مفەوەزین جیاوازن لە وەزیفەکانی تر، چونکە ئەمانە پەیوەندییان بە نەزاهەتی ئینتیخاباتەوە هەیە، بۆیە هەر کەسێك خۆی تەرشیح دەکات پێویست دەکات ئیستیقالە بکات، نابێت هیچ رەبتێکی بە مەجلیسی مفەوەزین و بە ئینتیخاباتەوە بمێنێت، ئەمە جیاوازە لە مۆەزەفێکی ئیعتیادی، لەمامۆستایەکی زانکۆ، یان لە مۆەزەفێك لەهەر جێگایەکی تر بێ، چونکە ئەمە پەیوەندیدارە ڕاستەوخۆ بە ئینتیخابات و بە نەزاهەی ئینتیخاباتەوە، بۆیە ئەوەی کە دەنگی لەسەر درا سەحیح بوو، پێموابێت شتێکی باشە بەڕای شەخسی خۆم، بەڵێ کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە گرنگ بوو وە تەحسیل حاسڵیشە، کە کەسێك دەبێتە ئەندامی ئەنجومەنی کۆمسیاران دەبێت کەسێکی بێ لایەن بێت سەربەهیچ تەوەجوهێکی سیاسی نەبێت، نابێت دەرفەتیش بە ئەو لەحزەی کەویستی خۆی تەرشیح بکات بۆ کیانێکی سیاسی یان حزبێکی سیاسی کەواتە موسداقییەتی

ئەندامیەتی لەدەست دەدات ئەسڵەن، بۆیە بزەبت تێڕوانینەکەی جەنابتان گۆنجاوە بۆ دەسەلآتی دادوەری و بۆ ئەنجومەنی کۆمسیاران یان دەزگای هەڵبژاردن ئەم لایەنانە ڕاستە ئەگینا بۆ حکومەت و پەرلەمان بێت دەکرێت ئەندامیەتی لەیەك لەحزەدا لەپەرلەمان و لە حکومەتیش هەبێت، بەلآم بۆئەوەی تریان قەتعیەن نابێت ئەگەر ماددەکەش نەبێت هەر نابێت ماددەکەش هەبێت تەئکیدکردنەوەی کارێکی باشە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، خۆی من ئەو بیرۆکەیەی جەنابیشت دەمزانی کاك سالار لەبیرم مابوو، بەلآم دوێنێ ئەگەر بیرت بێ حیزبی سیاسی تەسبیت کرا کیانی سیاسی تەسبیت نەکرا، بۆیە ڕەنگە مافی ئەوەی هەبوایە بۆ کیانی سیاسی خۆی تەرشیح بکردایە حیزبی سیاسی نەبێت، ئەوە ڕاستە، کاك عمر شتێکت هەبوو فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من زۆر لە پێش ئەو برادەرانە دەستم بەرز کردبۆوە، ئەوە یەکەم جارە ئەو گلەییە بکەم، بەلآم مافی خۆمە ئەو گلەییە بکەم، هیچ کەسێك مافی ئەوەی نییە وەزیفە لە کارمەندێکی دەوڵەت وەرگرێتەوە پێش ئەوەی دەربچێت لە ئینتیخاباتدا من پشتگیری لە دکتۆر فرست دەکەم، دەبێت دەربچێت ئینجا ئیستیقالە بدات، ئەگەر حاکمیش بێت دەبێت دەربچێت ئەگەر لە کۆمسیارانیش بێت دەبێت دەربچێت، یەعنی مەنتقی تیا نییە تۆ لە عزوی مەجلیسی کۆمسیاران بێ، بەلآم دەرنەچێت و دوایش دەربکرێت، یەعنی لەو لەکی دەی جەژنەی هەم لە کۆمسیارانیش بۆی و هەم دەریش نەچویت ئەمە مەنتقی تیا نییە و ئەو دەنگدانەش هەڵەبوون، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو دەنگدانە هەڵە نەبوو کاك عمر بەشێوەیەکی ئسوولی خۆی کراوە، من تائێستاش پێداگرم لەسەر ئەوەی کە ئەندامی ئەنجومەنی کۆمسیاران و مەجلیسی قەزاو قازی فەرقی هەیە لەگەڵ هەر وەزیفەیەکی تر، چونکە ئەمە پەیوەندیدارە بە نەزاهەتی ئینتیخاباتەوە،

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حاکمێك ئەگەر دەرنەچوو دەری دەکەن؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ ئیستیقالەی کردووە، ئەوحاکمانەی کە،

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیجازە وەردەگرێت ئەو مانگە تا ئەنجامەکەی دیاری دەکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

نەخێر کاك عمر ئیجازە وەر ناگرێت، ئیستیقالە دەکات ئینجا خۆی تەرشیح دەکات، لیژنەی یاسایی ماددەکە دەخوێنێتەوە، ماددەی (٧)م.

بەڕێز د.ڤالآ فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل الخامس

المسائلة وانتهاء العضوية

المادة السابعة:

أولاً : تنتهي العضوية في المجلس لأحد الاسباب الآتية :

١-انتهاء ويلاية المجلس.

٢-الاستقالة.

٣-الوفاة أو عجز العضو عن أداء مهامه.

٤-صدور حكم قضائي بات بحق العضو في جريمة مخلة بالشرف.

٥-إعفاء برلمان كوردستان أعضاء المجلس مجتمعا أو منفرداً من مهامهم عند مخالفتهم لأحكام هذا القانون والأنظمة باغلبية الثلثين.

٦-إذا ثبت عدم صحة المعلومات التي أدلى بها عند الترشح للوظيفة.

٧-غياب متتالي لثلاث جلسات بدون عذر مشروع.

٨- عند ترشيح العضو لاحد المجالس النيابية.

ثانياً : (في حال شغور احد مقاعد المجلس لأحد الأسباب الواردة في الفقرات أعلاه يتم اختيار)، لێرەدا تەعین هاتووە، بەڵام چونکە ئیختیارە بەپێی ماددەی (٥) فەقەرەی یەکەم لەوێ بە ئیختیار دادەنرێت، بوویە ئەو تەعینە هەڵەی تەبعە، (في حال شغور احد مقاعد المجلس لأحد الأسباب الواردة في الفقرات أعلاه يتم اختيار عضو أخر بنفس الألية الواردة في هذا القانون).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە کە بەو شێوە خوێنرایەوە؟، (٧٢)کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە، (٣)کەس لەگەڵی نییە کەواتە پەسەندکرا، دانیشتنەکە ڕادەگرین تا کاتژمێر دوو و نیو، دوایی دەگەڕێینەوە بۆ بەردەوامیدان بە گفتو گۆکان.

دانیشتنی دووەم

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە ناوی خوای بەخشندە و میهرەبان، دانیشتنەکەمان بە ناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێدەکەین، بەردەوام دەبین لە خستنە ڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژە یاسای کۆمیسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی و ڕاپۆرتی لیژنە پەیوەندیدارەکانی پەرلەمان، سەبارەت بە پرۆژە یاساکە بە پێی ماددەکانی ﴿٧٢ و ٧٤ و ٧٧﴾ لە پێڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، ژمارە یەکی، هەموار کراوی ساڵی ﴿١٩٩٢﴾ی پەرلەمانی کوردستان

عێراق، كه به تەماین ئەمڕۆ تەواوی كەین، داوا لە لیژنەی یاسایی دەكەین فەرموون ماددەی هەشتەم بیخوێنێتەوە.

بەڕێزد. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

الفصل السادس، حقوق الاعضاء

المادةالثامنة:

اولا: يتمتع اعضاء مجلس المفوضين (بامتيازات وكيل الوزارة) لمدة خمس سنوات قابلة للتجديد لمرة واحدة.

ثانيا: لمجلس المفوضين منح مخصصات لموظفيه لاتتجاوز المخصصات الممنوحة لموظفي البرلمان.

ثالثا: جميع اعضاء مجلس المفوضين لايمكن تعينهم في وظائف عامة، باستثناء المناصب الاكاديمية، ولمدة ثلاث سنوات من تاريخ انتهاء مهمتهم كمفوضين.

رابعا: يتمتع المفوضون براتب تقاعدي يبلغ ٨٠٪ من مجموع ما كانوا يتقاضوه من رواتبهم بعد انتهاء مهامهم عدا حالات الاقالة والاستقالة او الادانة بجريمة لها علاقة بعملهم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ، كێ قسە لەسەر ئەم ماددەیە دەكات؟ مامۆستا فەرموو،

بەڕێز حسین اسماعیل حسین(مەروان گەلاڵی) :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە چوار پەرلەمانتار پێشنیارێكمان كرد كە هەر رەئییێك ئەگەر سێ پەرلەمانتاری دیكە پشت ڕاستی نەكەنەوە قسەی لەسەر نەكرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

باشە، وا دیارە ئێوە خۆتان پابەند نەبوون بەو ئیتفاقییەی كە خۆتان كردووتانە، بۆیە ئێمەش پاشگەز بووینەوە لەو مینحەیەی كە بە ئێوەمان دابوو، بۆیە بۆ هەر پەرلەمانتارێك هەر رەئییێك بیخەینە دەنگدانەوە پێویستی بە پشتگیری هەیە، هەر رەئییێك سێ كەس پشتگیری نەكات نایخەینە دەنگدانەوە، بەڵێ فەرموو مامۆستا رابوون،

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە یەكەم پابەند بووین، دەتوانی سەیری ناوەكان بكەی بۆ ناونووسین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەس بەشێك لە فراكسیۆنەكان پابەند نەبوون.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، دووەم، داوا دەکەم بە گوێرەی پێڕەوی ناوخۆ لە هەر ماددەیەك کەسێك لە جارێك زیاتر قسە نەکات و دوای ناو نووسینیش، ناو نووسین کۆتایی پێدێت بە پێی پێڕەوی ناوخۆ، ئێستا ناوەکانتان نووسی، کەواتە ناو نووسین کۆتایی پێهات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەس یەك حاڵەتە، ڕای فراکسیۆنەکان وەردەگرینەوە لەو حاڵەتانەی کە ئیزافە هەبێت.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

بەس ئەوەندەی فراکسیۆنەکان باشە، مەمنوون.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شوان فەرموو نوقتەی نیزامی،

بەڕێز شوان شێخ احمد:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم باشە جەنابت دوێنێ کە ئەو بڕیارەتاندا وەکو سەرۆکی پەرلەمان، کە یەك کەس موداخلە بکات پێویست ناکات پاشگەز ببینەوە، ئیتتفاقی فراکسیۆنەکانیش ئێستا کراوە پێم باشە پابەند بین و لە سەری بڕۆین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخیر پابەند نابن پێیەوە، د.ابراهیم فەرموو،

بەڕێز ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

ببورە، ئەو وشەی کاك رابوون بەکاری هێنا، باشە سیغەی ئەمری تێدایە، نابێت ئەو بە سەرۆك پەرلەمان بڵێت، باشە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ کاك ئاری فەرموو،

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم «ئاری هەرسین»:

بەڕیز سەرۆکی پەرلەمان.

مەسەلەی پابەند بوون یان پابەند نەبوون ئەوە بەستراوەتەوە بە قوەتی بەڕێوەبردنی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمانەوە، ئەگەرنا بە حەزی ئینسان بێت، ئینسان بە عام لەوانەیە لە ژیانیدا زۆر حەزی لە قانوون و پابەندبوون نەبێت، بەڵام ئەوە جەنابتان دەبێ کارێك بکەن کە ئێمە پابەند بین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئاری گیان، ئێوە بە پێی پێڕەوی ناوخۆ بۆتان هەیە موداخەلە بکەن، ناو بنووسن بۆ ئەوەی قسە بکەن، بەڵام خۆتان ئیتفاقتان کردبوو کە لەهەر فراکسیۆنێك دوو کەس قسە بکات بۆ بابەتێکی دیاری کراو، خۆتان پابەند نەبوون پێیەوە، لەبەر ئەوە ناتوانین ڕێگە لەوە بگرین کە تۆ قسە بکەی، ناو بنووسن بۆ قسە کردن، بەڵێ فەرموو،

بەڕێز فخرالدین قادر عارف «سکرتێری پەرلەمان»:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ گفتوگوو کردن لەسەر ئەم ماددەیە ناوی ئەم بەڕێزانە لای ئێمە تۆمارکراوە «سالار مەحموود، سەرکەوت سەرحەد ، مریم صمد، زانا عبدالرحمن، ئاواز جەنگی، قادر ئۆتمان، ئومێد حەمە علی، انور قادر، کاك فەرهاد، سوهراب میکائیل، دکتۆرە جوان، د.عبداللە، کاك بەیار، مامۆستا غریب، کاك عمر عینایەت، علی حەمە صالح، کاك خلف».

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالار فەرموو،

بەڕێز سالار محمود مراد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر بە کورتی هەندێ لە بڕگەکان داڕێژراونەتەوە هاوشێوەی کۆمیسیۆنی عێراقی، ئەوەی پەیوەندی بەئیمتیازات و پلەوە هەیە ئەگەر وا بێت چوار ساڵ جارێك ئەم کۆمیسیۆنانە تازە ببنەوە، بە ڕاستی ئەم وڵاتە پڕ دەبێت لە پلە تایبەت و جێگر وەزیر و وەزیرو پەرلەمانتاری خانەنشینکراو و ... بۆیە پێداچوونەوەیەك بەم خاڵە بکرێت و خاڵی دووەمیش ئەگەر بکرێت بۆ موعالەجە کردنی، تەنها بۆ چوار ساڵەکە بێت، ئەگەر تەمەنی تەقاعودی نەبێت نەتوانێت ئەم ئیمتیازە وەربگرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز د.عبداللە فەرموو،

بەڕێز عبداللە جاسم رجب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نیسبەت ب «جمیع اعضاء مجلس المفوضین لایمکن تعینهم في وظائف عامة، باستثناء المناصب الاكادیمیة، ولمدة ثلاث سنوات من تاریخ انتهاء مهمتهم کمفوضین»، تەبعەن لە زۆربەی قەوانینی دەوڵەتانی دەوروبەری ئێمە بە سەراحەت ئیعلان کردییە «لا یجوز لهم ان یقوم بای عمل مقابل أجر لصالح ای جهه مهما کان صفتها»، یەعنی وەزیفە خاسە و عامە و موخەسەسات و تیجارەت و هەموو لە «استثنا» کردییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك ئومێد حەمە علی فەرموو،

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی هەشتەم، من لە برگەکانی سێیەم و چوارەم تێبینیەکانم دەخەمە روو، نابێت ئەندامانی ئەنجومەن لە وەزیفە گشتییەکاندا دابمەزرێن، جگە لە پێگە ئەکادمییەکان و بۆ ماوەی سێ ساڵ لە رێکەوتی کۆتایی هاتنی کارەکانیان وەك کۆمیسیار، من وای بە باش دەزانم بۆ ئەوەی کە رێگا بگرین لە مەسەلەی بەکارهێنانی ئەم ئەنجومەنی کۆمیسیۆنە بۆ کاری حیزبایەتی و ئەو ئاسۆیە دابخەین لەبەردەم هەر یەکێك لەو ئەندامانە کە کاری حیزبی بکات و بە ئاراستەی حیزبیدا بیر بکاتەوە، جگە لە وەزیفە گشتییەکان مەسەلەی کاندیدبوونیش لێرەدا باسی لێ بکرێت، لە وەزیفە گشتییەکان و رێگەش لەمە بگرێت کە کاندید بکرێت بۆ هەرپەرلەمان و ...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی پێشوو موعالەجە کرا.

بەڕێز ئومێد حەمە علی صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نە، نە، مەسەلەی کاندید بوون بۆ پەرلەمان، مەبەستم ئەوەیە بۆ ماوەی سێ ساڵەکە بۆ ئەوەی روونتر بێت، دەڵێ بۆ ماوەی سێ ساڵ ناتوانێ لە وەزیفە گشتییەکاندا بێت، مەبەستم ئەوەیە دوای ئەم سێ ساڵەش بە هەمان شێوە بتوانێ کاندید بێت، چونکە ئەگەر هەر ئیستیقالە بکات، ئەمەش هەر زۆر موهیممە بۆ ئەوە ئیشکالی تێدا نییە، دەتوانێ ئیستیقالە بکات و کاندید بێت، بەڵام ئەو سێ ساڵە بکرێتە مەرج بۆ ئەوەی کە کاندید نەبێت بۆ دوای سێ ساڵ تەواو بوونی ئەرکەکەی لە ئەنجومەنی کۆمیسیاران، کۆمیسیاران مووچەی خانەنشینیان بە رێژە «٨٠٪» لە کۆی مووچەکەیان دەبێت لە دوای کۆتایی هاتنی کارەکانیان جگە لە حاڵەتی ئەوەی کە ... هەڵبەت لێرە پشتیوانی لە قسەی کاك سالاریش دەکەم بۆ ئەوەی مەسەلەی خانەنشین ببێتە سەرەتایەك، تەبعەن رایەکە وایە دەبێ مەرج دابنرێت، لێرە مەرجەکە تێدا نییە، مەرجی تەمەنی یاسایی خانەنشین بوون و بکرێتە مەرج بۆ خانەنشین بوونی هەر ئەندامێکی کۆمیسیاران، رەنگە لێرە قسەیەك بێتە ئاراوە بڵێین: بەمە جۆرێك لە نادادپەروەری دێتە گۆڕێ، بەوەی کە هەرکەسێك ئەگەر تەمەنیشی بگاتە ئاستی خانەنشینی یاسایی لێرە خانەنشین دەبێت، بۆ ئەوانەی کە تەمەنیان کەمە خانەنشین نابن، بۆ ئەوەی رێگەش لەمە بگرین دەتوانین مەرجێکی دیکەش دابنێین کە ئەو کەسەی تەمەنی یاسایی خانەنشین بوونی هەیە پێشتر لە خزمەتی گشتیشدا بوو بێت، واتە بە بێ خزمەت نەهاتبێتە ناو، واتە تەنها ئەو کەسانە خانەنشین بن کە پلەی مودیر عام یان هەر پلە و پۆستێکی تری حکومی لە دام و دەزگاکانی تردا هەبووە، هاتووە لێرە ئەندامی ئەنجومەنی کۆمیسیارانە و تەمەنی دەگاتە

ئاستی خانەنشین بوون بتوانێ خانەنشین بکرێت، بە راستی شتێکی دیکەش دێتە ئاراوە کە ئەو ماوەی سێ ساڵە تۆ بتەوێ خانەنشینیان نەکەی، ئەمە بە چەشنێك لە چەشنەکان هەم رێگری کردنە لەوەی کە خانەنشین بوون دروست ببێت، ئەمە پێویستە عیلاجی ئەو ماوەیە بکرێت، حکومەت ئیلزام بکرێت کە بە رێژەیەکی کەمتر لەو پارەیەی بۆ ئەوانەی کە گەنجن و تەمەنێکی کەمیان هەیە ئەگەر کاری پێشوویان نەبوو، واتە هیچ کارێکی پێشینەیان نەبوو، تا کارێکیان بۆ دەدۆزرێتەوە رێژەیەکی دیاری کراو کە دواتر دەتواندرێت لیژنەی یاسایی یان لیژنەی پەیوەندیدار کە پەرلەمانتاران لەسەر ئەمە پێشنیار بخەنە روو، ئەوە دیاری بکەن چ رێژەیەك گونجاوە بۆ ئەوەی ژیانیان دابین بکرێت تا ئەو کاتەی بە پێی پسپۆری و بە پێی ئارەزووی خۆیان ئیشێکی بۆ دەدۆزرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، تکایە بەرێزان قسەکانتان کورت بکەنەوە، رێك و راست پەیامتان چییە؟ داواکاری و پێشنیارتان چیە؟ بیخەنە روو، پێم وابێ ئەندامانی پەرلەمان لێی تێدەگەن ئەزانن تۆ ئێستا داوای چی دەکەی؟ ئێستا تۆ داوای ئەوە دەکەی خانەنشین نەمێنێت، بۆیە دەڵێی با لێرە مەرجی تەمەنیشی بۆ ئیزافە بکرێت، ئیتر پێویست ناکات زۆر شەرحی بکەی، کاك ئەبو کاروان فەرموو،

بەرێز عبدالرحمن فارس ﴿ابو کاروان﴾:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

رەنگە نەختێك رای من جیاواز بێت لە برادەران، ئەویش ئەوەیە دەبێت مووچە و ئیمیتیازتیان بە شێوەیەك بێت قابیل نەبن بکۆدرێن،چونکە ئەوە بەکار دەهێنرێت، چونکە ئێستا لە عێراقیشدا ئەمانە نە دامەزراندنیان بۆ دەبێت دوای سێ ساڵ و مووچەیەکی باشیشیان پێدەدرێت، بۆیە رەنگە ئەو فەرمانبەرە بزانێ مووچەی کەم دەبێت و خانەنشینی کەم دەبێت، رەنگە لە موقابیل ئەمە شتێکی زۆر وەردەگرێ، زۆر سوپاس.

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاسن کاك سوهراب میکائیل فەرموو،

بەرێز سوهراب میکائیل محمدامین:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پێشنیار دکەم ئەڤ هەر سێ خالە ئیزافە ببن، ببیتە، خامسا: اذا اصیب احد اعضاء مجلس المفوضین اثناء او من جراء خدمته في المفوضية بعوق يمنعه من اداء واجبه يخصص له راتب تقاعدي محدد.

سادساً: اذا توفى احد اعضاء مجلس المفوضين اثناء او من جراء خدمته في المفوضية او بسببها يخصص لعائلته راتب تقاعدي محدد.

سابعاً: تحتسب خدمة العضو في المفوضية لاغراض العلاوة و الترفيع و التقاعد.

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، پێشنیارەکانتان بە نووسین بێنن، بە تایبەتی ئەو بەرێزانەی پێشنیار دەنووسن، پێشنیار بێنن بۆ لیژنەی یاسایی، کاك بەیار فەرموو،

بەڕێز بەیار طاهر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز دەستخوشیێ ل موفتەرحێ ابو کاروانی دکەم، راستی تڤیا کۆمیسیونێ هندەك ئیمتیازات هەبن داکو بشێن کارێن خو بکەن بێ کو تووشی زخوتا ببن، بۆ ڤی چەندێ ژی دەمێ ئەم رونشتنێ دگەل لیژنا یاسایی مە داکۆکی لسەر ڤێ هندێ دکر کو تڤیا دەرەجات و ئیمتیازاتێت وەزیفی حەتتا رەواتب وەکی بەغدا بیت، چونکی تە موئەسسەکا دی یا هەی کو مونافسە، بیت کەس نەبیت کاری بکەت، داکو بشێی سبەهی ل موستەوایێ عیراقێ بێژی من ژی موئەسساتەکا موستەوای عیراقێ هەی و ل ئەو موئەسساتێ هەرێمی کێمتر نینن ، زمنێ وان پەرلەمانێ ژی، پەرلەمانێ مەژی نەفسی ئیمتیازات و دەرەجاتێت بەغدای هەبن، تڤیا کارمەندێت مفوضینێ ژی هەمان ئیمتیازاتێت بەغدا هەبن ئەمە ژ لایەکی ڤە، یا دی ژی نیسبەت راتبێت تەقاعدی دیتنا من، من بوچوونەکا هەی کو تڤیا راتبێت تەقاعدی ل دویف قەوانینێت نافز بیت، چونکی بیتن قانونا تەقاعودێ عام ل هەرێمێ ژی بهێتە پەسەند کرن، دیتنا من ڤیابا ئەم ژی دویف وا بین نەکو تشتەکێ خاس بیت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك سەرکەوت فەرموو،

بەڕێز سەرکەوت سەرحەد خلیفە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ماددەی هەشتەم، خالی یەکەم، ئەندامانی ئەنجومەن ئیمتیازاتی بریکاری وەزارەتیان دەبێت، لێرەدا باشتر وایە لەم ماددەدا پۆستی وەزیفی بەرپرسی پارێزگاکان دیاری بکرێت، لەم خاڵەدا و برگەیەکی بۆ زیاد بکرێت و قسەی لەسەر بکرێت، هەروەها دەربارەی فەرمانبەران لە هەمان ماددەدا، برگەیەك زیاد بکرێت سەبارەت بە ماف و ئەرکی ئەو فەرمانبەرانەی کە بە شێوەی هەمیشەیی لە نێو پۆستەکانی کۆمیسیۆن و ئوفیسەکان کار دەکەن کە هەمان ماف و ئەرکی حکومەتی هەرێمی کوردستانیان هەبێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز کاك انور قادر فەرموو،

بەڕێز انور قادر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی هەشتەم، منیش هەر تێبینیم لەسەر برگەی چوارەمە، من لەگەڵ مافی خانەنشین کردن نیمە، ئەگەر وابێ ئەندامانی مەجلیس تەمەنیان لە سی ساڵ کەمتر نەبێت و لە پلەی تایبەتیشدا بن، کار بەم شێوەیە بڕوات لە هەرێمی کوردستان بە لێشاو خانەنشین کردنی گەنجان بە رێژەیەکی زۆر دواجار دەبێتە کۆمەڵگایەکی کوردی خانەنشین کراو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز خاتوو مریم صمد فەرموو،

بەڕێز مریم صمد عبدی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ماددەی هەشت، بڕگەی یەكەم، پشتگیری لە كاك سالار دەكەم و لە بڕگەی دووەمیش پشتگیری لە بەڕێز ابو كاروان دەكەم، لە بڕگەی سێیەم دەڵێت نابێت ئەندامانی ئەنجومەن لە وەزیفە گشتییەكاندا دابمەزرێن جگە لە ئەركە ئەكادمییەكان بۆ ماوەی سێ ساڵ، پێشنیار دەكەم لەم بڕگەیە لە جیاتی سێ ساڵ پێنج ساڵ بێت، چونكە یەكێك لە هۆكارە سەرەكییەكان كە ئەندامانی كۆمیسیاران دەكەونە ژێر كاریگەری، ئەوەیە كە دەسەڵاتی جێبە جێكار ژێر بە ژێر بەڵێنی پلەو پایەیان پێ بدات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دكتورە جوان فەرموو،

بەڕێز د.جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

نیسبەت خاڵی یەكەم، لە بڕگەی هەشت، ﴿یتمتع اعضاء مجلس المفوضین (بامتیازات وكیل الوزارة) لمدة خمس سنوات قابلة للتجدید﴾ كە دەڵێت ﴿قابلة للتجدید﴾، بەو مانایەیە كە مەفتوحت بە جێ هێشتووە و پێشنیارم ئەوەیە كە بكرێت بە ﴿قابلة للتجدید و لمرة واحدة﴾ تا فورسەت بدرێتە كەسانی تر كە ئەسحاب كەفائاتن حەز دەكەن لە كۆمیسیۆن ئیش بكەن و نەبنە تاپۆ لەسەر خەڵك، لەگەڵ سێیەمم دووبارەی ناكەمەوە، هاوڕا مە، پشتگیری لە ڕەئی كاك ئۆمێد دەكەم، بە نیسبەت ئیزافەی پێنج و شەش پیشتگیری ڕای كاك سوهرابی دەكەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز كاك زانا فەرموو،

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

زۆر سوپاس من قسە ناكەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس كە قسە ناكەی، بەڕێز مامۆستا عمر فەرموو،

بەڕێز عمر عینایەت حەمە سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری لە دكتورە جوان دەكەم ﴿قابلة للتجدید لمرة واحدة﴾ دووەم، ثانیا: لمجلس المفوضین منح مخصصات لموظفیه اسوة للمخصصات الممنوحة لموظفي البرلمان.

چونکە ئەوانە سەر بە پەرلەمانن، ناکرێت سەر بە مەجلیسی وزراء بن، ناکرێت بشوبهێنرێت بە وان، دەبێ ﴿أسوة بموظفي البرلمان﴾ بێت، پشتگیری ئەوە دەکەم کە خانەنشینی کەسێك نەکرێت لە ئەنجومەنی کۆمیسیاران، مەگەر تەمەنی گەیشتبێتە تەمەنی تەقاعودی، ناکرێت ئەم جۆرە شوێنانە ببێتە مایەی خانەنشین کردنی ژمارەیەکی زۆر لەبەر ئەوە پشتگیری قسەکانی کاك ئومێد و هاورێیەکی تر کە وا بزانم کاك سالار بوو دەکەم کە خانەنشین نەکرێت، وەکو هەموو کارمەندانی دەوڵەت بچنەوە سەر کارەکانی خۆیان، دوای ئەوەی کارەکانیان تەواو بوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، خاتوو ئاواز فەرموو،

بەڕێز ئاواز جەنگی برهان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری کاك سالار و کاك انور و کاك ئومێد حەمە عەلی دەکەم لەسەر خانەنشینی و ئیمتیازاتیان دوای ئەوەی کە کاتەکەیان تەواو بوو، پرسیارێکیشم هەیە بۆ لیژنەی یاسایی، ئەو بەڕێزانەی کە وەکو دەستەی کۆمیسیارن کە وەکو بریکاری وەزیر دەست بەکار دەبن و ئەو پلەیەیان پێدەدرێت و ئێمە وەکو پەرلەمان ناتوانین بانگهێشتی پەرلەمانیان بکەین و لێپێچینەوەیان لەگەڵدا بکەین لە کاتێکدا ئەگەر یەکێکیان سەرپێچی کرد، چ ئالییەتێك هەیە بۆ ئەوەی ئێمە لێپێچینەوەیان لەگەڵ بکەین؟ و ئەگەر لێپێچینەوەیان لەگەڵ کرا نەگەهشتبێتە ئەو ڕادەیەی دووریان بخەنەوە لە کارەکەیان، چ ئالییەتێك هەیە بۆ ئەوەی ئێمە وەکو پەرلەمان لێپێچینەوەیان لەگەڵدا بکەین؟ لەبەر ئەوەی ئەوانە پلەکەیان بریکاری وەزیرە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك علی فەرموو،

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببوورە من نەمدەویست قسە بکەم، بەڵام هەندێ مولاحەزەی ماڵی و ژمێریاری و یاسایی هەیە، لە خاڵی یەکەم دەڵێت: ئەندامانی ئەنجومەن ئیمتیازاتی بریکاری وەزیریان هەبێت، پلەی بریکاری وەزیر و ئیمتیازاتی بریکاری وەزیر زۆر جیاوازییان هەیە، وەك چۆن ئێستا پەرلەمانتار ئیمتیازاتی وەزیری نییە، پلەی وەزیری هەیە، ئەمە جیاوازە، تۆ ئیمتیازات حسێب کەی دەرماڵە دەگرێتەوە و کۆمەڵێك شتی تر دەگرێتەوە، ئەمە خاڵێك، دوو خاڵیان تەناقوزی یەکە دەبێ حەلیان بۆ بدوزرێنەوە، کاتێك کە تۆ دەڵێی: ئیمتیازاتی بریکاری وەزیری هەیە دەبێ وەکو بریکاری وەزیر خانەنشین بکرێت، وەکو بریکاری وەزیر هەموو مامەڵەکانی لەگەڵدا بکرێت، تەناقوزەکە لە چی دایە؟ کاتێك کە ئەندامێك خانەنشین دەبێت بە پێی قانوون نابێت بگەڕێتەوە سەر کارێکی تر، واتە دوای سێ ساڵەکە نابێت کارێکی تر بکات، چونکە نابێت

لەیەك كاتدا كەسێك دوو مووچەی هەبێت، واتە دەبێ مووچەكەی پێشووی هەڵبوەشێتەوە كە بریكاری وەزیرە، مووچەی بریكاری وەزیر و خانەنشینەكە هەڵبوەشێتەوە، ئەوجا دەرفەتی پێبدرێت بڕواتەوە سەر كارێكی تر، كە دەڵێی ئیمتیازاتی بریكاری وەزیری هەیە لە ماددەی یەكەمدا، ماددەی چوارەم هیچ پێویست ناكات، چونكە بریكاری وەزیر بە لە ﴿٨٠٪﴾ی مووچەكەی خانەنشین دەكرێت، هەمان ئیمتیازاتە و هەمان شتە، ئیزافەیەكی تر كە قسە زۆر لەسەر ئەمە دەكرێت، دەبێت شتێك جیا بكەینەوە، تەسەور دەكەم هەم مەحەلی بانگهێشتكردنەكە كە سەرۆكی كۆمیسیۆنە پلەی وەزیری هەبێت، سەرۆكی كۆمیسیۆن تەبیعییە جیا بكرێتەوە لە ئەندامانی ئەنجومەنی كۆمیسیاران، ئەمە خاڵێك، خاڵێكی تر كە قسەیەك زۆر دووبارە دەبێتەوە ئێستا تا ڕادەیەك ئەمە مەرفوزە، مەعاشی زۆری بدەرێ بۆ ئەوەی نەكرێت، ئێستا ئەم بیرۆكەیە بە تەواوی رەفز كراوەتەوە، چونكە پاش دیراسەیەكی زۆر دەركەوتووە ئەوەی كە دەكردرێت پەیوەندی بە مەبادیئەوە هەیە، پەیوەندی بە مووچەوە نییە، چونكە زۆر خەڵك هەیە مووچەكەشی لێبڕاوە نەتوانراوە بكردرێت، زۆر خەڵكیش هەیە ئێستا لە واقعی كوردستان مووچەكەی سیانزە ملیۆنە، بەڵام ناتوانێت سەربەخۆ بێت، خاڵێكی دیكە باور بكەن كێشەی كوردستان ئەوە نییە كە نۆ كەس خانەنشین بكرێت، چونكە من بەڵگەم لایە لە رۆژێكدا بە ناقانوونی﴿٢٥٣﴾ كەس كە موەزەفیش نەبوون بە پلەی مودیر عام خانەنشین كراون، یەعنی ئەگەر ئێمە ئەو لا رێگایانە بگرین ئەمە كێشە نییە، لەگەڵ ئەمەشدا ئەگەر قەرار دەر بكرێ وەزیر یان پەرلەمانتار و پلە تایبەتەكان با خانەنشینیان هەمووی هەڵبوەشێتەوە، ئەگەر ئەمانیش شمووڵی ئەو ئیمتیازاتانە دەكەن ئەوانیش با هەڵبوەشێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز كاك خلف فەرموو،

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

قسەكانم لە لایەن دكتۆرە جوان كرا پشتگیری لە قسەكانی ئەو دەكەم هەروەها كاك عمر عینایەت و كاك سالار محمود، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز د.شێركۆ فەرموو،

بەڕێز د.شێركۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش هاوڕام لەگەڵ ئەوانەی كە خانەنشینی نەمێنێت و رێكبخرێت، بە جۆرێك كە دادپەروەری كۆمەڵایەتی بێنێتە دی لە ئێستادا، لەوە زیاتر قسە ناكەم و پشتیوانی لێ دەكەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی یاسایی روونكردنەوەتان چییە لەسەر پێشنیارەكان؟

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە کە ئەم یاسایە مان داڕشتووە بێگومان دەبێ حقووقی ئەم ئەندامانەی تێدا روونبکرێتەوە کە حقوقیان چییە؟ و کە ئیمتیازاتی وەکیل وەزیرمان پێداوە، پلەی وەکیل وەزیرمان پێنەداوە، سەبارەت بەو پرسیارەی کە دەوترێ ئەوان پلەی وەکیل وەزیریان هەیە چۆن ئەتوانرێ بانگ بکرێن بۆ پەرلەمان؟ ئەوان پلەی وەکیل وەزیرییان نییە ئیمتیازاتی وەکیل وەزیریان هەیە، بە پێی ئەم یاسایە ئەگەر بگەینە ئەحکامە خیتامییەکان، لە ئەحکامە خیتامییەکان وتوومانە ئەندامانی مەجلیس بەرپرسن لە بەرامبەر پەرلەماندا، بە پێی ئەم یاسایە ئێمە دەتوانین موحاسەبەیان بکەین، سەبارەت بەوەی کە پێشنیاری زۆر کرا کە خانەنشینیەکە نەمێنێت، ئێمە کە ئیمتیازاتی وەکیل وەزیرمان پێدا دەبێ هەموو ئیمتیازاتێکیان پێ بدەین کە ئەمە خانەنشینیش دەگرێتەوە، ئێمەش وەکو لیژنەی یاسایی لەگەڵ ئەوەدا نین کە بەم شێوەیە خانەنشینی زۆر ببێت، ئێمە بیرمان لەمە کردووتەوە، بەڵام بیرمان لەوەش کردووتەوە کە دەبێ قانوونێکی عام هەبێت بۆ هەموو پلە تایبەتەکان خانەنشینی کەم بکاتەوە، ئەو کاتە ئەمانیش دەگرێتەوە کە تۆ دەڵێی ئیمتیازاتی وەکیل وەزیری هەیە، ناکرێت لەسەرەوە ئیمتیازاتی وەکیل وەزیری بدەیتێ و لە خانەنشینییەکە نەیدەیتێ، ئێمە یاسا حازر دەکەین بۆ ئەوەی کە بە عام ئەم خانەنشینیە نەمێنێت، سەبارەت بەو پێشنیارانەی کە سێ کەس زیاتر داوایان کردووە، ئەوەیە کە لە فەقەرەی یەکەمدا، ﴿قابلة للتجدید لمرة واحدە﴾ ئەمە دەخرێتە دەنگدانەوە و مەسەلەی خانەنشینیەکەش لابرێت زیاتر لە سێ کەس داوایان کردووە، بەڵام لەگەڵ ئەم روونکردنەوەیەشم، بڕیاری کۆتایی بۆ ئێوەیە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئەوەی کە زۆر ڕای ئەندامانی لەسەر بوو و پشتگیری کرا لە لایەن سێ کەس زیاتر ئەوەیە کە ... کاک گۆران فەرمووو،

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ تەوزیحاتی ئێمە، رەبتی بەوە نییە رەئی شەخسی یان رەئی خۆمان چۆنە؟ بەڵام بۆ ئەوەی ئەندامانی پەرلەمان بۆ ئەوەی دەنگدان تۆزێك دەقیق بێت، هەردوو دیوی هەیە مەسەلەی خانەنشینی، یەکەم شت ئەوانە نۆ کەسن و ژمارەیان زۆر نییە قابلی تەجدیدە و لە شوێنەکان دادەنرێنەوە، ئەمە خاڵی یەکەم، و خاڵی دووەمیش زەروورە خانەنشینی هەموو پلە تایبەتەکان لە کوردستان ڕێکبخرێت، نەوەك ئەوە لە کۆمیسیۆن تەقاعودی ناکەی، بەڵام ئەگەر کاری بۆ حزبێکی سیاسی کردبێت و ئەوەی دوو کورسی زیاتر پەرلەمانی بێنێت، بودجەی ئەو دوو کورسییە پەرلەمانییە بەشی ئەوەی دەکات ئەگەر حوکمەت بیەوێ بە پلەی وەزیریش تەقاعودی بکات، لەبەر ئەوە شتەکە دوو دیوە و لە دیوی دووەمیش مەسەلەی گەنج

خانەنشین کردن کارێکی خراپە ئەم رەخنەیەش هەیە، بەڵام هەردوو دیوی هەیە، رەبتی بە حیادی و سەربەخۆیی کاری خۆی هەیە، زەمانەتی حقوقە و رەبتی بە حاڵەتەکەی تریش هەیە و ئەوەی وترا ئەمانە چۆنن؟ لە ماددەی دووەم وترا: ئەم کۆمیسیۆنە لەبەردەم پەرلەمانی کوردستان مەسئولە، ئێمە لێرەدا دەتوانین لە ئایینـدەدا کە کۆمیسیۆن دروست دەبێت لێپرسینەوەیان لەگەڵدا بکەین و بانگی پەرلەمانی کوردستانی بکەین وەك دەستەی نەزاهە و با بڵێین دیوانی چاودێری داراییش بە هەمان شێوەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئەو پێشنیارە نازانم لیژنەی یاسایی چ تەعقیبێکتان لەسەر هەیە؟ کە باسی ئەوە دەکات، مادەم ئیمتیازاتی وەکیل وەزیری هەیە پێویست بەوە ناکات باسی ئەوە بکەی کە بە چ پلەیەك تەقاعود دەکرێت؟ چونکە ئەمە بە یاسایەکی تایبەت پلەی تەقاعودی پلە تایبەتەکان رێکخراوە، بۆیە رەنگە پێویست نەکات لێرەدا باس بکرێت، کۆمەڵێك پێشنیاریش کرا سەبارەت بە تەقاعودی لە کاتی ئیسابات و تەقاعودی لە دوای مردنی ئەندام بۆ منداڵەکانی و عەلاوە و تەرفیع، پێم وابێت ئەوە بە یاسایەکی تایبەت رێکخراوە، لیژنەی یاسایی ، هەر لەمە رەنگە بتوانرێت نەسێکی بۆ ئیزافە بکرێت ﴿يتمتع اعضاء مجلس المفوضين بامتيازات وكيل الوزارة في التعيين و التقاعد﴾ شتێکی لەم بابەتە یاساکە دەگرێتەوە ئەو کاتە، ئەو پێشنیارەی کە کرا ﴿لمرة واحدة﴾ لیژنەی یاسایی روونکردنەوەیان دا لەسەر ئەمە، بەڵام سێ کەس زیاتر پێشنیارییان کرد کە ﴿يتمتع اعضاء مجلس المفوضين (بامتيازات وكيل الوزارة) لمدة خمس سنوات قابلة للتجديد لمرة واحدة اسوة بموظف البرلمان﴾، ئەمەش هەر پێشنیار کرا کە ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پشتگیریان کرد، سێ کەس زیاتر پشتگیری کرد، بۆیە ئەمە دەخەینە دەنگدانەوە، جارێ ﴿لمرة واحدة﴾ دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەدایە کە ﴿لمرة واحدة﴾ی بۆ ئیزافە بکەین؟ واتە تەنیا یەکجار بۆی هەبێ تەجدید ببێ لە ئەندامییەتی مەجلسی مفوضین، یەکجار بۆی هەبێ خۆی تەرشیح بکات بۆ مەجلس مفوضین/ دوو خوڵ بەڵێ، ﴿٦٤﴾ ئەندام لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ ﴿٤﴾ کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە پەسەند کرا، پێشنیارەکەی تر ئەوەیە ﴿اسوة بموظف البرلمان﴾ی بۆ ئیزافە بکرێت، لەبەر ئەوەی کە ئەمە سەر بە پەرلەمانە، کێ لەگەڵدایە؟ بەڵێ ئەمە بۆ فەقەرەی دووەمە ببوورن، ﴿لمجلس المفوضين منح مخصصات لموظفيه لاتتجاوز المخصصات الممنوحة لموظفي مجلس الوزراء﴾، کێ لەگەڵدایە کە ﴿مجلس وزراء﴾ بکرێتە پەرلەمان؟ ﴿٥٨﴾ کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ کەس نییە کە لەگەڵدا نەبێت، کەواتە پەسەند کرا، فەرموو کاك تحسین نوقتەی نیزامی،

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی هەشت، خاڵی یەك، تەناقوز ناکات لەگەڵ خاڵی دووەم یان تەمەتتوع بە ئیمتیازاتی وەکیل وەزیر بکات ئەمەیان بە پەرلەمان؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

نە، تەناقوز ناكات، چونكە پەرلەمانتاریش ئیمتیازاتی وەزیری هەیە، لەبەر ئەمە تەناقوز ناكات، ئەوەی كە زیاتر لە ئەندامێكی پەرلەمان پێشنیاریان كرد، سێ ئەندام زیاتر پێشنیاری ئەوەیان كرد كە تەقاعودی نەهێڵرێت، تەقاعودی بۆ ﴿مجلس مفوضین﴾ و ئەندامانی ﴿مجلس مفوضین﴾ نەهێڵرێت، كاك علی نوقتەی نیزامی بەس،

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم پێشنیارە نایاسییە، من لەگەڵ تەقاعودی كەسدا نیم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

نایاسایی نییە، پێشنیارییان كردووە نا یاسایی نییە، فەرموو كاك عبداللە.

بەڕێز عبداللە حاجی محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارەی جەنابت، شتێكت تەوزیع بكردبا، نەمێنێت جیایە و لا ببرێت جیایە، بە بووچونی من بۆ ئەوەی لە دوایی كێشەی قانوونیان بۆ دروست نەكرێت، نەمینێت، لاببرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەگەر ئەمە دەمجی كەین مەبەستمان ئەوەیە ژمارەی یاسایی داوای ئەوەیان كرد كە ئەندامانی ﴿مجلس مفوضین﴾ بە هیچ شێوەیەك تەقاعود نەكرێن، لە دوای ئەوەی كە لە ئەندامییەتی ﴿مجلس مفوضین﴾ نەمێنیت، فەرموو كاك دكتۆر.

بەڕێزد. ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وا بزانم سێ كەس نەیان گوتییە تەقاعود نەمینیت، گوتوویانە رێكبخرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

نەخێر، سێ كەس زیاتر وتیان نەمێنێت، فەرموو كاك ڤەمان.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من داوای روونكردنەوە لە جەنابت دەكەم، هەندێك جار جەنابت دەڵێی ئەمە ئەساسە و نەسسی راپۆرتی لیژنەی یاسایی دەخرێتە دەنگدان و نموونەی ئەمەش، ماددەی شەشەمە لە یەكەمی خاڵی چوارەم، كە ئەمە پێشتر خراوەتە دەنگدان، ئێستا هاتوویتە سەر ماددەیەكی تر پێشنیار دەخرێتە دەنگدان، ئێستا لێمان تێك چووە نازانین چی دەكەین؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قەمان، باسمان کرد ئەگەر لەیەك پێشنیار زیاتر هەبوو بۆ بابەتێکی دیاریکراو، پێشنیارەکان ناخەینە دەنگەوە و ئەسلی ماددەکە کە لە راپۆرتەکە هاتووە دەخەینە دەنگدانەوە، ئەگەر ئەمە دەنگی نەهێنا ئینجا دەچینە سەر پێشنیارەکان، بەڵام ئەگەر هەموو جارێك بۆ بابەتێك یەك پێشنیار بوو، پێشنیارەکەمان خستووتە دەنگ ئینجا دوایی ماددەکەمان خستووەتە دەنگ، بۆیە لێرە داوای ئەوە دەکرێت کە تەقاعودی نەهێڵرێت بۆ ئەندامانی مجلس مفوضین بۆ دوای ئەوەی کە لە کاری مفوضیە نامێنن، کێ لەگەڵدایە تەقاعودی نەهێلرێت؟ ﴿١٦﴾ کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ ﴿٣٨﴾ کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە پەسەند نەکرا، ئەم پێشنیارانەی تر هەن، ﴿خامساً: اذا اصیب احد اعضاء مجلس المفوضین اثناء او من جراء خدمته في المفوضیة بعوق یمنعه من اداء واجبه یخصص له راتب تقاعدي﴾ راتب تەقاعودی موحەدەد نووسراوە، بەڵام ئەو کاتە راستەخۆ هەر ماددەی چوارەم بەسەردا جێ بە جێ بکرێت، وانییە؟ حسب الفقرة الرابعة من هذه المادة، ﴿اذا اصیب احد اعضاء مجلس المفوضین اثناء او من جراء خدمته في المفوضیة بعوق یمنعه من اداء واجبه یخصص له راتب تقاعدي حسب الفقرة الرابعة من هذه المادة﴾ کێ لەگەڵدایە؟ بەڵێ کاك ابو کاروان فەرموو،

بەڕێز عبدالرحمن فارس ﴿ابو کاروان﴾:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێوایە ئەو ﴿من اثناء الخدمة﴾ بکرێتە ﴿من الخدمە و جراءها﴾ مەسەلەن ئەمە مفوضیە، رەنگە بۆ ئیشی ئەو کارە نەرویشتبێت، بەڵام لە رێگا شتێکی بەسەر هاتبێت یان مردبێت لەو کاتە بکرێتە ﴿ من جراء الخدمە﴾،﴿من اثناء الخدمة﴾ ئەوەیە رۆیشتووە بۆ کاری ئەو، بەڵام ﴿من جراء ها﴾ لەکاتی خزمەت و ...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو،

بەڕێزد. ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ پێدانی حقوق دائیمەن ﴿اثناء الخدمة﴾ بەکار هاتووە لە زۆربەی قانونەکان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك عادل نوقتەی نیزامی؟

بەڕێز عادل عزیز شکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یاسایەك هەیە بۆ وەزیر و وەکیل وەزیر بە یاسا رێکخراوە، ئیمتیازاتیان و پلەیان و ئەمەش ناوی وەکیل وەزیرە، یەعنی هەمان یاسا نایانگرێتەوە؟

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ڕەنگە ئەو تەفسیلانە لەم یاسایەدا نەهاتبێت ئەگەر خاسیش بێت هیچ موشكیلە نییە، كێ لەگەڵ ﴿خامساً﴾ دایە؟ دەیخوێنمەوە جارێكی تر، ﴿اذا اصیب احد اعضاء مجلس المفوضین اثناء او من جراء خدمته في المفوضیة بعوق یمنعه من اداء واجبه یخصص له راتب تقاعدي حسب الفقرة الرابعة من هذه المادة﴾، ﴿٥٧﴾ كەس لەگەڵدایە، كێ لەگەڵدا نییە؟ ﴿٢﴾ كەس لەگەڵدا نییە، كەواتە پەسەند كرا، نوقتەی نیزامی كاك سالار؟

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من دەستم هەڵبری ئاگاتان لێ نەبوو، بۆ ئەوەی ئەم فەقەرەیەش تێبپەڕێت ئینجا قسەكانم بكەم، دەنگدرا لەسەر ئەوەی خانەنشینی بمێنێت یان نەمێنێت؟ دەنگدرا بمێنێت، بەڵام تەرحی بنەڕەتی ئەوەیە كە چۆن بمێنێت؟ ئەم فەقەرەیە ئیزافە بكرێت، پەیوەست بكرێت بە تەمەنەوە، بە پێی قانوونی خدمەی مەدەنی، بە پێی خزمەتی خۆی، لەبەر ئەوە هیوادارم ئەگەر ئیتفاقتان كرد بمێنێت بە تەواوی، ئیتر ئەمە ئیزافە نەكرێ، چونكە پێموایە ئەمە خاڵێكە كە ئێمە لە سەرەتاوە دەرمان بڕی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك سالار، ئەگەر بمێنێت ئەوا دەبێ بە شێوەیەكی خاس خانەنشین بكرێت، بەڵام ئەگەر نەمێنێت ئەوا بە پێی قانونی مەدەنی خانەنشین دەبێ، مەرجی تەمەنی هەیە، مەرجی خزمەتی هەیە، لەبەر ئەوە هیچ ئیشكالێك روونادات.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مادام كە ماوەتەوە، ئەگەر دوای چوار ساڵەكە، بۆ نموونە: من تەمەنم سی ساڵە دەچمە ناو ئەو ئەنجومەنە، چوار ساڵەكە خزمەتم تەواو كرد خانەنشین دەبم، بە پێی ئەم یاسایە بێت، بەڵام ئێمە دەمانەوێت مامەڵە بكرێت بە پێی تەمەنی خانەنشینی بە پێی یاسای خانەنشینی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كە گوتی یاسای خانەنشینی كەواتە نەمێنێت، دەنگی لەسەر درا كە بمێنێت، كە گوتی یاسای خانەنشینی، كەواتە ئەم فەقەرەیە لێرەدا نەمێنێت و بە پێی یاسا گشتییەكە مامەڵەی لەگەڵدا بكرێت، زۆرسوپاس كاك سالار، بەڵێ كاك دڵشاد فەرموو،

بەڕێز دڵشاد شعبان عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من ژی وەكو كاك سالاری پێشوەخت دەستێ خو راكر، دیارە كەسێ ئاگەهـ ژێ نەبوو، دیارە ئەو پێشنیارە بەری نووكە ئێخستییە بەر دەنگدانێ، قانونا ﴿خدمه التقاعد الموحد﴾ ئەڤە ل عێراقێ خاندنا ئێكێ بو

هاتیە کرن ل پەرلەمانێ کوردستانێ، ئەو مەوزوعێت هەنێ و ئەو ئیشکالیاتێت هەنێ هەمی بێت حەلّ کری.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دڵشاد، نازانم جەنابت ئاگاداری یان نە؟ مەحکەمەی ئیتحادی نەقزی ئەو ماددانەی کردووە کە پەیوەندی بە دەرەجاتی خاسسە و ئەندامانی مەجلسی «نواب» و حکومەت و ئەوانە هەیە، نەقزی ئەو ماددەیەی کردووە، بۆیە ئەمە موعالەجەی ناکات، کاك ئومێد فەرموو،

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی کاك سالار تەواوە، تەبعەن ئەمە یەکێك لە پێشنیارەکان کە نەخرایە دەنگدانەوە و پشتیوانیشی لێکرا، ئەمە وەکو سەرباری ئەوەی ئەگەر یاسایی بوو، خرایە دەنگدانەوە بمێنێت؟ یان نەمێنێت؟ ئەوەش بخرێتە دەنگدانەوە کە بە پێی تەمەن ئەم خانەنشینییە رێك بخرێت، بۆیە قسەکانی کاك سالار لەم رووەوە تەواوە، چونکە خانەنشینییەکە ئەگەر بمێنێت بۆ ئەوانەیە کە تەمەنیان سی و پێنج ساڵە، تا دەگاتە ئەوەی کە تەمەنی خانەنشینی یاسایی هەیە، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان دەنگیان بۆ ئەوەدا کە خانەنشینییەکە بمێنێت و ئەوەی ئێوە داوا دەکەن گەر ئەوە بچەسپێنرێت، ئەوا هیچ چینێکی تر نامێنێت، هەر کەسێك گەیشتە تەمەنی خانەنشینی ئەوا خانەنشین دەکرێت، یەعنی ئەوە پێویست ناکات لێرە پرسی لەسەر بکرێت، سادسا: دەخوێنمەوە بۆ ئەوەی بخرێتە دەنگدان، «سادساً: اذا توفى احد اعضاء مجلس المفوضين اثناء او من جراء خدمته في المفوضية او بسببها يخصص لعائلته راتب تقاعدي حسب الفقرة الرابعة من هذه المادة» کێ لەگەڵ ئەم ماددەیەیە؟ کێ لەگەڵ ئەم برگەیەیە؟ ئەگەر کۆچی دوایی کرد لەکاتی خزمەتدا، ئەوا راتبێکی تەقاعودی بۆ ببردرێتەوە هاوشێوەی برگەی چواری ماددەکە، «٦٨» کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ کەس نییە لەگەڵدا نەبێت، کەواتە پەسەند کرا، «سابعاً: تحتسب خدمة العضو في المفوضية لاغراض العلاوة والترفيع والتقاعد»، بەڵێ فەرموو دکتورە جوان.

بەڕێز د.جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

«من جراء خدمته» بکرێتە «اثناء اداء خدمته»، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە لە سیاغەدا چاك دەکرێت ، بەڕێزان، «سابعاً: تحتسب خدمة العضو في المفوضية لاغراض العلاوة والترفيع والتقاعد»، کێ لەگەڵدایە؟ ئەمەش فەقەرەیەکە ئیزافە دەکرێ، بۆ سێیەم جار دەیخوێنمەوە: «تحتسب خدمة العضو في المفوضية لاغراض العلاوة والترفيع والتقاعد»، واتە ئەگەر گەڕایەوە سەر خزمەت ئەو کاتە خزمەتەکەی لە مفوضییە دەتوانێ بەکار بێنێت، بۆ نموونە: تۆ حەز دەکەی خانەنشین

نەبی، ﴿٥٣﴾ کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ ﴿١﴾ کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە پەسەند کرا، سەرجەم ماددەکە بیخوێننەوە بۆ ئەوەی بخرێتە دەنگدانەوە، بەڕێز لیژنەی یاسایی فەرموو،

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادةالثامنة:

اولا: يتمتع اعضاء مجلس المفوضين (بامتيازات وكيل الوزارة) لمدة خمس سنوات قابلة للتجديد لمرة واحدة.

ثانيا: لمجلس المفوضين منح مخصصات لموظفيه لاتتجاوز المخصصات الممنوحة لموظفي البرلمان.

ثالثا: جميع اعضاء مجلس المفوضين لايمكن تعينهم في وظائف عامة، باستثناء المناصب الاكاديمية، ولمدة ثلاث سنوات من تاريخ انتهاء مهمتهم كمفوضين.

رابعا: يتمتع المفوضون براتب تقاعدي يبلغ ٨٠٪ من مجموع ما كانوا يتقاضوه من رواتبهم بعد انتهاء مهامهم عدا حالات الاقالة والاستقالة او الادانة بجريمة لها علاقة بعملهم.

خامساً: اذا اصيب احد اعضاء مجلس المفوضين اثناء او من جراء خدمته في المفوضية بعوق يمنعه من اداء واجبه يخصص له راتب تقاعدي حسب الفقرة الرابعة من هذه المادة.

سادساً: اذا توفى احد اعضاء مجلس المفوضين اثناء او من جراء خدمته في المفوضية او بسببها يخصص لعائلته راتب تقاعدي حسب الفقرة الرابعة من هذه المادة.

سابعاً: تحتسب خدمة العضو في المفوضية لاغراض العلاوة والترفيع والتقاعد.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەو ماددەیەیە کە بەم شێوەیە خوێرایەوە؟ ﴿٧٥﴾ کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدا نییە؟ ﴿٦﴾ کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە پەسەند کرا، ماددەی نۆ.

بەڕێز د. ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الفصل السابع

الشكاوي الانتخابية

المادة التاسعة:

١- يتمتع المجلس بسلطة حصرية فيما يتعلق بالتنفيذ المدني لاجراءاته وانظمته ويجب على المجلس ان يحيل اية قضية جنائية إلى السلطات المختصة إذا توفر لديها دليلا على سوء تصرف جنائي يتعلق بنزاهة العملية الانتخابية.

٢- على مجلس المفوضية حل النزاعات الناجمة عن إعداد وتنفيذ الانتخابات والاستفتاءات العامة وله ان يفوض هذه الصلاحية للإدارة الانتخابية لحلها حال وقوعها.

٣- تشكل في محكمة تمييز إقليم كوردستان هيئة قضائية مكونة من ثلاث قضاة غير متفرغين للنظر في الطعون التي تقدم على قرارات المجلس من قبل المتضررين من قرارات المجلس مباشرة.

٤- تنشر قرارات المجلس في ثلاث صحف محلية يومية في الإقليم وباللغتين الكوردية والعربية، وللمجلس الحق بإصدار صحيفة خاصة وانشاء موقع الكتروني لهذا الغرض.

٥- تقدم الطعون في قرارات المجلس إلى الهيئة القضائية في الإقليم خلال مدة ثلاثة أيام تبدأ من اليوم التالي لنشر القرار من قبل المجلس أو من قبل المتضررين من قرارات المجلس مباشرة مع مراعاة ايام العطلة الرسمية.

٦- على الهيئة القضائية حسم الطعون المقدمة إليها خلال مدة سبعة أيام من تاريخ تقديم الطعن إليها وتعتبر قراراتها بشأن الطعون باتاً ويخضع إجراءات نظرها للطعون لأحكام هذا القانون مع مراعاة قانون المرافعات المدنية رقم (٨٣) لسنة ١٩٦٩ المعدل والقوانين الإجرائية الأخرى النافذة في اقليم كوردستان فيما لم يرد به نص في هذا القانون.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کێ قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟

بەڕێز فخرالدين قادر عارف ﴿سکرتێری پەرلەمان﴾:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ گفتوگۆ لەسەر ماددەی نۆ ئەو ئەندام پەرلەمانە بەڕێزانە ناویان تۆمار کراوە، ﴿بەهار عبدالرحمن، کاك بەهزاد، دکتورە جوان، د.شێرکۆ حەمە امین، کاك عمر عینایەت، صالح فەقێ، د.فەرسەت، مامۆستا انس﴾

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز خاتوو بەهار فەرموو،

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی نۆ، خاڵی یەکەم، پێشنیار دەکەم ئەو وشەیەی کە نووسراوە بەڵگەیەکی لا دەستکەوت لەسەر خراپ مامەڵە کردن بە پاکی پرۆسەی هەڵبژاردن، ئەو دەستکەوتە بەڵگەیەکی پێشکەشکرابوو نەك لە لای دەستکەوت، چونکە دیارە بەڵگە پێشکەش دەکرێ بە ئەنجومەن کاتێك کە خروقات دەکرێ یان هەر ڕێکارێکی خراپ لە بەکارهێنان دروست دەبێت، تکایە یەك دەقیقە عەرەبییەکەش ﴿إذا توفر لديها﴾ ببێتە ﴿تقدم لها﴾ بەم شێوەیە گۆرانکاری بەسەردا بێت، سەبارەت بە هەر ماددەی نۆیەم خاڵی دووەم، پێشنیار دەکەم تاکو چارەسەریان بکات ئەم خاڵە تا ئێرە بێت، ئیتر ئەوەی کۆتایی کە بۆی هەیە ئەم دەسەڵاتە بە کارگێڕی هەڵبـژێرێت، لابرێـت، بۆ ئەوەی کە سیفەتێکی ئیلزامی و ئیجباری هەبێت بۆ دەستەی باڵای ئەنجومەنەکە و هیچ مەجالێك بۆ کەمتەرخەمی نەمێنێتەوە، یەك سەرنجی دیکەم هەیە، نازانم ئایا هێی

تەرجومەكەيە يان نا؟ لە خاڵی شەشەم، دەڵێت: لەسەر هەيئەی قەزايی يە لـە دەقـە عەرەبييەكـەی و لێـرە بە دەستەی كارگێڕی، ئەمە زۆر جياوازن، دەستەی كارگێڕی و هەيئەی قەزايی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

دەقە عەرەبييەكە ئەصلە، زۆر سوپاس، د.فرست فەرموو،

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بەو تێبينيەی كە پێشتريش كاك عمر عينايەت باسی كرد، بەو هەيئە قەزاييەی كە لە سێ قـازی غير موتەفەريغە پێك دێت، مـن پێشتر نەسێكی ديكەی ئـەم پـرۆژە ياسايەم بينـی، نـازانم كـێ پێشكێشی كردبوو؟ هەيئـەكی قـەزايی موتەفـەريغ بـوو و راسـتی دوو بـەش بـوو، بەشـێكی ئيـشی ئيـداری دەكـرد كـە ﴿مجلس مفوضيە﴾ بـوو و بەشـێكی ئيـشی قـەزايی دەكـرد، ئـەوەيان زۆر بـاش بـوو، ئێـستا بەداخـەوە ئـەو ياسايەی كەلەبەر دەسـتمانە، ئەوەنـدە كاريگـەرە بـە ياسـای كۆميـسيۆنی هەڵبـژاردنی عێـراق، يـەعنی خـۆی تەقيد كردووە بە هيچ شێوەيەك لێی دەرنەچووە بە تەسـەوری مـن ئـەو يـان زۆر باشـتر بـوو نـازانم ئێـستا مەجال تێدا ماوە پێدا بچينەوە يان نا؟ ئەمە يەك و دووەميان، لە بڕگەی سێ، پێموايە پێويستی بە سياغە هەيە ئەگەر ويستيان لە لامە ئەگەر ويستيان بۆيان دەنێرين، لە بڕگەی چوار، نووسرايە مەرجی دانايە بـە لوغەتی عەرەبی و كوردی و تەسەوردەكەم هەر لێرە بوەستين فی الاقليم پێويست ناكات، بە تەسـەوری مـن ئەويان زۆر باشتر بوو، نـازانم ئێـستا مـەجالی تێـدا مايـە پێـدا بـچينەوە يـان نـا؟، ئـەوە يـەك، دووەميـان لـە بڕگەی سێ پێم وايە پێويستی بە سياغەيەك هەيە، لەلامە ئەگـەر ويـستيان بۆيـان دەنێـرين، بڕگـەی چـوار يەعنی نووسرايە مـەرجی دانايـە (باللغتين الكورديـة والعربيـة) تەسـەور دەكـەم هـەر لێـرەوە بوەسـتين (في الاقليم)، پێويست ناكات (باللغتين الكوردية والعربية)، چونكە ئەوە وەكو نەسەن لە بەغدايە، بڕگەی شـەش لـە هـەمان مـاددە، ديـسان پـێم وايـە وەهـای لـێ بكرێـت، (مـع مراعـاة القـوانين الاجرائيـة النافـذة في اقلـيم كوردستان)، جا قانونی مورافەعاتيش دەگرێتەوە هەتا پێويستمان پێ بـێ، لەوانەيـە ئـەو قانونـە قـانونێكی موستەقبەلی بێ پێويست ناكات قانونی موراعاتی رەقەم ٨٣ لێرە (ذكر) بكرێ، باس بكرێت.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك بەهزاد فەرموو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەڤ مادده نەهێ قەناعەتێ مە گرێدايە ب مافێ هەر بەربژێرەكێ كيانـەكێ سياسـی، لـە بـەر هنـدێ (نـاوكێ شكاوی ئينتيخابيە) چونكی تەرەفەك هەيە زەرەمەند بوويە، يەعنی بەر هندێ شەكوە تەقديم ئەكەت، بـە هندێ بەر قەناعەتێ مە مامۆستا لێرە بەڕێز سەروكی پەرلەمانی يـەعنی خاڵـەك ئيزافە بكرێت (لصاحب الطعن أو محاميه حق الحضور فی جلسة حسم الطعون من قبل الهيئه القضائيه) چونكە لە محـاكم مـەحامی

حازر ئەبێ، یەعنی لە حقوقی مەدەنی یان حقوقی جینائی، بەڵام لێرە ئەوەش بەڵگە تەقدیم ئەکا ئیحتیماله محامیشی هەیە بەس ئاگای لێ نییە، تەمیز ئێکسەر قەرار ئەدات، راستە تەمیزە، بەڵام لێرە جیاوازییەکی هەیە، چونکە مەسەلەی هەڵبژاردنە و مافی بەربژێرە و کیان سیاسی یە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا انس فەرموو.

بەڕێز انس محمد شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رەقەم ٥ بێژێتن سێ رۆژی تەحدید کرن (فی الاقلیم خلال مدة ثلاثة ایام تبدأ من الیوم التالی لنشر القرار) یا ژ منفە ئەگەر ئیقتیراح کەن تشتەك لێ زێدە بیت (مع مراعات ایام العطل الرسمیە) دا حەقێ وان سێ رۆژان بەرزە نەبیتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی نۆیەم خاڵی دووەم پێم وایە پێویستە دەسەڵاتەکان بۆ یەك لاکردنەوەی هەر کێشەیەك دەسەڵاتی حەسری ئەنجومەن بێ، نەك کارگێڕی هەڵبژاردن، پێم وابوو کەسێکی تریش ڕەئیدا، پشتگیری دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە جوان فەرموو.

بەڕێز د. جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت فەقەرەی ٤ ماددە ٩ (تنشر قرارات المجلس في ثلاث صحف محلیة یومیة في الإقلیم وباللغتین الکوردیة والعربیة، وللمجلس الحق بإصدار صحیفة خاصة وانشاء موقع الکتروني لهذا الغرض.
) یەعنی کەلیمەی (انشاء) نەك (إصدار صحیفة) ، (ثم وانشاء موقع الکتروني) ، بەنیسبەت فەقەرەی شەش (علی الهیئة القضائیة حسم الطعون المقدمة إلیها خلال مدة عشرة أیام) ، بکرێت بە (سبعة أیام) زۆر زۆر کافییە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د. شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د. شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە ئەو قسەیەی دکتۆرە جوان دەکەم، کەوا دە رۆژەکە بکرێت بە ٧ رۆژ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر عینایەت فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سەرنجم لەسەر بڕگەی سێ هەیە، نووسراوە (تشکل في محکمة تمییز إقلیم کوردستان هیئة قضائیة مکونة من ثلاث قضاة)، من پێم باشە ئەوە لە حاکمەکان لە مەحکەمەی تەمیز نەبن، بنووسرێت (تشکل محکمة تمییز إقلیم کوردستان)، یەعنی مەحکەمەی تەمیز هەیئەکە دروستکات، بەلام مەرج نییە لەناو مەحکەمەی تەمیز دابێت ئەو قەزیانە، بەمشێوەیە بێت (تشکل محکمة تمییز إقلیم کوردستان هیئة قضائیة خاصة من خمسة اعضاء متفرغین للنظر في الطعون الی اخره)، بەلام لە ئاخیری بنووسرێت (یراعی الموقع الجغرافي عند طعین الاعضاء) ناکرێت هەموو ئەعزاکانی ئەو هەیئەیە هەمووی لێرە بێ، پێویستە مواعاتی شوێنی جوغرافی بکرێت، لەبەرئەوەی لە سلێمانیەوە، لە دهۆکەوە، لە کەلارەوە، لە هەڵەبجەوە خەڵکی تر بێت، لە پێنجوێن، لە کەرکووکەوە هەیئەکە لەو عەزوانە پێك بێت، پشتگیری دکتۆرە جوان و دکتۆر شێرکۆ دەکەم، کە دە رۆژە بکرێت بە حەفت رۆژ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕوونکردنەوەی لیژنەی یاسایی لەسەر ئەو پێشنیارانەی کە کران، بەڵێ کاك ابو کاروان ناوت نەنووسراوە، بەلام فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ابو کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە لە بڕگەی چوارەم پێشتریش لە ئەو سمینارە باسم کرد، (وللمجلس الحق بإصدار صحیفة خاصة) پێویستە بکرێت (یجیب علی المجلس)، یەعنی ئیلزام بکرێت مەجلس بە مەوقعی ئەلیکترۆنی و جەریدەی هەبێ، یەعنی حەقی ئەوەیە دەتوانێ نەیکات، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ڕوونکردنەوەتان چییە؟ تەبعەن پێم وابێت بەس تەنها یەك پێشنیار ٣ کەس پشتگیری کرد، ١ پێشنیاریش ٢ کەس پشتگیری کرد، ئەوی تری هەمووی یەك یەك بوو، بەڵێ فەرموو، نوقتە نیزامییەکە وەردەگرین بەس با جارێ بزانین ڕوونکردنەوەی لیژنەی یاسایی، بەڵێ کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە پەیڕەویش ئەوە موعالەجە نەکراوە، ئەوکەسەی کە ئاخیر جار ڕەئییەك دەڵێت لە کوێ ۳ کەس بێنێ؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وایە ڕاستە، بەڵام ئەوە لەوێ باس لەوە کراوە، ئەگەر ۳ کەس ڕەئییەکیان هەبوو، یەعنی نەك ئەوەی کە مەسەلەکە تەنها پشتگیری کردن نییە.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بمبەخشە من ئێستا ئەوە رەئییەکم تەرح کرد، کەس نییە پشتگیریم بکات، لەبەرئەوەی کەس نەماوە قسە بکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە منیش پشتگیریم کرد، بەڵام دەبین بە دووان، نابین بە سێیان، تکایە لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، دیارە زیاترینیان ئەو مولاحەزانەی هەبوون شکلی بوون، لوغەوی بوون، مەولاحەزەی یەکەم لەسەر ئەوە بوو کە (توفر لدیها) بکرێتە (تقدم الیها) بەس لێرە کە دەیڵێین (توفر لدیها)، لەوانەیە ئەو دەلیلانەی کە هەیە هەر خۆی حاسڵی کردبێ، کەسێك کە پێشکەشی نەکردبێ خۆی بەدەستی هێنابێ، کە دەڵێن (توفر لدیها) شەرت نییە ئەو دەلیلانەی کە ئەو لە دەستیەتی، بۆئەوەی ئەو تەسەروفە بە تەسەروفێکی جینائی دابنێ و پێشکەش بە قەزای بکات، تەنها کەسێکی دیکە پێشکەشی کردبێ، لەوانەیە ئەو بۆخۆی دەستی کەوتبێ و لەوانەیە بە ڕێگای تر بەدەستی هێنابێ، بۆیە (توفر لدیها) لەڕووی قانونییەوە دەقیق ترە، مولاحەزەیەکی تر هەبوو لەسەر ئەوەی کە خاڵی چوارەم قەراراتی مەجلس لە ۳ صحفی مەحەلی و یەومی بلاو بکرێتەوە، لەوێ نوقتە دابندرێت (باللغتین الکوردیة والعربیة) نەبێتە سیفەتێکی ئیلزامی، ئێمە بە باشمان زانی بۆئەوەی خەڵك زیاتر بابڵێین ئەوانەی مەعنین، ئەوانەی ساحێب مەسڵەحەتن لە کارەکەدا زیاتر (اطلاع) بکەن، ئیجبارمان کردوون کە بە هەردوو زمانی کوردی و عەرەبی، لەبەرئەوەی خۆتان دەزانن ئەو بابەتە پەیوەندی بە ئەنجامدانی ڕیفراندۆمیش هەیە لە زۆربەی ئەو ناوچانەی کە دەگەڕێنەوە سەر هەرێمی کوردستان، بە کوردی و عەرەبی نەشری قەراراتی خۆیان بکەن، ئینجا (وللمجلس الحق بإصدار صحیفة خاصة) ئینجا پێشنیار کرا (وانشاء موقع الکتروني لهذا الغرض) ئەو پێشنیارەش پێشنیارێکی پەسەندە، ئیزافەی دەکەین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە هەر لە رووی صیاغەوە دەتوانن صیاغەی بکەنەوە، ئیزافەی بکەنەوە.

بەڕێز د. ڤالآ فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنيارێكی تر هەبوو كە (تقدم الطعون خلال مدة ثلاثة ايام) ، فەقـەرەی پێنجـەم (ايـام العطـل الرسميـة) ئەوەش پێنشيارێكی پەسەندە لـەڕووی قانونييـەوە دەتوانرێـت ئـەوەش لـەكاتی سـياغە بـە نـەزەر ئيعتيبـار وەربگيرێـت، هێنـانی قـانونی مورافـەعات ناوهێنـانی لێرانـە، لەبەرئـەوەی موراڧاعـات قـانونێكی ئيجرائـی مەعنييە بەو بابەتە ئينجا لەپاڵ قـانونی موراڧەعاتيش هـەر قـانونێكی تـری ئيجرائـی هەيـە ئـەوە لێرانـە حكومی دەكات و جێی دەبێتەوە، بەڵام ناوهێنانی ئەو لەبەرئەوەيە كە ئـەو قانونـە بـۆ خـۆی مەعنييـە بـە دەرەجەی ئەساسی، لەپاڵ ئەويشدا هەر قانونێكی تر هەبێتن ئيشارەتی بۆ كراوە.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئێستا ئەوە دەخەينە دەنگەوە لە خاڵی شەش پێشنيار كرا (علـى الهيئـة القضـائية حسم الطعـون المقدمـة إليها خلال مدة عشرة أيام من تاريخ تقديم الطعن إليهـا)، پێـشنيار كـرا (عـشرە) بكرێـت بـە (سـبعە) كـێ لەگەڵييەتی؟ تكايە دەستتان بەرز بكەنەوە، ٣٧ كەس لەگەڵييەتی، كێ لەگەڵی نييە؟ ١٧ كەس لەگـەڵی نييـە، كەواتە پەسەند كرا، ماددەكە بخوێننەوە، ليژنەی ياسايی، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالآ فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

الشكاوي الانتخابية

المادة التاسعة:

١- يتمتع المجلس بسلطة حصرية فيما يتعلق بالتنفيذ المدني لاجراءاته وانظمته ويجب على المجلس ان يحيل اية قضية جنائية إلى السلطات المختصة إذا توفر لديها دليلا علـى سـوء تـصرف جنـائي يتعلـق بنزاهة العملية الانتخابية.

٢- علـى مجلـس المفوضـين حـل النزاعـات الناجمـة عـن إعـداد وتنفيـذ الانتخابـات العامـة والاستفتاءات وله ان يفوض هذه الصلاحية للإدارة الانتخابية لحلها حال وقوعها.

٣- تـشكل في محكمـة تمييـز إقلـيم كوردسـتان هيئـة قـضائية مكونـة مـن ثـلاث قـضاة غـير متفرغين للنظر في الطعون التي تقدم على قرارات المجلس من قبل المتـضررين مـن قـرارات المجلس مباشرة.

٤- تنـشر قـرارات المجلـس في ثـلاث صـحف محليـة يوميـة في الإقلـيم وبـاللغتين الكورديـة والعربية،للمجلس الحق بإصدار صحيفة خاصة وموقع الكتروني لهذا الغرض.

٥-تقدم الطعون في قرارات المجلس إلى الهيئة القضائية في الإقليم خلال مدة ثلاثة أيام تبدأ من اليوم التالي لنشر القرار من قبل المجلس أو من قبل المتضررين من قرارات المجلس مباشرة مع مراعاة ايام العطل الرسمية.

٦-على الهيئة القضائية حسم الطعون المقدمة إليها خلال مدة سبعة عشرة أيام من تاريخ تقديم الطعن إليها وتعتبر قراراتها بشأن الطعون باتاً ويخضع إجراءات نظرها للطعون لأحكام هذا القانون مع مراعاة قانون المرافعات المدنية رقم (٨٣)لسنة ١٩٦٩ المعدل والقوانين الإجرائية الأخرى النافذة في اقليم كوردستان فيما لم يرد به نص في هذا القانون.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ لەگەڵ ئەو مادەيەيە بەو شێوەيەی كە خوێندرايەوە؟ ٧٤ كەس لەگەڵيەتی، كێ لەگەڵی نييە؟ كەس نييە لەگەڵی نەبێ، كەواتە پەسەند كرا، ماددەی دە (**إحكام متفرقة وختامية**)، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاَ فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

إحكام متفرقة وختامية

المادة العاشرة :

على مجلس المفوضين وضع الآليات المناسبة لضمان مشاركة المواطنين خارج اقليم كوردستان في الانتخابات والاستفتاءات.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ قسەی هەيە لەسەر ئەو ماددەيە؟ (د. فرست سۆفی، د. علی هالۆ، سالار محمود، قادر ئۆتمان، عمر عينايەت، ڤەمان، فرحان جوهر) فەرموو د. فرست.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەنها ئەوەندە كە خارج كوردستان- العراق، كە پێشتر ئيتفاقمان كرد بوو، كە ئەسڵی ئەو قانونە بۆ هەرێمی كوردستانەو بۆ ناوچە كوردستانييەكانيشە، ئەو ئيستثنائی ئەوان دايان نايە بۆ دەرەوەی ئەو شوێنانەيە، بۆيە بكرێتە خارج كوردستان - العراق في الانتخابات والاستفتاوات.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەمان بۆچوونەكەی برای بەڕێز د. فرسەتم هەيە، بەلاَم لەجياتی هاووڵاتيان، ڕەوەندی كوردستانی بوترێت باشترە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك عمر عینایەت فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من تەنها وشەی (المواطنین) پێم سەیرە، (مواطنین) چییە؟ تەعریف نەكراوە، كێیە ئەو (مواطنین)ـە؟ ئەوە زۆر گرینگە و، خارج اقلیم كوردستان فی الانتخابات، ئەقلیمەكە لابرێت ئەوە باشترە، لە ماددەی ١٦ ئەو كارانەی لەو ماددەیە هاتووە بەزۆرینەی رەهای ئەندامانی كۆمیسیۆن دەبێت ئەغلەبییەی مەنتیقە .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

لە ماددەی دەیەمە كاك عمر،د. علی هالۆ فەرموو.

بەڕێز علی علی هالۆ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تێبینی من لەلایەن د. فرسەتەوە باسكرا، من هەمان تێبینیم هەبوو، بەس من تێبینیەكی دیم هەیە لەسەر دارشتنی پرۆژە یاساو یاسا چەندجاریدی هاتیتە باس كرن، ئەز بۆ جارا دووێ، سێ پێشنیار دكەم ئەمرۆ پتر پرۆژە یاسا ژ بەری بێن پەرلەمانیدا زمانی كوردی زمانێكی جوان و شرین بێ لە داڕشتن، چونكە زمانی كوردی من هەشە پرزەو بلەنگاز و بێ سەروبەر نینە، كو ئەم نەشێن دەربرینە ژ بكەین، ئەگەر هێشتا ئەوان ئەندامێت لیژنەی یاسایی گەلەك شارەزا نین، ئەز پێشنیارێت دكەم كو لیژنەیەكی دی پاڵپشت بۆ ژ هەندەك كەس دێنە شارەزا، تایبەت ئالیەت زمانێ دابێ دروست كرن، چونكە ئەگەر فی ئاوا بیت پەیامەكی گەلەك خراپە، ئەمن دگەیەنین خەلكێت كوردستانێ پشتی ٢٢ساڵ حوكمڕانییە كوردی ئەم هێشتان نەشێتن دروستی، یاسایەكی بە زمانێ كوردی دخوێنینەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك قادر وەتمان فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەمان ئەو تێبینیەم هەبوو كە وترا هاووڵاتیانی دەرەوەی هەرێم بكرێتە دەرەوەی كوردستانی عیراق، یەعنی ئەوانەی لە دەرەوەی كوردستانی عیراق نیشتەجێن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك ڤەمان فیصل فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەرچەندە كەلیمەی (اقلیم)لە ماددەی یەكێ ئەسڵێ هاتە پێناسەكرن، بەس ئەویش پشتەڤانیە دكتۆر فرسەتی دكەم بۆ لادانی وشەی (اقلیم).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فرحان فەرموو.

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(على مجلس المفوضين وضع الآليات المناسبة لضمان الحديث)، پێ باشترە وشەی (الحديث)م پێ باشترە، بۆئەوەی نوێ بێتە کار، هەر ئەوەش موعالەجە بکەن مەسەلەی تەکنەلۆجی نوێ دابندرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هیچ ڕوونکردنەوەیەکتان هەیە لیژنەی یاسایی؟ (اقليم) لابرێت بکرێت بە (خارج کوردستان في الانتخابات والاستفتاءات)، ئەوکاتە دەبێت بە (کوردستان- العراق)، لیژنەی یاسایی پێیان باشە، ٧٦ کەس لەگەڵییەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ کەس نییە، کەواتەن پەسەند کرا ماددەکە بخوێننەوە بۆئەوەی بیخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالآ فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة العاشرة :

على مجلس المفوضين وضع الآليات المناسبة لضمان مشاركة المواطنين خارج كوردستان- العراق في الانتخابات والاستفتاءات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵییەتی ئەو ماددەیە؟ (مواطن) پێشتر تەعریف کراوە، ئاخر لەم یاسایەدا نییە، بەڵام (مواطن) تەعریف کراوە، لە یاسای جنسيات تەعریف کراوە، ٧٤ کەس لەگەڵییەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ کەس نییە لەگەڵی نەبێ، کەواتە پەسەند کرا، ماددەی ١١، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالآ فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الحاديةعشر :

لمجلس المفوضين الاستعانة بخبراء دوليين ومحليين في مجال الانتخابات والاستفتاءات في مراحل الإعداد والتحضير وإجراء الانتخابات والاستفتاءات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی لەسەر ئەو ماددەیە دەکات؟ (کاك سالار- کاك ڤەمان- کاك عمر- کاك غريب- کاك قادر)، فەرموو کاك سالار.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەڕاستیدا لەگەڵ ئەوەم سیاغە بكرێتەوە بەجۆرێكی تر، ئەنجومەن بۆی هەیە پشت ببەستێت بە شارەزایانی نێودەوڵەتی، ئەم بۆی هەیە بگۆڕدرێت، پێویستە پشت ببەستێت بە شارەزایانی نێودەوڵەتی لە بوارەكانی هەڵبژاردن و مەسەلەی ئامادەكردنی هەڵبژاردن و راپرسی، چونكە بۆ زەمان كردنی نەزاهەت و، بۆ شەرعیەی نێودەوڵەتی بۆ هەر راپرسییەك لە كوردستاندا دەكرێت زۆر گرینگە رێكخراوە نێو دەوڵەتییەكانی تایبەت بە هەڵبژاردن و راپرسی و چاودێریكردنی ئەم پرۆسانە بەشدار بن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

نیسبەتی ماددەی ١١ ئەڤ نەسە هاتە دابەشكرن و ئەز تێبینی لەسەر نینە، بتنێ ئیزافەك من هەی ئەگەر بكرێتن ئەو ژی رەئییە یاسایی كو حەقەكە فی مەجلیسا دانێ بشێت ئیقتراحا مەشاریعی قانونێ بكەن، ژ گرێدایەهەڵبژاردنا بن یان ژی تەعەدیلا فی یاسایی خۆ بێتن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی من دەمەوێت لەرووی دارشتنەوەیە، لمجلس المفوضین الاستعانة بخبراء دولیین ومحلیین في مجال الانتخابات والاستفتاءات في مراحل الإعداد والتحضیر اثناء وإجراء الانتخابات والاستفتاءات، لێرە ئەوە دەورێكی نییە (إجراء الانتخابات)، چونكە (ئیجرائی ئینتخاباتەكەو ئیستفتاكە) هاتووە لەپێشەوە، چونكە دەبێ بڵێی (اثناء وإجراء الانتخابات والاستفتاءات).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

مامۆستا غریب فەرموو.

بەڕێز غریب مصطفی حەمە خان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەڵبەت (لمجلس المفوضین) زیادە، چونكە پێناسە نەكراوە، هەمان رەئی كاك سالارم هەیە، (علی المجلس) دواتر لەو دوو دێرەدا دوو شت دیارە (الانتخابات و والاستفتاءات) دووبارە بووەتەوە كە پێویست ناكات بەوجۆرە هەردوو جارەكە دووبارە ببێتەوە، بەرەئی من (فی مجال الانتخابات والاستفتاءات وجمیع مراحل الاعداد والتحضیر واجرائسها).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك قادر ئۆتمان فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

پشتگیری لە ڕایەکەی کاك سالار دەکەم، یەعنی پێویستە پشتیان پێ ببەستێ،س نەك بۆی هەبێت، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە بابەتەکە ئیستیعانەیە، کە ئیستیعانە بوو ناتوانین بیکەینە سیفەی ئیلزامی، (لمجلس المفوضين الاستعانة بخبراء دوليين ومحليين في مجال الانتخابات والاستفتاءات في مراحل الإعداد والتحضير) ئینجا لێرە بۆیە (اجراء) دیسان (الانتخابات) و (الاستفتاءات) لەدوا هاتووە، لەبەرئەوەی (الإعداد والتحضير) جیاوازە (اجراء الانتخاباتەکە، تەنفیز کردنی ئینتیخابات جیاوازی هەیە، بۆ نموونە ئەگەر بەپێی ستانداردی نێودەوڵەتی بچنە ماددەیەك خوارتر ماددەی ١٣، ئێمە دەڵێین (على مجلس المفوضين بالتنسيق والتعاون مع منظمات المجتمع المدني وممثلوا الكيانات السياسية لتسهيل عملية مراقبة)، کە دێینە سەر (مراقبە) ئیلزاممان کردووە بەوەی کە ئیستیعانە بکات، تەنسیق بکات، تەعاون بکاتن لەگەڵ(منظمات المجتمع المدني) لێرە مولزەمە بەپێی ستانداردی نێو دەوڵەتی، بەس کە دێتە سەر بابەتی ئیستیعانەو مەراحلی ئیعداد و وتحضير وإجراء الانتخابات) لێرانە حەقمان داوەتێ کە، حەقی هەبێ ئیستیعانە بکات و، لە هەمان کاتیشدا موخەیەر بێت (مجلس).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕای لیژنەی یاساییتان بیست، بەڵام دەیخەینە دەنگەوە، پێشنیار کراوە کە ئەوە خۆی دەبێ بە ئەو پێشنیارەش دروست بوو، مادام پێشتر مەجلیسی مفەوەزینمان تەعریف کردووە، ئەوە دەبێ بە (للمجلس)، ئەو (للمجلس) بکرێت بە (على المجلس) پێشنیارکراوە، واتە پێویست بێ لەسەر (مجلس) کە ئیستیعانە بە خبراء بکات، کێ لەگەڵییەتی؟ پێشنیارەکە ئەوەیە ئیستیعانە کردن بە خوبرای دەولی و، مەحەلی لەبواری ئینتیخاباتدا لە هەموو قۆناغەکاندا پێویست بێ لەسەر مفەوەزیە، ٢٣ کەس لەگەڵییەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ٤١ کەس لەگەڵ نییە، کەواتە پەسەند نەکرا، ماددەکە بخوێننەوە، بۆئەوەی بیخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالآ فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لمجلس المفوضين الاستعانة بخبراء دوليين ومحليين في مجال الانتخابات والاستفتاءات في مراحل الإعداد والتحضير واجارء الانتخابات والاستفتاءات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵییەتی ئەو ماددەیە؟ ٦٩ کەس لەگەڵییەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ١ کەس لەگەڵ نییە، کەواتە پەسەند کرا، ماددەی١٢، پرسیار، پێشنیار؟ فەرموو ماددەی ١٢.

بەڕێز د. ڤالآ فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثانيةعشر: على المجلس التنسيق والتعاون مع منظمات المجتمع المدني وممثلوا الكيانات السياسية لتسهيل عملية مراقبة الانتخابات والاستفتاءات وذلك لضمان نزاهتها، على المجلس، يەعنى (المفوضين) هەڵدەگیرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسە لەسەر ئەو ماددەیە دەکات؟ کاك زانا فەرموو.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە لە ماددەی ١٢ ئەوەی کە باسکراوە پێویستە لەسەر ئەنجومەن هەماهەنگی ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی بکات، لە کۆی ئەو ماددانە باسی یەك شت نەکراوە، کە زۆر گرینگە ئەویش مەسەلەی هۆشیاری ئینتخابییە، کە ئەم کۆمسیۆنە یەکێك لە ئەرکەکانی ئەوەبێ کە بە هاوکاری لەگەڵ ڕێکخراوەکانی کۆمەڵەی مەدەنی ساڵانە هەڵمەتێك بۆ مەسەلەی هۆشیاری ئینتیخابی شێوازی دەنگدان و ئەوانە بکا کە لێرە جێگای بکرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە لە ماددەکانی پێشوودا باسکراوە، خاتوو حیات فەرموو.

بەڕێز حیات مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی شەشدا ئەوکاتەی باسی ئەوەمان کرد، کە چاودێرانی بیانی بکرێت و دەنگی لەسەر بدات و زیاد بکرێت، لێرەش پێویستە لەسەر ئنجومەنیش هەماهەنگی و هاوکاری بکات لەگەڵ ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی، نوێنەری قەوارە سیاسییەکان و چاودێرانی بیانی، بۆ ئاسانکاری پرۆسەی چاودێری هەڵبژاردن و ڕاپرسییەکان ئەویش بۆ مسۆگەرکردنی پاکی یان چاودێرانی بیانی زیاد بکرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەروا خان فەرموو.

بەڕێز پەروا علی حمه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینیم هەیە، پێویستە لەسەر ئەنجومەن هەماهەنگی و هاوکاری بدات لەگەڵ چاودێری نێودەوڵەتی بۆ زیاد بکرێت، چاودێرانی نێودەوڵەتی زائیدەن ڕاگەیاندن، لەگەڵ ئەوە ڕاگەیاندنیش گرینگە جا ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی و نوێنەری قەوارە سیاسییەکان و تا دوایی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو شکریە فەرموو.

بەڕێز شکریە اسماعیل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ٢ تێبینیم هەیە، یەکەمیان پاڵپشتی پەروا خان دەکەم، ڕاگەیاندن زیاد بکرێت، ئەوەش بە بۆچوونی من زیادە (وذلك)، چونکە لێرە لام هەیە، لامەکە بۆ تەئکیدە، یەعنی ئەو لامە لێرەش کە تەرجومە کرایە ئەویان زیادە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە وترا سەبارەت بەوەی کە (منظمات المجتمع المدني اعلامین)، ئەوە لە ماددەی شەشدا فەقەری سێ ئیشارەتی پێدراوە، (مراقبي الانتخابات ووكلاء القوائم الانتخابية والاعلاميين ومنظمات المجتمع المدني الداخلي والدولي).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك گۆران فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە مەسەلەی ڕاگەیاندن لێرە نەوتراوە، کە دەڵێت (مراقبي الانتخاب) زۆر بە موتلەقی هاتووە، ئینتیخابات هەمووی موراقەبە دەکرێت، هەر لە ئەنجامدانی ئینتیخابات، لە ڕاگەیاندن، لە هەموو مەراحیلەکانی ئینتیخاباتدا، یەعنی نەوتراوە لە ڕۆژی ئەنجامدانی ئینتیخابات موراقەبە بکرێ، هەر دەڵێ موراقەبەی ئینتیخابات دەکرێ، هەڵبژاردن بە هەموو پۆستەکانییەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕاگەیاندن یەعنی شمول دەکات لەوێ؟ ڕای لیژنەی یاسایتان بیست، ٢ پێشنیار هەن لەسەر ئەو ماددەیەیە، یەکیان ئەوەیە کە چاودێری بیانیشی بۆ ئیزافە بکرێت و ڕاگەیاندنیشی بۆ ئیزافە بکرێت، کێ لەگەڵ ئەوەیە چاودێری بیانی بۆ ئیزافە بکرێت؟ تەنسیق لەگەڵ چاودێرانی بیانیش زیاد بکرێت؟ بەڵام ئەوە ئیلزامە، ئیلزامی مفەوەزیە.

بەڕێز د. ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەعنی ئەگەر بێتو چاودێری بیانی لەو ماددەیەدا نەبێ، ئینتیخابیەکە ناکرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

وایە ئیلزامی کردووە نەك ئەمە بەس تەنها تەنسیق بێ، ئیلزامی لەسەر کردووە کە موراقبی دەوڵی بێنێ، با کاك بەیار قسەیەك بکات، بزانین لەسەر ئەو مەوزوعە، فەرموو.

بەڕێز بەیار طاهر دۆسکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەری نوکە، د مادەیەکێ دا هاتی دبێژیت (علی المفوضیە) هەمی ئیجرائاتا بکەتن کو بۆ شەفافیەتا عەمەلی و نەزاهەتا وی، ب دیتنا من ئەو مادەیە یێ کافیە بۆ موعالەجا هەمی حالەتا بکەتن، پێدڤی ناکەتن ئەم چ ئیزافی پێن دی بکەین دڤی نەسی دا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

یەعنی بۆ موراقەبە کردن ئەگەر چاودێری بیانی بێتە هەرێمی کوردستان، یان چاودێری ناوخۆیی، یان ئیعلامییەکان، کۆمسیۆن لەسەریەتی باجیان بۆ بکات، تەنسیقیان بۆ بکات، بەڵام لێرەدا بۆ بەڕێوەبردنی عەمەلیەی ئینتخابی و تەسهیل کردنی، ئیلزامی بکەین لەسەر کۆمسیۆن کە دیسانەوە لێرەدا خەڵکی بیانیش بێنی ئیلزامی بکەین، موراقبی بیانیش بێنی یان نا؟، پێشنیارێك هەیە کە ئیلزامی بکەین، بەڵێ.

بەڕێز بەیار طاهر دۆسکی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیتنا من ئەوە ماددەی شەشێیە (وضع الأنظمة والتعليمات التي تحفظ للعملية الانتخابية نزاهتها)، نەسێکی موتلەقە کافیە، موعالەجەی هەمی حاڵەتەکا دکات، چونکێ کۆمسیۆن نیزامێکی خاص بۆ عەملیاتی ئینتیخابی، بۆ موراقەباتە ئینتیخاباتی، دیتنا من کافیە ئەڤ نەسە هەموو موعالەجە دەکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فەرهاد فەرموو.

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح سەنگاوی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چاودێرانی بیانیش لێرەن بە سەیارە سندوق دەگوێزرێتەوە، چاودێری بیانی نەبێ قوری کوێ بکەین بەسەری خۆماندا؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

با بیخەینە دەنگەوە، کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلاهی ئەمە خۆ بڵێین قەید و بەندێك دانانە بۆ خۆت، گریمان لە حاڵەتێك بوو هاتە پێشەوە لە کوردستان بەتایبەتی وەزعی جیۆتەکنیکی کوردستان فەرقی هەیە لەگەڵ وڵاتانی تر، حاڵەتێك هاتە

پێشەوە تۆ بۆت نەکرا ئەو چاودێرە بیانیانە بێنی، مەعنای ئەوەیە تۆ بڕیاری سیاسی نیشتمانی زۆر گرینگ هەڵئەپەسێری، لەبەرئەوەی ئەوە چییە نەتوانیوە چاودێری بیانی بکەی، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەمووی ڕەئییە، بەلاّم لەبەرئەوەی کە ئیزافە دەکەین، بۆیە ڕەئی وەردەگرین، کاک فرست صۆفی فەرموو.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بوونی چاودێری بیانی لەگەڵ ئیعلام، بۆئەوەی کێشەکە حەل بێ، چونکە تەسەور دەکەم ئەو ئەندام پەرلەمانە بەڕێزانەی پێشنیارێکیان کرد مەبەستیان ئەوە نەبوو ئیجباری بی، خاڵێکی تر لە تەنیشتی زیاد بکەن، کە (مجلس المفوضین) تەنسیقیان لەگەڵ بکات، بۆ شەفافیەتی ئینتیخابات زۆر زۆر باشە، هەم ئیعلام چاودێری بیانی بەس نەك ئیجباری بی لە بڕگەکی دیکە لەگەڵیدا، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە دوو جۆر سیستەممان هەیە، سیستەمی کراوە، سیستەمی داخراو، سیستەمە داخراوەکان بەتایبەتی وڵاتە شمولییەکان پێیان خۆش نییە لە هەڵبژاردندا هیچ موئەسەسەیەکی دەرەوەی وڵاتەکە بێ، بەلاّم ئێمەی هەرێمی کوردستان لە چەند پێوەرێك پێویستمان بە ڕێکخراوە نێودەوڵەتییەکانە بۆ چاودێری کردنی هەڵبژاردن و نەزاهەت و شەرعیەت، لەخۆیەوە نییە کۆمەڵێك مونەزەماتی دەولی تایبەت بە هەڵبژاردن و ڕاپرسی هەن بۆ هاوکاریکردنی وڵاتانی کە تازە لە گەشەی دیموکراسیدان، ئێمە دەڵێین هەماهەنگ و هاوکار بێت، کۆمسیۆن لەگەڵ ڕێکخراوە نێو دەوڵەتییەکان کە دێن چاودێری ئەو بارودۆخە بکەن، لەمە باشتر نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ڕێواز خان.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم لەسەر ڕوونکردنەوەکەی لیژنەی یاسایی هەیە، کە دەڵێت (على مجلس المفوضين التنسيق والتعاون) ئەمە لە حاڵەتێکدا، کە ئەوان خۆیان ئامادەییان هەبوو، ئێمە بۆچی مەفهومی تەعاریفەکە وا لێ بکەین، بڵێین ئەگەر نەیەن ئینتیخابات ناکرێت، ئەم دەقە ئیلزام کردنی مەجلیسە ئەگەر ئەوان خواستیان هەبوو بێن، مەجلیس مولزەمە بەوەی تەعامولیان لەگەڵ بکات، ناڵێت (على مجلس المفوضين توفير يان ضمان مراقبة الانتخابات من قبل المراقبين الدولين).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری قسەکەی جەنابی دکتۆر فرست دەکەم، لە ئاخیرەوە (للمجلس التنسیق مع خبراء دولیین) یان ئەوەی دکتۆرە ڕێواز وتی (علی) لابرێت(لمجلس) بۆ هەمووی و ئەجنەبیەکەشی لەگەڵ زیاد بکرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵام ئەوە لەپێناوی ئەوەی تۆ ئەجنەبی هەیە بێنی، ئەوەی کە فەرزی کردووە لەسەری، کە پشت بە مونەزەماتی موجتەمەعی مەدەنی ناوخۆیی ببەستێ، پشتی پێ ببەستێ، فەرز دەکەی لەسەری.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەوانەیە موجتەمەعی مەدەنی حازر نەبێ تەعاون بکات، ئیتر بۆچی فەرزی بکەم لەسەری.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

موجتەمەعی مەدەنی لە هەرێمی کوردستان بۆچی؟.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەواتە هەر موخەیەر بێ، لەجیاتی ئەوەی هەر موسەیەر بێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل عزیز شکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا منیش پێم باشە بەڕاستی ئیلزام بکرێن ئەو چاودێرییە نێودەوڵەتییەکان بۆ هەڵبژاردن، چونکە بەڕاستی ئەزموونێکی تاڵمان لەگەڵ هەڵبژاردن هەیە، بۆئەوەی جارێکی تر دیسانەوە ئەو هەموو گواستنەوە بە سەیارە، کاك فەرهاد وتی جارێکی تر ئەلبیسەمان تووش نەبێت و، بۆیە هەڵبژاردنێکی نەزری بێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ابو کاروان دوا موداخەلە، فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ابو کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من نازانم وا تێگەیشتووم ئەم نەسەی کە دەخوێندرێتەوە، کە لیژنەی یاسایش پشتگیری کردووە، هیچ ئیلزامێك ناکات، یەعنی لەکاتی بوونی هەر تەنسیق و هاوکاریەکدا داوا دەکات ببێ، هەر کاتێك نەبێ ئەمە ئیلزامی ناکات، لەبەرئەوە من لەگەڵ ئەوەیمە ماددەکە خۆی دەست نیشان بکات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بیانی دەخەینە دەنگەوە، بەڵێ پرسیار، فەرموو.

بەڕێز امنە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر لیژنەی یاسایی هاریکاریەت من بکات، ئەگەر ئەز غەڵەت نەبم بەشی چارێ ماددێ شەشێ بۆ بڕگە سێی موناقەشە لەسەر هەندێ هاتە کرن، چاودێری نێو دەوڵەتی زێدە بوو، مادام زێدە بوو پێویست ناکات بە چاودێری هەڵبژاردنە دەرەوە و ناوخۆ، ئەڤە تەحسیل حاسڵە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە ڕەئی جەنابتە، بەڵام ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانیش داوای ئەوە دەکەن ئیزافە بکرێت، ئەمە بە دەنگدان حەسم دەکرێت، نەك بەردەوام ڕەئی لەسەر بدەین، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئیزافە بکرێ؟.

بەڕێز د. ڤالاً فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەیە ئەوەی داوای دەکەن لە ماددەیەکی تردا هەیە، ئەوەیش کە ئێستا باس دەکرێت، ئێمە داوا دەکەین کە وەکو خۆی بدرێتە دەنگدان لە لیژنەی یاسایی، هەر موستەلەحێکیش زیاد بکەین دەبێتە زیادە، لەبەرئەوەی هەیە با بگەڕێنەوە بۆ ماددەی شەش لە بڕگەی سێ، داوا دەکەین ئەو ماددەیە وەکو خۆی بدرێتە دەنگدان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی شەش، دەزانم، بەڵام ئەوە دوو شتی جیاوازە، کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بە دیقەتەوە تەماشای ئەو بڕگەیە بکەین لە ماددەی شەش لەگەڵ ئەو ماددەیە کە ئیزافە کراوە، فەحواکەیان جیاوازە، لەوێش ناوی ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی و ڕۆژنامەنووسان هاتووە، چاودێرانی نێو دەوڵەتی، لێرە دەمانەوێ ئەوانە ئیزافە بکرێ، ئەگەر ئیزافە نەکرێ مادام ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی و ڕۆژنامەنووسان لەوێ هاتووە، ئەی بۆ لێرە دووبارە بووەتەوە؟، لە هەموو حاڵەتێکدا چاودێرانی ڕێکخراوانی دەوڵەتییەکانی لێرە بۆ ئیزافە بکرێت، هیچ ئیزافەیەك نییە و بۆ یاساکەو باشترە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم نیقاشە تەنها دەتوانین بە دەنگدان یەك لایی بکەینەوە، بۆیە دەیخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵییەتی بیانی بۆ ئیزافە بکرێت، چاودێری بیانی بۆ ئیزافە بکرێت، دەیخەینە دەنگەوە، بەڵێ.

بەڕێز ئاری محمد هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جەنابت چی دەخەیتە دەنگدانەوە، بە ئیلزامەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بە ئیلزام، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە بە ئیلزامەوە تەنسیق بکرێت لەگەڵ ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی و ئەوانەی دەرەوەش، کێ لەگەڵیەتی؟ دەنگی لەسەر دەدرێت تکایە، (على المجلس التنسيق والتعاون مع منظمات المجتمع المدني وممثلوا الكيانات السياسية لتسهيل عملية مراقبة الانتخابات والاستفتاءات)، ئەوە لەوێ باسی ئەوە دەکرێت مونەزەماتی موجتەمەعی مەدەنی ناوخۆیی و دەرەکیشی هەبێ، دەرەکیشی بۆ ئیزافە بکرێت، کێ لەگەڵیەتی؟ باشە پەروا خان ئیعلامیش دوایە دەخەینە دەنگەوە، ٣٨ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ٣٤ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند کرا، پێشنیار کراوە ڕاگەیاندنیش زیادە بکرێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە ڕاگەیاندنیش زیاد بکرێ؟ ٣٩ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نییە؟ ٦ کەس لەگەڵی نییە، کەواتە پەسەند کرا، فەرموو خاتوو ڤیان.

بەڕێز ڤیان عباس محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەزیفە ئیعلامێ نە ئەوە موراقەبە کرن یان ژ موداخەلەت ژ مەوزوعەت بکات، ئیعلام بتەنێ ئەوە دێ ڕووماڵین بکاتن، بەس نەقل وەزیفەی ئیعلامی نینە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تازە دەنگدانی لەسەر کرا، ئەوە ئەو کاتە وەکو موراقەبە دەکات لەسەر ئینتیخاباتەوە، فەرموو کاك زانا.

بەڕێز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشێکی کاری ئیعلام موراقەبە کردنە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فەرهاد فەرموو.

بەڕێز فەرهاد حەمە صالح (سەنگاوی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر ئەوەبوو کە وترا سوڵتەی چوارەم یەعنی چی؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ.

بەڕێز امنە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز زانم بڕێنمایێت کۆمسیۆنێ بۆ ئیعلامێ و هیچ ئەوەنینە بچتە ژوورا هەڵبژاردنەوە، یەعنی تەنها قەوارەی سیاسی و ڕێکخراو و کۆمەڵگای مەدەنی.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەم خیلافانە بە دەنگدان یەك لایی دەكرێتەوە، دەنگی لەسەر دراوە یەك لا كراوەتەوە، ماددەی ١٢ بخوێندرێتەوە، بۆئەوەی بیخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاَ فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

علي المجلس التنسيق والتعاون مع منظمات المجتمع المدني على الصعيدين الدولي والداخلي وممثلوا الكيانات السياسية والاعلامية لتسهيل عملية مراقبة الانتخابات والاستفتاءات وذلك لضمان نزاهتها.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

دوایی تەرجومە دەكرێ بە كوردی، كێ لەگەڵ ئەو ماددەیەیە ؟ ٧٠ كەس لەگەڵییەتی، كێ لەگەڵی نییە، كەس نییە لەگەڵێ نەبێ، كەواتە پەسەندكرا، ماددەی ١٣ فەرموو.

بەڕێز د. ڤالاَ فريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة الثالثةعشر :

على مجلس المفوضين إعداد تقارير دورية عن مهامها وتقديمها إلى البرلمان.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

پێشنیارێك هەبوو لە ماددەكانی پێشوو كە تەقاریری مالیشی بۆ ئیزافە بكرێت لێرە، ئەوەش لەبەرچاو بگرین، دوای ئەوە هەیەتی، كاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد هەرسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵڵا من بەس یەك مولاحەزەی زۆر بچووكم هەیە، لەسەر ئەم كەلیمەیە، ئەمەی تەقاریر دەوریە، ئەمە دەربڕینێكی زۆر پلاستیكییە، لەبەرئەوەی دەوری هەفتانە دەگرێتەوە، مانگانە دەگرێتەوە، مانای ئەوەیە ئەگەر هاتو ئەم مفەوەزیە ئارەزووی لێ نەبوو دەورە دەكات بە ٥٠٠، یاخود دەیكات بە ٢٠٠، جا بۆئەوەی كە ڕای گشتی كوردستان ئاگاداری جموجۆڵی بڵێین ئیش و كاری ئەم كۆمسیۆنە بێ، بە بۆچوونی من پێویستە ئەوە دیاری بكەین ئەو دەوریە حەقەكەی چەندە؟ سوپاس.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

جا ئاخر پێشنیاری چی دەكەی تۆ؟ تۆ هەر دەڵێی دەوریەكە تەحدید بكەین، پێشنیارت چییە؟.

بەڕێز ئاری محمد هەرسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من بۆ خۆم ٣ مانگە.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەهار خان فەرموو.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو ماددەیە لە عەرەبیەكەدا دەقیقە، كە دەڵێ (دوری)، دەوری لە زمانی عەرەبیدا وەرزی دەگرێتەوە، بەڵام لە كوردیەكەی ئیشكالێكە نووسراوە ناوبەناو لەوێ دیار نییە، ئەگەرنا (دوری) وەرزی دەگرێتەوە، لە كوردیەكەشدا بە هەمان شێوەی لێ بكرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك صالح فەرموو.

بەڕێز صالح فقێ محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێشنیار دەكەم ٢ بەند بێ، تەقریری مالییەكەی وەرزی بێ، بەڵام ئەوەی تری كە پەیوەندی بە پوختەكردنی تۆماری دەنگدانەوە بێ، بەوەی ئەو ئەركانەی لەسەریەتی ساڵانە بێ، ئەگەر لەیەكتر جیا بكرێتەوە، باشترە بە دوو خاڵ بێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك ابو كاروان فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن فارس (ابو كاروان):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەگەڵ ڕای برادەرانم ئەوە دیاری بكرێت، فەسڵیش هەر ٣ مانگە بەڕەئی من، تكام وایە ئەو تەرجومەیە زۆر چاك بكرێت بەڕاستی، لە تەرجومە كوردیەكە زۆر هەڵەی تێدایە، مەعناكانیشی گۆڕیوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

د. شێركۆ فەرموو.

بەڕێز د. شێركۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتیوانی لە كاك ئاری و بەهار خان و كاك ابو كاروان دەكەم، كە ئەوەی (دوری) واتە وەرزی ٣ مانگ، پشتیوانی لەوەی جەنابیشت دەكەم، كە دەڵێت (تقاریری مالیشی) تێدابێ، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك بەیار فەرموو.

بەڕێز بەیار طاهر دۆسكی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ب دیتنا من ل ڤێری ژ بلی تەقاریرێت دەوری دڤیا بە هەر پروسیسەكا هەلبژارتنا ژی راپۆرتەكا خاص بێتە پێش كێش كرن بۆ پەرلەمانی ب هەمی ڤۆناغێت خۆ كا ب چ شێوە برێڤە چوویە، دڤێرێ دا نەصەكێ

عێراقی مە یێ هەی یان یێ ئوردنی دبێژیتن (اصدار تقرير نهائی تفصيلي عن كل عمليـه انتخابيـه بجميـع مراحلها و رفعها الى السلطه المختصه) ب دیتنا من دڤیا دوو نەوعێت راپورتـا هـەبن، ئێـك یـا دەوری بـیتن و ئێك ژی یا گرێدایی بیت ب مەوسمێت ئینتیخاباتەڤە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید :

بەڕێز سەروكی پەرلەمان.

اعداد تقارير دوريه، دەوری هەر بۆ خۆی یـەعنی وەرزی، وەرزیـش ئـەو مودەیـە دەگرێتـەوە كـە بـەڕێزیان ئیشارەتی پێدا، بۆیە وەكو خۆی بدرێتە دەنگدان، لە سەر ئـەو پێشنیارەی كـاك بـەیاری مـەجالێكمان بـدەن تەشاورێ بكەین مابەینی خۆمان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر باشە، تەقاریری ماڵی تیایە وانییە؟ مادەی پانزە، مامۆستا ئەنەس فەرموو، نوقتەی نیزام؟

بەڕێز انس محمد شريف :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لـەڤزا فەصلییە و دەورییـە ژ ئێـك فـەرقن، شـوێنا دەورییـە ببیتـە فەصلییە، فەصلییە چـار مانگـە ئـەما دەورییە چار مانگ نییە، دەبێت ببیتە فەصلییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

وا بزانم ئەوەی جەنابت دەڤیقە، فەصلی ئەخەینە دەنگەوە، كێ لە گەڵ ئەوەیە فەصلی بێ؟ بەڵێ. ئێمە سێ كەس باسی وەرزیمان كرد، وەرزەكە لای ئێمە سێ كەس بوو، نـەك چوار مـانگ. ئـەوە بـۆ وا لێـت تێك چوو، چوار فەصلمان هەیە، فەصلی ئەخەینە دەنگەوە، كێ لە گەڵ فەصلییە؟ كـاك بـەیار ئـەو دەقـەی لە لاتە بیهێنە بۆ ئەوەی كە بیخەینە دەنگەوە هەر خۆی دەقەكـە لـە ئـات، ٧٣ كـەس لـە گەڵییـەتی، كێ لـە گەڵی نییە؟ یەك كەس، كەواتە هەموویان لە گەڵییەتی پەسەند كرا، دكتور شێركۆ نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز شێركۆ حەمە امین :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

نوقتەی نیزامی نییە بەس گوتم لە دەقە كوردییەكە بیكەن بە وەرزی، چونكە نووسـراوە نـاو بـە نـاو، هـەر ئەوەندە، دەستتان خۆش بێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

دكتور شێركۆ دەقـە عەرەبیەكـەی ئێستا ئەصلە، تەرجومـە ئـەكرێ بـە كوردی بـەو شێوەیە كـە لـە دەقـە عەرەبیەكە هاتووە، فەرموو لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.ڤالا فرید :

المادة الثالثة عشر، اولا : على مجلس المفوظين اعداد تقارير فصليه عن مهامها و تقديمها الى البرلمان.

ثانيا : اصدار تقرير نهائى تفصيلى عن كل عمليه انتخابيه بجميع مراحلها و رفعها الى البرلمان.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لە گەڵێیەتی؟ ٨٥ کەس لە گەڵییەتی، کێ لە گەڵێ نییە؟ کەس نییە لە گەڵێ نەبێ کەواتە پەسەند کرا.

بەڕێز د. ڤالا فرید :

الماده الرابعة عشر: لرئيس مجلس المفوظين، صلاحية الوزير فيما يتعلق بالمخاطبات الرسميه مع الوزارات و الدوائر الرسميه الاخرى.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر بنووسە هەر لە ڕێوە، کاك صالح فەقێ، فەرموو کاك دڵشاد شعبان.

بەڕێز دڵشاد شعبان :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پێشنیار دکەم ئەڤ مادا هەنێ بهێتە دەمج کرن دگەل مادا پێنج خاڵا صەلاحییاتێت رەئیسێ مەجلسی.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مادەی پێنج : اولا: مجلس المفوضين الاداره الانتخابيه، هیچی تێیا نییە، ئەوە صەلاحییاتە.

بەڕێز دڵشاد شعبان:

خاڵا پێنج : يمارس رئيس المجلس أو ينوب عنه الصلاحيات الاتية.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، باشە سوپاس، کاك عمر عینایەت.

بەڕێز عمر عینایەت:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

من پێم باشە ئەو تەنها موعالەجەی کردووە موخاتەبە لە گەڵ وەزارات و دەوائیری رەسمیە، باسی مەجلسی وزرای نەکردووە باسی پەرلەمانیشی نەکردووە، پێم باشە بنووسرێت يحق لمجلس المفوضين ان يخاطب رسميا رئاسة البرلمان و مجلس الوزراء و المؤسسات التابعه ...

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك صالح فقێ.

بەڕێز صالح فقێ :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار ئەکەم فەقەتێکی بۆ زیاد بکرێ : صلاحيات الوزير فقط فيما يتعلق بالمخاطبات.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

یەعنی لە دوایی موخاتەبات؟

بەڕێز صالح فقێ :

بەڵێ، ئەو تەنهایەكی بۆ زیاد بكرێ لەو نێوانە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ، كاك فرحان جوهر.

بەڕێز فرحان جوهر:

بەڕێز سەروكی پەرلەمان.

لرئیس المجلس المفوظین صلاحیه الوزیر، صلاحیە الـوزیر بـەڵام ئیمتیـازاتی وەزیـری نییـە، لـە خـاڵی دیكـە چارەسەر كراوە هـەمووی بـە وەكیـل وەزیـر تـەعیین ئـەكرێن، رەئـیس، هـیچ جار نـەبووە رەئیـسیش وەكو ئەندامەكان یەك دەستهەڵاتیان هەبێتن، چۆن رەئیسی پەرلەمان جیاوازە لە ئەندام پەرلەمان، چۆن رەئیسی وزەرا جیاوازە لە وەزیر، حەق بوو رەئیسی موفەوەزینیش جیاواز بێتن لە گـەڵ ئەعزائـەكان، بۆیـە لێـرە دا یەعنی غەدری لێ دەكرێـت، بـە صـەلاحییاتی وەزیـرە، بـەڵام بـە ئیمتیـازاتی وەزیـر و دەرەجـەی وەزیریـشی نییە، یەعنی تەناقوزێكی زۆری تێیایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

یەعنی تۆ پێشنیاری ئەكەی صەڵاحییەت و ئیمتیازی وەزیری هەبێت.

بەڕێز فرحان جوهر:

بەڵێ، بە دەرەجەی وەزیر، لە بـەر ئـەوەی ئـەعزاكان هـەموو وەك یـەكن، وەكو دوو ئیـدارەی لێكـرا، یـەعنی بەوەی تەوافوق بیتن هەمووی نیشانەی دوو ئیدارەیی و تەوافوقاتی پێوە دیارە لە ئێستاوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر باشە، سوپاس، رای لیژنەی یاسایی لە سەر ئەو پێشنیارانەی كە كران.

بەڕێز د. ڤاڵا فرید :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو نەصەكە نەصێكە لە قانونی با بڵێین لە كۆمیسیۆنی عێراقیش دا هەیە، و ئەو نۆ كەسە با بڵێین جارێ هەر وا دەمێنێنـەوە، جارێ بە مودەیەك یەكێك دەبێت رەئیس و لەوانەیە دەست لە كار بكێـشێتەوە، نـاكرێ ئیمتیـازی وەزیـری بـدرێتێ، بـەڵام گرفتـی موخاتەبـەمان هـەبوو لـە گـەڵ ئـەوەی كـە لـە گـەڵ كومیـسیون دانیشتین و بۆیە ئەو نەصە دانرا كە تەنها بۆ مەسەلەی موخاتەبەیـە و بەشـێك لـە برادەرانـی كـە قـسەیان كرد هەر چۆنێك دابرێژێ هەر بەو شێوەیە كە تەنها موخاتەباتی رەسمی ئەم نەصە دانرا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ دكتورە بەهار فەرموو.

بەڕێز د. بەهار محمود :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە کە ئەم یاسایە داریشتووە فەقەرەیەکمان هەبوو، کەوا سەرۆکەکە دەوری بێت ساڵانە بێت، کە دوایی کرا بە سێ ساڵ ئەم فەقەرەیە لێرە لابرا، بۆیە ئێمە موشکیلەی ئەوەمان هەبوو ئەگەر دەوری بێت ساڵانە بگۆڕێت، چۆن ئەکرێت تۆ صەلاحییەتی، تۆ پلەی وەزیر بدەی بە یەکێك کە دوای ساڵێك یان دوای سێ ساڵەکە لێی بسێنیتەوە، بۆیە ئەو صەلاحییەتمان بەو شێوەیە دانا، بەس لێرە ئیستا ئەو مادەیە هەڵگیراوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیارێك هەبوو کە پەرلەمان و حکومەتیش بۆ ئیزافە بکرێت، بەڵێ دکتورە ڤالاّ.

بەڕێز د. ڤالاّ فرید:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

کە دەڵێین (الوزارات) یەعنی (مجلس الوزارء) هەمووی، بۆ خۆشی موفەوەزییە هەموو مەجلسەکە نەك تەنها سەرۆکەکە دەگرێتەوە هەر لەم پەرلەمانە متمانەی لێ وەردەگرێت، بە موباشری تەعامولی لە گەڵ ئێمەیە، موخاتەبەکەی تەنها بۆ وزارات، بۆ دەوائری رەسمی ترە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

یەعنی ئەمە ئیستیسنائە لێرە، ئەو موخاتەبەی لە گەڵ پەرلەمانە، بەڵام بو ئەوەی بتوانێ موخاتەبەی لە گەڵ وزاراتیش بکا پلەی وەزیریشی هەیە. یەعنی ئەوەی تەحصیل حاصلە کە ئەتوانێ موخاتەبە لە گەڵ پەرلەمان بکا.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان :

وزارەت جیایە لە گەڵ (مجلس الوزراء) بنووسە (مجلس الوزراء و الوزارات التابعە لها) قەوس نییە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ.

بەڕێز د.ڤالاّ فرید :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

الوزارات لە زمانێ عەرەبی چ بڵێی (مجلس الوزراء) چ بڵێی الوزارات وەکو یەکە، لە زمانێ عەرەبی هەر دووکی دەگرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیارێك هەبوو کە دەمج بکرێ لە گەڵ مادەی پێنج، برگە پێنج، با روون کردنەوە بدەن.

بەڕێز د. ڤالا فرید :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

لێرە ئێمە ئەو پلەیەمان دایەتی لە ئەحکامی خیتامی هێناومانە، بۆیە ناتوانرێت دەمج بکرێت لە گەڵ مادەی پێنج.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، بیخوێنەوە مادەکە بخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز د. ڤالا فرید:

المادە الرابعة عشر : لرئیس المجلس صلاحیە الوزیر فیما یتعلق بالمخاطبات الرسیمە مع الوزارات و الدوائر الرسمیە الاخری.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مع الوزراء لێکرا، ئێ کێ لە گەڵییەتی؟ کێ لە گەڵ ئەو ماددەیە بەو شێوەیە؟ ٧٢ کەس لە گەڵییەتی، کێ لە گەڵێ نییە؟ کەس نییە کە لە گەڵێ نەبێ، کەواتە پەسەند کرا.

بەڕێز د. ڤالا فرید:

المادە الخامسە عشر : اولا تکون للمفوضیە میزانیە سنویە مستقلە یتم اعدادها وفقا للاسس او القواعد المتعارف علیها تقترح من قبل مجلس المفوظین بتشاور وزارة المالیە، یصادق علیها البرلمان و تدرج ضمن الموازنە العامە للاقلیم، ثانیا : تخضع حسابات المفوضیە للتدقیق و الرقابە من قبل دیوان الرقابە المالیە فی الاقلیم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسە هەیە لە سەر ئەم مادەیە؟ دکتور عبد الله، دکتورە جوان، بەهار خان، کاك عباس غزالی، لە زووەوە دەنگت نییە، کاك عباس؟ فەرموو دکتۆر عبد الله.

بەڕێز عبد الله جاسم :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چونکی ئەو مەجلس موفەوزین ژێ تەبعەن پلە تایبەتەکانن، ئەگەر فەقەرەکێ زیاد بکەن لە سەر ئەو مادەیە، (یخضع مجلس المفوظین لاحکام قانون اشهار الذمە المالیە، قانون النزاهە الساری المفعول)، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتۆرە جوان.

بەڕێز د.جوان اسماعيل :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

المادە الخامسە عشر : اولا تکون للمفوضیە، میزانیە، سنویە، مستقلە، یتم اعدادها وفقا للاسس او القواعد المتعارف علیها و تقترح، اضافە حرف واو، تقترح من قبل مجلس المفوضین بتشاور وزارة المالیە و یصادق علیها البرلمان، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، خاتوو بەهار عبدالرحمن.

بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر پرۆژە یاسایەك تەبیعاتی مالی هەبێت، پێویست ئەكات لیژنەی داراییش بە هەمان شێوە راپۆرتی هەبێت و رای هەبێت لەوە، دیارە ئەم پرۆژە یاسایە تەبیعاتی مالی زۆر زۆری هەیە كە كۆمیسیۆنێك تەشكیل ئەكەی بەم شێوەیە، نازانم ئایا لیژنەی دارایی راپۆرتییان هەیە لەم بارەیەوە یا خۆد رای وەرگیراوە یان نا؟ ئەوە ئەگەر وەڵامان بدەنەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئەمە پرۆژە یاسایەكی تایبەتمەندە بە لیژنەی یاساییەوە، چونكە تەبیعاتی مالی حكومەتێك ئەیخاتە ئەستۆ نەك، پەیوەندی بە قەزییەكی داراییەوە نییە بۆ ئەوەی بینێرت بۆ لیژنەی یاسایی، دروست كردنی موئەسەسەیەكە، بۆیە نێردراوە بۆ لیژنەی یاسایی، كاك عباس غزالی.

بەڕێز عباس غزالی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری رای دکتۆر عبد الله دەكەم كە سەروەت و سامانی خۆشیان دیار بكەن بۆ ئەوەی پێشتر باسیان كرد، ئەو سوء تەفاهومەش نەیێتە دی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی یاسایی روون كردنەوەتان چییە؟

بەڕێز د. ڤاڵا فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەرەجەی خاصیان هەیە، دەرەجەی وەكیل وەزیریمان دانایە كە دەرەجەی خاصیان هەبێت ئەوان خۆیان خازیعن و پێویستە لە بەرامبەر دەستەی نەزاهە سەروەت و سامانییان كەشف بكەن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە پێی یاسای دەستەی نەزاهە وا نییە؟ مادەكە بخۆینەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز د. ڤالا فريد :

المادە الخامسة عشر : اولا تكون للمفوضيه، ميزانيه، سنويه، ، يتم اعدادها وفقا للاسس والقواعد المتعارف عليها تقترح من قبل مجلس المفوظين بتشاور وزارة الماليه يصادق عليها البرلمان و تدرج ضمن الموازنه العامه للاقليم، ثانيا : تخضع حسابات المفوضيه للتدقيق و الرقابه من قبل ديوان الرقابه الماليه فی الاقليم.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ لە گەڵییەتی؟ ٨٣ كەس لە گەڵییەتی، ٨٤ كەس، ٨٤ كەس لە گەڵییەتی، كێ لە گەڵێ نییە؟ كەس نییە لە گەڵێ نەبێ، كەواتە پەسەند كرا مادەی ١٦.

بەڕێز د. ڤالا فريد :

بەڕێز سەروكی پەرلەمان :

المادە السادسة عشر : اولا يضع مجلس المفوضين نظاما داخليا خاصا بالمفوضيه، ثانيا : يحدد بنظام مهام و تشكيلات المفواضيه، ثالثا : لمجلس المفوظين استحداث أو الغاء أو أو دمج مديريات أو اقسام أو شعب عند الاقتضاء رابعا : للمجلس اصدار الانظمه اللازمه لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون، پێشنيارێكيش هاتووە لە لايەن ئەندام پەرلەمانێك كە بڕگەيەكی تر زياد بكرێ، حەق بدرێ بە مەجلس، للمجلس حق تقديم مقترحات مشاريع القوانين المتعلقه بالانتخابات و الاستفتائات الی البرلمان.

بەڵێ سوپاس بۆ بەڕێز سەروكی ليژنەيی ياسايی، ئەوانەی دەيانەوێت موناقشەی بكەن.

بەڕێز فخرالدين قادر عارف/ سكرتێری پەرلەمان :

بەڕێز سەروكی پەرلەمان.

بۆ گفتگو لە سەر مادەی ١٦ ئەم بەڕێزانە ناويان تومار كردووە :

قادر ئۆتمان، رابوون توفيق، ئومێد حەمە علی، علی علی هالۆ، دكتور عبد الله، ابوبكر هەڵەدنی، دكتۆرە جوان، عمر عينايەت، ماجد عثمان، ابو كاروان، كمال يلدا، ئێڤار ابراهيم، قارەمان قادر، صالح فقێ.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ببوورە ئێڤار نەنووسراوە، زولفا، كاك بەيار، شوان شێخ احمد، بەڕێز قادر ئوتمان فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە مادە ١٦، پێشنيار ئەكەم كە بوترێ يەكەم ئەنجومەن بە زۆرينەی دەنگی رەهای ئەندامان هەڵدەستێ بە مانەی خوارەوە : يەكەم : پەيرەوێكی ناوخۆی تايبەت بە كۆميسيۆن دادەنێت، دووەم : ئەرك و پێك هاتەی ئەنجومەن و كارگێری هەڵبژاردن بە پەيرەو دياری دەكا، و خاڵی سێيەم و چوارەميش وەك خۆی بنووسێتەوە.

بەڕێز د.يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ قادر ئوتمان، بەڕێز رابون توفيق.

بەڕێز رابوون توفیق معروف :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە دانیشتنی سەرۆکایەتی فراکسیۆنەکانیش تەنها وەك بیرهێنانەوە دەڵێم، وتیان ئەگەر ئەومادەدەیەی کە لە سەری رێکەوتین یا دوو لە سەر سێ بێ، لەو حاڵەتە وا دەکەین کە ئەو چوار ئیشەی لێرە ناویان هاتووە بە زۆرینەی ڕەهای ئەندامەکان دەبێ، بۆیە منیش پێشنیار دەکەم لە دیباجەیەکی یەك خەتی بنووسرێت ئەنجومەن بەزۆرینەی دەنگی ئەندامەکانی ئەم کارانەدا ... سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئومێد فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

هەمان پێشنیار بە دەنگی ڕەهای زۆرینەی ئەندامەکانی کە ٥ کەسە ئەو کارانەی خوارەوە دەکات، وەك دیباجە یان پێشەکی، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کمال فەرموو.

بەڕێز کمال یلدا مرقوز:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

من پێشنیارێکم هەیە بۆئەوەی بۆ ماددەیەکە نوقتەیەك ئیزافە بکەین، (یضمن المجلس مشارکة جمیع القومیات)، لەبەرئەوەی دوێنێ لە ماددەی پێنج، خاڵی یەکەم نەتەوەیەکان ئیلغا کرایەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شوان فەرموو.

بەڕێز شوان شێخ احمد:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

پشتگیری لەو نوقتەی دکتۆرە ڤالا دەکەم کە تازە خوێندیەوە، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەرز زولفا خان فەرموو.

بەڕێز زولفا محمود عبدالله:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە قسەکانی کاك رابوون معروف و کاك ئومێد حەمە علی دەکەم.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان :

بەڕێز علی هالۆ فەرموو.

بەرێز علی علی هالۆ:

بەرێز سەروکی پەرلەمان.

ئەڤ برگە سییێ ئەز دبێژم زێدەیە، ئەنجومەن بۆی هەیە بەرێوەبەرایەتی بەش تا دوایی، چونکی یا هاتی د برگا ئێکێ ئەنجومـەن پـەیرەوێکی تایبـەت بـە کۆمیـسیۆن دائـەنێت، ئـەرك و پێکهاتـەکانی ئەنجومـەن بـە پەیرەو دیاری ئەکرێت و هەروەسا ئەرك ل مادێ دا دی ژی یێت هاتین دیار کرن، ئـەز دبێـژم ئـەو ژی هـەر زێدەنە، بەشێ چارێ مادێ شەشێ بریار دانی هەیکەلییەتی کارگێری هەلبژارتن، ئەڤجا ئـەز پێـشنیار دکـەم ئەڤ برگا سیێ بێت لابرن، سوپاس.

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك صالح فەرموو.

بەرێز صالح فقێ محمد امین:

بەرێز سەروکی پەرلەمان.

ماددەی ١٦ خاڵی یەکەم و دووەم پێویست بەوە ناکات ناوی پەیرەو هاتووە ،پێم وایە خاڵی یەکـەم هەیـە لـە خاڵی دووەم ئـەرك و پێکهاتـەکان بخرێتـە سـەر خـاڵی یەکەم، پـشتیوانی لـەو رایـە دەکـەم کـە خاڵێـك زیـاد بکرێت، دەنگدان بەزۆرینەی ڕەها بێت.

بەرێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ابوبکر فەرموو.

بەرێز ابوبکر عمر (ابوبکر هەڵەدنی) :

بەرێز سەروکی پەرلەمان.

پشتگیری بۆچوونەکانی کاك قادرو کاك رابوون دەکەم، کە بەزۆرینەی ڕەهای دەنگی ئەندامان بێت.

بەرێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو منی، کاك ابوبکر وابزانم تەواو بوو.

بەرێز ابوبکر عمر (ابوبکر هەڵەدنی) :

بەرێز سەروکی پەرلەمان.

بەڵێ، هەر ئەوەبوو پشتگیری قسەکانی کاك رابوون و کاك قادر دەکەم، ئەو خاڵە بەزۆرینـەی ڕەهـای دەنگی ئەنـدامان بێ.

بەرێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو منی فەرموو.

بەرێز منی نبی نادر:

بەرێز سەروکی پەرلەمان.

من پشتگیری وتەکانی مامۆستا کمال دەکەم، (یضمن المجلس مشارکة جمیع القومیات).

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قارەمان فەرموو.

بەڕێز قارەمان قادر فتاح:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

من پشتگیری قسەکانی کاك رابوون و کاك ئومێد حەمە علی دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بیار فەرموو.

بەڕێز بەیار طاهر دۆسکی :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

دەربارەی ماددەی ١٦ ئەز ژی تەئیدا کاك علی دەکەم، دیتنا من ماددەی شەشێ فەقەرە هەشتێ تێدا هاتیە بڤێت (المصادقە علی هیکلیة الادارە الانتخابیە) دیتنا من ئەڤە ب خۆ کافیە، کو مەعالەجە ڤی حالەتێ ئیستیحداس و ئیلغاء و دەمجا مودیریا بکەت، یا دی ژی فەقەرا چارێ (لمجلس المفوضین اصدار الانظمە و الاجراءات اللازمە) ئەز داخاز دکەم کو ئیجرائات ژی ئیزافە ببیت، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قادر ئۆتمان فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

من قسەم کرد، سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە جوان فەرموو.

بەڕێز جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

بە نیسبەت مادەی سادس عشر، خاڵی دووەم و سێیەم، دووەم دەڵێت : (یحدد بنظام مهام تشکیلات المفوضیە) باسی تەشکیلاتی دەکەین، دەتوانین فەقەرەی دوو، سێ، یەك بکەین، بڵێین : (یحدد بنظام مهام بتشکیلات المفوضیە و لە استحداث أو الغاء أو دمج مدیریات أو اقسام أو شعب عند الاقتضاء) یەعنی دەنگ لە سەر خاڵی دووەم و سێیەم بدەین، چونکە یەك خاڵە، ئەوی دیکەش رای دووەمم پشتگیری کاك رابوون و کاك ئومێد دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دکتور عبد الله.

بەرێز عبد الله جاسم:

بەرێز سەروکی پەرلەمان.

ئەز پشتەڤانیا کاك کمال یلدا و کاك ڤەمان فیصل دکەم د پێشنیارا واندا، زۆر سوپاس.

بەرێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك عمر عینایەت.

بەرێز عمر عینایەت حەمە سعید :

بەرێز سەروکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە قسەکانی منی خان ئەکەم، دەربارەی داخل کردنی کەمینەکان، بۆ خاڵی چوار (المجلس المفوضين) بکرێ (على مجلس المفوضين) هەر چەند کەس نەماوە پشتگیری بکات، بەس ئەبێ وا بێ، (على مجلس المفوضين الاصدار الانظمه و الاجراءات اللازمه)، نەك (ل)ی، یەعنی نابێ موخەیەر بێ، ئەبێ موسەیەر بێ، ئەبێ بکرێ ئەو شتە، هەرچەند مادەی ١٦ پێم باشە ئەم سێ برگەیە بۆی ئیزافە بکرێ، (للمجلس عقد جلسات استثنائيه بناء على طلب اربعه اعضاءه، اعضاء المجلس)، خاڵێکی دیکە (على رئيس المجلس اعداد جدول اعمال اجتماعات المجلس و عقدها و ترأسها) حەوتەم (تصادق المجلس على بنود هذه الماده بالاغلبيه المطلقة لاعضاءه) و پشتگیری کاك رابوون و ئەو برادەرانەی دیکە دەکەم.

بەرێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیارەکانت بنێرە مادام نووسیتە کاك عمر، زۆر سوپاس. کاك ماجد عثمان فەرموو.

بەرێز ماجد عثمان:

بەرێز سەروکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری قسەکانی کاك کمال و منی خان ئەکەم لەوەی کە برگەیەك ئیزافە بکرێ یا خود چەند وشەیەك ئیزافە بکرێ لە برگەی دوو کە نووسراوە (يحدد بنظام مهام و تشكيلات المفوضيه و يضمن مشاركه القوميات فى تشكيلاته)، لە بەر ئەوە دوێنێ بە داخەوە بە هەڵە تێگەیشتین، هەندێك لە برایانی بەرێز لە پەرلەمانتارەکان لە نێوان موکەوینات و قەومیات تێکەڵی یەکیان کرد، مەکەوینات یەعنی پێك هاتە، شەبەك، کاکەیی، ئیزدی، فەیلی و دەیان موکەویناتی ترمان هەیە، بەڵام قەومیات کورد و تورك و ئاشور و کلدان و ئەرمەن و سریان، ئەوانە هەمووی دەگرتەوە، زۆر سوپاس.

بەرێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك ابو کاروان.

بەرێز عبدالرحمن فارس عبدالرحمن (ابو کاروان) :

بەرێز سەروکی پەرلەمان.

من لە مادەی ١٥ دووەم (تتألف الاداره الانتخابيه من المكتب العام و المكاتب الانتخابيه فى المحافظات و الوحدات الاداريه) بۆیە ئەگەر وایە خۆی دیاری کراوە، بڕوام وایە خاڵی سێیەم پێویست ناکات (استحداث او

الغاء) بكرێ، له بەر ئەوەی ئەو حوجەتانەی رەنگە له مفەوەزيـە دا بێ بـە پێی پێويست نـەبێ، پێم وايـە ئەو نوقتەيە زيادە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز دكتور فرست.

بەڕێز د. فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگيری لەو رايەی كاك كمال و منی خان و هەموو ئەوانەی تريش دەكەم كە داوايـان كـرد بڕگەيـەك زيـاد بكەين لە زەمانـەت كردنـی موشـارەكەی قـەوميات، نـاوی قـەوميات بێـت، ديـارە دوێنـێ ئيـشكالێكی دروسـت كردبـوو، و ئـەم قانونـەش بـۆ هەمووانـە، بۆيـە گرنگـە ئـەوان رازی بـن و بـە نەصـێك ئيزافـە بكرێـت، مولاحەزەی دووەم سەبارەت بەو بڕگەيەی كە (للمجلس استحداث او الغاء او دمـج مـديريات)، تەبعـەن ئێمـە لە دانيشتنی دوێنێ مادەی پێنج بڕگەی شەش (يكون اجتماع المجلس صحيحا بحضور الاغلبيـه المطلقـة لعـدد اعـضاءه و تتخـذ قراراتـه باغلبيـة الحاضـرين) تەبعـەن كـە دێـن باسـی ئـەو مەسـەلەيە ئەكـەين، يەكسەر مەسەلەی ئيستيحداس يان ئيلغاء ئەوە يەك قەراری مەجلسی موفەوەزينە، بۆيە بە تەصەوری من يەكسەر شمولی ئەو بڕگەی بكات كە پێشتر لە مادەی پێنج بڕگەی شەش هاتووە قـەرارات بـە ئەغلبيـەی حازرينـە، و هەر ئيزافەيەكی تر بكرێ پێچەوانە دەبێتەوە لە گەڵ ئەو مادەيەی كە باسم كرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ليژنەی ياسايی، روون كردنەوەتان چييە لە سەر ئەو پێشنيارانەی كە كران؟

بەڕێز د.ڤالا فريد:

بەڕێز سەروكی پەرلەمان.

ئەو پێشنيارانەی كە كران، پەيوەندی بە چونيەتی دەنگدان بـوو، لێـرە دوێنـێ بابـەتی دەنگـدان، دەنگـی لـە سەر دراوە و ئەو بابەتەی كە دەنگی لە سەر درا، پەرلـەمانی كوردسـتان بـە پێـی نيزامـی نـاوخۆ بـۆی نييـە بگەڕێتەوە بۆ سەری، ئەوەيە كە (انعقادی مجلس) بـە (اغلبيـە عـدد الاعـضاء)، و ئـەوە ئـەو بڕيارانـەش كـە دەری دەكاتن، بە ئەغلبيەی حـازرين، بۆيـە لێـرە ئـەو پێـشنيارانە لـە روی ياسـاييەوە جێگـای ناكرێتـەوە، و پێشنيارێكيش كرا كە پەيوەندی بە خاڵی چوار هەبوو (للمجلس) بكرێت بـە (علـی المجلس)، ئـەو پێـشنيارە مەقبولە، وەردەگيرێت لە لايەن ليژنەی ياساييەوە (علی المجلس).

بەڕێز د. يوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

علی المجلس، باشە، راوستە با ليژنەی ياسايی روون كردنەوە بدات، فەرموو دكتۆرە بەهار.

بەڕێز د. بەهار محمود:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

مەسەلەی دەنگدان بە ئەغلبیەی موتلەق زیاد لە دە کەس داوای کردووە، ڕاستە ئێمە لە وێ یەك لامان کردۆتەوە، بەس لێرە نەوعە قەراراتێکی خاصە، ئەتوانین بڵێین (استثناء من الفقرە) ئەوانە بەو شێوەیە جێ بکرێتەوە.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

خاتوو ڕێواز فەرمووە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

هەندێك جار ئیحساسێکی نادروستم هەبێ کە لیژنەی یاسایی نازانم یەعنی ئەو قسانەی ئەکەن بە ناوی هەموویانە یان بە ناوی سەروکی لیژنەی یاساییە؟ ئەگینا ڕاستە ئێمە دەنگمان لە سەر ئەوە داوە کە ئەغلبیەی ئیعنقادی مەجلس هەبێ بەو نەوعەوە، بەو نەوعەشە قەرار ئەدرێ کە ڕۆژ تێپەری، بەڵام ئێمە بۆمان هەیە لە ناو ئەو قانونە مەجموعەیەك مەسائیل جیا بکەینەوە، تەئییدی ئەوە ڕای دکتۆرە بەهار ئەکەم، چونکە ئێمە دوایی ئەوەی ڕاستەخۆ دەنگدانە، مەسەلەیەکی ترمان جیا کردەوە ئەویش هەڵبـژاردنی مودەرای مەکاتب و نووسینگەکانی موحافەزە و ئەوانە بوو، ئەو کاتە چونکە وابزانم تەوافوقی لە سەر کرا بوو، هیچیش نەوترا، بەڵام ئێستا مادەم پەرلەمانتاران داوایان لێکرا هیچ ڕێگەیەکی یاسایی نییە، هەر شتێکمان لێ ئیستیسناء کرد بە دەنگدان، ئەوا ئیستیسناء ئەبێ لە ماددەی عامەی کە دەنگمان لە سەر داوە.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە ئەکسەرییەی موتلەقە بۆ کوێ داوا کراوە؟ بۆ برگەی یەك؟

بەڕێز د. ڤالا فرید :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

ڕای لیژنەی یاسایی لە سەر برگەی یەکەم و برگەی دووەم، برگەی دووەم دەڵێت : (یحدد بنظام مهام و تشکیلات المفوضیە)، خۆی ئەنزیمەی قانونی بە ڕێوەی دەباتن، لێرانە ئەگەر تۆ هەموو نیزامەکان بە موتلەقی بە ئیستیسناء بکەی لە سەر ئەو مادەیەی کە هەیە ئەصل لە ئیستیسناء فراوانتر دەبێتن، ئەوەیان و خۆی بەڕێزیان دکتۆرای هەیە، با لەوە تەفسیرمان بداتێ، ئەصل دەگرێ لە ئیستیسناء؟ ئیستیسناء لە ئەصل فراوانتر بێ؟

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، پێشنیار هەبوو بۆ ئەوەی کە دەمج بکرێ برگەی دوو، سێ دەمج بکرێ، پێشنیاری ئەوەش کرا کە موشارەکەی قەومیات لە تەشکیلاتی موفەوەزیە ئەوەش جێ بکرێتەوە لەم ماددەیە، ڕوون کردنەوەتان چییە لە سەر ئەوانە؟

بەڕێز د. ڤالا فرید :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

جیاکردنەوەی ئەوەی قەومیات پێمان پێشنیارێکی پەسەندە.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ.

بەڕێز د. ڤالا فرید :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

(یضمن مشارکە المکونات القومیە)، لێرە قەومیات کە بە موتلەقی هاتووە، خۆی حەقەکە هەر بە قەومیە دراوە بە موتلەقی، بەڵام لێرانە ئەگەر زەمانیشی بکرێت دووبارە، کە کراوە بە رای من لە بەر ئەوەی موکەوینات دەگرێتەوە (یضمن مشارکە المکونات القومیە فی مجلس المفوضین و تشکیلات المفوضین).

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، من پێشنیارەکان لە لام نەبوو پێشتر، ئێوە ئەگەر لە لیژنەی یاساییەوە پێشنیارەکەتان نووسیوە یەك یەك بیخوێنەوە با بیخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز د. ڤالا فرید :

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

زیاتر لە سێ ئەندام داوای ئەوەیان کردووە کە دیباجەیەك بو ئەو ماددەیە زیاد بکرێ دەنگدان لە سەر ئەم صەڵاحییەتانە بە ئەغلبییەی موتلەق بێ.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لە گەڵ ئەوەیە کە ئەم پێشنیارە پەسەند بکرێ؟ دیباجەیەکی بۆ ئیزافە بکرێ و دەنگدان بۆ ئەم چوار برگەیە لە مەجلسی موفەوەزین بە ئەکسەریەی موتلەقی عەدەدی ئەعزاء بێ، ٥٤ کەس لە گەڵییەتی، کێ لە گەڵێ نییە؟ ٢٩ کەس لە گەڵی نەبوو، کەواتە پەسەند کرا، ئەو پێشنیارەی کە باسی موشارەکەی موکەوینات ئەکات تکایە بیخوێننەوە، لە کوێ ئیزافەی ئەکەین و چۆن ئیزافە ئەکەین؟ فەرموو دکتۆر.

بەڕێز د. ابراهیم احمد سمۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز بێژم قەومیات دەست نیشان بهێنە کرنێ، چونکی قەومێ عەرەبی ژی ناڤ مە هەیە، سوباهی رەنگە تشتەکێ وا بیت بێژن موکەوینات قەومیە کلد و ئاشور و تورکمان، دەست نیشان بکەن.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەواو بوون؟ کاك رابون نوقتەی نیزامی؟

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

بابەتێکی یاسایيە، ئەو چوار خاڵە، دەنگمان لە سەر داوە، سابت بووە، ئەو بابەتەی تر دەبێ پێشنیار بکرێ بەندێکی موستەقیل، بۆ نموونە یەکێك رەت نەکردۆتەوە، خۆ مەعقول نییە لە حالەتە ئەوەی تریش رەت بکرێتەوە، کەواتە ئەو بەندەی تر کە ئێستا، ئەوەی کە ئێوە خەریکی فورمۆڵە کردنن، دەبێ ببێتە بەندێکی موستەقیل پێشنیاری قەومیات، نەك بەشێك لەو چوار خاڵە، چونکە ئەو چوار خاڵە ئیجرائاتی سروشتییان جیایە، ئەی کەواتە بۆ نایخەنە دەنگدانەوە؟

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، فەرموو.

بەڕێز د. ڤالآ فرید :

المادة السادسة عشر : تتولى المجلس بالأغلبيه المطلقة لعدد اعضاءه ما يلى :

اولا : وضع نظام داخلى خاص به.

ثانيا : وضع نظام خاص بتشكيلات المفوضيه.

ثالثا : استحداث أو الغاء أو دمج مديريات أو اقسام أو شعب عند الاقتضاء.

رابعا : اصدار الانظمه اللازمه لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لە گەڵییەتی؟ کێ لە گەڵ ئەو مادەیە بەو شێوەیە؟ ٨٣ کەس لە گەڵییەتی، کێ لە گەڵ نییە؟ ٦ کەس لە گەڵ نییە، کەواتە پەسەند کرا، ٧ کەس، مادەی تریتان هەیە ئیزافەی بکەن؟ بەڵێ.

بەڕێز د. ڤالآ فرید :

للمجلس حق تقديم مقترحات القوانين المتعلقه بالانتخابات و الاستفتاءات الى البرلمان.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لە گەڵ ئەو ماددەیە؟ مافی پێش کەش کردنی موقتەرحی قەوانینی هەیە بۆ پەرلەمانی کوردستان، مەجلسی موفەوەزین، کێ لە گەڵییەتی؟ ٧٣ کەس لە گەڵییەتی، کێ لە گەڵێ نییە؟ کەس نییە لە گەڵێ نەبێ، کەواتە پەسەند کرا، بەڵێ کاك دکتۆر فرست فەرموو.

بەڕێز فرست صۆفی:

بەڕێز سەروکی پەرلەمان.

مادەیەك هەیە ئێرە شوێنەکەیەتی، بچینە مادەکانی تر لەوانەیە لە رووی یاساییەوە ناتوانین بگەڕێنەوە ئەگەر دەرفەت بدەی دەمەوێ پێشکێشی بکەم.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ فەرموو.

بەڕێز د. فرست صۆفی:

تەبعەن چەند یاسایەك لە پەرلەمانی كوردستان دەرچووە، بۆ نموونە یاسای خدمەی مەدەنی یان یاسای موستهەلیك، سێ ساڵە، چورا ساڵە تا ئێستا مەجلسەكەی بۆ پێك نەهێندراوە، بۆ ئەوەی ئەم یاسایەش بە دەردی یاساكانی تر نەچێت، ئەو نەصە پێشنیار دەكەم كە ئێمە لێرە لە پەرلەمان لەو ئەحكامی ئینتیقالی و خیتامیە نەصێك دابنێین مودەیەك دیاری بكەین، بۆ ئەوەی بڵێین لەو مودەیە دەبێ ئەو مەجلسە دروست بكرێ ئەوەی خوارەوە پێشنیار دەكەم :

يجب تشكليل المفوضيه العليا المستقله للانتخابات و الاستفتاء بمدة لا تتجاوز تسعين يوما من تاريخ الصادقه على هذا القانون.

لە بەر چی تسعین مان دانا، لە بەر ئەوەی مانگێكمان ئێستا لە دەست دەروات حەتا دەگەڕێینەوە لیژنەیەكی ترشیح تەشكیل دەبێت، بۆ ئەوەی بتوانین ئەو قانونەی كە زۆر پێوە هیلاك بووین، و ئەو مەجلیسەش دروست بكریت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئەو پێشنیارە هەبوو پێشتریش كاك عمر پێشنیاری كرد لە كاتێكی تر، باسی ئەوەمان كرد كە لێرە جێی بكرێتەوە، پێم وا بێت پێشنیارێكی گونجاوە كە لە ئەحكامی ئینتیقالیە باسی بكەین، تكایە بینووسە و بینێرە بۆ لیژنە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە، ئەوەی موكەوەنات حازر بووە؟ لیژنەی یاسایی، فەرموو بیخوینەوە با بیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێم باشە ٦٠ رۆژ بێ، چونكە دوێنێ مەسەلەكە ئێمە داوای ٣٠ رۆژمان كرد، ئەوە جەنابی دكتۆر داوای ٩٠ رۆژی كرد.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەزانی ئەگەر زووتریش تەشكیل بێ هیچ موشكیلێكی نییە، بەڵام دكتۆر فرست راست ئەكا، لا تتجاوز. باشە، ئەگەر موراقەبەی تەشكیلی مفەوەزییەی بەغدادتان كردبێ كاتێكی زۆر زۆری ویستە، هەموو ناوەكان تەلەب كراون، ئینجا مەجلسەكە دروست كرا، بۆیە رەنگە كاتی پێویست بێ، فەرموو دكتۆرە ڤاڵا.

بەڕێز د. ڤاڵا فرید :

المادة الثامنة عشر : يضمن المفوضيه ما يحقق التوازن فى تمثيل المكونات القوميه.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ لە گەڵییەتی؟ ٦٩ كەس لە گەڵییەتی، كێ لە گەڵی نییە؟ ٣ كەس لە گەڵی نییە كەواتە پەسەند كرا، كاك فەرهاد نوقتەی نیزامیت هەیە؟

بەڕێز فەرهاد سەنگاوی :

بەڕێزان، دەستم هەڵبڕی لە پێشوو بەڵام نەتان بینی، موکەوینات قەومیە من دژی نیم تەبعەن بە سەرچاو، بەڵام ئەگەر موکەویناتی کاکەیی، ئیزیدیی، ئەمیش بگرێتەوە لە حاڵەتی زەروری پیوێست بێ.

بەڕێز د. یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەصویتی لە سەر کرا، ئەو نەصەی کە پێشنیار کرا بۆ مادەی چەند ئیزافە بکرێ، دکتۆر فرست پێشنیاری کرد.

بەڕێز د. ڤالا فرید :

المادة التاسعة عشر: يجب تشكيل المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاءات خلال مدة لا تتجاوز تسعين يوماً من تاريخ المصادقة على هذا القانون.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

.... کێ لەگەڵی نیە؟ ٣ کەس لەگەڵی نیە، کەواتە پەسەند کرا، کاك فەرهاد نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز فەرهاد سەنگاوی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان دەستم هەڵبڕی لە پێشەوە، بەڵام ئێوە نەتانبینی، موکەوناتی قەومی دژی نیم تەبعەن وەکو سەرچاوە، بەڵام ئەگەر بوترێ موکەونات بۆ ئەوەی کاکەیی و یەزیدی و هەموو ئەوانەش بگرێتەوە لە حاڵەتی زەروری دا کە پێویست بێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەسویتی لەسەر کرا، تەواو، ئەو نەصەی کە پێشنیار کرا، وەکو ماددەیەك ئیزافە بکرێ، د.فرست پێشنیاری کرد، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د. ڤالا فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة التاسع عشر: يجب تشكيل المفوضية العليا المستقلة للانتخابات والاستفتاءات خلال مدة لا تتجاوز تسعين يوماً من تاريخ المصادقة على هذا القانون.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵیەتی؟ ٨٥ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نیە؟ کەس نیە، کەواتە پەسەند کرا، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د. ڤالا فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة العشرون: لا يعمل بأي نص قانوني أو قرار يتعارض و احكام هذا القانون.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵیەتی؟ ٧٦ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نیە؟ ١ کەس لەگەڵی نیە، کەواتە پەسەند کرا، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د. ڤالا فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة احدى والعشرون: على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ إحكام هذا القانون.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵیەتی؟ ٨٠ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نیە؟ کەس نیە، کەوتە پەسەند کرا، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د. ڤالا فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة اثنان والعشرون: ينفذ هذا القانون اعتباراً من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵیەتی؟ ٧٩ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نیە، کەس نیە، کەواتە پەسەند کرا، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د. ڤالا فرید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الأسباب الموجبة

نظراً للحاجة الوطنية الملحة إلى تأسيس الهيئة العليا المستقلة لإجراء الانتخابات والاستفتاءات، وبغية تنظيم تشكيلاتها ومهامها وإناطتها بهيئة عليا محايدة ومستقلة ومرتبطة ببرلمان كوردستان ـ العراق، فقد شرع هذا القانون.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵیەتی؟ ٨٣ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نیە؟ کەس نیە، کەواتە پەسەند کرا، پیرۆزبایی لە گەلی کوردستان دەکەین، بە بۆنەی دەرچوونی یاسای کۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردن و ڕاپرسی لە هەرێمی کوردستان، پیرۆزبایی لە ئێوەی ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێزیش دەکەین، زۆر زۆر سوپاس بۆ لیژنەی یاسایی کە لەم دوو ڕۆژەدا ئەوانیش زۆر ماندوو بوون، فەرموون دەتوانن بگەڕێنەوە شوێنەکانی خۆتان، کاک حاجی کاروان فەرموو.

بەڕێز کەنعان نجم الدین (حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ سیغە نیهائیەکەی ئەگەر بە زووترین کات بگەیشتبا دەستمان خراپ نەبوو.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

سیغە نیهائیەکە حازر دەکەین و بڵاوی دەکەینەوە، کاک علی فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئەزانرێ بڕیاردان لەسەر ڕاپۆرتەکە زۆری پێ دەچێ ئەگەر بڕۆینەوە دوای نوێژی مەغریب بێینەوە، دوای بەربانگ بێینەوە باشە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ ئێستا، ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان میوانی پەرلەمانن بۆ ئیفتار، بەڕێزان چەند بابەتێك هەیە و لەلایەن فراکسیۆنەکانەوە داواکراوە، بیخەینە دەنگەوە، لەلایەن فراکسیۆنی سەوزەوە داواکراوە کە بەڕێز عباس فتاح صالح، لە لیژنەی ئاوەدانکردنەوە و نیشتەجێ کردنەوە دابندرێ، کێ لەگەڵیەتی؟ ٧٥ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نیە؟ کەواتە پەسەند کرا، پێشنیارێکی تر لەلایەن فراکسیۆنی گۆڕانەوە نێردراوە کە بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین بچێتە لیژنەی کاروباری تەندروستی ژینگە، کێ لەگەڵیەتی؟ ٧٨ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نیە؟ ١ کەس، کەواتە پەسەند کرا، بەڕێزان ئێوە دەزانن دوێنێ بڕیار لەسەر ڕاسپاردەی لیژنە پەیوەندارەکان بە ناوچە جێ ناکۆکەکان درا، ناوچە کوردستانیە جێ ناکۆکەکان، دوێنێ ئەشکالێکیش دروست بوو لەسەر ئەوەی کە هەندێکی بە بڕیارە و هەندێکی بە ڕاسپاردە پەسەند بکرێ، هەر لەناو ڕاسپاردەکان لیژنە پەیوەندارەکان ئیمزای پەرلەمانی بۆ کۆکردوەتەوە، بەڵام هەر لەناو ئەو ڕاسپاردانەی کە حازریان کردبوو، بڕیارەکانیان ئامادە کردووە، بۆیە ئێستا با سەرۆکی لیژنەی پێشمەرگە و زیندانیانی سیاسی و جینۆساید بێنە سەر مەنەسە لەگەڵ سەرۆکی لیژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خۆجێیەکان بۆ ئەوەی بڕیارەکان بخەینە دەنگەوە و بەڕێز کاك ئومێد نوقتەی نیزامی هەیە فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله تایبەتە بەو پرسە، ئێمە لەماوەی ڕابردوودا پەرلەمانی کوردستان دوای ئەوەی کە سەردانی مەیدانی کرد و لیژنەکان ڕاسپێردران، بە تایبەتی بۆ ئەو بارودۆخەی لە دوای ٩ ی حوزەیرانەوە هاتبووە ئاراوە، چەندین گفتوگۆ و ڕا ئاڵوگۆڕ کران دەربارەی ئەوەی کە هەمووومان پەرۆشیمان بۆ ڕەوشی پێشمەرگە و ئەو بارەی هاتۆتە کایەوە هەیە، بەڵام بەداخەوە ئەوەی دوێنێ ڕوویدا لە کاری پەرلەمانی دوورە لە کاری تەوافوقی دوورە، لە پیشەی پەرلەمانتاریش دوورە، ئێمە ئێستا بڕیار دەدەین، نەك دوێنێ بڕیارمان دابێت، پەرلەمانتاری بەڕێز بچێ لە میدیاکان دا دوێنێ شەو بە درێژایی شەو قسەی دەربارەی ئەوە دەکرد، موزایەدە دەربارەی ئەوە دەکرێ کە ئەوانەی لە ژوورەوە ماونەتەوە دڵسۆزیان بۆ پێشمەرگە نیە، ئەوانەی چوونەتە دەرەوەی هۆڵ ئەوانە دڵسۆزی پێشمەرگەنە، پێشمەرگە هی هەموومانە، قەزیەکە، قەزیەی هەموومانە کەسمان ڕێگا بە کەسمان نادەین دڵسۆزی تایبەت بە پێشمەرگە نیشان بدات، بەعزێك لە پێشنیارەکان کە هەبوونە ئێمە پێشنیارمان کردووە، ئەمن خاوەنی یەکێك لە پێشنیارەکانم کە داوای ئەوەمان کرد ئەو شەش مانگەی لە ساڵدا ماوە هێزەکانی ئاسایش و ناوخۆ و پێشمەرگە حکومەت عەفویان بکات، کە گوتمان ئەوەش بەشێکە لەو کۆمەکەی کە هاووڵاتیان کۆمەکی پێشمەرگەی دەکەن،پێشنیارەکە جێی نەبووەتەوە لە ڕاپۆرتەکە، زۆریشمان محاوەلە کرد، هەتا باسی ئەوە کراوە کە گوایە خەڵکێك داوای ئەوەی کردووە ئێمە ڕەفزمان کردووەتەوە، تکایە ئەمە لەگەڵ هەم ڕیتمی ئێستای کاری پەرلەمانیمان ناگونجێ هەم لەگەڵ پیشەی ئەساسی پەرلەمانی ناگونجێ، قەزیەکە قەزیەی هەموومانە و پێشمەرگە

پێشمەرگەی هەموومانە پێویست بەو قسانە ناکات و میدیا و هۆڵ وەکو یەك بێت، واقعیانە لە هۆڵدا چ هەیە و چ کۆبوونەوە داخراوەکان، چ ئەوەی دوور لە چاوی میدیا چ هەیە، لە میدیا با وەکو خۆی بگوازرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ابوبکر فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو سەرنجم هەیە، یەکەم/ ئەم بابەتەی ئێستا جەنابت باسی دەکەی پێویستی بە دەنگدان هەیە کە ئەم بڕگەیە پاش و پێش بخرێ،........ .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕاست دەکەی، ئێستا ویستم قسەکانی ئێوە تەواو بێ، ڕاستە پێویستی بە دەنگدان هەیە بۆ پێش و پاش کردن، فەرموو.

بەڕێز ابو بکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی دووەم/ بۆ نموونە ئەم یاسایەی کە ئەمڕۆ پەسەند کراوە، دەستکەوتێکە بۆ خەڵکی کوردستان و هەموو لایەنە سیاسیەکان، ئێمە بەدرێژایی ئەم خولە هەر یاسایەك دەردەچێ هەموومان تێیدا ڕۆڵمان هەیە و دەورمان هەیە، لەبەرئەوەی ئەو بابەتەش بەڕاستی بابەتێکی گەرمی موزایەدەی سیاسیە، لایەنێکی سیاسی بڵێ ئەم پرۆژەیە یاسایە من پێشنیارم کردووە لیژنە پەیوەندارەکان تەوافوقی سەرۆکی فراکسیۆنەکان و هەروەها دەنگدانی پەرلەمانتاران، لەبەرئەوە ئێمە هەموومان خاوەنی پرۆژە یاسایەکانین کە لە پەرلەمان دەردەچێ، یان جاری واهەیە یاداشتێك کە پەرلەمانتارێکی بەڕێز هەڵدەستێ بە کۆکردنەوەی ئیمزای یاداشتێك، من ئەمڕۆ بۆ خۆم بینیم لە کەناڵێکی ئاسمانی دەڵێ من ئەم یاداشتەم بەرز کردەوە، لەبەرئەوە دەبێ ئەم موزایەدانە واز لێ بێنین کە بەرامبەر بە خەڵکی کوردستان دەیکەین، ئەو ڕۆڵە ببینین کە پەرلەمانی کوردستان پێی هەڵدەستێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك رابوون فەرموو.

بەڕێز رابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هە رلە درێژەی قسەکانی کاك ابوبکر هەڵەدنی و بەڕێز ئومێد خۆشناو، تکایە دوو بابەت هەیە زۆر زۆر گرنگن، یەکێکیان بابەتی نیشتمانەکەمانە، پاراستنی نیشتمان، زەوی نیشتمانەکەمان، دووەم/ بابەتێکی

ئەخلاقیە و ئەویش پەیوەندی بە پێشمەرگەکان و ژیان و گوزارەتی ئەوانەوە هەیە، تکایە با نەیکەینە بابەتی موزایەدە و ژیان و گوزەران و گیانی ئەوانیش نەکەینە قوربانی موزایەداتی سیاسی زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك علی فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنیا تەوزیحێك، زۆر بە دەقیقی وترا بوو، کە گوایە ئێمە لەگەڵ زیاد کردنی مووچەی هێزی پێشمەرگە دانەبووین، لێرەوە تەئکید دەکەمەوە ئەمڕۆ دەنگ دەدەین بۆ ئەو بڕیارە ئێمە لەگەڵ ئەوەین مووچەی هێزەکانی پێشمەرگە زیاد بکرێ، بەڵام ئەوە حاڵەتێکی قانونی بووە کە دوێنێ نەدەبوو ئەمە بێ، زیاتریش لەمە ئێمە لەگەڵ ئەوەین، ئەو پێشمەرگانەی کە لە بەرەکانی پێشەوەی جەنگن جیا بکرێنەوە لەو موستەشار و جاشانەی کە بە پلەی عەمید و عەقید و نەقیب هەشت ئەوەندەی پێشمەرگەیەك مووچە وەردەگرن، ئێستا ڕۆڵێك هەیە کە دیسانەوە مووچەی ئەوانەش زیاد بکرێتەوە، لەسەر بودجەی ئەحزابیش دیسانەوە کە قسە کرابوو خەریکە تەوافوقەکان تێك دەچێت، چونکە من دڵنیام ئەگەر ئەم جۆرە لێدوانانە بەردەوام بێ قسەی دیکەی بەدوادێت و پرۆسەی تەوافوق ناتوانێ بەردەوام بێ، بۆیە هیواداریین، چونکە ئینتخاباتمان لە پێش نیە، بە مەسئولیەتەوە لەم پرسە بڕوانن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا مەروان فەرموو.

بەڕێز حسین اسماعیل حسین (مەروان گەڵاڵی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بسم الله الرحمن الرحیم، من پێم خۆشە دوو ڕوونکردنەوەی بچووك بدەم، یەکەمیان/ دەربارەی دانیشتنی دوێنێ کە برای بەڕێزم سەرۆکی لیژنەی پێشمەرگە ڕاسپاردەکانی خوێندەوە بە گوێرەی بەرنامەی کار لەبەردەستمانە، کە خاڵی دووەمی بڕیاردان لەسەر ڕاسپاردەکانە، نەك لەسەر بڕیارەکان و نەکراون بە بڕیار، ئەوە خاڵێکە، دووەم/ ئێمە بەڕاستی بۆ ئەوەی موزایەدات بەسەر یەك دانەکەین، کاتێ کە سەرۆکی فراکسیۆنەکان دادەنیشن بۆ قسە کردن لەسەر پرۆژە یاسایەکان ئەمن بۆ خۆم ڕەوای نابینم کە هیچ لەسەر پرۆژە یاسایەك دابنیشم پرۆژە یاسایەك بهێنینە بەرهەم یان تاوتوێی بکەین کە بەکەموکوڕیەوە دەربچێت یان ئەوەتا زەرەرو قازانجی خەڵکی کوردستان دانەبێ، یەعنی ئەوە خاڵێکە بەڕاستی دەبێ لە بەرچاو بگیرێت و ماندووبوونی ئەو فراکسیۆنانە لەبەرچاو بگیردرێت، خاڵی سێیەمی ئەوەی کە برای بەڕێزم مامۆستا ابوبکر گوتی من پشتگیری لێ دەکەم، هیچ پەرلەمانتارێکمان لە هۆڵی پەرلەمان کاتێك کە هەر خاڵێك دەوروژێنێت، کەسمان ئامادە نین بۆی ئیمزا بکەین ئەگەر بێتو بۆ خۆی بچێت و بڵێت ئەمن ئەو شتەم کردووە، هیوادارم ئەرکێکە کردوویەتی بڵێت ئەوە پێشنیاری کۆمەڵە پەرلەمانتارێکە لەسەرجەم

فراكسيۆنەكان بۆ ئەوەی كە خۆشەویستی و محەبەت لە نێوان ئەو خوشك و برایانە دروست بێت و بێ سیقەیی و متمانەیی دروست نەبێت، هیوادارم وەكو كاك ئومێد و سەرجەم خوشكان باسیان كرد قسەی ڕووبەڕوومان یەك بێت لە دوایش كە قسە دەكەین بۆ ڕاگەیاندنەكان یەك بێت و دەستتان خۆش بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو موداخەلانەی كە كران بەناوی نوقتەی نیزامەوە بەشێكن لە هەڵوێستی فراكسیۆنەكان، بۆیە منیش وام بە باش زانی لەڕێگەی فراكسیۆنی سەوزەوە ئەوە ڕابگەیەنین ئەم مەسەلەیە پێویستی بە هەڵوەستە لەسەر كردنە، هەم فراكسیۆنەكان و هەم لیجانی مەعنی، هەم سەرۆكایەتی پەرلەمان، بەڵێ یەكجار ڕاگەیاندنیش خۆی دۆخێكی وای دروست كردووە جۆرێك لە متمانە لە نێوان فراكسیۆن و لیژنەكان و ئەندامانی پەرلەماندا نەمێنێ، ئەوەی پەیوەندی بە مەسەلەی پێشمەرگەوە هەیە بەشێكی گەڕایەوە بۆ ئەوەی كە ئەم گفتوگۆیە لەناو هۆڵی پەرلەمان هەندێك جار بە كراوەیی و هەندێ جار بە داخراوەیی مانگێك و ١١ ڕۆژی خایاند بۆیە لەڕاستی دا خەڵكی كوردستان و پێشمەرگەش زۆر چاوەڕێی بڕیارێكی حاسمی دەكرد، بەڵام من دەست خۆشی لە لیژنەی پێشمەرگە دەكەم كە زۆر زۆر ماندوو بوون، ڕەئیشمان وابوو كە دوا ڕاپۆرت بە بڕیار بێ و بە ژمارە بێ، نەك ڕاسپاردە هەندێ جار دەزانین حكومەتی هەرێمی كوردستان و دەسەڵاتی جێ بەجێ كردن بڕیارە ڕاستەقینە و یاساكانیش وەكو خۆی جێ بەجێ ناكات، چ جای ڕاسپاردەكان، ئیسراری پەرلەمانتارەكان و دڵگەرمی هەندێ لە پەرلەمانتارەكان لە مەنزوری دڵسۆزیەوە بووە، نەك موزایەدە، بۆیە حەقە بە مەسئولیەتەوە ئەم مەسەلەیە بخوێنێتەوە و بەناوی ڕووبەڕووبوونەوەی موزایەدەشەوە، موزایەدە لەسەر یەكتری نەكەین، لەم ڕووەوە ئێمە جوهدی هەموو پەرلەمنتاران بەرز دەنرخێنین، بە تایبەتی بۆ خۆم كە لە ماوەی ڕابردوودا یاداشتێك هەبوو بۆ مەسەلەی ڕۆژئاوای كوردستان هەموو لایەك ئیمزایان لەسەر كرد و ٦٨ ئەندامی پەرلەمان، نەهی یەك كەسە و نە هی فراكسیۆنێكە، بەداخەوە هەندێ كەناڵی ڕاگەیاندن بە تایبەتی نزیك لە ئێمەوە وایان گەیاند بوو هی فراكسیۆنێكە كە ئەمە بە هەڵە تەفسیر كرا، بە هەڵە باس كراو هەوڵیشمان دا ڕاستی بكەینەوە، ئەم موداخەلەیەشم بۆ ڕاست كردنەوە و دڵ هێنانەوەی هەندێك ئەندامی پەرلەمانی بەڕێزە ئەگەر دڵسۆزیان بۆ ڕۆژئاوا لە ئێمە زیاتر نەبێ كەمتر نیە، هیوادارم بەردەوامیش بین لەسەر ئەو مەسەلانە كە پەیوەندی بە بابەتی نیشتمانی و نەتەوەیی هەیە كۆدەنگی لەسەر هەبێ، لەم ڕووەوە ئەم بابەتانە بەو جۆرە ڕوودەدەن، بەڵام نەگاتە ئەوەی ئێمە هەموو جارێك تەوزیح بدەینەوە لەناو هۆڵی پەرلەمان و ڕەئیەكی خراپ بدەینە ڕای گشتی و سوپاستان دەكەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، خاتوو امنە شتێكی ترت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز امنة ذكرى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ هەندێ كو گەلەك جارا ئەم بینین پەرلەمانتار بخۆ كەنالێت ڕاگەهاندنان جۆراوجۆر بەحسێ پەرلەمانێ و ئەو ئاخافتنێ دكاتن گەلەك دژایەتی سلوك و یاسا و پێكهاتا یا پەرلەمانی بخۆیە، بۆ هەندێ كو ئەم ژ ڤێ چارچێڤێ دەربچین، دیتنا من ئەو كو ئەوە نڤیسینا سلوكێت پەرلەمانتاری بی، كو ئەڤە چارچێڤەیەكی داین كو بێژمێ مشكلیێ دەرباز بین.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

ڕاوێژكارێكی یاسایی پەرلەمانمان ڕاسپاردووە كە ئێستا ئەویش حزوری هەیە و ئێستا ئەو سلوكی پەرلەمانتاریە حازر بكات، بە دڵنیاییەوە لە داهاتوو حازر دەكرێت، كاك محمود فەرمووو.

بەڕێز محمود عمر صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، من چونكە وەكو خۆم وەكو پێشمەرگەیەك كە لە ڕابردوودا چ وەكو فراكسیۆنەكەیشم زۆر دژی ئەوەم كە موزایەدە و موزایەدەكاری بەسەر ئێمەوە بكرێ، سەرەتای سەرهەڵدانی ئەم قەزیانە وەكو لیژنەی پێشمەرگە، هەر لە سەرتاسەری ئەو سێ پارێزگایەی كە كێشە و شەڕی لەسەرە، ....

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك محمود تكات لێ دەكەم، سەرۆكی فراكسیۆنەكەت قسەی كرد لەسەر ئەم مەسەلانە، ڕوونی كردەوە بابەتەكان، ئەمە ئەگەر بیكەینە بابەتێكی گفتوگۆ لە پەرلەمان كاتێكی زۆر دەبات، بەڕاستی دوایی دەچینە نەهامەتێكەوە كە لێی دەرناچین، من دەمەوێت تكات لێ دەكەم مامۆستا عبدالرحمن سەرۆكی فراكسیۆنەكەت قسەی كرد بەسە كافیە، ڕەنگە هەر فراكسیۆنە و یەك كەسی قسەی كرد، لەڕاستی سەرەتایەكی باشمان دەست پێ كردبوو لە دوو، سێ ڕۆژی ڕابردوو لە هێنانە كایەی تەوافوق لەسەر ڕاسپاردەكان، لەسەر یاسای كۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەكان، یەك مانگی ڕەبەق مەشغوڵی ئەوە بووین كە تەوافوق لەسەر یاسای بودجەی حزبەكانیش بێنینە كایەوە، باش نیە ئەندامانی پەرلەمان ڕۆڵ ببینن لە تێكدانی ئەم تەوافوقەی كە ئێستا لەناو فراكسۆنەكان هاتۆتە كایەوە، دەبێ بینا لەسەر ئەو تەوافوقە كە وردە وردە لەناو فراكسۆنەكاندا دروست بووە، بینا لەسەر ئەومتمانەیە بكەین كە لە نێوان ئەندامانی پەرلەمان و لە نێوان فراكسیۆنە جیاوازەكاندا خەریكە دروست دەبێ، كە وای كردووە كە ئێستا دەتوانین لە پەرلەمانی كوردستانەوە موناقەشە لەسەر هەندێ یاسای گرنگ بكەین كە بۆ ئێستا و داهاتووی هەرێمی كوردستان گرنگن و حەیەوین، بۆیە داواتان لێ دەكەم بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان زانیاری ناڕاست بە كەناڵەكانی ڕاگەیاندن مەڵێن بەشێكی ئەو شتانەی كە ئێستا دروست بوون بڕێكی ئەو گومانانەی كە هەن، لە دوو ڕۆژی ڕابردوو زانیاری ناڕاست بڵاوكراونەتەوە، لەسەر پەرلەمان و لەسەر پەرلەمانتاران، لەسەر

فراكسۆنه جیاوازەكان، بەڕێزان سێ ساڵ و نیوتان لەبەردەمە ئەگەر بتانەوێ خۆتان هەڵبژێرن بۆ ئینتخاباتێكی تر، پێویست ناكات لەسەر حسابی پەرلەمانتارانی تر، لەسەر حسابی فاركسیۆنەكانی تر، هەر لە ئێستاوە حەملەی ئینتخابی بكەن، حەملەی ئینتخابی كۆتایی پێ هات، ئێمە ئێستا لەو قۆناغەین كە سەردەمێكی تازە لە پێكەوە كاركردنی فراكسیۆنەكان لە پەرلەمان، لە پێكەوە كاركردنی پەرلەمانتارە جیاوازەكان، لە پێكەوە كاركردنی دەستەی سەرۆكایەتی و پەرلەمانتاران بێنینە كایەوە، لای خۆمەوە من گەردەنی هەموو ئەوانە ئازادەكەم كە لە دوو ڕۆژی ڕابردوو زانیاری زۆر ناڕاستیان لەسەر بڵاوكردوومەتەوە، زانیاری زۆر ناڕاستیان لەسەر وتووم، گەردەنیان ئازا بێ، بەڵام تكاتان لێ دەكەم نامانەوێ ئەو كەشە كە لە پێكەوە كاركردنی فراكسیۆنەكانەوە هاتووەتە كایەوە بەرەو لاوازی بچێ، ئەمانەوێ ئەمە بەهێز بكەین، چونكە شتی زۆر گەورەتر لەبەردەممانداپە، ئێمە لە قۆناغی داهاتوو لە خولی تەشریعی دا هاتوو پرۆژەی دەستووری هەرێمی كوردستانمان لەبەردەمم دایە، پرۆژەی دەستووری هەرێمی كوردستان پێویستی بە تەوافوقی هەموو هێز و لایەنە سیاسیەكان هەیە بە تایبەتی ئەوانەی كە لە پەرلەمانی كوردستانن، ئەگەر ئێمە ئەم متمانەی كە دروست بووە زیاتری نەكەین و لاوازی بكەین بە دڵنیاییەوە ناتوانین ئەو پرۆژە گەورانە لە پەرلەمان پەسەند بكەین، بۆیە داوتان لێ دەكەم بە گیانێكی بەرپرسیارانەوە بەرامبەر بەو بەڵێنانەی كە بە خەڵكتان داوە و بەرامبەر بەو سوێندەی كە لە پەرلەمانی كوردستان خواردووتانە مامەڵە بكەن، هەوڵی ئەوە بدەن پەرلەمانی كوردستان خولی چوارەم بە هەموویەوە پەرلەمانێكی سەركەوتوو بێت، بتوانێ لە ئاست خواست و داخوازیەكانی خەڵكی كوردستان بێ، من ئەو موناقەشەیە كۆتایی پێ دێنین، لە دانیشتنی سەرلە بەیانی پێشنیارێك هەبوو كە خاڵی ٣ و ٢ ئاڵوگۆڕی پێ بكرێت، دەیخەینە دەنگەوە كێ لەگەڵ ئەوەیە كە خاڵی ٣ و ٢ لە بەرنامەی كاری پەرلەمان ئاڵوگۆڕی پێ بكرێت؟ ٨٢ كەس لەگەڵیەتی، كێ لەگەڵی نیە؟ كەس نیە، كەواتە پەسەند كرا، ئەم بڕیارانەش دیسانەوە پێویستی بە موناقەشە نیە، چونكە لە ڕاسپاردەكانی كە لیژنەكان ئامادەیان كردووە هەڵێنجراوە، بۆیە پێویستی بە موناقەشە نیە، كاك ڤەمان نوقتەی نیزامیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بە پێی پەیڕەوی ناوخۆ كە دەنگدان لەسەر هەر شتێك دەكرێت بڕیار بێ یان یاسا بێ دەبێ بە پێی حوكمی ماددەیەك بێ، جا چ لە یاسای پەرلەمان بێ یان پەیڕەوی ناوخۆ بێ، نازانم دەنگدان لەسەر بڕیارەكانی لیژنە پەیوەندارەكان بە پێی حوكمی چ ماددەیەكە؟ بۆ دیار نەكراوە؟ ئەوە یەك، دووەم/ بە پێی چ ماددەیەك یەعنی لیژنەكانی پەرلەمان قوەتی دروست كردنی بڕیاریان هەیە؟ یەعنی دروستە ڕاپۆرت لەسەر پرۆژە بڕیار دروست دەكەن، بەڵام نازانم بە پێ چ ماددەیەك یان لە پەیڕەوی ناوخۆ قوەتی ئەوەیان هەیە بتوانن بڕیار دروست بكەن، ئەگەر بتوانن بڕیار دروست بكەن، كەواتە پێویست بە دەنگدان

ناكات، جا لەبەرئەوە من ئەو قسەیە دەكەم بە پێی مەسئولیەتەوە بۆ ئەوەی نەكەوینە هەڵەیەكی قانونیەوە، دوایی خەڵك قسەمان لەسەر بكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

پێشتریش لیژنەكانی پەرلەمان راپۆرتیان حازر كردووە و بووەتە بڕیار، ئەوە عورفێك لە ڕابردوودا پەیڕەو كراوە، بە دڵنیاییەوە كاك ڤەمان ئەو كاتەی كە بڕیارەكە دەنووسینەوە ڕەچاوی ئەوە دەكەین كە ئەساسە قانونیەكەی بە تەواوی بنووسین، كاك د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی ٧١ لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، كە باس دەكات، یاسا و بڕیار بەیەكەوە باس دەكات، یەعنی یەك مەرتەبەیان هەیە لەڕووی تەشریعیەوە، یاسا و بڕیار، مانای وایە ئەوەی كە لە سەر دەركردنی یاسایەك تەتبیق دەبێت بە هەمان شێوە لەسەر دەركردنی بڕیارێك تەتبیق دەبێت، بەڵام ئەوە بەومانایە نیە كە من ئێستا بڵێم با هەموو ئەو ئیجرائاتە قانونیانەی كە بۆ دەركردنی یاسایەك پێویستە ببێ ئەو بڕیارانەش جێ بەجێ بكەین، بەڵێ لە دوێنێوە بەڕاستی زۆر زۆر لە پێشمەرگە پەیوەندیمان پێوە دەكەن، لەگەڵ ئەوەدام زۆر بە پەلە ئەو بڕیارانە دەربكەین و پاڵپشتی ئەوە دەكەم بە تایبەتی وەكو عورفێك زۆر جار بووە لە ئەحداسەكانی ١٧ ی شوبات و ئەوانە بە بێ ئەوەی ڕێكارەكانی ئەوەی كە لە پەیڕەو هاتووە بۆ دروست كردنی بڕیار بگرینە بەر، پەلە بڕیار دەرچێ، هەمان ئەو ڕێكارانەش، لەبەرئەوەی ئەو وەزعە ئیستسنائیە ئێستا كە لە ناوچە كوردستانیەكان هەندێ حاڵەتی زۆر بە پەلە بۆ ڕەوشی پێشمەرگە، بەڵێ با بیكەین، ئیستنادەن لەسەرئەو سابیقە قانونیەی كە پێشتر گرتوومانەتەبەر ئەگەر نا لە حاڵەتی تەبیعی چ بۆ یاسایەك دەكرێ هەمان شتیش بۆ دەركردنی بڕیارێك دەكرێت.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر ڕاستە، بەڵام ئەوەت لەبیر نەچێ، راپۆرتی لیژنەكان لە پەرلەمان موناقەشە كراون، خوێنراونەتەوە و ڕاسپاردە دراوە، بۆیە لەسەر مەبنای ئەوموناقەشەیەیە كە ئێستا بڕیار دەردەكرێ، كاك گۆران فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێموایە هەر كۆی حاڵەتەكە، هەتا ئەو نیگەرانیانەی بەشێك لە فراكسیۆنەكانیش لە شێوازی ئسلوبی قانونی موناقەشە كردنەكە بوو، چونكە بە فعلی قسە لەسەر ئەوە كرا كەناكرێ پەرلەمان بڕیار دەربكات، قسە لەسەر ئەوە كرا كە ئەوە ڕاسپاردەیە و ڕاسپاردە خرایە دەر لەوە، یەعنی ئەشكالێكی قانونی لەسەر ئەو پرسە هەبوو، من دوو نموونە دەهێنمەوە لە خوبی ڕابردوودا، دوو ئەحداس هەبوو كە پەرلەمان بۆی كۆبووەوە بە خاڵ، یەكێكیان/ خۆپیشاندانەكانی ١٧ ی شوبات بوو، دووەمیان/ سوتانی بارەگاكانی یەكگرتوو لە بادینان، لەهەردوو حاڵەتەكە پەرلەمانی كوردستان دوای نیقاش دوو بڕیاری دەركرد لەسەر هەردوو

حەدەس، دەکرا مادام پەرلەمانی کوردستان لەسەر ئەو ناوچانەی بە خسوسی کۆبووەوە بڕیاری دەرکردووە و من قسەیەکیش بە بیری بەڕێزتان دێنمەوە، لە یەکەم کۆبوونەوە کە کۆبوونەوەکە کرا، گوتم ئێمە قسە لە پێناو چی دەکەین، لە پێناو بڕیارە یان لە پێناوی چیدایە؟ قسەکەی خۆم باش لە بیرە لە پرۆتۆکۆڵە، ئەگەر قسەش لەسەر ڕاسپاردە بوو ئێمە وا موتتەبەع بووە و وا قانونیشە کە راسپاردە بۆ نموونە لە میزانیە ئەوە برادەرانم لێرەنە کاك عبداللە و کاك سالار و ئەوان، یەك دنیا قسە لەسەر میزانیە دەکرا بۆ ڕاسپاردە، دواتر لیژنەی مەعنی دەیکرد بە نووسراوێك و دەینارد بۆ حکومەت کە بە نەزەری ئیعتبار وەربگیرێ، نەك لە ناو هۆڵی پەرلەمان ڕاسپاردەکان بخوێنرێتەوە دەنگی لەسەر بدرێت، بۆیە گرفتەکە لەم ئەشکالەی قانونیە دوێنێ وای لێ هات کار و کاردانەوەش دروست بێت، جۆرێك لە دردۆنگیش لە نێوان ئەندامان و فراکسیۆنەکان دروست بێت، ئەگەر نا پێموایە هەموومان لە یەك بەرەین لە خزمەت کردن و دیفاع کردن لە بەرژەوەندی نیشتمان و پێشمەرگە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك گۆران ئێستاش دەرفەت ماوە و نەچووە بچێت، هەندێك لەو ڕاسپاردانە دەکەینە بڕیار لە پەرلەمانی کوردستان، کاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەموو ئەندامانی پەرلەمان ئەوە دەزانن کە یەعنی عورف لەدوای تەشریع دێت، ئێستا ئێمە ئەو ئیجرائاتانە هەموویان بەڕوونی دیاری کراون کە ئەوەی بگرێتە بەر بۆ بڕیار بێت و پرۆژە بڕیار بێ یان بۆ ئەوە بێت، یان بۆ یاسا بێت، جا چۆن ئێستا تۆ عورف پێش دەخەی، ئەو ڕێکارانە دەخەی کە لەناو پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان داهاتووە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ڤەمان وەکو باسم کرد، ڕاپۆرتی لیژنە پەیوەندارەکان و ڕاسپاردەکانیان هەموو ئەوانە موناقەشەی کراوە لە پەرلەمان، فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەی ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی کوا؟. دەبێ ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی پێوە بێت لەگەڵ لیژنە پەیوەندارەکان، بە پێی پەیڕەو وانییە؟ کوا ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی لەسەر ئەو بابەتە؟.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە لەسەر ئەو بڕیارانەیە کە بە جیا دەردەچێ، نەك لەسەر ڕاپۆرت، دوای ڕاپۆرت بڕیار دەردەچێ، ئەگەر بڕیارێك بە جیا دەربچێ ئەو کاتە ڕاست دەکەی پێویست دەکات ڕاپۆرتی لیژنەی یاساییشی لەگەڵیدا وەکو بڕیاری ژمارە ٥٥ کە موناقەشەمان کرد هەڵوەشانەوەی بڕیاری ژمارە ٥٥، بەڕێز سەرۆکی

لیژنەی پێشمەرگە و جینۆساید و زیندانیانی سیاسی بۆ خوێندنەوەی بڕیارەکان بۆ ئەوەی دەنگی لەسەر بدەین، پێویست دەکات دانیشتنەکە داخراو بێ؟ بەڵێ فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نەخێر نا پێویست ناکات، خۆی حەق بوو ئەگەر بە هەموو حەقێکیش بێ، ئەگەر ئیجازەم بدەی لە دوو، سێ جوملە من تەبعەن زۆرم پێ خۆش بوو ئەو قفڵ کردنەی جەنابت، بە گەردەن ئازایی، منیش هەرچەند زۆر دلگران بووم بە هەندێ لێدوانی هەندێ خوشك و برای پەرلەمانتار، بەڵام گەردەنیان ئازا بێ، ڕووخاندنی ماڵێك زۆر ئاسانە، بەڵام دروست کردنی زەحمەتە، با یەك شتی ئەخیر بڵێم، زۆریشم پێ خۆشە کە پەخشەکە ڕاستەوخۆیە، بۆ ئەوەی خەڵکی کوردستان بزانن ئەو ڕاسپاردانەی کە ئێستا دەبن بە بڕیار ئیشی لیژنەی پێشمەرگەیە.

ئەمە ئەوانەن کە ئێمە داوا دەکەین بکرێن بە بڕیار.

١/وەزارەتی پێشمەرگە بۆ وەرگرتنی مووچەی مانگانە یەکەم وەزارەت دەبێ.

٢/ دەرماڵەی مەترسی (الخطورة الخاصة) بۆ هێزی پێشمەرگە سەرف بکرێت.

٣/ مووچەی پێشمەرگە یەعنی وەزارەتی پێشمەرگە دەڵێین، هاوتای مووچەی هێزەکانی ناوخۆ و ئاسایشی هەرێمی کوردستان بکرێت.

٤/ هەموو هێزەکانی پێشمەرگە لە چوارچێوەی وەزارەتی پێشمەرگەدا یەك بخرێت بۆ وێنە یەکەکانی ٧٠ و ٨٠ لە پاش شەش مانگ لە دەرچوونی ئەمەی کە پەرلەمانتاران ئەمڕۆ بڕیاری لەسەر دەدەن بکرێنە هێزێکی یەکگرتوو لەژێر ئیشرافی وەزارەتی پێشمەرگە بن.

٥/ پێداچوونەوە بکرێت بە بەرزکردنەوەی پلە سەربازیەکانی هێزی پێشمەرگە.

٦/ نەسریەی یەکەکانی هێزی پێشمەرگە یەك بخرێت.

٧/ مووچەخۆری بێ دەوام لە هێزەکانی پێشمەرگە نەهێڵدرێت، واتە پێشمەرگەی بن دیوار.

٨/ کاتی دەوام و پشووی هێزی پێشمەرگە یەك بخرێت.

٩/هێزەکان لە ناوچە کوردستانیەکان یەك بخرێت بە هاوبەش.

١٠/ پێویستە هەموو ئەو چەك و تەقەمەنی و پێداویستیە سەربازیانەی لە پاش ڕووداوەکان ئەوەی دوای ١٠ حوزەیران و گرتنی موسل دەست کەوتووە بگەڕێنەوە بۆ وەزارەتی پێشمەرگە.

١١/ سووتەمەنی و پێداویستی تەندروستی بۆ هێزی پێشمەرگە باشتر و وەکو پێویست دابین بکرێت.

١٢/ دابین کردنی خواردنی تەندروست و گەیاندنی بە هێزی پێشمەرگە لە کاتی خۆی دا.

١٣/ دابین کردنی چەك و تەقەمەنی پێویست بۆ هێزی پێشمەرگە.

١٤/ ئەو پێشمەرگانەی کە شەهید دەبن لە ڕێوڕەسمێکی شایستەدا بە خاك بسپێردرێن و هاوکاریەکی ماددی خانەوادەکانیشیان بکرێت.

١٥/ حكومەتی هەرێم ئەرکی چارەسەری برینداره‌کان له ئه‌ستۆ بگرێت له شوێنی بریندار‌بوونیانه‌وه هه‌تا گواستنه‌وه‌یان و هاوکاری مادديش بکرێن سەرەڕای ئەو چارەسەره.

١٦/ ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران پێڕه‌و ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسان جێ بەجێ کردنی ئەم بڕیارانه بدات، ئەمەی که دوایی ئێمه دەنگی لەسەر دەدەین.

١٧/ کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێکی ناکۆك لەگەڵ ئەم بڕیارانەی پەرلەمانی کوردستان نەکرێت ئەویش لە حاڵەتی دەرچووونیدا.

١٨/ ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندارەکان حوکمەکانی ئەم بڕیارانە جێ بەجێ دەکەن.

١٩/ئەم بڕیارە لە ڕۆژی دەرچوونیەوە کاری پێ دەکرێت و لە ڕۆژنامەی فەرمی وەقائیعی کوردستاندا بلاو دەبێتەوە هەتا ببێ بە ماڵ بەسەر ئێمە و کۆمەڵگەکەشمانەوە.

هۆیە پێویستکارەکان:-

لە پێناو باشتر کردنی ژیان و گوزارەنی هێزی پێشمەرگە و ڕێکخستنی کاروبارەکانیان و دابین کردنی پێداوبیستیەکانیان ئەم بڕیارە دەرچووێنرا.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك تحسین فەرموو.

بەڕێز تحسین اسماعیل احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەرچوواندنی ئەم بڕیارانە دەبووایە تەنسیق لەگەڵ حکومەتی هەرێم کرابا، چونکە ئیمکانیاتی تێدایە و پارە سەرف کردنی تێدایە، دوای ئەوە هیچ یەکێك لەم بڕیارانە لەبەردەستی پەرلەمانتارانی بەڕێز دانیە، پێشتر دەبووایە هەبووایە وەکو پرۆژەیەك و پرۆژە یاسا چۆن پێشکەش دەکرێ پرۆژە بڕیاریش بەهەمان شێوە پێشکەش بکرێت، ئەمە هەمان ڕاسپاردەکانی پێشترن و کراون بە بڕیار، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست سۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ کۆی بڕیارەکان دام، بەس یەك پێشنیار ئەگەر لە یەك خاڵەکان ئیزافە بکرێ لە ئەحکامە کۆتاییەکان کە کاك ئاری خوێندیەوە، پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران ڕاستەوخۆ دوای کۆتایی هاتنی ئەم قەیرانە مالیە هەموو ئەو خاڵانەی پەیوەستە بە دروست کردنی ئیلتزامانی مالی جێ بەجێ بکات، بەمەبەستی ئەو خاڵە، لەبەرئەوەی ئێستا ئێمە، ئەم بڕیارە دەربکەین و پێشمەرگە چاوەڕێ بێ بەیانی ختورەی بۆ دەربیڕێ، خوا نەخواستە ئێستا ناتوانی ئەوەی کە هەیە بیدات، یەکسەر پەرلەمان تووشی جۆرێك لە بێ متمانەیی دەبێت لەبەرامبەر هێزەکانی پێشمەرگە، بۆ ئەوەی قەرارەکانمان قەراری فعلی بن،

با ئەو پەراوێزە تێ بهێڵینەوە، بڵێین پێویستە، یەعنی ئەمری لەسەر بکەین، لەکاتی کۆتایی هاتنی ئەم قەیرانە مالیە ڕاستەوخۆ حکومەت پابەندە بە جێ بەجێ کردنی هەموو ئەو ئیلتزاماتە مالیانەی کە لەسەریەتی، تەنها ئەوەش لەبەرخاتری حکومەت نیە، لەبەر خاتری سومعەی قەراراتی پەرلەمانە، بۆ ئەوەی جێ بەجێ بکرێ، چونکە ئێمە دەزانین زیاد کردنی مووچە ئێستا لەو وەختە لەوانەیە لە قودرەتی حکومەت دانەبێ.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك محمود فەرموو.

بەڕێز محمود عمر صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داواکارم ئەو خاڵەشی بۆ زیاد بکرێ، هەموو ئەو پیتاك و کەلوپەل و یارمەتی و هاوکاریانەی کەلە کۆمەڵانی خەڵکی کوردستانەوە ئەنێردرێت بۆ هێزی پێشمەرگە بە مانای کەلیمە بگاتە شوێنە حەساسەکانی پێشمەرگە، نەك لە پشتەوە بیدات، بەڵکو پێشمەرگەی فیعلی ئیستفادە لەو شتومەکانە بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز د.شێرکۆ حەمە امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بکرێت پێش ئەوەی دەنگدانی لەسەر بکرێت جیا بکرێتەوە، ئەوەی بۆ زیاد بکرێت، چونکە چەند جارێك بە نووسراویش دام پێیان، یەکێك لەو شتانە کە خاڵێکی بۆ زیاد بکرێت، ئاڵای حزبی لە هەموو جەبهەکان قەدەغە بکرێ، یەعنی خۆمان دەزانین کە جەبهەکان دەبینین ئاڵای جۆراوجۆری تیایە، خاڵێکی تر مەسەلەی مانەوەی هێزی پێشمەرگە لەو شوێنانەی کە لێی جێگیر کراون، خاڵێکی تر مەسەلەی چاو خشاندنەوە و کەم کردنەوەی حیمایەی بەرپرسەکان کە لەسەر هێزی پێشمەرگە حسابن، کە بە لیواو و بە فەوج و ژمارەی زۆرن، سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جارێکی تر دەستخۆشی لە پەرلەمانتاران و سەرۆکایەتی و لیژنەی پێشمەرگەش دەکەم بۆ گەیشتن بەوبڕیارە، ئەو ناوچە کوردستانیانەی دەرەوەی هەرێم لەڕاستی دا بە خوێن بەرگریان لێ کراوە و پارێزگاری کراون، واتە پێشمەرگە خوێنی بەخشیوە و دەیان پێشمەرگەمان شەهید بووە، ئەگەر لە

ئاییندەی نزیك دا دۆخێكی ئاسایی لەگەڵ حكومەتی فیدراڵ بێتە پێشەوە ئێمە دەبێ حسابات بكەین، روحی بڕیارەكەو هەموو حزبی پەرلەمانتاران بۆ دەركردنی بڕیارێكی وا نیشتەجێ كردن و جێگیر كردنی هێزی پێشمەرگە لەو ناوچانە، یەك خاڵ ئیزافە بكرێ، هێزی پێشمەرگە لەو ناوچانە نەكشێنەوە، واتە حكومەت و وەزارەتی پێشمەرگە ئیلزام بكرێ كە نەكشێتەوە، ئەگەر سبەینێ لەژێر باری هەر تەوافوقاتێك داو گۆڕانی هەر بارودۆخێك دابێ، بە بێ پەرلەمانی كوردستان و بە ئیستناد بە بڕیاری پەرلەمانی كوردستان نابێ هێزی پێشمەرگە لەو ناوچانە بكشێتەوە، روحی بڕیارەكە ئەم خاڵەیە و، سوپاستان دەكەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس كاك علی فەرموو.

بەڕێز علی علی هالو:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەڤ بڕیارێ دەركەتی گەلەك گرنگن، هەڤ ڕاینە دگەل هندێ كو ژیانا پێشمەرگە و خێزانێت وان وەكو پێویست نینە، پێویست ناكات پێشوەخت لگەڵ حكومەتا كوردستانێ ئەڤە بێتە یەكلایی كردن، ئەگەر ئەڤ خاڵێت دی و ئەڤ بڕیارێت دی بێن جێ بەجێ كرن، واتە هێزا پێشمەرگەیێ ببێتە ئێك، ئەو مووچەخۆرێ ب نافێ پێشمەرگاتیێ مووچە وەردگرن، مووچەیێ وا بێت بڕین، تنێ ئەوێ پێشمەرگەیێ فعلی و تایبەتی ئەو پێشمەرگەیێ بەرۆكێن شەڕی، ئەز دوێ باوەڕێ دام حكومەت دێشێ گەلەكی باشی مووچەیێ وان زێدە بكات و دەرماڵا مەترسیێ ژ بدات وان، ئەڤ بڕیارێ دووبارە دكەم گەلەك گرانن و بۆ هەندێ كو هێزا پێشمەرگە بێتە یەك خستن و ژیانا وان باشتر بێتە كرن، ب زووترین دەم هەمی هەڤرا بین دگەل هەندێ و دەنگێ خۆ بدەین ڤان بڕیارا و سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

تۆزێ موداخەلەكانتان كورت بكەنەوە و بەزوویی ڕاكانتان بڵێن، كاك ڕابوون فەرموو.

بەڕێز ڕابوون توفیق معروف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەست خۆش بۆ بڕیارەكە زۆر گرنگە، سوپاس بۆ لیژنەی پێشمەرگە، ئەو خاڵەی كە باس لە یەكخستنەوەی هێزی پێشمەرگە دەكات لەناوخۆ لە ئیقلیم با بڵێین لە شەش مانگدا و ناوچە ئازاد كراوەكانیش كاتی بۆ دیاری نەكراوە هیوادارم ئیزافەیەكی بۆ بكرێت كە زۆر گرنگە، ئەویش سەرپێچی كاران سزابدرێن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك گۆران فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من یەك پرسیارم هەیە، وێڕای دەست خۆشیم لە لیژنەی پێشمەرگە، خاڵەكانیان زۆر باشە، بەڵام ئێستا ئێمە دەرگای گفتوگۆ دەكەینەوە هەموو ئەندامان سەرنجمان بڵێین؟، ئاخر بەڕاستی چونكە ئێستا گوێم لێ دەبێ یەك، یەك، یەك دەڵێ ئالا داگیرێ و یەك پیتاك وای لێ بێ و یەك دەڵێ موخەسەسات وابێ، ئەگەر

وایە ئیزافەی بڕیار دەکەین هەتاوەکو تێ بگەین و ئێمەش بڕیار بدەین، ئەگەر ئەشکالێکی قانونی هەیە وەکو کاك فرست چاکی کردەوە، با بزانین، ئەگەر موناقەشەیە با بزانین، من دەمەوێ لە ئسلوبی موناقەشە تێ بگەم.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو خاڵانەی کە پێشتر نێردراوە بۆ لیژنەکە، ئەگەر نێردراوە بۆ لیژنەکە و ڕەچاو نەکراوە، ئەوە باس بکەن، ئەگەر نا ئەوە دنیایەك قسەی لەسەر کراوە، نزیکەی دوو ڕۆژ قسە لەسەر ئەو ڕاسپاردانە کراوە و لەسەر ڕاپۆرتەکە کراوە، بۆیە پێویست ناکات قسەی تری لەسەر بکرێت، خاتو شوکریە فەرموو.

بەڕێز شوکریە اسماعیل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەك ئاشکرایە بەڕاستی پێشمەرگە بەشێوەیەکی گشتی باری گوزەرانیان زۆر خراپە، دەتوانم بڵێم ٨٠٪ ی پێشمەرگەکان کرێنیشینن، ناکرێ لە کاتێکی وەکو ئێستا بڵێین یەکەی نیشتەجێ بوونیان پێ بدرێ، بەڵام دەکرێ بڵێین لە ماوەی داهاتوو پارچە زەوی یاخود ئەگەر یەکەی نیشتەجێ بوون کرا ئەوان سوودمەند بکرێن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ناکرێ جارێکی تر دەرگای گفتوگۆ بکەینەوە، لەسەر ئەم بڕیارانە ئەمە هەمووی وتووێژی لەسەر کراوە، دوو ڕۆژ وتووێژی لەسەر کراوە و دوو ڕۆژ ڕاسپاردەکان کۆکراونەتەوە، ئێستا کراوەتە بڕیار ناکرێ ئێستا پێشنیاری تازە بهێندرێتە کایەوە، کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من داوا دەکەم لە بەڕێزتان کە سیستەمێك بدۆزینەوە، ئالیاتێك، میکانیزمێك، شتێك بدۆزنەوە بۆ ئەوەی کە بتوانین ئەم ١٩ بڕیارە کە داوا دەکەین لە پەرلەمانی کوردستان دەنگ بدات بەم ١٩ بڕیارە، ئێستا ئەگەر هەر یەکێکیش لەم برگانە ئەگەر بە ٥ کەس یەك پێشنیار بێنێتە پێشەوە و زیادی بکات، یەعنی زۆر دووروودرێژ دەبێ، بەس ئەم خاڵە دەڵێم ئێمە جاری پێشوو، چەند جارەمان کردەوە و وتمان بەردی زل هەڵگرتن نیشانەی نەهاویشتنە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەیخەمە دەنگەوە ئایا وتووێژی لەسەر بکەین ئینجا دەنگی لەسەر بدەین، یان یەکسەر ڕاستەوخۆ بیخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە ڕاستەوخۆ بیخەینە دەنگەوە ئەو بڕیارانە؟ ئەوەی د.فرست ئیجرائیە ئەوە دەخرێتە دەنگ، کێ لەگەڵ ئەوەیە بیخەینە دەنگەوە؟ کەواتە زۆرینە لەگەڵ ئەوەیە بیخەینە دەنگەوە، ئەو دوو فەقەرەیە ئیزافە دەکەین، ئەوەی کە د.فرست باسی کرد و فەقەرەیەکی ئیجرائیە و لەگەڵ ئەوەشی کە نەکشێنەوە، دەیخەینە دەنگەوە تکایە با نوقتەی نیزامی نەبێ، کێ لەگەڵە؟ ٨٠ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نیە؟ کەس نیە، کەواتە پەسەند کرا، زۆر سوپاس بۆ لیژنەی پێشمەرگە، با لیژنەی ناوخۆ و ئەنجومەنە خۆجێیەکان و ئاسایشیش بڕیارەکانی خۆیان بخوێننەوە کاك ایوب فەرموو.

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرۆژە بڕیاری تایبەت بە هێزەکانی ناوخۆ و ئاسایش:-

١/ ئەو هێزانەی کە سەر بە وەزارەتی ناوخۆن لەژێر فەرمانی وەزارەتی ناوخۆدا جموجۆڵیان پێ بکرێت.

٢/ قەدەغەکردنی ئاڵای حیزبی بەسەر چەك و هێزەکانەوە و دانانی ئاڵای کوردستان لە جێگای.

٣/ پێدانی مووچەی وەزارەتی ناوخۆ لە دوای وەزارەتی پێشمەرگە.

٤/ دابین کردنی ئامێری پشکنینی تایبەت بۆ بازگەکان بە مەبەستی تۆکمەتر کردنیان.

٥/ حکومەتی هەرێم پاداشتی خانەوادەی شەهیدان و چارەسەری بریندارەکان بکات.

٦/ ڕێکخستنەوە و یەك خستنی دەزگا ئەمنیەکان لەو ناوچە کوردستانیانەی کە پێشتر لە دەرەوەی ئیدارەی هەرێمی کوردستان بوون.

٧/ لێدانی خەندەق بە درێژایی ئەو ١٠٥٠ کیلۆمەترەی کە سنوورێکی نوێیە.

٨/ یەکخستنی موچە و دەوام و ناوی دەزگاکانی پۆلیس لە کوردستاندا، بۆ نموونە زێرەڤانی و بەرگری و فریاکەوتن (کە لە سلێمانی ناوی بەرگری و فریاکەوتنەو لە هەولێر ناوی زێرەڤانی) کە هەردووکیان پۆلیسی عەسکەرین و سەر بە وەزارەتی ناوخۆن، ئەوە وەکو نموونە هێناومانەتەوە.

٩/ئەنجومەنی وەزیران پەیڕەو و ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسان جێ بەجێ کردنی ئەم بڕیارە دەربکات.

١٠/ کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم بڕیارەدا ناکرێت.

١١/ ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندارەکان حوکمەکانی ئەم بڕیارە جێ بەجێ بکەن.

١٢/ ئەم بڕیارە لە ڕۆژی دەرچوونیەوە کاری پێ دەکرێ و لە ڕۆژنامەی فەرمی وەقائیعی کوردستان دا بلاو دەکرێتەوە.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەیخەینە دەنگەوە کێ لەگەڵیەتی؟ ٧٠ کەس لەگەڵیەتی، کێ لەگەڵی نیە؟ کەس نیە، کەواتە پەسەند کرا، پیرۆزبایی لە گەلی کوردستان دەکەین و بە بۆنەی دەرچوونی ئەم دوو بڕیارە، خاتوو بێگەر نوقتەی نیزامیت هەبوو؟ دەمویست دانیشتنەکە هەڵگرم بۆ سەعات ٩، زۆر سوپاس بۆ لیژنەی ناوخۆ و زیندانیانی سیاسی و جینۆساید و لیژنەی ناوخۆ و ئەنجومەنە خۆجێیەکان، فەرموون ئێوە بگەڕێنەوە شوێنەکانی خۆتان،خاتوو بێگەر فەرموو.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، دیارە من بە سیفەتی سەرۆکی فراکسیۆنی سەوز لە ڕاستی دا نەم دەویست لەسەر کۆی قسەکانی هەڤاڵەکانم لە فراکسیۆنە جیاوازەکان قسەیەك بکەم، چونکە پێموایە کاك سالار قسەی خۆی کرد، بەڵام لە ئێستادا لەڕاستی دا من دەمەوێ لەسەر قسەی جەنابت کە زۆر باسی گەردەن ئازایی کرا، برای بەڕێزم کاك ئاریش دووبارە بۆی دووپات کردیەوە کە مەسەلەی گەردەن ئازاییەکە زۆر لە جێی خۆی دابوو و حەق بوو کە جەنابت باسی کرد، من پێموایە سەرۆکی پەرلەمان پێویستە خاوەنی

دڵێکی گەورە بێ، کە بتوانێ قبوڵی زۆر زۆر شت بکات چ لەناو هۆڵی پەرلەمان، چ لە دەرەوەی پەرلەمان، چونکە بە داخەوە هەندێ نەریت لە چوار ساڵی ڕابردوودا لە ناو هۆڵی پەرلەمان کە بە فیکە و بە دەبەوەشاندن بەرامبەر بە سەرۆکی پەرلەمان لێرە ئەنجامدرا، سەرۆکی پەرلەمان لە چوار ساڵی ڕابردوودا نە جەلسەی تایبەتی بۆ کرد، نە لە دانیشتنێکی تایبەت دا بەو شێوازە سوکایەتی بە کەسایەتی ئەندامی پەرلەمان کرا کە باس لەوە بکرێ پێویستە سلوك بۆ ئەندامی پەرلەمان دابندرێت، بۆیە بەڕاستی من پێموایە بەداخەوە نەدەبوو ئەو نەریتە لە ڕابردوودا ببێتە هۆکارێك بۆ ئەوەی لە ئێستادا دڵی ئێوەی پێ توند بکات، ئەوەی کە لە ڕابردوودا بە سەرۆکایەتی پەرلەمان و هەیبەتی پەرلەمان کرا کەم نەبوو، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا حورمەتی ئەندامی پەرلەمان گیرا، من پێموایە ئەوەی کە ئەندامانی پەرلەمانیش لە دەرەوەی هۆڵی پەرلەمان لە دەرئەنجامی ئەوەی کە لەناو پەرلەمان لەوانەیە لە زمنی کۆمەڵێك تەوافوقات ئێمە ڕێگەیان پێ نەدەین قسە بکەن، یاخود لە زمنی ئەوەی کە لە ناوهۆڵی پەرلەمان دا یاسایەك کە دەردەچوێنرێ لەوانەیە لەگەڵ قەناعەتی خۆی نەگونجێ قسەیەکی لەسەر دەکات بەو شێوازە کاردانەوەی توندی لەبەرامبەر دا نەبێ، بۆیە پێویستە بەڕاستی سەرۆکایەتی پەرلەمان لە بەرامبەر هەموو ئەندامانی پەرلەمان هەم دادپەروەرانە بێ و هەم لایەنگیری بۆ هیچ کەسێك نەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

باشە زۆر سوپاس، کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل عزیز شکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

واللە من لەسەر قسەکانی ئەو خاتوونە کە باس لە دەبە وەشاندن دەکات، .... .

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

پێویست ناکات قسە لەسەر قسەکانی ئەندام پەرلەمان بکەی پێویست ناکات، کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل عزیز شکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەی بۆ ئەو پێویست دەکات لەسەر هەڤاڵانی ئێمە پێش ئێمە قسە بکات، دەبە هاوێژراوە لەسەر قوتی خەڵك دەبە هاوێژراوە، کە فرسەتیان هێناوە لەسەر قوتی خەڵك، تێی پەڕێنن، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، بۆ ئێستا لەسەر قوتی خەڵك دەبە نەهاوێژن.

بەڕێز د.یوسف محمد صادق (سەرۆکی پەرلەمان):

تەواو تکایە، کۆتایی بەو بابەتە بێنن، بەڕێز بێگەرد خان، هەر کاتێکیش منیش ڕێم نەدا بە ئەندامانی پەرلەمان قسە بکەن، هەر کاتێك دوو یاسام هێنایە پەرلەمان ئیمزام بۆ کۆکردەوە و لەو ڕۆژەدا دوو خوێندنەوەی بۆ کرا، هەر ئەو ڕۆژەش خرایە دەنگدانەوە دەبەم تێبگرن، دانیشتنەکەمان بەم شێوەیە کۆتایی پێ دێنین، هەڵی دەگرین تا سەعات ٩ ی شەو.

فخرالدین قادر	**جعفر ابراهیم ئێمینکی**	**د. یوسف محمد صادق**
سکرتێری پەرلەمانی	**جێگری سەرۆکی پەرلەمانی**	**سەرۆکی پەرلەمانی**
کوردستان — عێراق	**کوردستان — عێراق**	**کوردستان - عێراق**